

IZVJEŠTAJ
O RADU AGENCIJE ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
ZA 2014. GODINU

SA

INFORMACIJOM
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
SA 31. 12. 2014. GODINE

INFORMACIJOM
O MIKROKREDITNOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
SA 31. 12. 2014. GODINE

INFORMACIJOM
O SEKTORU LIZINGA U
FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE
SA 31. 12. 2014. GODINE

I

IZVJEŠTAJ
O RADU SAMOSTALNOG ODJELA OMBUDSMENA
ZA BANKARSKI SISTEM
za period 01.04.-31.12.2014.godine

Sarajevo, mart 2015.godine

Broj: U.O.-67-3/15
Sarajevo, 20.02.2015. godine

Na temelju članka 9. Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12) i članka 18. Statuta Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 42/04) Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije BiH (u daljem tekstu: Upravni odbor) na 67. sjednici održanoj 20.02.2015. godine donosi

ODLUKU

1. Usvaja se **Izveštaj o radu Agencije za bankarstvo Federacije BiH za 2014. godinu.**
2. **Izveštaj o radu Agencije za bankarstvo Federacije BiH za 2014. godinu** sastavni je dio ove odluke.
3. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja

Predsjednica Upravnog odbora

Rajka Topčić, dipl. ecc.

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

IZVJEŠTAJ O RADU

Agencije za bankarstvo
Federacije Bosne i Hercegovine
u 2014. godini

Sarajevo, februar 2015. godine

KORIŠTENE SKRAĆENICE:

ABRS	Agencija za bankarstvo Republike Srpske
Agencija	Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
ALCO	Asset-Liability Committee (Odbor za upravljanje aktivom i pasivom)
ALM	Asset-Liability Management (Upravljanje aktivom i pasivom)
AOD	Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine
AQR	Asset Quality Review (Pregled kvaliteta aktive)
BA-TEDIS	Banking Agency Trusted Exchanges Data Information Systems (informacioni sistemi za slanje, obradu i prikupljanje finansijskih izvještaja Agencije za bankarstvo FBiH)
Bazel II/III	Međunarodni sporazum o mjeranju kapitala i standardima kapitala
BCBS	Basel Committee for Banking Supervision (Bazelski komitet za bankarsku superviziju)
BCP	Basel Core Principles (Osnovni bazelski principi za efikasnu bankarsku superviziju)
BDP	društveni bruto proizvod
BH-BATIS	Banking Agency Trusted Information Systems (poslovni informacioni sistemi koji omogućavaju tačan prikaz i detaljan pregled poslovanja Agencije za bankarstvo FBiH)
BIA	Basic Indicator Approach (pristup osnovnog pokazatelja)
BiH	Bosna i Hercegovina
BIS	Bank for International Settlements - Basel (Banka za međunarodna poravnanja u Bazelu)
Bottom-up stress test	odozdo prema gore/mikro razina testiranja otpornosti na stres
BRSA	Agencija za bankarsku regulaciju i superviziju u Republici Turskoj
BSCEE	Banking Supervisors from Central and Eastern Europe (Grupa bankarskih supervizora Centralne i Istočne Evrope)
CAMELS	Jedinstveni interni sistem za procjenu banaka koji uključuje osnovne komponente: kapital, kvalitet aktive, upravljanje i rukovođenje, profitabilnost, likvidnost i osjetljivost na ostale rizike (tržišni/valutni, kamatni, cjenovni, operativni i dr.)
CAR	Capital Adequacy Ratio (stopa adekvatnosti kapitala)
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
CEBS	Committee of European Banking Supervisors (Odbor evropskih bankarskih supervizora)
COREP	Jedinstveni okvir za regulatorno izvještavanje na nivou EU
CRD	Capital Requirements Directive (Direktiva o kapitalnom zahtjevu)
CRK	Centralni registar kredita
CRM	Credit Risk Mitigation (umanjenje kreditnog rizika)
CRR	Capital Requirements Regulation (Regulatorni okvir o kapitalnim zahtjevima)
DEI	Direkcija za evropske integracije BiH
DEP	Direkcija za ekonomsko planiranje BiH
EBA	European Banking Authority (Evropsko nadzorno tijelo za bankarstvo)
EBRD	European Bank for Research and Development (Evropska banka za obnovu i razvoj)
ECAI	External Credit Assessment Institutions (eksterna institucija za procjenu kreditnog rizika)
ECB	European Central Bank (Evropska centralna banka)
EK	Evropska komisija
EKS	Efektivna kamatna stopa
EOP	Elektronska obrada podataka
EU	Evropska unija
FATCA	Foreign Account Tax Compliance Act (Zakon o poreznim obavezama po finansijskim računima izvan SAD-a)
FATF	Financial Action Task Force (Radna skupina za finansijsko djelovanje)
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMA	Financial Market Authority (Regulatorna institucija finansijskog tržišta u Austriji)
FMF	Federalno ministarstvo finansija/financija
FOO	Finansijsko obavještajni odjel
FSAP	Financial Sector Assessment Program (Program procjene finansijskog sektora)

FSI	Financial Stability Institute (Institut za finansijsku stabilnost)
FSIs	Financial Soundness Indicators (indikatori finansijskog zdravlja)
ICBS	International Conference of Banking Supervisors (Međunarodna konferencija supervizora za bankarski sistem)
ICRG	International Country Risk Guide (međunarodni vodič za rizik zemlje)
ICAAP	Interni process procjene adekvatnosti kapitala u bankama
IFC	International Financial Corporation (Međunarodna finansijska korporacija)
IFRS	International Financial Reporting Standards (međunarodni standardi finansijskog izvještavanja)
IS	informacioni sistem
ISACA	Information Systems Audit and Control Association (asocijacija za reviziju i kontrolu informacionih sistema)
KVP	Komisija za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine
MKD	Mikrokreditno društvo
MKF	Mikrokreditna fondacija
MKO	Mikrokreditna organizacija
MMF	Međunarodni monetarni fond
MONEYVAL	Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (Odbor stručnjaka za procjenu mjera protiv pranja novca i finansiranja terorizma)
MoU	Memorandum of Understanding (memorandum o razumijevanju)
MRS	Međunarodni računovodstveni standardi
MSBiH	Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine
MSFI	Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja
NBS	Narodna banka Srbije
NERP	National Economic Reforms Program (Nacionalni program ekonomskih reformi)
NLB	Nova ljubljanska banka
NPL	Non performing loans (Nekvalitetni krediti)
Off-site kontrola	posredna kontrola putem izvještaja (u banci, MKO i lizing društvu)
On-site kontrola	neposredna kontrola na licu mjesta (u banci, MKO i lizing društvu)
OTC derivati	Over the Counter Derivatives (derivati na sekundarnom tržištu)
QIS	Quantity Impact Study (kvantitativna studija utjecaja)
RBBH	Raiffaisen bank dd BiH Sarajevo
RKG	rezerve za kreditne gubitke
RLBH	Raiffesen Leasing doo Sarajevo
RS	Republika Srpska
RVP	Registar vrijednosnih papira Federacije Bosne i Hercegovine
SA	Standardized Approach (standardizirani pristup)
SAD	Sjedinjene Američke Države
SB	Svjetska banka
SIPA	State Investigation and Protection Agency (Državna agencija za istrage i zaštitu)
SOFS	Stalni odbor za finansijsku stabilnost
SPNiFTA	Sprječavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti
SREP	Supervisory Review and Evaluation Process (supervizorski pregled i proces procjene)
SRU	sistem ranog upozorenja
SSM	Single Supervisory Mecahanism (Jedinstveni supervizorski mehanizam)
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
Strategija	Strategija za uvođenje Bazela III
Top-down stres test	odozgo prema dolje/makro razina testiranja otpornosti na stres
UBBiH	Udruženje banaka Bosne i Hercegovine
XBRL	eXtensible Business Reporting Language (globalni standard za razmjenu poslovnih informacija)
ZoB	Zakon o bankama
ZoMKO	Zakon o mikrokreditnim organizacijama

SADRŽAJ:

KORIŠTENE SKRAĆENICE:	2
SAŽETAK.....	6
I. UVOD.....	8
II. NADZOR POSLOVANJA BANAKA	11
2.1 KONTROLE NA LICU MJESTA U BANKAMA (ON - SITE KONTROLA).....	13
2.1.1 Obimne i ciljane on-site kontrole u bankama	15
2.1.2 Ostali poslovi	18
2.2 KONTROLA BANAKA PUTEM IZVJEŠTAJA (OFF-SITE KONTROLA).....	19
2.2.1 Nadzor banaka putem propisanih izvještaja.....	20
2.2.2 Sačinjavanje informacija o bankarskom sistemu FBiH	23
2.2.3 Ostali poslovi	23
2.3 OSTALE ZNAČAJNE AKTIVNOSTI	24
2.3.1 Izmjena postojeće i donošenje nove regulative	25
III. RAD SA BANKAMA U POSEBNOM STATUSU	25
3.1 POSTUPCI LIKVIDACIONIH UPRAVA.....	26
3.1.1 Postbank BH Poštanska banka BiH dd Sarajevo.....	26
3.1.2 Hercegovačka banka dd Mostar.....	26
3.1.3 Gospodarska banka dd Mostar	27
3.1.4 Komercijalna banka dd Tuzla	27
IV. SPREČAVANJE PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI.....	27
4.1 KONTROLE SPNiFTA.....	27
4.1.1 Kontrole usklađenosti poslovanja banaka sa standardima SPNiFTA	28
4.1.2 Kontrole usklađenosti poslovanja lizing društava sa standardima SPNiFTA.....	28
4.1.3 Kontrole usklađenosti poslovanja MKO sa standardima SPNiFTA.....	29
4.2 OSTALE AKTIVNOSTI	29
4.2.1 Radna grupa institucija BiH za SPNiFTA	29
4.2.2 Radna grupa za izradu zakonskog okvira za primjenu FATCA zahtjeva	29
V. NADZOR POSLOVANJA MKO	30
5.1 POSLOVI KONTROLE POSLOVANJA MKO.....	30
5.1.1 Off-site kontrola	30
5.1.2 On-site kontrola	32
5.1.3 Ključni nalazi i nepravilnosti utvrđene kontrolama, postupci i prekršajni nalozi	32
5.2 POSLOVI LICENCIRANJA	33
5.3 POSLOVI VOĐENJA I AŽURIRANJA REGISTRA MKO	34
5.4 SARADNJA SA NADLEŽNIM INSTITUCIJAMA	35
5.5 PRAĆENJE TRENDOVA RAZVOJA MIKROFINANSIJA U SVIJETU.....	35
VI. NADZOR LIZING DRUŠTAVA	35
6.1 LICENCIRANJE	35
6.1.1 Prethodne saglasnosti za imenovanje eksternog revizora.....	35
6.2 NADZOR	36
6.2.1 Off-site kontrola	36
6.2.2 On-site kontrola	37
6.3 UČEŠĆE U IZRADI PROPISA.....	38
6.4 OSTALI POSLOVI	38
VII. NADZOR DEVIZNOG POSLOVANJA.....	39
7.1 PRAVNI OKVIR.....	39
7.2 REGISTAR BANAKA, OVLAŠTENIH MJENJAČA I MJENJAČKIH MJESTA.....	40
7.2.1 Kontinuirano vođenje, ažuriranje i održavanje Registra.....	40
7.2.2 Tehnički uslovi potrebni za elektronsko izvještavanje	40
7.3 TEKUĆI POSLOVI.....	41
7.4 SARADNJA SA DRUGIM INSTITUCIJAMA.....	41
VIII. PRAVNA PODRŠKA AGENCIJE U SUPERVIZIJI BANAKA, MKO I LIZING DRUŠTAVA.....	41
8.1 REGULATIVA I VEZANI POSLOVI	41
8.1.1 Zakoni.....	41
8.1.2 Akti kojima se regulira rad Agencije	42

8.1.3 Učešće u izradi podzakonskih akata Agencije	42
8.1.4 Obrada zaprimljenih predmeta	43
8.1.5 Saradnja sa institucijama u BiH i FBiH.....	43
8.2 POSLOVI LICENCIRANJA BANAKA	43
8.2.1 Davanje saglasnosti i odobrenja	43
8.2.2 Ostalo	44
8.3 POSLOVI ZASTUPANJA.....	45
8.3.1 Zastupanje u sudskim postupcima	45
8.3.2 Prekršajni postupci	45
8.3.3 Drugostepeni postupak – postupanje po žalbi banke, leasing društva i MKO na rješenje pisanom nalogu Agencije	45
8.3.4 Rješavanje Agencije po zahtjevima za oslobađanje od jemstva.....	45
8.3.5 Pritužbe.....	45
IX. POSLOVI RAZVOJA U AGENCIJI	46
9.1 NASTAVAK RADA I KOORDINACIJA AKTIVNOSTI NA IMPLEMENTACIJI STRATEGIJE	46
9.1.1 IMPLEMENTACIJA STRATEGIJE	46
9.2 DONOŠENJE NACRTA PODZAKONSKOG OKVIRA U DOMENU PILARA 1.....	47
9.3 DONOŠENJE NACRTA PODZAKONSKOG OKVIRA PO PITANJU IZVJEŠTAVANJA O KAPITALU I KAPITALNIM ZAHTJEVIMA BANAKA	48
9.4 DONOŠENJE NACRTA PODZAKONSKOG OKVIRA U DOMENU PILARA 2.....	50
9.5 KOORDINACIJA I UČEŠĆE AGENCIJE U FSAP MISIJI U BiH	51
9.6 PROVOĐENJE ANALIZA U SEGMENTU LIKVIDNOSTI.....	53
9.7 OSTALI POSLOVI	54
9.8 PLAN OBUKE ZAPOSLENIKA AGENCIJE	56
X. POSLOVI ORGANA AGENCIJE I INFORMISANJA JAVNOSTI.....	57
10.1 POSLOVI ORGANA AGENCIJE.....	57
10.1.1 Aktivnosti Upravnog odbora Agencije.....	57
10.1.2. Aktivnosti Odbora za superviziju Agencije	57
10.1.3 Ostali poslovi	58
10.2 POSLOVI INFORMIRANJA JAVNOSTI.....	58
10.2.1 Komunikacija s javnošću	58
10.2.2 Upiti.....	59
10.2.3 Analize medijskih objava	59
XI. POSEBNE AKTIVNOSTI AGENCIJE	59
11.1 MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI AGENCIJE	59
11.2 EDUKACIJA ZAPOSLENIKA AGENCIJE	61
XII. ZAJEDNIČKE FUNKCIJE U AGENCIJI.....	62
12.1 POSLOVI IT - INFORMACIONA PODRŠKA.....	62
12.2 OSTALI POSLOVI	66
12.3 RAČUNOVODSTVENO-FINANSIJSKI POSLOVI.....	66
12.4 OPĆI I KADROVSKI POSLOVI	67
12.5 FINANSIJSKO POSLOVANJE AGENCIJE U 2014. GODINI	67
XIII. ZAKLJUČAK	72
DODATAK - IZVJEŠTAJ O RADU UPRAVNOG ODBORA AGENCIJE ZA 2014. GODINU	74
PRILOG 1.....	77
PRILOG 2.....	78
PRILOG 3.....	79
PRILOG 4.....	80
PRILOG 5.....	81
PRILOG 6.....	82
PRILOG 7.....	83
PRILOG 8.....	85
PRILOG 9.....	86

SAŽETAK

Polazeći od zakonskih nadležnosti, Agencija je u 2014. godini u potpunosti izvršila planirane aktivnosti u skladu sa Programom rada za 2014. godinu, usvojenim od strane Upravnog odbora Agencije, kao i prema prioritetima u vršenju supervizorske funkcije, uz uvažavanje izmijenjenih okolnosti koje nisu mogle biti predviđene u periodu planiranja aktivnosti.

Sa ciljem održavanja sistemske stabilnosti, Agencija je kontinuirano analizirala stanje u bankama, MKO i lizing društvima u FBiH, vršila planirane kontrole i poduzimala adekvatne korektivne i druge mjere, u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, zavisno od obima i prirode utvrđenih neusklađenosti, nepravilnosti i slabosti.

Poslovanje bankarskog sektora već nekoliko godina odvija se u nepovoljnom okruženju i pod utjecajem finansijske i ekonomske krize, a u 2014. godini stanje je dodatno pogoršano zbog posljedica elementarnih nepogoda (poplava) u maju 2014. godine i ogromnih materijalnih šteta, koje su imali privredni subjekti i stanovništvo u tim područjima, a indirektno i šire. To je utjecalo i na smanjenje stope ionako skromnog realnog rasta BDP-a, što je imalo direktan ili indirektan negativan utjecaj na poslovanje bankarskog sektora.

U 2014. godini ostvaren je neznatan kreditni rast, dok je kreditni rizik, zbog rasta nekvalitetnih kredita, imao rastući trend kod skoro svih banaka, što je posljedično utjecalo na rast rizika kapitala kod nekoliko banaka. Likvidnost bankarskog sektora je bila na zadovoljavajućem nivou, ali je problem nepovoljne ročne i sektorske strukture izvora, primarno depozita, i dalje evidentan kod jednog broja banaka, kao i trend rasta dospjelih potraživanja, što povećava rizik likvidnosti i zahtijeva pojačan nadzor ovog segmenta kod tih banaka.

Polazeći od novog globalnog regulatornog okvira i međunarodnih standarda, unaprijeđen je postojeći regulatorni okvir za poslovanje i nadzor banaka u FBiH, čijom je primjenom dostignut zavidan nivo stabilnosti i sigurnosti bankarskog sektora, što je ocjena i relevantnih međunarodnih institucija.

Najznačajnije izmjene i dopune u postojećem regulatornom okviru za poslovanje banaka tokom 2014. godine su promjene, koje su se odnosile na novo reguliranje minimalnih standarda za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti, izmjene i dopune po pitanju upravljanja likvidnošću banaka, kao i propisivanje privremenih mjera za tretman kreditnih obaveza klijenata koji su pogođeni elementarnim nepogodama.

U segmentu poslova razvoja u Agenciji nastavljen je rad i koordinacija aktivnosti na implementaciji Strategije, te su intenzivirane aktivnosti na pripremi nove bankarske regulative, u cilju usklađivanja sa evropskim pravnim okvirom i međunarodnim standardima, očuvanja finansijske stabilnosti, te prevencije bankarskih kriza i uspostavljanja mehanizma za oporavak, odnosno rješavanje problema u bankama.

U vršenju nadzora banaka u posebnom statusu, Agencija je u 2014. godini obavila sve planirane aktivnosti vezane za likvidacione postupke banaka u FBiH, a koje se odnose na nadzor rada banaka u posebnom statusu, blokiranje računa neurednih dužnika na zahtjev likvidacionih upravnika, učešće u pregovorima sa povjeriocima i dužnicima banaka u posebnom statusu, kontrole i analizu mjesečnih, kvartalnih i godišnjih izvještaja, pružanje pomoći i podrške likvidacionim upravicima na iznalaženju potencijalnih investitora za banke u posebnom statusu, predlaganje i učestvovanje u realizaciji donesenih rješenja za banke u posebnom statusu i dr.

U segmentu SPNiFTA, pored planiranih i izvršenih kontrola u bankama, MKO i lizing društvima u FBiH, sprovedene su i kontrole postupanja po upozorenju u bankama. Predstavnici ovog organizacionog dijela su učestvovali i u radu radnih grupa institucija BiH za SPNiFTA, te u radnoj grupi za izradu zakonskog okvira za primjenu FATCA zahtjeva.

Poslovanje mikrokreditnog sektora u FBiH tokom 2014. godine obilježio je pad nivoa aktive i mikrokreditnog portfolija, kao i pogoršanje pojedinih pokazatelja kvalitete istog. Izvršenim kontrolama konstatovano je unapređenje sistema internih kontrola, poslovne prakse i procesa, kao i procesa naplate kredita, što se reflektira na finansijsku disciplinu klijenata i rezultate poslovanja mikrokreditnog sektora u FBiH.

Vezano za nadzor lizing društava u FBiH, izvršene su aktivnosti u cilju daljnjeg unapređenja sigurnosti poslovanja lizing sektora, kao i značajne aktivnosti u pogledu izmjena i dopuna regulatornog okvira lizing društava.

U 2014. godini vršena je kontrola obavljanja mjenjačkih poslova i kontrola deviznog poslovanja, te je uspostavljen i registar ovlaštenih mjenjača i mjenjačkih mjesta u FBiH.

Izvršene su i sve potrebne aktivnosti u segmentu pravne podrške funkciji supervizije banaka, MKO i lizing društava, kroz sudjelovanje u postupcima donošenja prijedloga zakona vezano za rad Agencije, banaka, propisa-podzakonskih akata Agencije kojima se reguliše rad Agencije, banaka, MKO i lizing društava, izdavanje i oduzimanje dozvola i saglasnosti iz oblasti bankarstva, rješavanje prigovora i pritužbi klijenata na rad banaka, MKO i lizing društava, zastupanje Agencije u sudskim sporovima, te rješavanje drugih pravnih pitanja iz nadležnosti Agencije.

Upravni odbor Agencije imao je aktivnu ulogu u vršenju općeg nadzora poslovanja Agencije i poduzimanje mjera za efikasno i racionalno vršenje poslova iz djelokruga Agencije. Upravni odbor Agencije je ostvario sve planirane zadatke u skladu sa zakonskim nadležnostima.

Agencija je u komunikaciji sa sredstvima javnog informisanja upoznavala javnost sa osnovnim aktivnostima u ispunjenju zakonskih nadležnosti Agencije, poduzimajući aktivnosti na unapređenju efikasnosti komuniciranja između Agencije i javnosti.

U 2014. godini, u saradnji sa CBBiH i ABRS-om, nastavljene su aktivnosti vezano za razvoj metodologije i primjenu stres testova za kreditni rizik i utjecaj na kapital, zasnovane na makroekonomskim pretpostavkama, kao i upoznavanje banaka s rezultatima izvršenih stres testova, kao i redovita saradnja sa AOD-om, FMF-om i drugim nadležnim ministarstvima u FBiH, DEI-em, UBBiH, Udruženjem društava za leasing u BiH, Udruženjem mikrofinansijskih organizacija u BiH i drugim nadležnim institucijama u zemlji, koja se realizirala putem razmjene informacija i zajedničkog djelovanja, u skladu sa propisanim nadležnostima.

Tokom 2014. godine, u BiH je provedena FSAP Misija sačinjena od eksperata MMF-a i SB-a. Osnovni cilj ove procjene bila je procjena finansijske stabilnosti, identificiranje slabosti i razvoja ukupnog finansijskog sektora, kvalitet bankarske supervizije, razvoj pravnog okvira, standardi korporativnog upravljanja i dr. Pored Agencije, predmet procjene u BiH su bile sve relevantne institucije finansijskog sektora.

Nastavljena je, na bilateralnoj osnovi, saradnja sa bankarskim regulatornim, odnosno supervizorskim institucijama drugih država u kojima je sjedište bankarskih grupacija prisutnih u FBiH, kao i učešće u različitim projektima, a sve sa ciljem jačanja kapaciteta za efikasnu superviziju.

I tokom 2014. godine ostvareni su svi planirani zadaci u pogledu pružanja opće, kadrovske, računovodstveno - finansijske i informatičke podrške vršenju supervizorske funkcije Agencije.

Ukupni prihodi Agencije ostvareni u 2014. godini iznosili su 10.625.232,00 KM, ukupni rashodi 10.137.631,00 KM, a višak prihoda nad rashodima 487.601,00 KM.

Kao regulatorna, samostalna, neprofitna institucija FBiH, Agencija je sve aktivnosti iz svoje nadležnosti finansirala isključivo iz vlastitih sredstava, odnosno iz osnova naknada za izdavanje dozvola i za nadzor poslovanja banaka, MKO i lizing društava u FBiH i drugih prihoda. Sredstva po osnovu izrečenih novčanih kazni za prekršaje koje su učinile banke, MKO i lizing društva u FBiH, odnosno odgovorna lica u istim, u cijelosti se uplaćuju u budžet FBiH, što je za 2014. godinu iznosilo 194.650 KM.

I. UVOD

Polazeći od zakonski propisanih nadležnosti za nadzor poslovanja banaka, MKO i lizing društava u FBiH, Agencija je u 2014. godini u potpunosti izvršila planirane aktivnosti u skladu sa Programom rada Agencije za 2014. godinu, koji je usvojio Upravni odbor Agencije. Ostvarene aktivnosti bile su usmjerene na očuvanje stabilnosti i sigurnosti bankarskog, mikrokreditnog i lizing sektora u FBiH i ublažavanje utjecaja globalne finansijske i dužničke krize na pomenute sektore, te ublažavanje posljedica elementarnih nepogoda (poplava).

Na sjednici održanoj dana 20.02.2015. godine, Upravni odbor Agencije je razmotrio i usvojio Izvještaj o radu Agencije za 2014. godinu i ocijenio da je Agencija izvršila sve planirane i druge specifične poslove koji su bili uslovljeni izmijenjenim okolnostima koje se nisu mogle predvidjeti u periodu planiranja aktivnosti. U skladu sa procedurom predviđenom članom 27. Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, Izvještaj o radu Agencije za 2014. godinu odobren od strane Upravnog odbora Agencije dostavlja se, putem Vlade FBiH, Parlamentu FBiH.

Planirane kontrole bankarskog, mikrokreditnog i lizing sektora u FBiH su i izvršene, a u pojedinim segmentima i značajno iznad planiranih.

Poslovanje bankarskog sektora već nekoliko godina odvija se u nepovoljnom okruženju i pod utjecajem finansijske i ekonomske krize, a u 2014. godini stanje je dodatno pogoršano zbog posljedica elementarnih nepogoda-poplava, koje su se desile tokom maja 2014. godine i ogromnih materijalnih šteta, koje su imali privredni subjekti i stanovništvo u tim područjima, a indirektno i šire. To je utjecalo i na smanjenje stope ionako skromnog realnog rasta BDP-a, što je imalo direktni ili indirektni negativni utjecaj na poslovanje bankarskog sektora. Trendovi su u 2014. godini, zbog navedenih razloga, slični kao i u prethodne dvije godine, odnosno nije došlo do važnijih pozitivnih kretanja, prije svega, u dva ključna segmenta: rast i razvoj ukupnog sektora i kreditno poslovanje. U 2014. godini ostvaren je neznatan kreditni rast, dok je kreditni rizik, zbog rasta nekvalitetnih kredita, imao rastući trend kod skoro svih banaka, što je posljedično utjecalo na rast rizika kapitala kod nekoliko banaka. Likvidnost bankarskog sektora je bila na zadovoljavajućem nivou, ali je problem nepovoljne ročne i sektorske strukture izvora, primarno depozita, i dalje evidentan kod jednog broja banaka, kao i trend rasta dospjelih potraživanja, što povećava rizik likvidnosti i zahtijeva pojačan nadzor ovog segmenta kod tih banaka.

U 2014. godini, kontrola bankarskog sektora je intenzivirana kroz kontinuirano praćenje poslovanja svih banaka u sistemu, a posebno banaka koje su imale značajnih problema u poslovanju i čije je poslovanje ocijenjeno kao nesolidno i nesigurno. Kroz procese on-site i off-site kontrole uočavane su slabosti u bankarskom poslovanju i inicirane obimne ili ciljane on-site kontrole poslovanja banaka, sa fokusom na kvalitet aktive, upravljanju kreditnim rizikom, utjecaju na kapital i likvidnost.

U saradnji sa CBBiH i ABRS-om, tokom 2014. godine nastavljeno je sa razvojem metodologije i primjenom stres testova za kreditni rizik i utjecaj na kapital, zasnovan na makroekonomskim pretpostavkama, kao i upoznavanje banaka s rezultatima izvršenih stres testova.

Sa ABRS-om i AOD-om, nastavljena je saradnja u okviru redovne razmjene informacija i zajedničkog djelovanja, a sa ABRS-om i u okviru izrade nove regulative te realizacije sveobuhvatnog FSAP projekta.

U segmentu unapređenja nadzora banaka putem propisanih izvještaja, tokom prethodne godine su vršene aktivnosti oko kroz implementaciju 2 značajna projekta, kao dodatnih alata off-site nadzora: SRU - u funkciji ranog prepoznavanja i otkrivanja problema ili potencijalnih rizika u okviru pojedinačnih banaka ili sistema kao cjeline, kao i Matrice rizika, što dodatno poboljšava konzistentnost metodologije za planiranje nadzora i kontrolu banaka.

Nadalje, za pojedinačne banke u FBiH redovno su kvartalno dostavljani izvještaji o FSIs CBBiH.

Nastavljena je saradnja sa bankarskim regulatornim, odnosno supervizorskim institucijama drugih država i međunarodnim finansijskim institucijama, te učešće u različitim projektima sa ciljem jačanja institucionalnih kapaciteta za efikasnu superviziju banaka.

Sa bankarskim regulatornim organima drugih država, nastavljena je razmjena informacija i održavanje sastanaka u okviru nadzora poslovanja njihovih bankarskih supsidijara koji posluju na teritoriji FBiH. Tokom 2014. godine, Agencija je aktivno učestovala u radu, kako punog foruma Bečke Inicijative 2.0, tako i u radu regionalnih sastanaka, održanih u Banja Luci, Podgorici i Skoplju, u cilju pripreme i zauzimanja zajedničkih stavova za učešće u radu Bečke Inicijative 2.0.

Također, tokom 2014. godine, Agencija je zajedno sa ABRS-om aktivno učestovala i u radu BSCEE-a.

U 2014. godini nastavljena je saradnja s Misijom MMF-a u okviru Stand-by aranžmana. Predstavnici Misije imali su 4 posjete BiH.

Ostvarena je i značajna saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama: MMF-om, SB-om, ECB-em i drugima po pitanju informacija i analiza kretanja u bankarskom sistemu FBiH, kao i učešća u različitim projektima u cilju jačanja kapaciteta za efikasnu superviziju banaka, a posebno u okviru realizacije FSAP projekta.

Uspostavom SSM-a, u EURO zoni izvršen je prijenos posebnih zadataka u superviziji kreditnih institucija sa nacionalnih regulatora na ECB. U skladu sa tim, u prvoj fazi razmjene informacija sa ECB-om Agencija je, na zvanični upit ECB-a, dala saglasnost nacionalnim regulatorima koji su članice EURO zone da, u okviru supervizije kreditnih institucija koje imaju svoje supsidijare na teritoriji FBiH, a pod nadzorom su ECB-a, mogu prosljediti podatke koje dobivaju od Agencije i ECB-u. U drugoj fazi, očekuje se i potpisivanje zajedničkog sporazuma o saradnji sa ECB-om.

Za potrebe EBA-e, Agencija je započela proces procjene ekvivalentnosti domaće regulative o povjerljivosti/profesionalnoj tajnosti, sa regulativom EU.

U pogledu saradnje s domaćim institucijama, nastavljena je kontinuirana saradnja sa CBBiH, ABRS-om, AOD-om, Vladom FBiH, FMF-om, UBBiH, Udruženjem društava za leasing u BiH, Udruženjem mikrofinansijskih organizacija u BiH, DEI-em i drugim relevantnim institucijama, a koja se odvijala putem razmjene informacija i zajedničkog djelovanja u okviru propisanih nadležnosti istih.

Realizovana je i kontinuirana razmjena informacija u okviru bankarske koordinacije i SOFS-a. Agencija je aktivno učestvovala i u radu radne grupe za izradu nacrtu Sveobuhvatnog plana djelovanja u kriznim situacijama SOFS-a, koji je usvojen u decembru 2014. godine.

Tokom 2014. godine nastavljene su aktivnosti, koordinirano s ABRS-om, na implementaciji Strategije, koja predstavlja generalne smjernice za implementaciju međunarodnih standarda za upravljanje rizicima i kapitalom banaka i usklađena je sa strategijom ABRS-a. Ista podrazumijeva oprezan i postepen prelazak na novi regulatorni okvir u BiH, počevši od jednostavnijih ka složenijim pristupima u izračunu kapitalnih zahtjeva za pokriće rizika u poslovanju banaka. Strategija odražava opredjeljenje Agencije za usklađivanje sa regulatornim okvirom EU, polazeći od novog globalnog regulatornog okvira CRD IV/CRR, odnosno aktuelne reforme cjelokupnog sistema finansijske supervizije i regulacije na globalnom nivou, uvažavajući i iskustva regulatora iz okruženja u tom procesu.

Najznačajnije izmjene i dopune u postojećem regulatornom okviru za poslovanje banaka tokom 2014. godine odnosile su se na novo reguliranje minimalnih standarda za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti, izmjenu i dopunu minimalnih standarda po pitanju upravljanja likvidnosti banaka, kao i propisivanje privremenih mjera za tretman kreditnih obaveza klijenata koji su pogođeni elementarnim nepogodama. U 2014. godini Agencija je, također, donijela podzakonske akte vezano za primjenu Zakona o zaštiti žiranata u Federaciji Bosne i Hercegovine i Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga u Federaciji Bosne i Hercegovine i dr.

U vršenju nadzora banaka u posebnom statusu Agencija je u 2014. godini obavila sve planirane aktivnosti vezane za likvidacione postupke banaka u FBiH, a koje se odnose na: nadzor rada banaka u posebnom statusu, blokiranje računa neurednih dužnika na zahtjev likvidacionih upravnika, učešće u pregovorima sa povjeriocima i dužnicima banaka u posebnom statusu, kontrole i analizu mjesečnih, kvartalnih i godišnjih izvještaja, pružanje pomoći i podrške likvidacionim upravicima na iznalaženju potencijalnih investitora za banke u posebnom statusu, predlaganje i učestvovanje u realizaciji donesenih rješenja za banke u posebnom statusu i dr.

U segmentu SPNIFTA, u 2014. godini fokus je bio na kontrolama izvršenja naloga datih bankama i lizing društvima, kontrolama usklađenosti poslovanja MKO te kontrolama postupanja po upozorenjima u bankama.

Iako je u 2014. godini u mikrokreditnom sektoru u FBiH nastavljen pad nivoa aktive i mikrokreditnog portfolia, te pogoršanje pojedinih pokazatelja kvalitete istog, kontrolama je konstatovano unapređenje poslovne prakse i procesa, sistema internih kontrola, te procesa naplate kredita u većini MKO, što se reflektiralo na finansijsku disciplinu klijenata, te rezultate poslovanja mikrokreditnog sektora u FBiH. Tokom 2014. godine obavljene su kontinuirane off-site kontrole, odnosno izvršene su planirane on-site kontrole u MKO, što je rezultiralo utvrđivanjem nepravilnosti i slabosti u poslovanju mikrokreditnog sektora u FBiH.

Nepovoljno ekonomsko okruženje koje se reflektira na trend slabljenja domaće potražnje neminovno se odražava na usporavanje aktivnosti lizing društava u FBiH u 2014. godini, odnosno pad bilansne sume lizing sektora, što je karakteristično za sve segmente finansijskog sistema. Po pitanju nadzora lizing društava nastavljeno je sa kontinuiranim procesom off-site kontrola i izvršene su u potpunosti sve planirane on-site kontrole. Značajne aktivnosti poduzete su u pogledu izmjena i dopuna regulatornog okvira za poslovanje i nadzor lizing društava, koje su u funkciji unaprjeđenja nadzora i stabilnosti poslovanja lizing društava u FBiH.

U 2014. godini nastavljeno je s kontrolom mjenjačkih poslova i deviznog poslovanja. Također, izrađen je registar ovlaštenih mjenjača i mjenjačkih mjesta.

U segmentu pravnih poslova i licenciranja u 2014. godini izvršeni su poslovi za podršku funkciji supervizije banaka, MKO i lizing društava kroz sudjelovanje u postupcima izrade prijedloga novog ZoB-a, donošenje propisa-podzakonskih akata kojima se regulira rad Agencije, banaka, MKO i lizing društava, izdavanje i oduzimanje dozvola i saglasnosti iz oblasti bankarstva, rješavanje prigovora i pritužbi klijenata na rad banaka, MKO i lizing društava, zastupanje Agencije u sudskim sporovima, te rješavanje i drugih pravnih pitanja u radu Agencije.

Upravni odbor, kao organ upravljanja Agencijom, imao je aktivnu ulogu u vršenju općeg nadzora poslovanja Agencije i poduzimanju mjera za efikasno i racionalno vršenje poslova iz djelokruga Agencije, te je Upravni odbor Agencije izvršio sve planirane zadatke.

Odbor za superviziju, koji predstavlja stalni i savjetodavni organ direktora Agencije, imao je aktivnu ulogu u razmatranju i utvrđivanju prijedloga odluka kojima se propisuje rad banaka, MKO i lizing društava, kao i svih pratećih akata i informacija.

Agencija je nastavila ostvarivati komunikaciju i kontakte sa predstavnicima bosanskohercegovačkih medija, građanima i sveukupnom javnošću, a u skladu sa dugoročnom strategijom komuniciranja. Djelujući na ovakav način, Agencija je putem medija upoznavala javnost sa osnovnim djelatnostima, odnosno nadležnostima za nadzor poslovanja bankarskog, mikrokreditnog i lizing sektora u FBiH.

Nastavljena je kontinuirana edukacija zaposlenika Agencije, kako putem specijalističkih in-house seminara, odnosno radionica, prema potrebama i prioritetima u vršenju osnovne supervizorske funkcije, tako i putem prisustva otvorenim seminarima, radionicama, studijskim putovanjima i drugim oblicima edukacije, a sve sa ciljem unapređenja institucionalnih kapaciteta Agencije.

Zajedničke funkcije u Agenciji su pružale podršku radu Agencije i djelovale na planu općih, kadrovskih, računovodstveno-finansijskih i informatičkih poslova, u skladu sa programskim ciljevima i zahtjevima radnih procesa. Aktivnosti Agencije u ovom segmentu su, kao i prethodnih godina, bile usmjerene na osiguranje kvalitetnog i efikasnog sistema podrške svim supervizijskim funkcijama Agencije.

Bitno je naglasiti da Agencija, kao regulatorna, samostalna i neprofitna institucija FBiH u izvršenju osnovnih zadataka koji proizlaze iz njenih zakonom propisanih nadležnosti ne koristi sredstva iz federalnog budžeta, odnosno sredstva za rad osigurava isključivo iz propisanih naknada koje uplaćuju banke, MKO i lizing društva, po osnovu izdavanja dozvola za njihovo osnivanje i rad, za vršenje nadzora i drugih prihoda. Pri tome se sredstva po osnovu izrečenih novčanih kazni za prekršaje koje su učinile finansijske institucije za čiji nadzor je nadležna Agencija (banke, MKO i lizing društva u FBiH), odnosno odgovorna lica u njima, uplaćuju u budžet FBiH, a što je u 2014. godini iznosilo 194.650,00 KM.

II. NADZOR POSLOVANJA BANAKA

Aktivnosti Agencije u oblasti kontrole i regulative bankarskog sektora u 2014. godini bile su usmjerene na očuvanje stabilnosti, sigurnosti, solventnosti, likvidnosti i dobre kapitaliziranosti bankarskog sektora i ublažavanje utjecaja globalne finansijske i dužničke krize na bankarski sektor.

Praćenje banaka realiziralo se kroz kontinuirani proces neposrednih (on-site) i posrednih (off-site) kontrola i neposrednu komunikaciju sa predstavnicima nadzornih odbora i uprava banaka, eksternim revizorima banaka, kao i regulatorima iz zemalja gdje se nalaze sjedišta

bankarskih grupacija koje imaju bankarske supsidijare u FBiH, kako bi se sinhronizovale i koordinirale aktivnosti na stabilizaciji bankarskog sektora.

U 2014. godini, kontrola bankarskog sektora je intenzivirana kroz kontinuirano praćenje poslovanja svih banaka u sistemu, a posebno banaka koje su imale značajnih problema u poslovanju i čije je poslovanje ocijenjeno kao nesolidno i nesigurno. Kroz procese on-site i off-site kontrole uočavane su slabosti u bankarskom poslovanju i inicirane obimne kontrole poslovanja ili ciljane on-site kontrole, sa fokusom na kvalitet aktive, upravljanja kreditnim rizikom i utjecajem na kapital. Cilj kontrola je bio da se ocijeni sposobnost banaka da upravljaju ključnim rizicima u poslovanju i usklađenost njihovog poslovanja sa zakonom i propisima Agencije. Pod posebnom pažnjom su bile banke prema kojima je Agencija propisala posebne mjere, a ocjena postupanja po izrečenim mjerama se izvodila kroz postkontrolni proces i putem neposredne on-site kontrole praćenja izvršenja naloženih mjera.

I u 2014. godini su aktivnosti oko adekvatne primjene MRS/MSFI bile od značaja. U toku 2012. godine stupila je na snagu Uputa Agencije o prvoj primjeni MRS 39 i izvršene su kontrole u svim bankama po pitanju kvaliteta metodologija za izračun umanjenja finansijske imovine po MRS 39/37 i njihove primjene. U tim kontrolama utvrđene su značajne slabosti u ovom segmentu i odstupanja u kvalitetu i suštini primjene međunarodnih standarda. Stoga su sve banke u FBiH imale korektivne mjere iz ovog segmenta, a i u 2014. godini zahtijevano je da se kontrolira izvršenje naloženih korektivnih mjera i preporuka Agencije, kroz ciljane kontrole izvršenja naloga ili kvaliteta aktive.

Kao poseban supervizorski alat u 2014. godini, po preporukama misije MMF obavljani su detaljni AQR-ovi u 4 banke od strane eksternog revizora, a po posebnom okviru koji je propisala Agencija. Agencija je koristila nalaze iz AQR-ova u svojim postupcima nadzora tih banaka. U okviru off-site nadzora banaka unaprijeđen je sistem praćenja banaka kroz implementaciju dva značajna projekta, kao dodatnih alata off-site nadzora: SRU i „Matrica rizika“, što dodatno poboljšava konzistentnost metodologije za planiranje nadzora i kontrolu banaka.

Početkom 2012. godine stupile su na snagu i odluke Agencije koje se odnose na upravljanje informacionim sistemima i eksternalizacijom u bankama, a kroz ciljane kontrole pratio se proces uklađivanja banaka sa navedenom regulativom.

Za potrebe rukovodstva Agencije i eksternog izvještavanja sačinjavane su informacije o bankarskom sektoru u FBiH.

U toku 2014. godine, nastavljene su aktivnosti na izgradnji regulatornog okvira kroz izradu novog ZoB-a; Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti, izmjene i dopune Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama; Odluke o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama, izradi podzakonskih akata u skladu sa Zakonom o zaštiti žiranata u FBiH i Zakonom o zaštiti korisnika finansijskih usluga u FBiH. Također, nastavljene su aktivnosti na implementaciji Bazela III, EU direktiva i izradi nacrtu regulative u skladu sa usvojenom Strategijom i godišnjim planom na izradi regulative u sklopu navedenog projekta.

U toku 2014. godine, predstavnici MMF-a i SB-a, u saradnji s institucijama nadležnim za finansijski sektor, izvršili su procjenu finansijskog sistema u BiH (FSAP projekat), koji se sastojao od više različitih dijelova. Može se reći da je FSAP procjena, po obimu, sadržaju i kompleksnosti bila jedan od najzahtjevnijih projekata u koje je bila uključena Agencija, u posljednjih nekoliko godina¹.

¹ opširnije u podnaslovu 10.5 - Koordinacija i učešće u FSAP Misiji.

U 2014. godini, u saradnji sa CBBiH i ABRS-om, nastavljeno je sa razvojem metodologije i primjenom stres testova za kreditni rizik i utjecaj na kapital, zasnovan na makroekonomskim pretpostavkama, kao i upoznavanje banaka s rezultatima izvršenih stres testova. Sa ABRS-om i AOD-om, nastavljena je saradnja u okviru redovne razmjene informacija i zajedničkog djelovanja, a sa ABRS-om i u okviru izrade nove regulative, kao i realizacije FSAP projekta. Realizirana je i kontinuirana razmjena informacija u okviru bankarske koordinacije i SOFS-a. Agencija je aktivno učestvovala i u radu radne grupe za izradu nacrtu Sveobuhvatnog plana djelovanja u kriznim situacijama SOFS-a, koji je usvojen u decembru 2014. godine.

Sa UBBiH ostvarena je saradnja kako po pitanju primjene postojećih regulatornih rješenja i prijedloga za njihovu izmjenu, tako i u procesu donošenja novih regulatornih rješenja.

Sa bankarskim regulatornim organima drugih država, nastavljena je razmjena informacija i održavanje sastanaka u okviru nadzora poslovanja njihovih bankarskih supsidijara koji posluju na teritoriji FBiH. Agencija je aktivno učestvovala i radu BSCEE, kao i u radu Bečke Inicijative 2.0.

Ostvarena je i značajna saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama: MMF-om, SB-om, ECB-em i drugima po pitanju informacija i analiza kretanja u bankarskom sistemu FBiH, kao i učešća u različitim projektima u cilju jačanja kapaciteta za efikasnu superviziju banaka, a posebno u okviru realizacije FSAP projekta.

Uspostavljena je i saradnja sa ECB-em i EBA-om u cilju razmjene informacije i potpisivanja zajedničkih sporazuma o saradnji.

2.1 KONTROLE NA LICU MJESTA U BANKAMA (ON - SITE KONTROLA)

Postupak on-site nadzora banaka, obavlja se kroz supervizorski ciklus koji je definiran odlukama i internim aktima Agencije i obuhvata sljedeće procese: planiranje (godišnji, kvartalni i pojedinačni planovi kontrola), pripreme kontrole, kontrole u banci, donošenja osnovnih akata (zapisnika, ocjene poslovanja, ranga i korektivnih mjera) i daljnje strategije postkontrolnog nadzora banke i zaključka o praćenju u postkontrolnom postupku kao i postkontrolni nadzor. Ovi procesi obuhvataju niz vrlo složenih aktivnosti i radnji, na osnovu kojih se donose zaključci i ocjene o kvalitetu poslovanja, u cijelosti ili po segmentima, utvrđuju se slabosti, nepravilnosti i neusklađenosti sa propisima, vrši ocjena kvalitete upravljanja rizicima u poslovanju banaka i daju prijedlozi i donose odluke o korektivnim mjerama i sankcijama prema bankama, a sve u cilju održavanja zdravlja i stabilnosti bankarskog sistema FBiH kao ključnog dijela finansijskog sistema.

Organizacioni dio Agencije koji je nadležan za on-site kontrolu banaka u posmatranom periodu je obavio sljedeće aktivnosti:

- (1) na osnovu usvojenog godišnjeg Programa rada Agencije za 2014. godinu, čiji je sastavni dio i Plan kontrola, razradio i pripremio kvartalne operative planove kontrole banaka. U skladu s tim, izvršen je raspored zadataka, formirani su konkretni timovi i određeni odgovorni supervizori za odgovarajući pregled pojedinačnih banaka u planiranim rokovima. U određenim situacijama, pokrenuti su postupci za prekograničnu saradnju na polju supervizije uz eventualno učešće supervizora drugih zemalja u kontroli konkretnih banaka. Isto se odnosilo na saradnju sa supervizorima Slovenije i Turske. U 2014. godini, su se osim kontrola planiranih u godišnjem Planu kontrola, organizovale i dodatne kontrole i to naročito u specifičnim oblastima i vezanim za usvajanje određenih zakona (Zakona o zaštiti žiranata i Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga);
- (2) u 2014. godini značajan broj zaposlenika, duži vremenski period (od juna do augusta i novembar mjesec) bio je uključen u provođenje projekta FSAP;

- (3) odgovorni supervizori su izvršavali konkretne zadatke od najave kontrole i uspostavljanja kontakta sa odgovornim osobama u banci, obavljanja organizacije pripreme kontrole, definiranje zahtjeva za vrstu dokumentacije i informacija potrebnih za kontrolu, te određivanje vremenskog rasporeda za članove timova i poslove u pripremi i u kontrolama u bankama;
- (4) rad na pripremi svake konkretne kontrole i izrada plana kontrole za određenu banku u skladu sa Priručnikom za on-site supervizore, održavanje internih sastanaka na kojima se prezentirao status banke od strane drugih odjela u Agenciji, održavanje prethodnih sastanaka sa predstavnicima banke u cilju određenja ukupnosti i kvaliteta pripremljenosti banke za kontrolu. U ovom dijelu, nakon prethodne najave kontrole, pristupalo se realizaciji učešća prekograničnog supervizora u kontroli, definirao se vid učešća i sadržaj (na osnovu potpisanog MoU na polju supervizije);
- (5) aktivnosti na obavljanju supervizije odgovarajućih segmenata poslovanja i ocjene adekvatnosti procjena nivoa rizika u poslovanju banaka, a vezano za činjenicu bitnih promjena u regulativi, posebno novoj regulativi vezanoj za kapital. I dalje je značajna pažnja bila okrenuta kontroli upravljanja kreditnim rizikom kao ključnim rizikom u bankarskom sektoru FBiH, te primjeni MRS 39/37 u bankama, primjena postojeće regulative kao i procjena metodologija banaka kojima se definira proces mjerenja i umanjenja vrijednosti finansijske imovine banaka, izračuna ključnih parametara, tretman kolateralna, validacije i slično.

U 2014. godine značajan dio vremena se posvetilo i aktivnostima na kontroli korektivnih mjera vezanih za primjenu MRS 39/37, te novog angažmana oko primjene adekvatnih metodologija i na temelju njih uspostavljanja dobrih bankarskih praksi;

- (6) kroz obavljanje kontrolnog procesa nastavljeno je sa održavanjem standarda u primjeni zahtjevanih procedura oko: primjena EKS, uređenosti sistema upravljanja promjenama kamatnih stopa, prihvatljivosti i solidnosti odnosa prema jemcima i adekvatnog i tačnog sistema izvještavanja Agencije i CRK, poštivanje odredbi Zakona o zaštiti žiranata te pripremljenosti banaka za primjenu novog Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga. U 2014. godini obavljeno je sedam takvih pojedinačnih kontrola, kao i dvije u sklopu kontrole nekog drugog rizika. Fokus je bio na korektivnim aktivnostima i sankcijama, u smislu jačanja zaštite korisnika finansijskih usluga;
- (7) Kontrole na licu mjesta u bankama, obimne i ciljane, što je pored neposrednog uvida u poslovne knjige i dokumentaciju banaka uključivalo i: operativne sastanke kontrolnih timova, sastanke timova sa članovima uprave banaka, izradu operativnih informacija o toku kontrole, izdavanje pismenih zahtjeva za određenim promptnim korektivnim aktivnostima, prikupljanje i pregled određene dokumentacije, kreditnih i drugih fajlova, čitanje i razmatranje zapisnika vezanih za rad organa banke, upoznavanje sa internim aktima banke za svaki od kontroliranih segmenata, analizu planova i realizacija poslovanja, upoznavanje sa ključnim politikama i procedurama banaka i ocjenjivanje njihove primjene u praksi; prikupljanje dokumentacije i dokaza u cilju stvaranja supervizorskog fajla po konkretnoj kontroli na temelju kojih se dolazi do zaključaka i stavova kontrolora, održavanje zaključnog sastanka sa nadležnim licima u bankama i prezentaciju preliminaranih nalaza kontrole i drugo;
- (8) izrada ključnih akata koji proističu iz obavljene kontrole: zapisnika o obavljenoj kontroli, obradu prigovora banaka, pripremu prijedloga kompozitnog ranga u slučaju obimne kontrole koji sadrži ukupnu ocjenu i pojedinačne ocjene po segmentima poslovanja, sačinjavanje pisane informacije o kontrolisanom segmentu poslovanja u slučaju ciljane kontrole prema riziku koja sadrži ocjenu o kvaliteti upravljanja kontroliranim rizikom ili područjem poslovanja, pripremu prijedloga korektivnih mjera prema bankama, zaključka o praćenju naloženih korektivnih mjera i strategije za daljnji nadzor banaka koja ovisi o finansijskom stanju banke i utvrđenom kompozitnom rang;
- (9) prezentiranje, razmatranje i usvajanje sljedećih akata pred Odborom za superviziju u cilju njihovog usvajanja i donošenja korektivnih mjera prema banci: informacije o pojedinačnim kontrolama prema riziku, kompozitni rang, korektivne mjere u vidu rješenja o izdavanju pismenog naloga, strategije nadzora pojedinačnih banaka kojim se definiraju postupci Agencije i način odvijanja postkontrolnog postupka;
- (10) pokretanje postupaka za sankcioniranje utvrđenih nepravilnosti i nezakonitosti, pismenih upozorenja banci i drugih akata u zavisnosti o specifičnosti nalaza, težine ocjene nalaza, prethodnog procesa supervizije i sl.;

(11) post-kontrolni postupak u Agenciji koji obuhvaća: analiziranje dostavljene dokumentacije, sačinjavanja informacija po istom, daljnja organizacija i odvijanje toka nadzora nakon datih korektivnih mjera prema banci, održavanje sastanaka sa predstavnicima banaka, gdje se razmatrao i analizirao kvalitet izvršenja naloženih mjera, te po potrebi za konkretne banke sastanci sa predstavnicima eksterne revizije i planiranje on-site kontrole izvršenja naloženih mjera. Održavanje ovih sastanaka i njihova učestalost zavisila je od profila rizika, kompozitnog ranga kao i rokova za izvršenje naloženih mjera, te kompleksnosti naloženih korektivnih mjera. Ovaj posao zahtijevao je da se, pored organizacionog dijela Agencije zaduženog za off-site nadzor, eventualno uključe i drugi dijelovi Agencije, te da on-site kontrolori prate i da učestvuju na sastancima gdje se sa bankom razmatra i analizira kvalitet izvršenja naloženih mjera. U 2014. godini vrlo intenzivan postkontrolni postupak vođen je za banke koje su imale značajnih problema u poslovanju, čije je poslovanje ocijenjeno kao nesolidno i nesigurno - takve su 4 banke u FBiH, a ostali postkontrolni postupci bili su uobičajeni bez potrebe učestalijeg sastajanja i razmatranja statusa izvršenja naloga.

Navedeni poslovi podrazumijevali su poštivanje rokova za izradu i dostavu akata Agencije i poštivanje procedure i prava banaka na prigovor, kao i primjenu usvojenih procedura i internih akata za obavljanje nadzora.

U 2014. godini, u okviru realizacije navedenih poslova i aktivnosti, sačinjeno je, razmatrano, doneseno ili usvojeno, te postalo pravosnažno: 31 zapisnik o izvršenim kontrolama, 20 informacija o izvršenim kontrolama za Odbor za superviziju, 22 rješenja o izdavanju pismenog naloga, 22 zaključka o načinu praćenja naloženih mjera, te jedna strategije nadzora poslije obimne on-site kontrole.

2.1.1 Obimne i ciljane on-site kontrole u bankama

U 2014. godini obavljeno je ukupno 38 on-site kontrola, na licu mjesta u bankama, što predstavlja izvršenje od 141% u odnosu na planiranih 27 kontrola, i to:

1. 1 obimna kontrola (planirano 1 - izvršenje 100%);
2. 37 ciljane kontrole (planirano 27 - izvršenje 142%) od čega:
 - 11 ciljanih kontrola prema riziku - segmentu poslovanja (planirano 10 - izvršenje 110%);
 - 12 kontrola izvršenja naloga – postkontrolni postupak (planirano 9 – izvršenje 133%);
 - 7 kontrola informacionih sistema (planirano 6 – izvršenje 116%) i
 - 7 ostalih ciljanih kontrola banaka.

Pregled - rekapitulacija izvršenih on-site kontrola u 2014. godini daje se u **Prilogu 1** ovog Izvještaja.

Organizacioni dio Agencije nadležan za kontrolu banaka (on-site), u 2014. godini je izvršio on-site kontrole u značajnoj mjeri više od planiranog, što je prije svega rezultat:

- većeg broja angažiranih supervizora raspoloživih za obavljanje kontrola nego je to planirano za 2014. godinu (prijem dva nova djelatnika na poslove on-site supervizije);
- preraspodjela angažiranog vremena utrošenog na kontrole - smanjenje broja obimnih kontrola, stvorilo je mogućnost za povećanjem broja obavljenih ciljanih kontrola prema riziku;
- organizacija većeg broja manjih ciljanih kontrola u ostalim segmentima (EKS, jemci, promjenjivost kamatnih stopa, izvještavanje CRK-a, zaštite potrošača i dr.), koji zahtijevaju manji broj supervizora dana za obavljanje navedenih kontrola, odnosno zahtijevaju manji broj supervizora i kontrole traju kraće;
- značajno smanjenje vremena provedenog na obuci, nego je isto planirano za 2014. godinu i
- manji angažman zaposlenika ovog organizacionog dijela Agencije na izradi regulative i internih akata.

Obimne kontrole

U 2014. godini bilo je planirano da se izvrši jedna obimna kontrola i to kod banke koja spada u red velikih banaka u bankarskom sistemu FBiH i isto je i izvršeno. Ova banka je predmet kontrole i ocjene poslovanja i upravljanja rizicima po CAMEL(S) sistemu.

Obimne kontrole su najsloženije i najkompleksnije kontrole, te objektivno zahtijevaju veliki broj supervizora i dugo traju, zbog čega nisu u velikoj mjeri efikasne. U pravilu se ne obavljaju svake godine, nego sa odmakom od nekoliko godina ukoliko se radi o bankama sa stabilnim poslovanjem, dobrom organizacijom i solidnim upravljanjem rizicima.

Preorijentacija sa obimnih kontrola na ciljane kontrole prema riziku izvršena je u cilju da se angažman kontrolora usmjeri na vitalne i ključne rizike u bankama, ka otklanjanju slabosti u upravljanju u bankama i ostvarivanju efikasnijeg nadzora banaka. Ocijenjeno je da ne treba ići u obavljanje obimnih kontrola u bankama ako za to nisu stvoreni uslovi, prije svega u bankama, već preusmjeriti fokus supervizije na segmente koji donose veću i kvalitetniju prisutnost kontrolora u vrlo rizičnim oblastima poslovanja banaka ili oblastima koje zahtijevaju kontinuiranu usklađenost sa propisima. Obavljanje obimnih kontrola je bespredmetno i neopravdano trošenje resursa u slučajevima kada banke nisu ostvarile bitne pomake u poslovanju, da bi se mogao očekivati bolji kompozitni rang, što je u 2014. godini bio slučaj.

Pregled izvršenih obimnih on-site kontrola u bankama u FBiH u toku 2014. godine daje se u **Prilogu 2** ovog Izvještaja.

Ciljane kontrole

U toku 2014. godine obavljeno je 37 ciljanih kontrola, od čega je izvršeno 18 kontrola prema riziku u poslovanju, gdje se uračunalo i 7 kontrola upravljanja informacionim sistemom.

Kao posljedica naprijed navedenog, u segmentu kontrola prema riziku u poslovanju banaka izvršeno je 37 kontrola - odnosno za 10 kontrola (42%) više od planiranog. Postoji više vrsta ciljanih kontrola, ali su prema značaju i složenosti najvažnije ciljane kontrole prema riziku –u toku 2014. godine izvršeno ih je ukupno 11. U izvještajnom periodu su dominirale kontrole kvaliteta aktive i upravljanja kreditnim rizikom, a 4 kontrole su izvršene sa obuhvatom 2 rizika.

Kontrola kvaliteta aktive i upravljanja kreditnim rizikom je u postojećim uslovima dominantna, jer predstavlja ključni rizik u poslovanju banaka i u uslovima izraženog djelovanja krize i recesije, visina kreditnog rizika je znatno povišena i prijeti održivosti zadovoljavajuće zarade banaka, kao i značajnom smanjenju regulatornog kapitala, što ima za posledicu izražene zahtjeve za novim kapitalnim potrebama banaka. Iz tih razloga bitno je na vrijeme prepoznati nivo kreditnih rizika i pravovremeno poduzimati mjere na kapitalnom jačanju banaka, zbog čega su ove kontrole u bankama od vitalnog značaja, jer je u postojećim uslovima poslovanja vrlo teško osigurati zdrav i adekvatan kapital. Ove kontrole su u sebi obuhvatile kontrolu daljnjeg procesa primjene MRS-a 39/37 te daljnjeg procesa standardizacije i automatizacije, razvijanje adekvatne metodologije i dosljedne i konzistentne primjene u izračunu umanjenja vrijednosti finansijske imovine. U ovim kontrolama fokus je bio prije svega na kvaliteti i primjeni Metodologije umanjenja finansijske imovine, primjeni uputstva Agencije iz ove oblasti, kao i standardnim dijelovima kontrole: rizikom kreditnih koncentracija, kreditnih odnosa sa povezanim osobama, usklađenošću sa propisima po pitanju načina klasifikacije kredita i nivoa ostvarenih rezervi za kreditne gubitke, organizacije kreditne funkcije, razvijenosti i strukturiranosti iste, sadržaju i kvaliteti internih akata, politika i procedura za obavljanje ovih aktivnosti, kvalitete instrumenata osiguranja plasmana, kolaterala, rada sa nekvalitetnom aktivom, funkcioniranja interne revizije u ovom segmentu i drugo. Nalazi kontrole su u pravilu utvrđivali nedostajuće rezervacije za kreditne gubitke, kod nekih banaka

u značajnijim iznosima, koje se odnose i na nedovoljan nivo ispravki vrijednosti kredita i na nedostajuće regulatorne rezerve koje se mjere na kapital. Istovremeno, zbog djelovanja krize i slabljenja kreditne sposobnosti klijenata, kao i odsustva značajnih projekata i investicija došlo je do stagnacije u kreditnoj aktivnosti, a u nekim bankama i do pada kreditnih aktivnosti. Međutim, nekvalitetna aktiva banaka i dalje ima trend rasta zbog čega su se kontrole posebno fokusirale na rad organa banaka i sektora koji se bave upravljanjem ovim segmentom aktive, ocjenom pravovremenosti i kvaliteti poduzetih aktivnosti kao i postojanje i razvijanje adekvatne organizacije, kadrovske i proceduralno tehnološke podrške, alata za preventivno djelovanje i ozdravljenje kreditnog portfolija. Posebna pažnja je posvećena kontroli vrste i kvaliteta kolaterala i procesu njihovog tretmana u bankama.

Kontrola upravljanja rizikom likvidnosti izvršena je u tri banke: u dvije kroz ciljanu kontrolu, a u jednoj je rizik likvidnosti obuhvaćen obimnom kontrolom. Ove kontrole u sebi su obuhvatile: procjenu i primjenu politika banke i procedura za identificiranje, mjerenje, upravljanje i kontrolu izloženosti riziku likvidnosti; politiku upravljanja aktivom i pasivom; rad ALCO komiteta, novčane i druge imovine u funkciji održavanja likvidnosti; obavezne rezerve; ovlaštenja, ograničenja i usklađenosti sa regulativom; depoziti - ugovaranje, stabilnost i kvalitet upravljanja; koncentracije; ročnost; limiti; krediti i drugi izvori finansiranja, njihova struktura i ročnost; organiziranost depozitne funkcije i sistema upravljanja likvidnošću i sistema internih kontrola u segmentu ALM-a; održavanje ročne usklađenosti finansijske aktive i pasive; regulatorno izvještavanje; izvještavanje organa banke i grupe; nalazi interne revizije u segmentu likvidnosti. Ciljane kontrole u ovoj oblasti su i planirane u bankama u kojima je postojala indicija da postoje pogoršanja. Kontrola na licu mjesta je i potvrdila navedeno, zbog čega su date korektivne mjere i dodatni zahtjevi Agencije.

Upravljanje kapitalom obrađeno je u tri banke: u dvije banke kroz ciljane kontrole i u jednoj banci kroz obimnu kontrolu. Ove kontrole su obuhvatile: kvalitet upravljanja kapitalom, politike i procedure upravljanja kapitalom, sposobnost vlasnika i preuzete obaveze i snaga kapitala, plan kapitala, obračun adekvatnosti, način dokapitalizacije i usklađenost sa zakonom.

Ciljanim kontrolama prema riziku obuhvaćena je kompletna aktiva bankarskog sektora u FBiH, a neke banke su kontrolirane više puta kroz ove vrste kontrola. Ciljane kontrole prema riziku rezultirale su značajnim korektivnim mjerama u svim bankama u vidu rješenja o izdavanju pismenog naloga, sa konkretnim nalogima i rokovima za njihovo izvršenje i pojačanim nadzorom nad provođenjem istih. Pregled izvršenih kontrola prema riziku daje se u **Prilogu 3** ovog Izvještaja.

U 2014. godini izvršeno je 12 kontrola izvršenja naloga, značajno više od planiranog. U tri banke izvršena je samostalna kontrola izvršenja naloga. U ostalim slučajevima radi se o ciljanim kontrolama koje su u funkciji, prije svega, adekvatne ocjene upravljanja kreditnim rizikom, jer se najviše korektivnih mjera odnosi na ovaj segment. Ove kontrole uglavnom su vršene u okviru kontrole prema riziku, na način da je vrijeme za obavljanje ovog zadatka planirano u nivou od prosječno jedne sedmice rada. Ovakve kontrole su u pravilu jednostavnije kontrole.

Ovo povećanje broja kontrola rezultat je boljeg iskorištenja supervizorskih timova kao i sinkronizacije vremenskih rokova datih za implementaciju i provođenje korektivnih mjera i perioda odvijanja ciljanih kontrola prema riziku.

Pregled izvršenih kontrola izvršenja naloga - post-kontrolni postupak daje se u **Prilogu 4** ovog Izvještaja.

U segmentu nadzora nad upravljanjem informacionim sistemom, kao specijalističke kontrole, obavljeno je sedam kontrola, a bilo je planirano 6 kontrola. Ove kontrole su obuhvatile: upravljačke kontrole koje obuhvataju kao minimum pregled i analizu svih značajnih akata, odluka, strategije, planova, politike sigurnosti, procedura i druge dokumentacije koju banka posjeduje i koja predstavlja osnov za kvalitetno upravljanje informacionim sistemom; upravljanje rizicima iz ugovornih odnosa, upravljanje IT eksteralizacijom, organizacija,

kadrovi i obuka; izvještaji o stanju i sigurnosti informacionog sistema, revizije informacionog sistema i dr.; logičke (tehničke) kontrole, u šta spada održavanje resursa informacionog sistema, upravljanje promjenama, kvalitet dokumentacije, plan oporavka informacionog sistema i upravljanje kontinuitetom poslovanja, incidentima, rezervnim kopijama, elektronsko bankarstvo, kartičarstvo, arhitektura baze podataka i bankarska aplikacija, pristup IS-u, operativni i sistemski zapisi, fizička kontrola pristupa, zaštita od malicioznog koda, monitoring i revizija sigurnosti informacionog sistema, razvoj IS-a i upravljanje podacima. Kontrole u dvije banke, koje su bile u planu za ovu vrstu kontrole u 2014. godini, nisu obavljene, iz razloga jer su te banke u toku 2014. godine obavljale procedure nabavke i prelaska na novi IS, te su iste pomjerene za naredni period (početak 2015. godine). Umjesto naprijed spomenutih banaka, u toku 2014. godine kontrolirane su druge dvije banke u okviru ovog segmenta.

Nekoliko kontrola bavilo se i statusom i kvalitetom izvršenja naloga datih kao korektivna mjera u ovoj oblasti.

Pregled izvršenih on-site kontrola upravljanja informacionim sistemima u bankama u FBiH u toku 2014. godine daje se u **Prilogu 5** ovog Izvještaja.

U segmentu ostalih kontrola, koje su planirane u neznačajnom broju, izvršeno je 7 kontrola. To su kontrole usklađenosti sa regulativom o primjeni EKS, promjenljivosti kamatnih stopa, procedurama i praksama u poslovanju sa jencima i praksama izvještavanja CRK-a. Ove kontrole su potencirane zbog stupanja na snagu Zakona o zaštiti žiranata i Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga. Kontrole su rezultirale odgovarajućim korektivnim mjerama i zahtjevima za usklađivanjem, kao i podnošenjem sankcija.

Pregled izvršenih ostalih on-site kontrola u bankama u FBiH u toku 2014. godine daje se u **Prilogu 6** ovog Izvještaja.

U toku 2014. godine sve komercijalne banke, kao i Razvojna banka Federacije BiH, bile su obuhvaćene nekim oblikom kontrole na licu mjesta, a neke i u više navrata.

2.1.2 Ostali poslovi

U skladu sa zahtjevima i potrebama organizacionog dijela Agencije, koji se bavi poslovima on-site kontrole, realizirani su i ostali poslovi od kojih su najznačajniji:

- (1) saradnja sa supervizorima drugih zemalja; dogovorima oko učešća u kontrolama i/ili razmjenom informacija i zapisnika. Predstavnici ovog organizacionog dijela Agencije aktivno su učestvovali na kolegiju supervizora koji je organizovala Banka Slovenije (za NLB grupu), uz prezentiranje izvještaja o nadzoru pripadajuće banke. Intenzivnija saradnja ostvarena je i sa predstavnicima supervizije Turske - BRSA, a vezano za Ziraat grupaciju u smislu razmjene informacija iz on-site kontrole, obavještavanja o planiranim aktivnostima, kao i učešćem bankarskog regulatora (jednog on-site supervizora) u on-site kontroli Ziraat bank BH dd Sarajevo.
- (2) Priprema i održavanje redovnih posjeta MMF-a, vezanih za stand-by aranžman. Rad sa predstavnicima MMF-a po pitanju održavanja stabilnosti bankarskog sistema u uslovima djelovanja krize, izvještavanje i razmatranje poduzetih aktivnosti, promjene regulative, razmatranje određenih kretanja u bankarskom poslovanju naročito u segmentu kreditnih rizika i njihove eskalacije, te ponuđenim novim rješenjima kroz projekte izmještanja nekvalitetne aktive njenom prodajom, po pitanju kapitala i njegove adekvatnosti da pokrije rizike, rezultatima stres testiranja, određena pitanja likvidnosti, radu na novim aktima od značaja, a koje je zahtijevao MMF (Plan za vanredne situacije i Okvir za detaljan pregled aktive) i dr. U protekloj godini MMF misije su dolazile u tri navrata, na nekoliko dana, i tom prilikom su se razmatrala određena pitanja sa djelatnicima Agencije, koji su zaduženi za poslove nadzora banaka.

- (3) Saradnja sa AOD-om se i ove godine odvijala na principu korespondencije i razmjene određene dokumentacije, odnosno dostave određenih akata Agencije, uglavnom iz organizacionog dijela Agencije, koji se bavi poslovima on-site nadzora (zapisnika i rješenja, te ocjena kompozitnog ranga). Održano je i nekoliko sastanaka sa predstavnicima rukovodstva AOD-a, sa ciljem razmatranja konkretnih nalaza, finansijskog poslovanja banaka i poduzetih mjera prema bankama, koje su u 2014. godini imale pogoršanje u svom poslovanju ili još uvijek nisu izašle iz zone nesolidnog poslovanja. Ovakve aktivnosti su se odvijale u skladu sa potpisanim MoU.
- (4) U toku prošle godine pripremljeni su i održani sastanci sa svim eksternim revizorima, koji su od Agencije dobili saglasnost za vršenje revizije godišnjih izvještaja za 2014. godinu. Predmet sastanaka je, prije svega, bila revizija godišnjih izvještaja, kvalitete dobijenih izvještaja - naročito u segmentu primjene MRS-a 39, kvaliteta ispravki vrijednosti kredita i druge finansijske aktive banaka, ističući zahtjev za objektivnim i neovisnim radom revizora i povećanjem kvaliteta revidiranih izvještaja, posebno u segmentu duge forme i ocjene metodologije za primjenu MRS-a 39/37 i realnosti finansijskog rezultata, te postojanja značajnih razlika u visini i pokrivenosti portfolija ispravkama vrijednosti i RKG. Posebni sastanci su se održavali vezano za specijalnu reviziju - Detaljan pregled aktive koju su obavile dvije revizorske kuće u četiri banke svaka od njih vršeći reviziju u po dvije banke. Sastanci su obavljani još u toku rada na reviziji, u cilju otklanjanja određenih dilema kod revizora, a po okončanju revizije obavljani su sastanci u cilju sagledavanja rezultata i njihove provedbe od strane banaka. Tri banke su provele rezultate detaljnog pregleda aktive.
- (5) Aktivno učešće u izradi izmjena i dopuna podzakonskih akata Agencije, posebno u segmentu kapitala i likvidnosti, odnosno učešće u timovima za izradu nove regulative po Baselu III.
- (6) Priprema i održavanje sastanaka sa predstavnicima banaka po posebnim i konkretnim zahtjevima.
- (7) Izrada godišnjeg plana kontrola i rada ovog organizacionog dijela Agencije, izrada konkretnih operativnih kvartalnih planova kontrola sa konkretnim timovima, rokovima i zadacima, izrada izvještaja o radu ovog organizacionog dijela Agencije i o obavljenim kontrolama, kao i izvještaja za rukovodstvo Agencije o obavljenim aktivnostima mjesečno, kao što su: izrada raznovrsnog drugog materijala u smislu informiranja rukovodstva, pripremanje određenih teza i materijala za značajne sastanke sa predstavnicima banaka, a u okviru efikasnog nadzora banaka, izrada određenih informacija za interne ili eksterne potrebe.

Najveći dio poslova u ovom organizacionom dijelu Agencije obavljao se na osnovu planiranih aktivnosti, koje su definirane Programom rada Agencije za 2014. godinu, a zatim konkretizirani u okviru kvartalnih planova kontrola.

2.2 KONTROLA BANAKA PUTEM IZVJEŠTAJA (OFF-SITE KONTROLA)

Kontrolu, odnosno nadzor banaka putem izvještaja, obavlja organizacioni dio Agencije koji je nadležan za poslove off-site kontrole i obuhvata sljedeće aktivnosti: prikupljanje, pregled i kontrolu izvještajnih podataka, te analize finansijskog i operativnog stanja banaka temeljem podataka iz regulatornih izvještaja banaka koje je propisala Agencija, seta dodatnih izvještaja koje banke dostavljaju po zahtjevu Agencije, nalaza (zapisnika) on-site kontrole, zatim podataka iz izvještaja drugih institucija, izvještaja eksternih revizora o obavljenoj reviziji godišnjih finansijskih izvještaja banaka, izvještaja o detaljnom pregledu kvaliteta aktive koji su obavili eksterni revizori u određenom broju banaka (4 banke), ostalih podataka, dokumentacije i informacija koje banke dostavljaju Agenciji i svih drugih raspoloživih podataka o poslovanju banaka i njihovom finansijskom stanju.

Cilj off-site finansijskih analiza je kontinuirani nadzor i periodična procjena finansijskog stanja i poslovanja pojedinačnih banaka i sistema kao cjeline, rano otkrivanje problema ili

potencijalnih rizika u okviru pojedinačnih banaka ili sistema kao cjeline, kontrola zakonitosti rada banaka i primjene propisa i održavanja standarda propisanih odlukama Agencije i poduzimanje i izdavanje korektivnih mjera.

U 2014. godini, u skladu s Programom rada Agencije za 2014. godinu, organizacioni dio Agencije koji je nadležan za poslove off-site kontrole proveo je sljedeće aktivnosti:

- (1) pregled, kontrolu i analizu dostavljenih izvještaja i svih ostalih raspoloživih informacija i dokumentacije, te na osnovu istih urađene su redovne kvartalne finansijske analize svih banaka u FBiH;
- (2) provođenje postkontrolnog nadzora banaka, praćenjem izvršenja naloženih mjera na osnovu podataka, informacija i dokumentacije dostavljene od strane banaka i izrada informacija o postupanju banke po naloženim mjerama;
- (3) poduzimanje korektivnih mjera prema bankama (pismo upozorenja ili rješenje o izdavanju pismenog naloga s konkretnim mjerama i rokovima za otklanjanje nepravilnosti i nezakonitosti utvrđenih kontrolom dostavljenih izvještajnih podataka ili u procesu postkontrolnog postupka i podnošenje zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka);
- (4) izrada sveobuhvatnih kvartalnih informacija o bankarskom sistemu FBiH;
- (5) izrada drugih pregleda, informacija i izvještaja za interne potrebe i eksternih korisnika u zemlji i inostranstvu;
- (6) dostavljanje kvartalnih podataka CBBiH i Misiji MMF-a u BiH za FSIs i makro stres testove (po metodologiji CBBiH i MMF-a);
- (7) saradnja i razmjena informacija kroz standardizovane formate izvještaja (godišnji Supervizorski izvještaj i kvartalne informacije-*Newsletter*) sa nadležnim institucijama-regulatornim tijelima zemalja u kojima je sjedište bankarskih grupa čije su članice banke iz FBiH;
- (8) unapređenje nadzora banaka putem propisanih izvještaja kroz implementaciju dva značajna projekta kao dodatnih alata off-site nadzora:
 - a) SRU, u funkciji ranog prepoznavanja i otkrivanja problema ili potencijalnih rizika u okviru pojedinačnih banaka ili sistema kao cjeline, čime se ostvaruje osnovna zadaća off-site nadzora, a to je preventivno i proaktivno djelovanje i
 - b) Matrica rizika, što dodatno poboljšava konzistentnost metodologije za planiranje nadzora i kontrolu banaka;
- (9) unapređenje izvještajne funkcije i daljnji razvoj i poboljšanje informatičke podrške i baze podataka kroz 3 nova izvještaja:
 - a) krediti kojima je odobreno restrukturiranje ili moratorij u skladu s novom odlukom-izvještaji MOR i RES i
 - b) izvještaj o finansijskoj poluzi, u skladu s novom odlukom o kapitalu, zatim izrada novih upita, kreiranje dodatnih izvještaja i pregleda, izmjena i dopuna postojećih izvještajnih formi itd.;
- (10) sudjelovanje u pripremi i/ili davanje mišljenja i komentara na prijedloge novih ili izmjene važećih propisa Agencije, akte dostavljene od drugih institucija itd.;
- (11) održavanje sastanaka s predstavnicima banaka, eksternim revizorima, UBBiH, CBBiH, AOD, ABRS, MMF, SB, drugih stranih institucija i sl.

2.2.1 Nadzor banaka putem propisanih izvještaja

U skladu sa rokovima i dinamikom dostavljanja propisanih izvještaja, redovno je vršen prijem, pregled i kontrola izvještaja banaka, ostalih informacija i podataka o poslovanju banaka, te je analizirano finansijsko stanje banaka, trendovi u poslovanju, kao i profil, nivo i trend rizika, kojima su banke izložene. Kontinuirani nadzor se vršio nad svih 17 banaka i nad Razvojnou bankom FBiH.

Poslovanje bankarskog sektora već nekoliko godina odvija se u nepovoljnom okruženju i pod utjecajem finansijske i ekonomske krize, a u 2014. godini stanje je dodatno pogoršano zbog posljedica elementarnih nepogoda (poplava) u maju 2014. godine i ogromnih materijalnih

šteta, koje su imali privredni subjekti i stanovništvo u tim područjima, a indirektno i šire. To je utjecalo i na smanjenje stope ionako skromnog realnog rasta BDP-a, što je imalo direktni ili indirektni negativan utjecaj na poslovanje bankarskog sektora. Trendovi su u 2014. godini, zbog navedenih razloga, slični kao i u prethodne dvije godine, odnosno nije došlo do važnijih pozitivnih kretanja, prije svega, u dva ključna segmenta: rast i razvoj ukupnog sektora i kreditno poslovanje. Zbog ograničenog pristupa novim sredstvima finansiranja, primarno stranim kreditnim linijama, kao i nastavka procesa razduživanja prema matičnim grupacijama (povrat depozita i otplata kreditnih obaveza), bankarski sektor stagnira. Banke su nastavile sa reorganizacijom poslovne mreže i racionalizacijom troškova poslovanja, kroz smanjenje operativnih i kamatnih rashoda (rezultat prethodno navedenog), ali je evidentno da su banke, posebno najveće, pad kamatnih prihoda - zbog smanjenog obima kreditiranja i rasta nenaplativih kredita - kompenzirale rastom operativnih prihoda kroz povećanje postojećih i uvođenjem novih naknada za izvršene usluge, što je u konačnici rezultiralo veoma dobrim ostvarenim finansijskim rezultatom kod tih banaka, usprkos svim navedenim problemima i stanju u ekonomiji i realnom sektoru. U 2014. godini ostvaren je neznatan kreditni rast, dok je kreditni rizik, zbog rasta nekvalitetnih kredita, imao rastući trend kod skoro svih banaka, što je posljedično utjecalo na rast rizika kapitala kod nekoliko banaka. Likvidnost bankarskog sektora je bila na zadovoljavajućem nivou, ali je problem nepovoljne ročne i sektorske strukture izvora, primarno depozita, i dalje evidentan kod jednog broja banaka, kao i trend rasta dospjelih potraživanja, što povećava rizik likvidnosti i zahtijeva pojačan nadzor ovog segmenta kod tih banaka.

Generalno, fokus off-site nadzora u 2014. godini bio je, kao i u 2013. godini, na kreditnom riziku, riziku kapitala i likvidnosti.

Kao i prethodnih godina, pod posebnim, kontinuiranim pojačanim nadzorom bile su banke za koje je utvrđeno da imaju značajne slabosti i probleme, odnosno nesigurno i nesolidno finansijsko stanje, što je rezultiralo nezadovoljavajućim poslovanjem, ili koje imaju slabosti i probleme u određenim rizičnim segmentima poslovanja (najviše kvalitet aktive i koncentracije kreditnog rizika) i kojima je Agencija naložila poduzimanje mjera i aktivnosti za otklanjanje utvrđenih slabosti i nepravilnosti i poboljšanje ukupnog poslovanja i/ili pojedinih rizičnih segmenata, a u skladu s usvojenom supervizijskom strategijom nadzora tih banaka u postkontrolnom postupku. Ostale banke su kontinuirano nadzirane putem pregleda i analize podataka iz regulatornih izvještaja, zatim dokumentacije, informacija i dodatnih izvještaja koju su banke dostavljale na zahtjev i po nalogu Agencije, kao i ostale dostupne dokumentacije, iz drugih organizacionih dijelova Agencije.

Organizacioni dio Agencije, zadužen za poslove off-site nadzora, u 2014. godini obavljao je sljedeće aktivnosti, planirane Programom rada Agencije za 2014. godinu:

- (1) urađene su 72 kvartalne finansijske analize 18 banaka (17 komercijalnih banaka i Razvojna banka FBiH), koje su bile u redovnom nadzoru i to na sljedeće finansijske datume: 31.12.2013. godine, 31.03.2014. godine, 30.06.2014. godine i 30.09.2014. godine. Od navedenih, 10 je detaljnijih finansijskih analiza u procesu pripreme za on-site kontrole (za 1 obimnu-sveobuhvatnu i 9 ciljanih po riziku-segmentu poslovanja).
- (2) Četiri banke, kod kojih su on-site kontrolom i kontinuiranim off-site nadzorom utvrđene ozbiljne slabosti u poslovanju i slabe prakse upravljanja svim rizicima, bile su pod posebnim, pojačanim nadzorom i imale su obavezu da češće izvještavaju Agenciju o poduzetim i provedenim mjerama na poboljšanju ukupnog operativnog i finansijskog stanja banke. Urađeno je 17 detaljnih internih informacija o postupanju banke i efektima naloženih mjera. U skladu s usvojenom strategijom nadzora, s predstavnicima ovih bankama održavani su redovni kvartalni sastanci, u cilju praćenja i analize stepena provođenja naloženih mjera i efekata na poslovanje banke. Dodatno, jedna manja banka nalazila se pod pojačanim off-site nadzorom zbog pogoršanja pokazatelja poslovanja i negativnih trendova u ključnim rizičnim segmentima

(prije svega kreditni rizik), što je rezultiralo pogoršanjem off-site ranga te banke sa 30.06.2014. godine i ocjenom da se banka nalazi u zoni nesigurnog i nestabilnog poslovanja, zbog čega je obimna on-site kontrola planirana početkom 2015. godine.

- (3) Pod pojačanim nadzorom određenih rizičnih segmenata (kreditnog, kao dominantnog, likvidnosti i/ili kapitala) bilo je 9 banaka:
- a) kod 8 banaka kvalitet aktive, jer je on-site kontrolom utvrđena visoka izloženost kreditnom riziku i slabosti u praksama upravljanja istim ili su nastavljeni negativni trendovi (značajan rast kredita s posebnom napomenom-B kategorija i/ili nekvalitetnih kredita i pogoršanje kvaliteta kreditnog portfolija),
 - b) kontinuiranim off-site nadzorom kod 3 banke, od navedenih 8, konstatovani su i negativni trendovi i kretanje pokazatelja kapitala i/ili likvidnosti, zbog čega je bio pojačan nadzor istih,
 - c) kod jedne banke je likvidnosni rizik, kao ključni, bio pod pojačanim nadzorom.

Agencija je bankama, kod kojih je utvrđena visoka izloženost kreditnom riziku, naložila izradu plana za upravljanje nekvalitetnom aktivom i češće izvještavanje Agencije dostavljanjem izvještaja o realizaciji plana i dodatne dokumentacije o poduzetim i realiziranim aktivnostima na smanjenju nekvalitetne aktive i poboljšanju kvaliteta aktive i praksi upravljanja kreditnim rizikom. Urađene su ukupno 34 informacije za odgovorne on-site supervizore o izvršenom nadzoru u postkontrolnom postupku praćenja provođenja naloženih mjera.

- (4) Kontinuirani off-site nadzor u redovnom postkontrolnom postupku provoden je nad 4 banke, praćenjem izvršavanja naloženih mjera za otklanjanje uočenih nepravilnosti i neusklađenosti u njihovom poslovanju. Urađeno je 8 internih informacija za odgovorne on-site supervizore o izvršenom nadzoru u okviru off-site postkontrolnog postupka.
- (5) Zaposlenici Agencije iz ovog organizacionog dijela participirali su na više sastanaka sa predstavnicima banaka, vezano za izvještavanje i/ili probleme i nejasnoće koje su bile rezultat značajnih promjena u određenim segmentima poslovanja, zatim uočene negativne trendove u određenim segmentima ili ukupnom poslovanju, izvršavanje naloženih mjera i aktivnosti koje je banka poduzela u cilju otklanjanja nepravilnosti i slabosti u poslovanju i sl. U okviru priprema za sastanke, urađeni su detaljni interni materijali, u kojima je data analiza statusa izvršenja naloženih mjera i efekti na poslovanje, uočeni problemi itd.

U 2014. godini, na osnovu prijedloga organizacionog dijela Agencije, koji je nadležan za poslove off-site nadzora, poduzete su sljedeće nadzorne i korektivne mjere prema bankama u FBiH:

- (1) za jednu banku podnesena je prekršajna prijava zbog nedostavljanja plana kapitala u skladu s odredbama nove Odluke o kapitalu;
- (2) jednoj banci izdata su dva pismena naloga za usklađivanje stope adekvatnosti kapitala i neto kapitala sa zakonom propisanim minimumom, te otklanjanje nedozvoljenih koncentracija kreditnog rizika i ulaganja u fiksnu imovinu;
- (3) za sedam banaka izdala devet pisмениh upozorenja koja su se odnosila na razne segmente poslovanja i to:
 - za dvije banke četiri pismena upozorenja:
 - i. izvještavanje i nepostupanje po naloženim mjerama,
 - ii. kašnjenje u objavi polugodišnjih izvještaja u dnevnim novinama i
 - iii. neslaganje u objavljenim podacima i podacima u izvještajima dostavljenim Agenciji;
 - jednoj banci zbog obračuna regulatornog kapitala;
 - jednoj banci zbog neslaganja u objavljenim podacima i podacima u izvještajima dostavljenim Agenciji;
 - jednoj banci zbog kašnjenja u objavi polugodišnjih izvještaja u dnevnim novinama;
 - jednoj banci zbog prekoračenja propisanog najvećeg izlaganja kreditnom riziku prema povezanoj banci;
 - jednoj banci zbog nepostupanja po naloženim mjerama.

2.2.2 Sačinjavanje informacija o bankarskom sistemu FBiH

Nakon kontrole i obrade izvještaja banaka, sačinjeno je ukupno 5 informacija o bankarskom sistemu u FBiH za potrebe rukovodstva i organa upravljanja i u svrhu eksternog izvještavanja u skladu sa zakonom i to:

- (1) dvije godišnje informacije o bankarskom sistemu FBiH, na 31.12.2013. godine (po privremenim i konačnim podacima),
- (2) tri kvartalne informacija o bankarskom sistemu FBiH, sa stanjima na 31.03.2014. godine, 30.06.2014. godine i 30.09.2014. godine.

Također, za potrebe rukovodstva Agencije sačinjene su i kratke informacije o bankarskom sistemu u FBiH, na navedene datume.

2.2.3 Ostali poslovi

U skladu za zahtjevima i potrebama, ovaj organizacioni dio Agencije obavljao je i ostale poslove od kojih su najznačajniji:

- (1) Saradnja i razmjena informacija sa supervizorskim institucijama zemalja u kojima je sjedište roditeljskih kompanija (matice) banaka iz FBiH.
- (2) Na zahtjev supervizorskog organa Slovenije urađen je SREP za 2013. godinu za NLB banku dd Tuzla (članica NLB Grupe).
- (3) Za banke, članice bankarskih grupacija iz Austrije i Slovenije (5 banaka), regulatornim intitucijama u Austriji (FMA) i Sloveniji (Banka Slovenije) dostavljene su 4 redovne kvartalne supervizorske informacije (*newsletter*) za potrebe nadzora banaka na konsolidiranoj osnovi.
- (4) U saradnji s MMF-om, CBBiH i ABRS-om, u toku 2014. godine nastavljen je projekt provođenja stres testova za procjenu nivoa otpornosti bankarskog sektora na stres. Agencija je u 2014. godini dostavila CBBiH i Misiji MMF-a podatke za stres testove, pojedinačno po bankama, za 2013. godinu i kvartalne podatke za 2014. godinu. U skladu s aktom „Smjernice za izradu testova na stres i korištenje prudencijalnih instrumenata u CBBiH, Agenciji i ABRS“, održano je više sastanaka s predstavnicima CBBiH, na temu provođenja stres testova (pretpostavki, podataka, rezultata i sl.). CBBiH je redovno dostavljala Agenciji rezultate stres testova, koji su analizirani i po potrebi, održavani su sastanci s predstavnicima banaka kod kojih su rezultati stres testa pokazali dokapitalizacijske potrebe u jednom i/ili oba scenarija i jednom ili oba perioda. Nadalje, od banaka je zatraženo da rezultate stres testova uključe u planove kapitala u cilju jačanja kapitalne osnove i održavanja nivoa kapitala, adekvatnog postojećoj i potencijalnoj izloženosti riziku i stepenu i kompleksnosti rizika, kojima je banka izložena u poslovanju.
- (5) U 2014. godini nastavljena je saradnja s Misijom MMF-a u okviru Stand-by aranžmana. Predstavnicima Misije imali su 4 posjete, a organizacioni dio Agencije, koji je nadležan za poslove off-site nadzora, pripremio je interne materijale za rukovodstvo Agencije vezano za teme koje su bile predmet sastanaka: stanje, trendovi i promjene u bankarskom sistemu u FBiH, s fokusom na rizična područja poslovanja banaka: kvalitet aktive (nekvalitetni krediti po sektorima), profitabilnost i kreditni rast banaka, kapital i adekvatnost kapitala i likvidnost, izloženost prema „majkama“, rezultati stres testova, saradnja sa stranim supervizorima, utjecaj prirodne nesreće (poplava) iz maja 2014. godine na poslovanje banaka, itd.
- (6) Agencija je i u 2014. godini redovno izvještavala Misiju MMF-a o kapitalu (kvartalno) i ročnoj usklađenosti i deviznoj poziciji banaka (mjesečno), te dostavljala kvartalne podatke za stres testove.
- (7) U skladu s aktom Agencije: Rješenje o izdavanju pismenog naloga iz decembra 2013. godine, a u vezi s preuzetom strukturalnom odrednicom trenutnog stand-by aranžmana između BiH i MMF-a, kod 4 banke je izvršen detaljni pregled aktive (AQR) na finansijski datum 31.12.2013. godine od strane eksternog revizora i obavljen je u skladu s

uslovima, sadržajem i na način kako je to dato u posebnom aktu „Okvir za detaljni pregled kvaliteta aktive banaka“, koji je bio sastavni dio rješenja. Dostavljeni izvještaji su pregledani i analizirani, a sa predstavnicima banaka održani su posebni sastanci o rezultatima detaljnog pregleda aktive i postupanja u dijelu koji se odnosi na iskazane nedostajuće rezerve za kreditne gubitke i ispravke vrijednosti. Za potrebe rukovodstva Agencije napravljena je detaljna informacija o provedenom AQR.

- (8) Redovno kvartalno dostavljanje izvještaja o FSIs CBBiH za pojedinačne banke u FBiH.
- (9) U cilju unapređenja off-site nadzora banaka, u trećem kvartalu 2013. godine započeo je rad na projektu SRU, kao dodatnog alata za rano prepoznavanje i identifikaciju problema u rizičnim segmentima poslovanja banaka i pravovremeno i preventivno poduzimanje adekvatnih supervizorskih mjera u cilju sprečavanja daljnje eskalacije problema i negativnih trendova u poslovanju banke. U toku 2014. godine urađeno je testiranje na 3 finansijska datuma, završena je informatička podrška, a paralelno se radilo na pisanju 2 akta: Metodologija za SRU i Priručnik za SRU. Iako je okončanje projekta i implementacija alata u praksi planirana u trećem kvartalu 2014. godine, zbog dodatnih, već navedenih obimnih aktivnosti ovog organizacionog dijela Agencije na FSAP-u, rok je prolongiran na početak 2015. godine (donošenje akata najkasnije do prvog kvartala 2015. godine), iako će alat operativno biti korišten kod finansijskih analiza banaka sa 31.12.2014. godine.
- (10) Također, u cilju poboljšanja konzistentnosti metodologije za planiranje nadzora i kontrolu banaka, kao dodatni, važan alat off-site nadzora urađen je alat „Matrica rizika“. Matrica rizika se zasniva na rangiranju - ocjenjivanju 3 ključne komponente CAMEL(S) sistema: C, A i L, zatim trendu rizika i kompozitnom rangu svake pojedinačne banke. Polazna osnova su ocjene navedenih komponenti i kompozitnog ranga banke, dodijeljene od strane off-site kontrolora kod individualne kvartalne analize. Na kraju, sačinjava se matrica rizika za ključne komponente i za kompozitni rang, tako da se vidi stanje pojedinačne banke u sistemu s aspekta nivoa rizika, te vrsta nadzora koji je determiniran dvjema komponentama: nivoom rizika i veličinom banke. Na taj način se dobiva kvalitetan i jasan pregled profila rizičnosti po bankama, vrsti nadzora koja je primjerena rizičnom profilu svake banke, te je osnova za planiranje kontrola u narednom periodu.
- (11) Nastavljen je pojačan nadzor likvidnosti banaka u FBiH, putem dnevnog izvještavanja Agencije o poziciji likvidnosti, sedmičnog o štednim depozitima stanovništva i mjesečnog o ročnoj usklađenosti finansijske aktive i obaveza te deviznog rizika. Također, posebno je praćen nivo izloženosti u izvorima (depozitnim i kreditnim), prema grupacijama čije su članice banke iz FBiH. Kod nekoliko banaka koje su u većinskom vlasništvu rezidenata iz BiH, pod pojačanim nadzorom bile su koncentracije u depozitima prema određenim deponentima, posebno iz sektora javnih preduzeća, u odnosu na novčana sredstva, što može biti potencijalna opasnost za likvidnosnu poziciju banke.
- (12) Saradnja i korespondencija s ostalim institucijama u zemlji i inostranstvu (CBBiH, ABRS, AOD, UBBiH, Ured SB u BiH, Vijeće ministara BiH - DEP, EBRD, BSCEE itd.).
- (13) U sklopu održavanja redovnih kontakata i saradnje s vanjskim revizorima, u decembru 2014. godine održani su pojedinačni sastanci sa 6 revizorskih kuća koje su dobile saglasnost Agencije za obavljanje revizije finansijskih izvještaja banaka za 2014. godinu.
- (14) U 2014. godini nastavljena je saradnja s organizacionim dijelom Agencije, nadležnim za informatičku potporu - Odjelom EOP-a, na upitima na postojećim obrascima u BH-BATIS sistemu, kao i kreiranje izvještajnih obrazaca iz starog sistema u BH-BATIS sistemu, uključujući i kontrolu prijenosa istorijskih podataka u novu bazu.
- (15) Zaposlenici iz ovog organizacionog dijela Agencije učestvovali su na više seminara, radionica i edukacija u zemlji i inostranstvu, iz područja Bazela II, bankarskih rizika primarno kreditnog rizika, bankarske supervizije, računovodstva i revizije, finansijske stabilnosti, stres testova, itd.

2.3 OSTALE ZNAČAJNE AKTIVNOSTI

2.3.1 Izmjena postojeće i donošenje nove regulative

U toku 2014. godine djelatnici organizacionog dijela Agencije, nadležnog za poslove nadzora poslovanja banaka aktivno su učestvovali u sljedećim izmjenama postojeće i donošenju nove regulative u okviru bankarskog sektora FBiH:

- a) izrada novog ZoB-a;
- b) nova Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti;
- c) izmjena i dopuna Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama;
- d) Odluka o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama;
- e) izrada podzakonskih akata u skladu sa Zakonom o zaštiti žiranata u FBiH;
- f) izrada podzakonskih akata u skladu sa Zakonom o zaštiti korisnika finansijskih usluga u FBiH i
- g) izmjena Uredbe o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH.

Također, djelatnici organizacionog dijela Agencije nadležnog za poslove nadzora poslovanja banaka su učestvovali u projektnim timovima za implementaciju Bazela III i izradi nacrtu regulative u skladu sa Strategijom i godišnjim planom na izradi regulative u sklopu navedenog projekta.

Agencija je aktivno učestvovala i u radu radne grupe za izradu nacrtu Sveobuhvatnog plana djelovanja u kriznim situacijama SOFS-a. Izrada Sveobuhvatnog plana jedna od strukturalnih odrednica iz Dopunskog pisma namjere u okviru stand-by aranžmana sa MMF-om od 13.06.2014. godine. Radnu grupu je formirana od predstavnika institucija koje su članice SOFS-a. Nacrt Sveobuhvatnog plana djelovanja u kriznim situacijama SOFS-a sačinjen je u skladu sa zadatkom radne grupe, na osnovu pojedinačnih planova institucija, uz uvažavanje pozicija i ustavnih ovlaštenja svake od institucija, članica SOFS-a. Nacrt navedenog Sveobuhvatnog plana usvojen je na desetoj sjednici SOFS-a održanoj 09.12.2014. godine. Sveobuhvatni plan će biti potrebno revidirati nakon usvajanja Zakona o bankama i preporuka FSAP misije.

III. RAD SA BANKAMA U POSEBNOM STATUSU

Organizacioni dio Agencije koji je nadležan za poslove banaka u posebnom statusu, u 2014. godini obavljao je sve poslove vezane za vođenje likvidacionih postupaka banaka u Federaciji BiH.

Likvidacioni postupci vođeni su u četiri banke kojima je ukinuta bankarska dozvola zbog neispunjavanja zakonom propisanih uslova poslovanja.

Agencija je u 2014. godini obavila sve poslove vezane za realizaciju likvidacionih postupaka: pratila rad i saradivala sa bankama u posebnom statusu; na zahtjev likvidacionih upravnika blokirala račune neurednih dužnika; učestvovala u pregovorima sa povjericima i dužnicima banaka u posebnom statusu; vršila kontrole i analize mjesečnih, kvartalnih i godišnjih izvještaja; provodila nadzor rada likvidacione uprave u bankama u postupku likvidacije; pripremala materijale i izvještaje za organe Agencije i institucije FBiH; predlagala i učestvovala u realizaciji donesenih rješenja za banke; pružala pomoć i podršku likvidacionim upravnici na iznalaženju potencijalnih investitora za banke u posebnom statusu.

U skladu sa Programom rada Agencije za 2014. godinu, izvršene su sve planirane aktivnosti.

Pored navedenog, obavljani su i sljedeći poslovi: davanje informacija i obrazloženja vezanih

za redovne kvartalne posjete (monitoringe) MMF-a i SB, a u vezi sa analizom kretanja i promjena u segmentima bankarskog poslovanja i kontrole banaka u posebnom statusu i učešće u izradi nove zakonske i podzakonske regulative, uputstava, priručnika i dr., te obuke o u primjeni nove regulative vezano za banke u posebnom statusu.

U 2014. godini u posebnom statusu bile su 4 banke. Sve četiri banke su u postupku likvidacije.

3.1 POSTUPCI LIKVIDACIONIH UPRAVA

3.1.1 Postbank BH Poštanska banka BiH dd Sarajevo

Rješenjem broj 06-2086/13 od 20.06.2013. godine otvoren je likvidacioni postupak, oduzeta je dozvola za rad i imenovan je Likvidacioni upravnik Banke.

Likvidaciona uprava je krajem 2013. godine i početkom 2014. godine u skladu sa potpisanim Sporazum o preuzimanju dijela aktive uz preuzimanje i isplatu srazmjernog dijela obaveza Banke, osigurala uslove da Moja banka dd Sarajevo, kao novi obveznik, odmah izvrši isplatu štednih uloga i depozita Banke u 100% iznosu. Isplata štednje i depozita završena je u 2014. godini na šalterima Moja Banke dd Sarajevo.

Realizacijom ponude Moja banke dd Sarajevo omogućeno je izmirenje svih obaveza Banke prema depozitima i obaveza od I do V reda prioriteta, odnosno izmireno je 88,6% ukupnih bilansno iskazanih obaveza Banke, u likvidaciji.

Preostali dio obaveza Banke od 11,4%, koji nije bio predmet Ponude, namirivao se tokom 2014. godine, u cilju čega su objavljena dva javna poziva za prodaju pokretne i nepokretne imovine Banke. Objavljeni javni pozivi nisu dali željene rezultate kao ni pojačana aktivnost na naplati dospjelih potraživanja pa je iz tih razloga likvidacioni upravnik najavio mogućnost podnošenja zahtjeva za pokretanje stečajnog postupka.

U 2014. godini donesena je presuda Vrhovnog suda FBiH koja se odnosi na presudu po kolektivnoj tužbi 55 uposlenika Banke protiv Banke za neprimjenu Kolektivnog ugovora. U presudi Vrhovni sud FBiH zaključuje da je pobijena presuda zasnovana na pogrešnoj primjeni materijalnog prava, pa je revizijski sud uvažio zahtjev Postbank BH Poštanska banka BiH dd Sarajevo, u likvidaciji za reviziju postupka. Kako utvrđene činjenice nisu relevantne za pravilnu primjenu materijalnog prava, sud nije preinačio pobijanu presudu, već je istu ukinuo i predmet je vratio drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

3.1.2 Hercegovačka banka dd Mostar

Privremena uprava u Hercegovačku banku dd Mostar uvedena je 6.4.2001. godine, Odlukom Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu broj: 96/01 od 5.4.2001. godine. („Službene novine FBiH“, broj: 12, od 6.4.2001.godine). Za privremenog upravnika imenovana je gospođa Toby Robinson.

Visoki predstavnik za BiH u decembru 2006. godine, vođenje postupka privremene uprave prenio je na Agenciju, kada je započela aktivnost na preuzimanju i vođenju postupka. Agencija je prihvatila prijedlog Privremenog upravnika i Rješenjem broj: 06-2080/12 od 11.07.2012. godine, otvoren je likvidacioni postupak, oduzeta dozvola za rad i imenovan Likvidacioni upravnik Banke.

Najveći problemi Banke tokom 2014. godine, kao i u ranijem periodu, predstavljaju:

- pravna nesigurnost po pitanju vlasništva Banke na imovini Terminala tečnih goriva Dretelj Čapljina, koji je Vlada FBiH Odlukom br. 522/06 od 7.9.2006. godine, ustupila firmi Terminali FBiH doo i pored činjenice da Banka posjeduje ZK izvatke sa upisanim vlasništvom na ovoj imovini, kao i
- pitanje sanacije i nastavka poslovanja supsidijara Banke. Banka je do 2005. godine stekla vlasništvo od 97% udjela u Hercegovina osiguranju dd Mostar, nad kojim je Agencija za

nadzor osiguranja FBiH uvela mjere preustroja i imenovala privremenog upravnika, a zatim i likvidacionog upravnika.

U skladu sa izraženim interesom Vlade FBiH da se jača bankarski sektor i banke u kojima je Federacija BiH većinski vlasnik (Union banka dd Sarajevo), kao i rješavanje statusa i zaštite depozita Banke u likvidaciji, Vlada FBiH je 2013. godine, na inicijativu Agencije donijela Zaključak broj: 710/2013. kojim se između ostalog, daje saglasnost da Union banka dd Sarajevo obavi pregled (due diligence) Hercegovačke banke dd Mostar, na osnovu kojeg će izvršiti preuzimanje imovine uz preuzimanje razmjernog dijela obaveza Hercegovačke banke dd Mostar, te da Union banka dd Sarajevo preuzme po procijenjenoj vrijednosti i objekte Naftnog terminala Dretelj Čapljina sa pripadajućim zemljištem.

Tokom 2014. godine, Agencija, Likvidacioni upravnik i Union banka dd Sarajevo su u saradnji sa firmom u vlasništvu Vlade FBiH „Operator-Terminali Federacije“ doo Sarajevo, poduzeli mjere i aktivnosti na osiguranju uslova za realizaciju navedenog Zaključka. Krajem 2014. godine, Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije zadužilo je „Operatora-Terminali Federacije“ doo Sarajevo da dostavi cjelovitu informaciju vezanu za terminal „Dretelj“, kako bi Ministarstvo moglo zauzeti stav o opravdanosti preuzimanja i stavljanja u upotrebu navedenog naftnog terminal „Dretelj“ Čapljina.

Na osnovu Izvještaja o finansijskom stanju Banke sa korigovanim planom likvidacije u skladu sa Zaključcima Odbora za superviziju Agencije, otpočela je isplata Obaveza Banke, odnosno isplata zakonom propisanih obaveza od 1 do 4 reda prioriteta, za koja su osigurana sredstva u 100% iznosu.

3.1.3 Gospodarska banka dd Mostar

Likvidaciona uprava je u 2014. godini poduzela aktivnosti i mjere na osiguravanju dokumentacije o vlasništvu nad imovinom Banke, radi stvaranja uslova za postupak uknjižbe vlasništva i unovčavanja likvidacione imovine.

Pripremljene su i dokumentovane evidencije koje se odnose na likvidacionu imovinu i obaveze Banke, te je za njihovu verifikaciju angažovana i eksterna revizorska kuća.

Unovčavanje i likvidacija imovine i obaveza Banke očekuje se nakon okončanja postupka utvrđivanja i uknjižbe vlasništva na imovini.

3.1.4 Komercijalna banka dd Tuzla

U postupku privremene uprave, riješeni su depoziti i druge obaveze banke u 85% iznosu. Na preostalom dijelu imovine i obaveza, otvoren je likvidacioni postupak.

Aktivnosti likvidacionog upravnika u 2014. godini svedene su na vođenje sudskih sporova i pokušaje naplate preostalih potraživanja Banke, te učešće u sporovima vezanim za naplatu potraživanja koje je preuzela UniCredit bank dd Mostar.

U narednom periodu se očekuje naplata potraživanja od Gospodarske banke dd Mostar, u likvidaciji i izmirenje dijela obaveza iz četvrtog reda prioriteta, čime bi se stekli preduslovi za okončanje ovog postupka.

IV. SPREČAVANJE PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI

4.1 KONTROLE SPNiFTA

Programom rada Agencije za 2014. godinu, planirano je da u 2014. godini organizacioni dio Agencije, koji je nadležan za poslove kontrole sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti izvrši 37 kontrola, i to: 18 kontrola izvršenja naloga datih bankama

rješenjima o izdavanju pismenog naloga, 6 kontrola izvršenja naloga datih lizing društvima rješenjima o izdavanju pismenog naloga i 13 kontrola usklađenosti poslovanja mikrokreditnih organizacija sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

U 2014. godini izvršeno je 38 kontrola (102,70%): 18 kontrola izvršenja naloga datih bankama (100%), 6 kontrola izvršenja naloga datih lizing društvima (100%), 12 kontrola usklađenosti poslovanja mikrokreditnih organizacija (92,3%) i 2 kontrole postupanja po upozorenjima. Planirana kontrola usklađenosti poslovanja MKF Prizma nije izvršena zbog oduzimanja dozvole za rad. Kontrola usklađenosti poslovanja MKF LOK Sarajevo sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti je prekinuta zbog postojanja potrebe rješavanja prethodnog pitanja, koje se odnosi na krivični postupak koji se vodi kod Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo. Pored planiranih kontrola, djelatnici organizacionog dijela Agencije, koji je nadležan za poslove kontrole sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, izvršili su i dvije kontrole postupanja po upozorenjima zbog nepostupanja po datim nalozima.

Shodno navedenom, organizacioni dio Agencije koji je nadležan za poslove SPNiFTA u izvještajnoj godini je planirani broj kontrola premašio za 2,7% (**Prilog 7** Izvještaja): Pregled planiranih i ostvarenih kontrola prema vrsti kontrole finansijskih institucija u FBiH, u segmentu SPNiFTA).

4.1.1 Kontrole usklađenosti poslovanja banaka sa standardima SPNiFTA

U protekloj godini je izvršeno 18 kontrola izvršenja naloga datih rješenjima o izdavanju pismenog naloga te dvije kontrole postupanja po upozorenjima, zbog neizvršenja datih naloga. U vršenju ovih kontrola utrošeno je 366 kontrolor dana. Za pripreme kontrola je trebalo 62 kontrolor dana. U on-site kontrolama je utrošeno 196 kontrolor dana, a na postkontrolni postupak je utrošeno 108 kontrolor dana.

Za 137 nepravilnosti i neusklađenosti, koje su utvrđene u kontrolama usklađenosti poslovanja, dato je 110 naloga.² Od ovih 110 naloga banke su izvršile 57 naloga, 36 naloga je djelimično izvršeno, a 17 naloga, i pored poduzetih mjera, nije izvršeno.

Pregled izvršenih kontrola usklađenosti poslovanja banaka u FBiH sa standardima SPNiFTA u toku 2014. godine daje se u **Prilogu 7** ovog Izvještaja.

Prilog 7 sadrži, također, i pregled kontrola postupanja po upozorenju, koje su u toku 2014. godine obavljene u bankama u FBiH u segmentu SPNiFTA.

4.1.2 Kontrole usklađenosti poslovanja lizing društava sa standardima SPNiFTA

U 2014. godini izvršeno je 6 kontrola usklađenosti poslovanja lizing društava u FBiH sa standardima SPNiFTA.

U protekloj godini izvršeno je 6 kontrola izvršenja naloga datih lizing društvima rješenjima o izdavanju pismenog naloga. U vršenju ovih kontrola utrošeno je 72 kontrolor dana. Za pripreme kontrola je utrošeno 22 kontrolor dana. U on-site dijelovima kontrola je utrošeno 38 kontrolor dana, a na postkontrolni postupak je utrošeno 16 kontrolor dana.

U kontrolama lizing društava utvrđeno je ukupno 36 neusklađenosti i nepravilnosti za čije otklanjanje je dato 36 naloga. Poduzetim aktivnostima na izvršenju ovih naloga izvršena su 22 naloga, 11 naloga je djelimično izvršeno, a i pored poduzetih aktivnosti 3 naloga nisu izvršena.

² Prilikom definiranja naloga vodilo se računa o aktivnostima koje bi banke trebalo da poduzmu u cilju otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, tako da je broj datih naloga manji od broja utvrđenih nepravilnosti. Tako su jednim nalogom definirane aktivnosti koje bi trebalo da rezultiraju otklanjanjem dvije ili više nepravilnosti. Ovo se uglavnom odnosi na identifikaciju klijenata i praćenje računa i transakcija klijenata.

Pregled izvršenih kontrola usklađenosti poslovanja lizing društava u FBiH sa standardima SPNiFTA u toku 2014. godine daje se u **Prilogu 7** ovog Izvještaja.

4.1.3 Kontrole usklađenosti poslovanja MKO sa standardima SPNiFTA

U protekloj godini izvršeno je 12 kontrola usklađenosti poslovanja MKO sa SPNiFTA.

U vršenju ovih kontrola utrošeno je 204 kontrolor dana. Za pripreme kontrola je utrošeno 33 kontrolor dana. U on-site dijelovima kontrola je utrošeno 111 kontrolor dana, a na postkontrolni postupak je utrošeno 60 kontrolor dana. U ovim kontrolama je utvrđeno 47 neusklađenosti i nepravilnosti za što je, rješenjima o izdavanju pismenog naloga, dat isti broj naloga.

Pregled izvršenih kontrola usklađenosti poslovanja MKO u FBiH sa standardima SPNiFTA u toku 2014. godine daje se u **Prilogu 7** ovog Izvještaja.

4.2 OSTALE AKTIVNOSTI

4.2.1 Radna grupa institucija BiH za SPNiFTA

Iako BiH nije ispunila obaveze koje se tiču preporuka MONEYVAL komiteta Vijeća Evrope, koje su pretočene u Akcioni plan za BiH, a odnose se na usklađivanje našeg zakonodavstva sa međunarodnim standardima SPNiFTA (još uvijek nisu usklađeni krivični zakoni u BiH, u dijelovima koji se odnose na krivično djelo pranja novca i krivično djelo finansiranja terorističkih aktivnosti), ova radna grupa je uspješno koordinirala aktivnostima vezanim za on-site posjetu MONEYVAL komiteta Vijeća Evrope koja je obavljena u novembru 2014. godine, sa ciljem procjene usklađenosti BiH u IV krugu procjene.

Za ovu procjenu je vrlo bitna činjenica da je donesen novi Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, kojim su ispunjene sve preporuke MONEYVAL komiteta i otklonjene sve neusklađenosti ovog zakona koje su utvrđene u prethodnom krugu procjene. Upitnik koji je dostavio MONEYVAL komitet u pripremi ove procjene je kvalitetno popunjen, dati su odgovarajući odgovori i prezentirani su postojeći statistički podaci za period 2010-2014 (do 30.06.), obavljani su kvalitetni razgovori sa evaluatorima Komiteta, tako da su predstavnici Komiteta na završnom sastanku iskazali svoje zadovoljstvo prezentiranim od strane predstavnika domaćih institucija. Kratak izvještaj o ovoj posjeti, na Plenarnom zasjedanju MONEYVAL-a (8.-12. decembra 2014. godine), podnio je izvršni sekretar Komiteta. Na osnovu preliminarnе procjene stanja, predložen je i usvojen zaključak da se odgodi upućivanje BiH u FATF-ov ICRG postupak za neusklađene i nekooperativne zemlje, odnosno uvrštavanje na „sivu listu” do Plenarnog sastanka u aprilu 2015. godine (13.-17. aprila 2014. godine), do kada BiH mora usvojiti izmjene i dopune Krivičnog zakona.

4.2.2 Radna grupa za izradu zakonskog okvira za primjenu FATCA zahtjeva

U decembru 2013. godine započela je sa radom Radna grupa za izradu zakonskog okvira koji bi omogućio postupanje po zahtjevima poreznih vlasti SAD sadržanih u FATCA, kojim bi trebalo da odgovore banke u BiH. Radna grupa je organizovana na osnovu odluke Vijeća ministara BiH. U rad ove radne grupe uključeni su predstavnici CBBiH, Ministarstva finansija i trezora BiH, MSBiH, entitetskih ministarstava finansija, entitetskih agencija za bankarstvo, SIPA-e, Agencije za zaštitu ličnih podataka i UBBiH. Radna grupa je donijela zaključke i definirala naredne aktivnosti, koje bi trebalo poduzeti u cilju donošenja zakonskog okvira, koji će omogućiti postupanje po FATCA zahtjevima. Krajnji rok za usvajanje je bio 1.7.2014. godine, kada je trebalo da počne izvještavanje domaćih banaka po FATCA zahtjevima.

Međutim, u 2014. godini ova radna grupa nije bila aktivna (radom predsjedavao predstavnik Ministarstva finansija i trezora BiH) na realizaciji definiranih zaključaka i aktivnosti, tako da nisu doneseni potrebni zakoni i propisi koji su potrebni za izvršenje FATCA zahtjeva. Navedene zahtjeve domaće banke sada ispunjavaju individualno, u skladu sa ugovorima kojima banke prihvaćaju FATCA zahtjeve. Treba napomenuti da je ovo najlošije rješenje za BiH, jer podrazumijeva samo jednostrano dostavljanje podataka i informacija (naših banaka poreznom organu SAD-a) i omogućava dolazak predstavnika poreznih organa SAD-a da vrše provjere u bankama, koje su potpisale predmetne ugovore.

V. NADZOR POSLOVANJA MKO

Organizacioni dio Agencije koji je nadležan za kontrolu poslovanja MKO u 2014. godini ukupno je obavio 9 kontrola MKO, od čega je iz on-site segmenta obavljeno 8 kontrola i jedna iz off-site segmenta poslovanja. Iz on-site segmenta kontrola je izdato ukupno 65 naloga za unapređenje rada MKO, kao i otklanjanje svih uočenih nepravilnosti u radu MKO što je za 32 naloga ili 98% više u odnosu na 2013. godinu, a razlog je više obavljenih kontrola dok je u proteklom periodu (2013. godine) bilo obavljeno više kontrola izvršenja naloga. U toku 2014. godine oduzeta je jedna dozvola za obavljanje poslova mikrokreditiranja na osnovu nalaza iz off-site kontrole kao i cjelokupnog kontrolnog postupka. U 2014. godini planirano je 5, a obavljeno 8 kontrola, što predstavlja izvršenje od 160% (jedna obimna i dvije ciljne kontrole, više od planiranog). Time je plan kontrola za 2014. godinu u potpunosti realiziran, odnosno prebačen u segmentu ciljanih kontrola i jedne obimne kontrole.

U okviru segmenta licenciranja obrađeno je 5 zahtjeva za izmjenu statuta MKO-a, te jedan zahtjev za prijenos imovine MKF u MKD. U okviru segmenta off-site kontrola u toku 2014. godine je kontrolirano svih 13 organizacija sa izvještajima koji se dostavljaju kvartalno. U toku 2014. godine je načinjeno pet Informacija o mikrokreditnom sistemu čime je realiziran plan izrade Informacija. Radilo se i na pripremama odluka iz oblasti poslovanja MKO, te su okončane i mnoge druge aktivnosti kao što su saglasnosti na izbor revizorske kuće, izmjene organa upravljanja i rukovođenja, te organizacijskih dijelova MKO.

U toku 2014. godine obavljene su navedene aktivnosti kako slijedi.

5.1 POSLOVI KONTROLE POSLOVANJA MKO

5.1.1 Off-site kontrola

Kontrola MKO putem izvještaja (off-site kontrola) obavlja se u skladu sa ZoMKO, Odluci o nadzoru poslovanja mikrokreditnih organizacija i Odluci o obliku i sadržaju izvještaja koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji i rokovima izvještavanja, te Uputstvu za izradu izvještaja. Off-site kontrola obuhvata: prikupljanje, pregled, unos i analizu mjesečnih i kvartalnih izvještaja MKO na obrascima i u rokovima koje je propisala Agencija, prikupljanje i pregled izvještaja vanjskog revizora o obavljenoj reviziji godišnjih finansijskih izvještaja MKO i njihovih pisama rukovodstvu, pregled ostalih podataka i informacija, te dodatno propisanih izvještajnih obrazaca koje MKO dostavljaju na zahtjev Agencije i svih drugih raspoloživih podataka o poslovanju MKO i njihovom finansijskom stanju. Na osnovu prikupljenih i analiziranih izvještaja MKO, podaci se konsoliduju u formi informacija o stanju u mikrokreditnom sektoru FBiH, koje, na kvartalnom nivou u okviru off-site aktivnosti, priprema organizacioni dio Agencije koji je nadležan za rad mikrokreditnih organizacija, a usvaja Upravni odbor Agencije.

Analizom finansijskih izvještaja MKO omogućeno je kontinuirano praćenje i nadzor finansijskog stanja i poslovanja svake MKO pojedinačno, i konsolidovano na nivou cjelokupnog mikrokreditnog sektora u FBiH, zatim kontrola zakonitosti rada MKO, te praćenje

stepena ispunjenosti standarda propisanih odlukama Agencije i drugih ključnih pokazatelja poslovanja.

U 2014. godini, u skladu sa Programom rada Agencije za 2014. godinu, provedene su sljedeće aktivnosti iz off-site kontrole:

1. Unos, kontrola i analiza 156 mjesečnih izvještaja o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama po kreditima MKO, konsolidiranje mjesečnih izvještaja na nivou mikrokreditnog sektora, te praćenje trendova kretanja kamatnih stopa na mikrokredite o kojima se na kvartalnom nivou (u okviru informacija) prezentiraju najviše odnosno najniže kamatne stope u MKO;
2. Za 13 MKO-a izvršen je unos, kontrola i analiza 1.242 izvještaja, te konsolidiranje kvartalnih izvještaja na nivou mikrokreditnog sektora na osnovu izvještaja MKO, koje su bile u redovnom nadzoru;
3. U toku 2014. godine, finalizirane su tabele za izračun koeficijenata i ključnih pokazatelja poslovanja MKO, kojim je olakšana i poboljšana analiza izvještaja koje dostavljaju MKO, te je prvi konsolidirani izvještaj sa pokazateljima, pojedinačno po MKO i zbirno na nivou sektora, izrađen za izvještaje sa stanjem na dan 30.06.2014. godine;
4. U toku 2014. godine kreiran je novi izvještajni obrazac u cilju sagledavanja i praćenja efekata poplava na mikrokreditni sektor, a MKO su od 30.05.2014. godine, obavezne dostavljati na kvartalnom nivou sa ostalim kvartalnim izvještajima koji se dostavljaju Agenciji u propisanim rokovima.
5. Nakon unosa, pregleda i analize izvještaja MKO, pripremljeno je ukupno pet informacija o mikrokreditnom sistemu FBiH usvojenih na sjednicama Upravnog odbora Agencije koji su javno dostupni dokumenti, te služe za eksterno izvještavanje i to:
 - dvije godišnje Informacije o mikrokreditnom sistemu FBiH na 31.12.2013. godine (po preliminarnim i konačnim podacima),
 - tri kvartalne Informacije o mikrokreditnom sistemu FBiH sa stanjem na 31.03.2014. godine, 30.06.2014. godine i 30.09.2014. godine.
6. Uz sveobuhvatne kvartalne informacije o mikrokreditnom sistemu FBiH, urađene su i skraćene kvartalne informacije o mikrokreditnom sistemu FBiH, te je u toku 2014. godine pripremljeno ukupno pet skraćenih informacija;
7. Po prijemu revizorskih izvještaja u 2014. godini, izvršen je pregled izvještaja o obavljenoj vanjskog reviziji finansijskih izvještaja za 13 MKO na 31.12.2013. godine i 13 pisama upravi, te su objavljeni skraćeni revizorski izvještaji u dnevnoj štampi. Također, u okviru godišnje Informacije o mikrokreditnom sistemu, prvi put je uključen skraćeni pregled izvještaja nezavisnog vanjskog revizora za godinu koja je završila sa 31.12.2012. godine sa mišljenjem revizora uz isticanje činjenica;
8. S obzirom da se vrši i on-site i off-site kontrola MKO, prilikom pripreme za on-site kontrole (obimne, ciljane ili kontrole izvršenja naloga), u okviru off-site aktivnosti, pripremaju se informacije o MKO-ima koje su predmet kontrole na osnovu izvještaja bilo na mjesečnom ili kvartalnom nivou;
9. Kontinuirani off-site nadzor u redovnom post-kontrolnom postupku provođen je nad 5 MKO, praćenjem izvršenja naloženih mjera za otklanjanje uočenih nepravilnosti i neusklađenosti u njihovom poslovanju u propisanim rokovima, i to ukupno 158 naloga datih rješenjima Agencije;
10. U toku 2014. godine, izdate su instrukcije za postupanje MKO u vezi s elementarnim nepogodama, poziv kreditorima, osnivačima i donatorima MKO u vezi s elementarnim nepogodama i upute u vezi s izvještavanjem MKO o rizičnom portfoliju izazvanom elementarnim nepogodama iz maja 2014. godine, te upozorenje o primjeni Odluke o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti mikrokreditnih organizacija i procjenu kreditne sposobnosti;
11. U okviru off-site aktivnosti posebno su praćene 3 MKO zbog kontinuiranog kršenja propisanih uslova poslovanja. Nakon kontinuiranog praćenja jednoj MKO je oduzeta

dozvola za rad, dok je jednoj upućen prekršajni nalog u vezi s nepoštivanjem uputstva za izradu izvještaja jednoj su izdati adekvatni nalozi.

5.1.2 On-site kontrola

U toku 2014. godine, obavljene su dvije obimne kontrole MKF u FBiH. U toku 2014. godine obavljene su dvije ciljane kontrole i okončan postkontrolni postupak jedne ciljane kontrole čime je plan ciljanih kontrola prebačen, te su obavljene sve planirane kontrole izvršenja naloga.

Obimne kontrole su složenije i zahtjevnije, kako po predmetu rada, tako i po resursima i dužini trajanja kontrole, a obavljaju se prema prioritetu odnosno slučajevima bitno poremećenog poslovanja uslijed iskazanih značajnih slabosti u upravljanju prije svega kreditnim rizikom i rizikom zarade, što je u većoj mjeri imalo negativan utjecaj na kapital, ranije detektiranog nesolidnog upravljanja poslovanjem, zbog čega je gubitak iz poslovanja pogoršan, te ostvarivanja značajnih trendova rasta poslovanja u uslovima ekonomske krize.

Obimne kontrole poslovanja podrazumijevaju kontrolu kvalitete upravljanja i rukovođenja, aktive i upravljanje kreditnim rizikom, rizikom likvidnosti, kontrolom kapitala i posebno doniranih sredstava, kontrolom usklađenosti sa standardima poslovanja definiranih odlukom o ostalim općima uslovima poslovanja, te usklađenosti sa ZoMKO, Zakonom o udruženjima i fondacijama i svim drugim propisima. Cilj obimne kontrole poslovanja je bio da se pregledaju predmetne MKO, a eventualne slabosti i nepravilnosti definiraju i otklone.

Ciljanim kontrolama je praćen jedan ili više segmenata poslovanja MKO u FBiH. Tako je predmet ciljanih kontrola bila kontrola kapitala, transakcija sa povezanim licima i vanbilansa kod jedne MKO kod koje su off-site pregledom uočene nepravilnosti, zatim kontrola načina obračuna i iskazivanja EKS sukladno podzakonskim aktima kao i kontrola primjene Odluke o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti i procjenu kreditne sposobnosti i usklađenosti sa Zakonom o zaštiti korisnika finansijskih usluga.

Pregled ostvarenih obimnih, ciljanih i kontrola izvršenja naloga je dat u **Prilogu 8**.

5.1.3 Ključni nalazi i nepravilnosti utvrđene kontrolama, postupci i prekršajni nalozi

On-site kontrolama koje su obavljene u toku 2014. godine, utvrđeno je da većina MKO posluje u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima te ciljevima radi kojih su i osnovane. Većina MKO je u značajnom procentu postupila po nalogima i preporukama Agencije koji su rezultat obimnih i ciljanih kontrola iz prethodnog perioda te su uprkos padu kreditnih aktivnosti i smanjenju bruto portfolija i dalje unaprijeđene poslovne prakse i procesi, kao i interne kontrole, što se reflektiralo na poboljšanje kreditnog portfolija. Također su uloženi značajni naponi na poboljšanju naplate kredita koji se nalaze u vanbilansnoj evidenciji, a što utječe na finansijsku disciplinu klijenata te u konačnici na rezultate poslovanja MKO. U kontrolama izvršenja naloga kod tri MKF, stepen potpunog izvršenja naloga je zadovoljavajući i isti se kreće u rasponu od 78% do 97%. Stepenu djelimično izvršenih naloga je također bio zadovoljavajući i kretao se u rasponu od 3% do 22% i isti će biti predmetom narednih kontrola.

Kod jedne MKO većeg obima operacija uočeno je kontinuirano i višestruko kršenje propisanih uslova poslovanja sa trendom daljnjeg pogoršanja te je istoj oduzeta dozvola za obavljanje poslova mikrokreditiranja.

Ključne nepravilnosti kod ciljanih kontrola odnose se samo na jednu MKF kod koje su utvrđene u kontroli u toku 2014. godine nepravilnosti u vezi transakcija koje MKF obavlja s pojedinim povezanim licima na štetu imovine MKF, kreditiranja povezanih lica (nakon

referentnog datuma obimne kontrole), što je suprotno ZoMKO i odlukama Agencije i poslovanja MKF s doniranim kapitalom koje nije u skladu s podzakonskim aktima Agencije. Kod ove MKF, Agencija je Upravnom odboru naložila da razriješi direktora MKF, te je novi direktor imenovan na period od godinu dana. Kod druge dvije MKF nije bilo značajnih nepravilnosti te ni naloga.

Kod obimnih kontrola značajne nepravilnosti odnose se na utvrđeno nepoštivanje nove Odluke o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti i procjeni kreditne sposobnosti mikrokreditnih organizacija, kod jedne MKF, dok su kod druge MKF uslijed izmjene direktora MKF utvrđene brojne nepravilnosti koje se odnose na nespojivost funkcija u obavljanju poslova. U pogledu upravljanja i rukovođenja MKF-om postoje slabosti u radu Upravnog odbora koje se ogledaju u neaktivnom upravljanju MKF-om, te nepostojanju minimalno jednog člana Upravnog odbora koji posjeduje iskustvo u upravljanju finansijskim institucijama, nekvalitetnoj funkciji rukovođenja koja bi sadržavala osmišljavanje poslovne politike, programa rada, plana razvoja i strategije poslovanja MKF sa finansijskim projekcijama za buduće periode poslovanja MKF, te izgradnju adekvatnih sistema kontrole. Slabost odbora za reviziju je nepostojanje formaliziranog rada, kao i kod kreditnog odbora. Kontrolom je utvrđeno nepostojanje formirane vanbilansne evidencije na adekvatan način, nedostatne procedure kojim se propisuje način i uslovi otpisa kredita, postupanje sa otpisanim potraživanjima te pokretanje prinudne naplate te nedozvoljenu praksu obračunavanja i evidentiranja potraživanja nedospjele kamate po otpisanim kreditima.

Kontrolirane MKF nisu ispunjavale bar jedan od propisanih uslova poslovanja u skladu sa odlukom o ostalim općim uslovima poslovanja.

Agencija je, u okviru zakonskih mogućnosti, poduzela sve raspoložive nadzorne mjere i pokrenula potrebne radnje pred nadležnim organima, a sve u svrhu sankcioniranja ovakvih pojava, te uvođenja poslovanja MKF u zakonske okvire radi postizanja osnovne uloge mikrokreditiranja.

U vezi sa uočenim nepravilnostima, sačinjena su Rješenja za izdavanje ukupno 65 naloga MKO u toku 2014. godine za koje je okončan proces kontrole i usvajanja informacija na Odboru za superviziju Agencije. Nalozi su pripremljeni na temelju prijedloga i zaključaka donesenih na sjednicama Odbora za superviziju Agencije.

U toku 2014. godine, organizacioni dio Agencije koji je nadležan za kontrolu poslovanja MKO upućivao je inicijative nadležnom sektoru Agencije za izdavanje prekršajnih naloga protiv MKF kao i odgovornih lica vezano za kontrolom utvrđeno kršenje zakonskih i podzakonskih propisa.

5.2 POSLOVI LICENCIRANJA

Izdavanje dozvola za rad MKF i MKD

U toku 2014. godine primljen je zahtjev za novi prijenos imovine jedne MKF i ulaganje u postojeće MKD, te je data predmetna saglasnost, čime je stvorena pretpostavka za nastavak poslovanja MKD.

Saglasnosti na statusne promjene

U toku 2014. godine, nije bilo zahtjeva za statusnu promjenu MKF.

Oduzimanje dozvole za rad MKF

U toku 2014. godine oduzeta je jedna dozvola za obavljanje poslova davanja mikrokredita i to MKF PRIZMA Sarajevo, zbog višestrukog i kontinuiranog kršenja svih propisanih uslova poslovanja. Na zahtjev navedene MKF, Kantonalni sud u Sarajevu izdao je privremenu mjeru, kojom je odložio rješenje Agencije do pravosnažnog okončanja upravnog spora, čime je ušao u nadležnost supervizorske institucije.

Izdavanje dozvole za rad novonastalih MKF i MKD

U toku 2014. godine zaprimljeno je nekoliko upita za osnivanje MKF i MKD od strane fizičkih i pravnih lica, odnosno advokatskih kancelarija, te su vršene konsultacije u vezi s potrebnom dokumentacijom za osnivanje MKO, i standarde poslovanja MKO vezano za izvještavanja, rezerviranja i slično. Jedna od organizacija koje su zainteresovane za osnivanje novog društva je mađarska kompanija koja je Agenciji uputila okvirni prijedlog za osnivanje društva. S obzirom na izuzetno visoke kamatne stope koje se kreću i preko 700% na godišnjem nivou koje ova organizacija zaračunava klijentima, održan je konsultativni sastanak sa predstavnicima kompanije te isti do kraja 2014 godine nisu podnijeli zahtjev za osnivanje MKD.

Izdavanje ostalih saglasnosti i mišljenja MKO

Poboljšanje efikasnosti i produktivnosti posebno u segmentu izdavanja raznih saglasnosti za organizacijske dijelove kao i revizorske izvještaje rezultat je aplikacije registra za izdavanja saglasnosti. Ukupno je primljeno 70 zahtjeva za organizacijske dijelove MKO što je za 22 zahtjeva više u odnosu na 2013. godinu. Zahtjevi primljeni u toku 2014. godine riješeni su u predviđenim rokovima. U slučaju dostave potpune dokumentacije, svi zahtjevi su rješavani isti dan. Akti koje je donijela Agencija uključuju popratna pisma, rješenja i zaključke. Vezano za saglasnosti za organizacione dijelove MKO davane su sljedeće saglasnosti: za otvaranje novih organizacionih dijelova (12), zatvaranje postojećih organizacionih dijelova (38), promjene adrese postojećih ureda (19) i saglasnost za promjenu organizacionog oblika (1).

Također u toku 2014. godine primljeno je 14 zahtjeva za izdavanje saglasnosti za izbor revizora od čega je izdato 13 saglasnosti za izbor revizora za obavljanje revizije finansijskih izvještaja MKO (4 saglasnosti za obavljanje revizije na 31.12.2013. godine i 9 saglasnosti za obavljanje revizije na 31.12.2014. godine), te je odbijena jedna saglasnost. Postupku izdavanja saglasnosti prethodile su analize prethodno revidiranih izvještaja kao i ispunjenja uslova za odabir revizorske kuće u skladu sa propisanim aktima Agencije.

Obrađeno je ukupno 9 zahtjeva za izbor i promjenu organa od čega 6 zahtjeva koji su se odnosili na organe upravljanja i 3 zahtjeva za promjenu organa rukovođenja MKO. Također u toku 2014. godine primljeno je i obrađeno 5 zahtjeva za izmjenu statuta MKO dok su u jednom slučaju predložene izmjene svih odredbi Statuta. Date su ukupno 4 saglasnosti dok u jednom slučaju MKO nije uskladila zahtjev sa primjedbama Agencije.

5.3 POSLOVI VOĐENJA I AŽURIRANJA REGISTRA MKO

Od 2010. godine u Agenciji se vodi interni registar MKO. Aplikacija registra MKO je jedinstvena u Agenciji te omogućava efikasno i pravovremeno poslovanje iz segmenta izdavanja raznih saglasnosti. Aplikacijom registra se skratilo vrijeme izdavanja rješenja, izbjegnuta su multipliciranja poslova unošenja podataka posebno imajući u vidu tipizaciju različitih rješenja prema različitim opcijama izdavanja saglasnosti, mišljenja i zaključaka za organizacijske dijelove koji su vezani za interni registar. Aplikacijom je u značajnoj mjeri skraćen proces obrade kao i minimizirana mogućnost greške kod izdavanja većeg broja različitih rješenja. Aplikacija radi automatsko pohranjivanje podataka i izmjenu podataka u registar koji u svakom trenutku daje pregled trenutnog stanja svake MKO. Aplikacija sadrži i saglasnosti za izbor revizorskih društava, te daje pregled svih revizorskih društava za svaku

MKO, kao i izvještaj o izdatim saglasnostima. Također je kreirana dodatna aplikacije profila MKO koja sadrži sve bitne informacije o svakoj MKO u okviru registra.

Unapređenje aplikacije je kontinuiran proces.

5.4 SARADNJA SA NADLEŽNIM INSTITUCIJAMA

U toku 2014. godine nije bilo značajnijih aktivnosti po pitanju izmjene ZoMKO. Agencija je u prethodnim periodima na inicijativu FMF-a, aktivno učestvovao na izradi nacрта za izmjene i dopune zakona ZoMKO, s ciljem poboljšanja mehanizama kontrole MKO-a te većih ovlasti u postupku kontrole od strane Agencije, zaštite doniranih sredstava i osiguranju poštivanja ciljeva fondacija, a prema zaključku Vlade iz 2013. godine.

Nastavljena je saradnja sa ABRS, te su obavljeni razgovori u smislu rješavanja tekućih pitanja nadzora, izvještavanja, izmjene određenih akata i harmoniziranja propisa između entitetskih agencija u okviru licenciranja i poslovanja mikrokreditnih organizacija. Obzirom da su predložene izmjene Zakona u RS-u usvojene i objavljene krajem 2011. godine, trenutno nije moguće u potpunosti harmonizirati podzakonska rješenja na nivou oba entiteta.

Interes stranih komercijalnih investitora za sektor MKO je nastavljen i tokom 2014. godine i naglašena je podrška procesu transformacije i konsolidacije cjelokupnog sektora.

I u 2014. godini održani su brojni sastanci i konferencijski pozivi sa inostranim finansijerima i rejting kućama te su razmijenjena mišljenja o stanju mikrokreditnog sektora u FBiH i njegovoj budućnosti, procjenama imovine kod prijenosa u MKD, potrebi konsolidacije mikrokreditnog sektora i proširivanju zakonskog okvira, potrebama i mogućnostima kreiranja mikrokreditne banke i zakonskim ograničenjima, jačanju internih kapaciteta MKO, te podrške Agencije, a posebno u svjetlu globalnih kretanja finansijskih tržišta i raspoloživosti novca za ovu djelatnost.

U toku 2014. godine, obavljene su konsultacije sa revizorskim kućama. Saradnja sa revizorskim kućama predstavlja dobru praksu kojom se osigurava transparentnost poslovanja MKO. U toku 2014 godine Agencija je na zahtjev revizorskih kuća dala saglasnosti na osnovu kojih se omogućio uvid u zapisnike Agencije u skladu sa važećim propisima.

5.5 PRAĆENJE TRENDOVA RAZVOJA MIKROFINANSIJA U SVIJETU

U 2014. godini nastavljeno je praćenje trenda poslovanja MKO u BiH i svijetu putem različitih elektronskih publikacija (Microfinance Bulletin, Izvještaji Planet Rejtinga i dr.) i analizom pokazatelja najznačajnijih mikrokreditnih organizacija u BiH.

VI. NADZOR LIZING DRUŠTAVA

Agencija u okviru svoje nadležnosti unapređuje sigurnost, kvalitet i zakonsko poslovanje tržišno orijentiranog i stabilnog lizing sektora u FBiH u okviru čega je u toku 2014. godine imala sljedeće aktivnosti:

6.1 LICENCIRANJE

6.1.1 Prethodne saglasnosti za imenovanje eksternog revizora

Izdato je šest prethodnih saglasnosti za imenovanje vanjskog revizora, koji su izvršili reviziju godišnjih finansijskih izvještaja za 2014. godinu i ocjenu usklađenosti lizing društava sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

6.2 NADZOR

Cilj kontrola je bio da se ocijeni sposobnost lizing društava da upravljaju ključnim rizicima u poslovanju i usklađenost njihovog poslovanja sa zakonskom regulativom i podzakonskim aktima Agencije. Pod posebnom pažnjom su bila lizing društva koja su u regulatornim izvještajima iskazivala nedostajući iznos ukupnog kapitala ili pogoršanje poslovanja u odnosu na prethodne izvještajne periode.

Nadzor lizing društava obavljao se kroz kontinuirani proces posrednih (off-site) i neposrednih (on-site) kontrola i komunikacijom sa predstavnicima nadzornih odbora i uprava lizing društava.

6.2.1 Off-site kontrola

Postupak off-site kontrole lizing društava obavlja se kroz sljedeće procese: prikupljanje, pregled, kontrola i analiza regulatornih izvještaja koje lizing društva dostavljaju Agenciji na mjesečnom i kvartalnom nivou, analiza izvještaja eksternih revizora o obavljenoj reviziji godišnjih finansijskih izvještaja lizing društava, te ostalih podataka i informacija koje lizing društva dostavljaju na zahtjev Agencije i svih ostalih raspoloživih podataka o poslovanju lizing društava u FBiH i njihovom finansijskom stanju. Regulatorni izvještaji su se dostavljali u papirnoj formi i putem informatičke aplikacije za obradu podataka o poslovanju lizing društava.

Nakon kontrole i obrade regulatornih izvještaja lizing društava, sačinjeno je 5 informacija o sektoru lizinga u FBiH, za potrebe Upravnog odbora i rukovodstva Agencije, za potrebe eksternog izvještavanja i eksternih korisnika i to:

1. dvije godišnje Informacije o sektoru lizinga u FBiH sa stanjem na 31.12.2013. godine (jedna po privremenim i jedna po konačnim podacima) i
2. tri kvartalne Informacije o sektoru lizinga u FBiH sa stanjem na 31.03., 30.06. i 30.09.2014. godine.

Pored naprijed navedenih informacija, sačinjeno je i 5 kratkih informacija o sektoru lizinga u FBiH na navedene datume u kojima su detaljnije dati podaci pojedinačno za lizing društva.

Svim lizing društvima i Udruženju društava za lizing BiH su dostavljeni zaključci i preporuke iz Informacija o sektoru lizinga u FBiH sačinjenim 31.12.2013, 31.03., 30.06. i 30.09.2014. godine.

Kontrolom regulatornih izvještaja i podataka unesenih u informatičku aplikaciju, u toku 2014. godini kontrolori su u više navrata od lizing društava zahtijevali korekciju izvještaja uslijed nekorektnog popunjavanja istih, kao i obrazloženja za materijalno značajna odstupanja u odnosu na prethodne izvještajne pozicije.

U skladu sa dinamikom dostavljanja propisanih izvještaja, vršen je pregled i kontrola izvještaja, ostalih informacija i podataka o poslovanju lizing društava i na osnovu istih analizirano je finansijsko stanje lizing društava, trendovi u poslovanju i rizici kojima su lizing društva izložena u poslovanju.

Jedna od aktivnosti Agencije vezano za rad lizing društava bila je i detaljna analiza aktivnosti po osnovu eksternalizacije poslovnih funkcija RLBH od strane RBBH. Po navedenom osnovu je izvršena analiza elaborata dostavljenog od strane RLBH pod nazivom

„Integracija funkcija Raiffeisen banka dd Sarajevo i Raiffeisen Leasing doo Sarajevo“, kao i ostale dokumentacije i internih akata kojima se definira eksternalizacija poslovnih procesa. U navedenu problematiku pored organizacionog dijela Agencije koji je nadležan za poslove lizing društava bili su uključeni i organizacioni dijelovi Agencije nadležni za pravnu podršku i licenciranje i nadzor poslovanja banaka. Mišljenje organizacionog dijela Agencije za pravnu podršku bilo je da je proces eksternalizacije u suprotnosti sa zakonskom regulativom kojom se definiše rad banaka i lizing društava, te će se u skladu sa istim u 2015. godini pokrenuti aktivnosti na usklađivanju poslovanja navedenih finansijskih institucija sa zakonskim okvirom.

6.2.2 On-site kontrola

Postupak on-site kontrole lizing društava obavlja se kroz sljedeće procese: planiranje, priprema kontrole, kontrola, ocjena poslovanja, nalaganje korektivnih mjera i poskontrolni postupak. Spomenuti procesi obuhvataju složene aktivnosti i radnje, na osnovu kojih se donose ocjene i zaključci o kvalitetu poslovanja lizing društva, utvrđuju se nepravilnosti i neusklađenosti sa propisima, vrši ocjena kvalitete upravljanja rizicima u poslovanju lizing društava i daju prijedlozi i donose odluke o korektivnim i drugim mjerama prema lizing društvima, a u cilju održavanja stabilnog lizing sektora u FBiH.

U 2014. godini obavljeno je ukupno pet on-site kontrola, od čega su tri kontrole izvršenja naloga proširene sa ciljanim kontrolama koje se odnose na segment zaštite potrošača finansijskih usluga i žiranata, što u konačnici predstavlja osam-on site kontrola.

Programom rada Agencije za 2014. godinu planirano je šest on-site kontrola, što predstavlja izvršenje broja kontrola od 133% i to:

- dvije obimne kontrole (planirana jedna, što predstavlja izvršenje od 200%),
- tri kontrole izvršenja naloga - postkontrolni postupak (planirane tri, što predstavlja izvršenje od 100%) i
- tri ciljane kontrole (planirane dvije što predstavlja izvršenje od 150%).

Detaljan pregled svih navedenih kontrola daje se u Prilogu 8.

U okviru on-site nadzora lizing društava provedene su sljedeće aktivnosti:

- obavljene su pripremne radnje za kontrolu: kontakti sa odgovornim osobama u lizing društvima, definirani zahtjevi za potrebnu dokumentaciju i informacijama, organizacija pripreme kontrole, održavanje internih sastanaka članova tima za kontrolu, izrada plana kontrole (raspored zadataka, vrijeme potrebno za pripremu kontrole i kontrolu na licu mjesta), održavanje uvodnog sastanka, izrada informacija u toku kontrole, održavanje završnog sastanka sa odgovornim licima i prezentacija preliminarne nalaza kontrole;
- doneseni su sljedeći akti Agencije: pet naloga za kontrolu (tri naloga za izvršenje naloženih mjera su proširena za tri ciljane kontrole), šest zapisnika o obavljenim kontrolama (kontrola pravnog lica Connecta doo Sarajevo je izvršena u decembru 2013. godine, dok je zapisnik o obavljenoj kontroli izrađen i dostavljen početkom 2014. godine), pet odgovora na prigovore vezane za kontrolom utvrđeno činjenično stanje u lizing društvu, pet pisanih informacija o izvršenim kontrolama za Odbor za superviziju (dvije obimne i tri ciljane kontrole), pet rješenja o izdavanju pismenog naloga za izvršenje korektivnih mjera, pet zaključaka o praćenju naloženih korektivnih mjera, dva prekršajna naloga izdata po osnovu kontrolom utvrđenih neusklađenosti, dvije obavijesti o produženju roka i jedno rješenje o produženju roka za dostavu Zapisnika o izvršenoj kontroli;
- postkontrolni postupak u Agenciji obuhvata: analiziranje dostavljene dokumentacije o izvršenju naloženih mjera, sačinjavanje izvještaja po istom, organizacija nadzora nakon datih korektivnih mjera prema lizing društvu, održavanje sastanka sa predstavnicima vlasnika i uprava lizing društava.

Naprijed navedene aktivnosti podrazumijevaju primjenu zakonskih i podzakonskih procedura i rokova za njihovo izvršenje, uz dosljednu primjenu Priručnika za nadzor lizing društava.

Ciljanim kontrolama obuhvaćen je segment usklađenosti procedura i praksi lizing društava sa odredbama Zakona o zaštiti žiranata u FBiH, kao i sa odredbama Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga i Zakona o obligacionim odnosima FBiH po osnovu naknade za opomene koje se obračunavaju korisnicima lizinga u kašnjenju sa plaćanjem mjesečnih obaveza. Kontrole su rezultirale odgovarajućim korektivnim mjerama prema lizing društvima, odnosno zahtjevima za njihovo usklađivanje sa pomenutom zakonskom regulativom.

Nepravilnosti utvrđene on-site nadzorom lizing društava u toku 2014. godine odnosile su se uglavnom na unapređenje internih akata kojima se definiraju rizici u poslovanju, neadekvatno praćenje osnovnih rizika u poslovanju, nedostatke sistema internih kontrola u segmentu kvaliteta postupanja po internim aktima, unapređenje internih akata u segmentu računovodstvene funkcije lizing društava, dostava neadekvatnih podataka u Centralni registar kredita kod CBBiH, nepoštivanje odredbi Zakona o obligacionim odnosima FBiH po osnovu naknade za opomene koje se obračunavaju korisnicima lizinga u kašnjenju sa plaćanjem mjesečnih obaveza i zaključivanje ugovora o lizingu koji su u suprotnosti sa odredbama Zakona o zaštiti žiranata u FBiH.

6.3 UČEŠĆE U IZRADI PROPISA

U toku 2014. godine vezano za reguliranje poslovanja lizing društava Agencija je donijela sljedeće podzakonske akte koji su objavljeni u Službenim novinama FBiH:

- Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje finansiranja putem lizing društava i procjenu kreditne sposobnosti i
- Odluka o privremenim mjerama za tretman obaveza po osnovu lizing ugovora klijenata lizing društava koji su pogođeni elementarnim nepogodama. Cilj iste je da se kroz posebne regulatorne zahtjeve, koji su fleksibilniji od postojećih minimalnih propisanih u pogledu formiranja i održavanja rezervi za kreditne gubitke, stimuliraju lizing društva da nude i ugovaraju posebne mjere, u cilju ublažavanja negativnih efekata elementarnih nepogoda koje su se desile u maju 2014. godine na fizička i pravna lica u BiH.

Agencija je FMF-u dostavila inicijativu za izmjene i dopune Zakona o lizingu. Istim se predlažu izmjene po osnovu detaljnijeg definiranja poslovnih djelatnosti lizing društava i jasnije razgraničenje poslovnih aktivnosti iznajmljivanja i davanja u zakup (lizing), a u vezi sa odredbama člana 5. Zakona o lizingu i odredbama Klasifikacije djelatnosti BiH 2010 sa objašnjenjima, koji će predstavljati pravni osnov za daljnje aktivnosti Agencije. Pored navedenog, predviđene su i izmjene po osnovu detaljnijeg definiranja postupka oduzimanja dozvole za obavljanje poslova lizinga i pokretanja postupka likvidacije lizing društava kojima je oduzeta dozvola.

Izvršena je analiza Zakona o zaštiti žiranata sa ciljem detaljnijeg pojašnjenja odredbi navedenog zakona i primjene istih u kontrolnim ciklusima.

Inicirane su izmjene postojeće Odluke o minimalnoj visini i načinu formiranja, upravljanja i održavanja rezervi za gubitke i upravljanje rizicima lizing društva u kontekstu usklađivanja iste sa odredbama MRS 39 - Finansijski instrumenti: priznavanje i mjerenje. Planirane aktivnosti na usklađivanju metodologije vrjednovanja potraživanja po lizing ugovorima će se odvijati u toku 2015. godine (prelazni period), sa primjenom od 01.01.2016. godine.

6.4 OSTALI POSLOVI

U skladu sa zahtjevima i potrebama, Agencija je vezano za kontrolu poslovanja lizing društava obavila i ostale poslove od kojih su najznačajniji:

- odgovori i tumačenja na 20 upita dostavljenih od strane lizing društava, Udruženja društava za lizing u BiH, korisnika lizinga u FBiH i advokata;
- pojedinačni sastanci (12 sastanaka) sa članovima uprava lizing društava koja posluju na teritoriji FBiH po osnovu: prevazilaženja problema vezanih za obezbjeđenje kapitala, postupanja po izdatim rješenjima za otklanjanje kontrolom utvrđenih neusklađenosti i nepravilnosti, planiranim izmjenama postojeće vlasničke strukture, eksternalizaciji poslovnih funkcija lizing društva od strane komercijalne banke (povezano lice lizing društva) i uspostava adekvatne organizacione strukture Društva u cilju unapređenja sistema internih kontrola;
- izrada Programa rada za 2015. godinu;
- izrada Izvještaja o radu za 2014. godini;
- izrada obračuna tromjesečne varijabilne naknade koju lizing društva plaćaju Agenciji;
- priprema za ročišta po osnovu izdatih prekršajnih naloga (Euroleasing dd Mostar i NLB Leasing doo Sarajevo);
- priprema dokumentacije za Općinski sud u Mostaru za pokretanje likvidacionog postupka Euroleasinga dd Mostar;
- dostava odgovora Kantonalnom tužilaštvu Kantona Sarajevo koji se odnosi na vršenje nadzora nad lizing društvom NLB Leasing doo Sarajevo, a vezano za ugovor o finansijskom lizingu sa pravnim licem Elistan export import;
- održavanje dva sastanka sa predstavnicima revizorske kuće Deloitte doo Sarajevo, na temu vrjednovanja potraživanja po ugovorima zajma odobrenim od strane Raiffeisen Leasing doo Sarajevo prema supsidijarnim licima i uvođenje MRS-a 39 u metodologiju vrjednovanja potraživanja u lizing društvima;
- održavanje sastanka sa Udruženjem lizing društava BiH na temu analiza uzroka negativnog trenda lizing društava u BiH i unapređenje poslovnog ambijenta za lizing društva;
- dostava dopisa Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje BiH u cilju davanja podrške inicijativi Udruženja društava za lizing BiH po osnovu izmjene oslobađanja obaveze obračuna PDV-a na kamatu kod ugovora finansijskog lizinga;
- izrada prezentacije pod naslovom „Lizing tržište u BiH“, koja je prezentirana na okruglom stolu „Lizing akademije 2014“ u organizaciji Sapiientia Nova doo Zagreb;
- dostava Zaključka na ime naknade za izdavanje mišljenja kojim se daje odgovor na upit lizing društvu i
- održavanje sastanka sa predstavnicima Porezne uprave FBiH, Kantonalnog ureda Sarajevo, na temu poslovnih aktivnosti pravnog lica Heta doo Sarajevo (raniji naziv pravnog lica Hypo-Alpe-Adria Leasing doo Sarajevo).

VII. NADZOR DEVIZNOG POSLOVANJA

Organizacioni dio Agencije koji je nadležan za poslove deviznog poslovanja u 2014. godini karakteriše poduzimanje aktivnosti u cilju daljeg razvijanja i obavljanja deviznog poslovanja kod banaka i ovlaštenih mjenjača.

Aktivnosti Agencije vezano za kontrolu deviznog poslovanja ogledaju se u izradi propisa, edukaciji zaposlenih, razvoju registra, na osiguranju kontinuiranog elektronskog izvještavanja o obavljanju mjenjačkih poslova, tekući poslovi i sl.

7.1 PRAVNI OKVIR

Krajem 2013. godine Agencija je sačinila i objavila u Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine sljedeće akte iz oblasti deviznog poslovanja i to:

- Odluku o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova;

- Odluku o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova;
- Odluku o uslovima i načinu obavljanja platnog prometa sa inostranstvom;
- Odluku o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci - platni promet.

Navedene Odluke su stupile na snagu danom objavljivanja, tako da je njihova aktivna primjena počela početkom 2014. godine.

Naknadno uvažavajući sugestije FMF-a, Odluka o uslovima i načinu obavljanja platnog prometa sa inostranstvom stavljena je van snage uzimajući u obzir odredbe Zakona o deviznom poslovanju vezano za međusobnu nadležnost Agencije i FMF-a u oblasti regulisanja obavljanja platnog prometa sa inostranstvom.

Prateći primjenu Odluke o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova kroz izvještavanje ovlaštenih mjenjača o obavljenim mjenjačkim poslovima uočila se potreba za izmjenom forme Izvještaja, dopunjavanjem određenih podataka za kvalitetnije i sveobuhvatno izvještavanje. U tom cilju izrađen je nacrt izmjene navedene forme izvještaja, koji je krajem 2014. godine upućen u dalju proceduru.

Također, Agencija je sačinila Nacrt Odluke o izvještavanju Agencije o obavljenim deviznim poslovima u banci, sa 6 tabela izvještaja. Isto je dostavljeno organizacionom dijelu Agencije, nadležnom za izradu izvještaja u elektronskom obliku na razmatranje radi pribavljanja mišljenja o provedivosti istog u elektronskom obliku. Nakon usaglašavanja forme tabela izvještaja pokrenut će se inicijativa za donošenje Odluke o izvještavanju Agencije o obavljenim deviznim poslovima u banci.

7.2 REGISTAR BANAKA, OVLAŠTENIH MJENJAČA I MJENJAČKIH MJESTA

7.2.1 Kontinuirano vođenje, ažuriranje i održavanje Registra

Kontrolišući prikupljene podatke za Registar banaka ovlaštenih mjenjača i mjenjačkih mjesta koji vodi Agencija, kao i komparacijom podataka dobivenih od banaka i od FMF-a, te usaglašavanjem istih, u proteklom periodu nastavilo se sa kontinuiranim vođenjem, ažuriranjem i održavanjem baze podataka Registra banaka, ovlaštenih mjenjača i mjenjačkih mjesta koji vodi Agencija.

Sa 31.12.2014. godine u Registru je evidentirano 43 ovlaštena mjenjača i 321 mjenjačko mjesto. Registar ovlaštenih mjenjača i mjenjačkih mjesta je izrađen i može se naći na linku <http://bhbatis.fba.ba>.

U toku rada na ažuriranju baze podataka za Registar uočeno je da određeni broj ovlaštenih mjenjača raskida ugovore o obavljanju mjenjačkih poslova sa bankama sa sjedištem na području FBiH, a iste zaključuju sa bankama sa sjedištem u RS-u čije organizacione jedinice djeluju na području FBiH. Organizacioni dijelovi banaka koji posluju na području FBiH, a čije je sjedište u RS-u nemaju pristup aplikaciji BA-TEDIS, odnosno uočena je manjkavost u Registru ovlaštenih mjenjača koji se vodi na informacionom sistemu u Agenciji. Uočivši navedeni problem započete su aktivnosti vezane za dopunu postojećeg Registra.

7.2.2 Tehnički uslovi potrebni za elektronsko izvještavanje

U saradnji sa organizacionim dijelom Agencije koji je nadležan za izradu izvještaja u elektronskom obliku dogovoreni su elementi softverske podrške i izrada informatičke aplikacije u oblasti kontrole mjenjačkih poslova. Informatička aplikacija daje sveobuhvatne podatke o bankama, ovlaštenim mjenjačima i mjenjačkim mjestima, svakodnevne promjene – dnevnu ažurnost bitnih podataka, kao i dnevno izvještavanje Agencije o obavljenim mjenjačkim poslovima u bankama i ovlaštenim mjenjačima.

Za elektronsko dnevno izvještavanje o mjenjačkim poslovima bilo je potrebno da ovlašteni mjenjač odredi osobe za rad na izvještavanju i da za iste podnese zahtjev za dobijanje korisničkog imena, lozinke i certifikata potrebnog za elektronsko izvještavanje.

U tu svrhu pregledan je 91 zahtjev, od kojih je za 61 izdato odobrenje za rad na izvještavanju, a 30 zahtjeva je odbijeno.

7.3 TEKUĆI POSLOVI

Vežano za kontrolu deviznog poslovanja obavljaju se i tekući poslovi, pa su dati odgovori na upite od: banaka, ovlaštenih mjenjača, komitenata, kao i drugih organizacionih dijelova Agencije.

Vrši se svakodnevna kontrola dostavljanja elektronskih dnevnih izvještaja o obavljenim mjenjačkim transakcijama u bankama i ovlaštenim mjenjačima, kao i pružanju pomoći bankama i ovlaštenim mjenjačima po pitanju iz oblasti deviznog poslovanja.

7.4 SARADNJA SA DRUGIM INSTITUCIJAMA

Vežano za devizne i mjenjačke poslove ostvarena je saradnja sa UBBiH, bankama sa područja FBiH i FMF-om, s ciljem razmjene iskustava o deviznim i mjenjačkim poslovima, kao i ostvarivanje poslova i zadataka iz djelokruga njihove kontrole.

VIII. PRAVNA PODRŠKA AGENCIJE U SUPERVIZIJI BANAKA, MKO I LIZING DRUŠTAVA

U 2014. godini organizacioni dio Agencije nadležan za pravnu podršku i licenciranje izvršio je potrebne poslove za podršku funkciji supervizije banaka, MKO i lizing društava kroz sudjelovanje u izradi novog ZoB-a, Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga, Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o leasingu, donošenje propisa-podzakonskih akata Agencije kojima se regulira rad Agencije, banaka, MKO i lizing društava, izdavanje i oduzimanje dozvola i saglasnosti iz oblasti bankarstva, rješavanje prigovora i pritužbi klijenata na rad banaka, MKO i lizing društava, zastupanje Agencije u sudskim sporovima, te rješavanja i drugih pravnih pitanja u radu Agencije.

Poslovi pravne podrške i licenciranja u 2014. godini obavljani su i ostvareni u skladu s planom, a u pojedinim segmentima i iznad plana, u slučajevima kada se tokom rada pojavila potreba.

8.1 REGULATIVA I VEZANI POSLOVI

Vežano za propise u 2014. godini obavljani su sljedeći poslovi:

8.1.1 Zakoni

- Davanje i objedinjavanje primjedbi na Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga ("Službene novine FBiH", broj 31/14), te traženje tumačenja od nadležnog ministarstva i priprema pojašnjenja za primjenu poslije njegove objave;
- Učešće u izradi radnog materijala novog ZoB-a;
- Podnošenje inicijative za izradu Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lizingu;
- Učešće u aktivnostima povodom zahtjeva za tumačenje odredbi Zakona o zaštiti žiranata u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 100/13);
- Traženje mišljenja nezavisnih stručnjaka na istodobnoj primjeni Zakona o mjenici, Zakona o zaštiti žiranata u FBiH i Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga, analiza istih i ugradnju u akte Agencije za primjenu u kontroli poslovanja banaka, MKO i lizing društava.

8.1.2 Akti kojima se regulira rad Agencije

Izrađeni su prijedlozi sljedećih akata:

- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Agencije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 11/14);
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Agencije za bankarstvo Federacije BiH – (“Službene novine FBiH”, broj: 23/14 - Prečišćeni tekst).

8.1.3 Učešće u izradi podzakonskih akata Agencije

Učestvovanje u izradi prijedloga i u nomotehničkoj obradi sljedećih podzakonskih akata Agencije (koji su usvojeni od Upravnog odbora i objavljeni):

- Uputstvo za licenciranje i druge saglasnosti Agencije za bankarstvo FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 1/14 - Prečišćeni tekst);
- Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih lica u bankama („Službene novine FBiH“, broj: 1/14);
- Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o minimalnim standardima za dokumentiranje kreditnih aktivnosti banaka (“Službene novine FBiH” broj: 23/14);
- Odluka o uslovima za procjenu i dokumentiranje kreditne sposobnosti, (“Službene novine FBiH”, broj: 23/14);
- Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite (“Službene novine FBiH”, broj: 23/14);
- Odluka o uslovima i načinu postupanja banke, MKO i leasing društva po prigovoru klijenta („Službene novine FBiH“, br. 23/14, 26/14-isp. i 62/14);
- Odluka o uslovima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obaveze jemstva („Službene novine FBiH“, br. 23/14 i 62/14);
- Odluka o minimalnim standardima za dokumentiranje kreditnih aktivnosti MKO i procjenu kreditne sposobnosti (“Službene novine FBiH”, broj: 23/14);
- Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o formi izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH (Službene novine FBiH, br. 46/14 i 62/14);
- Odluka o minimalnim standardima za dokumentiranje finansiranja putem leasing ugovora i procjenu kreditne sposobnosti (“Službene novine FBiH”, broj: 46/14);
- Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti (“Službene novine F BiH”, broj: 46/14);
- Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 46/14);
- Odluka o stavljanju van snage Odluke o uslovima i načinu obavljanja platnog prometa sa inostranstvom (“Službene novine FBiH”, broj: 46/14);
- Odluka o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata koji su pogođeni elementarnim nepogodama („Službene novine FBiH“, broj: 55/14);
- Uredba o dopuni Uredbe o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 59/14);
- Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uslova poslovanja davaoca finansijskih usluga („Službene novine FBiH“, broj: 62/14);
- Pravila postupanja Ombudsmena za bankarski sistem Federacije BiH („Službene novine FBiH“, broj: 62/14);
- Odluka o privremenim mjerama za tretman obaveza po osnovu lizing ugovora klijenata lizing društva koji su pogođeni elementarnim nepogodama (“Službene novine FBiH”, broj: 88/14);
- Uputstvo za pokretanje prekršajnog postupka u Agenciji za bankarstvo Federacije BiH od 07.07.2014. godine.

8.1.4 Obrada zaprimljenih predmeta

Zaprimljeno je ukupno 122 predmeta, što je znatno manje u odnosu na 2013. godinu, iz razloga što je dio predmeta koji se odnosio na zaštitu korisnika finansijskih usluga raspoređen na obradu ombudsmenu za bankarski sistem.

Dio zaprimljenih predmeta odnosio se na praćenje vezano za poslove iz nadležnosti drugih organizacionih dijelova Agencije, dio na davanje internih mišljenja, a dio na odgovaranje na pitanja vezano za rad banaka, MKO i leasing društava, te je ukupno odgovoreno na 29 dopisa, od kojih su se neki odnosili na sistemska pitanja postupanja banaka, MKO i leasing društava, kako u primjeni akata Agencije, tako i u primjeni propisa. U ostalim predmetima, više puta su data objašnjenja i tumačenja podzakonskih propisa u segmentu korporativnog upravljanja u bankama. Nadalje, dati su stavovi i tumačenje na Odluku o postupanju banke po prigovoru klijenta i Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja EKS na kredite i depozite.

8.1.5 Saradnja sa institucijama u BiH i FBiH

Organizacioni dio Agencije nadležan za pravnu podršku sarađivao je sa Ombudsmenom za bankarski sistem u oblasti izrade podzakonskih akata i rješavanja problema primjene zakonskih odredbi.

Nastavljena je uspostavljena saradnja sa CBBiH, AOD-om, FMF-om, ABRS-om, UBBiH, Udruženjem MKO, Udruženjem lizing društava i drugim institucijama u zemlji.

8.2 POSLOVI LICENCIRANJA BANAKA

U organizacionom dijelu Agencije nadležnom za licenciranje u 2014. godini urađeni su sljedeći poslovi:

8.2.1 Davanje saglasnosti i odobrenja

(1) Osnivanje, prestanak i reorganizaciju organizacionih dijelova banaka:

U 2014. godini nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacionih dijelova banaka, čemu je osnovni uzrok finansijska kriza i visoki troškovi poslovanja. Banke su, uz saglasnost Agencije, vršile reorganizaciju svoje mreže poslovnih jedinica tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacionog oblika, organizacione pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacionih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacionih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja.

Ovakvih promjena kod banaka iz FBiH bilo je ukupno 61 (52 promjene na teritoriji FBiH, 8 na teritoriji RS-a i jedna u Brčko Distriktu): osnovano je 13 novih organizacionih dijelova, 19 je ukinuto, a kod 29 su bile promjene.

Sa navedenim promjenama, banke iz FBiH su sa 31.12.2014. godine imale ukupno 572 organizaciona dijela, što je u odnosu na 2013. godinu manje za 1,5%.

Broj organizacionih dijelova banaka iz RS-a u FBiH je 32, što predstavlja promjenu u odnosu na 31.12.2013. godine, kada je bilo 26 organizacionih dijelova, što je povećanje od 23%.

Sa 31.12.2014. godine 7 banaka iz FBiH imalo je 48 organizacionih dijelova u RS-u, a 9 banaka je imalo 12 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Četiri banke iz RS-a imale su 32 organizaciona dijela u FBiH.

(2) Stjecanje ili povećanje značajnog vlasničkog interesa u banci:

Ova saglasnost je jedna od najkompleksnijih saglasnosti koje daje Agencija. Zahtijeva mnogo dokumentacije, saradnju različitih organizacionih dijelova Agencije (posebno organizacionih dijelova nadležnih za licenciranje, on-site kontrolu i off-site kontrolu), saradnju

sa drugim relevantnim institucijama (npr. porezni organi, nadležni MUP, registracioni sud, nadležne institucije iz drugih država ako je podnosilac zahtjeva strano lice i sl.), te detaljnu obradu.

Date su 3 saglasnosti za stjecanje većinskog vlasništva u bankama, a jedan zahtjev je odbijen.

(3) Izbor članova nadzornih odbora i imenovanje članova uprave banke:

U 2014. godini izvršene su obrade i dane su saglasnosti za 5 kompletnih uprava i 6 kompletnih nadzornih odbora, te 6 saglasnosti za promjene u nadzornim odborima i 5 saglasnosti za promjene i dopune u upravama banaka. Date su i 3 saglasnosti za produženje mandata privremenog direktora banaka. U jednom slučaju odbijeno je davanje saglasnosti za člana uprave banke, a u jednom za člana nadzornog odbora banke.

(4) Dopunski kapital banke:

Data je jedna saglasnost za uključivanje subordinisanog duga u obračun dopunskog kapitala banke. Nakon detaljnog uvida u predloženi ugovor o subordinisanom kreditu u cilju provjere ispunjavanja propisanih minimalnih uslova procijenjeno je da su zadovoljeni propisani uslovi.

(5) Odobrenje za eksternu reviziju:

Obrađeno je i izdato 17 odobrenja za eksternu reviziju godišnjih izvještaja. Obrađeno je i izdato 7 odobrenja za imenovanje nezavisnog eksternog revizora za reviziju informacionog sistema banke.

8.2.2 Ostalo

Osim navedenog, izdate su:

- 4 saglasnosti za emisije dionica (jedna je stavljena van snage jer odluka nije kasnije usvojena na skupštini banke sa dovoljnim brojem glasova);
- 12 saglasnosti za izmjene i dopune statuta banaka. Saglasnosti su se odnosile, uglavnom na usklađivanje sa novom nomenklaturom djelatnosti i sa djelatnostima definiranim ZOB-om, ali i promjene visine dioničkog kapitala nakon provedenih emisija;
- pozitivno mišljenje na emisiju obveznica jedne banke.

Ovaj organizacioni dio je, također, obavljao stalne aktivnosti oko praćenja i nastavio sa:

- kontrolom dioničkog kapitala i njegovim promjenama u bankama;
- učešćem u pripremi obimnih supervizijskih kontrola, praćenjem izvršenja naloga nakon obavljenih kontrola i podnošenja izvještaja o tome organizacionom dijelu Agencije, nadležnom za kontrolu banaka, kao i davanjem saglasnosti koje su povezane sa nalogima kontrole;
- redovnom saradnjom sa Vladom FBiH, FMF-om, KVP, RVP, te drugim institucijama u zemlji i inostranstvu, naročito regulatornim institucijama stranih banaka i nadležnim sudovima;
- učešćem u izradi novih propisa (Odluke o procjeni članova organa banke, Odluke o savjesnom postupanju članova organa banke i odluke o naknadama u bankama), te kontinuiranim praćenjem propisa Agencije i drugih propisa. Započete su aktivnosti na izmjenama Uputstva za licenciranje nakon stupanja na snagu nove Odluke o minimalnim standardima kapitala;
- davanjem mišljenja iz nadležnosti ovog organizacionog dijela Agencije.

Poslovi vođenja registra banaka u saradnji s EOP-om Agencije, kao i poslovi arhiviranja materijala sa ažuriranim imovinskim kartonima članova nadzornih odbora i uprava banka,

obavljaju se uz određene tehničke poteškoće koje će se riješiti preseljenjem Agencije u novi, veći poslovni prostor sredinom ove godine.

8.3 POSLOVI ZASTUPANJA

U organizacionom dijelu Agencije nadležnom za zastupanje u 2014. obavljani su sljedeći poslovi:

- zastupanje Agencije pred sudovima u svim pokrenutim postupcima;
- izdavanje prekršajnih naloga i pokretanje prekršajnih postupaka koji su pokrenuti prijavom ovlaštenih lica Agencije, drugih državnih organa kao i prijavom oštećenih lica;
- davanje pravne pomoći po potrebi u kontrolama banaka, MKO i lizing društava drugim organizacionim dijelovima Agencije, a vezano za propise, provođenje postupka privremene uprave i likvidacije u bankama;
- rješavanje prigovora klijenata na postupke banaka, MKO i lizing društava a najčešće vezano za visini naknada, jemstva, kartičarskog poslovanje i sl.;
- vođenje postupaka po prigovorima na rješenja Agencije o pisanim nalogima on-site i off-site kontrole banaka, kontrole pranja novca, kontrole rada MKO i lizing društava.

8.3.1 Zastupanje u sudskim postupcima

U toku 2014. godine vodila su se 32 sudska predmeta, okončano je sveukupno 6 predmeta, dok su u 2 predmeta prekinuti postupci, te je nastupilo mirovanje. Od 6 okončanih, 2 predmeta su presuđena u korist Agencije, u dva predmeta je povučen tužbeni zahtjev, 2 predmeta su vraćena na ponovni postupak Agenciji. Ostali predmeti su još uvijek aktivni, te po njima teku sudski postupci.

Većina postupaka odnosi se na sudske postupke pokrenute protiv Agencije, a odnose se na naknadu štete (12 predmeta iz postupaka poslije uvođenja privremenih uprava u banke), i poništavanje akata Agencije (15 predmeta koji se odnose na traženje poništenja prekršajnih naloga i drugih rješenja Agencije).

8.3.2 Prekršajni postupci

U toku 2014. godine sačinjeno je ukupno 40 prekršajnih naloga (28 banke, 4 MKO i 8 lizing društva), a nakon podnesenih prijavi nadležnih osoba Agencije. U većini navedenih prekršajnih naloga prihvaćena je odgovornost banke, MKO i leasing društava i odgovornih lica u istim, te su uplaćene izrečene novčane kazne. Za ostale pokrenuti su prekršajni postupci pred nadležnim sudom.

U 2014. godini izrečene su i naplaćene novčane kazne za prekršaje u iznosu od 194.650,00 KM. Novčane kazne uplaćuju se u budžet FBiH.

8.3.3 Drugostepeni postupak – postupanje po žalbi banke, leasing društva i MKO na rješenje pisanom nalogu Agencije

U 14 slučajeva razmatrani su prigovori banaka, MKO i leasing društava na rješenja Agencije o pisanim nalogima nakon završene kontrole i nakon provedenog postupka donesena su konačna rješenja.

8.3.4 Rješavanje Agencije po zahtjevima za oslobađanje od jemstva

Agencija je u toku 2014. godine zaprimila sveukupno 17 Preporuka Ombudsmena za bankarski sistem, koje su se odnosile na zahtjeve za oslobađanje od jemstva fizičkih lica. Od 17 zaprimljenih preporuka, Agencija je tokom 2014. godine riješila 10 predmeta i to na način da su zahtjevi fizičkih lica odbijeni kao neosnovani. Ostali zahtjevi za oslobađanje jemstva su u radu.

8.3.5 Pritužbe

Ovaj segment rada organizacionog dijela za zastupanje odnosi se na obavljanje poslova po prigovorima pravnih lica, a koji su upućeni radi nezadovoljstva radom banaka, MKO i lizing društava, a odnose se na blokirane račune, rad s mjenicama, neizvršenje rješenja o izvršenju tj. pljenidbu novčanih sredstava izvršenika, izdavanje brisovne dozvole, prodaju predmeta lizinga, naknade za opomene, brisanje iz CRK-a, reprogram kredita i sl. Ovih predmeta je bilo 90.

IX. POSLOVI RAZVOJA U AGENCIJI

U 2014. godini Agencija je kroz organizacioni dio, nadležan za poslove razvoja bila angažirana na sljedećim aktivnostima:

9.1 NASTAVAK RADA I KOORDINACIJA AKTIVNOSTI NA IMPLEMENTACIJI STRATEGIJE

9.1.1 IMPLEMENTACIJA STRATEGIJE

U 2014. godini nastavljene su aktivnosti na implementaciji Strategije za uvođenje „Međunarodnog sporazuma za mjerenje kapitala i standardima kapitala“. S obzirom da je navedenom Strategijom predviđeno da se ista prilagođava u pogledu sadržaja i dinamike aktivnosti u skladu sa izmjenama koje se budu dešavale u regulatornom okviru na globalnom nivou, kao i činjenice da je u vrijeme usvajanja iste egzistirao Bazel II, odlukom Upravnog odbora Agencije br. U.O.-63-6/14 od 21.10.2014. godine izmijenjen je naziv dokumenta "Strategija za uvođenje međunarodnog sporazuma za mjerenje kapitala i standardima kapitala - Baze II" u "Strategija za uvođenje Bazela III".

Strategija po pitanju implementacije novih okvira kapitala predviđa postepen i oprezan prelazak sa Bazela I na Bazel III, implementirajući prvo jednostavnije, a onda i složenije pristupe, vodeći računa da same banke postepeno razvijaju svoje kapacitete u skladu sa svojom veličinom i rizičnim profilom, a i da sam regulator razvije svoje kapacitete vezano za kreiranje i provođenje supervizorskog postupka definiranog Pilarnom 2, uz međusobnu interakciju, saradnju i koordinaciju sa svim učesnicima u ovom procesu. S obzirom da je osnovno opredjeljenje u ovom periodu tranzicije izmjena regulatornog okvira u pravcu usaglašavanja sa regulatornim okvirom EU, trenutne aktivnosti u okviru implementacije Strategije u BiH podrazumijevaju pripremu regulative kao da je BiH članica EU, u mjeri u kojoj je moguće, uvažavajući specifičnost tržišta u BiH.

U cilju harmonizacije zakonskog i podzakonskog regulatornog okvira implementacija Strategije podrazumijeva zajedničke aktivnosti entitetskih agencija za bankarstvo, međusobnu koordinaciju, odnosno zajednički rad kroz Projektni tim za implementaciju Strategije. Ovaj organizacioni dio Agencije u punom kapacitetu učestvuje u Projektom timu na implementaciji Strategije, kroz rad u timovima za određene oblasti i koordinira cjelokupnim procesom. Realizacija Strategije prati se godišnje kroz:

- Operativni plan aktivnosti Agencije na pripremama za uvođenje Bazel-a III (Operativni plan) i
 - Plan aktivnosti Agencije na pripremama za uvođenje Bazel-a III (Plan),
- te o istom detaljno informiše direktora Agencije.

U 2014. godini nastavljen je rad Tima za izradu Odluke o izračunavanju kapitala banaka (Pilar 1) i Tima za izvještavanje o kapitalu i kapitalnim zahtjevima banaka, a formirani su i novi timovi za izradu odluka iz domena Pilara 2:

- Tim 1 za sačinjavanje nacрта podzakonskog okvira po pitanju upravljanja rizicima i postupku interne procjene adekvatnosti kapitala u bankama (ICAAP); i

- Tim 2 za sačinjavanje nacrtu podzakonskog okvira po pitanju upravljanja kamatnim rizikom u knjizi banke i velike izloženosti.

Članovi Projektnog tima, zajedno sa pomoćnikom koordinatora i koordinatorom, u prethodnom periodu aktivno su bili uključeni u operativni rad kroz Projektni tim i podtimove za različite oblasti, odnosno na sačinjavanju nacrtu/prednacrtu regulatornog okvira u okviru Pilara 1 i Pilara 2.

U 2014. godini izvršene su sve planirane aktivnosti utvrđene Operativnim planom Agencije za 2014. godinu, koje predstavljaju operacionalizaciju aktivnosti u skladu sa Strategijom. Planirane aktivnosti provođenja javne rasprave za podzakonski okvir iz domena Pilara 1 planiran za kraj 2014. godine, prolongiran je za početak 2015. godine, zbog harmoniziranja aktivnosti sa ABRS-om, odnosno spremnosti projektnog tima iz ABRS-a za zajednički nastup entitetskih agencija kroz javnu raspravu prema bankarskom sektoru putem UB BiH.

Aktivnosti koordinatora Projektnog tima u 2014. godini na implementaciji Strategije Agencije odnosile su se na sljedeće:

- Sačinjavanju "Izveštaja o provedenim aktivnostima Agencije za bankarstvo FBiH na pripremama za uvođenje Međunarodnog sporazuma za mjerenje kapitala i standardima kapitala" koji, između ostalog, sadrži i ključne aktivnosti, odnosno planirane i izvršene aktivnosti, koordinaciju aktivnosti između entitetskih agencija za bankarstvo, izgradnju kapaciteta Agencije kroz razne vidove seminara/radionica, tehničkih sastanaka i dr. za sljedeće periode:
 - I kvartal 2014. godine;
 - II kvartal 2014. godine;
 - III kvartal 2014. godine;
 - IV kvartal 2014. godine.
 Uz kvartalne informacije direktoru Agencije dostavljan je i Operativni plan, odnosno Plan aktivnosti Agencije sa planiranim i realiziranim aktivnostima za predmetni period;
- Učešću na koordinacionim sastancima timova unutar Agencije;
- Po potrebi, operativnom radu u okviru tima, odnosno podtimova;
- Koordinaciji sa projektnim timom iz ABRS-a (organizacija i učešće na radnim sastancima mješovitih timova) i dr.

9.2 DONOŠENJE NACRTA PODZAKONSKOG OKVIRA U DOMENU PILARA 1

U skladu sa Strategijom i Operativnim planom Agencije u 2014. godini sačinjen je nacrt podzakonskog okvira iz domena Pilara 1 koji se odnosi na izračun kapitalnih zahtjeva za kreditni, tržišni i operativni rizik prema standardiziranim pristupima. Izvršena je „gep“ analiza usklađivanja i prilagođavanja sa najnovijim izmjenama u međunarodnom regulatornom okviru - CRD IV (Direktive o kapitalnim zahtjevima br. 2013/36/EU)/CRR - (Uredbe/regulatornog okvira za kapitalne zahtjeve br. 575/2013) od 26.06.2013. godine i inkorporiran u jedan akt - nacrt Odluke o izračunavanju kapitala banaka.

Nacrt predmetne Odluke konceptualno predstavlja akt u kojem su objedinjene sljedeće oblasti:

- obrazloženje pojmova koji se koriste u Odluci;
- regulatorni kapital i stavke regulatornog kapitala, uključujući regulatorna usklađivanja/ odbitne stavke;
- finansijsku polugu;
- zaštitne slojeve kapitala;

- mjere za očuvanje kapitala banaka i
- kapitalne zahtjeve i metodologiju izračuna kapitalnih zahtjeva za:
 - kreditni rizik - standardizirani pristup, uključujući tehnike umanjavanja kreditnog rizika (CRM) i priznavanje eksternih institucija za procjenu kreditnog rizika (ECAI),
 - operativni rizik - pristup osnovnog pokazatelja (BIA) i standardizirani pristup (SA); i
 - tržišni rizik - standardizirani pristup.

Nacrt predmetne Odluke u skladu sa Strategijom Agencije u ovoj fazi ne sadrži napredne pristupe za izračunavanje kapitalnih zahtjeva za pojedine vrste rizika, kreditne derivate, transakcije sa OTC derivatima, strukturirane finansijske instrumente, sekuritizacijske pozicije i sekuritizovanu imovinu, kao ni određene segmente koji nisu primjenjivi za tržište BiH.

U okviru aktivnosti navedenog Tima sačinjena je i transpoziciona tabela koja pokazuje usklađenost nacrtu predmetne Odluke prema CRD IV/CRR po segmentima u onoj mjeri koliko je moguće, obzirom na specifičnost tržišta u BiH.

Polazeći od Strategije Agencije i činjenice da do konačne primjene postoji vremenski odmak (postupak provođenja javne rasprave, period usklađivanja banaka sa novim regulatornim zahtjevima banaka) u prelaznim i završnim odredbama predmetne Odluke dat je prijedlog objave iste na način da:

- početak primjene odredbi iz Odluke bude od 01.01.2017. godine;
- u cilju adekvatne primjene, banke bi počevši od 01.01.2016. godine paralelno izvještavale Agenciju o izračunu regulatornog kapitala po postojećim podzakonskim aktima i izračunu kapitalnih zahtjeva primjenom odredbi ove Odluke.

Nacrt predmetne Odluke razmatran je na sjednici Odbora za superviziju krajem juna 2014. godine i po zaključku Odbora za superviziju postavljen na internu web stranicu Agencije u cilju davanja primjedbi i sugestija. Nakon provedene interne rasprave nacrt predmetne Odluke je ponovno razmatran na Odboru za superviziju, te je po osnovu zaključka istog dat na razmatranje Upravnom odboru Agencije koji je usvojio nacrt predmetne Odluke na sjednici održanoj krajem 10-tog mjeseca 2014. godine.

Nakon harmoniziranja, odnosno spremnosti projektnog tima iz ABRS-a početkom 2015. godine planira se upućivanje nacrtu Odluke o izračunavanju kapitala banaka na javnu raspravu, odnosno zajednički nastup entitetskih agencija prema bankarskom sektoru u BiH putem UB BiH.

9.3 DONOŠENJE NACRTA PODZAKONSKOG OKVIRA PO PITANJU IZVJEŠTAVANJA O KAPITALU I KAPITALNIM ZAHTJEVIMA BANAKA

U 2014. godini nastavljene su aktivnosti Tima za izvještavanje o kapitalu i kapitalnim zahtjevima banaka, koji je bio formiran i počeo operativno sa radom krajem decembra 2013. godine.

Aktivnosti Tima bile su usmjerene na sačinjavanju nacrtu regulatornog okvira vezano za izvještavanje o kapitalu i kapitalnim zahtjevima banaka, kao i Uputstva za ispunjavanje jedinstvenog okvira za izvještavanje - COREP u skladu sa tehničkim standardima, uputstvima, odnosno smjernicama koje propisuje Evropski bankarski autoritet - EBA, kao i primijenjenim praksama zemalja u okruženju. Jedinstveni okvir za izvještavanje podrazumijeva okvir koji se sastoji od seta obrazaca („templates“) koji obuhvata pregled propisanog kapitala i kapitalnih zahtjeva, kao i informacije koji se odnose na primjenu različitih pristupa za procjenu kapitalnih zahtjeva u okviru Pilara 1 u vezi sa kreditnim,

tržišnim i operativnim rizikom.

S obzirom da se radi o kompleksnim aktivnostima Tim će biti aktivan i njegov rad će trajati duži vremenski period, odnosno sve do konačne objave u skladu sa Strategijom (kraj 2016. godine), kao i planirane naredne dvije godine usklađivanja banaka sa regulatornim okvirom (kraj 2018. godine - provođenje testnih faza prilagođavanja).

U 2104. godini, po pitanju Pilara 1 kreirano je ukupno 27 obrazaca, odnosno 25 COREP obrazaca za kreditni (19), operativni (2) i tržišni rizik (4) i 2 dodatna prateća obrasca vezano za knjigu trgovanja kod tržišnog rizika:

- KR-SP - Kreditni rizik - standardizirani pristup (zbirni);
- KR-VB - Kreditni rizik - Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama;
- KR-RL - Kreditni rizik - Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima;
- KR-JS - Kreditni rizik - Izloženosti prema subjektima javnog sektora;
- KR-MB - Kreditni rizik - Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama;
- KR-MO - Kreditni rizik - Izloženosti prema međunarodnim organizacijama;
- KR-IN - Kreditni rizik - Izloženosti prema institucijama;
- KR-PD - Kreditni rizik - Izloženosti prema privrednim društvima;
- KR-ST - Kreditni rizik - Izloženosti prema stanovništvu;
- KR-ON - Kreditni rizik - Izloženosti obezbijedene nekretninama;
- KR-NO - Kreditni rizik - Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza;
- KR-VI - Kreditni rizik - Visokorizične izloženosti;
- KR-PO - Kreditni rizik - Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica;
- KR-IP - Kreditni rizik - Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima s kratkoročnom kreditnom procjenom;
- KR-IF - Kreditni rizik - Izloženosti u obliku udjela ili dionica u investicijskim fondovima;
- KR-VU - Kreditni rizik - Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja;
- KR-OS - Kreditni rizik - Ostale stavke;
- KR-SI - Rizik namirenja i slobodnih isporuka;
- KR-GR - Geografska raspodjela izloženosti prema boravištu dužnika u skladu sa standardiziranim pristupom;
- OPR - Operativni rizik (pristup osnovnog pokazatelja i standardizirani pristup);
- OPR - DET - Operativni rizik: detaljni podaci (bruto gubici prema poslovnim linijama i vrsti događaja u prethodnoj godini);
- TR SP RPDVP - Tržišni rizik: standardizirani pristup pozicijskim rizicima dužničkih vrijednosnih papira;
- TR SP RPVVP - Tržišni rizik: standardizirani pristup pozicijskom riziku vlasničkih vrijednosnih papira;
- TR SP VR - Tržišni rizik: standardizirani pristupi valutnom riziku;
- TR SP RR - Tržišni rizik: standardizirani pristupi za robni rizik;
- DIPKT - Detaljni izvještaj o poslovima knjige trgovanja (nije COREP obrazac - sadrži detaljne podatke o pojedinim poslovima banke koje u sebi nosi tržišni rizik i koji se evidentiraju u knjizi trgovanja banke);
- DSKT - Izvještaj o knjizi trgovanja - dnevna stanja (nije COREP obrazac - kroz ovaj izvještaj banke bi trebale iskazivati dnevna stanja knjige trgovanja za izvještajno razdoblje).

U posmatranom periodu su sagledani COREP obrasci i o regulatornom kapitalu i kapitalnim zahtjevima, koji će biti kreirani u 2015. godini i sastoje se iz sljedećih obrazaca:

- KA1 - Regulatorni kapital;
- KA2 - Kapitalni zahtjevi;
- KA3 - Stope kapitala i nivoi kapitala i

- KA4 - Bilješke.

Sačinjeni Prednacrt odluke o izvještavanju o kapitalu i kapitalnim zahtjevima banaka, kao i pripadajuće Uputstvo i transpoziciona tabela usklađenosti sa relevantnim regulatornim okvirom EU iz domena Pilara 1, sadrži i naprijed navedene obrasce, odnosno unificirani set obrazaca, koji obuhvata pregled propisanog kapitala i kapitalnih zahtjeva, u skladu sa tehničkim standardima, uputstvima, odnosno smjernicama koje propisuje EBA, dinamiku i način izvještavanja. Navedeni COREP obrasci, isključujući napredne modele, sekuritizaciju i druge segmente koje nisu specifični za tržište BiH, čine propisane unificirane obrasce u okviru Pilara 1 na nivou EU prema Uredbi EU br. 680/2014 o utvrđivanju provedbenih tehničkih standarda o nadzornom izvještavanju u skladu sa CRR, sa kojima će se u 2015. godini upoznati, kako supervizori, tako i bankarski sektor.

U 2015. godini planira se nadopuna predmetnog prednacrt Odluke sa pripadajućim Uputstvom po pitanju izvještajnih formi iz domena Pilara 2, kao i otpočinjanje aktivnosti oko sagledavanja i kreiranja izvještaja vezano za napredne pristupe izračunavanja kapitalnih zahtjeva za kreditni, operativni i tržišni rizik.

9.4 DONOŠENJE NACRTA PODZAKONSKOG OKVIRA U DOMENU PILARA 2

U okviru realizacije aktivnosti Projektnog tima na implementaciji Strategije Agencije krajem juna 2014. godine formirani su: Tim broj 1 i Tim broj 2 za Pilar 2 sa zadacima da sačine prednacrt odluka o upravljanju rizicima, internom procesu procjene adekvatnosti kapitala, upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi i velikim izloženostima. Krajem oktobra 2014. godine prednacrti podzakonskog okvira su sačinjeni, zajedno sa transpozicionim tabelama usklađenosti sa relevantnim regulatornim okvirom EU, i početkom novembra 2014. godine dati na razmatranje Odboru za superviziju, koji je usvojio sljedeće prednacrt:

- Odluke o upravljanju rizicima u bankama,
- Odluke o procesu interne procjene adekvatnosti kapitala u bankama,
- Odluke o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi i
- Odluke o velikim izloženostima.

Odbor za superviziju Agencije je donio zaključak da se navedeni prednacrti odluka postave na internu web stranicu Agencija, kako bi bili dostupni svim organizacionim dijelovima Agencije u cilju davanja sugestija, primjedbi i komentara.

Prednacrt odluke o velikim izloženostima banaka sadrži definiciju i način izračuna vrijednosti izloženosti, kao i izuzeća iz primjene Odluke, upravljanje velikim izloženostima, izvještajne zahtjeve, ograničenje velikih izloženosti, izračun dodatnog kapitalnog zahtjeva za velike izloženosti koje proizlaze iz stavki u knjizi trgovanja i dr.

Prednacrt odluke o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi utvrđuje minimalne standarde za uspostavu sistema upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi, postupke i načela upravljanja, izvore kamatnog rizika, načine izračuna promjene dobiti, ekonomske vrijednosti ili neke druge relevantne mjere za pozitivni ili negativni kamatni šok prema metodama za mjerenje kamatne stope, izvještajne zahtjeve i dr.

Prednacrt odluke o procesu interne procjene adekvatnosti kapitala u bankama propisuje strategije, planove i postupke za internu procjenu adekvatnosti kapitala banke, obavezu banke za utvrđivanjem značajnih rizika, metodologiju mjerenja i procjenu rizika, kao i izračun adekvatnosti kapitala iz primjene internog procesa procjene, izvještajne zahtjeve i dr.

Prednacrt Odluke o upravljanju rizicima u bankama sadrži minimalne zahtjeve u upravljanju rizicima kojima je banka izložena u svom poslovanju, strategije, politike i procedure o uspostavljanju i primjeni sistema upravljanja rizicima u bankama, obavezu banaka da sprovede redovno sveobuhvatno testiranje otpornosti na stres za sve materijalno značajne

rizike za potrebe internog procesa procjene adekvatnosti kapitala banke, standarde za upravljanje pojedinim vrstama rizika i dr.

Navedeni prednacrti odluka će nakon provođenja sve neophodne procedure, kada se za to steknu uslovi, koordinirano sa ABRS-om, biti predmetom javne rasprave u 2015. godini prema bankarskom sektoru putem UBBiH.

9.5 KOORDINACIJA I UČEŠĆE AGENCIJE U FSAP MISIJI U BiH

Sa ciljem jačanja globalnog finansijskog sistema, MMF i SB su još od 1999. godine počeli sa provođenjem FSAP-a u zemljama članicama. Osnovni cilj ove procjene bila je procjena finansijske stabilnosti, identifikovanje slabosti, razvoj ukupnog finansijskog sektora, kvalitet bankarske supervizije, razvoj pravnog okvira, standarda korporativnog upravljanja, računovodstvenih standarda, prevencije pranja novca itd. FSAP je zasnovan na dobrovoljnosti i svaka od zemalja sama odlučuje kada će zatražiti takvu procjenu. Zadnji FSAP obavljen je u BiH u toku 2006. godine.

Početak februara 2014. godine, a za potrebe SB, Agencija je sačinila Informaciju po pitanju stanja vezano za ispunjenje preporuka od zadnjeg provedenog FSAP-a u BiH u 2006. godini. Informacija je sadržavala tabele sa objašnjenjima - odnosno predstavljala je presjek stanja sa januarom 2014. godine, u području usklađenosti Agencije sa BCP u odnosu na date preporuke od zadnjeg FSAP-a. Navedeni zahtjev je došao u kontekstu pisma interesa za učešće BiH u FSAP-u u 2014. godini, koje su CBBiH i Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine uputili MMF-u i SB-i, te je na isti došao pozitivan odgovor u februaru 2014. godine.

Zajednički tim MMF-a i SB-a je obavio dvije radne posjete BiH. Prva radna posjeta institucijama u BiH desila se početkom šestog mjeseca 2014. godine, a, između ostalih institucija koje su bile uključene u proces, uključivala je i Agenciju. Cilj radne posjete u junu predstavljalo je upoznavanje domaćih institucija sa predstojećim provođenjem FSAP-a, odnosno sastojao se od pripremnih aktivnosti, pitanja i oblasti koji bi trebali da budu obuhvaćeni FSAP-om. Druga radna, odnosno glavna posjeta eksperata FSAP misije, MMF-a i SB-a, izvršena je s ciljem procjene stanja finansijskog sektora u BiH, odnosno bankarskog i nebankarskog finansijskog sektora u FBiH, koji je pod nadležnošću Agencije. Ova druga radna posjeta obavljena je u periodu od kraja oktobra do druge polovine novembra 2014. godine, i predstavljala je nastavak prve radne posjete, te se bazirala na prethodno dostavljenoj dokumentaciji, sačinjenoj na osnovu zahtjeva FSAP Misije.

U okviru FSAP Misije, pored Agencije, učestvovala su sve relevantne institucije u BiH: CBBiH, Ministarstvo finansija i trezora BiH, AOD, Agencija za nadzor osiguranja u BiH, Ministarstvo pravde BiH, entitetska ministarstva finansija, ABRS, entitetske agencije za nadzor osiguranja, entitetske komisije za vrijednosne papire, entitetska ministarstva pravde. Pored sastanaka s navedenim državnim i entitetskim institucijama, održani su sastanci i sa predstavnicima: banaka, MKO, lizing kompanija, osiguravajućih društava, brokerskih kuća, poreznih uprava, revizorskih kuća i drugim predstavnicima stručnih tijela. Misija je uključila u procjenu rizika finansijskog sektora i njegovu ranjivost, kvalitet supervizije finansijskog sektora, finansijsku sigurnost neto aranžmana, finansijsku inkluziju, nesolventnost i režime prava kreditora, osiguranje depozita, korporativno finansijsko izvještavanje, tržišta kapitala i upravljanje bankama sa državnim ili značajnim učešćem državnog vlasništva.

U FSAP Misiji su učestvovali svi organizacioni dijelovi Agencije nadležni za određene oblasti, koje su bili predmetom procjene od strane FSAP Misije (nadzor poslovanja banaka, MKO, lizing društva, rad sa bankama u posebnom statusu, SPNiFTA, pravna podrška i licenciranje, zajedničke funkcije, poslovi razvoja Agencije i Ombudsmen za bankarski sistem).

Organizacioni dio Agencije zadužen za poslove razvoja bio je nosilac aktivnosti, koordinirao je cjelokupnim procesom vezano za FSAP Misiju, učestvovao i dao puni doprinos u cilju realizacije svih postavljenih zahtjeva od strane FSAP Misije. Svi zahtjevi u smislu dostave

dokumentacije i izrade dokumenata od strane Agencije su izvršeni u okviru zadatih rokova i dostavljeni FSAP Misiji, koja je izrazila zadovoljstvo po pitanju kvaliteta dostavljene dokumentacije, organizacije cjelokupnog procesa od strane Agencije, kao i ostvarene saradnje u vrijeme pripreme, u toku i nakon izvršene FSAP Misije.

U okviru Agencije, FSAP Misija je sadržavala sljedeće segmente:

- Samoprocjenu usklađenosti sa BCP-ma;
- Procjenu finansijskog sektora;
- Upravljanje sistemskom likvidnošću, mehanizme zaštite finansijskog sektora, okvir za rješavanje nesolventnosti i makroprudencijalna politika, otpornosti na stres bankarskog sektora;
- Upravljanje bankama u državnom vlasništvu;
- Finansijsku inkluziju;
- Finansijsku sigurnosnu mrežu, korporativno upravljanje, korporativno izvještavanje i dr.

Koordinacija i učešće Agencije u ispunjavanju zahtjeva naprijed navedenih segmenata FSAP Misije, podrazumijevala je sljedeće aktivnosti:

- organizaciju i učešće na pripremnim sastancima početkom juna 2014. godine sa FSAP Misijom;
- pripremu, koordinaciju i objedinjavanje svih dokumenata koje je dostavila FSAP Misija Agenciji;
- definiranje radnih timova unutar Agencije za realizaciju FSAP aktivnosti (popunu sveobuhvatne samoprocjene i upitnika, pripremu i dostavu relevantne dokumentacije iz svih oblasti poslovanja Agencije - regulativa, interni akti, priručnici, zapisnici, rješenja, analize i dr.);
- sačinjavanje prijedloga rasporeda nadležnih organizacionih dijelova Agencije u sačinjavanju svih dokumenata FSAP Misije, koordinacija sa radnim grupama Agencije uključenim u izradu dokumenata po zahtjevu FSAP Misije;
- pripremu, koordinaciju, operativno učešće radnih grupa Agencije i koordinaciju sa radnim grupama iz ABRS-a na izradi detaljne Samoprocjene usklađenosti sa BCP-ima, uz prateći Upitnik iz jula 2014. godine, kao i druge dokumente koji su se slali FSAP Misiji;
- realizaciju zahtjeva FSAP Misije po pitanju ispunjavanja Upitnika vezano za korporativno upravljanje od strane banaka u FBiH koje imaju više od 10% učešća u državnom kapitalu, te s tim u vezi organiziranje sastanaka predstavnika FSAP Misije sa relevantnim predstavnicima u bankama (direktori, predsjednici nadzornih odbora, predsjednici odbora za reviziju, rukovodioci interne revizije, rukovodioci organizacionih dijelova nadležnih za kontrolu rizika i usklađenosti), revizorskim kućama i predstavnicima Vlade FBiH i FMF-a (krajem oktobra 2014. godine realizirana je posjeta predstavnika FSAP Misije u dijelu koji obavljaju stručnjaci SB-e), kao i slanje sve neophodne dokumentacije FSAP Misiji za ovaj segment (zakonski i podzakonski okvir, interni akti banaka i dr.);
- aktivnosti oko realizacije zahtjeva FSAP Misije u kontekstu provođenja testiranja otpornosti na stres bankarskog sistema, odnosno pojedinačnih banaka u sistemu. U realizaciju ovih aktivnosti bile su uključene CBBiH, entitetske agencije za bankarstvo i FSAP tim. FSAP tim, CBBiH i entitetske agencije za bankarstvo su izvršili *top-down* stres testove, a entitetske agencije su sprovele *bottom-up* stres testove za banke.

Testiranje otpornosti na stres je obavljeno za sve banke u BiH, u dvije faze:

- a) Prva faza odgovora na zahtjeve iz FSAP Misije, u periodu juni-august 2014. godine odnosila se na sljedeće: izradu Smjernica za provođenje *bottom-up* stres testova, izradu Uputstva za potrebe provođenja stres testova likvidnosti, i dostavu Smjernica i Uputstva bankama u FBiH, zajedno sa tabelama za unos rezultata stres testa, koordinaciju s bankama svih aktivnosti vezanih za provođenje *bottom-up* stres testova, kao i dostavljanje odgovora i pojašnjenja na upite bankama.
- b) U sljedećoj fazi, nakon što su banke, u skladu sa datim rokom (05.09.2014. godine) dostavile Agenciji rezultate *bottom-up* stres testova, izvršena je formalna i

logička kontrola u cilju ispravke uočenih grešaka ili nelogičnosti u podacima dostavljenim od banaka u FBiH. Rezultati stres testova, zaprimljeni od banaka, proslijeđeni su FSAP timu 15.09.2014. godine. Nakon upoređivanja dobijenih rezultata *bottom-up* i *top-down* stres testova od strane FSAP Misije, zaključak i zahtjev MMF-ovih stručnjaka je bio da, zbog uočenih značajnih razlika u procjeni CAR-a po Alternativnom scenariju 2, ponovi isti od strane većeg broja banaka u FBiH (stres test se radio za period od 5 posljednjih godina i bila su zadana 3 različita scenarija: Osnovni i alternativni 1. i 2.). Alternativni scenario 2. je kreiran sa namjerom da testira poslovanje banke u situaciji jakog sistemskog poremećaja kakav do sada nije zabilježen u okviru finansijskog sektora FBiH, te navedeno mora biti vidljivo i iz rezultata *bottom-up* stres testova. Banke su obaviještene o ovim detaljima, a dostavljeni rezultati ponovljenog Alternativnog scenarija 2. su pregledani i proslijeđeni FSAP timu. Tokom provođenja procesa *bottom-up* stres testova odvijala se intenzivna komunikacija sa članovima FSAP tima, a dva puta je održana i video konferencija putem linka Sarajevo-Washington, kako bi se raspravilo o određenim problemima i/ili nejasnoćama vezano za metodologije banaka, dostavljene rezultate stres testova, korištene statističke modele, određene podatke i slično.

- pripremu, koordinaciju i učešće u izradi dodatnog FSAP upitnika - Upitnika o finansijskoj stabilnosti;
- pripremu, koordinaciju i učešće u izradi FSAP Upitnika vezano za finansijsku inkluziju;
- koordinaciju aktivnosti oko ispunjavanja dva upitnika od strane 4-5 većih banaka u sistemu vezano za nesolventnost i prava kreditora – ROSC;
- sačinjavanje preporučenog akcionog plana Agencije i slanja istog FSAP Misiji, kao sastavni dio Samoprocjene usklađenosti sa BCP i dr.;
- u periodu 20.10.-14.11.2014. godine, prema dostavljenom rasporedu od ureda MMF-a i SB-a u Sarajevu, održani su mnogobrojni kompleksni sastanci sa predstavnicima FSAP Misije, u cilju davanja odgovora i pojašnjenja, vezano za svu dostavljenu dokumentaciju Agencije prema FSAP misiji (BCP principi, makroprudencijalna supervizija, finansijska inkluzija, korporativno upravljanje u bankama s pretežno većinskim državnim vlasništvom, mreža finansijske sigurnosti, stres testovi, međunarodna saradnja i drugo).

Odmah nakon okončanja posjete, FSAP Misija je dostavila svim institucijama u BiH, uključenim u ovu Misiju, preliminarne nalaze i preporuke sadržane u pojedinačnim izvještajima. Nacrti izvještaja u segmentima koji su pod nadležnošću Agencije uključuju, pored ocjene činjeničnog stanja, i preporuke po određenim segmentima u cilju daljnjeg unaprjeđenja bankarske supervizije u BiH (tehničke bilješke i izvještaji po pitanju ažuriranog pregleda supervizije BCP-a, stres testiranja bankarskog sektora, upravljanja bankama u državnom vlasništvu, finansijske inkluzije, upravljanja sistemskom likvidnošću, mehanizmima zaštite finansijskog sektora, okvira za rješavanje nesolventnosti i makroprudencijalnih politika, *Aide-Mémoire*).

U koordinaciji sa ABRS-om, sagledani su nacrti dostavljenih izvještaja i sačinjeni komentari u kontekstu davanja dodatnih pojašnjenja ili dopune obrazloženja, kao i prijedlozi ispravki određenih dijelova teksta, koji su uglavnom tehničke prirode i dostavljeni su FSAP Misiji u decembru 2014. godine.

U prvom kvartalu 2015. godine očekuje se konačan izvještaj FSAP Misije o procjeni stanja finansijskog sektora u BiH.

9.6 PROVOĐENJE ANALIZA U SEGMENTU LIKVIDNOSTI

U martu i aprilu 2014. godine sačinjena je Preliminarna analiza prikupljenih podataka komercijalnih banaka u FBiH u segmentu likvidnosti, kao i naknadno djelimično ažurirana u kojoj je od ukupno 17, bilo uključeno 11 banaka. Analiza je bila fokusirana na analizu stanja i kretanja štednje bez ugovorenog roka dospjeća i a vista depozita za period od 2009. do

2013. godine. U maju 2014. godine sačinjena je i finalna verzija Analize prikupljenih podataka o stabilnosti štednje bez ugovorenog roka dospjeća i a vista depozita komercijalnih banka u FBiH.

Kod navedenih analiza polaznu osnovu su predstavljali regulatorni izvještaji u ovom segmentu, informacije o stanju bankarskog sektora u FBiH, sveobuhvatni zaključci o banci bazirani na off-site kontroli pojedinačnih banaka u FBiH, dodatno prikupljeni podaci i pojašnjenja od banaka, kao i druge relevantne informacije i podaci.

Ove analize poslužile su kao polazni osnov za sagledavanje stabilnosti depozitnog potencijala banaka u kontekstu planiranih izmjena i dopuna postojećeg podzakonskog okvira vezano za likvidnost banaka.

Rezultati analiza ukazali su na jedan oprezniji pristup prilikom planirane izmjene postojeće regulative u dijelu ročne usklađenosti i tretmana stabilnosti depozita i diferenciranja istih na stabilne, manje stabilne i nestabilne depozite, a naročito sa stanovišta izraženih značajnih oscilacija u kretanju a vista depozita pravnih lica.

Vezano za korištenje korektivnog faktora - % stabilne štednje stanovništva bez ugovorenog roka dospjeća banke bi trebalo da uspostave baze podataka o stabilnosti ove kategorije depozita za najmanje 5 godina, učestalije izvještavanje o ročnoj usklađenosti finansijske aktive i finansijskih obaveza banke, donošenje internih akata kojima bi se precizno uredila metodologija praćenja stabilnosti depozita, kao i provođenje stres testova prema različitim scenarijima. Također, dat je prijedlog uvođenja diskrecionog prava Agencije reduciranja/ukidanja korektivnih faktora, ukoliko se ustanove nepravilnosti ili problemi u održavanju propisanih ograničenja ili drugih kvalitativnih regulatornih zahtjeva.

9.7 OSTALI POSLOVI

U okviru ostalih poslova vezano za poslove razvoja u 2014. godini su se obavljale i sljedeće aktivnosti:

- Nastavak koordinacije, odnosno učešća u radu dva pododbora EK u kojima je Agencija u okviru svojih nadležnosti prisutna (6.- ti sastanci pododbora za 2014. godinu) i to:
 - „Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju“ (sa stanovišta usklađivanja zakonodavstva BiH sa pravom EU u domenu nadležnosti Agencije) i
 - „Pododbora za finansijska i ekonomska pitanja i statistiku“ (sa stanovišta napretka prema funkcionalnoj tržišnoj ekonomiji, nadzor i izmjene u finansijskom sektoru koji je pod ingerencijom Agencije).

U 2014. godini dostavljali su se podaci odnosno informacije koje su se uključivale u godišnji Izvještaj o napretku BiH prema EK, odnosno za potrebe zajedničkih tijela (pododbora/radnih grupa) za evropske integracije, osnovanih u skladu sa odredbama Privremenog sporazuma i SSP-a po pitanju praćenja procesa reformi u BiH. U radu navedenih pododbora Agencija je aktivno učestvovala, kako u pripremnom periodu (pripremni sastanci, dostavljanje informacija za dokumente za diskusiju, učešće na sastancima pododbora za 2014. godinu sa delegacijom BiH, izlaganje na sastancima i davanje pojašnjenja Evropskoj komisiji i dr.), tako i u fazi nakon obavljenih sastanaka kroz dostavu dodatnih informacija i dokumenata po zahtjevu EK;

- Participiranje u radu višeinstitucionalne Radne grupe u FBiH (predstavnicima ispred FMF-a i Agencije) formiranoj po odluci FMF-a u cilju sačinjavanja novog ZoB-a u FBiH. U prethodnom periodu izrada novog ZoB-a odvijala se uz tehničku pomoć i saradnju MMF-a i EK, kao i zajednički rad i koordinaciju sa radnom grupom iz RS-a (predstavnicima ispred Ministarstva finansija RS-a i ABRS-a) i predstavnicima iz AOD-a. Cilj je donošenje novog ZoB-a koji bi bio usaglašen u najvećoj mogućoj mjeri sa novim ZoB-om iz RS-a, kao i zahtjevima EU, uvažavajući specifičnosti BiH, kao i težnju za članstvom EU i činjenicu da BiH još uvijek nema status kandidata;

- Učestvovanje u izradi ažurirane ocjene usklađenosti regulative trećih zemalja u oblasti poslovne tajne i povjerljivosti informacija od strane EBA-e u kontekstu nove Direktive o kapitalnim zahtjevima (CRD IV - Direktiva 2013/36/EU). Krajem oktobra 2014. godine EBA je aktuelizirala novi ciklus procjene, odnosno poslala zemljama koje nisu članice EU unificirani obrazac za ocjenu usklađenosti/ekvivalentnosti regulative trećih zemalja po pitanju povjerljivosti i razmjene informacija sa predmetnom Direktivom EU u kontekstu ažuriranja procjene, kao preduslova za učestvovanje predstavnika regulatora iz trećih zemalja na supervizorskim koledžima članica bankarskih grupacija, konkretno vezano za regulatore iz Austrije i Italije. Agencija je krajem novembra 2014. godine sačinila i ispunila unificirani obrazac za ocjenu usklađenosti i dala obrazloženja usklađenosti sa faktičkim stanjem vezano za zakonski okvir, odnosno relevantne odredbe Zakona o Agenciji koje definiraju ovu materiju u odnosu na dostavljenu i unificiranu metodologiju EU, odnosno zahtijevanim standardima po principima koje se odnose na: definiciju povjerljivih informacija, postojanje obaveze čuvanja poslovne tajne, korištenja povjerljivih informacija, ograničenja u objavljivanju povjerljivih informacija, odredbe vezano za kršenje poslovne tajne i potrebnih uslova za objavljivanje povjerljivih podataka. Preliminarna ocjena od strane EBA-e očekuje se u martu 2015. godine;
- Učestvovanje u radu komisija za izradu nove ili izmjenu postojeće podzakonske regulative, učestvovanje u javnoj raspravi prema bankama putem UB BiH (Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banka, Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti, Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o formi izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji, Odluka o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama);
- Prezentacija nacrtu nove podzakonske regulative bankama na UB BiH;
- Davanje mišljenja, prijedloga, komentara/sugestija na ponuđene radne tekstove/ prednacrtu - nacrtu zakona/ podzakonskih akata (Izveštaj o izvršenoj tehničkoj pomoći MMF-a i EK-a vezano za izradu novog ZoB-a, izvještaj tehničke misije MMF-a „Zakon o bankama i bankarski nadzor”, radne verzije dijelova novog ZoB-a od strane FMF-a, nacrtu odluka vezanih za provedbu Zakona o zaštiti žiranta u FBiH, izmjene regulative za likvidnost banaka u FBiH, prijedlog izmjena i dopuna Uputstva za licenciranje i druge saglasnosti Agencije za bankarstvo FBiH i dr.);
- Sačinjavanje odgovora na upite banaka u FBiH po pitanju primjene novih podzakonskih akata, odnosno odluka Agencije;
- Sačinjavanje odgovora na upite BSCEE i drugih finansijskih institucija po aktuelnim temama iz oblasti supervizije banaka;
- Učestvovanje i koordinacija u izradi Istraživanja u okviru Projekta Evropske investicijske banke harmonizacije regulatornih politika podrške malim i srednjim preduzećima putem kreditno-garancijskih instrumenata, koji je pokrenut u okviru “Bečke inicijative 2.0”. Kao nadležna supervizorska institucija u FBiH Agencija je bila obuhvaćena ovim istraživanjem o institucijama i instrumentima kreditnih garancija u funkciji oživljavanja kreditnih aktivnosti banaka u segmentu malih i srednjih preduzeća;
- Učestvovanje i koordinacija u izradi Istraživanja/Upitnika Svjetske banke vezano za odnos između finansijskih regulatora i eksternih revizora, ažuriranju Upitnika EBRD po pitanju procjene korporativnog upravljanja i dr.;
- Prema ustaljenoj metodologiji dostavljanje podataka kroz Upitnik FSI BIS-a, po pitanju aktivnosti Agencije, odnosno statusu implementacije Bazela (2; 2,5 i Bazela 3) u Agenciji za prethodni period;
- Učestvovanje u izradi Upitnika za potrebe BSCEE - Upitnik u cilju prikupljanja podataka od zemalja članica za objavu godišnjeg izvještaja za 2013. godinu (relevantni podaci za BiH, odnosno FBiH: makroekonomska kretanja, izmjene po pitanju zakonskog, institucionalnog okvira i ovlaštenja Agencije za posmatrani period u obavljanju supervizije, strategija razvoja u narednom periodu, međunarodne aktivnosti i saradnja sa drugim

supervizorskim autoritetima, uključujući i finansijske pokazatelje za bankarski sektor u FBiH);

- Dostavljanje podataka DEP-u i CBBiH (kao instituciji autoru dokumenta za dostavu) iz domena nadležnosti Agencije informaciju za potrebe izrade NERP-a. NERP predstavlja inoviranu verziju prethodnog Ekonomskog i fiskalnog programa koji podnose zemlje potencijalni kandidati za članstvo u EU i obuhvata period od 2014. do 2017. godine koji se dostavlja EK, a nakon dostavljanja od strane DEP-a konačnog dokumenta Vijeću ministara BiH na usvajanje. Agencija je sačinila Informaciju za potrebe izrade NERP-a u okviru oblasti gdje je i naznačena kao jedna od institucija u smislu reformi koje podupiru makrofiskalnu strategiju, odnosno ključne oblasti makroekonomskih strukturalnih reformi po pitanju finansijske stabilnosti: nadležnosti institucija u BiH za finansijsku stabilnost i makroprudencijalni nadzor, makroprudencijalne instrumente, njihovu primjenu sa stanovišta supervizije, potencijalne izvore sistemskih rizika prioriternih za praćenje i nadzor, regulatorni okvir i izmjene, kao i trendove u nebankarskom finansijskom sektoru;
- Organizacija dvodnevnog in-house specijalističkog seminara "Vrednovanje kredita prema MSFI 9 i supervizorskim pravilima" za potrebe organizacionih dijelova Agencije nadležnih za nadzor poslovanja banaka, MKO i lizing društava, prezentiranog od strane specijalista iz navedene oblasti iz Hrvatske narodne banke;
- Davanje informacija i mišljenja za potrebe menadžmenta Agencije i organizacionih dijelova Agencije;
- Sačinjavanje Izvještaja o radu za 2014. godinu i Prijedlog Programa rada ovog organizacionog dijela Agencije za 2015. godinu;
- Koordinacija i sačinjavanje integralnog Programa rada i Izvještaja o radu Agencije i drugo.

9.8 PLAN OBUKE ZAPOSLENIKA AGENCIJE

Agencija u kontinuitetu posvećuje značajnu pažnju edukaciji i obuci zaposlenika koja naročito dolazi do izražaja u kontekstu regulatornih promjena na globalnom nivou, kao i aktivnostima Agencije na projektima usklađivanja sa međunarodnim regulatornim standardima.

Kao i svake godine, u domenu poslova razvoja Agencije sačinjen je okvirni Plan obuke zaposlenika Agencije za 2014. godinu. Planom se nastojalo odgovoriti zahtjevima i potrebama za edukaciju zaposlenika Agencije, uz mogućnost uključivanja, odnosno organizovanja i dodatnih oblika edukacije, in-house seminara za određena područja supervizije. Plan se bazirao na potrebama za obukom i edukacijom u oblastima i temama koje su bile aktuelne i to:

- rješavanje problematičnih plasmana u svjetlu pozitivnih propisa i postojeće prakse;
- analiza i upravljanje plasmanima sa ranim znacima upozorenja;
- upravljanje tržišnim rizicima, operativnim rizikom;
- upravljanje pravnim i reputacijskim rizikom;
- interna ocjena adekvatnosti kapitala i određivanje visine rezervacija;
- upravljanje rizikom likvidnosti, upravljanje aktivom i pasivom banke;
- MRS/MSFI;
- tehnički standard za nadzorno izvještavanje kreditnih institucija;
- Bazel III;
- indikatori finansijskog zdravlja;
- supervizorski pristup vrednovanja finansijske imovine;
- finansijska stabilnost i stres testovi i dr.

Navedeni Plan obuke zaposlenika Agencije predstavljao je samo polazni osnov, odnosno prijedlog, na osnovu kojeg se donosio konačni prijedlog odluke od strane neposrednog rukovodioca, odnosno direktora sektora o opravdanosti učestvovanja na seminaru zaposlenika Agencije iz nadležnih organizacionih dijelova Agencije, polazeći prije svega od realnih potreba, troškova i mogućnosti implementiranja navedenog u svakodnevnom poslu.

U cilju utvrđivanja korisnosti, povratnih efekata i daljeg planiranja edukacije zaposlenika Agencije kontinuirano, nakon prisustva na seminarima, zaposlenici Agencije imaju obavezu ispunjavanja „Interne evaluacije seminara za potrebe Agencija za bankarstvo FBiH“. U okviru Plana edukacije za 2014. godinu izvršena je i analiza odslušanih seminara za prethodnu godinu gdje je zaključeno da je potrebno da se u ispunjavanju evaluacije aktivnije uključe svi zaposlenici, kako bi se moglo na adekvatan način utvrditi korisnost povratnih efekata i dalje planiranje edukacije zaposlenika. Iz provedene analize došlo se do zaključka da su ponuđene teme seminara bile važne i aktuelne, da su u programu seminara bili uključeni i praktični aspekti i generalno da su učesnici bili zadovoljni održanim seminarima u smislu korisnosti i primjene istih u praksi.

X. POSLOVI ORGANA AGENCIJE I INFORMISANJA JAVNOSTI

10.1 POSLOVI ORGANA AGENCIJE

Organizacioni dio Agencije, nadležan za pružanje podrške u realizaciji programskih aktivnosti direktora Agencije i zamjenika direktora Agencije, u 2014. godini je obavljao tehničke poslove, vezano za rad Upravnog odbora Agencije i Odbora za superviziju, kao što je priprema materijala, praćenje sjednica, te izrada zapisnika sa sjednica Odbora za superviziju.

10.1.1 Aktivnosti Upravnog odbora Agencije

U 2014. godini, održano je 12 redovnih sjednica Upravnog odbora Agencije, na kojima su razmatrani i usvojeni sljedeći akti:

- 18 odluka kojim se regulira poslovanje, odnosno nadzor banaka, MKO i lizing društava u FBiH;
- 4 akta koja se odnose na rad ombudsmena za bankarski sistem u FBiH;
- Redovne kvartalne informacije o bankarskom, mikrokreditnom i lizing sistemu u FBiH,
- Izvještaj o radu Agencije i Upravnog odbora za 2013. godinu;
- Program rada Agencije i Upravnog odbora za 2015. godinu;
- Izvještaje o finansijskom poslovanju Agencije za 2013. godinu i prvo polugodište 2014. godine;
- Plan finansijskog poslovanja Agencije za 2015. godinu i
- Ostali akti (izvještaji, tumačenja, informacije, preporuke i drugi akti).

Dodatak ovom Izvještaju predstavlja Izvještaj o radu Upravnog odbora Agencije za 2014. godinu, sa pregledom pojedinačno usvojenih akata.

10.1.2. Aktivnosti Odbora za superviziju Agencije

Odbor za superviziju (u daljem tekstu: Odbor), u skladu sa Statutom Agencije, predstavlja stalni i savjetodavni organ direktora Agencije, čija je nadležnost da direktoru Agencije predlaže donošenje akata iz djelokruga rada Agencije.

Tokom 2014. godine, Odbor za superviziju je razmatrao i donosio zaključke koji se odnose na rad banaka, MKO i lizing društava, kao i svih pratećih akata uz predložene informacije. Također, Odbor je razmatrao i donosio zaključke u vezi sa radom ombudsmena za bankarski sistem u FBiH.

Akti koje usvaja Odbor predstavljaju prijedlog direktoru Agencije za donošenje:

- (1) odgovarajućih odluka u okviru propisanih nadležnosti, a koje uključuju i odluke o dodijeljenom jedinstvenom rangu finansijskog i operativnog stanja banke, a prema propisanim jednoobraznim kriterijima, i/ili
- (2) izricanje određene korektivne i/ili drugih mjera, u zavisnosti od stepena utvrđenih nezakonitosti i slabosti u poslovanju banaka, MKO i lizing društava, sa ciljem održavanja finansijskog zdravlja i stabilnosti bankarskog, mikrokreditnog i lizing sistema u FBiH.

Sjednice Odbora održavaju se u pravilu dva puta mjesečno, a učešće u radu Odbora imaju direktori sektora koji su nadležni za nadzor poslovanja banaka, MKO i lizing društava, kontrolu SPNiFTA, nadzor banaka u posebnom statusu i za pravnu podršku i licenciranje.

U 2014. godini Odbor je održao ukupno 26 redovnih sjednica na kojima je razmatrao sljedeće:

- informacije o izvršenim obimnim i ciljanim kontrolama, rješenja o izdavanju pismenih naloga, zaključci o načinu praćenja naloženih mjera i strategije nadzora u bankama,
- informacije o izvršenim obimnim i ciljanim kontrolama, te kontrolama izvršenja naloga i rješenja o izdavanju pismenog naloga, kao i informacije o statusnim promjenama u MKO,
- informacije o izvršenim obimnim kontrolama i kontrolama izvršenja naloga, te rješenja o izdavanju pismenog naloga u lizing društvima,
- informacije o kontrolama u segmentu SPNiFTA u pogledu izvršenja naloga u bankama i lizing društvima, te usklađenosti poslovanja MKO sa propisanim standardima SPNiFTA,
- obrade zahtjeva za izdavanje saglasnosti po raznim osnovama (imenovanja članova uprave - direktora i izvršnih direktora banaka, izbor članova nadzornih odbora banaka, sticanja značajnog glasačkog prava, odnosno značajnih vlasničkih interesa u bankama, otkup vlastitih dionica banke, i dr.)
- podzakonski akti koji reguliraju rad banaka, MKO i lizing društava, te akti koji se odnose na rad ombudsmena za bankarski sistem, koji su razmatrani, te u formi prijedloga dostavljeni Upravnom odboru Agencije.

10.1.3 Ostali poslovi

Pored naprijed navedenih poslova, ovaj organizacioni dio Agencije obavljao je i sljedeći poslovi:

- poslovi praćenja primjene potpisanih MoU sa domaćim i međunarodnim institucijama.
- poslovi organiziranja međunarodnih, međuinstitucionalnih konferencija i bilateralnih sastanaka, te učešće na istima.
- vođene su bilješke za sastanke kojima su prisustvovali direktor Agencije i zamjenik direktora Agencije.
- svakodnevno koordinirane aktivnosti i ostvarena saradnja sa svim organizacionim jedinicama Agencije.
- kontinuirana saradnja sa CBBiH, ABRS, AOD-om i drugim domaćim i međunarodnim institucijama i dr.

10.2 POSLOVI INFORMISANJA JAVNOSTI

Organizacioni dio Agencije nadležan za poslove informisanja javnosti je obavio sljedeće aktivnosti:

10.2.1 Komunikacija s javnošću

Agencija je i u 2014. godini nastavila ostvarivati komunikaciju i kontakte sa predstavnicima bosanskohercegovačkih medija, građanima i sveukupnom javnošću, a u skladu sa

dugoročnom strategijom komuniciranja. Djelujući na ovakav način, Agencija je u komunikaciji sa sredstvima javnog saopćavanja upoznavala javnost sa djelatnostima, odnosno nadležnostima Agencije vezano za nadzor poslovanja bankarskog, mikrokreditnog i lizing sektora u FBiH. U tom smislu, tokom 2014. godine poduzete su aktivnosti na unapređenju efikasnosti komuniciranja između Agencije i sveukupne javnosti.

U izvještajnom periodu Agencija je prilikom komuniciranja sa medijima kreirala i distribuirala različite informacije, davala intervju, izjave, saopćenja i odluke o aktuelnim temama, odnosno provedenim aktivnostima.

U 2014. godini odgovoreno je na oko 70 upita i zabilježeno više audio i video izjava za bh. medije.

10.2.2 Upiti

U 2014. godini Agencija je blagovremeno odgovarala na sve upite javnosti, putem elektronske pošte, faksa i/ili obične pošte, čime je ostvarena dvosmjerna komunikacija sa javnosti.

Komunikacija s javnošću vršena je neposredno i posredno. Ovaj organizacioni dio je prilikom komuniciranja s medijima koristio velik broj komunikacijskih kanala, odnosno kreirao i distribuirao različite informacije, davao intervju, izjave, saopćenja i odluke o aktuelnim temama, odnosno aktivnostima Agencije.

Na internet stranici Agencije informacije su se ažurirale redovno. Ovim putem omogućeno je svim zainteresiranima da na jednom mjestu i u kratkom vremenu pronađu sve potrebne informacije.

10.2.3 Analize medijskih objava

Tokom 2014. godine, vršena je analiza medijskih objava, sakupljena pres clipping aktivnostima, te prikupljanje informacija o raznim aktivnostima koje su bitne za Agenciju, a sve u svrhu pravovremenog komuniciranja prema javnosti.

XI. POSEBNE AKTIVNOSTI AGENCIJE

11.1 MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI AGENCIJE

Tokom 2014. godine, Agencija je u saradnji sa CBBiH i ABRS-om, nastavila aktivnosti na jačanju i unapređenju međunarodne saradnje sa međunarodnim finansijskim institucijama, regionalnim i drugim organizacijama, kao i bilateralnu i multilateralnu saradnju sa bankarskim regulatorima iz drugih zemalja.

U cilju podrške bankarskom sistemu u prevazilaženju negativnih utjecaja finansijske krize i održavanju stabilnosti bankarskog sistema u junu 2009. godine, pod okriljem međunarodnih finansijskih institucija (MMF, EU, EBRD i IFC), u Beču je potpisana Bečka inicijativa, sporazum sa predstavnicima međunarodnih bankarskih grupacija koje djeluju u BiH. Ovim sporazumom bankarske grupe potpisnice su se obavezale da će izloženost prema BiH zadržati na nivou izloženosti iz decembra 2008. godine i nastaviti svoje aktivnosti kao i prije finansijske krize, kao i da će pokazatelje adekvatnosti kapitala i likvidnosti održavati iznad propisanih okvira.

Zbog novog vala krize u eurozoni, koja je započela od kraja 2011. godine i još traje, te zbog znakova kreditne krize, kao i procesa razduživanja, odnosno smanjenja zaduženosti

bankarskih supsidijara prema svojim bankama majkama, pokrenuta je Bečka Inicijativa 2.0. Cilj Bečke Inicijative 2.0 je:

- da se procesom razduživanja bankarskih supsidijara upravlja na način da bi se smanjio sistemski rizik za zemlje u kojima oni posluju,
- da se uspostavi bolja koordinacija između država gdje je sjedište bankarskih grupacija (home) i država u kojem te bankarske grupacije posluju (host), kako bi se osiguralo da se potencijalni problemi prekogranične finansijske stabilnosti brže rješavaju i
- da se uspostavi koordinacija politika i akcija, a posebno u području nadzora, koje su u najboljem zajedničkom interesu i home i host država.

Agencija je aktivnosti u vezi sa ispunjavanjem obaveza preuzetih potpisivanjem ovog sporazuma, obavljala u saradnji s CBBiH i ABRS.

Tokom 2014. godine Agencija je aktivno učestovala u radu, kako punog foruma Bečke Inicijative 2.0, tako i u radu regionalnih sastanaka, održanih u Banja Luci, Podgorici i Skoplju, u cilju pripreme i zauzimanja zajedničkih stavova za učešće u radu Bečke Inicijative 2.0.

Tokom 2014. godine, Agencija je zajedno sa ABRS-om aktivno učestovala i u radu BSCEE-a, putem dostavljanja informacija o bankarskom i nebankarskom finansijskom sektoru u FBiH, sudjelovanjem na međunarodnim savjetovanjima i razmjeni iskustava u predmetnom području te učestvovanjem na godišnjoj konferenciji BSCEE-a za supervizore finansijskog sektora u centralnoj i istočnoj Europi, kao i na međunarodnim konferencijama bankarskih supervizora (ICBS).

Nadalje, Agencija je redovno predstavnicima Misije MMF-a dostavljala podatke o stanju i kretanju u bankarskom sistemu FBiH, a zajedno sa CBBiH i ABRS-om radila godišnje, polugodišne i kvartalne testove otpornosti na stres za bankarski sistem. Agencija je, također, zajedno sa predstavnicima Misije MMF-a, u okviru ispunjenja obaveza po stand-by aranžmanu, redovno kvartalno razmatrala i analizirala utjecaj svjetske ekonomske i dužničke krize na domaći bankarski i finansijski sektor, kretanja u bankarskom sektoru, kapitaliziranost banaka u FBiH, pitanja rješavanja nekvalitetne aktive, rezultate testova otpornosti na stres za bankarski sistem i za pojedinačne banke. Predmet razgovora bili su i: aktuelni regulatorni i bankarski zakonodavni okvir, ispunjenje preporuka iz ranijih Misija MMF-a, kao i planirane izmjene u postojećem regulatornom okviru.

U 2014. godini ostvarena je i saradnja u okviru misija za tehničku pomoć MMF-a, koje su posjetile BiH, a naročito vezano za izradu novog ZoB-a i okvira za rješavanje problematičnih banaka.

Također, predstavnicima SB-a u BiH Agencija je dostavljala podatke o bankarskom sistemu FBiH i sarađivala u pripremi izvještaja Perspektive finansijskog sektora zapadnog Balkana, u dijelu koji se odnosi na BiH. Nadalje, s predstavnicima SB-a razmatrala su se određena pitanja u vezi s implementacijom kreditnih linija SB-a, koje se realiziraju preko banaka u FBiH. S predstavnicima SB-a preispitivale su se i mogućnosti i potencijalna područja u kojima SB može da pruži tehničku pomoć Agenciji.

Do kraja 2014. godine, Agencija je zajedno s CBBiH i ABRS potpisala multilateralni sporazum sa nadležnim regulatorima/supervizorima zemalja jugoistočne Evrope i to: Albanije, Grčke, Makedonije, Rumunije, Bugarske, Srbije, Crne Gore i Kipra, kao i MoU-e s nadležnim regulatorima/supervizorima Republike Slovenije, Republike Hrvatske, Republike Srbije, Crne Gore i Republike Turske. MoU-om se, između ostalog, pobliže definiraju: razmjena informacija, on-site kontrole, zahtjevi za informacijama i kontrolama, zaštita informacija, kontinuirana saradnja.

Pripremljeni su i prijedlozi MoU-a sa nadležnim bankarskim regulatorima Italije i Austrije, ali do njihovog potpisivanja još nije došlo. CEBS/EBA je osnovao posebnu grupu sa zadatkom da izvrši procjenu ekvivalentnosti zakonskih odredbi zemalja koje nisu članice EU sa odredbama Evropskih direktiva (posebno Direktive 2006/48/EC), a koje se odnose na razmjenu i zaštitu povjerljivosti informacija. Navedena ocjena i pravne preporuke CEBS-a bitno će opredijeliti i potpisivanje multilateralnih sporazuma o saradnji i koordinaciji supervizije bankarskih grupacija koje imaju sjedište u zemljama članicama EU, a potpisivanje konkretnih multilateralnih sporazuma za pojedinačne bankarske grupacije je preduslov za učešće Agencije na kolegijima supervizora koje organizuju bankarski regulatori zemalja članica EU (Austrija, Italija i Slovenija).

Po usvajanju izmjena i dopuna ZoA iz 2012. godine, u segmentu razmjene informacija i zaštite povjerljivosti informacija, u toku 2014. godine Agencija je prema regulatorima u Austriji i Italiji ponovo pokrenula inicijativu u pravcu potpisivanja MoU. U međuvremenu, sa regulatorima iz Austrije je održano više bilateralnih sastanaka u toku 2014. godine na temu MoU-a. U toku je usaglašavanje nacrtu MoU-a s regulatorom iz Austrije - FMA, čije se potpisivanje očekuje uskoro.

Uspostavom SSM-a, u EURO zoni izvršen je prijenos posebnih zadataka u superviziji kreditnih institucija sa nacionalnih regulatora na ECB. U skladu sa tim, u prvoj fazi razmjene informacija sa ECB-om, Agencija je na zvanični upit ECB-a, dala saglasnost nacionalnim regulatorima - koji su članice ECB-a - da u okviru supervizije kreditnih institucija koje imaju svoje supsidijare na teritoriji FBiH, a pod nadzorom su ECB-a, mogu prosljediti podatke koje dobivaju od Agencije i ECB-u. U drugoj fazi, očekuje se i potpisivanje zajedničkog sporazuma o saradnji sa ECB-om.

Za potrebe promoviranja efikasnog i konzistentnog funkcioniranja supervizorskih koledža, EBA je preuzela zadatak da koordinira primjenu odredbi regulative o ekvivalentnosti režima tretmana povjerljivosti i profesionalne tajnosti podataka, u zemljama koje nisu članice EU, a radi učestvovanja relevantnih nadzornih organa u tim koledžima. U skladu sa tim, EBA će izvesti ili ažurirati procjene režima povjerljivosti/profesionalne tajnosti podataka. Agencija je započela proces procjene ekvivalentnosti domaće regulative o ovoj oblasti, sa regulativom EU.

U okviru bilateralne saradnje, Agencija je tokom 2014. godine ostvarila saradnju sa bankarskim regulatornim organima sljedećih država:

- Slovenija: redovna razmjena informacija sa Bankom Slovenije u okviru nadzora NLB grupe: redovna razmjena (kvartalna-*newsletter*), izrada godišnjih SREP-ova, učestvovanje na kolegijumu NLB grupe u Sloveniji;
- Austrija: redovna razmjena informacija (kvartalna-*newsletter*) sa FMA o bankarskim grupama i njihovim supsidijarima u FBiH (Raiffeisen bank dd BiH, Hypo Alpe-Adria-Bank dd Mostar, Sparkasse Bank dd BiH i Sberbank BH dd Sarajevo), godišnjih SREP-ova za navedene banke, više bilateralnih sastanaka u vezi s nadzorom Hypo Grupe i procesa restrukturiranja koji je odobrila EK, kao i u vezi s prijedlogom MoU sa Austrijom;
- Turska: redovna razmjena informacija sa BRSA, kao i bilateralni sastanak u okviru nadzora Ziraat Bank BH dd Sarajevo, učešće supervizora BRSA u on-site kontroli Agencije u Zirat Bank BH te balateralni sastanak u vezi pristupanja BRSA–BSCEE i unapređenju međusobne saradnje.

11.2 EDUKACIJA ZAPOSLENIKA AGENCIJE

Imajući u vidu značaj pravovremene i kontinuirane edukacije postojećeg kadra, a da bi se pridonijelo unapređenju stručnih i profesionalnih kapaciteta zaposlenih u Agenciji, kao i efikasnosti poslovnih procesa koji vode ka stabilnijem i kvalitetnijem bankarskom i finansijskom sektoru, Agencija je i tokom 2014. godine, kontinuirano, značajnu pažnju poklanjala edukaciji svojih kadrova.

U skladu sa zahtjevima i potrebama poslova u Agenciji, zaposlenici su u toku 2014. godine učestvovali na seminarima, stručnim konferencijama, kursevima i radionicama u zemlji i inostranstvu, u oblastima bankarske supervizije, računovodstvenih standarda, interne revizije, supervizije informacionih sistema i drugima.

Pored prisustvovanja vanjskim seminarima, djelatnici Agencije u toku 2014. godine učestvovali su i na *in house* seminarima, uspješno organizovanim od strane organizacionog dijela Agencije, nadležnog za poslove razvoja.

Kontinuirano, Agencija je omogućila svojim zaposlenicima da pohađaju postdiplomske studije kao i obuku za sticanje zvanja ovlaštenog internog revizora, ovlaštenog računovođe i druga zvanja, a osiguran je i pristup za zaposlenike Agencije za *on-line* servis - *FSI Connect* (interet stranica za učenje i informacije za supervizore finansijskog sektora).

XII. ZAJEDNIČKE FUNKCIJE U AGENCIJI

Godišnji izvještaj o radu organizacionog dijela Agencije, nadležnog za opće poslove, obuhvata obavljene radne zadatke koji proizlaze iz organizacione pozicije ove radne jedinice, koji su definirani odredbama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i Pravilnika o sistematizaciji poslova Agencije. Djelovalo se na planu općih, kadrovskih, računovodstveno-finansijskih i informatičkih poslova, u skladu sa programskim ciljevima i zahtjevima radnih procesa. Poslovi su izvršeni po segmentima, kako slijedi:

12.1 POSLOVI IT - INFORMACIJSKA PODRŠKA

Organizacioni dio Agencije, nadležan za EOP je, u skladu s raspoloživim resursima i postavljenim prioritetima, u izvještajnom periodu intenzivno radio na pružanju podrške svim organizacionim dijelovima Agencije u skladu s njihovim zahtjevima i programskim ciljevima. Aktivnosti su bile usmjerene na izradu i modifikaciju aplikacija za elektronski prihvati i obradu izvještajnih obrazaca koje Agenciji dostavljaju finansijske institucije u njenoj nadležnosti, te održavanje i kreiranje pripadajućih baza podataka.

U okviru programske podrške supervizijskim funkcijama Agencije tokom izvještajnog perioda, realizovani su sljedeći zadaci za:

1. kontrolu izvještaja banaka (off-site):

- Definiranje IT podrške za obrasce „MOR” i „RES”, te prepisivanje „MOR” i „POR” izvještaja za banke u „DB-Convertor”;
- Definiranje upita za podršku FSAP Misije na „Obrazac 4D”;
- Dorada „Sistema ranog upozorenje” (SRU): realiziran modul za automatsku izradu upita koji uključuju više banaka, te urađeni novi upiti i dorađeni postojeći unutar SRU, što uključuje segmente: kvaliteta aktive (SKA1), likvidnosti (SL1), profitabilnosti (SP1) i kapitala (SK1);
- Definiranje IT podrške na izmijenjeni set obrazaca za kapital, te novih upita za eksport u Excel formatu za obrasce „MOR” i „RES”, urađeni novi upiti "Segment kvalitete aktive" u SRU, te dorađeni set obrazaca, unutar „XBMER” sistema generiranja upita, za obrasce: 1A,1B,1C,1F,2A2,4C1;
- Definiranje baze podataka za indikatore i raspone;
- Realiziranje novih obrazaca u sklopu izvještaja: „Obrazac 4C”;
- Dorada izvještaja koji se odnose na privremene i konačne izvještaje u BH-BATIS IS-u;
- Definiranje i izrada upita: „Utjecaj NPA na adekvatnost kapitala u XBMER sistemu”;

- Realizacija novih obrazaca „MOR“ i „RES“ (izvještaji o odobrenom moratoriju i restrukturiranim kreditima u područjima ugroženim elementarnim nepogodama) na ulaznoj strani u sklopu „BA-TEDIS IS-a“;
- Provedba upita u „XBMER“ sistemu generisanja upita, koji se odnose na obrasce: 1 (Tabele A, B, C i F), 2 (Tabele A, A2 i B), 3E, 3F, 3G i 3H, 4A, 4 (Tabela C1), 5 (Tabela A), MOR i RES;
- Rad na izvještajima (posao okončan) u Excel formatu u „BH-BATIS IS-u“ za obrasce: 1 (Tabela A i B), 2 (Tabela A), 3E, 3F, 3G, 3 (Tabele G i H - liste banaka), 4 (Tabela B - lista banaka), „FSAP“, „MOR“, „RES“, „OB1C“-lista banaka-trend za državne i privatne banke, „Pregled nekvalitetne aktive“ - trend za pravna i fizička lica („Obrazac 2“- Tabela B), „Kamatne stope“ (Tabele A i B - rezime - trend);
- Uspostavljanje podsistema za modularnu međutabelarnu kontrolu, te realizacija nove verzije obrasca „PK“ na ulaznoj strani u „BA-TEDIS IS-u“;
- Dorada upita za obrasce: „Uniformirani izvještaji“ i „FSI“;
- Provedba upita za podršku „FSAP“ na obrasce: 3E, 3F, 3G, 3H i 1C;
- Uvođenje obrazaca: „PKP“ i „PKF“ („Prigovori komitenata za pravna i fizička lica“) na ulaznoj strani u okviru „BA-TEDIS IS-a“;
- Rad na upitima na obrazac „PK“, definiranje upita na „PKP“ („Prigovori komitenata- pravna lica) i „PKF“ („Prigovori komitenata - fizička lica) za ombudsmene;
- Rad na upitima na izmijenjenom „Obrascu 4“ - Tabela A;
- Rad na definiranju i izradi novih upita za izmijenjene obrasce „Kapital“ i „Kvalitet aktive“;
- Dorada programa za kreiranje izvještaja u bankama (vršenje izmjena u postojećim obrascima i izrada novih obrazaca), te programa za prijem izvještaja iz banaka;
- Rad na kompletiranju historijskih podataka u „BH-BATIS IS-u“.

2. nadzor banaka u posebnom statusu:

- Uspostavljanje sistema za izvještavanje iz banaka pod likvidacionom upravom u okviru „EXCOR IS-a“ (programirani su novi moduli i objekti koji omogućavaju izradu ulaznih izvještaja);
- Prilagođavanje interfejsa i korisničkih prava aplikacije za upravljanje dokumentima u sekciji specijalnog nadzora banaka „BH-BATIS IS-a“, konfiguriranje baza podataka za obrasce „LU3“ i „LU7“, realiziranje sistema upravljanja korisnicima za izvještavanje iz banaka pod likvidacionom upravom u „BH-BATIS IS-u“ i „EXCOR IS-u“, dizajniranje i programiranje izvještaja „LU3“, te realizacija digitalnog potpisa izvještaja pomoću certifikata.

3. kontrolu SPNiFTA:

Definiranje (izrada) dodatnih upita koji se odnose na „Obrazac SPNiFTA“.

4. nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija (MKO)

- Realizirana nova verzija obrasca „PK“ na ulaznoj strani u „BA-TEDIS IS-u“;
- Uvođenje obrazaca „PKP“ i „PKF“ („Prigovori komitenata za pravna i fizička lica“) na ulaznoj strani u okviru „BA-TEDIS IS-a“;
- Definiranje i realizovanje upita koji se odnose na izvještaj kamatne stope;
- Provedba upita na obrazac PK, definiranje upita na „PKP“.

5. nadzor poslovanja lizing društava:

- Realiziranje nove verzije obrasca „PK“ na ulaznoj strani u „BA-TEDIS IS-u“;
- Uvođenje obrazaca „PKP“ i „PKF“ („Prigovori komitenata za pravna i fizička lica“) na ulaznoj strani u okviru „BA-TEDIS IS-a“;
- Realiziranje upita na obrazac „PK“;

- Uspostava dodatne funkcionalnosti na registru za lizing društva (definiranje trajanja mandata upravi, nadzornom odboru, promjene na ispisu).

6. nadzor deviznih poslova:

- Uspostavljanje informacionog sistema "EXCOR" za mjenjačke poslove: instalirani potrebni alata za „EXCOR IS“, konfigurirane „VAN“ i „LAN“ mreže za „EXCOR IS“, instalirani i konfigurirani self-signed „Open SSL certifikati“, certificiranje servera „RAPID SSL“ certifikatom, konfiguriranje alata za verzioniranje, izrada predložaka i „CSS“ za prijavu „EXCORE IS-u“, te za „EXCORE IS“, kreirane ulazne baze za izvještaje: Prilozi 1 i 2: mjenjački poslovi-banka-mjenjačnica;
- Izrada aplikacija za izvještaje mjenjača na „BH-BATIS IS-u“, pregled prispjelih izvještaja, te nadzor deviznog poslovanja;
- Dorada sistema za generiranje „SSL certifikata“ za „EXCOR korisnike“ - pristup sistemu za izvještavanje;
- Programiranje i puštanje u rad novog registra za mjenjačke poslove; registar se puni automatski na osnovu podataka koje dostave banke kroz „BA-TEDIS IS“;
- Realizacija sistema za provjeru i usklađivanje podataka iz ugovora za mjenjače dostavljenih od strane banaka i podataka o korisnicima primljenih od uposlenika mjenjačnica u „BH-BATIS IS-u“ (sekcija devizno poslovanje);
- Dorada „DB-Convertor“ s ciljem omogućavanja prepisivanja registra mjenjačkih poslova u „BH-BATIS IS-u“ koji dostavljaju banke na „BA-TEDIS IS-u“;
- Uspostavljanje interfejsa za pregled i odobravanje korisničkih zahtjeva za pristup sistemu za izvještavanje u „BH-BATIS IS-u“ (sekcija devizno poslovanje);
- Izrada korisničkih certifikata potrebnih za elektronsko slanje izvještaja, implementacija aplikacija za izvještaj, te izrada upita na izvještaj: Prilog 2;
- Uspostavljanje novih obrazaca za unos ugovora sa mjenjačima u „BA-TEDIS IS-u“, te uvođenje obrasca za banke u „BA-TEDIS IS-u“ („Obrazac DP“- Prilog 1. - „Dnevni izvještaj banke o obavljenim mjenjačkim transakcijama“);
- Izrada programa za prenos podataka izvještaja: Prilog 1 iz „BA-TEDIS IS“ u „BH-BATIS IS“;
- Izmjene izvještaja o ugovorima za mjenjačnice u „BA-TEDIS IS-u“, eksport za registar mjenjača u pdf format, kao i korisničke dokumentacije („Registracija korisnika“ i Prilog 2);
- Rad na novim obrascima za unos ugovora sa mjenjačima u „BA-TEDIS IS-u“.

7. licenciranje:

Rad na Registru banaka, kao i kompletiranju istorijskih podataka u „BH-BATIS IS-u“ (unos, obrada i preraspodjela "online" dokumentacije).

8. zastupanje:

Priprema testnog upita u okviru izvještaja „Prigovori komitenata“, te izrada novog „PK“ izvještaja.

9. poslove razvoja

Sudjelovanje u radu Projektnog tima na pripremi za uvođenje "Međunarodnog sporazuma za mjerenje kapitala i standardima kapitala-Bazel II".

Pored angažovanja na realizaciji programske podrške u ovoj organizacijskoj jedinici izvršavani su zadaci u vezi s implementiranjem novih softverskih i hardverskih rješenja u informacioni sistem Agencije, te dorade na aplikacijama i bazama podataka na kojima se zasniva rad Agencije, kako slijedi:

- dorada postojećih i izradu novih komponenti u „BH-BATIS IS-u“: modul web servis client (omogućava preuzimanje podataka sa internet stranice www.fba.ba - mjenjački poslovi/ unos korisnika), modul za automatsko generiranje ssl privat p.12 certifikata (pomoću ovog modula moguće je sve certifikate automatski generirati), modul za protocol “LDAP” koji povezuje “BH-BATIS IS” sa “Windows 2008 Active Directory”, dorada postojećih klasa za administriranje, programiranje online modula za praćenje korisnika, dorada interfejsa za upravljanje korisnicima „BA-TEDIS IS-a“, realizacija sistema za kontrolu prepisivanja izvještaja;
- instaliranje, konfiguriranje i prilagođavanje novog mail servera bh. govornom području (webmail.fba.ba), „Linux - OS - Ubuntu 12.04“, potrebnih paketa za rad „WEBMAIL SERVERA“ (Apache, postgres php server), kao i pratećih tabela za „WEBMAIL“;
- realizaciju aplikacije za “IOS i “Android OS” (aplikacija omogućava pristup preko mobilnih telefona i tableta www.fba.ba stranici);
- instaliranje, konfiguriranje i upgrade novi “VCENTRA” i “ESXI” hostova na “IBM Blade šasiji”, zadnje verzije “VMWARE” (“VCENTER” i “ESXI”) na “IBM Blade „šasiji” verzija 5.5”;
- instaliranje „VM TOOLS“ na sve virtualne mašine (operativne sisteme), konfiguriranje opcije „V MOTIONS“ koja omogućava u realnom vremenu operativnom sistemu da bez gašenja promijeni hardver;
- Instaliranje i konfiguriranje novog „CENT OS 7.0“, te konfiguriranje https protokola na webmail serveru koji obezbjeđuje kriptovanu komunikaciju između klijenta i servera tako da je osigurana zaštita podataka na mrežnim komponentama;
- implementiranje mobilne aplikacije za fba.ba (aplikacija je dostupna na Apple Store za IOS uređaje); za realizovanje aplikacije obavljena je: a) dorada postojećih klasa za IOS aplikaciju, b) dorada mobilnih servisa pomoću koje server komunicira sa aplikacijom i c) realizovan grafički dizajn;
- izrada aplikacije i modula "Ip Table"; aplikacija omogućava elektronski pregled zauzetosti „IP“ adresa po segmentima mreže;
- realizovanje „AJAX“ - dinamičke pretrage za aplikaciju "Ip Table" i grafički prikaz svih slobodnih „IP“ adresa;
- konfiguriranje „SSL“ certifikata za mail.fba.ba, koji omogućavaju valjano kriptovanje za mobilne uređaje;
- dorada „XBMER” sistema generiranja upita i modula za kreiranje Excel izvještaja;
- realizovanje modula za grafički prikaz u „XBMER” sistemu;
- dorada interfejsa i funkcionalnosti aplikacije "Job manager" u „BH-BATIS IS-u“; realizovanje opcije slanja notifikacija i e-mail obavještenja kod dodavanja komentara;
- zahvati u aplikaciji za upravljanje dokumentima (Document management) u „BH-BATIS IS-u“:dorada interfejsa za upravljanje dokumentima, uspostavljena funkcija raspoređivanja arhivskih dokumenata, realizovano praćenje korisničkih akcija, uvedeno upravljanje novim setovima dokumenata; dorada administracijskog panela web stranice www.fba.ba, modifikacija programa “DB Convertor” za prepisivanje podataka iz “BA-TEDIS IS-a” u “BH-BATIS IS”; program je integrisan u “BH-BATIS IS” i omogućava automatsko prepisivanje svih vrsta izvještaja koji se definišu kao projekat u “XML”; prepisivanje je realizovano za izvještaje “DL”, Prilog 1, “DMG” i “KMG”; izvještaji se prepisuju automatski na osnovu definiranja vremena kada se akcija treba izvršiti;
- programiranje nove funkcije i dorada postojeće klase “EXCOR IS-a” (optimizacija “EXCOR IS” za starije pretraživače, “CSS” - dizajn i grafičko poboljšanje “IS”, registriranje manjkavosti (bug fix);
- dizajniranje novog administrativnog panela koji čini posebnu cjelinu u „IS-u“; ovaj panel omogućava lakše upravljanje sistemima: “BH-BATIS, BA-TEDIS” i “EXCOR IS”;
- implementiranje novih standarda na “ADMIN IS” (“HTML5” i “CSS3”);
- kreiranje info bloka na wikipediji (jezici koji su službeno u upotrebi u BiH i engleski jezik), na kojoj će se moći objaviti informacije vezane za Agenciju;

- izrada i implementiranje novog modula sa izbornikom - Ombudsmena koji se nalazi na stranici www.fba.ba; dodana je dinamičkih klasa na stranicu koja omogućava "slide" pregled izbornika za "Često postavljena pitanja i odgovori".

10. računovodstveno-finansijske poslove:

- Dorade korisničkog interfejsa aplikacije za finansijsko računovodstvo, obračuna amortizacije stalnih sredstava i vođenje inventara, omogućavanje pregleda i upravljanja kontnim planom u okviru „BH-BATIS IS-a”.

11. ombudsmena za bankarski sistem:

- Programiranje i puštanje u rad izvještaja „PKF“ za banke, mikrokreditne organizacije i lizing društva u „BH-BATIS IS-u“;
- Dorada internet stranice Agencije;
- Rad na novim verzijama upita u vezi s prigovorom komitenata.

12.2 OSTALI POSLOVI

Pored navedenih aktivnosti, obavljani su i poslovi u vezi s preseljenjem Agencije u nove poslovne prostorije, što uključuje:

- redovne zadatke na održavanju softverskih sistema - operativnih i aplikativnih, instaliranje i održavanje hardvera, implementacija i održavanje antivirusne, malware i druge sigurnosne zaštite informacionog sistema, održavanje sistema za update software WSUS, upravljanje sadržajem web stranice Agencije, održavanje sistema za verzioniranje aplikativnih rješenja Agencije;
- postavljanje i uređivanje dokumentacije vezane za informacije i novosti koje se odnose na banke, mikrokreditne organizacije, lizing društva i Samostalni odjel ombudsmena za bankarski sistem.
- pružanje informatičke podrške zaposlenicima Agencije i zaposlenicima finansijskih organizacija koji koriste „BA-TEDIS IS”;
- ažuriranje tehničke dokumentacije;
- pohađanje specijalističke obuke;
- ostale poslove u vezi s radom Odjela (sudjelovanje u radu komisije za godišnji popis imovine i obaveza, te komisija za nabavku informatičke opreme i dr.);
- sudjelovanje u poslovima specificiranja zahtjeva koji se odnose na Odjel za EOP, a u vezi s prelaskom Agencije za novu lokaciju, što se planira provesti tokom 2015. godine;
- rad na definiranju novog hardverskog i softverskog rješenja za serverske platforme IS-a, koje će biti implementirano na novoj lokaciji.

12.3 RAČUNOVODSTVENO-FINANSIJSKI POSLOVI

Organizacioni dio Agencije, nadležan za računovodstveno-finansijske poslove, obavljao je poslove vezane za računovodstveni i finansijski dio poslovanja Agencije i to: staranje o obračunu i naplati prihoda i rashoda, izrada godišnjeg obračuna i finansijskog izvještaja, plana finansijskog poslovanja, knjigovodstveni i blagajnički poslovi, vođenje evidencija o stalnim sredstvima, sitnom inventaru i bibliotetskom materijalu, obavljanje godišnjeg popisa sredstava, obračun i isplata plata i naknada, poslovi izvještavanja prema federalnim i drugim organima i organizacijama u skladu s propisima i drugi redovni poslovi koji su se obavljali kontinuirano tokom izvještajnog perioda.

Pored navedenog, obavljani su i poslovi revizije finansijskih izvještaja Agencije, koji uključuju pripremu određenih podataka i dokumentacije za potrebe revizijskog društva i druge zadatke u vezi s izvršenjem tog posla.

Direktoru i Upravnom odboru Agencije dostavljani su mjesečni, tromjesečni i polugodišnji pregledi o izvršenju plana, odnosno o obračunu i naplati prihoda - naknada koje uplaćuju

banke, mikrokreditne organizacije i lizing društva, ostvarenju troškova poslovanja i drugim pitanjima značajnim za finansijsko poslovanje Agencije.

12.4 OPĆI I KADROVSKI POSLOVI

Vežano za opće poslove, obavljani su poslovi redovitog održavanja poslovne zgrade Agencije. Također, po propisanim procedurama vršio je nabavku opreme i usluga, inventara i potrošnog materijala, te druge poslove opće prirode vezane za pružanje podrške radu Agencije.

Tokom godine provedeno je više postupaka nabavke roba i usluga u skladu sa zahtjevima organizacijskih jedinica, odnosno potrebama Agencije. Nabavke su izvršene uz primjenu metoda otvorenog postupka, konkurentskog zahtjeva za dostavu ponuda, kao i direktnog sporazuma s jednim dobavljačem.

Uz ostalo, izvršena je nabavka: jednog novog putničkog vozila, računarske opreme, uredskog namještaja, usluga revizije, sistematskog zdravstvenog pregleda zaposlenika, određenih usluga iz oblasti održavanja objekta i opreme i drugih roba i usluga, kako je predviđeno planom investicionih ulaganja za izvještajni period.

U dijelu koji se odnosi na uredsko i arhivsko poslovanje, pored svakodnevnih poslova iz te oblasti, obavljani su radni zadaci u vezi sa čuvanjem, održavanjem i klasificiranjem arhivske građe.

Tokom godine rad ovog organizacionog dijela Agencije posebno je obilježilo njegovo djelovanje na planu realizacije ugovora o kupovini novih poslovnih prostorija za potrebe institucije.

Naime, Agencija je tokom izvještajne godine, nakon provedenog otvorenog postupka javne nabavke, u cilju trajnog rješavanja pitanja prostornih kapaciteta, ugovorila kupovinu poslovnog prostora vrijednosti 18.937.258,46 KM, koji u cijelosti odgovara potrebama i opsegu njenog poslovanja, u pogledu prostornih kapaciteta, lokacije, položajne pogodnosti, estetskih i funkcionalnih karakteristika.

Nabavka prostora izvršena je u skladu s Odlukom Upravnog odbora o odobravanju izdvajanja sredstava za tu namjenu, na osnovu koje je zaključen ugovor o prodaji nekretnina - u izgradnji s prodavcem prostora.

Provedbu ugovora prati Nadzorna komisija Agencije, koja provodi cjeloviti stručni nadzor nad izvođenjem radova, te vrši provjere na licu mjesta, izvršavajući i uvid u dinamički plan i obim izvedenih radova i gradilišnu dokumentaciju vođenu od strane prodavca prostora, kao i dokumentaciju koja se odnosi na utvrđivanje kvalitete ugrađenog materijala i radova u smislu osiguranja atesta.

U okviru ove radne jedinice provedene su pripremne aktivnosti u vezi s prodajom sadašnjih poslovnih prostorija u vlasništvu Agencije, koje institucija trenutno koristi, koje su smještene u poslovno-stambenom objektu, Koševo 3 u Sarajevu.

12.5 FINANSIJSKO POSLOVANJE AGENCIJE U 2014. GODINI

Sredstva za finansiranje rada Agencije osigurana su, kao i u ranijim obračunskim periodima, iz vlastitih izvora. Prihodi su ostvareni od redovnog poslovanja, a sastoje se od naknada za superviziju (administrativne i varijabilne), te naknada za davanje saglasnosti i odobrenja kao i drugih akata (ostale naknade), koje banke, MKO i lizing društva plaćaju Agenciji. Naplata sredstava izvršena je u skladu sa Zakonom o Agenciji i:

- Odlukom o utvrđivanju tarife naknada Agencije za bankarstvo Federacije BiH, koje banke plaćaju Agenciji („Službene novine Federacije“ BiH, br. 37/98, 5/99, 59/06, 10/07 i 46/11);
- Odlukom o naknadama koje se za rad mikrokreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 27/07 i 46/11) i
- Odlukom o naknadama koje lizing društva plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 46/09 i 46/11).

Manji dio prihoda čine drugi vlastiti izvori, te donirana sredstva koja najvećim dijelom predstavljaju godišnji iznos obračunate amortizacije za dugotrajnu materijalnu imovinu institucije (poslovne prostorije), nabavljenu iz primljenih novčanih donacija (nenovčani prihodi).

U 2014. godini ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 10.625.232,00 KM (prethodna godina: 10.345.594,00 KM), rashodi su iznosili 10.137.631,00 KM (prethodna godina: 8.988.246,00 KM), a višak prihoda nad rashodima 487.601,00 KM (prethodna godina: 1.357.348,00 KM).

Bilans stanja na dan 31.12.2014. godine i Bilans uspjeha za poslovnu 2014. godinu sa strukturom prihoda i rashoda daju se kako slijedi:

Bilans stanja na dan 31.12.2014. godine

(u 000 KM)

O P I S	IZNOS PO ODBITKU ISPRAVKE VRIJEDNOSTI
A K T I V A	
A. STALNA SREDSTVA	15.385
Nekretnine, postrojenja i oprema	15.358
Nematerijalna stalna sredstva	26
Dugoročni plasmani i potraživanja	1
Biološka imovina	-
Ulaganja u nekretnine	-
Sredstva namijenjena prodaji	-
Dugoročna razgraničenja	-
B. TEKUĆA SREDSTVA	8.977
Novac i novčani ekvivalenti	8.838
Kratkoročni plasmani i potraživanja	119
Zalihe	-
Ulazni PDV	-
Kratkoročna razgraničenja	20
SVEGA AKTIVA	24.362
P A S I V A	
A. TRAJNI IZVORI	19.506
Trajni izvori	-
Rezerve	4.836
Neraspoređeni višak prihoda	14.670
Neraspoređeni višak rashoda	-
Revalorizacione rezerve	-
B. DUGOROČNE OBAVEZE	4.748

Dugoročne finansijske obaveze	-
Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	4.748
C. KRATKOROČNE OBAVEZE	108
Tekuće obaveze	94
Kratkoročne finansijske obaveze	-
Obaveze za PDV	-
Kratkoročna razgraničenja i rezervisanja	14
SVEGA PASIVA	24.362

Bilans uspjeha za period 01.01. do 31.12.2014. godine

(u 000 KM)	
O P I S	I Z N O S
A. PRIHODI	
Članarina	-
Prihodi iz budžeta	-
Humanitarni prihodi	77
Prihodi od vlastite aktivnosti	10.504
Ostali prihodi	44
Svega prihodi	10.625
B. RASHODI	
Materijal i energija	199
Usluge	950
Plaće	6.222
Naknade – ostali troškovi zaposlenih	937
Rezervisanja prema MRS-u 19 - Primanja zaposlenih	719
Amortizacija	361
Finansijski rashodi	34
Putni troškovi	349
Porezi i doprinosi koji ne zavise od rezultata	7
Humanitarni rashodi	59
Ostali rashodi	300
Svega rashodi	10.137
C. REZULTAT	
Višak prihoda	488
Višak rashoda	

Iz datih pokazatelja se vidi da se Agencija, kao zakonom osnovana samostalna neprofitna institucija FBiH, finansira isključivo iz vlastitih prihoda, da ne koristi, niti ima potrebu da koristi sredstva budžeta FBiH. Naprotiv, novčane kazne koje se u skladu sa zakonom izriču bankama i licima iz banaka koja su odgovorna za učinjene prekršaje, uplaćuju se u budžet Federacije BiH.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH": broj: 83/09), revizorsko društvo "Deloitte" d.o.o. Sarajevo obavilo je neovisnu eksternu reviziju finansijskih iskaza FBA za 2014. godinu, prema MRS-u i MSFI, čije se originalno mišljenje daje na sljedećoj strani ovog izvještaja. Mišljenje eksternog revizora glasi:

Izveštaj nezavisnog revizora

Upravnom odboru Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine

Obavili smo reviziju finansijskih izvještaja Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Agencija"), prikazanih na stranicama 3 do 25, koji se sastoje od izvještaja o finansijskom položaju na dan 31. decembra 2014. godine, te izvještaja o bilansa uspjeha, izvještaja o sveobuhvatnoj dobiti, izvještaja o promjenama neto imovine i izvještaja o novčanim tokovima za godinu koja je završila, te sažetog prikaza značajnih računovodstvenih politika i drugih napomena.

Odgovornost Uprave za finansijske izvještaje

Uprava je odgovorna za pripremanje i fer prezentovanje priloženih finansijskih izvještaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, kao i za one interne kontrole koje Uprava smatra neophodnim za pripremanje finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogreške, bilo zbog prevare ili grešaka.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost izraziti nezavisno mišljenje o priloženim finansijskim izvještajima na temelju naše revizije. Reviziju smo obavili u skladu sa Međunarodnim standardima revizije. Navedeni standardi zahtijevaju da postupamo u skladu s etičkim pravilima te da reviziju planiramo i obavimo kako bismo se u razumnoj mjeri uvjerali da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne pogreške.

Revizija uključuje primjenu postupaka kojima se prikupljaju revizijski dokazi o iznosima i drugim podacima objavljenim u finansijskim izvještajima. Odabir postupaka zavisi od prosudbe revizora, uključujući i procjenu rizika materijalno značajnog pogrešnog prikaza finansijskih izvještaja, bilo kao posljedica prevare ili pogreške. U procjenjivanju rizika, revizor procjenjuje interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje te objektivno prezentiranje finansijskih izvještaja kako bi odredio revizijske postupke primjerene datim okolnostima, a ne kako bi izrazio mišljenje o učinkovitosti internih kontrola u Agenciji. Revizija također uključuje i ocjenjivanje primjerenosti primijenjenih računovodstvenih politika te značajnih procjena Uprave, kao i prikaza finansijskih izvještaja u cjelini.

Uvjereni smo da su revizijski dokazi koje smo prikupili dostatni i primjereni kao osnova za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju finansijski izvještaji prikazuju objektivno, u svim materijalno značajnim stavkama, finansijski položaj Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine na dan 31. decembra 2014. godine, te rezultate njenog poslovanja i promjene u novčanom toku za godinu koja je tada završila, u skladu s Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Ostale činjenice

Finansijske izvještaje Agencije za godinu koja je završila 31. decembra 2013. revidirao je drugi revizor koji je izrazio pozitivno mišljenje na te izvještaje dana 5. marta 2014. godine

Deloitte d.o.o.

Sead Bahtarović, direktor i ovlašten revizor

Sarajevo, Bosna i Hercegovina

24. mart 2015. godine

Sabina Softić, partner i ovlašten revizor

Deloitte se odnosi na Deloitte Touche Tohmatsu Limited, pravno lice osnovano u skladu sa zakonom Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske (izvorno "UK private company limited by guarantee"), i mrežu njegovih članova, od kojih je svaki zaseban i samostalan pravni subjekt. Molimo posjetite www.deloitte.com/ba/about za detaljni opis pravne strukture Deloitte Touche Tohmatsu Limited i njegovih firmi članica.

Member of Deloitte Touche Tohmatsu Limited

XIII. ZAKLJUČAK

Na sjednici održanoj dana 20.02.2015. godine, Upravni odbor Agencije je razmotrio i usvojio Izvještaj o radu Agencije za 2014. godinu i ocijenio da je Agencija izvršila sve planirane i druge specifične poslove, koji su bili uslovljeni izmijenjenim okolnostima koje se nisu mogle predvidjeti u periodu planiranja aktivnosti. U skladu sa procedurom predviđenom članom 27. Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, Izvještaj o radu Agencije za 2014. godinu odobren od strane Upravnog odbora Agencije dostavlja se, putem Vlade FBiH, Parlamentu FBiH.

Nadzor poslovanja bankarskog, mikrokreditnog i lizing sektora u FBiH u 2014. godini odvijao se u skladu sa planiranim aktivnostima off-site i on-site kontrola, koje su u cijelosti realizirane, a u pojedinim segmentima u značajnoj mjeri i iznad planiranih. Nadzor je bio fokusiran na očuvanje stabilnosti i sigurnosti pomenutih sektora i ublažavanje negativnih utjecaja globalne finansijske i dužničke krize na poslovanje istih, te ublažavanje posljedica elementarnih nepogoda (poplava u maju 2014. godine).

U 2014. godini trendovi poslovanja bankarskog sektora su slični kao i u prethodnim godinama, odnosno nije došlo do nekih pozitivnijih kretanja, prije svega u dva ključna segmenta: rast i razvoj ukupnog sektora i kreditnog poslovanja.

Kod poslovanja banaka u 2014. godini, akcent je bio na kreditnom riziku, riziku kapitala i likvidnosti. Kao i prethodnih godina, pod pojačanim nadzorom bile su banke za koje je ocijenjeno da imaju značajne slabosti ili koje imaju slabosti i probleme u određenim rizičnim segmentima poslovanja, prije svega kvaliteta aktive i koncentracije kreditnog rizika.

Naglasak djelovanja SPNiFTA u protekloj godini bio je na kontroli izvršenja naloga u bankama i lizing društvima, te na kontroli usklađenosti poslovanja MKO sa standardima SPNiFTA. Također, izvršene su kontrole po upozorenju u bankama.

Fokus nadzora u mikrokreditnom sektoru bile su kontrole kvalitete upravljanja i rukovođenja, aktive i upravljanje kreditnim rizikom, rizikom likvidnosti, kontrolom kapitala i posebno doniranih sredstava, kontrolom usklađenosti sa standardima poslovanja definiranih odlukom o ostalim općima uslovima poslovanja, te usklađenosti sa zakonskim i drugim propisima.

U segmentu nadzora lizing društava u prethodnoj godini nastavljeno je kontinuiranim procesom off-site kontrola i izvršene su u potpunosti sve planirane on-site kontrole. Fokus kontrola bile su unapređenje internih akata kojima se definiraju rizici u poslovanju i računovodstvena funkcija lizing društava, nepoštivanje ugovornih odredbi od strane lizing društava u kontekstu ugovorenog usklađivanja kamatne stope sa varijabilnim indeksom i dr.

Po pitanju nadzora koji se odnosi na banke u posebnom statusu, izvršene su planirane aktivnosti vezano za likvidacione postupke.

U okviru poslova razvoja Agencije, nastavljene su aktivnosti na implementaciji Strategije, koja predviđa oprezan i postepen prelazak na novi regulatorni okvir u BiH, počevši od jednostavnih, do složenijih pristupa, sa konačnim ciljem usklađivanja regulatornog okvira u BiH sa regulativom na nivou EU, čime bi BiH pravovremeno ispunila jedan od bitnih uslova za pristup u članstvo EU.

Uspješno je nastavljena kontinuirana saradnja sa CBBiH, ABRS-om, AOD-om, Vladom FBiH, FMF-om, UBBiH, Udruženjem društava za leasing u BiH, Udruženjem mikrofinansijskih organizacija u BiH, DEI i drugim relevantnim institucijama, a koja se odvijala putem razmjene informacija i zajedničkog djelovanja u okviru propisanih nadležnosti istih.

Značajne su i međunarodne aktivnosti Agencije, koje su se odvijale u saradnji sa CBBiH i ABRS-om, u okviru kojih je nastavljena saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama, a naročito MMF-om, SB, BSCEE, ECB i drugim, kao i bilateralna saradnja sa bankarskim regulatornim organima drugih država, a naročito onim u kojima je sjedište bankarskih grupacija prisutnim u FBiH, a sve sa ciljem jačanja kapaciteta za efikasnu superviziju.

Nakon 2006. godine, u protekloj godini je izvršena procjena stanja finansijskog sektora u BiH od strane MMF-a i SB-e, koja u odnosu na prethodnu procjenu predstavlja mnogo složeniju i sveobuhvatnu procjenu Agencije, kao regulatora bankarskog i nebankarskog finansijskog sektora u FBiH.

Upravni odbor, kao organ upravljanja Agencijom, imao je aktivnu ulogu u vršenju općeg nadzora poslovanja Agencije i poduzimanje mjera za efikasno i racionalno vršenje poslova iz djelokruga Agencije. Upravni odbor je ostvario sve planirane aktivnosti.

Nastavljena je kontinuirana edukacija zaposlenika Agencije, prema potrebama i prioritetima u vršenju osnovne supervizorske funkcije, tako i putem prisustvovanja seminarima, radionicama, studijskim putovanjima i drugim oblicima edukacije, a sve sa ciljem unapređenja institucionalnih kapaciteta Agencije.

Značajne aktivnosti Agencije odnosile su se i na: koordinaciju, odnosno učešće u projektima od značaja za nadležnost Agencije; pravnu podršku u vršenju nadzora bankarskog, mikrokreditnog i lizing sektora u FBiH; obrade pritužbi klijenata; adekvatnu i pravovremenu komunikaciju sa sredstvima javnog informisanja; podrške osnovnoj funkciji Agencije putem općih, kadrovskih, i računovodstveno-finansijskih poslova, naročito informatičke podrške nadzoru poslovanja bankarskog, mikrokreditnog i lizing sektora u FBiH i dr.

Agencija je regulatorna, samostalna i neprofitna institucija u FBiH, koja je sve planirane aktivnosti iz svoje nadležnosti realizirala isključivo iz vlastitih izvora, odnosno iz osnova naknada za izdavanje dozvola i vršenja nadzora poslovanja banaka, MKO i lizing društava u FBiH i drugih prihoda. Također, u budžet FBiH u 2014. godini uplaćena su sredstva u iznosu od 194.650,00 KM po osnovu izrečenih novčanih kazni za prekršaje koje su učinile banke, MKO i lizing društva u FBiH, odnosno odgovorna lica u istim.

DODATAK - IZVJEŠTAJ O RADU UPRAVNOG ODBORA AGENCIJE ZA 2014. GODINU

Rad Upravnog odbora Agencije u 2014. godini

Upravni odbor, kao organ upravljanja Agencijom, imao je aktivnu ulogu u vršenju općeg nadzora poslovanja Agencije i poduzimanje mjera za efikasno i racionalno vršenje poslova iz djelokruga Agencije.

Ured direktora je učestvovao u pripremi materijala, praćenju sjednica, te izradi zapisnika sa sjednica Upravnog odbora Agencije za bankarstvo FBiH.

Sve odluke, zaključci i ostali akti doneseni su jednoglasno, a materijali za sjednice Upravnog odbora pripremljeni na vrijeme, stručno i profesionalno. Upravni odbor informiran je o svim važnim aktivnostima u Agenciji kroz tačku dnevnog reda „Informacija o radu Agencije između dvije sjednice Upravnog odbora“ koja se nalazi na dnevnom redu svake sjednice Upravnog odbora.

U skladu sa provedenom procedurom izbora predsjednika i zamjenika predsjednika Upravnog odbora, za predsjednicu Upravnog odbora je, početkom 2014. godine, izabrana gđa. Rajka Topčić, dosadašnji član Upravnog odbora, a za zamjenicu predsjednice je izabrana gđa. Ljerka Marić, tada aktualna zamjenica predsjednika Upravnog odbora.

Pregled akata koje je usvojio Upravni odbor Agencije u 2014. godini:

A) Odluke kojima se regulira rad banaka, mikrokreditnih organizacija i lizing društava:

- 1) Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite;
- 2) Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti banaka;
- 3) Odluke o uslovima i načinu postupanja banke, MKO i lizing društva po prigovoru klijenta;
- 4) Odluke o uslovima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obaveze jemstva;
- 5) Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o uslovima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i lizing društva po prigovoru klijenta;
- 6) Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o uslovima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obaveze jemstva;
- 7) Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uslova poslovanja davaoca finansijskih usluga;
- 8) Odluke o uslovima za procjenu i dokumentovanje kreditne sposobnosti;
- 9) Odluke o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti MKO i procjenu kreditne sposobnosti;
- 10) Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka;
- 11) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti;
- 12) Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o formi izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo FBiH;
- 13) Odluke o minimalnim standardima za dokumentovanje finansiranja putem lizing ugovora i procjenu kreditne sposobnosti;
- 14) Odluke o stavljanju van snage Odluke o uslovima i načinu obavljanja platnog prometa sa inostranstvom;
- 15) Odluke o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama;
- 16) Odluka o izmjenama Odluke o formi izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo FBiH;
- 17) Odluka o privremenim mjerama za tretman obaveza po osnovu lizing ugovora klijenata lizing društava koji su pogođeni elementarnim nepogodama i

18) Odluka o izračunavanju kapitala banaka u formi nacрта.

B) Akti koji se odnose na rad ombudsmena za bankarski sistem u FBiH:

- 1) Izvještaj Komisije za provedbu postupka za izbor Ombudsmena Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine;
- 2) Odluka o imenovanju Ombudsmena za bankarski sistem u Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine;
- 3) Pravila postupanja Ombudsmena za bankarski sistem;
- 4) Mišljenje Upravnog odbora na rad Ombudsmena za bankarski sistem u probnom radu i nastavak rada u skladu sa Ugovorom o radu na neodređeno vrijeme.

C) Informacije o bankarskom, mikrokreditnom i lizing sektoru:

- 1) Informacija o bankarskom sistemu FBiH sa stanjem 31.12.2013. godine po preliminarnim i konačnim podacima;
- 2) Informacija o mikrokreditnom sistemu FBiH sa stanjem 31.12.2013. godine po preliminarnim i konačnim podacima;
- 3) Informacija o sektoru lizinga FBiH sa stanjem 31.12.2013. godine po preliminarnim i konačnim podacima;
- 4) Informacija o bankarskom sistemu FBiH sa stanjem 31.03.2014. godine;
- 5) Informacija o mikrokreditnom sistemu FBiH sa stanjem 31.03.2014. godine;
- 6) Informacija o sektoru lizinga FBiH sa stanjem 31.03.2014. godine;
- 7) Informacija o bankarskom sistemu FBiH sa stanjem 30.06.2014. godine;
- 8) Informacija o mikrokreditnom sistemu FBiH sa stanjem 30.06.2014. godine;
- 9) Informacija o sektoru lizinga FBiH sa stanjem 30.06.2014. godine;
- 10) Informacije o izvršenim kontrolama u I polugodištu 2014. godine za banke, mikrokreditne organizacije, lizing društva i sprečavanje pranja novca i finansiranje terorističkih aktivnosti;
- 11) Informacija o bankarskom sistemu FBiH sa stanjem 30.09.2014. godine;
- 12) Informacija o mikrokreditnom sistemu FBiH sa stanjem 30.09.2014. godine;
- 13) Informacija o sektoru lizinga FBiH sa stanjem 30.09.2014. godine.

D) Programi rada i izvještaji o radu Upravnog odbora i Agencije:

- 1) Izvještaj o radu Upravnog odbora Agencije za bankarstvo FBiH za 2013. godinu;
- 2) Izvještaj o radu Agencije za bankarstvo FBiH za 2013. godinu;
- 3) Program rada Upravnog odbora Agencije za bankarstvo FBiH za 2015. godinu i
- 4) Program rada Agencije za bankarstvo FBiH za 2015. godinu.

E) Akti koji se odnose na finansijsko poslovanje Agencije:

- 1) Izvještaj o finansijskom poslovanju Agencije za bankarstvo FBiH za 2013. godinu;
- 2) Izvještaj o finansijskom poslovanju Agencije za bankarstvo FBiH za prvo polugodište 2014. godine i
- 3) Plan finansijskog poslovanja Agencije za bankarstvo FBiH za 2015. godinu.

F) Ostali razmatrani i usvojeni materijali:

- 1) Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o mjesečnoj neto naknadi za rad članova Upravnog odbora Agencije za bankarstvo FBiH;
- 2) Odluka o odobravanju izdvajanja sredstava za kupovinu poslovnog prostora Agencije za bankarstvo FBiH;
- 3) Odluka o odobravanju izdvajanja sredstava za rad nadzorne komisije za praćenje realizacije Ugovora o prodaji nekretnina u izgradnji zaključenog između Agencije, kao kupca i prodavca poslovnog prostora;

- 4) Odluka o odobravanju izdvajanja sredstava za nabavku usluga pružanja pravne podrške u procesu praćenja realizacije Ugovora o prodaji nekretnine u izgradnji;
- 5) Odluka o odobravanju izdvajanja sredstava za nabavku informatičke opreme za potrebe Agencije za bankarstvo FBiH;
- 6) Odluka o izdvajanju novčanih sredstava Agencije za bankarstvo FBiH u iznosu od 50.000,00 KM koja će biti uplaćena u Fond Vlade FBiH za pomoć područjima nastradalim od poplava u FBiH;
- 7) Odluka o izdvajanju sredstava za plaćanje dijela troškova liječenja zaposlenika Agencije;
- 8) Odluka o izmjeni naziva dokumenta „Strategija za uvođenje „Međunarodnog sporazuma za mjerenje kapitala i standardima kapitala - Bazel II“ u „Strategija za uvođenje Bazela III“;
- 9) Odluka o izdvajanju sredstava za nabavku radova za potrebe Agencije za bankarstvo FBiH koji nisu obuhvaćeni osnovnim ugovorom o kupoprodaji nekretnina u izgradnji;
- 10) Odluka o isplati novčane nagrade svim zaposlenicima Agencije za bankarstvo FBiH.
- 11) Odluka o prodaji poslovnih prostorija u vlasništvu Agencije za bankarstvo FBiH;
- 12) Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Agencije za bankarstvo FBiH;
- 13) Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Agencije za bankarstvo FBiH, prečišćeni tekst;
- 14) Tumačenje u vezi sa stručnim ispitom;
- 15) Saglasnost za nabavku usluga pružanja pravne podrške u procesu praćenja realizacije ugovora o kupoprodaji poslovnog prostora;
- 16) Informacija o realizaciji ugovora o kupoprodaji poslovnog prostora, dostavljena redovno na mjesečnoj osnovi;
- 17) Informacija vezano za analizu poslovanja Sektora za nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija i Sektora za nadzor poslovanja lizing društava u 2013. godini - u skladu sa Zaključkom U.O. Agencije;

Preporuka za izdvajanje novčanog priloga od 10% od naknade članova Upravnog odbora za mjesec maj 2014. godine i 5% od mjesečne plaće zaposlenika Agencije za mjesec maj 2014. godine koja će biti uplaćena u Fond Vlade FBiH za pomoć područjima nastradalim od poplava u FBiH;

SEKTOR ZA NADZOR POSLOVANJA BANAKA**REKAPITULACIJA IZVRŠENIH ON - SITE KONTROLA**

Vrsta kontrole	Izvršeno	Planirano za 2014.g.	% Ostvarenja
U K U P N O	38	27	141%
OBIMNE KONTROLE	1	1	100%
CILJANE KONTROLE:	37	26	142%
a) po riziku - segment poslovanja	11	10	110%
b) izvršenja naloga	12	9	133%
c) ostale - usklađenosti	7	1	700%
d) informacijski sistemi	7	6	116%

SEKTOR ZA NADZOR POSLOVANJA BANAKA**PREGLED IZVRŠENIH ON-SITE KONTROLA U BANKAMA
u periodu 01.01. – 31.12.2014. godine****OBIMNE KONTROLE - SVEOBUHVAATNE**

R. b.	Naziv banke	Br. dana pripreme	Period kontrole	Kontrolor dana	Dani post-kontrolnog postupka
1.	HYPO ALPE-ADRIA-BANK D.D. MOSTAR	15	29.09.- 07.11.	(7 kontrolora x 30 dana) = 210 (2 kontrolora x 12 dana) = 24 Ukupno = 234	20

SEKTOR ZA NADZOR POSLOVANJA BANAKA**CILJANE - NAMJENSKE KONTROLE****KONTROLA PREMA RIZIKU**

R. br.	Naziv banke	Predmet kontrole rizik	Br. dana pripreme	Period kontrole	Kontrolor dana	Dani post - kontrolnog postupka
1.	BOR BANKA DD SARAJEVO	Kvalitet aktive - kreditni rizik i primjena MRS 39 (1 rizik)	7	10.02.-05.03.	(4 kontrolora x 18 dana) = 72	20
2.	SBERBANK BH DD SARAJEVO	Kvalitet aktive - kreditni rizik i primjena MRS 39 (1 rizik)	7	17.02.-19.03.	(5x23) = 115	15
3.	ZIRAATBANK BH DD SARAJEVO	Kvalitet aktive - kreditni rizik i primjena MRS 39 (1 rizik)	7	10.03.-02.03.	(5x18) = 90	15
4.	NLB BANKA DD TUZLA	Kvalitet aktive - kreditni rizik i primjena MRS 39 (1 rizik)	7	21.04.-19.05.	(5x18) = 90	25
5.	RAIFFEISEN BANK DD BIH SARAJEVO	Kvalitet aktive - kreditni rizik i primjena MRS 39 (1 rizik)	8	16.04.-21.05.	(6x22) = 132	20
6.	INVESTICIONO - KOMERCIJALNA BANKA DD ZENICA	Upravljanje rizikom likvidnosti (1 rizik)	7	11.06.-24.06.	(3x10) = 30	10
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO DD SARAJEVO	Upravljanje rizikom likvidnosti (1 rizik)	7	16.06.-29.06.	(5x9) = 45	15
8.	KOMERCIJALNO INVESTICIONO BANKA DD VELIKA KLADUŠA	Upravljanje rizikom poslovanja s povezanim licima i kontrola usklađenosti sa regulativom o primjeni EKS, CRK, JEMCI (2 rizika)	7	13.08.-22.08.	(3x8) = 24	8
9.	BOSNA BANK INTERNATIONAL DD SARAJEVO	Kvalitet aktive - kreditni rizik i primjena MRS 39 i kontrola usklađenosti sa regulativom o primjeni EKS, CRK, JEMCI i pripremljenost za primjenu ZZKFU (2 rizika)	10	01.09.-03.10.	(5x25) = 125	15
10.	MOJA BANKA DD SARAJEVO	Kvalitet aktive - kreditni rizik i primjena MRS 39, rizik kapitala (2 rizika)	10	18.09.-15.10.	(5x16) = 80	15
11.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO DD SARAJEVO	Kvalitet aktive - kreditni rizik i primjena MRS 39, rizik kapitala (2 rizika)	12	13.11.-16.12.	(5x23) = 115	20

SEKTOR ZA NADZOR POSLOVANJA BANAKA
KONTROLA IZVRŠENJA NALOGA - Post-kontrolni postupak

R. br.	Naziv banke	Br. dana pripreme	Period kontrole	Kontrolor dana	Dani post-kontrolnog postupka
1.	BOSNA BANK INTERNATIONAL DD SARAJEVO	7	03.02.-14.02.	(3 kontrolora x 10 dana) = 30	10
2.	BOR BANKA DD SARAJEVO (u okviru ciljane kontrole kvaliteta aktive)	7	06.03.-12.03.	(4 x 5) = 20	7
3.	ZIRAATBANK BH DD SARAJEVO (u okviru ciljane kontrole kvaliteta aktive)	5	03.04.-08.04.	(4 x 4) = 16	5
4.	NLB BANKA DD TUZLA (u okviru ciljane kontrole kvaliteta aktive)	3	20.05.-22.05.	(4 x 5) = 20	4
5.	RAIFFEISEN BANK BIH DD SARAJEVO (u okviru ciljane kontrole kvaliteta aktive)	7	22.05.-28.05.	(4 x 5) = 20	7
6.	PROCREDIT BANK DD SARAJEVO	7	05.06.-13.06.	(3 x 7) = 21	7
7.	INTESA SANPAOLO BANKA DD BIH SARAJEVO	7	19.06.-01.07.	(4 x 9) = 36	7
8.	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA DD ZENICA (u okviru ciljane kontrole likvidnosti)	3	25.06.-27.06.	(3 x 3) = 9	3
9.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO DD SARAJEVO (u okviru ciljane kontrole likvidnosti)	7	29.06.-01.07.	(4 x 3) = 12	5
10.	UNION BANKA DD SARAJEVO	4	01.09.-08.09.	(3 x 4) = 12	7
11.	MOJA BANKA DD SARAJEVO (u okviru ciljane kontrole kvaliteta aktive)	7	13.10.-15.10.	(4 x 8) = 32	5
12.	SPARKASSE BANK DD SARAJEVO (u okviru ciljane kontrole)	3	19.12.-23.12.	(2 x 3) = 6	3

SEKTOR ZA NADZOR POSLOVANJA BANAKA**KONTROLA UPRAVLJANJA INFORMACIONIM SISTEMIMA**

R. br.	Naziv banke	Br. dana pripreme	Period kontrole	Kontrolor dana	Dani postkontrolnog postupka
1.	BOR BANKA DD SARAJEVO	7	18.02.-05.03.	(3 kontrolora x 12 dana) = 36	15
2.	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	7	31.03.-11.04.	(3 x 10) = 30	15
3.	INTESA SANPAOLO BANKA DD SARAJEVO	7	07.05.-23.05.	(3 x 13) = 39	15
4.	PROCREDIT BANK DD SARAJEVO	7	16.06.-02.07.	(2 x 13) = 26	15
5.	NLB BANKA DD TUZLA	7	08.09.-11.09.	(3 x 4) = 12	10
6.	VAKUFSKA BANKA DD SARAJEVO	7	03.11.-14.11.	(3 x 10) = 30	15
7.	SBERBANK BH DD SARAJEVO	7	08.12.-11.12.	(3 x 4) = 12	10

SEKTOR ZA NADZOR POSLOVANJA BANAKA**OSTALE CILJANE KONTROLE - USKLAĐENOST**

R. br.	Naziv banke	Predmet kontrole	Br. dana pripreme	Period kontrole	Kontrolora dana	Dani post-kontrolnog postupka
1.	NLB BANKA DD TUZLA	usklađenosti sa regulativom o primjeni EKS, jemci i CRK	7	03.02.- 14.02.	(3 kontrolora x 10 dana) = 30	10
2.	UNICREDIT BANK DD MOSTAR	usklađenosti sa regulativom o primjeni EKS, jemci i CRK	7	05.05.- 23.05.	(3 x 15) = 45	10
3.	SBERBANK BH DD SARAJEVO	usklađenosti sa regulativom o primjeni EKS, jemci i CRK	7	18.08.- 02.09.	(3 x 12) = 36	10
4.	INTESA SANPAOLO BANK BIH DD SARAJEVO	usklađenosti sa regulativom o primjeni EKS, jemci i CRK i pripremljenost za primjenu ZZKFU.	7	10.11.- 26.11.	(3 x 12) = 36	10
5.	SPARKASSE BANK DD SARAJEVO	usklađenosti sa regulativom o primjeni EKS, jemci i CRK i pripremljenost za primjenu ZZKFU.	7	08.12.- 23.12.	(4 x 10) = 40	10
6.	RAIFFEISEN BANK DD BIH SARAJEVO	usklađenosti sa regulativom o primjeni EKS, jemci i CRK	10	15.12.- 30.12.	(3 x 12) = 36	10
7.	ZIRAATBANK BH DD SARAJEVO	usklađenosti sa regulativom o primjeni EKS, jemci i CRK i pripremljenost za primjenu ZZKFU.	8	15.12.- 30.12.	(4 x 12) = 48	10

**SEKTOR ZA KONTROLU SPRJEČAVANJA PRANJA NOVCA I
FINANSIRANJA TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI**

PREGLED PLANIRANIH I OSTVARENIH KONTROLA U SEGMENTU SPNIFTA

R. br.	Vrsta kontrole	Planirano	Ostvareno	Procenat (%)
1	2	3	4	5 = 4/3X100
1.	Kontrola izvršenja naloga u banaka	18	18	100,00
2.	Kontrola izvršenja naloga u lizing društvima	6	6	100,00
3.	Kontrola usklađenosti poslovanja MKO	13	12	92,30
4.	Kontrola postupanja po upozorenju	-	2	-
5.	UKUPNO	37	38	102,70

KONTROLE USKLAĐENOSTI SA STANDARDIMA SPNIFTA U BANKAMA

R. br.	Naziv banke	Dani pripreme	Period kontrole	Broj dana kontrole	Dani postk. postupka	Broj kontrol.	Broj kontr. dana
1	2	3	4	5	6	7	8=7x(3+5+6)
1.	Privredna banka Sarajevo dd Sarajevo	2	(06-10) 01.	5	3	2	20
2.	Ziraat Bank BH dd Sarajevo	1	(04-07) 02.	4	3	3	24
3.	Sparkasse Bank dd Bosna i Hercegovina Sarajevo	2	(10-14) 02.	5	3	2	20
4.	Sberbank BH dd Sarajevo	1	(03-07) 03.	5	2	3	24
5.	Hypo Alpe-Adria-Bank dd Mostar	2	(14-18) 04.	5	3	2	20
6.	Intesa Sanpaolo banka dd Bosna i Hercegovina	2	(06-09) 05.	4	4	2	20
7.	Bosna Bank International dd Sarajevo	1	(06-09) 05.	4	3	3	24
8.	Vakufska banka dd Sarajevo	1	(02-06) 06.	5	2	3	24
9.	Raiffeisen Bank dd BiH Sarajevo	2	(23-27) 06.	5	1	2	16
10.	UniCredit Bank dd Mostar	1	(07-11) 07.	5	2	2	16
11.	Union banka dd Sarajevo	1	(21-25) 07.	5	2	2	16
12.	Investiciono-Komercijalna banka dd Zenica	1	(22-25) 07.	4	2	2	14
13.	NLB dd Tuzla	1	(25-29) 07.	5	1	2	14
14.	ProCredit Bank dd Sarajevo	2	(08-12) 09.	5	2	2	18
15.	BOR banka dd Sarajevo	1	(24-26) 09.	3	3	2	14
16.	Moja banka dd Sarajevo	2	(13-17) 10.	5	3	2	20
17.	Komercijalno-Investiciona banka dd Velika Kladuša	2	(13-17) 10.	5	3	2	20
18.	Razvojna banka Federacije BiH	2	(09-11) 12.	3	3	2	16
19.	UKUPNO	-	-	-	-	-	340

KONTROLA POSTUPANJA PO UPOZORENJIMA U BANKAMA

R. br.	Naziv banke	Dani pripreme	Period kontrole	Broj dana	Dani postk. postupka	Broj kontr.	Broj kontr. dana
1	2	3	4	5	6	7	8=7x(3+5+6)
1.	Ziraat Bank BH dd Sarajevo	1	(16-18) 06.	3	2	2	12
2.	Privredna banka Sarajevo dd Sarajevo	1	(08-11) 07.	4	2	2	14
3.	Ukupno	-	-	-	-	-	26

KONTROLE USKLAĐENOSTI SA STANDARDIMA SPNIFTA U LIZING DRUŠTVIMA

R. br.	Naziv lizing društva	Dani pripreme	Period kontrole	Broj dana	Dani postk. postupka	Broj kontr.	Broj kontr./dana
1	2	3	4	5	6	7	8=7x(3+5+6)
1.	NLB Leasing doo Sarajevo	1	(20-22) 01.	3	1	2	10
2.	Raiffeisen Leasing doo Sarajevo	1	(28-30) 01.	3	1	2	10
3.	VB Leasing doo Sarajevo	1	(19-21) 02.	3	1	2	10
4.	ASA Aleasing doo Sarajevo	2	(24-27) 02.	4	2	2	16
5.	UniCredit Leasing doo Sarajevo	2	(17-19) 03.	3	1	2	12
6.	S-Leasing doo Sarajevo	2	(19-21) 03.	3	2	2	14
7.	UKUPNO	11	-	19	8	2	72

KONTROLE USKLAĐENOSTI SA STANDARDIMA SPNIFTA U MKO

R. br.	Naziv MKO	Dani pripreme	Period kontrole	Broj dana	Dani postk. postupka	Broj kontr.	Broj kontr. dana
1	2	3	4	5	6	7	8=7x(3+5+6)
1.	Prva islamska MKF Sarajevo	1	(24-27) 02.	5	2	2	16
2.	MKF Eki Sarajevo	1	(07-11) 04.	5	3	2	18
3.	MKF Melaha Sarajevo	1	(22-24) 04.	3	1	2	10
4.	MKF Sunrise Sarajevo	1	(19-23) 05.	5	2	3	24
5.	MKF Mikra Sarajevo	1	(26-29) 08.	4	3	2	16
6.	MKF Lider Sarajevo	1	(08-12) 09.	5	3	2	18
7.	MKF Mikro Aldi Goražde	1	(22-26) 09.	5	2	2	16
8.	MKD Eki Sarajevo	2	(27-31) 10.	5	3	2	20
9.	MKF Mi Bospo Tuzla	2	(10-14) 10.	5	3	2	20

SEKTOR ZA NADZOR POSLOVANJA MKO**PREGLED PLANIRANIH I OSTVARENIH KONTROLA MKO ZA 2014. GODINU****OBIMNE KONTROLE USKLAĐENOSTI POSLOVANJA MKO u FBiH**

R. br.	Naziv MKO	Dani pripreme	Period kontrole	Broj dana	Dani postk.*	Broj kontrolora	Broj kontr/dana
1	2	3	4	5	6	7	8=7x (3+5+6)
1.	MKF „MELAHA“ Sarajevo	2	09.07.-31.07.2014.	17	18	3	111
2.	MKF „MIKRA“ Sarajevo	3	01.10.-12.11.2014.	30	u toku	5	>165**

* Dani koji se odnose na finaliziranje zapisnika i odgovora na prigovor

** Postkontrolni postupak nije okončan do kraja 2014. godine

CILJANE KONTROLE USKLAĐENOSTI POSLOVANJA MKO u FBiH

R. br.	Naziv MKO	Dani pripreme	Period kontrole	Broj dana	Dani postk.*	Broj kontrolora	Broj kontr/dana
1	2	3	4	5	6	7	8=7x (3+5+6)
1.	MKF „LOK“ Sarajevo	0	17.02.2014-14.04.2014.*	0	39	4	156
2.	MKF „EKI“ Sarajevo	2	03.09.-13.09.2014.	6	4	2	24
3.	MKF „LIDER“ Sarajevo	3	03.09.-13.09.2014.	6	5	3	42

* okončan postkontrolni postupak kontrole koja je započeta krajem 2013. godine

KONTROLE IZVRŠENJA NALOGA PO RJEŠENJU

R. br.	Naziv MKO-kontrola izvršenja naloga	Dani pripreme	Period kontrole	Broj dana	Dani postk.*	Broj kontrolora	Broj kontr/dana	Stepen izvršenja naloga datih rješenjima FBA
1	2	3	4	5	6	7	8=7x (3+5+6)	9
1.	MKF „MI Bospo“ Tuzla	5	19.02.-28.02.2014.	8	4	2	34	97%
2.	MKD „EKI“ Sarajevo	2	03.03.-07.03.2014.	5	2	2	18	78%
3.	MKF „Partner“ Tuzla	6	24.03.-04.04.2014.	11	6	2	46	91%

SEKTOR ZA NADZOR POSLOVANJA LIZING DRUŠTAVA**PREGLED PLANIRANIH I OSTVARENIH KONTROLA LIZING DRUŠTAVA U FBiH****OBIMNE KONTROLE USKLAĐENOSTI POSLOVANJA LIZING DRUŠTAVA u FBiH**

R. br.	Naziv lizing društva	Dani pripreme	Period kontrole	Broj dana	Dani postk.	Broj kontr.	Broj kontr/dana
1	2	3	4	5	6	7	$8=7 \times (3+5+6)$
1.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	13	17.02. – 18.03.	22	16	2	102
2.	Unicredit Leasing d.o.o. Sarajevo	16	03.09. – 07.10.	24	20	2	120

CILJANE KONTROLE USKLAĐENOSTI POSLOVANJA LIZING DRUŠTAVA u FBiH

R. br.	Naziv lizing društva	Dani pripreme	Period kontrole	Broj dana	Dani postk.	Broj kontr.	Broj kontr/dana
1	2	3	4	5	6	7	$8=7 \times (3+5+6)$
1.	VB Leasing d.o.o. Sarajevo	2	21.04. – 23.04.	2	2	2	12
2.	S Leasing d.o.o. Sarajevo	1	11.06. – 12.06.	1	1	3	9
3.	ASA Leasing d.o.o. Sarajevo	2	14.11. – 17.11.	2	2	2	12

KONTROLE IZVRŠENJA NALOGA PO RJEŠENJU

R. br.	Naziv lizing društva	Dani pripreme	Period kontrole	Broj dana	Dani postk.	Broj kontr.	Broj kontr/dana
1	2	3	4	5	6	7	$8=7 \times (3+5+6)$
1.	VB Leasing d.o.o. Sarajevo	11	23.04. – 12.05.	12	16	2	78
2.	S Leasing d.o.o. Sarajevo	8	12.06. – 26.06.	11	13	3	96
3.	ASA Leasing d.o.o. Sarajevo	10	17.11. – 09.12.	14	12	2	72

Broj: U.O.-69-4/15
Sarajevo, 31.03.2015. godine

Na osnovu člana 9. Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12) i člana 18. Statuta Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 42/04) Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije BiH (u daljem tekstu: Upravni odbor) na 69. sjednici održanoj 31.03.2015. godine donosi

ODLUKU

1. Usvaja se Informacija o bankarskom sistemu Federacije BiH sa stanjem na dan 31.12.2014. godine, po konačnim podacima.
2. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Predsjednica Upravnog odbora

Rajka Topčić, dipl. ecc.

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I N F O R M A C I J A
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
31. 12. 2014.

Sarajevo, mart 2015.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 31. 12. 2014. godine po konačnim nerevidiranim podacima) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I. U V O D **1**

II. NADZOR BANKARSKOG SISTEMA **7**

- 1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO** **7**
- 2. BANKARSKA SUPERVIZIJA** **7**
- 3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA** **11**

III. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH **13**

- 1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA**
 - 1.1. Status, broj i poslovna mreža** **13**
 - 1.2. Struktura vlasništva** **13**
 - 1.3. Kadrovi** **17**
- 2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA**
 - 2.1. Bilans stanja** **18**
 - 2.1.1. Obaveze** **24**
 - 2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost** **29**
 - 2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive** **34**
 - 2.2. Profitabilnost** **45**
 - 2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope** **50**
 - 2.4. Likvidnost** **55**
 - 2.5. Devizni rizik** **63**

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE **65**

P R I L O Z I **68**

I. UVOD

Poslovanje bankarskog sektora se i u 2014. godini odvijalo u nepovoljnom okruženju i u uvjetima stagnacije gospodarskog razvoja kao posljedice globalne finansijske i dužničke krize, recesije i odsustva privrednog rasta u zemljama EU zone. Neznatan ekonomski rast, teško stanje u realnom sektoru i brojni unutrašnji problemi uzrokovani političkim stanjem u zemlji, ograničeni pristup novim stabilnim izvorima finansiranja, te elementarne nepogode (poplave i klizišta) koje su u proljeće i ljeto pogodile privredne subjekte i stanovništvo u BiH, negativno su se odrazili na stanje i perspektive bankarskog sektora. I pored svih negativnih uticaja, u 2014. godini zabilježeni su i pozitivni trendovi koji se ogledaju u rastu bilansne sume, kredita, depozita a posebno štednje stanovništva, kao i poboljšanje profitabilnosti ukupnog bankarskog sektora. Na osnovu svega može se zaključiti da je bankarski sektor i dalje ostao stabilan, adekvatno kapitaliziran, a likvidnost je i dalje zadovoljavajuća.

Na dan 31. 12. 2014. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka, kao i na kraju 2013. godine. U 2014. godini nastavljen je trend blagog pada broja zaposlenih u bankama u F BiH. Broj zaposlenih sa 31. 12. 2014. godine iznosi 6.960, što je manje za 91 zaposlenika ili 1 % u odnosu na kraj 2013. godine.

U 2014. godini ostvaren je nešto veći rast bilansne sume nego u 2013. godini, što predstavlja pozitivan znak i za očekivati je da će se isti trend nastaviti i u narednom periodu. Bilansna suma bankarskog sektora sa 31. 12. 2014. godine iznosi 16,2 milijarde KM i za 719 miliona KM ili 4,7% je veća nego na kraju 2013. godine. Rast bilansne sume prevashodno je rezultat rasta depozita i ukupnog kapitala dok je i u 2014. godini nastavljen trend smanjenja kreditnih obaveza. Struktura aktive imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: smanjenja učešća kredita sa 70,3% na 69,1% i novčanih sredstava sa 28,6% na 28,2%

Kreditni, kao najveća stavka aktive banaka, u 2014. godini zabilježili su rast od 2,9% ili 318 miliona KM i na kraju godine iznose 11,2 milijarde KM. Krediti stanovništvu iznose 5,4 milijarde KM i zabilježili su rast od 5% ili 253 miliona KM sa učešćem od 48,8% u ukupnim kreditima. Krediti pravnim licima iznose 5,8 milijardi KM i na istom su nivou kao i na kraju 2013. godine, sa učešćem od 51,2%.

Indikator kvaliteta kredita su prvi put, poslije dužeg perioda, na kraju 2014. godine poboljšani u odnosu na kraj 2013. godine, što se posebno odrazilo na sektor pravnih lica. Prodaja dijela kreditnog portfolija (nekvalitetnih kredita) kod jedne banke i trajni otpis, imali su pozitivan efekat na koeficijent učešća nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima, koji je sa 14,6% koliko je iznosio na kraju 2013. godine, smanjen na 13,9% koliko iznosi sa 31. 12. 2014. godine. Učešće nekvalitetnih kredita odobrenim pravnim licima u odnosu na ukupne kredite pravnim licima i dalje je zabrinjavajuće visoko i iznosi 17,9%, a učešće nekvalitetnih kredita stanovništva u odnosu na ukupne kredite plasirane stanovništvu iznosi 9,7%. Navedeno je rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na privredu i ukupnu ekonomiju BiH, zbog čega kreditni portfolio pravnih lica ima znatno lošiji kvalitet od sektora stanovništva.

Novčana sredstava iznose 4,6 milijardi KM ili 28,2% od bilansne sume banaka u F BiH i zabilježila su rast od 3,2% ili 142 miliona KM u odnosu na kraj 2013. godine.

Ulaganja u vrijednosne papire su stavka aktive koja je u 2014. godini zabilježila veoma visoki rast od 42,5% ili 239 miliona KM i sa 31.12.2014. godine iznose 801 milion KM, sa učešćem od 5% u aktivi bankarskog sektora u F BiH.

U strukturi izvora finansiranja banaka depoziti u iznosu od 12,1 milijardi KM i s učešćem od 75,0% i dalje su najznačajniji izvor finansiranja banaka u F BiH, a u 2014. godini porasli su za 5,3% ili 607 miliona KM. Štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta i na kraju 2014. godine iznosili su 6,7 milijardi KM, što je za 7,9% ili 491 milion KM više nego na kraju 2013. godine. Štedni depoziti, u odnosu na kraj 2008. godine kada su iznosili četiri milijarde KM, u proteklom periodu povećani su za 67,5% ili 2,7 milijardi KM.

Kreditne obaveze banaka sa 31. 12. 2014. godine iznosile su jednu milijardu KM ili 6,4% od ukupnih izvora finansiranja i manje su odnosu na kraj 2013. godine za 13 miliona KM ili 1,2%. U posljednjih šest godina, zbog utjecaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su smanjeni za 55% ili 1,2 milijarde KM (na kraju 2008. godine iznosili su 2,2 milijardi KM). U istom periodu izvori finansiranja banaka u F BiH (uzeti krediti, depoziti i subordinisani dugovi) od strane svojih grupacija (banaka majki i ostalih članica grupacije), smanjeni su za 62% ili 2,1 milijarde KM. Evidentno je da je finansijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast i u narednom periodu u F BiH više bazirati na rastu domaćih izvora finansiranja.

Ukupni kapital banaka sa 31. 12. 2014. godine iznosi 2,43 milijarde KM, što je za 5,5% ili 127 miliona KM više nego na kraju 2013. godine. Najveći pozitivan utjecaj na kapital imalo je povećanje po osnovu ostvarene dobiti, te dokapitalizacije kod tri banke. Regulatorni kapital iznosi 2,2 milijarde KM i smanjen je za 5% ili 110 miliona KM u odnosu na kraj 2013. godine, uz manje promjene u njegovoj strukturi. Na promjenu u strukturi kapitala uticala je i primjena odredbi nove Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti.

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 31. 12. 2014. godine iznosi 16,1%, što je za 1,9% procentnih poena manje u odnosu na kraj 2013. godine kada je iznosila 18,0%, ali je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%), što predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

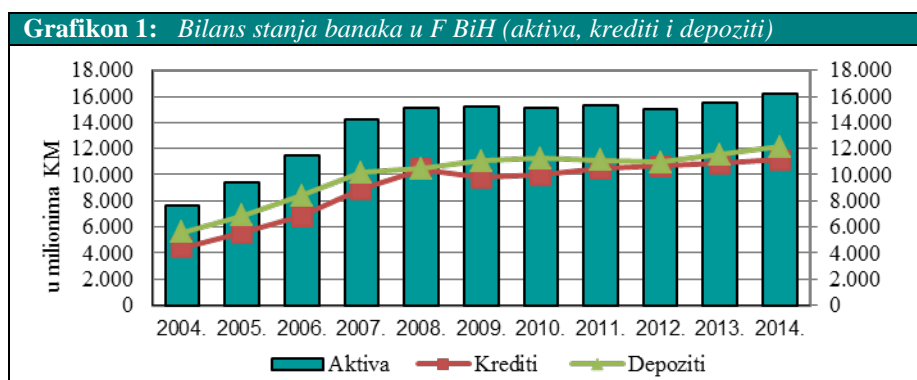
Prema nerevidiranim podacima iz bilansa uspjeha za 2014. godinu, banke u Federaciji BiH ostvarile su najbolji finansijski rezultat do sada, dobit u iznosu od 131 milion KM. Pozitivan finansijski rezultat ostvaren je kod 15 banaka u ukupnom iznosu od 167 milion KM, dok su dvije banke iskazale gubitak u iznosu od 36 miliona KM.

• **Rast i razvoj bankarskog sektora i struktura prema vlasništvu:** U sljedećoj tabeli daje se pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka u posljednjih pet godina.

Tabela 1: Pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka			
	Državne banke	Privatne banke	UKUPNO
31.12.2009.	2	18	20
Promjene u 2010. godini			
-oduzete dozvole	-1		-1
31.12.2010.	1	18	19
U 2011. godini nije bilo promjena			
31.12.2011.	1	18	19
Promjene u 2012. godini			
-oduzete dozvole		-1	-1
31.12.2012.	1	17	18
Promjene u 2013. godini			
-oduzete dozvole		-1	-1
31.12.2013.	1	16	17
U 2014. godini nije bilo promjena			
31.12.2014.	1	16	17

Bilans stanja

Tokom posljednjih pet godina, pod utjecajem ekonomske i finansijske krize, bankarski sektor karakteriše stagnacija, s neznatnim promjenama u ključnim bankarskim kategorijama: bilansnoj sumi, depozitima, novčanim sredstvima, kreditima i ukupnom kapitalu. Blagi pozitivni trendovi iz 2013. godine nastavljeni su i u 2014. godini, odnosno rast bilansne sume, kao rezultat rasta depozita i kapitala, što se pozitivno odrazilo na nivo kreditnih plasmana i novčanih sredstva. Kreditni izvori, najvećim dijelom kreditne linije finansirane od stranih kreditnih institucija, su u kontinuiranom padu, kao rezultat razduživanja, odnosno plaćanja dospjelih obaveza i slabog dotoka novih investicija iz inostranstva. U segmentu kreditiranja nastavljen je pozitivan trend blagog rasta iz prethodne četiri godine. Aktiva banaka ostvarila je blagi rast od 4,7% ili 719 miliona KM i iznosila je 16,2 milijarde KM. U periodu 2009.-2013. godina, bilansna suma se kretala između 15 milijardi KM i 15,5 milijardi KM, odnosno oscilirala je unutar +/-470 miliona KM (najniži nivo od 15 milijardi KM bio je na kraju 2012. godine), a stope unutar +/- dva procentna poena. U 2014. godini ostvarena je nešto veća stopa rasta (4,7%), što predstavlja pozitivan znak i za očekivati je da će se isti trend nastaviti i u narednom periodu.

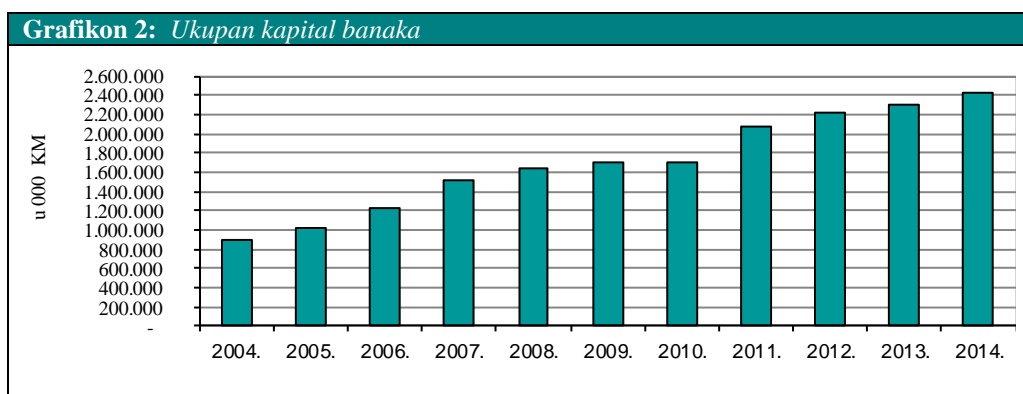
Rast bilansne sume od 4,7% ili 719 miliona KM u odnosu na 2013. godinu rezultat je rasta depozita za 5,3% ili 607 miliona KM, te ukupnog kapitala za 5,5% ili 127 miliona KM. U 2014. godini nastavljen je trend smanjenja kreditnih obaveza, ali sa znatno manjom stopom (1,2% ili 13 miliona KM). Na kraju 2014. godine depoziti su iznosili 12,1 milijardu KM, ukupan kapital 2,4 milijarde KM, a kreditne obaveze jednu milijardu KM.

U aktivi banaka, s učešćem od 69,1%, najznačajnija stavka su kreditni plasmani koji su u 2014. godini povećani za 2,9% ili 318 miliona KM i iznose 11,2 milijarde KM. Najveće promjene se odnose na dva sektora. Krediti stanovništvu imali su rast od 5% ili 253 miliona KM, iznosili su 5,4 milijarde KM, što je učešće od 48,8% u ukupnim kreditima. Drugi sektor su krediti odobreni vladinim institucijama, sa značajnim rastom od 34% ili 48 miliona KM, ali ovaj sektor s iznosom kredita od 190 miliona KM na kraju 2014. godine ima i dalje nisko učešće od svega 1,7%. Privatna preduzeća, pored stanovništva, s učešćem od 46,7% su drugi dominantan sektor, s napomenom da je iznos kredita od 5,2 milijarde KM gotovo na istom nivou kao i na kraju 2013. godine.

Novčana sredstava imala su rast od 3,2% ili 142 miliona KM, iznosila su 4,6 milijardi KM, što je učešće od 28,2% u aktivi.

Depoziti, s učešćem od 75,0% u ukupnoj pasivi sektora i iznosom od 12,1 milijardu KM i dalje su najznačajniji izvor za finansiranje banaka u FBiH, a depoziti stanovništva s učešćem od 56,6% i iznosom od 6,9 milijardi KM su najveći sektorski depozitni izvor.

Ukupan kapital banaka iznosio je 2,4 milijarde KM (dionički 1,2 milijarde KM) i veći je za 5,5% ili 127 miliona KM, najvećim dijelom iz osnova ostvarene dobiti tekućeg perioda, te dokapitalizacije kod tri banke.

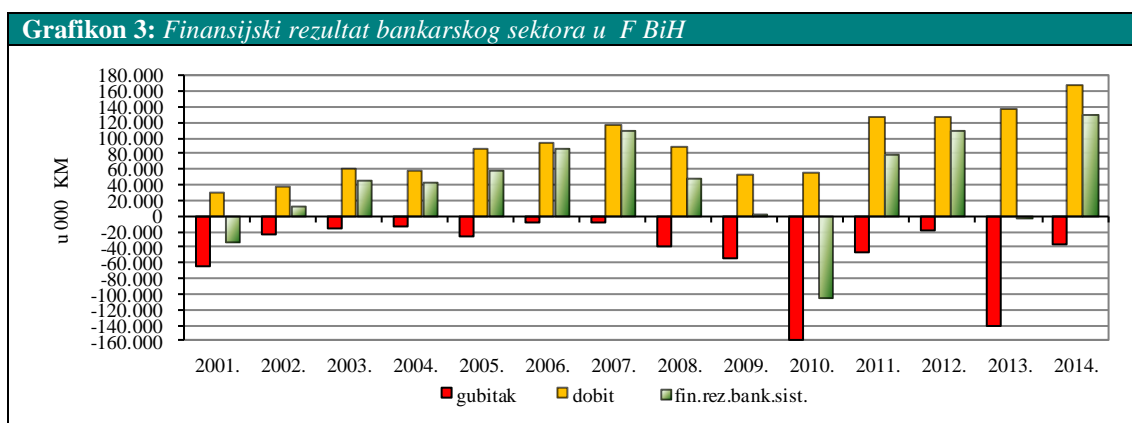
Bilans uspjeha

Nakon 2001. godine, kada je na nivou sistema ostvaren gubitak u iznosu od 33 miliona KM, započeo je pozitivan trend uspješnog poslovanja, koji je zbog širenja globalne ekonomske i finansijske krize u 2008. godini zaustavljen, tako da je došlo do značajnog pada profitabilnosti ukupnog bankarskog sistema u Federaciji BiH. U 2010. godini, kao posljedica negativnog utjecaja krize, pad profitabilnosti je bio najizraženiji. Međutim, u 2011. i 2012. godini zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu profitabilnosti, u 2013. godini trend je suprotan i na nivou sistema ostvaren je gubitak, da bi u 2014. godini bankarski sektor ostvario najbolji finansijski rezultat od 1996. godine. Svakako treba istaći da je finansijski rezultat ukupnog sistema zadnjih nekoliko godina pod ključnim pozitivnim utjecajem dvije najveće banke u sistemu, a negativnim jedne velike banke.

Prema podacima iz bilansa uspjeha za 2014. godinu, banke u Federaciji BiH ostvarile su finansijski rezultat-dobit u iznosu od 131 milion KM.

Pozitivan finansijski rezultat od 167 miliona KM ostvarilo je 15 banaka i isti je veći za 21% ili 30 miliona KM u odnosu na 2013. godinu (14 banaka, 138 miliona KM). Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 36 miliona KM iskazan je kod dvije banke i isti je četiri puta manji ili za 104 miliona KM nego prethodne godine, što je najvećim dijelom rezultat značajno manjeg gubitka kod jedne velike banke.

Razlog značajnog rasta finansijskog rezultata ukupnog sektora u 2014. godini prvenstveno je utjecaj ostvarenog znatno manjeg gubitka kod jedne banke (efekt je 106 miliona KM), te veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale i u prošloj godini (efekt 31 milion KM). Iako je većina banaka ostvarila bolji finansijski rezultat-dobit nego prethodne godine, trend u kvarenju kvaliteta aktive, iako usporeniji, nastavljen je u 2014. godini kod većeg broja banaka, što dovodi do sumnje da su ispravke vrijednosti kod nekih banaka podcijenjene, a finansijski rezultat precijenjen.

Ukupan prihod u 2014. godini iznosio je 874 miliona KM i za 2% ili 15 miliona KM je veći nego u 2013. godini, neto kamatni prihod iznosio je 546 miliona KM, s rastom od neznatnih 1% ili pet miliona KM i smanjenim učešćem u strukturi ukupnog prihoda sa 63,1% na 62,5%. Operativni prihodi, kao druga komponenta ukupnog prihoda, imali su rast od 3% ili 10 miliona KM, iznosili su 327 miliona KM, što je skoro isto učešće od 37% kao i na kraju 2013. godine. Na strani rashoda, troškovi ispravke vrijednosti manji su za visokih 41% ili 95 miliona KM u odnosu na 2013. godinu, (od čega se samo na jednu banku odnosi 85% ili 81 milion KM, a vezano je s prodajom dijela loših kredita ove banke), iznose 138 miliona KM (15,8% ukupnog prihoda), zbog čega su i ukupni nekamatni rashodi imali značajan pad od 15% ili 123 miliona KM, odnosno ostvareni su u iznosu od 721 milion KM.

• **Vlasnička struktura:** Na kraju 2014. godine vlasnička struktura banaka u Federaciji BiH je bila sljedeća: jedna banka u pretežno državnom vlasništvu, a od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu. Prema kriteriju zemlje porijekla vlasnika-dioničara, odnosno kriteriju direktno ili indirektno većinsko vlasništvo preko članica iz grupe, na kraju 2013. godine najveće je učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije (52,6%), slijede talijanske banke (15,6%), dok ostale zemlje imaju učešća manja od 7,3%.

U 2014. godini došlo je i do manjih promjena učešća državnog, stranog i privatnog domaćeg (rezidenata) kapitala u ukupnom dioničkom kapitalu, koji je sa 31. 12. 2014. godine iznosio 1,2 milijarde KM. Učešće državnog kapitala od 2,6% je smanjeno za 0,1 procentni poen. Strani kapital nominalno je povećan za 21 milion KM, i iznosi jednu milijardu KM, a učešće je smanjeno sa 84,5% na 84,2%. Privatni kapital (rezidenata) povećan je za devet miliona KM, iznosio je 162 miliona KM, a njegovo učešće u ukupnom dioničkom kapitalu povećano je sa 12,8% na 13,2%.

• **Koncentracije i konkurencija:** Što se tiče koncentracija i konkurencije na bankarskom tržištu Federacije BiH, u borbi za klijente i veći tržišni udio, banke su u godinama koje su prethodile krizi ulazile u akvizicije i integracijske procese kroz pripajanja/spajanja. Međutim, u zadnjih šest godina, dakle u periodu djelovanja ekonomske i finansijske krize, nije bilo spajanja/pripajanja banaka, ali je broj banaka manji za tri zbog oduzimanja bankarske dozvole tim bankama, s napomenom da je na kraju 2014. godine u Federaciji BiH bilo 17 banaka. Ocjena finansijskih stručnjaka je da će po završetku integracijskih procesa u sistemu ostati do 15 jakih banaka. Naime, šest do sedam velikih banaka u stranom vlasništvu kontrolirat će 90% tržišta, kojim već sada suvereno vladaju, dok će se manje banke profilirati kao banke lokalnog i/ili regionalnog karaktera.

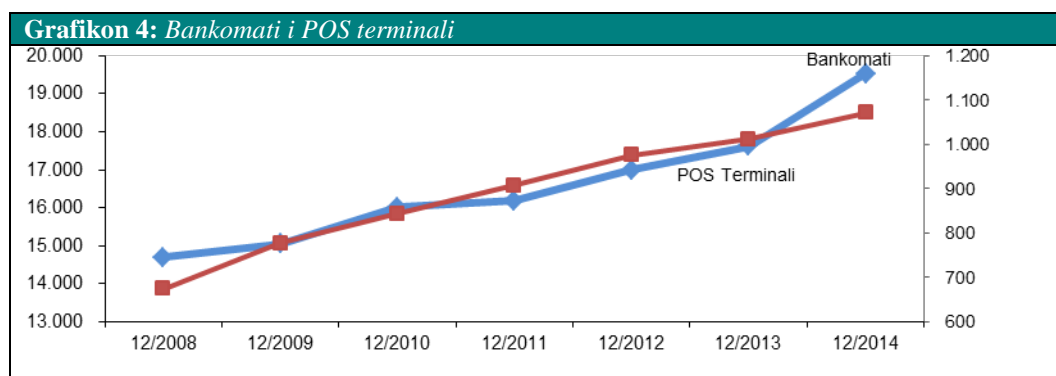
U sistemu dominiraju dvije najveće banke s ukupnim učešćem od 47,5% (na kraju 2013. godine 48,8%), s aktivom od četiri milijarde KM i 3,7 milijardi KM. Slijede tri banke (aktiva između jedne i 1,4 milijarde KM) s učešćem od 21,6%. Najveći broj banaka (osam) je s aktivom manjom od 500 miliona KM i s tržišnim učešćem od 11,8%, od kojih jedna banka ima aktivu manju od 100 miliona KM i neznatno učešće od 0,5%. Četiri banke su s aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde KM i učešćem od 19,1%.

Jedan od pokazatelja koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće pet najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama. CR5 kao pokazatelj tržišnog učešća (aktive) na kraju 2014. godine u bankarskom sistemu u Federaciji BiH iznosio je 69,1%, a za kredite i depozite 70,6% (2013. godine aktiva 71,6%, krediti 71,1% i depoziti 72,5%), ali ipak je evidentna dominacija dvije najveće banke u sistemu koje „drže“ 50% tržišta.

U tržišnoj „utakmici“ banke koriste različite instrumente, od politike kamatnih stopa, unapređenja organizacije, kadrovskog jačanja, jakog marketinškog nastupa, do širenja poslovne mreže, finansijske podrške „majke“ ili članica iz grupacije.

Kartično poslovanje u većini banaka u Federaciji BiH je značajna poslovna aktivnost, prvenstveno kreditnog karaktera, a reflektira se kroz sve masovnije korištenje kreditnih i debitnih kartica i povećanje obima bezgotovinskog plaćanja.

U toku 2014. godine instalirano je 60 novih bankomata, a na kraju godine njihov broj iznosio je 1.072. Broj POS terminala, u odnosu na prethodne godine, značajno je povećan, odnosno za 15% ili 1.905, tako da je na kraju 2014. godine njihov broj iznosio 19.530.

¹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

II. NADZOR BANKARSKOG SISTEMA

1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO

Agencija za bankarstvo FBiH (dalje FBA) dala je puni doprinos reformi bankarskog sektora iako je, nerijetko, bilo prisutno nerazumijevanje za mjere koje je poduzimala. Kao neovisna i samostalna institucija za nadzor i licenciranje banaka, osnovana je u drugoj polovini 1996. godine i njen rad od početka je usmjeren na stvaranje jakog i stabilnog bankarskog sistema, tržišno orijentiranog i oslonjenog na međunarodne standarde poslovanja i supervizije (nadzora) banaka.

Zakonom o FBA utvrđeni su njeni osnovni zadaci koji se, u najkraćem, odnose na izdavanje dozvola za osnivanje i rad banaka, donošenje regulatornih podzakonskih akata, nadziranje rada banaka, mikrokreditnih organizacija i lizing društava i poduzimanje mjera u skladu sa Zakonom, što uključuje i uvođenje postupaka privremene uprave i likvidacije banaka, odnosno iniciranje postupaka stečaja nad bankama.

U proteklih 18 godina FBA je, prema ocjenama i domaćih i stranih dužnosnika, dostigla visok nivo profesionalnosti, sa zaposlenicima koji posjeduju stručnost i znanja iz oblasti supervizije, stečena kroz brojne edukacije u zemlji i inostranstvu.

FBA je i u protekloj godini uspješno djelovala s ciljem da banke u Federaciji BiH što kvalitetnije upravljaju rizicima, naročito kreditnim rizikom, a banke to čine u visokoj mjeri poštujući propisane minimalne kriterije opreza, ali i vodeći računa o interesima svih „stakeholdera“, uključujući i svoje finansijsko „zdravlje“.

S osnovnim ciljem da zaštiti interese deponenata, FBA je u periodu od svog osnivanja do kraja 2014. godine uvela mjere (privremene uprave, likvidacije i pokretanje stečaja) u 27 banaka. Po nalogu Visokog predstavnika za BiH, privremena uprava je uvedena u jednu banku. Mjere privremene uprave vođene su u 25 banaka.

Od 27 banaka u kojima su poduzete mjere, postupak je okončan u 20 banaka, a na dan 31. 12. 2014. godine pod mjerama se nalazi sedam banaka.

Od 27 banaka u kojima su uvedene mjere:

- u 10 banaka je pokrenut stečajni postupak kod nadležnih sudova. Stečajni postupak okončan je u sedam banaka. U tri banke stečajni postupak je u toku.
- u 10 banaka je pokrenut likvidacioni postupak. Likvidacioni postupak je okončan u šest banaka (u četiri banke su isplaćene sve obaveze prema povjericima i dioničarima, a dvije banke su prodane). U četiri banke likvidacioni postupak je u toku;
- četiri banke su pripojene drugim bankama;
- tri banke su sanirane i nastavile sa radom. Jedna banka je dokapitalizirana i privatizirana, druga je dokapitalizirana, a u trećoj je riješen status banke, izabrani su organi upravljanja i banka je nastavila sa radom.

2. BANKARSKA SUPERVIZIJA

Polazeći od potreba globalne makroekonomske i finansijske stabilnosti, Komitet za superviziju banaka iz Bazela je 1997. godine donio dvadeset pet osnovnih principa za efikasnu superviziju banaka koji se moraju poštivati da bi supervizorski sistem u bankarstvu bio efikasan. Osnovni principi su „de facto“ minimalni standardi za dobru prudencijalnu regulativu i nadzor banaka i bankarskog sistema. Imajući u vidu značajne promjene koje su se desile na globalnim finansijskim tržištima i regulatornim okruženjima, kao i lekcijama naučenim iz krize od posljednje revizije iz oktobra 2006. godine,

Bazelski komitet je u septembru 2012. godine ponovo revidirao osnovne principe. Ovom revizijom osnovni principi spojeni su zajedno sa osnovnim principima metodologije (metodologije procjene) u jedan sveobuhvatan dokument. Broj osnovnih principa je povećan sa 25 na 29, reorganizovani su u dvije grupe: supervizorska ovlaštenja, odgovornosti i funkcije (Principi 1-13) i prudencijalna regulativa i zahtjevi (Principi 14-29), koji naglašavaju važnost dobrog korporativnog upravljanja, upravljanja rizicima kao i usklađenost sa regulatornim standardima.

Principi su minimalni zahtjevi koje treba ispuniti i u mnogim slučajevima neophodno ih je dopuniti drugim mjerama kako bi se zadovoljili specifični uslovi ili regulirali rizici u finansijskim sistemima pojedinih zemalja. Principi se odnose na preduslove za efikasnu superviziju banaka, izdavanje dozvola, opreznosne propise i zahtjeve, supervizorske pristupe i metode za stalnu superviziju banaka, neophodne informacije, ovlaštenja supervizora, prekogranično bankarstvo, korporativno upravljanje, procese upravljanja rizicima, interne kontrole i revizije, kao i finansijsko izvještavanje i eksternu reviziju.

Općeprihvaćeni međunarodni principi, standardi i prakse za bankarsku superviziju koje FBA sveobuhvatno i sve dosljednije primjenjuje, uz stalnu pojačanu pažnju prema aktuelnim i lako prenosivim uzročnicima kriznih situacija, su bili glavna briga FBA za pripremu i aktiviranje raspoloživih odbrambenih aktivnosti i mjera koje su rezultat vlastitih iskustava, ali i „naučenih lekcija“ u mnogo razvijenijim i snažnijim, krizom naročito pogođenim, bankarskim sistemima.

Tokom 2014. godine, u BiH je proveden FSAP (Financial Sector Assessment Program - Program procjene finansijskog sektora). U FSAP Misiji učestvovali su eksperti MMF-a i SB-a. Osnovni cilj ove procjene bila je procjena finansijske stabilnosti, identificiranje slabosti i razvoja ukupnog finansijskog sektora, kvalitet bankarske supervizije, razvoj pravnog okvira, standardi korporativnog upravljanja i dr. Pored FBA, predmet procjene u BiH su bile sve relevantne institucije finansijskog sektora.

FSAP Misija je uključila u procjenu rizik finansijskog sektora i njegovu ranjivost, samoprocjenu usklađenosti sa BCP-ima, kvalitet supervizije finansijskog sektora, upravljanje sistemskom likvidnošću, mehanizme zaštite finansijskog sektora, okvir za rješavanje nesolventnosti i makroprudencijalna politika, otpornosti na stres bankarskog sektora; finansijsku sigurnosnu mrežu, korporativno upravljanje, korporativno izvještavanje, finansijsku inkluziju, nesolventnost i režime prava kreditora, osiguranje depozita, korporativno finansijsko izvještavanje, tržišta kapitala i upravljanje bankama sa državnim ili značajnim učešćem državnog vlasništva.

Propise, njihovo poboljšanje i dogradnju, kao i operativne odluke iz svoje nadležnosti, FBA je donosila uz poduzimanje svih propisanih koraka čiji je osnovni cilj bio da banke u svom radu u najvećoj mjeri osiguraju zakonitost, punu primjenu propisa FBA i svih općeprihvaćenih principa i praksi za njihov, naročito u uslovima sveprisutne recesije, oprezan i uspješan rad. Pored navedenog, insistiranje i ciljevi svih napora FBA bili su usmjereni na jačanje kapitala banaka, poboljšanje njihovih kreditnih politika i njihova dosljedna primjena u praksi, podizanje opreza na najviši mogući nivo u upravljanju kreditnim rizikom, koji je još uvijek dominantan u našem okruženju, i rizikom likvidnosti, ali i na jačanje sposobnosti za upravljanje potencijalnom kriznom situacijom. Uz sve ovo FBA je kontinuirano poticala banke, naročito one koje dominiraju sistemom, za jačanje njihovih finansijskih potencijala i putem dodatne specijalne podrške njihovih roditeljskih stranih banaka.

Bankarska supervizija realizovala se kroz kontinuirani proces neposrednih (on site) i posrednih (off site) kontrola banaka i neposrednu komunikaciju sa predstavnicima organa upravljanja i rukovođenja banaka, kako bi se sinhronizovale i koordinirale aktivnosti na stabilizaciji bankarskog sektora u Federaciji BiH. Svim kontroliranim bankama, nakon sačinjenih zapisnika, izdati su nalozi za izvršenje i otklanjanje uočenih nedostataka. Kontrolom je utvrđeno da su banke naloge FBA uredno i uglavnom na vrijeme izvršavale. Konkretan, stručan i profesionalan pristup od strane supervizije pri kontroli

banaka ima za cilj dalje unapređenje kvaliteta poslovanja banaka, njihove profitabilnosti, solventnosti i sigurnosti u poslovanju, što je obostrani interes.

Aktivnosti vezano za adekvatnu primjenu MRS/MSFI u bankama su i u 2014. godini bile od značaja. Kao poseban supervizorski alat u 2014. godini, po preporukama misije MMF obavljani su AQR-ovi (detaljni pregledi aktive) u 4 banke od strane eksternog revizora, a po posebnom okviru koji je propisala FBA. FBA je koristila nalaze iz AQR-ova u svojim postupcima nadzora tih banaka. U okviru off-site nadzora banaka unaprijeđen je sistem praćenja banaka kroz implementaciju dva značajna projekta, kao dodatnih alata off-site nadzora: „Sistem ranog upozorenja – SRU“ i „Matrica rizika“, što dodatno poboljšava konzistentnost metodologije za planiranje nadzora i kontrolu banaka.

Početkom 2012. godine stupile su na snagu odluke FBA koje se odnose na upravljanje informacionim sistemima i rizikom eksternalizacije u bankama, a tokom 2014. godine kroz ciljane kontrole pratila se usklađenost banaka u ovom segmentu poslovanja.

U toku 2014. godine, nastavljene su aktivnosti na izgradnji regulatornog okvira kroz izradu nacrtu novog Zakona o bankama i zakonskog okvira za sanaciju banaka; Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti, izmjene i dopune Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama; Odluke o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama, izradi podzakonskih akata u skladu sa Zakonom o zaštiti žiranata u FBiH i Zakonom o zaštiti korisnika finansijskih usluga u FBiH. Također, nastavljene su aktivnosti na implementaciji Bazela III, EU direktiva i izradi nacrtu regulative u skladu sa usvojenom Strategijom i godišnjim planom na izradi regulative u sklopu navedenog projekta.

FBA je sa Međunarodnim monetarnim fondom, Centralnom bankom BiH i ABRS-om (Agencijom za bankarstvo Republike Srpske) u 2014. godini nastavila i intenzivirala rad na razvijanju sposobnosti za prikupljanje i analizu „Indikatora finansijskog zdravlja“ kao jednog od preduslova za jačanje i veću efikasnost nadzora nad ukupnim finansijskim, a ne samo bankarskim sektorom. Također je nastavljeno i sa razvojem metodologije i primjenom stres testova za kreditni rizik i utjecaj na kapital, zasnovan na makroekonomskim pretpostavkama, kao i upoznavanje banaka s rezultatima izvršenih stres testova. Usvojena je i metodologija za utvrđivanje liste sistemski važnih banaka u BiH.

FBA je zajedno sa predstavnicima Misije MMF u okviru ispunjenja obaveza po stand-by aranžmanu, redovno kvartalno razmatrala i analizirala utjecaj svjetske ekonomske i dužničke krize na domaći bankarski i finansijski sektor, kretanja u bankarskom sektoru, kapitaliziranost banaka u FBiH, rezultate stres-testova za bankarski sistem i za pojedinačne banke, aktuelni regulatorni i bankarski zakonodavni okvir, ispunjenje preporuka iz ranijih Misija MMF, kao i planirane izmjene u regulatornom okviru.

Sa ABRS-om i Agencijom za osiguranje depozita BiH nastavljena je saradnja u okviru izgradnje regulatornog okvira, redovne razmjene informacija i zajedničkog djelovanja. Realizovana je i kontinuirana razmjena informacija u okviru bankarske koordinacije i SOFS-a (Stalnog odbora za finansijsku stabilnost BiH), a FBA je aktivno učestvovala i u radu radne grupe za izradu nacrtu Sveobuhvatnog plana djelovanja u kriznim situacijama SOFS-a, koji je usvojen u decembru 2014. godine.

Sa Udruženjem banaka BiH realizovana je saradnja kako po pitanju primjene postojećih regulatornih rješenja i prijedloga za njihovu izmjenu, tako i u procesu donošenja novih regulatornih rješenja.

U skladu sa zahtjevima Principa 13 (ranije Princip 25) sa liste „Osnovnih principa za efikasnu superviziju banaka, koje je izdao Bazelski komitet, do kraja 2014. godine FBA je zajedno sa Centralnom bankom BiH i ABRS-om potpisala multilateralni sporazum sa supervizorima zemalja

Jugoistočne Evrope i to: Albanije, Grčke, Makedonije, Rumunije, Bugarske, Srbije, Crne Gore i Kipra i Sporazume o uzajamnoj saradnji s nadležnim supervizorskim organima Republike Slovenije, Republike Hrvatske, Republike Srbije, Crne Gore i Republike Turske. MoU-om se pobliže definiraju: razmjena informacija, on-site kontrole, zahtjevi za informacijama i kontrolama, zaštita informacija, kontinuirana saradnja, te ostale odredbe.

U 2014. godini FBA je ostvarila saradnju ne samo s regulatornim institucijama zemalja s kojima su već potpisani memorandumi o razumijevanju, nego i s ostalim supervizorskim institucijama zemalja bližeg i šireg okruženja. Realizovani su posebni oblici konkretne saradnje sa supervizorskom institucijama kroz regionalne i bilateralne sastanke i redovne razmjene informacija o pitanjima poslovanja i stanja roditeljskih banaka i njihovih „kćerki“, odnosno supsidijara, a u pojedinim slučajevima i kroz zajedničke on-site kontrole njihovi supsidijara u F BiH.

FBA je aktivno učestvovala i radu BSCEE, kao i u radu Bečke Inicijative 2.0. Ostvorena je i značajna saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama: MMF-om, SB-om, ECB-om (Evropskom centralnom bankom) i drugima po pitanju informacija i analiza kretanja u bankarskom sistemu FBiH, kao i učešća u različitim projektima u cilju jačanja kapaciteta za efikasnu superviziju banaka, a posebno u okviru realizacije FSAP projekta.

Uspostavom SSM-a (Single Supervisory Mechanism - Jedinstveni supervizorski mehanizam), u EURO zoni izvršen je prijenos posebnih zadataka u superviziji kreditnih institucija sa nacionalnih regulatora na ECB. U skladu sa tim, u prvoj fazi razmjene informacija sa ECB-om, FBA je dala saglasnost nacionalnim regulatorima - koji su članice ECB-a - da u okviru supervizije kreditnih institucija koje imaju svoje supsidijare na teritoriji FBiH, a pod nadzorom su ECB-a, mogu prosljediti podatke koje dobivaju od FBA i ECB-u. U drugoj fazi, očekuje se i potpisivanje zajedničkog sporazuma o saradnji sa ECB-om.

Za potrebe promoviranja efikasnog i konzistentnog funkcioniranja supervizorskih koledža, EBA (Evropsko nadzorno tijelo za bankarstvo) je preuzela zadatak da koordinira primjenu odredbi regulative o ekvivalentnosti režima tretmana povjerljivosti i profesionalne tajnosti podataka, u zemljama koje nisu članice EU, a radi učestvovanja relevantnih nadzornih organa u tim koledžima. U skladu sa tim EBA će izvesti ili ažurirati procjene režima povjerljivosti/profesionalne tajnosti podataka. FBA je uključena u proces procjene od strane EBA o ekvivalentnosti domaće regulative u ovoj oblasti, sa regulativom EU.

U skladu s odlukom Parlamenta Federacije BiH iz 2006. godine i kasnijeg „CARDS Programa“ koji su pripremili eksperti Evropske centralne banke i grupe evropskih centralnih banaka, FBA je i u 2014. godini u svim prilikama pružala podršku ideji za objedinjavanje supervizije banaka na državnom nivou, jer je prepoznala da, uz mnogobrojne pragmatične razloge, bez ovakve uspostave nadzora nad glavnim segmentom finansijskog sistema, put u Evropsku uniju nije moguć. I evropski eksperti su potvrdili da je: „bankarska supervizija zaista organizovana na državnom nivou u evropskim zemljama, bilo pod pokroviteljstvom centralne banke ili izvan nje“ i da: „... članstvo u Evropsku uniju podrazumijeva uspostavu jedinstvenog bankarskog tržišta koje vodi jedinstvenoj superviziji“.

Sve agresivnija globalizacija i razvoj bankarske industrije, kao i dogradnja i evolucija supervizorskih principa, pravila i standarda, ali i aktualne bolne refleksije globalne finansijske i ekonomske krize koja je „očitala“ brojne lekcije svemu i svakom na koga su uticale, pokazali su da naročito supervizori banaka moraju stalno biti u toku i kontinuirano razvijati svoja znanja, sposobnosti i instrumente za svoje što efikasnije djelovanje u vršenju svoje misije. Iz svih takvih razloga, kao i iz razloga upošljavanja novih, naročito mladih kadrova, FBA je i u 2014. godini vodila računa o tim potrebama i, samostalno i uz pomoć različitih međunarodnih za to visoko kvalifikovanih i specijaliziranih institucija, provodila nužnu edukaciju svojih uposlenih, koja se obavljala u zemlji i u inostranstvu, ali i pružala pomoć u specijalističkoj edukaciji drugih nadzornih organa i institucija u Federaciji BiH.

3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA

Ocjena bankarskog sektora za 2014. godinu zasnovana je na ocjenama usklađenosti poslovanja sa standardima sprečavanja pranja novca finansiranja terorističkih aktivnosti u prethodnom periodu, stanja utvrđenih kontrolama izvršenja datih naloga, analizi izvještaja koje banke dostavljaju FBA, te na osnovu informacija iz eksternih izvora.

Uzimajući u obzir sve navedeno može se zaključiti da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost u pogledu upravljanja rizicima od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Kvantitet rizika se zadržao u granicama umjerenog. Kvalitet upravljanja rizicima koji se u poslovanju banaka mogu pojaviti kao posljedica pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (rizik reputacije, operativni rizik, pravni rizik, rizici koncentracija u aktivi i depozitima), u bankarskom sektoru Federacije Bosne i Hercegovine i dalje je zadovoljavajući, ali sada sa blagim rastućim trendom. Shodno ovome, bankarski sektor FBiH je većim dijelom usklađen sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Prihvatljivost klijenta

Banke su usvojile politike o prihvatljivosti klijenata i definirale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za uspostavu poslovnih odnosa. Na osnovu ove politike ustrojile su posebne registre profila klijenta. Međutim, veoma je značajno da su banke usvojile i da primjenjuju pristup klijentima koji se temelji na analizi rizika koji klijenti nose za banku, odnosno da su definirale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za banku a status datih naloga potvrđuje konstatovani trend rasta u kvalitetu upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Identifikacija klijenta

Banke su usvojile identifikaciju klijenta kao osnovni element standarda „upoznaj svog klijenta“. Politiku o identifikaciji klijenta banke primjenjuju kod uspostave poslovnih odnosa sa klijentima. Međutim, još uvijek je prisutan problem u ažuriranju dokumentacije kojom se verificira izvršena identifikacija kod već uspostavljenih poslovnih odnosa. Pored problema ažuriranja ove dokumentacije prisutan je i problem identifikacije i verifikacije izvora sredstava koja klijentima služe za izvršenje transakcija kojima se vrši plaćanje anuiteta po datim kreditima. Uočeni trend rasta u kvalitetu upravljanja ovim rizikom nije karakterističan za politiku o identifikaciji klijenta.

Stalno praćenje računa i transakcija

Ova politika se primjenjuje i sve je manje formalnog praćenja računa i transakcija klijenta. U cilju postizanja suštinskog praćenja računa i transakcija klijenata banke su, na osnovu primjene principa „upoznaj svog klijenta“ definirale limite transakcija po određenim vrstama računa i transakcija, izgradile su informacione sisteme koji omogućavaju primjenu uspostavljenih limita u praćenju računa i transakcija. Definirani limiti, sve više služe preventivnom praćenju računa i transakcija. Uočeni trend rasta u kvalitetu upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti karakterističan je i za ovu politiku.

Upravljanje rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti

Elementi navedene politike su definirani u programima banaka. Definirane su linije izvještavanja, kako eksterne, tako i interne.

Izveštavanje: Banke su u 2014. godini izvjestile 248.536 transakcija, što je 0,33% ukupno obavljenih transakcija u bankarskom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine (75.323.169 obavljenih transakcija, po podacima banaka) u vrijednosti od 12.550.795 h/KM, što čini 9,50% ukupne vrijednosti obavljenih transakcija u bankarskom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine (132.244.489 h/KM, po podacima banaka). Broj izvještenih transfera u 2014. godini je povećan za 2,00%, u odnosu na prethodnu godinu, a njihova vrijednost je povećana za 3,00%.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka).

Vrijednost transfera u 000 KM

Tabela 2: Uporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih transfera							
R. br.	Opis (naziv transfera)	Transferi u 2013.		Transferi u 2014.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi (2+3+4)	243.741	12.182.777	248.536	12.550.795	102,0	103,0
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	13	5.380	13	24.640	100,0	450,0
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	243.605	12.151.455	248.346	12.515.291	102,0	103,0
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	123	25.942	177	10.864	143,9	41,9

U strukturi izvještenih transfera primjetno je znatno povećanje vrijednosti izvještenih transfera prije njihovog izvršenja u odnosu na prethodnu godinu (450,00%) dok je broj ovih transfera ostao isti (100,00%) Ovo upućuje na izvođenje zaključka da banke preventivno djeluju na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, ali da su neuobičajene i pokazatelje sumnje uočavale kod većih transakcija. Međutim, kako je broj veći za 43,90% a vrijednost manja za 58,10% transfera izvještenih po proteku roka od 3 dana opravdana je konstatacija da su banke u 2014. godini bile fokusirane na preventivno djelovanje i na transakcije značajnijeg iznosa tako da su korektivne aktivnosti bile fokusirane na transakcije manjeg iznosa. Ovo potvrđuje da su banke razvile politike i procedure preventivnog djelovanja kako bi popravile dostignuti kvalitet upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i dodatno eliminirale rizike od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u svom poslovanju, što je imalo odraza u rastućem trendu kvaliteta upravljanja rizikom. Broj transfera izvještenih u propisanom roku je u okvirima povećanja broja i vrijednosti ukupno izvještenih transfera.

Sumnjive transakcije: Banke su u izvještajima 50 transfera označile sumnjivim i svi se odnose na pranje novca. Nije bilo izvještenih transfera zbog sumnji na finansiranje terorističkih aktivnosti. Broj izvještenih sumnjivih transfera je manji za 25,40% u odnosu na prethodnu godinu. Vrijednost ovih transfera iznosi 31.563 h/KM, što je manje za 28% u odnosu na prethodnu godinu.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih sumnjivih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka).

Vrijednost transfera u 000 KM

Tabela 3: Uporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih sumnjivih transfera							
R. br.	Sumnjivi transferi	Transferi u 2013.		Transferi u 2014.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8(6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi	67	43.828	50	31.563	74,6	72,0
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	13	5.380	13	24.640	100,0	458,0
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	30	16.469	21	2.529	70,0	15,4
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	24	21.979	16	4.394	66,7	20,0

Struktura izvještenih sumnjivih transfera, kao i struktura ukupno izvještenih transfera, potvrđuje ranije date konstatacije o kvalitetu upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i nepostojanju razloga za supervizorsku zabrinutost.

O preventivnom djelovanju banaka može se govoriti u 13 slučajeva u kojima su banke izvještaje o sumnjivim transakcijama dostavile Finansijsko obavještajnom odjelu prije njihovog izvršenja. O kvalitetnom monitoringu može se govoriti u 21 slučaju u kojima su banke u periodu od 3 dana uočile sumnjiva obilježja transakcija i dostavile izvještaje o tome, dok se u ostalih 16 slučajeva radi o nedovoljno kvalitetnom monitoringu jer su transakcije uočene i izvještene poslije propisanog roka za izvještavanje.

III. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 31. 12. 2014. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. 12. 2013. godine. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 01.07.2008. godine.

U 2014. godini nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacionih dijelova banaka, što je posljedica finansijske krize i smanjenog obima poslovnih aktivnosti banaka.

Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže organizacionih dijelova tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacionog oblika, organizacione pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacionih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacionih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 62 (53 promjene na teritoriji Federacije BiH, osam na teritoriji Republike Srpske i jedna u Brčko Distriktu): osnovano je 13 novih organizacionih dijelova, 20 je ukinuto, a kod 29 su bile promjene.

Sa navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 31. 12. 2014. godine imale ukupno 571 organizacioni dio, što je u odnosu na 2013. godinu manje za 1,6%.

Broj organizacionih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (32) je promijenjen u odnosu na 31. 12. 2013. godine, kada je bilo 26 organizacionih dijelova, što je povećanje od 23%.

Sa 31. 12. 2014. godine sedam banaka iz Federacije BiH imale su 48 organizacionih dijelova u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 12 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Četiri banke iz Republike Srpske imale su 32 organizaciona dijela u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 31. 12. 2014. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 16 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama² sa 31. 12. 2014. godine, ocijenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

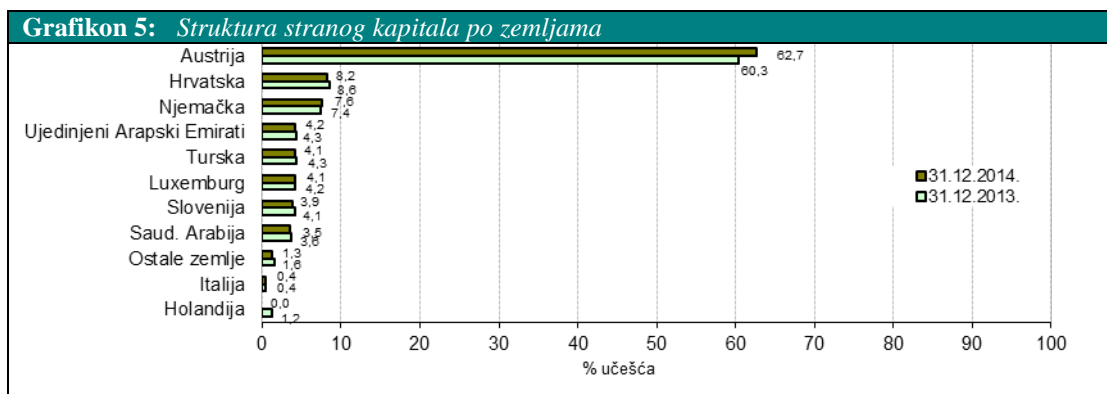
- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 16 banaka (94,1%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu³ 1 banka (5,9%)

² Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

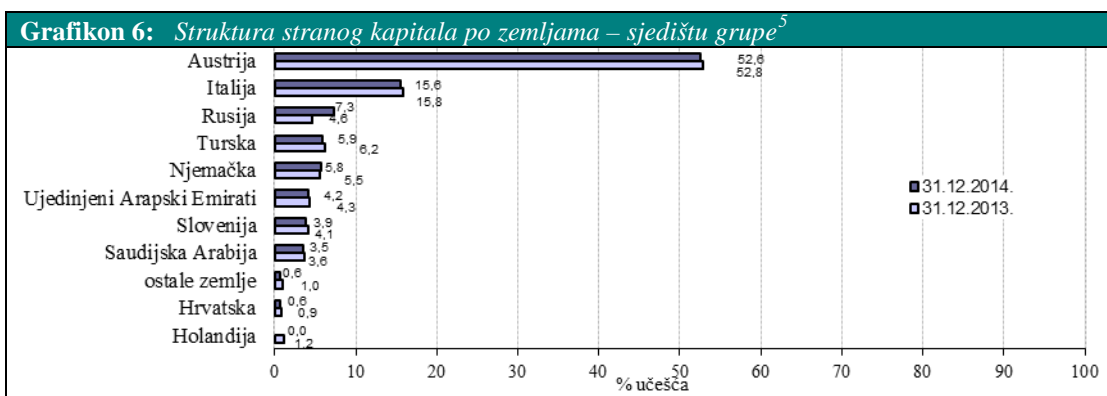
³ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

Od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih lica (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 31. 12. 2014. godine stanje je neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2013. godine: najveće učešće stranog kapitala od 62,7% imaju dioničari iz Austrije (rast učešća u 2014. godini 2,4 procentna poena, kao rezultat dokapitalizacije u dvije banke), slijedi učešće dioničara iz Hrvatske od 8,2 (pad učešća od 0,4 procentna poena), te Njemačke od 7,6% (učešće povećano za neznatnih 0,2 procentna poena). Ostale zemlje imale su pojedinačno učešće manje od 5%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se posmatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je također neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2013. godine: učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 52,6%, slijede talijanske banke s učešćem od 15,6%, a učešće kapitala iz Rusije⁴, u jednoj banci u F BiH, nakon dokapitalizacije u II kvartalu, povećano je sa 4,6% na 7,3%, što je i najznačajnija promjena u posmatranom periodu. Ostale zemlje su imale pojedinačno učešće manje od 6%.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁶.

⁴ Ruska banka Sberbank kupila je u 2012. godini Volksbank International iz Austrije, u čijem je vlasništvu bila Volksbank BH d.d. Sarajevo.

⁵ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

-u 000 KM-

Tabela 4: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu								
BANKE	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)		
Državne banke	51.114	2%	51.618	2%	51.929	2%	101	101
Privatne banke	2.166.261	98%	2.256.327	98%	2.382.998	98%	104	106
U K U P N O	2.217.375	100%	2.307.945	100%	2.434.927	100%	104	106

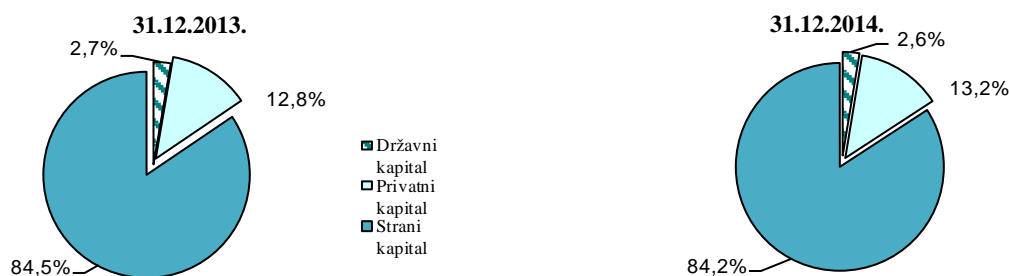
U 2014. godini ukupan kapital povećan je za 6% ili 127 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu dobiti iz tekućeg poslovanja, te dokapitalizacije u tri banke u iznosu od 41 milion KM.

Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tabela 5: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala									
DIONIČKI KAPITAL	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS		
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Državni kapital	33.096	2,8	32.364	2,7	32.364	2,6	98	100	
Privatni kapital (rezidenti)	164.603	13,7	153.549	12,8	162.354	13,2	93	106	
Strani kapital (nerezidenti)	1.003.907	83,5	1.017.822	84,5	1.038.832	84,2	101	102	
U K U P N O	1.201.606	100,0	1.203.735	100,0	1.233.550	100,0	100	102	

Grafikon 7: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u F BiH u 2014. godini je veći za 29,8 miliona KM ili za 2,5% u odnosu na 31. 12. 2013. godine. Dionički kapital je povećan za 4,9 miliona KM u jednoj banci, nakon ukidanja naloga FBA za isključenje navedenog iznosa iz kapitala, te dokapitalizacijom u iznosu od 46,6 miliona KM u tri banke (41 milion KM iz eksternih izvora kod tri banke i 5,6 miliona KM tehničkim emisijama-iz dobiti i rezervi), a smanjen je za 21,7 miliona KM smanjenjem nominalne vrijednosti dionice u jednoj banci radi pokrivanja gubitaka.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu F BiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 31. 12. 2014. godine iznosi 2,6% i niži je za 0,1 procentni poen u odnosu na 31. 12. 2013. godine.

⁶ Iz bilansa stanja po shemi FBA: počev od 31.12.2011. godine, pored dioničkog kapitala, emisionog ažia, neraspoređene dobiti i rezervi, i ostalog kapitala (finansijski rezultat tekućeg perioda), u ukupan kapital se uključuju i rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti.

Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu iznosi 13,2% i veće je za 0,4 procentna poena u odnosu na 31. 12. 2013. godine posmatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, učešće je veće za 8,8 miliona KM neto, zbog ukidanja naloga FBA za isključenje iznosa od 4,9 miliona KM iz kapitala jedne banke, zbog dokapitalizacije iz eksternih izvora u iznosu od 1,8 miliona KM kod jedne banke, zbog dokapitalizacije tehničkim emisijama-iz dobiti i rezervi u iznosu od 5,6 miliona KM kod jedne banke, zbog smanjenja za 21,7 miliona KM smanjenjem nominalne vrijednosti dionice u jednoj banci radi pokrića gubitaka, te povećano izmjenom i smanjenjem učešća nerezidenata nakon trgovanja u iznosu od 18,1 milion KM neto.

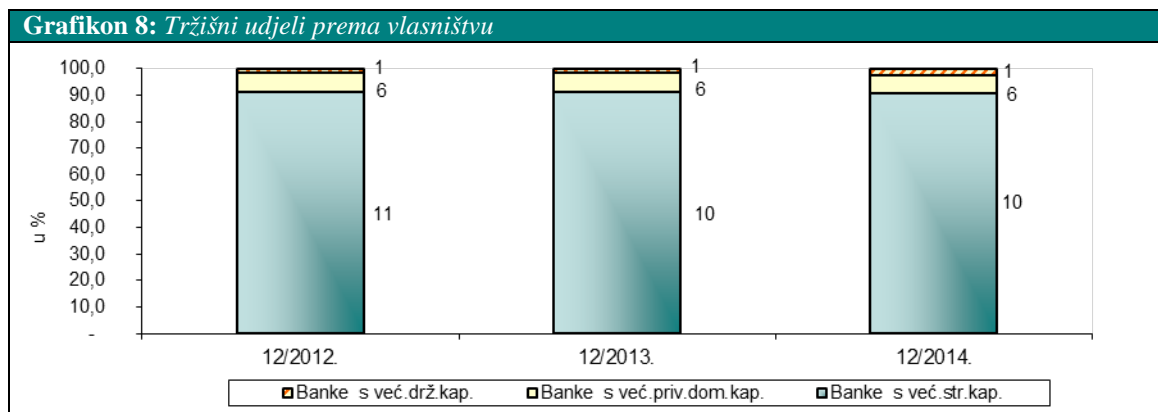
Učešće privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu smanjeno je za 0,3 procentna poena (sa 84,5% na 84,2%), posmatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, učešće je povećano za 21 milion KM, dokapitalizacijom u dvije banke u iznosu od 39,1 milion KM, a smanjeno izmjenom i smanjenjem učešća nerezidenata nakon trgovanja u iznosu od 18,1 milion KM neto.

Tržišni udio banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 31. 12. 2014. godine, kao i na kraju 2013. godine, iznosio je visokih 90,6%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 7,1%, a jedne banke s većinskim državnim kapitalom 2,3%.

- u % -

Tabela 6: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2012.			31.12.2013.			31.12.2014.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,3	1,4	1	2,2	1,6	1	2,1	2,3
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	10,5	7,6	6	9,2	7,4	6	7,8	7,1
Banke s većinskim stranim kapitalom	11	87,2	91,0	10	88,6	91,0	10	90,1	90,6
U K U P N O	18	100,0	100,0	17	100,0	100,0	17	100,0	100,0

Grafikon 8: Tržišni udjeli prema vlasništvu

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 31. 12. 2014. godine broj zaposlenih iznosio je 6.960, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim 97%.

Tabela 7: Zaposleni u bankama FBiH								
BANKE	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	183	3%	200	3%	202	3%	109	101
Privatne banke	6.947	97%	6.851	97%	6.758	97%	99	99
UKUPNO	7.130	100%	7.051	100%	6.960	100%	99	99
Broj banaka	18		17		17		94	100

Tabela 8: Kvalifikaciona struktura zaposlenih								
STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.479	48,8%	3.673	52,1%	3.775	54,2%	106	103
Viša stručna sprema	667	9,3%	601	8,5%	587	8,5%	90	98
Srednja stručna sprema	2.949	41,4%	2.750	39,0%	2.571	36,9%	93	93
Ostali	35	0,5%	27	0,4%	27	0,4%	77	100
UKUPNO	7.130	100,0%	7.051	100,0%	6.960	100,0%	99	99

U 2014. godini nastavljen je trend blagog pada broja zaposlenih u bankama u F BiH (za 91 ili 1,3%). Nakon izbivanja finansijske i ekonomske krize broj zaposlenih u bankarskom sektoru kontinuirano se smanjivao i u periodu 2008.-2014. godina (šest godina) smanjen je sa 7.997 na 6.960 ili 13%, a u posljednje tri godine pad je iznosio 5,5% ili 409 radnika. Iako su u zadnje dvije godine ostvarene niske stope pada od cca 1%, može se zaključiti da će ovakav trend biti i dalje prisutan, zbog smanjenih poslovnih aktivnosti banaka, pod utjecajem krize i stanja u ekonomiji i realnom sektoru u BiH, kao i u cilju optimizacije operativnih troškova.

Trend poboljšanja kvalifikacione strukture zaposlenih kroz povećanje učešća zaposlenih s visokom stručnom spremom je nastavljen i u 2014. godini, s jedne strane kao rezultat rasta ove kategorije za 3% ili 102 radnika, a s druge strane, smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 7% ili 179 radnika.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 9: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2012.			31.12.2013.			31.12.2014.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	183	209.971	1.147	200	241.605	1.208	202	379.330	1.878
Privatne	6.947	14.780.795	2.128	6.851	15.204.945	2.220	6.758	15.786.000	2.336
UKUPNO	7.130	14.990.766	2.102	7.051	15.446.550	2.191	6.960	16.165.330	2.323

Na kraju posmatranog perioda na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 2,3 miliona KM aktive (na kraju 2013. godine 2,2 miliona KM).

Tabela 10: Aktiva po zaposlenom po grupama			
Aktiva (000 KM)	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
do 1.000	3	1	0
1.000 do 2.000	10	8	8
2.000 do 3.000	4	7	7
Preko 3.000	1	1	2
UKUPNO	18	17	17

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,0 milion KM do 3,8 miliona KM aktive po zaposlenom. Četiri banke imaju ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,5 miliona KM.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovu izvještaja propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi „punog“ bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁷.

2.1. Bilans stanja

Bilansna suma bankarskog sektora na kraju 2014. godine iznosila je 16,2 milijarde KM, što je više za 4,7% ili 719 miliona KM nego na kraju 2013. godine. Kretanja u 2014. godini u najvažnijim bilansnim kategorijama mogu se podijeliti na dva perioda: prva polovina godine, kada su zabilježena negativna kretanja (pad novčanih sredstava za 5,5%, aktive 0,2%, depozita 1% i kreditnih obaveza 4,3%) i suprotan smjer, odnosno rast u drugoj polovini (posebno u IV kvartalu), kada je ostvaren rast depozita od 6%, što se pozitivno odrazilo na navedene segmente, odnosno zaustavljen je dalji pad, što je rezultiralo blagim rastom na godišnjem nivou (izuzev kreditnih obaveza). U poređenju s prethodne tri godine, može se zaključiti da je u 2014. godini došlo do određenih pozitivnih kretanja, odnosno blagog povećanja stope rasta bilansne sume, kao i ključnih bilansnih kategorija (kredita, depozita,

⁷ Državne banke u “punom bilansu” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 31.12.2014. godine kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 677 miliona KM.

kapitala, te posljedično novčanih sredstava), iako je uticaj finansijske i ekonomske krize i dalje evidentan i uzrok već duže vremena prisutne stagnacije bankarskog sektora. Zato se i ključni pokazatelji poslovanja bankarskog sistema uglavnom, s manjim oscilacijama, u posljednje dvije godine održavaju na približno istom nivou.

- 000 KM-

Tabela 11: Bilans stanja

O P I S	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	3.962.581	26,4	4.417.898	28,6	4.560.234	28,2	111	103
Vrijednosni papiri ⁸	548.467	3,7	562.513	3,6	801.394	5,0	103	142
Plasmani drugim bankama	78.522	0,5	51.960	0,3	50.836	0,3	66	98
Kredit	10.666.124	71,1	10.852.400	70,3	11.170.277	69,1	102	103
Ispravka vrijed.	1.007.459	6,7	1.165.928	7,5	1.149.468	7,1	116	99
Kredit - neto (kredit minus isp.vrijed.)	9.658.665	64,4	9.686.472	62,8	10.020.809	62,0	100	103
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	521.493	3,5	512.985	3,3	527.558	3,2	98	103
Ostala aktiva	221.038	1,5	214.722	1,4	204.499	1,3	97	95
UKUPNA AKTIVA	14.990.766	100,0	15.446.550	100,0	16.165.330	100,0	103	105
P A S I V A:								
O B A V E Z E								
Depoziti	10.961.001	73,1	11.523.849	74,6	12.130.746	75,0	105	105
Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000	0,0	0	0,0	0	0,0	n/a	0
Obaveze po uzetim kreditima	1.141.561	7,6	1.039.381	6,7	1.026.503	6,4	91	99
Ostale obaveze	668.829	4,5	575.375	3,7	573.154	3,5	86	100
K A P I T A L								
Kapital	2.217.375	14,8	2.307.945	15,0	2.434.927	15,1	104	106
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	14.990.766	100,0	15.446.550	100,0	16.165.330	100,0	103	105

- 000 KM-

Tabela 12: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

BANKE	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS				
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	8 (5/3)	9(7/5)			
1	2	3	4	5	6	7					
Državne	1	209.971	1%	1	241.605	2%	1	379.330	2%	115	157
Privatne	17	14.780.795	99%	16	15.204.945	98%	16	15.786.000	98%	103	104
UKUPNO	18	14.990.766	100%	17	15.446.550	100%	17	16.165.330	100%	103	105

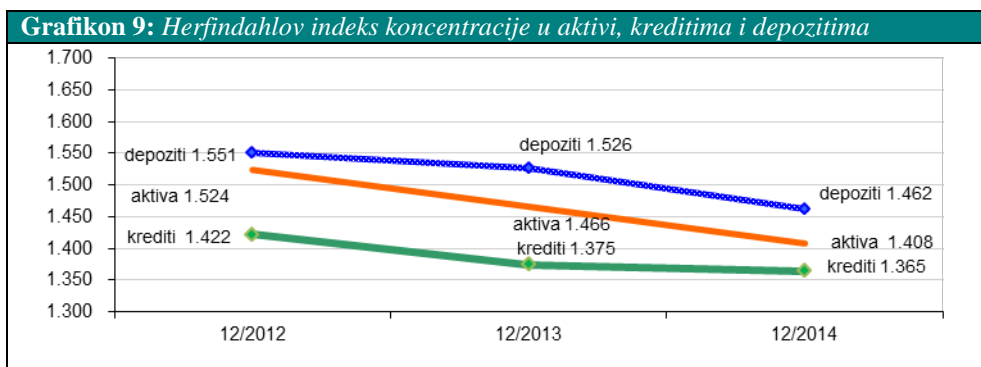
Kod većine banaka (13) aktiva je veća nego na kraju 2013. godine, dok je kod preostalih banaka aktiva smanjena. Najveće stope rasta ostvarene su kod jedne banke koja pripada grupi srednje velikih banaka (37%) i jedne manje banke (57%), dok je značajniji pad (18,8%) zabilježen kod jedne velike banke.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁹.

⁸ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospeljeća.

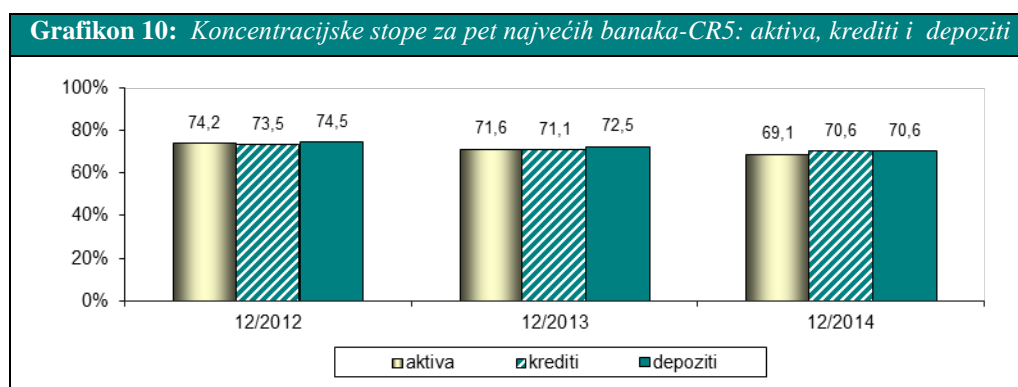
⁹ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

U 2014. godini Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) je smanjen: za aktivu 58, kredite 10 i depozite 64 jedinice, tako da je sa 31. 12. 2014. godine za aktivu iznosio 1.408, kredite 1.365 i depozite 1.462 jedinice, što pokazuje umjerenu koncentraciju¹⁰.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹¹ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 je, kao i Herfindahlov indeks koncentracije, neznatno promijenjen i za tržišno učešće iznosio je 69,1%, a kredite i depozite 70,6%. U posljednje dvije godine vrijednost CR5 je blago smanjena u sve tri kategorije, ali je i dalje evidentna dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 70% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor može se analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹². Promjene u učešću u odnosu na kraj 2013. godine su neznatne, što je rezultat promjena aktive kod većine banaka.

U sistemu dominira pet najvećih banaka s ukupnim učešćem od 69,1%, od toga I grupa (dvije najveće banke u sistemu, s aktivom preko tri milijarde KM) ima učešće od 47,5%, a učešće II grupe (tri banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) je povećano za 5,1 procentni poen, odnosno na 21,6%, nakon povećanja sa dvije na tri banke. Učešće III grupe (četiri banke s aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde KM) je smanjeno za 1,6 procentnih poena, odnosno na 19,1%, zbog prelaska jedne banke u II grupu, uz istovremeni prelazak druge banke iz IV u ovu grupu, što je rezultiralo promjenama u IV najbrojnijoj grupi (s aktivom između 100 i 500 miliona KM): smanjenjem broja

¹⁰ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

¹¹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

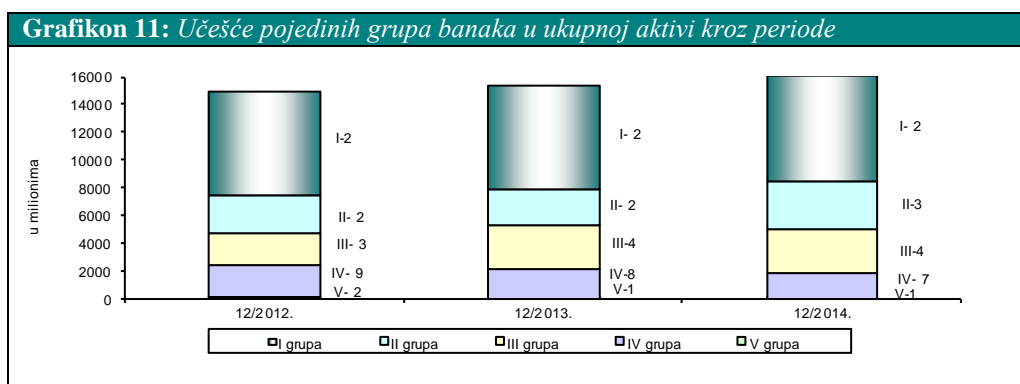
¹² Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

banaka (sa osam na sedam banaka) i učešća na 11,3% (-2,2 procentna poena). Jedna banka u posljednjoj V grupi (s aktivom manjom od 100 miliona KM) ima učešće od neznatnih 0,5%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milionima KM).

Tabela 13: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode										
IZNOS AKTIVE	31.12.2012.			31.12.2013.			31.12.2014.			
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	
I- Preko 2.000	7.476	49,8	2	7.546	48,8	2	7.685	47,5	2	
II- 1000 do 2000	2.741	18,3	2	2.555	16,5	2	3.488	21,6	3	
III- 500 do 1000	2.379	15,9	3	3.195	20,7	4	3.085	19,1	4	
IV- 100 do 500	2.280	15,2	9	2.078	13,5	8	1.829	11,3	7	
V- Ispod 100	115	0,8	2	73	0,5	1	78	0,5	1	
UKUPNO	14.991	100,0	18	15.447	100,0	17	16.165	100,0	17	

Grafikon 11: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode

Rast bilansne sume od 4,7% ili 719 miliona KM, odnosno na nivo od 16,2 milijarde KM na kraju 2014. godine, najvećim dijelom rezultat je rasta depozita za 5,3% ili 607 miliona KM, odnosno na nivo od 12,1 milijardu KM, uz istovremeni pad kreditnih obaveza za 1,2% ili 13 miliona KM. Ukupan kapital je imao rast od 5,5% ili 127 miliona KM, najvećim dijelom iz osnova ostvarene dobiti tekućeg perioda, te dokapitalizacije kod tri banke. Na kraju 2014. godine ukupan kapital je iznosio 2,4 milijarde KM.

Novčana sredstva, nakon pada od 5,5% u prvoj polovini 2014. godine, u drugoj polovini godine imala su porast od 9,2%, što je na godišnjem nivou rezultiralo stopom rasta od 3,2% ili 142 miliona KM, što je znatno niže od rasta ostvarenog u 2013. godini (11,5% ili 455 miliona KM) i sa 31. 12. 2014. godine iznosila su 4,6 milijardi KM. Kao i prethodnih godina, osnovni izvor rasta novčanih sredstava je povećanje depozita, a ostvarena niža stopa rasta u 2014. godini je rezultat značajnog rasta portfolija vrijednosnih papira i skromnog kreditnog rasta.

Iako je i u 2014. godini ostvaren nizak kreditni rast od 2,9% ili 318 miliona KM, u poređenju sa prethodne dvije godine kada je rast iznosio po 1,7%, može se reći da je to pozitivan znak, s napomenom da bi stopa bila veća za 1,1 procentni poen, odnosno 4%, ako se uzmu u obzir efekti isknižavanja dijela kreditnog portfolija kod jedne banke, koja je krajem godine prodala dio loših kredita drugom pravnom entitetu. Krediti su na kraju 2014. godine iznosili 11,2 milijarde KM.

Ulaganja u vrijednosne papire bilježe veoma visok rast od 42,5% ili 239 miliona KM (u 2013. godini rast je iznosio 2,6% ili 14 miliona KM), što se najvećim dijelom odnosi na vrijednosne papire emitenta Vlada F BiH. Na kraju 2014. godine portfolio vrijednosnih papira iznosio je 801 milion KM, što je učešće u aktivi od svega 5,0%.

Portfolio vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfolio za trgovanje), s rastom od 53,7% ili 205 miliona KM, iznosio je 587 miliona KM, a vrijednosni papiri koji se drže do dospjeća povećani su za 18,8%, odnosno sa 181 milion KM na 215 miliona KM. U oba portfolija nalaze se i vrijednosni papiri koje je emitirala Vlada F BiH¹³ ukupne vrijednosti 383 miliona KM, te vrijednosni papiri emitenta Vlada Republike Srpske u iznosu od 67 miliona KM. Također, u portfoliju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emitenti domaća preduzeća ukupno u iznosu od tri miliona KM. Preostali dio portfolija vrijednosnih papira u iznosu od cca 348 miliona KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU, a manjim dijelom na korporativne obveznice, prvenstveno banaka iz EU. Značajan rast ulaganja u vrijednosne papire u 2014. godini posljedica je, prije svega, rasta izloženosti prema Vladi F BiH po osnovu kupovine trezorskih zapisa i tržišnih obveznica, koja je u 2014. godini povećana sa 190 miliona KM na 355 miliona KM, a zatim i povećanja izloženosti po osnovu kupovine korporativnih obveznica kod jedne banke iz F BiH.

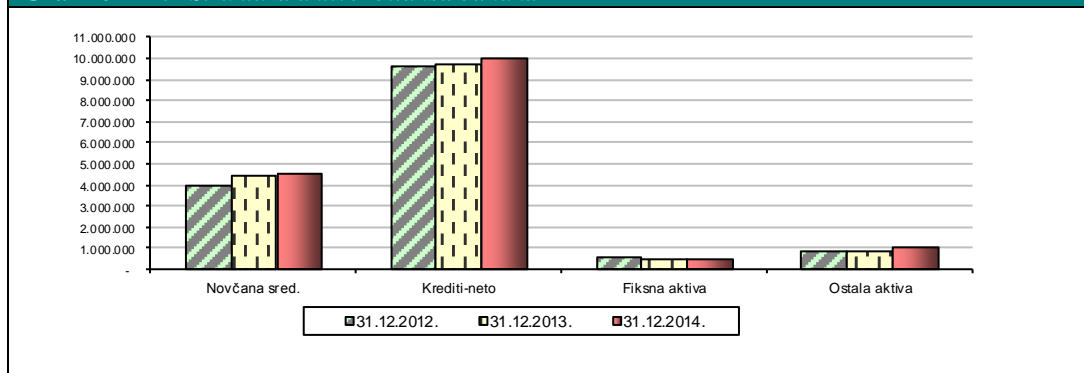
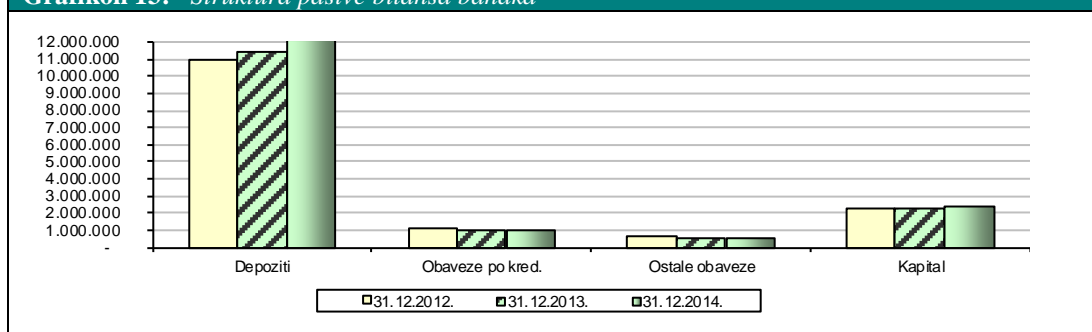
U 2014. godini Vlada F BiH emitirala je 12 tranši trezorskih zapisa ukupne nominalne vrijednosti 240 miliona KM, što je najveći ukupan godišnji iznos emisija u posljednje četiri godine (u 2013. godini iznosio je 80 miliona KM): u februaru 2014. godine 20 miliona KM (dospijeće u maju 2014. godine); u martu 2014. godine dvije tranše u iznosu po 20 miliona KM (dospijeće u junu 2014. godine); u aprilu dvije tranše od po 15 miliona KM (dospijeće u oktobru 2014. godine); u maju 20 miliona KM (dospijeće u novembru 2014. godine); u junu 20 miliona KM (dospijeće u junu 2015. godine); u julu 30 miliona KM (dospijeće u oktobru 2014. godine); u augustu 20 miliona KM (dospijeće u februaru 2015. godine), u septembru dvije tranše od po 20 miliona KM (dospijeće u junu 2015. godine), te u novembru 2014. godine 20 miliona KM (dospijeće u maju 2015. godine). Trezorski zapisi sa 31. 12. 2014. godine iznose 100 miliona KM, odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost 99,5 miliona KM, što je dvostruko ili za 49,7 miliona KM više u odnosu na 31. 12. 2013. godine, međutim, s obzirom na kratkoročni karakter ovih instrumenata duga, bilježe se značajnije promjene u saldu trezorskih zapisa Vlade F BiH tokom 2014. godine, te ukoliko se posmatra na nivou kvartala, najveći iznos portfolija zabilježen je sa krajem trećeg kvartala 2014. godine, kada je ukupna knjigovodstvena vrijednost trezorskih zapisa Vlade F BiH kod banaka u F BiH iznosila 159,3 miliona KM.

Pored trezorskih zapisa, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i tržišne obveznice emitenta Vlade F BiH (emitirane u 2012. godini: prva u maju u iznosu od 80 miliona KM, rok dospjeća tri godine i druga u junu i augustu, ukupno 30 miliona KM, rok dospjeća pet godina; četvrta u decembru 2013. godine u iznosu od 40 miliona KM i sa rokom dospjeća od tri godine kada su banke kupile obveznice u iznosu od 17,5 miliona KM; peta u septembru 2014. godine u iznosu od 50 miliona KM sa rokom dospjeća od tri godine; šesta u oktobru 2014. godine u iznosu od 50 miliona KM sa rokom dospjeća od pet godina i sedma u decembru 2014. godine u iznosu od 40 miliona KM sa dospjećem u decembru 2017. godine) ukupne nominalne vrijednosti cca 256 miliona KM, odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost 255,5 miliona KM, što je rezultat značajnijeg povećanja u trećem i četvrtom kvartalu 2014. godine (tri emisije ukupne nominalne vrijednosti 140 miliona KM od čega su banke kupile cca 134 miliona KM). Treba napomenuti da je u septembru 2014. godine dospjela emisija obveznica iz treće emisije u iznosu 20 miliona KM koja je emitirana 25. 09. 2012. godine. Veći dio trezorskih zapisa i tržišnih obveznica, knjigovodstvene vrijednosti 303 miliona KM klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju, a ostatak u iznosu od 52 miliona KM u portfelj koji se drži do dospjeća.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (801 milion KM) analizira prema izloženosti po zemljama, najveće je učešće od 56,6% BiH (na kraju 2013. godine 46,4%), a što je rezultat visokog rasta od 74% ili 192 miliona KM, zatim slijede Austrija s učešćem od 13,9%, Rumunija 11,1%, Belgija 5,1% itd.

U sljedećim grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

¹³ Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Vlada F BiH.

Grafikon 12: Struktura aktive bilansa banaka**Grafikon 13: Struktura pasive bilansa banaka**

U strukturi pasive bilansa banaka depoziti su s iznosom od 12,1 milijarda KM i učešćem od 75,0% i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Nakon daljeg blagog pada od 1,2%, učešće kreditnih obaveza koje iznose 1,0 milijardu KM, smanjeno je sa 6,7% na 6,4%, dok je učešće kapitala, koji je sa 31. 12. 2014. godine iznosio 2,4 milijarde KM, neznatno povećano sa 15,0% na 15,1%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: smanjenje učešća kredita sa 70,3% na 69,1% i novčanih sredstava sa 28,6% na 28,2%.

- u 000 KM-

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	411.726	10,4	431.592	9,8	456.750	10,0	105	106
RR kod CB BiH	2.130.626	53,8	2.622.277	59,4	2.854.559	62,6	123	109
Računi kod depoz.inst.u BiH	1.930	0,0	25.181	0,5	22.759	0,5	1305	90
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.417.857	35,8	1.338.347	30,3	1.225.850	26,9	94	92
Novč. sred. u procesu naplate	442	0,0	501	0,0	316	0,0	113	63
UKUPNO	3.962.581	100,0	4.417.898	100,0	4.560.234	100,0	111	103

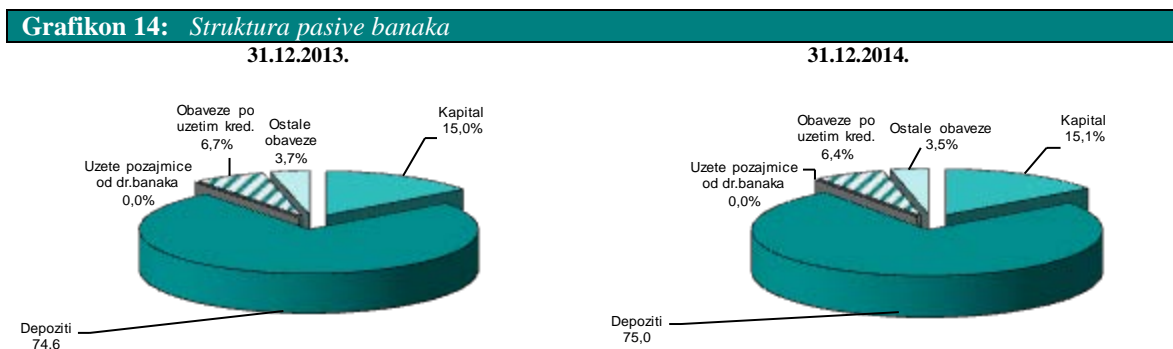
Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u 2014. godini povećana su za 9% ili 232 miliona KM i sa 31. 12. 2014. godine iznosila su 2,9 milijardi KM ili 62,6% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2013. godine 59,4%). Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu su imala pad od 8% ili 113 miliona KM i iznosila su 1,2 milijarde KM ili 26,9% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2013. godine 30,3%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon rasta od 6% ili 25 miliona KM, sa 31. 12. 2014. godine imale gotovog novca u iznosu od 457 miliona KM, što je 10% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su uticaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: učešće domaće

valute u posmatranom periodu povećano je sa 66,4% na 70,2%, a za istu promjenu je smanjeno učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 31. 12. 2014. godine daje se u sljedećem grafikonu:

U 2014. godini učešće depozita (75%), kao najznačajnijeg izvora finansiranja banaka, je povećano za 0,4 procentna poena, dok je kontinuirani trend smanjenja učešća kreditnih obaveza, drugog po visini izvora, nastavljen i u 2014. godini (za 0,3 procentna poena, odnosno na 6,4%).

U periodu nakon izbijanja finansijske i ekonomske krize, depoziti su do 2013. godine uglavnom stagnerali, odnosno imali manje promjene (2010. godine rast 2%, a zatim u naredne dvije pad od 1%), da bi u 2013. godini depoziti ostvarili rast od 5% ili 563 miliona KM, a ista stopa (5% ili 607 miliona KM) zabilježena je i u 2014. godini. Depoziti su na kraju 2014. godine iznosili 12,1 milijardu KM, te su i dalje najveći izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Treba napomenuti da su u 2014. godini Federaciji BiH doznačena sredstva po osnovu stand-by aranžmana sa MMF u ukupnom iznosu od 277,6 miliona KM: VI tranša u januaru u iznosu od 61,7 miliona KM, a u julu iznos od 215,9 miliona KM po osnovu VII i VIII tranše (u 2013. godini doznačeno je cca 163 miliona KM, a u 2012. godini 153 miliona KM).

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od jedne milijarde KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednjih šest godina (period 2009.-2014. godina), zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su smanjeni za više od 50% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM). U 2012. godini pad je iznosio 13,5% ili 178 miliona KM, u 2013. godini 9% ili 102 miliona KM, a u 2014. godine 1,2% ili 13 miliona KM. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 156 miliona KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 7,3%.

Banke su sa 31. 12. 2014. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 29), na koje se odnosi 77% ukupnih kreditnih obaveza: European Investment Bank (EIB), TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), UniCredit Bank Austria AG, Svjetska banka - World Bank, European fund for Southeast Europe (EFSE) i European Bank for Reconstruction and Development (EBRD).

Kapital je sa 31. 12. 2014. godine iznosio 2,4 milijarde KM, što je za 5,5% ili 127 miliona KM više nego na kraju 2013. godine, što se u najvećim dijelom odnosi na finansijski rezultat (dobit) ostvaren u 2014. godini, te dokapitalizaciju kod tri banke (41 milion KM).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju posmatranog perioda

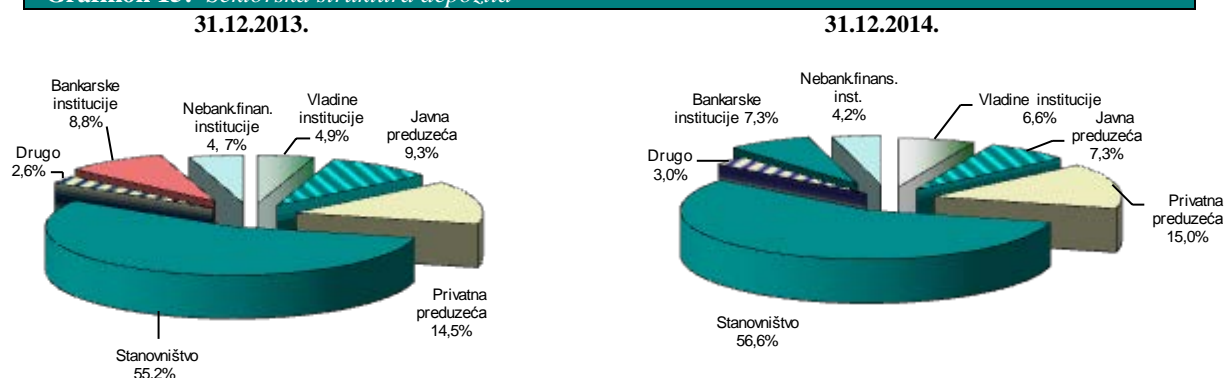
samo se 5,8% odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

Tabela 15: Sektorska struktura depozita¹⁴

SEKTORI	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	682.313	6,2	565.533	4,9	795.985	6,6	83	141
Javna preduzeća	1.090.870	10,0	1.076.527	9,3	883.463	7,3	99	82
Privatna preduzeća i druš.	1.501.232	13,7	1.668.034	14,5	1.821.094	15,0	111	109
Bankarske institucije	981.562	9,0	1.012.274	8,8	886.007	7,3	103	88
Nebankarske finans.instit.	493.689	4,5	535.915	4,7	517.110	4,2	109	96
Građani	5.933.071	54,1	6.366.218	55,2	6.863.296	56,6	107	108
Ostalo	278.264	2,5	299.348	2,6	363.791	3,0	108	122
UKUPNO	10.961.001	100,0	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	105	105

Grafikon 15: Sektorska struktura depozita

U 2014. godini došlo je do manjih promjena u sektorskoj strukturi depozita, koje su, s jedne strane, najvećim dijelom rezultat rasta depozita stanovništva, vladinih institucija i privatnih preduzeća, a s druge strane, smanjenja depozita javnih preduzeća i bankarskih institucija.

Depoziti stanovništva imaju kontinuirani rast u posljednjih nekoliko godina (u zadnje četiri godine između 7% i 8%), a u 2014. godini ostvaren je rast od 8% ili 497 miliona KM, a učešće u ukupnim depozitima povećano je sa 55,2% na 56,6%, tako da su depoziti ovog sektora s iznosom od 6,9 milijardi KM i dalje najveći izvor finansiranja banaka. Analitički podaci pokazuju da je kod 15 od 17 banaka učešće depozita ovog sektora najveće, a kreće se u rasponu od 33% do 86%, odnosno u devet banaka je veće od 50%.

Drugi po visini i učešću sektorski izvor su depoziti privatnih preduzeća. Nakon pada od 2% u 2011. godini, depoziti ovog sektora imaju kontinuirani rast: u 2012. godini 3%, u 2013. godini 11% ili 167 miliona KM i u 2014. godine 9% ili 153 miliona KM, što je dovelo do povećanja učešća u 2014. godini na 15% (+ 0,5 procentnih poena) i na kraju 2014. godine iznosili su 1,8 milijardi KM.

Depoziti javnih preduzeća, nakon značajnog pada u 2012. godini od 23% ili 323 miliona KM, u 2013. godini stagniraju, da bi u 2014. godini ponovo imali pad od 18% ili 193 miliona KM, i sa 31. 12. 2014. godine iznosili su 883 miliona KM, a učešće je smanjeno sa 9,3% na 7,3%.

Depoziti bankarskih institucija su od kraja 2007. godine pa sve do III kvartala 2011. godine bili po visini drugi sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka. Trend rasta bio je prisutan do sredine 2009. godine, kada su dostigli najveći iznos od 2,3 milijarde KM i učešće od 21,4% u ukupnim

¹⁴ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

depozitima. Nakon toga, pod uticajem krize, smanjenog obima kreditiranja i viška likvidnosti, dolazi do povlačenja depozitnih sredstava matičnih grupacija, što rezultira i padom učešća. Depoziti ovog sektora smanjeni su od kraja 2009. godine do 31. 12. 2014. godine za cca 60% ili 1,2 milijarde KM. Negativna kretanja u nivou sredstava ovog sektora u prethodnim godinama najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno povrata sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

U 2014. godini depoziti bankarskih institucija smanjeni su za 12% ili 126 miliona KM i sa 31. 12. 2014. godine iznosili su 886 miliona KM, što je uticalo na pad učešća u ukupnim depozitima sa 8,8% na 7,3%. Ova sredstva su za 141 milion KM manja od kreditnih obaveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor finansiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inostranstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija, s napomenom da se ročnost značajno promijenila u korist kratkoročnih depozita, koji su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih ograničenja, odnosno cca 276 miliona KM ili 37% oročenih depozita iz grupacije ima dospjeće do kraja 2015. godine. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obaveza, banke se ponovo suočavaju s problemom održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju u narednom periodu osigurati kvalitetnije izvore po ročnosti, kako bi se nastavio trend rasta kreditnih plasmana.

Treba istaći da se 88% ili 781 milion KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Finansijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrisana u pet velikih banaka (92%). Na ovaj način u ranijem periodu banke u većinskom stranom vlasništvu imale su finansijsku podršku i osiguran priliv novih sredstava za finansiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obaveze i subordinisani dugovi, finansijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod 11 banaka), sa 31. 12. 2014. godine iznosi 1,2 milijarde KM ili 7,4% ukupne pasive bankarskog sektora, što je manje nego na kraju 2013. godine (1,3 milijarde KM ili 8,6% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju učešće od 6,4% (na kraju 2013. godine učešće iznosilo 8,0%), a u ukupnim kreditnim obavezama 27% su kreditne obaveze prema grupaciji (učešće je veće za 0,9 procentnih poena). U odnosu na kraj 2013. godine ova sredstva su smanjena za 10,1% ili 135 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu redovnih dospjeća (depoziti su smanjeni za 15,4% ili 142 miliona KM, dok su kreditne obaveze veće za 2,3% ili šest miliona KM i subordinirani krediti 0,8% ili jedan milion KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, već nekoliko godina prisutan je trend smanjenja izloženosti prema grupaciji iz kako u depozitnim izvorima, tako i u kreditnim, najvećim dijelom po osnovu redovnih plaćanja dospelih obaveza. Zbog nepovoljnih dešavanja u ekonomijama zemalja iz kojih su vlasnici banaka iz F BiH i problema s kojima se suočavaju te zemlje, a posljedično i finansijski sistemi i bankarske grupacije, kao i mjere koje je država Austrija poduzela u cilju jačanja održivosti poslovnih modela velikih međunarodnih aktivnih austrijskih banaka, a time i očuvanja kreditnog rejtinga zemlje¹⁵, evidentno je da je finansijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast u narednom periodu u F BiH morati više finansirati iz rasta domaćih izvora. Posebno treba istaći da su depozitna sredstva koje neke banke dobiju od matičnih grupacija, u posljednje dvije godine najvećim dijelom kratkoročnog dospjeća (najčešće jedan do dva mjeseca) i u funkciji su održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih limita, te zato ne predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročno finansiranje.

¹⁵ Suština mjera je da je kreditna aktivnost supsidijara austrijskih banaka u centralnoj, istočnoj i jugoistočnoj Evropi (CESEE) uvjetovana pojačanim održivim finansiranjem iz domaćih izvora.

U uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja, nezadovoljavajuće ročne strukture domaćih depozitnih izvora, očekivanog daljeg smanjenja stranih izvora finansiranja, problem nepovoljne ročne strukture izvora finansiranja, primarno depozita, kao i njihovog rasta, u narednom periodu biće u fokusu kod većine banaka.

Nakon dužeg perioda pada, depoziti vladinih institucija ostvarili su značajan rast od 41% ili 230 miliona KM, što je najvećim dijelom rezultat odobrenih i povučenih sredstava po osnovu stand by aranžmana sa MMF-om i sa 31. 12. 2014. godine iznosili su 796 miliona KM ili 6,6% ukupnih depozita.

Depoziti ostalih sektora su imali neznatne promjene u iznosu i učešću.

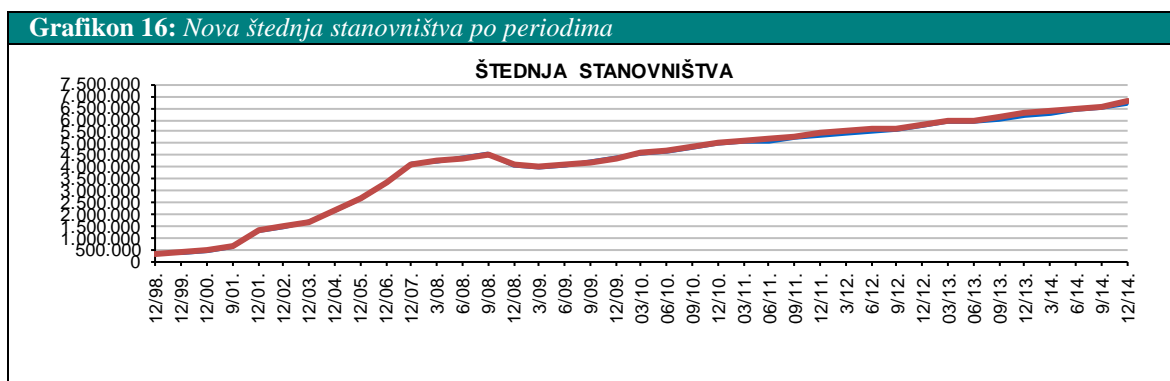
Valutna struktura depozita sa 31. 12. 2014. godine neznatno je promijenjena: depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO) u iznosu od šest milijardi KM smanjili su učešće sa 51,9% na 49,2%, a depoziti u domaćoj valuti iznosili su 6,2 milijarde KM, što je učešće od 50,8%.

Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju 2014. godine neznatno je promijenjena: sredstva rezidenata u iznosu od 11 milijardi KM imala su učešće 90,4% (+ 1,7 procentnih poena), a depoziti nerezidenata iznosili su 1,2 milijarde KM, što je 9,6% ukupnih depozita. Depoziti rezidenata imaju kontinuirani rast, ostvarena stopa od 7,3% ili 750 miliona KM je najveća u posljednje četiri godine (u 2013. godini rast je iznosio 5,2% ili 502 miliona KM). S druge strane, depoziti nerezidenata su smanjeni za 11% ili 143 miliona KM. Depoziti nerezidenata u posljednjih nekoliko godina imaju kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata. Najveće učešće od 22,1% i nominalni iznos od 2,31 milijardu KM depoziti nerezidenata imali su na kraju 2008. godine.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, u 2014. godini imali su rast od 7,9% ili 491 milion KM i sa 31. 12. 2014. godine iznosili su 6,7 milijardi KM.

Tabela 16: Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEKS	
	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	58.050	65.179	73.072	112	112
Privatne	5.698.300	6.135.711	6.618.891	108	108
UKUPNO	5.756.350	6.200.890	6.691.963	108	108

U dvije najveće banke nalazi se 57% štednje, dok devet banaka ima pojedinačno učešće manje od 2%, što iznosi 11,1% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 39% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 61% u stranoj.

Tabela 17: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)						INDEKS	
	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		3/2	4/3
	1	2	3	4	5	6		
Kratkoročni štedni depoziti	2.656.934	46,2%	2.911.827	47,0%	3.129.098	46,8%	110	107
Dugoročni štedni depoziti	3.099.416	53,8%	3.289.063	53,0%	3.562.865	53,2%	106	108
UKUPNO	5.756.350	100,0 %	6.200.890	100,0%	6.691.963	100,0%	108	108

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2013. godine neznatno je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 7,5% ili 217 miliona KM i dugoročnih za 8,3% ili 274 miliona KM, što je rezultiralo neznatnim rastom učešća dugoročnih depozita sa 53,0% na 53,2%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH, u decembru 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Nakon toga pokrenuta je inicijativa za povećanje osiguranog depozita, tako da je od 01. 04. 2010. godine isti povećan na 35.000 KM. Posljednjom odlukom Upravnog odbora Agencije za osiguranje depozita BiH iz dvanaestog mjeseca 2013. godine limit osiguranog depozita povećan je sa dosadašnjih 35.000 KM na 50.000 KM, sa primjenom počev od 01.01.2014. godine. Sve poduzete aktivnosti usmjerene su na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i ukupni ekonomski sistem F BiH i BiH.

Sa 31. 12. 2014. godine ukupno 16 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licencu Agencije za osiguranje depozita u BiH). Jedna banka ne može aplicirati za prijem, jer ne ispunjava kriterije koje je propisala Agencija za osiguranje depozita BH (zbog postojećeg kompozitnog ranga).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁶ banaka u F BiH na dan 31. 12. 2014. godine iznosio je 2,2 milijarde KM.

Treba istaći da je FBA, u cilju usklađivanja sa međunarodnim standardima regulatornog kapitala, sredinom 2014. godine donijela novu Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti (dalje Odluka), što predstavlja inovirani koncept kapitala, u kojem su ranije propisani i primjenjivani minimalni standardi u upravljanju kapitalom dopunjeni dodatnim mjerama za jačanje i očuvanje kapitala. Nove i izmijenjene odredbe imale su utjecaj na formu i sadržaj regulatornih izvještaja u segmentu kapitala, s obavezom primjene od 30.09.2014. godine.

-u 000 KM-

Tabela 18: Regulatorni kapital								
O P I S	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)		
1.a.Osnovni kapital prije umanjnja	1.913.841		2.155.188		1.991.385		113	92
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.198.516		1.200.644		1.230.459		100	102
1.2. Iznos emisioh ažia	136.485		136.485		136.485		100	100
1.3.Rezerve i zadržana dobit	578.840		818.059		624.441		141	76
1.b.Odbitne stavke	191.304		294.629		206.370		154	70
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	120.740		112.610		122.705		93	109
1.2. Gubitak iz tekuće godine	17.818		140.445		36.386		788	26
1.3. Trezorske dionice	156		156		81		100	52
1.4.. Iznos nematerijalne imovine	52.590		41.418		41.873		79	101
1.5. Odložena poreska sredstva	N/a		N/a		4.043		N/a	N/a
1.6.Negativne revalorizacijske rezerve	N/a		N/a		1.282		N/a	N/a
1. Osnovni kapital (1a-1b)	1.722.537	79%	1.860.559	80%	1.785.015	81%	108	96
2. Dopunski kapital	467.100	21%	457.047	20%	412.916	19%	98	90
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.090		3.091		3.091		100	100
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	211.433		215.083		229.889		102	107
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve	N/a		N/a		23.703		N/a	N/a
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti	67.243		71.984		N/a		107	N/a
2.5. Iznos subordinisanih dugova	120.264		165.473		154.814		138	94
2.5. Hibridne stavke i ostali instrumenti	65.070		1.416		1.419		2	100
3. Kapital (1 + 2)	2.189.637	100%	2.317.606	100%	2.197.931	100%	106	95
4. Odbitne stavke od kapitala	98.848		159.710		206.426		162	129
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih lica koji prelazi 5% osn.kap.	3.043		2.844		1.678		93	59
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	95.720		156.866		203.239		164	130
4.3. Ostale odbitne stavke	85		0		1.509		N/a	N/a
5. Neto kapital (3- 4)	2.090.789		2.157.896		1.991.505		103	92

U 2014. godini kapital¹⁷ je smanjen za 5% ili 120 miliona KM, a promjene u osnovnom i dopunskom kapitalu su uticale na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Osnovni kapital je smanjen za 4% ili 76 miliona KM, dok je dopunski smanjen za 10% ili 44 miliona KM. Na promjenu strukture kapitala uticala je i primjena odredbi nove Odluke, od kojih su najznačajnije sljedeće: drugačiji tretman određenih stavki kapitala, uključivanje tekuće dobiti u kapital, izjašnjenje (odluka) skupštine banke o akumuliranoj zadržanoj i/ili neraspoređenoj dobiti iz prethodnog perioda i ostalih rezervi formiranih iz dobiti (po ovom osnovu kapital je smanjen za 93,7 miliona KM).

Pad osnovnog kapitala rezultat je neto efekta smanjenja po navedenim odredbama nove Odluke, najviše iz osnova isključivanja zadržane/neraspoređene dobiti iz prethodnih godina (cca 94 miliona KM), te povećanja po osnovu uključivanja (prijenosa iz dopunskog u osnovni kapital) ostvarene dobiti za 2013. godinu. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit u iznosu od 138 miliona KM raspoređena je na sljedeći način: 99% ili 136 miliona KM u osnovni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su dio dobiti u iznosu od 1,2 miliona rasporedile za djelimično pokriće ranijih gubitaka, dok su dvije banke donijele odluku o

¹⁶ Regulatorni kapital definiran čl. 7, 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH”, broj 46/14).

¹⁷ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A).

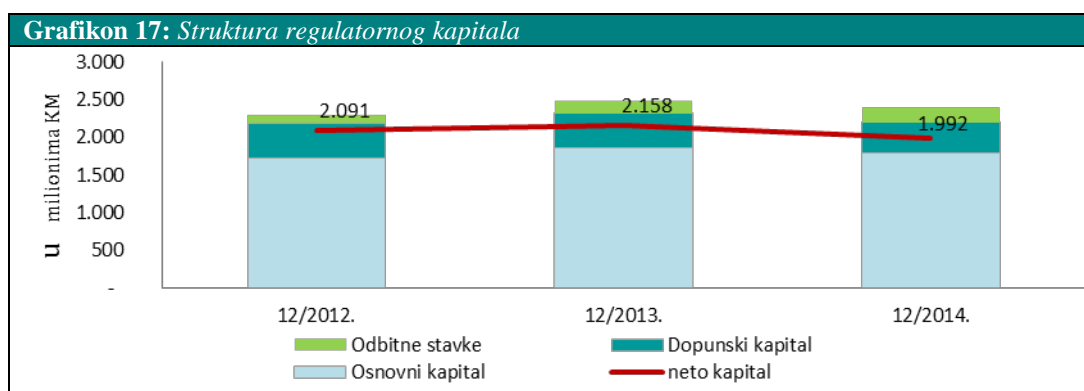
isplati dividende (ukupno 45 miliona KM). Na povećanje osnovnog kapitala uticala je i dokapitalizacija tri banke.

Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su smanjene za 88 miliona KM, najviše kao rezultat smanjenja po osnovu djelimičnog pokrića nepokrivenih gubitaka kod četiri banke u iznosu od 130 miliona KM (od čega se na jednu banku odnosi 107 miliona KM) i povećanja po osnovu tekućeg gubitka od 36 miliona KM.

Dopunski kapital je smanjen za 10% ili 44 miliona KM, a najveći utjecaj je imao navedeni prijenos revidirane dobiti u osnovni kapital, i smanjenje subordinisanih dugova za 11 miliona KM. Na povećanje dopunskog kapitala uticalo je uključjenje nove stavke dopunskog kapitala (prijenos iz osnovnog kapitala): pozitivnih revalorizacijskih rezervi u iznosu od 24 miliona KM, te povećanje općih rezervi za kreditne gubitke za 15 miliona KM.

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilansnim i vanbilansnim stavkama¹⁸ i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 31. 12. 2014. godine iznosila 203 miliona KM, što je za 30% ili 46 miliona KM više nego na kraju 2013. godine (u 2013. godini ova stavka je povećana za 64% ili 61 milion KM).

U narednom grafikonu je data struktura regulatornog kapitala.

Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, posebno isključivanja zadržane /neraspoređene dobiti u iznosu od cca 94 miliona KM i negativnog utjecaja povećanja iznosa nedostajućih RKG (30% ili 46 miliona KM), smanjen za 8% ili 166 miliona KM i sa 31. 12. 2014. godine iznosi dvije milijarde.

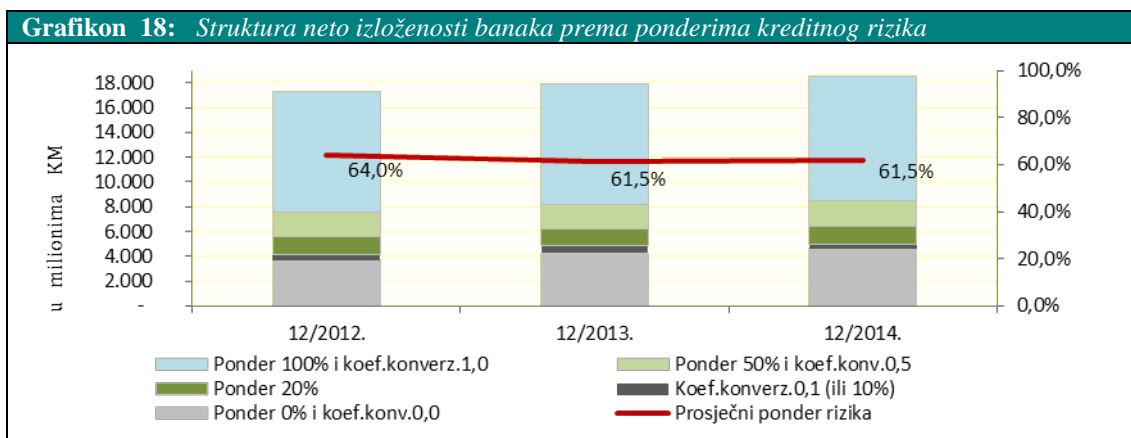
Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sistema, zavisi, s jedne strane, od nivoa neto kapitala, a s druge, od ukupnog rizika aktive (rizik aktive bilansa i vanbilansa i ponderisanog operativnog rizika).

U narednoj tabeli daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za vanbilansne stavke.

¹⁸ Banka iskazuje potrebne regulatorne rezerve kada je ispravka vrijednosti (po MRS-u) manja od obračunatih regulatornih rezervi, što se utvrđuje na nivou pojedinačnog dužnika. Ovu metodologiju banke su počele primjenjivati sa 30. 06. 2012. godine.

-u 000 KM-

Tabela 19: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika					
O P I S	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	17.310.579	17.893.904	18.529.025	103	104
1 Aktiva bilansa stanja	14.568.957	14.969.445	15.637.699	103	104
2. Vanbilansne pozicije	2.741.622	2.924.459	2.891.326	107	99
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	3.647.306	4.198.260	4.599.770	115	110
Ponder 20%	1.460.689	1.424.069	1.361.199	97	96
Ponder 50%	53.155	33.110	54.096	62	163
Ponder 100%	9.407.807	9.314.006	9.622.634	99	103
Koef.konverzije 0,0	51.131	86.947	52.453	170	60
Koef.konverzije 0,1	449.627	550.966	356.611	123	65
Koef.konverzije 0,5	1.867.703	1.916.076	2.073.391	103	108
Koef.konverzije 1,0	373.161	370.470	408.871	99	110
RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.078.498	10.998.977	11.403.153	99	104
Prosječni ponder rizika	64,0%	61,5%	61,5%	96	100

Ukupna neto izloženost banaka (prije primjene pondera), u 2014. godini je povećana za 4% ili 635 miliona KM, na što je uticao rast bilansnih stavki (najviše kao neto efekt rasta stavki koje se ponderišu sa ponderom 0% , 50% i posebno 100% - zbog blagog rasta kreditnog portfolia od 3%, te pada stavki s ponderom 20%), dok su vanbilansne stavke smanjene (stavke koje se ponderišu sa koeficijentom konverzije 0,1 imale su veći pad od rasta stavki s koeficijentom konverzije 0,5). Kao rezultat navedenog, prosječni ponder rizika je ostao isti i iznosi 61,5%.

Isti smjer kretanja imao je ponderisani operativni rizik (POR), koji je također neznatno povećan i iznosi 982 miliona KM. Sve to je rezultiralo povećanjem ukupnog rizika aktive (3%).

Sa 31. 12. 2014. godine učešće rizika aktive bilansa i vanbilansa (izloženost kreditnom riziku) iznosilo je 92%, a operativnom riziku 8%.

Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 31. 12. 2014. godine iznosila je 12,7%, što je za 1,2 procentna poena manje nego na kraju 2013. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁹ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ukupnog rizika aktive. Ovaj koeficijent je na nivou

¹⁹ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

bankarskog sektora sa 31. 12. 2014. godine iznosio 16,1%, što je za 1,9 procentnih poena manje u odnosu na kraj 2013. godine.

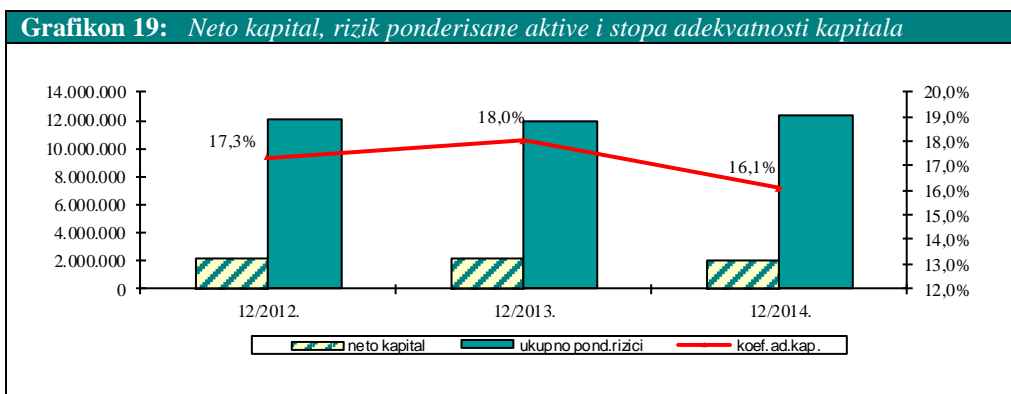
Također, pokazatelj snage i kvaliteta kapitala je odnos osnovnog kapitala (Tier I) i ukupnog rizika aktive, koji sa 31. 12. 2014. godine na nivou bankarskog sektora iznosi 14,4%. Bitna odredba nove Odluke je i obaveza banaka da dio osnovnog kapitala koji je iznad 6% iznosa ukupnog rizika aktive, namijene za pokriće rizika koji se odnose na preventivnu zaštitu od potencijalnih gubitaka u vrijeme krize, odnosno stresnih situacija, kroz zaštitni sloj za očuvanje kapitala koji je ovom Odlukom propisan u iznosu od 2,5% od iznosa ukupnog rizika aktive. Uvedena su i druga dva zaštitna sloja - protuciklični zaštitni sloj i zaštitni sloj za sistemski rizik, koje bi FBA u slučaju potrebe utvrdila posebnom odlukom.

Banke su također, prema novoj Odluci, dužne da osiguraju i održavaju stopu finansijske poluge kao dodatnu sigurnosnu i jednostavnu kapitalnu zaštitu, najmanje u iznosu od 6%, počev sa stanjem na dan 31. 12. 2015. godine, uz obavezu kvartalnog izvještavanja od 30. 09. 2014. godine. Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora na dan 31. 12. 2014. godine iznosi 10%.

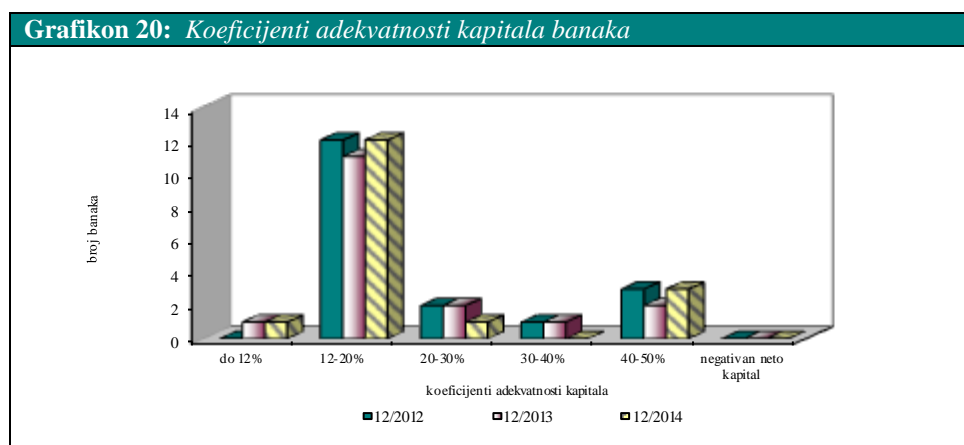
Iako je poslovanje bankarskog sektora posljednjih nekoliko godina pod jakim utjecajem ekonomske krize, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16%. Razlog tome je, s jedne strane, neznatan kreditni rast i pad ukupnog rizika aktive u prethodnim godinama, s napomenom da je u 2014. godini došlo do blagog rasta ukupnog rizika aktive od 3%, a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, a nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo nivo kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za porast nekvalitetnih plasmana i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom periodu značajno uticati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, ukoliko se nastave negativni trendovi u kvalitetu aktive i pogoršanje i rast nenaplativih plasmana. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 miliona KM, a koeficijent (u odnosu na osnovni kapital) 13,2%, na kraju 2013. godine iznosila je 474 miliona KM, što je 25,5% osnovnog kapitala, dok je u 2014. godini neto nekvalitetna aktiva smanjena na iznos od 414 miliona KM, a koeficijent na 23,2% (to je rezultat smanjenja po osnovu prodaje dijela loših kredita u jednoj banci, ali i rasta rezervi za kreditne gubitke, odnosno veće pokrivenosti loših plasmana). Također, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

-000 KM-

Tabela 20: Neto kapital, ukupni ponderisani rizici i stopa adekvatnosti kapitala					
O P I S	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	2.090.789	2.157.896	1.991.505	103	92
2. RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.078.498	10.998.977	11.403.153	99	104
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	974.201	981.318	982.250	101	100
4. UKUPAN RIZIK AKTIVE (2+3)	12.052.699	11.980.295	12.385.403	99	103
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	17,3%	18,0%	16,1%	104	89

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema sa 31. 12. 2014. godine od 16,1% je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema za postojeći nivo izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Od ukupno 17 banaka u F BiH sa 31. 12. 2014. godine 16 banaka je imalo koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a kod jedne banke bio je ispod zakonskog minimuma. Prema analitičkim podacima 13 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2013. godine, u rasponu od 0,1 do 8,2 procentna poena, dok je kod četiri banke bolja, u odnosu na kraj 2013. godine.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 1 banka ima stopu ispod 12% (7,0%),
- 8 banaka ima stopu između 12,3% i 14,8%,
- 3 banke imaju stopu između 15,4% i 16,4%,
- 2 banke imaju stopu između 18,2% i 22,9%,
- 3 banke imaju adekvatnost između 40,4% i 46,7%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalogala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i utjecaja svjetske finansijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH, što je dodatno pojačano utjecajem ogromnih šteta izazvanih poplavama u proljeće i ljeto 2014. godine, kako na privredne subjekte i određene sektore, tako i na stanovništvo u tim područjima. Također su u fokusu i banke koje imaju negativne trendove u kvalitetu aktive, što se negativno odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za dalje slabljenje kapitalne osnove. U uslovima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvaliteta kreditnog portfolija kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na nivo koji bi ugrozio ne samo poslovanje banaka, nego i uticao na stabilnost ukupnog bankarskog sistema.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počev od 31. 12. 2011. godine banke sačinjavaju i prezentiraju finansijske izvještaje u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje finansijske imovine i obaveza primjenjuje MRS 39 - Finansijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati rezerve za kreditne gubitke (RKG) u skladu sa kriterijima iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tabela 21: Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u					
OPIS	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.	INDEKS	
				5(3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
1. Rizična aktiva ²⁰	13.286.676	13.517.944	14.120.362	102	104
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.370.669	1.504.174	1.551.815	110	103
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za vanbilansne stavke	1.092.535	1.255.162	1.241.482	115	99
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	411.077	411.515	454.602	100	110
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	315.734	315.734	315.734	100	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gub.	111.565	156.866	203.238	141	130
7. Nerizične stavke	5.579.911	6.145.092	6.219.445	110	101
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	18.866.587	19.663.036	20.339.807	104	103

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)²¹ banaka u F BiH sa 31. 12. 2014. godine iznosila je 20,3 milijarde KM i veća je za 3% ili 677 miliona KM u odnosu na kraj 2013. godine. Rizična aktiva iznosi 14,1 milijardu KM i veća je za 4% ili 602 miliona KM.

Nerizične stavke iznose 6,2 milijarde KM ili 31% ukupne aktive s vanbilansom i veće su za 1% ili 74 miliona KM u odnosu na kraj 2013. godine.

²⁰ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obaveza od 223 miliona KM obezbjeđenih novčanim depozitom.

²¹ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 85/11 -prečišćeni tekst i 33/12-ispravka, 15/13).

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu iznose 1,5 milijardi KM, a formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama 1,2 milijarde KM. Potrebne regulatorne rezerve²² iznose 455 miliona KM i veće su za 10% ili 43 miliona KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti iznose 316 miliona KM i na istom su nivou, što je rezultat izmjene regulative, odnosno nedostajući iznos RKG iskazan na kraju poslovne godine (počev od 31. 12. 2012. godine) se ne pokriva na teret dobiti, ali i dalje predstavlja odbitnu stavku od kapitala i utiče na izračun stope adekvatnosti kapitala. Nedostajuće regulatorne rezerve²³ sa 31. 12. 2014. godine iznose 203 miliona KM, s rastom od 30% ili 46 miliona KM u odnosu na kraj 2013. godine, što je rezultat kontinuiranog pogoršanja kvaliteta kreditnog portfolia.

Tabela 22: Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

OPIS	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt.%	Iznos	Strukt.%	8 (4/2)	9 (6/4)
1.	2	3	4	5	6	7		
Kredit	9.347.370	85,2	9.396.444	84,3	9.725.304 ²⁴	84,1	101	103
Kamate	86.650	0,8	81.456	0,7	74.573	0,6	94	92
Dospjela potraživanja	1.049.891	9,5	1.144.042	10,3	1.184.588	10,2	109	103
Potraživanja po plać. garancijama	24.360	0,2	31.783	0,3	26.218	0,3	130	82
Ostali plasmani	172.479	1,6	201.786	1,8	194.440	1,7	117	96
Ostala aktiva	292.440	2,7	294.623	2,6	362.972	3,1	101	123
1.RIZIČNA BILANSNA AKTIVA	10.973.190	100,0	11.150.134	100,0	11.568.095	100,0	102	104
2. NERIZIČNA BILANSNA AKTIVA	5.084.000		5.523.506		5.808.284		109	105
3.BRUTO BILANSNA AKTIVA (1+2)	16.057.190		16.673.640		17.376.379		104	104
4.RIZIČNI VANBILANS	2.313.486		2.367.810		2.552.267		102	108
5.NERIZIČNI VANBILANS	495.911		621.586		411.161		125	66
6.UKUPNE VANBILANSNE STAVKE (4+5)	2.809.397		2.989.396		2.963.428		106	99
7.RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM (1+4)	13.286.676		13.517.944		14.120.362		102	104
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	5.579.911		6.145.092		6.219.445		110	101
9. AKTIVA S VANBILANSOM (3+6)	18.866.587		19.663.036		20.339.807		104	103

Bruto bilansna aktiva²⁵ iznosi 17,4 milijarde KM i veća je za 4% ili 703 miliona KM u odnosu na kraj 2013. godine, a rizična bilansna aktiva iznosi 11,6 milijardi KM, što je 67% bruto bilansne aktive i veća je 4% ili 418 miliona KM u odnosu na kraj 2013. godine. Nerizična bilansna aktiva iznosi 5,8 milijardi KM i veća je za 5% ili 285 miliona KM. Vanbilansne rizične stavke iznose 2,5 milijardi KM i veće su za 8% ili 184 miliona KM, a nerizične stavke 411 miliona KM, sa značajnim smanjenjem od 34% ili 210 miliona KM u odnosu na kraj 2013. godine.

Uticaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH je i dalje izražen, što se odražava na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. U 2014. godini ostvaren je blagi rast kredita od 3% ili 318 miliona KM, s napomenom da su prethodne dvije godine godišnje stope rasta iznosile 1,7%. Sa 31. 12. 2014. godine krediti su iznosili 11,2 milijarde KM i s učešćem od 69,1% (-1,2 procentna poena).

Prodaja dijela kreditnog portfolia (loših kredita) jedne velike banke, kao i visok iznos trajnog otpisa kredita (E kategorija) na nivou sistema u 2014. godini (od čega se dvije trećine odnosi na jednu veliku banku u sistemu), imali su negativan efekat na stopu rasta kredita na nivou sistema od 1,7 procentnih poena, ali, s druge strane, pozitivan efekat na pokazatelje kvaliteta aktive na nivou sistema. Iz

²² Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravki vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

²³ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

²⁴ Isključen iznos kredita od 169 miliona KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilansnu aktivu).

²⁵ Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

analitičkih podataka evidentno je da kod većine banaka koeficijenti kvaliteta aktive i dalje imaju trend pogoršanja, što se ogleda kroz rast nekvalitetnih kredita.

U 2014. godini plasirano je ukupno 7,7 milijardi KM novih kredita, što je za 14,5% ili 972 miliona KM više u odnosu na prethodnu godinu. Od ukupno plasiranih kredita na privredu se odnosi 69%, a na stanovništvo 27% (31. 12. 2013. godine: privreda 67%, stanovništvo 28%). Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 47%, kratkoročni 53% (31.12.2013. godine: dugoročni 44%, kratkoročni 56%).

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,2 milijarde KM imaju učešće od 56% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

-u 000 KM-

Tabela 23: Sektorska struktura kredita									
SEKTORI	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS		
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)	
1	2	3	4	5	6	7			
Vladine institucije	132.525	1,2	142.010	1,3	190.401	1,7	107	134	
Javna preduzeća	251.233	2,4	259.769	2,4	253.057	2,3	103	97	
Privatna preduzeća i društ.	5.141.359	48,2	5.202.269	47,9	5.216.068	46,7	101	100	
Bankarske institucije	11.177	0,1	6.671	0,1	10.449	0,1	60	157	
Nebankarske finansijske instit.	41.661	0,4	37.791	0,3	43.424	0,3	91	115	
Građani	5.076.679	47,6	5.194.971	47,9	5.448.307	48,8	102	105	
Ostalo	11.490	0,1	8.919	0,1	8.571	0,1	78	96	
UKUPNO	10.666.124	100,0	10.852.400	100,0	11.170.277	100,0	102	103	

U 2014. godini sektorska struktura kredita je promijenjena u odnosu na kraj 2013. godine, najviše kao rezultat rasta kreditnih plasmana sektoru stanovništva, kao i prethodno navedenog (prodaja loših kredita i trajni otpis, gotovo u cjelini se odnosi na privatna preduzeća). Krediti dati stanovništvu iznose 5,4 milijarde KM i veći su za 5% ili 253 miliona KM (na kraju 2013. godine 5,2 milijarde KM), posljedično učešće je povećano sa 47,9% na 48,8%. Krediti dati privatnim preduzećima iznose 5,2 milijarde KM i na istom su nivou kao i na kraju 2013. godine (ako se isključi utjecaj smanjenja po osnovu prodaje i trajnog otpisa, krediti preduzećima imali su realno rast od 174 miliona KM ili 3,5%), dok je učešće smanjeno sa 47,9% na 46,7%.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 31. 12. 2014. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni: učešće kredita za finansiranje potrošnih dobara²⁶ iznosi 77%, učešće stambenih kredita iznosi 20%, a sa preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda (na kraju 2013. godine: potrošna dobra 75%, stambeni krediti 22% i mali zanati, mali biznis i poljoprivreda 3%).

Tri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 62,4%, a privatnim preduzećima 47,5% ukupnih kredita datih ovim sektorima, što je neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2013. godine.

Valutna struktura kredita: najveće učešće od 64% ili 7,2 milijarde KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: sedam milijardi KM ili 97%, CHF: 205 miliona KM ili 3%), krediti u domaćoj valuti 35% ili 3,9 milijardi KM, a najmanje učešće od samo 1% ili 85 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 78 miliona KM ili 91%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 205 miliona KM iznosi 1,8% ukupnog kreditnog portfolia i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sistemu (31. 12. 2013. godine: 240 miliona KM ili 2,2%).

²⁶ Uključeno kartično poslovanje.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli.

Tabela 24: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)											
Kategorija klasifikacije	31.12.2012.			31.12.2013.			31.12.2014.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)
A	10.571.555	79,6	211.433	10.754.079	79,6	215.083	11.494.400	81,4	229.889	102	107
B	1.227.301	9,3	108.313	1.094.361	8,1	93.547	976.417	6,9	86.166	89	89
C	334.226	2,5	87.874	356.646	2,6	90.541	254.235	1,8	61.643	107	71
D	443.500	3,3	252.970	502.803	3,7	295.224	520.939	3,7	300.442	113	104
E	710.094	5,3	710.079	810.055	6,0	809.779	874.371	6,2	873.675	114	108
Rizična ak. (A-E)	13.286.676	100,0	1.370.669	13.517.944	100,0	1.504.174	14.120.362	100,0	1.551.815	102	104
Klasifikovana (B-E)	2.715.121	20,4	1.159.236	2.763.865	20,4	1.289.091	2.625.962	18,6	1.321.926	102	95
Nekvalitetna (C-E)	1.487.820	11,2	1.050.923	1.669.504	12,4	1.195.544	1.649.545	11,7	1.235.760	112	99
Nerizična akt.²⁷	5.579.911			6.145.092			6.219.445			110	101
UKUPNO (rizična i nerizična)	18.866.587			19.663.036			20.339.807			104	103

Prvi indikator i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i učešća u ukupnim kreditima. U 2014. godini dospjela potraživanja su imala rast od 3% ili 35 miliona KM (u 2013. godini 9% ili 102 miliona KM), a učešće je na istom nivou od 10,8% (učešće bi iznosilo 12,3% ako isključimo dva spomenuta događaja koja su se desila u IV kvartalu).

Ako se analizira kvalitet rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatovati da je u 2014. godini zabilježeno blago poboljšanje kvaliteta aktive, a razlog je isključivo navedena prodaja dijela nekvalitetne aktive u iznosu od cca 112 miliona KM (skoro sve se odnosi na kreditni portfolio) kod jedne banke i značajan trajni otpis (E kategorija) na nivou sistema u iznosu od 85 miliona KM (u 2013. godini banke su trajno otpisale 36 miliona KM, a u 2012. godini 64 miliona KM), koji su uticali na smanjenje sljedećih pokazatelja učešća u rizičnoj aktivi: klasifikovane aktive, nekvalitetne aktive i PKG za cca 1 procentni poen. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno devet banaka ima pokazatelje učešća klasifikovane aktive u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a sedam banaka ima učešće nekvalitetne aktive u odnosu na rizičnu lošije od bankarskog sektora.

Klasifikovana aktiva je sa 31. 12. 2014. godine iznosila 2,6 milijardi KM, a nekvalitetna 1,6 milijardi KM.

Klasifikovana aktiva (B-E) je smanjena za 5% ili 138 miliona KM (u 2013. godini rast je iznosio 2% ili 49 miliona KM). U okviru klasifikovane aktive, nekvalitetna aktiva (C-E) je smanjena za 1% ili 20 miliona KM (u 2013. godini rast nekvalitetne aktive je iznosio 12% ili 182 miliona KM). Kategorija B je smanjena za 11% ili 118 miliona KM (u 2013. godini pad od 11% ili 133 miliona KM), najviše zbog pomjeranja stavki iz B kategorije u nekvalitetnu aktivu. Osim smanjenja B kategorije, ako uzmemo u obzir da E kategorija, i pored smanjenja u iznosu od 128 miliona KM po osnovu gore navedenih efekata, u 2014. godini bilježi rast od 8% ili 64 miliona KM, može se zaključiti da je i dalje

²⁷ Stavke aktive koje se, u skladu s članom 2. stav (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stav (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

prisutno „kvarenje“ kreditnog portfolija, odnosno kod većine banaka prisutan je kontinuiran rast nekvalitetne aktive.

Koeficijent iskazan kroz učešće klasifikovane u rizičnoj aktivni iznosi 18,6%, što je smanjenje za 1,8 procentnih poena u odnosu na kraj 2013. godine (posljednje tri godine ovaj pokazatelj kretao se unutar raspona 20% do 21%).

Najvažniji pokazatelj kvaliteta aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, i u odnosu na kraj prethodne godine smanjen je za 0,7 procentnih poena i iznosi 11,7% (u prethodne dvije godine imao je godišnji rast od cca 1,1 procentni poen), zbog smanjenja nekvalitetne aktive (1% ili 20 miliona KM). Međutim, isti treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da učešće B kategorije iznosi 6,9% (na kraju 2013. godine 8,1%), te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

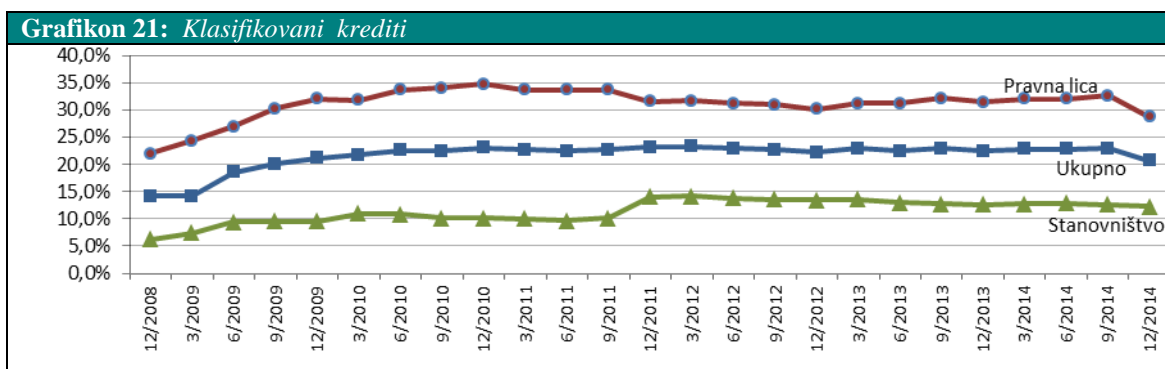
Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravnim licima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim licima.

Tabela 25: Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima													
Kategorija klasifikacije	31.12.2013.						31.12.2014.						
	Stanovni Učešće		Pravna Učešće		UKUPNO		Stanovni Učešće		Pravna Učešće		UKUPNO		
	štvo	%	lica	%	Iznos	Učešće	štvo	%	lica	%	Iznos	Učešće	INDEKS
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	4.538.704	87,4	3.874.012	68,5	8.412.716	77,5	4.775.466	87,6	4.080.845	71,3	8.856.311	79,3	105
B	135.873	2,6	717.004	12,7	852.877	7,9	144.930	2,7	616.619	10,8	761.549	6,8	89
C	70.012	1,3	272.940	4,8	342.952	3,2	64.360	1,2	178.315	3,1	242.675	2,2	71
D	128.351	2,5	361.163	6,4	489.514	4,5	82.705	1,5	416.311	7,3	499.016	4,5	102
E	322.031	6,2	432.310	7,6	754.341	6,9	380.846	7,0	429.880	7,5	810.726	7,2	107
UKUPNO	5.194.971	100,0	5.657.429	100,0	10.852.400	100,0	5.448.307	100,0	5.721.970	100,0	11.170.277	100,0	103
Klas. kred. B-E	656.267	12,6	1.783.417	31,5	2.439.684	22,5	672.841	12,3	1.641.125	28,7	2.313.966	20,7	95
Nekv. kred C-E	520.394	10,0	1.066.413	18,8	1.586.807	14,6	527.911	9,7	1.024.506	17,9	1.552.417	13,9	98
		47,9		52,1		100,0		48,8		51,2		100,0	
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		26,9		73,1		100,0		29,1		70,9		100,0	
Nekvalitetni C-E		32,8		67,2		100,0		34,0		66,0		100,0	
Kategorija B		15,9		84,1		100,0		19,0		81,0		100,0	

Nakon trenda pogoršanja indikatora kvaliteta kredita u prva tri kvartala 2014. godine, u četvrtom kvartalu efekti prodaje dijela kreditnog portfolija i značajnog iznosa trajnog otpisa imali su pozitivan uticaj na indikatore kvaliteta kredita, tako da su na kraju 2014. godine isti poboljšani u odnosu na kraj 2013. godine, što se posebno odrazilo na sektor pravnih lica.

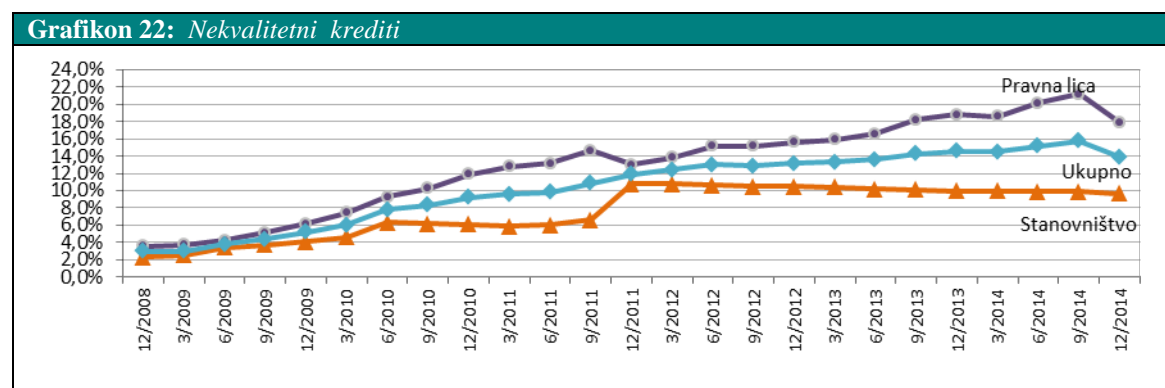
Učešće klasifikovanih kredita je smanjeno na 20,7%, odnosno za 1,8 procentnih poena.

Na nivou ukupnog portfolija, sa 31. 12. 2014. godine učešće nekvalitetnih kredita je, nakon smanjenja od 0,7 procentnih poena, iznosilo 13,9% (u 2013. godini učešće je povećano za 1,4 procentna poena, a u 2012. godini za 1,3 procentna poena), kao rezultat pada ukupnih nekvalitetnih kredita za 2% ili 34 miliona KM. Navedena prodaja dijela kreditnog portfolija (nekvalitetnih kredita) kod jedne banke i trajni otpis imali su pozitivan efekt od 1,4 procentna poena na koeficijent učešća nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima. Kod pravnih lica pad je iznosio 4% ili 42 miliona KM (s obzirom da se navedena dva događaja uglavnom odnosila na pravna lica), dok su krediti stanovništva rasli za 1% ili osam miliona KM (u 2013. godini ukupni nekvalitetni krediti imali su rast 13% ili 180 miliona KM i to: pravnih lica 22,3% ili 194 miliona KM, dok su nekvalitetni krediti stanovništva imali pad od 2,7% ili 14 miliona KM; u 2012. godini ukupno rast je iznosio 12,4% ili 155 miliona KM, kod pravnih lica 23,3% ili 165 miliona KM, dok je kod stanovništva zabilježen pad od 1,8% ili 10 miliona KM).

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima u iznosu od 5,7 milijardi KM, sa 31. 12. 2014. godine u kategorije B do E klasificirano je i dalje zabrinjavajuće visokih 28,7% ili 1,6 milijardi KM, iako je smanjeno za 2,8 procentnih poena u odnosu na kraj 2013. godine (u 2013. godini učešće je povećano za 1,4 procentna poena), dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji, od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 5,4 milijarde KM, u navedene kategorije klasificirano je 12,3% ili 673 miliona KM, što je smanjenje za 0,3 procentna poena u odnosu na kraj 2013. godine, što je također visok nivo.

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na privredu i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfolio pravnih lica ima znatno lošiji kvalitet od sektora stanovništva.

Najvažniji indikator kvaliteta kreditnog portfolija je učešće nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravna lica se odnosi 66%, a na stanovništvo 34% (na kraju 2013. godine: pravna lica 67%, stanovništvo 33%). U 2014. godini učešće nekvalitetnih kredita i kod sektora pravnih lica i kod stanovništva je smanjeno. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima na nekvalitetne kredite se odnosi 17,9% ili jedna milijarda KM, što je za 0,9 procentnih poena manje nego na kraju 2013. godine (u 2013. godini učešće je povećano za 3,2 procentna poena, a u 2012. godini za 2,6 procentnih poena). Za sektor stanovništva isti iznose 9,7% ili 528 miliona KM, što je smanjenje učešća za 0,3 procentna poena (u 2013. godini učešće smanjeno za 0,5 procentnih poena, u 2012. godini za 0,3 procentna poena).

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih lica (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

OPIS	31.12.2013.				31.12.2014.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti pravnim licima za:										
Poljoprivredu (AGR)	112.695	1,0	30.608	27,2	123.863	1,1	24.336	19,6	110	80
Proizvodnju (IND)	1.547.431	14,3	333.666	21,6	1.596.479	14,3	376.607	23,6	103	113
Građevinarstvo (CON)	394.706	3,6	121.971	30,9	381.631	3,4	111.056	29,1	97	91
Trgovinu (TRD)	2.298.260	21,2	392.161	17,1	2.263.740	20,3	349.642	15,4	98	89
Ugostiteljstvo (HTR)	162.102	1,5	29.970	18,5	165.227	1,5	26.039	15,8	102	87
Ostalo ²⁸	1.142.235	10,5	158.037	13,8	1.191.030	10,7	136.826	11,5	104	87
UKUPNO 1.	5.657.429	52,1	1.066.413	18,8	5.721.970	51,2	1.024.506	17,9	101	96
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	3.906.142	36,0	310.450	7,9	4.210.605	37,7	316.997	7,5	108	102
Stambenu izgradnju	1.148.230	10,6	170.282	14,8	1.109.191	9,9	176.846	15,9	97	104
Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	140.599	1,3	39.662	28,2	128.511	1,2	34.068	26,5	91	86
UKUPNO 2.	5.194.971	47,9	520.394	10,0	5.448.307	48,8	527.911	9,7	105	101
UKUPNO (1. +2.)	10.852.400	100,0	1.586.807	14,6	11.170.277	100,0	1.552.417	13,9	103	98

Najveće učešće u ukupnim kreditima pravnih lica imaju sektori trgovine 20,3% i proizvodnje 14,3%, a kod stanovništva najveće učešće imaju krediti za opću potrošnju 37,7% i stambeni krediti 9,9% (na kraju 2013. godine: trgovina 21,2%, proizvodnja 14,3%, opća potrošnja 36% i stambeni krediti 10,6%).

Već duži period negativan i jak utjecaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja učešća nekvalitetnih kredita. Sektor građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nisko učešće od svega 3,4%, i dalje ima najveće učešće nekvalitetnih kredita od 29,1%, iako je u 2014. godini smanjeno za 1,8 procentnih poena, (u 2013. godini rast pet procentnih poena), što je rezultat pada nekvalitetnih kredita za 9% ili 11 miliona KM. Također, kod sektora poljoprivrede, iako ima najmanje učešće od 1,1%, nekvalitetni krediti imaju visoko učešće od 19,6% (12/13: 27,2%), s napomenom da je u 2014. godini prisutno smanjenje nekvalitetnih kredita od 20%.

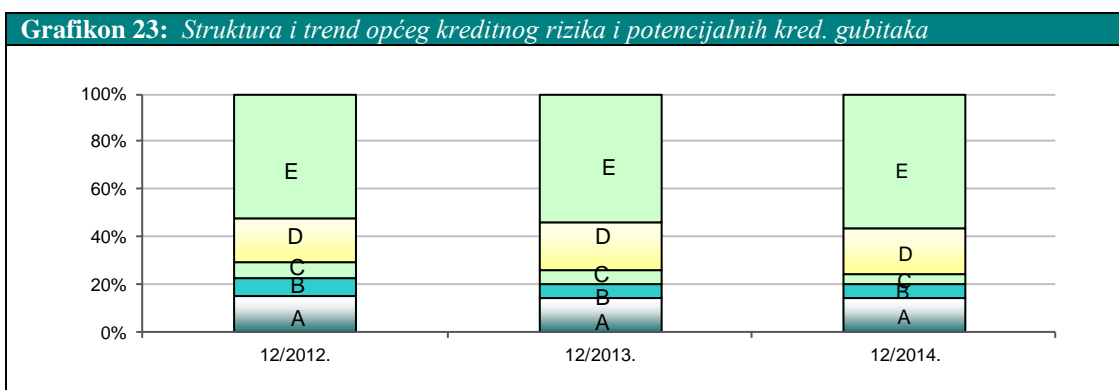
Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim učešćem u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (20,3%) i proizvodnje (14,3%). U 2014. godini došlo je do rasta nekvalitetnih kredita kod sektora proizvodnje za 13% ili 43 miliona KM, a učešće je povećano sa 21,6% na 23,6% (u 2013. godini rast je iznosio visokih 37% ili 90 miliona KM, a učešće je povećano za 5,7 procentnih poena, odnosno na nivo od 21,6%), dok je kod trgovine prisutan pad nekvalitetnih kredita za 11% ili 43 miliona KM, zbog čega je i učešće smanjeno za 1,7 procentnih poena, odnosno na 15,4% (u 2013. godini ostvaren je visok rast od 27% ili 82 miliona KM, a učešće povećano sa 13,3% na 17,1%).

Kod stanovništva krediti za opću potrošnju i stambeni krediti imaju blagi rast nekvalitetnih kredita, dok je kod kredita plasiranih obrtnicima prisutan pad. Najlošiji pokazatelj učešća nekvalitetnih kredita od 26,5% (na kraju 2013. godine 28,2%) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim učešćem od 1,2% u ukupnim kreditima. Relativno visoko učešće nekvalitetnih kredita od 15,9% imaju stambeni krediti (na kraju 2013. godine 14,8%), dok krediti za opću potrošnju, s najvećim učešćem od 37,7% u ukupnim kreditima, imaju najniže učešće, koje iznosi 7,5% (na kraju 2013. godine 7,9%).

²⁸ Uključeni sljedeći sektori: saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Tabela 27: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka								
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A	211.433	15,4	215.083	14,3	229.889	14,8	102	107
B	108.313	7,9	93.547	6,2	86.166	5,6	86	92
C	87.874	6,4	90.541	6,0	61.643	3,9	103	68
D	252.970	18,5	295.224	19,6	300.442	19,4	117	102
E	710.079	51,8	809.779	53,9	873.675	56,3	114	108
UKUPNO	1.370.669	100,0	1.504.174	100,0	1.551.815	100,0	110	103

Analizirajući nivo obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2013. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su veće za 3% ili 48 miliona KM i iznose 1,5 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 7% ili 15 miliona KM i iznose 230 miliona KM, a rezerve za potencijalne kreditne gubitke su veće za 2,5% ili 33 miliona KM. Po kategorijama klasifikacije, kretanja su bila u oba smjera: rezerve za B kategoriju su smanjene za 8% ili sedam miliona KM i iznose 86 miliona KM, dok su rezerve za nekvalitetnu aktivu povećane za 3% ili 40 miliona KM, odnosno na nivo od 1,2 milijarde KM, najviše po osnovu rasta rezervi za E kategoriju od 8% ili 64 miliona KM i D kategoriju za 2% ili pet miliona KM, dok su smanjene rezerve za C kategoriju za 32% ili 29 miliona KM. Navedeno kretanje rezervi za kreditne gubitke je rezultat već pomenute prodaje dijela kreditnog portfolia jedne banke, visokog iznosa trajnog otpisa na nivou sistema, ali i konstantnog pogoršanja kreditnog portfolia, a što je posljedica djelovanja ekonomske krize na realni sektor.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive sa vanbilansom, iznosi 9,4% i manji je za 0,1 procentni poen u odnosu na kraj 2013. godine.

Sa 31. 12. 2014. godine banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8,8%, za C kategoriju 24,2%, D kategoriju 57,7% i E 100% (na kraju 2013. godine: B 8,5%, C 25,4%, D 58,7% i E 100%).²⁹

²⁹ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne da obračunavaju rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim procentima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

U skladu sa MRS/MSFI banke su obavezne umanjena vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilansne stavke i rezerviranja za rizične vanbilansne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilans i vanbilans) i stavki u statusu neizmirenja obaveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu sa internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) dati su u sljedećoj tabeli.

Opis	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)				INDEKS
	31.12.2013.		31.12.2014.		
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	13.517.944	100,0%	14.120.362	100,0%	104
a) Stavke u statusu neizmirenja obaveza (default)	1.886.251	14,0%	1.780.970	12,6%	94
a.1. bilansne stavke u defaultu	1.863.530		1.762.966		95
a.2. vanbilansne stavke u defaultu	22.721		18.004		79
b) Stavke u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	11.631.693	86,0%	12.339.392	87,4%	106
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.255.162	100,0%	1.241.482	100,0%	99
a) Ispravke vrijednosti za default	1.110.375	88,5%	1.093.938	88,1%	98
a.1. Ispravke vrijednosti bilansnih stavki u defaultu	1.105.059		1.087.189		98
a.2. Rezerve za vanbilans u defaultu	5.316		6.749		127
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ³⁰)	144.787	11,5%	147.544	11,9%	102
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	10.852.400	100,0%	11.170.277	100,0%	103
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.799.777	16,6%	1.698.336	15,2%	94
b) Krediti u statusu izmirenja obaveza (performing loans)	9.052.623	83,4%	9.471.941	84,8%	105
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.165.928	100,0%	1.149.468	100,0%	99
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	1.052.412	90,3%	1.034.489	90,0%	98
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	113.516	9,7%	114.979	10,0%	101
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obaveza (default)	58,9%		61,4%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	1,2%		1,2%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti	9,3%		8,8%		

Kreditni u statusu neizmirenja obaveza (default) u 2014. godini smanjeni su za 6% ili 101 milion KM (u 2013. godini rast je iznosio 9% ili 155 miliona KM), a zbog poređenja, nekvalitetni krediti su smanjeni za 2% ili 34 miliona KM. Učešće kredita u defaultu u ukupnim kreditima je smanjeno za 1,4 procentna poena i iznosi 15,2%, a nekvalitetnih kredita 13,9%. Učešće svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivni je smanjeno i iznosi 12,6% (na kraju 2013. godine 14%).

Zbog većeg smanjenja iznosa defaulta (6%) u odnosu na smanjenje ispravki vrijednosti za default (2%), pokrivenost stavki u defaultu ispravkama vrijednosti je povećana i iznosi 61,4% (na kraju 2013. godine 58,9%). Pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke je također povećana i iznosi 74,9% (na kraju 2013. godine: 71,6%), zbog smanjenja nekvalitetne aktive (1%) uz istovremeno povećanje rezervi za kreditne gubitke za 3%.

Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets) je na istom nivou i iznosi 1,2%, dok je pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti smanjena i iznosi 8,8% (na kraju 2013. godine 9,3%). Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je smanjena sa 11,1% na 11,0%.

³⁰ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

Iako su pokazatelji kvaliteta aktive na nivou sistema blago poboljšani, primarno zbog navedena dva događaja (prodaja dijela nekvalitetnih kredita i trajni otpis, ali i kreditni rast, odnosno rast rizične aktive), na osnovu analitičkih podataka za pojedinačne banke može se zaključiti da posljedice ekonomske krize i stanje u realnom sektoru i dalje imaju negativan uticaj na kreditni portfolio većine banaka, kašnjenje u otplati dospjelih obaveza od strane dužnika, prije svega, pravnih lica, što rezultira rastom nekvalitetnih kredita. Također, za očekivati je da će negativni efekti koje su elementarne nepogode iz maja 2014. godine imale na fizička i pravna lica na područjima pogođenim poplavama u BiH, odnosno utjecaj na servisiranje kreditnih obaveza dužnika banaka, imati utjecaj na pokazatelje poslovanja jednog broja banaka i u narednom periodu, primarno kroz rast kredita u defaultu i finansijski rezultat.

U cilju ublažavanja negativnih efekata elementarne nepogode, FBA je 30. 06. 2014. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama³¹.

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u drugoj polovini 2014. godine, od ukupno primljenih 242 zahtjeva za moratorij na kreditne obaveze, odobrile 190 zahtjeva u ukupnom iznosu od 29 miliona KM ili 78% od ukupnog broja upućenih zahtjeva za moratorij. Od ukupnog iznosa moratorija na kreditne obaveze na pravna lica se odnosi 25 miliona KM, a na fizička lica četiri miliona KM.

Također, u skladu s navedenom Odlukom, banke su u drugoj polovini 2014. godine, od ukupno primljenog 261-og zahtjeva za restrukturiranje kreditnih obaveza, odobrile 163 zahtjeva u ukupnom iznosu od 38 miliona KM ili 62% od ukupnog broja upućenih zahtjeva za restrukturiranje kreditnih obaveza. Od ukupnog iznosa restrukturiranih kreditnih obaveza na pravna lica se odnosi 37 miliona KM, a na fizička lica jedan milion KM.

Kreditni odobreni u skladu s navedenom Odlukom u odnosu na ukupne kredite sa 31. 12. 2014. godine imaju veoma nisko učešće: moratorij 0,26% i restrukturiranje 0,34%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza došlo je do aktiviranja jemstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja. FBA je od 31. 12. 2009. godine propisala izvještaj o otplati kredita na teret jemaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jemci. Prema izvještajima banaka u F BiH sa 31. 12. 2014. godine, od ukupnog broja kreditnih partija koji iznosi 1.106.426, 1.673 kreditne partije su otplaćivali jemci (1.910 jemaca). Učešće iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jemci u odnosu na podatke za ukupan sistem je nizak i iznosi svega 0,44% i 0,17%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata globalne finansijske i ekonomske krize, a vodeći računa o očuvanju stabilnosti bankarskog sektora, FBA je krajem 2009. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih lica³².

Osnovni cilj donošenja ovakvih privremenih mjera bio je stimuliranje banaka na "oživljavanje" kreditne aktivnosti, a restrukturiranjem postojećih potraživanja, bez povećanja cijene kredita i troškova za postojeće dužnike, pomoći i fizičkim i pravnim licima da prevaziđu situaciju u kojoj su se našli zbog uticaja ekonomske krize (smanjena platežna sposobnost, kod fizičkih lica zbog gubitka posla, kašnjenja plaće, smanjenja plaća i sl., a kod pravnih zbog povećane nelikvidnosti, značajnog smanjenja poslovnih aktivnosti, vrlo teškog stanja u realnom sektoru uopće i sl.).

³¹ "Službene novine F BiH", br.55/14.

³² "Službene novine F BiH", br.2/10, 1/12, 111/12 i 1/14-Odluka na snazi zaključno sa 31.12.2014.

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u 2014. godini, od ukupno primljenih 503 zahtjeva za reprogram kreditnih obaveza, odobrile 479 zahtjeva u ukupnom iznosu od 80 miliona KM ili 95%, što je 6% više u poređenju sa 2013. godinom. Od ukupnog iznosa odobrenih reprogramiranih obaveza na pravna lica se odnosi 79 miliona KM, a na fizička lica jedan milion KM.

Neto efekat na rezerve za kreditne gubitke po osnovu izvršenih reprograma je povećanje od 611 hiljada KM. Treba istaći da je bilo suprotnih kretanja, odnosno i povećanja i smanjenja RKG po ovom osnovu, što je na kraju rezultiralo navedenim neto efektom.

Kreditni reprogramirani u skladu s navedenom Odlukom u 2014. godini, u odnosu na ukupne kredite sa 31. 12. 2014. godine imaju učešće od svega 0,7% (za sektor pravnih lica u odnosu na portfolio pravnih lica ovaj procenat iznosi 1,4%, dok je za sektor stanovništva 0,02%).

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je i po broju i po iznosu reprogramiranih kreditnih obaveza rezultat relativno skroman, ako se to upoređuje i s ukupnim kreditnim protfolijem i po sektorima (za pravna i fizička lica).

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Također, analizirajući kvalitet aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (šest „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka).

Nakon izrazito visokog rasta nekvalitetnih kredita kod „domaćih“ banaka od 45% u 2013. godini, u 2014. godini je zabilježen rast od 7%, a kod banaka u većinskom stranom vlasništvu prisutan je pad od 4% (u 2013. godini rast nekvalitetnih kredita iznosio je 9%). Učešće nekvalitetnih kredita kod banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosi 12,5%, a kod „domaćih banaka“ 31%, što je posljedica neadekvatnih i slabih sistema upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvaliteta aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utiče i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim

standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica.

Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tabela 29: Transakcije s povezanim licima					
Opis	D A T I K R E D I T I ³³			I N D E K S	
	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, sups. i drugim povezanim pred.	156.861	123.889	160.135	79	129
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	617	570	409	92	72
Upravi banke	2.574	2.507	1.994	97	79
UKUPNO	160.052	126.966	162.538	79	128
Potencijalne i preuzete vanbil. obaveze	21.800	16.046	21.826	74	136

U posmatranom periodu kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za 28%, zbog povećanja izloženosti kod dvije banke, a potencijalne obaveze su povećane za 36%. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim licima i da je nivo rizika nizak. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima, naročito ocjeni sistema identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšan kvalitet upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz finansijskog izvještaja koji prikazuje uspješnost poslovanja banaka, odnosno iz bilansa uspjeha za 2014. godinu, na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH ostvaren je pozitivan finansijski rezultat - dobit u iznosu od 131 milion KM (u 2013. godini ostvaren gubitak u iznosu od 2,7 miliona KM), što je najbolji rezultat do sada, s napomenom da je druga po visini dobit u istom iznosu od 110 miliona KM ostvarena neposredno pred krizu 2007. godine i zatim 2012. godine. Pozitivan efekt na finansijski rezultat sistema posebno je imalo ostvarenje znatno manjeg gubitka kod jedne velike banke (za cca 106 miliona KM), veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale i u prošloj godini (efekat 31 milion KM), te ostvarenje dobiti kod jedne banke koja je prošle godine poslovala sa gubitkom (efekat 19 miliona KM). S druge strane, negativan efekt od cca 23 miliona KM je prvenstveno rezultat ostvarenog značajno većeg gubitka kod jedne banke, te ostvarenje manje dobiti kod četiri banke.

³³ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

Najveći utjecaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka prvenstveno je rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011. godine), što posljedično ima utjecaj na manji nivo troškova ispravki vrijednosti. Ukupan prihod, kao i u prethodnoj godini, ima neznatan rast od 2% ili 15 miliona KM. Zbog rasta nenaplativih kredita i niskog kreditnog rasta, kamatni prihodi su u posljednje tri godine u padu, što banke kompenziraju smanjenjem kamatnih rashoda i rastom operativnih prihoda (naknada za izvršene usluge). Ipak, ključni razlog boljeg finansijskog rezultata na nivou sektora je, kao što je navedeno, značajno smanjenje nekamatnih rashoda od 15% ili 123 miliona KM (u 2013. godini rast od 17% ili 123 miliona KM), najvećim dijelom smanjenje troškova ispravki vrijednosti za 41% ili 95 miliona KM (u 2013. godini troškovi ispravki vrijednosti imali su rast od 61% ili 88 miliona KM), od čega se 85% smanjenja odnosi na jednu banku koja je u prošloj godini imala visok rast.

Pozitivan finansijski rezultat od 167 miliona KM ostvarilo je 15 banaka i isti je veći za 21% ili cca 30 miliona KM u odnosu na 2013 godinu. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 36 miliona KM iskazan je kod dvije banke i isti je četiri puta manji ili za 104 miliona KM nego prethodne godine, što je najvećim dijelom rezultat značajno manjeg gubitka kod jedne velike banke. Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

-000 KM-

Tabela 30: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak						
Opis	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-17.817	4	-140.445	3	-36.386	2
Dobit	128.173	14	137.775	14	167.330	15
Ukupno	110.356	18	-2.670	17	130.944	17

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (167 miliona KM) cca 69% ili 115 miliona KM se odnosi na dvije najveće banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru cca 48%, dok se od ukupnog gubitka od 36 miliona KM, samo na jednu banku sa niskim učešćem aktive u sistemu, odnosi 72% ili 26 miliona KM. Analitički podaci pokazuju da ukupno 11 banaka ima bolji finansijski rezultat (za 157 miliona KM), jedna banka isti, dok četiri banke imaju lošiji rezultat (za 23 miliona KM).

Na osnovu analitičkih podataka i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sistema poboljšana u odnosu na prethodnu godinu, a posebno kod nekih većih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego prošle godine, što je prvenstveno rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa. Međutim, cijeniti profitabilnost samo kroz nivo ostvarenog finansijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utječu na održivost i kvalitet zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaći kreditni rizik i negativne trendove u kvalitetu aktive u posljednjih šest godina, što se vidi kroz rast loših i nenaplativih plasmana (sa napomenom da je krajem 2014. godine došlo do smanjenja po osnovu prodaje dijela nekvalitetnih kredita kod jedne banke i značajnog iznosa trajnog otpisa), a što nije u korelaciji sa smanjenjem troškova ispravki vrijednosti, što je najvažniji faktor koji je uticao na poboljšanje finansijskog rezultata u većini banaka u zadnje četiri godine (nakon implementacije MRS 39 i 37). Navedeno, kao i rezultati analize pokrivenosti loših kredita ispravkama vrijednosti, upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnom nivou.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 874 miliona KM, što je neznatno povećanje od 2% ili 15 miliona KM u odnosu na prethodnu godinu. Ukupni nekamatni rashodi iznose 721

milion KM, sa značajnom stopom pada od 15% ili 123 miliona KM (u 2013. godini rast je bio 17% ili 123 miliona KM), što se pozitivno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita kod većeg broja banaka za 2,9%, smanjenje prosječne kamatne stope na kredite, kao rezultat pada aktivnih kamatnih stopa i rasta loših kredita (sa napomenom da je krajem godine došlo do smanjenja nekvalitetnih kredita po osnovu prodaje dijela kreditnog portfolija kod jedne banke, kao i smanjenja po osnovu trajnog otpisa), imalo je za posljedicu dalji pad kamatnih prihoda, a evidentno je da je trend usporen: u 2012. godini pad je iznosio 7% ili 57 miliona KM, u 2013. godini 4% ili 28 miliona KM i u 2014. godini 1% ili 10 miliona KM. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na prošlu godinu, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, znatno niži kamatni prihodi kod dvije velike banke zbog smanjenja kreditnih aktivnosti, najvećim dijelom utjecali su na smanjenje na nivou sistema. Kamatni prihodi iznose 771 milion KM, sa smanjenjem učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 90,9% na 88,2%. Najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima koji su zabilježili nominalni pad od 11 miliona KM ili 2%, sa smanjenim učešćem u ukupnom prihodu sa 81,9% na 79,3%.

U strukturi kamatnih prihoda po kreditima najveći dio (57%) odnosi se na kamatne prihode od kreditnih plasmana stanovništvu, koji su u odnosu na prošlu godinu neznatno povećani, za 0,6%, a u ukupnom kreditnom portfoliju imaju učešće od 48,8%. Slijede prihodi od kamata na kredite date privatnim preduzećima sa učešćem od 40% i smanjenjem od 5% u odnosu na prošlu godinu i učešćem u kreditnom portfoliju od 46,7%. Na osnovu navedenog može se zaključiti da je kreditni portfolio stanovništva još uvijek za banke profitabilniji i manje rizičan, s obzirom na niži nivo nekvalitetnih kredita u strukturi kreditnih plasmana, ali i zbog većih kamatnih stopa na kredite plasirane stanovništvu, koje su u 2014. godini u prosjeku bile veće za 38% od kamatnih stopa na kredite privredi.

Pozitivna kretanja, kao i prethodnih pet godina, zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su u 2014. godini imali veću stopu pada (-6% ili cca 15 miliona KM) u odnosu na stopu smanjenja kamatnih prihoda (-1% ili 10 miliona KM). Kamatni rashodi iznose 224 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 27,9% na 25,7%. Prosječni kamatonosni depoziti povećani su za 2,9%, a kamatni rashodi po računima depozita koji iznose 192 miliona KM, kao najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima, smanjeni su za 6% ili 13 miliona KM, kao rezultat strukture depozitne osnove (veće učešće depozita koji nose nižu kamatnu stopu) i smanjenja pasivnih kamatnih stopa, što je rezultiralo smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za uporedni period sa 2,26% na 2,06%. Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama iznose 19 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježe smanjenje od 11%, sa smanjenjem učešća u ukupnom prihodu sa 2,5% na 2,2%.

Kao rezultat većeg pada kamatnih rashoda (-6%) od pada kamatnih prihoda (-1%), neto kamatni prihod povećan je za neznatnih 1% ili pet miliona KM i iznosi 546 miliona KM (u 2013. godini ostao je skoro na istom nivou od 540 miliona KM kao i u 2012. godini), sa smanjenim učešćem u strukturi ukupnog prihoda sa 63,1% na 62,5%.

Operativni prihodi iznose 327 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 3% ili 10 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda ostalo je na skoro istom nivou od 37%. U okviru operativnih prihoda najveće učešće imaju naknade za izvršene usluge koje imaju rast od 6% ili 13 miliona KM. Može se zaključiti da banke smanjenje kamatnih prihoda amortiziraju iz kontinuiranog rasta naknada za izvršene usluge.

Velike oscilacije u nekamatnim rashodima u posljednje četiri godine prvenstveno su rezultat promjena (smanjenja ili povećanja) troškova ispravki vrijednosti. Naime, nakon dvije godine pada (u 2011. godini 17% ili 163 miliona KM i u 2012. godini 9% ili 69 miliona KM), u 2013. godini ukupni nekamatni rashodi povećani su 17% ili 123 miliona KM, dok su u 2014. godini smanjeni za 15% ili

123 miliona KM, iznose 721 milion KM, a učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 98,3% na 82,5%, što je opet prvenstveno rezultat značajno nižih troškova ispravke vrijednosti, koji iznose 138 miliona KM i manji su za 41% ili 95 miliona KM (od čega se samo na jednu banku odnosi 85% ili 81 milion KM, koja je u prošloj godini imala izraženo povećanje i visoke troškove ispravki vrijednosti), zbog čega je smanjeno učešće u ukupnom prihodu sa 27,1% na 15,8%.

Troškovi ispravke vrijednosti u 2011. godini, kada je primijenjen novi metodološki okvir, odnosno implementiran MRS 37/39, imali su visoku stopu pada od 51% ili 196 miliona KM, a u 2012. godini smanjeni su dodatno za 24% ili 46 miliona KM. U 2013. godini troškovi ispravke vrijednosti imali su visoku stopu rasta od 61% ili 88 miliona KM, od čega se 84% odnosilo na jednu banku.

S druge strane, operativni rashodi kao značajna stavka nekamatnih rashoda (učešće od cca 65% do 70%) s iznosom od 503 miliona KM i učešćem od 57,6% u ukupnom prihodu, također bilježe pad od 6% ili 32 miliona KM (u 2013. godini rast od 7% ili 35 miliona KM), od toga troškovi plaća i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda su povećani za neznatnih 1% ili dva miliona KM i iznose 248 miliona KM ili 28,4% ukupnog prihoda, troškovi fiksne aktive smanjeni su 11% ili 18 miliona KM, iznose 151 milion KM, što je učešće u ukupnom prihodu od 17,3%. Ostali operativni troškovi bilježe pad od 13% ili 16 miliona KM (u 2013. godini isti su imali rast od 23% ili 22 miliona KM, što je većim dijelom bilo posljedica visokih troškova rezervisanja za sudske sporove kod jedne banke). Banke su u periodu nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih i kamatnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan utjecaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog obima kreditnih aktivnosti i pada kvaliteta kreditnog portfolija.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tabela 31: Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	3.991	0,4	2.461	0,2	3.459	0,3	62	141
Kredit i poslovi lizinga	729.602	65,2	703.462	64,1	692.603	63,1	96	98
Ostali prihodi od kamata	75.831	6,8	75.122	6,8	74.654	6,8	99	99
UKUPNO	809.424	72,4	781.045	71,1	770.716	70,2	96	99
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	216.711	19,4	227.150	20,7	240.362	21,9	105	106
Prihodi iz posl. sa devizama	45.081	4,0	42.695	3,9	45.760	4,2	95	107
Ostali operativni prihodi	47.181	4,2	47.377	4,3	41.142	3,7	100	87
UKUPNO	308.973	27,6	317.222	28,9	327.264	29,8	103	103
UKUPNI PRIHODI (I + II)	1.118.397	100,0	1.098.267	100,0	1.097.980	100,0	98	100

Grafikon 24: Struktura ukupnih prihoda

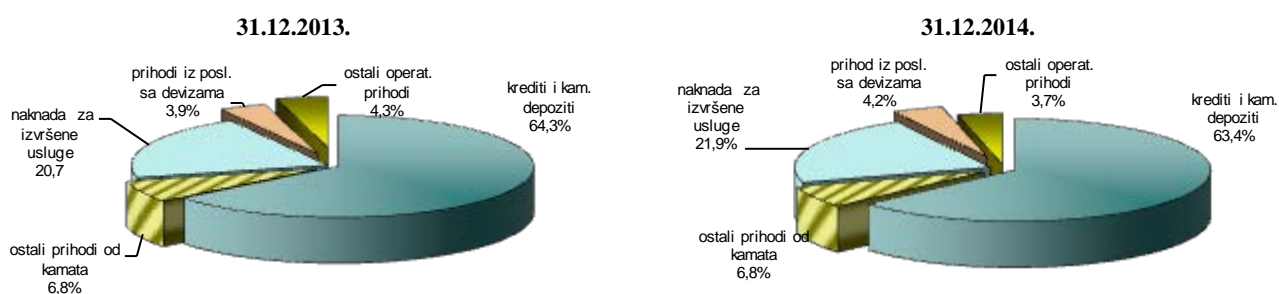
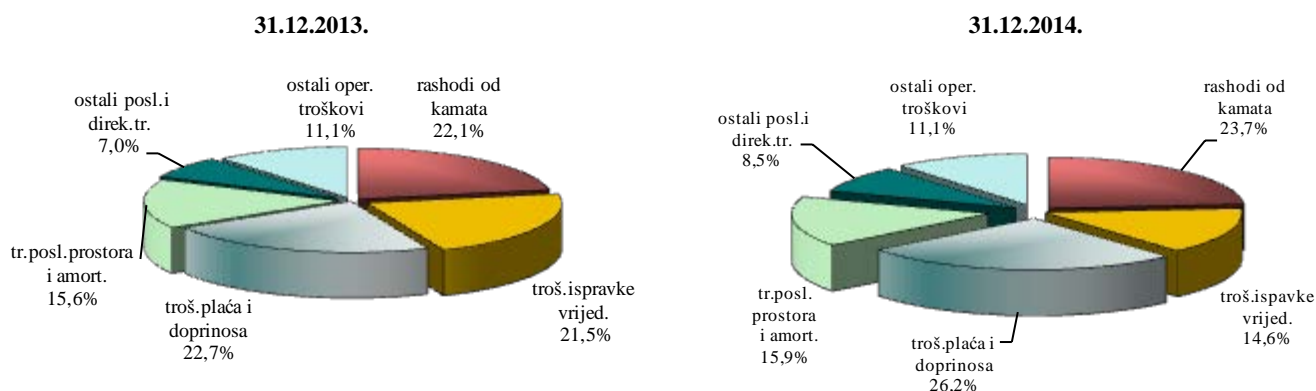

Tabela 32: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)/	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	218.614	22,0	205.187	18,9	192.455	20,3	94	94
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	36.520	3,7	21.253	2,0	18.880	2,0	58	89
Ostali rashodi od kamata	14.635	1,5	12.862	1,2	13.083	1,4	88	102
UKUPNO	269.769	27,2	239.302	22,1	224.418	23,7	89	94
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezervisanja za poten.ob i ostala vrijed.usklađenje	144.750	14,6	232.804	21,5	137.806	14,6	161	59
Troškovi plaća i doprinosa	243.133	24,5	246.087	22,7	248.007	26,2	101	101
Troškovi posl.prostora i amortizacija	158.933	16,1	168.794	15,6	150.709	15,9	106	89
Ostali poslovni i direktni troškovi	76.181	7,7	75.621	7,0	80.006	8,5	99	106
Ostali operativni troškovi	98.441	9,9	120.634	11,1	104.424	11,1	123	87
UKUPNO	721.438	72,8	843.940	77,9	720.952	76,3	117	85
UKUPNI RASHODI (I + II)	991.207	100,0	1.083.242	100,0	945.370	100,0	109	87

Grafikon 25: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tabeli dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u % -

Tabela 33: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima			
KOEFICIJENTI	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
Dobit na prosječnu aktivu	0,7	n/a	0,8
Dobit na prosječni ukupni kapital	5,1	n/a	5,5
Dobit na prosječni dionički kapital	9,3	n/a	10,7
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	3,6	3,6	3,5
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	2,1	2,1	2,1
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	5,7	5,7	5,6
Poslovni i direktni rashodi ³⁴ /prosječna aktiva	1,5	2,1	1,4
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	3,4	3,6	3,2
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	4,8	5,6	4,6

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti, može se zaključiti da je profitabilnost ukupnog sistema znatno bolja, ostvarenje dobiti u odnosu na prethodnu godinu kada je na nivou sistema iskazan gubitak, rezultiralo je da su ključni pokazatelji profitabilnosti pozitivni: ROAA (zarada na prosječnu aktivu) iznosi 0,8% i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) iznosi 10,7%.

³⁴ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

Pokazatelj produktivnosti banaka, mjereno odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (5,6%), blago je pogoršan zbog nešto manjeg povećanja ukupnog prihoda od povećanja prosječne aktive. Kao posljedica znatnog smanjenja troškova ispravke vrijednosti (najvećim dijelom kod jedne banke) ističe se poboljšanje koeficijenta poslovnih i direktnih rashoda u odnosu na prosječnu aktivu, sa 2,1% na 1,4%. Također, zbog racionalizacije operativnih troškova, pokazatelj operativnih rashoda u odnosu na prosječnu aktivu je poboljšana sa 3,6% na 3,2%, kao posljedica smanjenja operativnih rashoda za 6% uz istovremeni porast prosječne aktive od 4%.

U pogoršanim uslovima poslovanja banaka i zbog posljedica ekonomske i finansijske krize na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će i u narednom periodu najviše biti pod utjecajem i zavisit će od dva ključna faktora: a) dalje kretanje i trend u kvalitetu aktive, odnosno nivo kreditnih gubitaka i kreditnog rizika i b) efikasnost upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. S druge strane, prisutno usporavanje i pad ekonomskih aktivnosti utiče na smanjenje potražnje za kreditima, ali i restriktivniji pristup na strani ponude (banaka), direktno će se odraziti na profitabilnost ukupnog bankarskog sektora i u narednom periodu. Također, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvalitet i efikasnost uspostavljenih sistema upravljanja rizicima, jer se time direktno utječe na njene performanse.

2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 01. 07. 2007. godine propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope³⁵ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacione dijelove koji posluju na teritoriji F BiH, kao i na organizacione dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao procenat na godišnjem nivou.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjem nivou, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontovana novčana primanja izjednačavaju sa diskontovanim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom³⁶.

U sljedećoj tabeli daje se pregled ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na nivou bankarskog sistema i za dva najznačajnija sektora (privreda i stanovništvo) za decembar 2012. godine, juni i decembar 2013. godine, te juni i decembar 2014. godine.

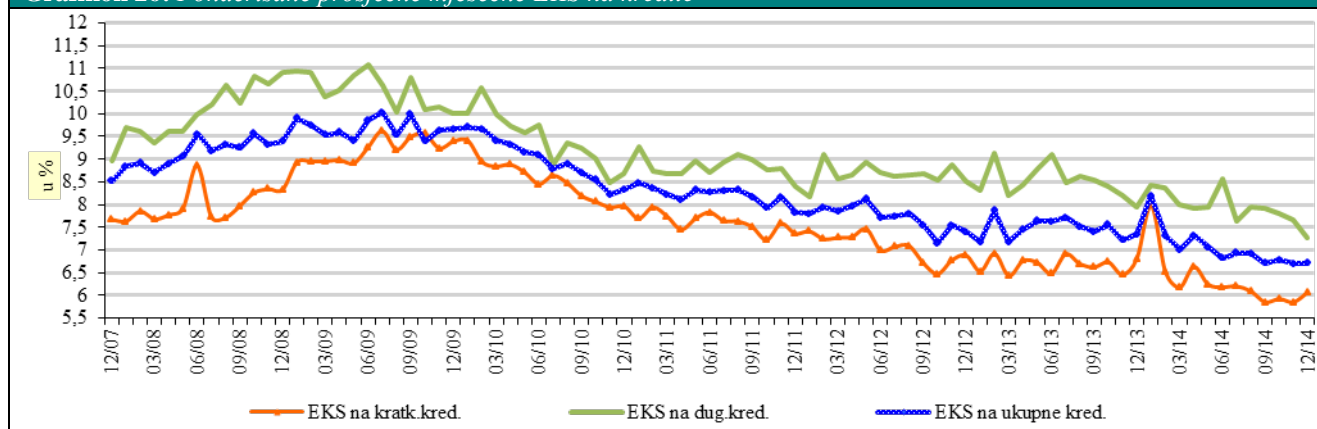
³⁵ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 48/12-prečišćeni tekst i 23/14).

³⁶ Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.

Tabela 34 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite

OPIS	12/2012.		6/2013.		12/2013.		6/2014.		12/2014.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	6,39	6,88	6,04	6,48	6,18	6,81	5,70	6,24	5,58	6,07
1.1. Privredi	6,39	6,86	6,09	6,47	6,21	6,79	5,64	6,13	5,55	5,99
1.2. Stanovništvu	8,46	10,89	7,92	10,91	6,42	8,51	8,32	11,72	6,57	8,90
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	7,66	8,50	8,07	9,10	7,31	7,95	6,81	7,44	6,00	7,28
2.1. Privredi	6,73	7,22	6,94	7,40	6,83	7,17	6,03	6,30	5,29	6,76
2.2. Stanovništvu	8,48	9,59	8,52	9,79	7,93	8,95	7,54	8,47	7,50	8,60
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	6,80	7,40	6,93	7,63	6,72	7,35	6,24	6,82	5,80	6,72
3.1. Privredi	6,45	6,93	6,26	6,66	6,41	6,92	5,76	6,18	5,43	6,32
3.2. Stanovništvu	8,47	9,69	8,49	9,83	7,84	8,92	7,56	8,58	7,44	8,62

Grafikon 26: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na kredite

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, a razlika u odnosu na ponderisanu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

U toku 2014. godine, kao i u prethodne dvije godine, nastavljen je trend blagog pada ponderisanih EKS. Osnovni razlozi blagog, ali kontinuiranog pada ponderisanih EKS su primjena poslovnih politika nižih kamatnih stopa u nekim bankama, zatim sve izraženije konkurencije na bankarskom tržištu F BiH, kao i zbog slabe potražnje za kreditima i s tim povezanom restriktivnijom kreditnom politikom banaka u procesu analize kreditne sposobnosti potencijalnih zajmoprimaca.

Ponderisana EKS u decembru 2014. godine iznosila je 6,72%, što je za 0,63 procentna poena manje od decembarškog nivoa iz 2013. godine. U toku 2014. godine, ponderisane EKS su bilježile veće oscilacije u odnosu na ranije periode, sa najnižom stopom zabilježenom u novembru (6,69%), a najvećom u januaru 2014. godine (8,18%).

Ponderisane kamatne stope na dugoročne kredite u toku 2014. godine bilježe manje oscilacije, i to unutar 1,15 procentnih poena, dok su se na kratkoročne kredite kretale unutar visokih 2,13 procentnih poena.

Ponderisana EKS na kratkoročne kredite u decembru 2014. godine iznosila je 6,07%, što je za 0,74 procentna poena niže u odnosu na decembar 2013. godine, sa najnižom zabilježenom stopom u septembru i novembru 2014. godine od 5,85%, a najvećom u januaru 2014. godine od 7,98%.

Ponderisana EKS na dugoročne kredite je u decembru 2014. godine iznosila 7,28%, što je u odnosu na decembar 2013. godine manje za 0,67 procentnih poena i ujedno je i najniža zabilježena stopa od kada se prikupljaju podaci (od 2007. godine), dok je najveća u toku 2014. godine zabilježena u januaru (8,43%).

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: privredi i stanovništvu³⁷, u 2014. godini kretale su se u istom smjeru, odnosno imale su blagi trend pada. U toku 2014. godine ponderisana EKS na kredite odobrene privredi, iako uz prisutne oscilacije unutar 1,95 procentnih poena, je i dalje niža od EKS na kredite stanovništvu, iznosi 6,32% (12/2013: 6,92%). Kod dugoročnih kredita privrede pad je iznosio 0,41 procentni poen (sa 7,17% na 6,76%), dok su EKS na kratkoročne kredite imale dvostruko veći pad od 0,80 procentnih poena (sa 6,79% na 5,99%).

EKS na kredite plasirane stanovništvu u decembru 2014. godine iznosi 8,62% što je za 0,30 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2013. godine. EKS na kratkoročne kredite plasirane istom sektoru je sa decembarskog nivoa 2013. godine od 8,51% u decembru 2014. godine blago povećana na 8,90%, s napomenom da su kod istih u toku 2014. godine zabilježene visoke oscilacije unutar 3,70 procentnih poena. EKS na dugoročne kredite u decembru 2014. godine iznosila je 8,60% što je za 0,35 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2013. godine.

Također, posmatrano u periodu od zadnjih pet godina, evidentan je umjeren, ali kontinuiran pad ponderisanih prosječnih EKS na kredite izračunate na godišnjem nivou, primarno kod privrede, a kod stanovništva kontinuiran pad iz ranijih godina zaustavljen je u 2013. godini, ali je nastavljen u toku 2014. godine, a što se vidi u sljedećoj tabeli.

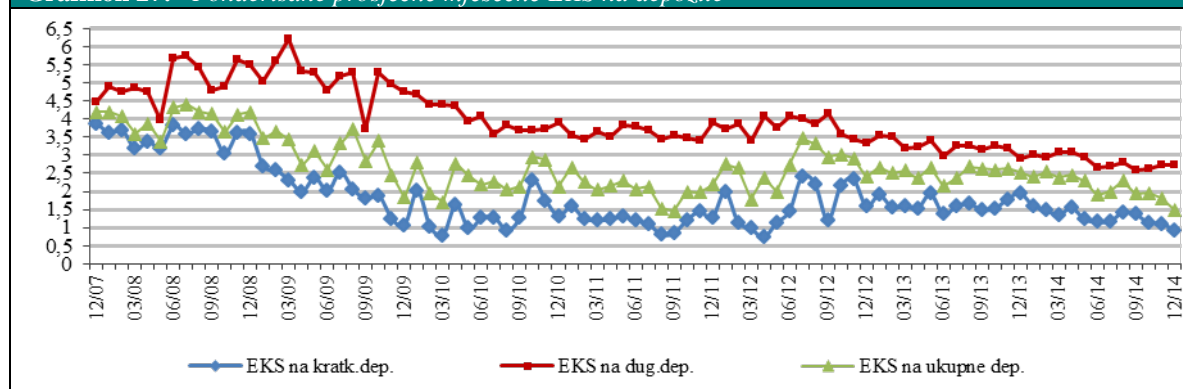
Tabela 35 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjem nivou										
OPIS	2010.		2011.		2012.		2013.		2014.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	7,94	8,49	7,04	7,61	6,45	7,01	6,17	6,66	5,72	6,24
1.1. Privredi	7,92	8,35	6,97	7,45	6,43	6,94	6,22	6,66	5,70	6,17
1.2. Stanovništvu	9,04	12,79	9,08	12,52	8,41	11,52	8,09	11,08	7,98	11,39
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	8,46	9,35	7,97	8,84	7,78	8,70	7,66	8,48	6,98	7,80
2.1. Privredi	7,90	8,35	7,39	7,89	6,86	7,51	6,65	7,12	6,19	6,81
2.2. Stanovništvu	9,12	10,48	8,45	9,62	8,44	9,57	8,35	9,40	7,66	8,66
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	8,20	8,92	7,49	8,21	6,99	7,70	6,82	7,46	6,32	6,98
3.1. Privredi	7,92	8,35	7,09	7,58	6,52	7,07	6,33	6,78	5,84	6,35
3.2. Stanovništvu	9,11	10,60	8,49	9,78	8,44	9,68	8,33	9,48	7,68	8,77

Ponderisane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tabeli.

³⁷ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Tabela 36 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite

O P I S	12/2012.		6/2013.		12/2013.		6/2014.		12/2014.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	1,59	1,59	1,35	1,37	1,94	1,95	1,13	1,15	0,92	0,93
1.1. do tri mjeseca	1,28	1,28	1,01	1,01	1,92	1,92	0,94	0,95	0,42	0,42
1.2. do jedne godine	2,53	2,55	1,80	1,86	1,99	2,01	1,59	1,62	1,94	1,97
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	3,3	3,32	2,95	2,97	2,89	2,92	2,62	2,65	2,67	2,74
2.1. do tri godine	3,17	3,19	2,64	2,66	2,58	2,61	2,55	2,58	2,40	2,48
2.2. preko tri godine	4,42	4,46	4,32	4,33	4,24	4,28	2,83	2,84	3,41	3,43
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	2,39	2,40	2,14	2,16	2,50	2,53	1,88	1,90	1,47	1,50

Grafikon 27: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na depozite

Za razliku od kredita, kod kojih uticaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uslovom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

Generalno, na osnovu analize kretanja EKS na depozite u 2014. godini, kako po sektorima (privreda i stanovništvo), tako i po ročnosti, može se zaključiti da je po svim osnovama nivo u decembru 2014. godine niži u odnosu na decembar 2013. godine, iako su u toku godine zabilježene određene oscilacije.

U odnosu na decembar 2013. godine ponderisana EKS na ukupne oročene depozite u decembru 2014. godine smanjena je za 1,03 procentna poena (sa 2,53% na 1,50%). Ponderisana EKS na kratkoročne depozite u 2014. godini bilježi kretanja unutar 0,62 procentna poena, sa najnižom stopom u decembru u iznosu od 0,93%, te najvećim u aprilu kada je iznosila 1,55%.

Ako se analizira kretanje kamatnih stopa na kratkoročne depozite po periodima ročnosti, EKS na depozite oročene do tri mjeseca bilježi pad od 1,5 procentnih poena u odnosu na decembar 2013. godine, i ista iznosi 0,42%. Neznatan pad bilježi kamatna stopa na depozite oročene do jedne godine, koja u decembru 2014. godine iznosi 1,97% (12/2013: 2,01%). Kratkoročni depoziti se uglavnom posmatraju kao nestabilni izvori finansiranja zbog prirode svoje ročnosti, te kao takvi su podložni visokim oscilacijama, čak i u unutar jedne godine, zbog nastojanja banaka da što efikasnije upravljaju aktivom i pasivom odnosno svojim izvorima finansiranja, a jedan od instrumenata je i politika kamatnih stopa.

Ponderisana EKS na dugoročne depozite u decembru 2014. godine iznosi 2,74% (12/2013: 2,92%), sa najnižom stopom zabilježenom u septembru 2014. godine (2,57%), dok je najveća zabilježena u martu u iznosu od 3,08%. Posmatrano nekoliko godina unazad, ponderisana EKS na dugoročne depozite,

osim sporadičnih manjih oscilacija, isključivo se kretala u rasponu između 2% i 4%.

Ponderisana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine iznosi 2,48% što predstavlja smanjenje od 0,13 procentnih poena u odnosu na nivo iz decembra 2013. godine. EKS na depozite oročene preko tri godine u decembru 2014. godine iznosi 3,43% što je za 0,85 procentnih poena manje od decembra 2013. godine kada je ista iznosila 4,28%.

Prosječna EKS na depozite stanovništva i pravnih lica u decembru 2014. godine imaju niže vrijednosti u odnosu na decembar 2013. godine. Prosječna EKS na depozite stanovništva je niža za 0,52 procentnih poena u odnosu na decembar 2013. godine, i iznosi 2,13%, a ujedno je i najniža zabilježena stopa u toku 2014. godine, dok je najviša zabilježena u martu od 2,70%. Kod privrede, prosječna EKS u decembru 2014. godine je iznosila 2,21%, što je za 0,79 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2013. godine, sa najnižim nivoom od 1,58% zabilježenim u martu, a najveći nivo od 3,25% zabilježen je u februaru.

Od druge polovine 2012. godine dolazi do pada novoprimitljenih depozita privrede, naročito kratkoročnih, i isti su u tom periodu bili na najnižem nivou posmatrano u periodu od zadnje četiri godine, što je imalo za posljedicu visok rast kratkoročnih kamatnih stopa privredi. Iako je u toku 2014. godine došlo do pada kamatnih stopa privredi, i kratkoročnih i dugoročnih, u decembru 2014. godine prosječne kamatne stope privredi (2,21%) i dalje su nešto veće od prosječnih kamatnih stopa stanovništvu (2,13%).

Ukoliko se analizira kretanje ponderisanih prosječnih kamatnih stopa na depozite na godišnjem nivou, u zadnjih pet godina evidentan je pad kamatnih stopa na dugoročne depozite, izuzev u toku 2012. godine, dok su kod kamatnih stopa na kratkoročne depozite prisutne godišnje oscilacije, a iste su rezultirale padom kamatnih stopa u toku 2014. godine, a što se može vidjeti u tabeli u nastavku. Banke putem politike kamatnih stopa upravljaju profitabilnošću, te planiraju optimalnu sektorsku i ročnu strukturu depozitnih izvora, u skladu sa strategijom finansiranja i plasiranja.

Tabela 37 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjem nivou

OPIS	12/2010.		12/2011.		12/2012.		12/2013.		12/2014.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	1,31	1,31	1,16	1,16	1,45	1,47	1,65	1,67	1,20	1,23
1.1. do tri mjeseca	0,60	0,60	0,87	0,87	0,86	0,88	1,47	1,47	0,79	0,80
1.2. do jedne godine	2,79	2,79	2,53	2,53	2,55	2,57	1,85	1,87	1,72	1,76
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	4,00	4,02	3,59	3,63	3,78	3,81	3,20	3,23	2,79	2,82
2.1. do tri godine	3,90	3,92	3,47	3,50	3,69	3,71	2,97	3,00	2,61	2,64
2.2. preko tri godine	4,56	4,60	4,9	4,29	4,44	4,50	4,15	4,18	3,32	3,34
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	2,33	2,33	1,99	2,00	2,61	2,64	2,51	2,53	2,04	2,07

Ponderisane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, daju se u sljedećoj tabeli.

Tabela 38 : Ponderisane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju

OPIS	12/2012.		6/2013.		12/2013.		6/2014.		12/2014.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,43	8,57	8,37	8,53	8,25	8,42	8,14	8,31	8,05	8,22
2. Ponderisane kam. stope na depozite po viđenju	0,19	0,19	0,18	0,18	0,15	0,15	0,13	0,13	0,13	0,13

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderisana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u decembru 2014. godine iznosila je 8,22% (smanjenje za 0,20 procentnih poena u odnosu na decembar 2013. godine), a na depozite po viđenju 0,13%, što je neznatno manje od nivoa iz decembra 2013. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbivanja globalne finansijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sistemi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unapređenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na finansijskim tržištima zbog utjecaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za nesmetano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obaveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaći i da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može da bude izložena u svom poslovanju također došla do izražaja sa izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog utjecaja na finansijski i ekonomski sistem u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankarskog sistema nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani. U 2010. godini dolazi do blagog pogoršanja pokazatelja, što se sa nešto manjim intenzitetom nastavilo u 2011. godini. Do nešto većeg pogoršanja pokazatelja dolazi ponovno u prvom kvartalu 2012. godine, kao posljedica smanjenja novčanih sredstava po osnovu blagog povećanja kreditnih aktivnosti i investicija u vrijednosne papire, smanjenja depozita, plaćanja dospjelih kreditnih obaveza, te rasta nenaplaćenih potraživanja, što je trend, koji se uz blaže oscilacije, nastavio do kraja 2012. godine. U 2013. godini zabilježeno je blago poboljšanje većine pokazatelja, uzrokovano povećanjem depozita i novčanih sredstava, što je nastavljeno i u 2014. godini.

Nastojanje banaka za postizanjem bolje profitabilnosti kroz bolju alokaciju finansijske aktive (ulaganje u vrijednosne papire, blagi kreditni rast), promjene u strukturi depozitnih izvora (rast kratkoročnih obaveza), kao i već duže vrijeme prisutan trend smanjenja obaveza po uzetim kreditima i subordinisanom dugu, pod uticajem dužničke krize i recesije u eurozoni, doveli su do blagog pogoršanja koeficijentata kratkoročne obaveze u odnosu na ukupne obaveze i likvidna sredstva u odnosu na kratkoročne obaveze.

Likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi, te dobrom ročnom usklađenošću finansijske aktive i obaveza, sa trendom blagog poboljšanja od kraja 2010. godine. Ipak, zbog još uvijek prisutnog uticaja i djelovanja finansijske krize u svijetu, te dužničke krize u eurozoni, koja se negativno reflektira na

bankarske sisteme pojedinih evropskih zemalja i banke „majke“ banaka u F BiH, ocjena je da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Također, treba imati u vidu činjenicu da je uticaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno privredno i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obaveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priliva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih uticaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom periodu će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva osiguranje aktive koja ima dobre performanse i čiji kvalitet osigurava da se bankarski krediti zajedno sa kamatama vraćaju u skladu s rokovima dospelja.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospelja.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospelja instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2014. godine najveće učešće od 75,0% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove³⁸) s učešćem od 7,3%. Uzeti krediti su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obaveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³⁹, sa prisutnim promjenama u smjeru trenda u posljednjih nekoliko godina. Nakon dužeg perioda poboljšanja (period prije krize), tokom 2010. godine došlo je do blagog pogoršanja, da bi u 2011. godini i 2012. godini došlo do pozitivnih kretanja (rasta učešća dugoročnih depozita), nakon čega ponovo dolazi do negativnog trenda, odnosno blagog pogoršanja ročne strukture depozita.

- u 000 KM-

Tabela 39: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospelju

DEPOZITI	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	4.805.480	43,8	5.233.356	45,4	5.771.888	47,6	109	110
Do 3 mjeseca	267.199	2,5	365.229	3,2	279.332	2,3	137	76
Do 1 godine	709.620	6,5	668.142	5,8	701.041	5,8	94	105
1. Ukupno kratkoročni	5.782.299	52,8	6.266.727	54,4	6.752.261	55,7	108	108
Do 3 godine	3.576.903	32,6	3.541.354	30,7	3.437.563	28,3	99	97
Preko 3 godine	1.601.799	14,6	1.715.768	14,9	1.940.922	16,0	107	113
2. Ukupno dugoročni	5.178.702	47,2	5.257.122	45,6	5.378.485	44,3	102	102
UKUPNO (1 + 2)	10.961.001	100,0	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	105	105

Ukupni depoziti su u odnosu na kraj 2013. godine povećani za 5% ili 607 miliona KM, najvećim dijelom su rezultat rasta depozita stanovništva za 8% ili 497 miliona KM, vladinih institucija za 41% ili 230 miliona KM, privatnih preduzeća za 9% ili 153 miliona KM i neprofitnih organizacija za 22% ili 58 miliona KM, a sa druge strane smanjenja depozita javnih preduzeća za 18% ili 193 miliona KM

³⁸ Subordinisani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

³⁹ Prema preostalom dospelju.

i bankarskih institucija za 12% ili 126 miliona KM. Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću je relativno dobra, s učešćem kratkoročnih depozita od 55,7% i dugoročnih 44,3%, što je nešto lošije u odnosu na 31. 12. 2013. godine.

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su povećanja kratkoročnih depozita za 8% ili 486 miliona KM, najvećim dijelom kratkoročnih depozita stanovništva za 233 miliona KM, privatnih preduzeća za 186 miliona KM, vladinih institucija za 185 miliona KM (od toga se depozite po viđenju odnosi 146 miliona KM), neprofitnih organizacija za 33 miliona KM i bankarskih institucija za 18 miliona KM, dok je pad zabilježen kod javnih preduzeća 126 miliona KM i nebankarskih finansijskih institucija 47 miliona KM. Dugoročni depoziti blago su povećani za 2% ili 121 milion KM, kao posljedica rasta depozita preko tri godine za 13%, najviše sektora stanovništva, dok je kod depozita do tri godine zabilježeno smanjenje od 3%, najviše kod depozita javnih preduzeća i bankarskih institucija. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita i dalje dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva sa povećanjem učešća sa 63,6% na 67,1% i bankarskih institucija sa smanjenjem učešća sa 12,3% na 9,4%, iako su i depoziti javnih preduzeća također značajan dugoročni izvor, sa smanjenjem učešća sa 9,2% na 7,8%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveće učešće od 71,7% imaju depoziti stanovništva, uz rast učešća od 4,3 procentna poena, zatim depoziti javnih preduzeća 10,2%, uz smanjenje učešća za 3,0 procentna poena. U periodu preko tri godine najveće učešće od 59,0% imaju depoziti stanovništva uz povećanje učešća za 3,2 procentna poena, a depoziti bankarskih institucija, s već duže vrijeme prisutnim trendom smanjenja, koji je nešto usporeniji, imaju učešće od 20,5% (na kraju 2013. godine 25,6%; 2012. godine 33,0%; 2011. godine 46,9% i 2010. godine 60,9%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za period od izvještajnog datuma do datuma dospijea, što je prezentirano u narednoj tabeli.

- u 000 KM-

Tabela 40: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	4.941.325	45,1	5.343.263	46,4	5.735.521	47,3	108	107
7- 90 dana	908.834	8,3	920.951	7,9	898.335	7,4	101	96
91 dan do jedne godine	2.278.639	20,8	2.126.249	18,5	2.193.643	18,0	93	103
1. Ukupno kratkoročni	8.128.798	74,2	8.390.463	72,8	8.827.499	72,8	103	105
Do 5 godina	2.609.727	23,8	3.002.846	26,1	3.150.040	26,0	115	105
Preko 5 godina	222.476	2,0	130.540	1,1	153.207	1,3	59	117
2. Ukupno dugoročni	2.832.203	25,8	3.133.386	27,2	3.303.247	27,2	111	105
UKUPNO (1 + 2)	10.961.001	100,0	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	105	105

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog učešća kratkoročnih depozita od 72,8%, iako je prisutan trend stagnacije u odnosu na kraj 2013. godine. Kratkoročni depoziti su imali rast od 5% ili 436 miliona KM, a dugoročni depoziti za 5% ili 171 milion KM, dok su učešća ostala ista kao na kraju 2013. godine. Ako se pogleda struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (95,4% dugoročnih depozita i 26,0% ukupnih depozita), a smanjenje depozita sa preostalom ročnošću preko pet godina u posljednje dvije godine zaustavljeno je u 2014. godini, kada je zabilježeno umjereno povećanje od 17% ili 23 miliona KM. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,3 milijarde KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 31. 12. 2014. godine cca 2,0 milijarde KM, odnosno 38% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora finansiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita, te da se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priliv finansijskih sredstava (zaduživanje) iz inostranstva, kako od matičnih grupacija, tako i od finansijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera, FBA je u junu 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti⁴⁰. Uz prethodno ispunjavanje propisanih uslova i saglasnost FBA, banke imaju mogućnost da određeni iznos (tzv. korektivni iznos) depozita stanovništva po viđenju koriste za kreditiranje sa dužim rokovima dospjeća. Sa 31. 12. 2014. godine jedna banka je, nakon dobijene saglasnosti FBA, počela koristiti korektivni iznos, a u narednom periodu očekuje se da će još neke banke aplicirati za korištenje korektivnog iznosa. Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji poticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a efekti se očekuju u narednom periodu.

Međutim, supervizorska zabrinutost je također prisutna zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom periodu i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tabela 41: Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	1.074.251	10,1	1.175.825	10,8	1.210.806	10,8	109	103
Kratkoročni krediti	2.472.571	23,2	2.360.832	21,8	2.256.837	20,2	95	96
Dugoročni krediti	7.119.302	66,7	7.315.743	67,4	7.702.634	69,0	103	105
UKUPNO KREDITI	10.666.124	100,0	10.852.400	100,0	11.170.277	100,0	102	103

U 2014. godini dugoročni krediti su povećani za 5% ili 387 miliona KM, kratkoročni krediti bilježe pad od 4% ili 104 miliona KM, dok su dospjela potraživanja blago povećana za 3% ili 35 miliona KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje imaju dužnici banaka u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 64% se odnosi na privatna preduzeća, 33% stanovništvo i 3% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 84,8% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 50,9%.

⁴⁰ Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima upravljanja rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 46/14).

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 69,1% što je za 1,2 procentna poena manje u odnosu na kraj 2013. godine, a krediti su ostvarili blagi rast od 3%. Novčana sredstva su povećana za 3% ili 142 miliona KM, a njihovo učešće, u odnosu na kraj 2013. godine, neznatno je smanjeno (28,6% na 28,2%).

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tabeli. Prelazak na novu regulativu sa 31. 12. 2011. godine doveo je do značajnog povećanja iznosa ukupnih kredita što je imalo uticaja na pogoršanje pokazatelja: krediti u odnosu na depozite i uzete kredite, u odnosu na prethodne periode.

U 2012. godini zabilježeno je dalje pogoršanje pokazatelja likvidnosti, uzrokovano smanjenjem novčanih sredstava radi povećanja kreditnih aktivnosti i izmirenja dospjelih kreditnih obaveza, dok je koeficijent kratkoročne finansijske obaveze/ukupne finansijske obaveze bio neznatno poboljšan radi bolje ročne strukture izvora. Povećanje depozita i novčanih sredstava u 2013. godini dovelo je do blagog poboljšanja pokazatelja. Sa 31. 12. 2014. godine pokazatelji su na približno istom nivou kao i na kraju 2013. godine.

- u % -

Tabela 42: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ⁴¹ / ukupna aktiva	26,8	28,9	28,5
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	46,2	50,6	49,1
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	68,9	67,9	69,3
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ⁴²	88,1	86,4	84,9
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ⁴³	86,8	85,3	83,9

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2013. godini, nakon pogoršanja u 2012. godini, poboljšan (sa 88,1% na 86,4%), a isti trend je nastavljen i u 2014. godini i sa 31. 12. 2014. godine pokazatelj je iznosio 84,9%. Kod devet banaka pokazatelj je viši od 85% (kritični nivo). S jedne strane, kod ovih banaka to je rezultat strukture pasive (relativno značajno učešće kapitala), a s druge strane, visokog učešća kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju, pri on site kontrolama, usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja nivoa likvidnosti, te poboljšaju prakse za upravljanje izvorima sredstava, kako bi se osigurale zadovoljavajuće pozicije likvidnosti.

Banke su u 2014. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH. Obavezna rezerva kao značajan instrument monetarne politike, u BiH u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uslovima utjecaja krize i pojačanog odliva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 01. 10. 2008. godine u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utječe također značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 10% (do 10. 06. 2014. godine 20%) u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 5% (do 10. 06. 2014. godine 10%) prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

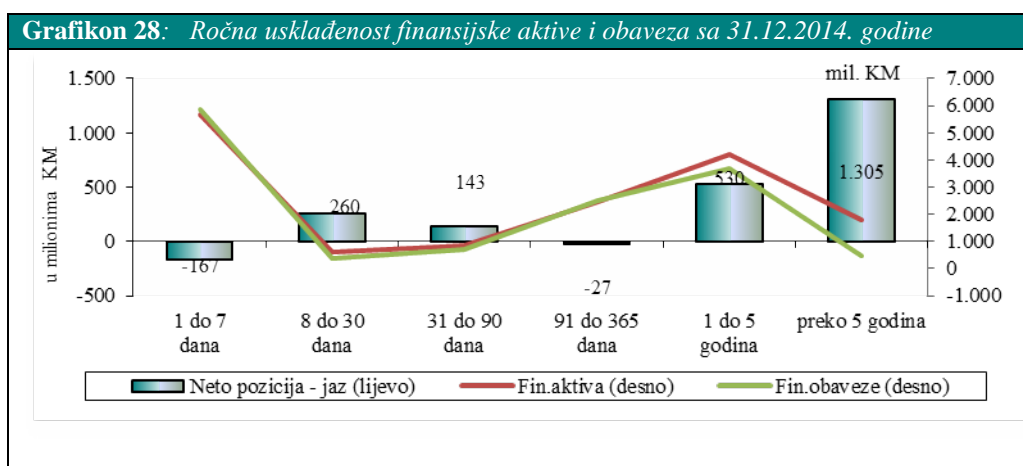
⁴¹ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

⁴² Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

⁴³ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

Tabela 43: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
1	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5(3/2)	6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.408.958	3.722.887	4.060.671	109	109
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.149.188	3.423.657	3.797.970	109	111
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	5.631.431	5.887.967	6.351.607	105	108
4. Iznos obaveze ⁴⁴ :					
4.1. dekadni prosjek 10% od iznosa red.br. 3	1.126.286	1.177.593	635.163	105	54
4.2. dnevni minimum 5% od iznosa red.br.3	563.143	588.798	317.580	105	54
5. Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek ⁴⁵					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.282.672	2.545.294	3.425.485	112	135
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.586.045	2.834.859	3.480.390	110	123

Ukoliko se posmatra ročna usklađenost preostalih dospijuća ukupne finansijske aktive⁴⁶ i obaveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2013. godine.

Sa 31. 12. 2014. godine kratkoročna finansijska aktiva banaka u iznosu od 9,6 milijardi KM bila je veća za 209 miliona KM od kratkoročnih obaveza. U odnosu na kraj 2013. godine, kada je pozitivni jaj iznosio 522 miliona KM, to je smanjenje od 313 miliona KM ili 60,0%, a koeficijent pokrivenosti od 102,2% je i dalje na zadovoljavajućem nivou.

Kratkoročna finansijska aktiva je povećana za 2,9%, a kratkoročne finansijske obaveze za 6,6%. U okviru kratkoročne finansijske aktive najveće povećanje od 53,7% ili 205 miliona KM zabilježeno je kod aktive za trgovinu, kod novčanih sredstava 3,2% ili 142 miliona KM, te kod vrijednosnih papira koji se drže do dospeljuća za 13,1% ili 11 miliona KM. Pad je zabilježen kod kredita 1,9% ili 81 milion KM i ostale finansijske aktive 6,0% ili devet miliona KM. Finansijska aktiva preostalog roka dospeljuća preko jedne godine je povećana za 7,9% ili 438 miliona KM, najviše kao posljedica povećanje kredita za 7,6% ili 415 miliona KM.

Na strani obaveza s rokom dospeljuća do jedne godine (9,4 milijarde KM), koje su povećane za 6,6% ili 580 miliona KM, najveće povećanje se odnosi na rast depozita od 5,2% ili 436 miliona KM,

⁴⁴ U čl.1 Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Sl.novine F BiH“, br. 46/14) smanjen je procenat održavanja prosječnog dekadnog minimuma likvidnosti sa 20% na 10% i visine dnevnog minimuma novčanih sredstava sa 10% na 5%.

⁴⁵ Promjene u indexima na pozicijama 4.1., 4.2., 5. i 6. su rezultat izmjene navedene u prethodnoj napomeni.

⁴⁶ Finansijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

obaveza po uzetim kreditima za 69,4% ili 147 miliona KM i subordinisanih dugova za 8,3% ili dva miliona KM. Obaveze s rokom dospjeća preko jedne godine (4,2 milijarde KM) ostale su gotovo na istom nivou.

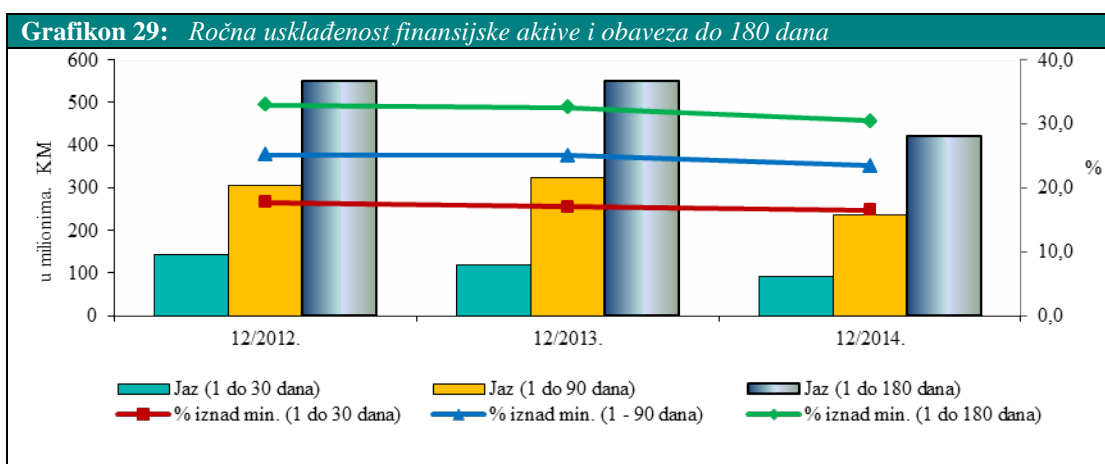
Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospjeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴⁷.

- u 000 KM -

Tabela 44: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.490.582	5.924.526	6.309.132	108	106
2. iznos finansijskih obaveza	5.346.703	5.806.822	6.215.782	109	107
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	143.879	117.704	93.350	82	79
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,7%	102,0%	101,5%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	17,7%	17,0%	16,5%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.355.017	6.809.340	7.137.846	107	105
2. iznos finansijskih obaveza	6.048.777	6.485.914	6.901.893	107	106
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	306.240	323.426	235.953	106	73
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	105,1%	105,0%	103,4%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	25,1%	25,0%	23,4%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.454.731	7.812.974	8.068.361	105	103
2. iznos finansijskih obaveza	6.903.027	7.263.293	7.647.885	105	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	551.704	549.681	420.476	100	76
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	108,0%	107,6%	105,5%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	33,0%	32,6%	30,5%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 31. 12. 2014. godine pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

⁴⁷ Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospjeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospjeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospjeća do 90 dana u plasmane s rokom dospjeća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospjeća do 180 dana u plasmane s rokom dospjeća do 180 dana.

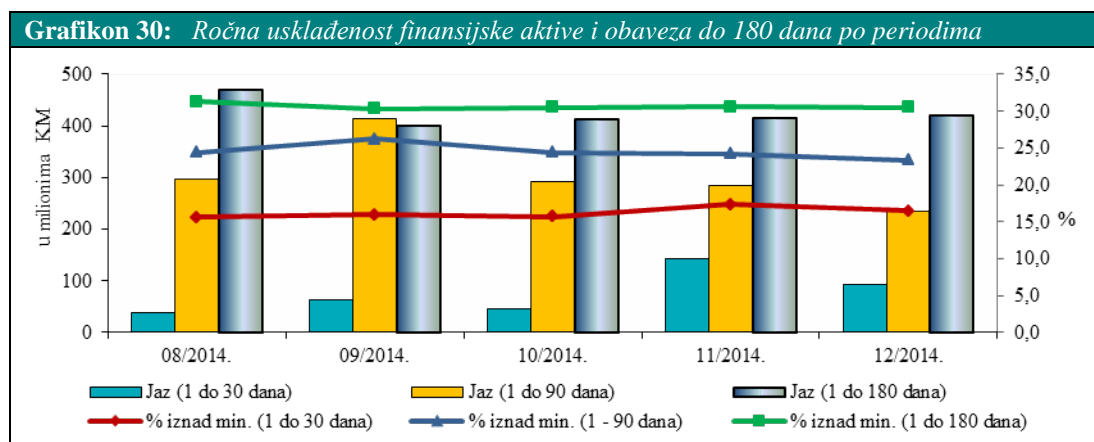
U prethodne dvije godine (2012. godine i 2013. godine) bio je prisutan trend poboljšanja ročne usklađenosti, sa 31. 12. 2012. godine finansijska aktiva bila je veća od finansijskih obaveza u sva tri intervala dospijeća, uz nešto veće poboljšanje pozicija likvidnosti u intervalu do 90 i do 180 dana, dok je pozitivni jaz u intervalu do 30 dana bio ipak nešto manji u odnosu na 31. 12. 2011. godine. Ostvareni procenti ročne usklađenosti su bili iznad propisanog minimuma, i to za 17,7% u prvom intervalu, 25,1% u drugom i 33,0% u trećem intervalu.

Sa 31. 12. 2013. godine ostvareni procenti ročne usklađenosti su u sva tri intervala skoro isti kao na kraju 2012. godine i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 17,0%, u drugom za 25,0% i u trećem intervalu za 32,6%.

Sa 31. 12. 2014. godine ostvareni procenti ročne usklađenosti su nešto niži nego na kraju 2013. godine, zbog smanjenja jaza po osnovu većeg povećanja finansijskih obaveza od povećanja finansijske aktive, najvećim dijelom po osnovu rasta depozita i obaveza po uzetim kreditima u drugom i trećem intervalu, dok je rast finansijske aktive najvećim dijelom ostvaren po osnovu rasta novčanih sredstava i aktive za trgovinu.

Ostvareni procenti ročne usklađenosti, iako nešto niži nego na kraju 2013. godine, su i dalje znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 16,5%, u drugom za 23,4% i u trećem intervalu za 30,5%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza u periodu august-decembar 2014. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim procentima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na osnovu svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankarskog sistema u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte finansijske krize na BiH i uticaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog loše ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obaveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor finansiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priliva likvidnih sredstava zbog pada naplativosti kredita, treba istaći da će u narednom periodu banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvještaja i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴⁸ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke⁴⁹.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 31. 12. 2014. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 11,4% ili 1,8 milijardi KM (na kraju 2013. godine 12,6% ili 1,9 milijardi KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 44,2% ili 7,1 milijardu KM (na kraju 2013. godine 46,7% ili 7,2 milijarde KM).

⁴⁸ "Službene novine F BiH", br. 48/12 – Prečišćeni tekst.

⁴⁹ Članom 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

-u milionima KM-

Tabela 45: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno) ⁵⁰

Opis	31.12.2013.				31.12.2014.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	996	13,0	1.516	18,0	960	12,6	1.385	16,7	96	91
2. Krediti	40	0,5	44	0,5	38	0,5	41	0,5	95	93
3. Krediti s val. klauzulom	6.285	82,2	6.465	76,9	6.301	83,0	6.449	77,9	100	100
4. Ostalo	332	4,3	386	4,6	295	3,9	409	4,9	89	106
Ukupno (1+2+3+4)	7.653	100,0	8.411	100,0	7.594	100,0	8.284	100,0	99	98
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	5.345	72,6	5.990	74,7	5.363	72,5	5.975	74,4	100	100
2. Uzeti krediti	986	13,4	994	12,4	949	12,8	954	11,9	96	96
3. Dep. i kred. s val. klauz.	798	10,9	798	9,9	882	11,9	882	11,0	111	111
4. ostalo	226	3,1	237	3,0	209	2,8	216	2,7	92	91
Ukupno (1+2+3+4)	7.355	100,0	8.019	100,0	7.403	100,0	8.027	100,0	101	100
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	80		80		78		78			
2. Pasiva	255		359		50		109			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	122		113		219		226			
%	6,6%		6,1%		12,3%		12,7%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	23,4%		23,9%		17,7%		17,3%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi⁵¹ dominantno je učešće EURO od 70,4%, što je neznatno više od učešća 31. 12. 2013. godine (70,3%), zbog blažeg smanjenja nominalnog iznosa sa 1,36 milijardi KM na 1,29 milijardi KM. Učešće EURO u obavezama od 91,3% je nešto više nego na kraju 2013. godine, uz pad nominalnog iznosa za 36 miliona KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kreditni) i obaveza⁵², koji je posebno značajan u aktivi (77,8% ili 6,5 milijardi KM) i približno je na istom nivou kao i 31. 12. 2013. godine (76,9% ili 6,5 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 22,2% ili 1,8 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 15,6% ili 1,3 milijarde KM i ostale valute 6,5% ili 0,5 milijardi KM (na kraju 2013. godine ostale stavke u EURO imale su učešće od 16,3% ili 1,4 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (10 milijardi KM), cca 64,4% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (97,7%).

Na strani izvora, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (osam milijardi KM) najveće učešće od 81,2% ili 6,5 milijardi KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih

⁵⁰ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁵¹ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, finansijska aktiva se do 31.12.2011. godine iskazivala po neto principu, odnosno umanjena za rezerve za kreditne gubitke, dok se sa prelaskom na novu metodologiju izračuna umanjena stavki finansijske aktive u skladu sa MRS, od 31.12.2011. godine, iskazuje umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obaveze.

⁵² U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kreditni) i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

obaveza minimalan i iznosi 11,0% ili 0,9 milijardi KM (na kraju 2013. godine učešće obaveza u EURO bilo je 81,8% ili 6,5 milijardi KM, a indeksiranih obaveza 9,9% ili 0,8 milijardi KM).

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema F BiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u 2014. godini kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 31. 12. 2014. godine dugu deviznu poziciju imalo je 15 banaka, a kratku poziciju dvije banke. Na nivou sistema iskazana je duga devizna pozicija od 12,7% ukupnog osnovnog kapitala banaka, što je za 17,3 procentna poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO, kao i ukupna, iznosila je 12,3% što je za 17,7 procentnih poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (neto duga pozicija).

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u periodu provođenja reformi je dostigao zavidan nivo i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio finansijskog i ukupnog ekonomskog sistema F BiH. Naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktuelnim stresnim uslovima, te njegov dalji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uslovljeni stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduslov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi poticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor privrede i stanovništva.

U cilju dodatnog jačanja otpornosti banaka u Federaciji BiH na potencijalno moguće oštrije krizne situacije, FBA je početkom 2013. godine donijela Odluku o privremenom ograničenju i minimalnim uslovima za isplatu dividendi, diskrecionih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka, čime je isplata dividendi vezana za postojanje kapitalnog zaštitnog amortizera u iznosu od 2,5% u odnosu na propisanu minimalnu stopu adekvatnosti kapitala i stopu osnovnog kapitala banaka u odnosu na rizičnu aktivu. U maju 2014. godine po usvajanju nove Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti, prestala je da važi ova privremena Odluka, a zahtjevi privremene Odluke su uključeni u novu Odluku. Novom Odlukom su osim kvantitativnog i strukturalnog jačanja regulatornih zahtjeva za kapital, uveli i dodatni kapitalni zahtjevi: kapitalna poluga 6%, konzervacioni tampon za pokriće povećanih gubitaka za slučaj krize (u visini 2,5%). U skladu sa novom Odlukom, FBA u slučaju potrebe može posebnom odlukom propisati i druge specifične tampone za protucikličnu zaštitu i sistemski rizik, koje bi morao činiti osnovni kapital iznad minimalnog propisanog.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora finansiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, te da se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, FBA je u junu 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti. Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji poticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a efekti se očekuju u narednom periodu.

U 2014. godini Agencija je, također, donijela podzakonske akte vezano za primjenu Zakona o zaštiti žiranata u Federaciji Bosne i Hercegovine i Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga u Federaciji

Bosne i Hercegovine, čime se zaokružio regulatorni okvir za adekvatnu primjenu navedenih Zakona.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevazilaženje i ublažavanje efekata globalne finansijske krize na bankarski sektor u F BiH;
- nastaviti sa provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvještaja i kontrolama na licu mjesta sa težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unapređivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji,
 - pregledati i redovno ažurirati plan za vanredne situacije u sklopu pripreme za krizu,
 - razviti i implementirati alat „Sistem ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije finansijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
 - nadzirati usklađenost banaka sa zakonima i podzakonskim aktima i primijenjene prakse u bankama u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata,
 - uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru F BiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
 - nastaviti saradnju sa ECB-om i EBA-om u pravcu potpisivanja međusobnih memoranduma i razmjene informacija u nadzoru banaka, te za međunarodnim finansijskim institucijama MMF, SB, EBRD-om i dr.
 - unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, organizovati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati saradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i potpuno se uključivati u gradnju i funkcioniranje jedinstvenog registra neurednih dužnika - pravnih i fizičkih lica, sa dnevnim ažurnosti podataka.
- kontinuirano operativno usavršavati informacioni sistem koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije na osnovu zaključka Upravnog odbora.

Također je potrebno i dalje snažnije angažovanje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritoriju F BiH u decembru 2008. godine, te u skladu s dokumentom Vlade F BiH;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;

- kreiranju i dogradnji regulative za finansijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, a posebno na pripremi i usvajanju novog Zakona o bankama i zakonskog okvira za sanaciju banaka;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao nivou ostvarenom u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- pripremanju za kreiranje zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sistem polazeći i od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- kreiranje i donošenje mjera u cilju rješavanja ili ublažavanja problema prezaduženih osoba;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrisati na:

- potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od uticaja krize koja je u sadašnjim uslovima najveća opasnost za banke i za realni sektor privrede i stanovništva;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje nivoa solventnosti srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obaveza i uloge;
- unapređenju sistema ranog prepoznavanja kvarenja kreditnog portfolija i efikasnijim mjerama za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- aktivno učešće u implementaciji mjera na rješavanju problema prezaduženosti pojedinaca, finansijskoj konsolidaciji privrednih društava;
- implementaciji zakona i podzakonskih akata u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata;
- pripremi i ažuriranju svojih planova vanrednih mjera;
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-69-4 /15

Sarajevo, 31.03.2015. godine

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Zakonski okviri za rad Agencije za bankarstvo F BiH i banaka u F BiH
PRILOG 3.....	Bilans stanja banaka u F BiH po shemi FBA
PRILOG 4.....	Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u F BiH
PRILOG 5.....	Štednja stanovništva u bankama u F BiH
PRILOG 6.....	Izveštaj o klasifikaciji aktive i vanbilansnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 7.....	Bilans uspjeha banaka u F BiH po shemi FBA
PRILOG 8.....	Izveštaj o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH
PRILOG 9.....	Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 31.12.2014. godine

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	070/340-341, fax:036/444-235	DRAGAN KOVAČEVIĆ
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
6	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva br. 25	033/586-870, fax:586-880	MIRZA HUREM
8	NLB BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	Privr.direktor - IZTOK GORNIK
9	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	ADNAN BOGUNIĆ
10	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
11	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	KARLHEINZ DOBNIGG
12	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1	033/724-930, fax: 668-952	SALKO SELMAN
13	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
14	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
15	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	IVAN VLAHO
16	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	SENAD REDŽIĆ
17	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13	033/280-100, fax: 663-399	MIRZET RIBIĆ
18	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2	033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

PRILOG 2

**PRAVNI OKVIR ZA RAD AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH,
BANAKA, MIKROKREDITNIH ORGANIZACIJA I LLIZING DRUŠTAVA U
FEDERACIJI BIH**

I. PROPISI VEZANI ZA USTROJ AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH

- Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12),
- Statut Agencije za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, broj: 42/04),
 - Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Agencije za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, br. 46/09, 32/10, 65/12, 88/12, 60/13, 23/14-prečišćeni tekst).

II. PROPISI VEZANI ZA NADLEŽNOST POSLOVANJA AGENCIJE

Zakoni

1. Zakon o bankama (“Službene novine F BiH”, br. 39/98, 32/00, 48/01, 27/02, 41/02, 58/02, 13/03, 19/03, 28/03 i 66/13),
2. Zakon o mikrokreditnim organizacijama (“Službene novine FBiH”, broj: 59/06),
3. Zakon o udruženjima i fondacijama („Službene novine FBiH“, broj: 45/02)
4. Zakon o lizingu („Službene novine FBiH", br. 85/08 i 39/09, 65/13),
5. Zakon o Razvojnoj banci Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, broj: 37/08),
6. Zakon o osiguranju depozita u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 20/02, 18/05, 100/08 i 75/09, 57/13),
7. Zakon o deviznom poslovanju (“Službene novine FBiH”, broj: 47/10),
8. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (“Službeni glasnik BiH“, broj: 53/09).
9. Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga (“Službene novine FBiH”, broj: 31/14 – stupio na snagu 1.5.2014.god., a primjenjuje se od 1.11.2014.god.)

Odluke i uputstva Agencije za bankarstvo vezano za rad banaka

1. Odluka o minimalnim standardima upravljanja informacijskim sistemima u bankama BiH („Službene novine FBiH“, broj: 1/12),
2. Odluka o minimalnim standardima upravljanja eksternalizacijom („Službene novine FBiH“, broj: 1/12),
3. Odluka o obliku izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 110/12 i 15/13, 46/14, 62/14),
4. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12-prečišćeni tekst),
5. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12-prečišćeni tekst,- prestao sa važi 2014.god.),
6. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti (“Službene novine FBiH”, broj: 46/14- stupila na snagu 19.6.2014.god.)
7. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12-prečišćeni tekst),
8. Odluka o minimumu obima, oblika i sadržaja programa i izvještaja o ekonomsko-

- finansijskoj reviziji banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12-prečišćeni tekst)
9. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite (“Službene novine FBiH”, broj 48/12-prečišćeni tekst),
 10. Odluka o utvrđivanju tarife naknada Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 48/12-prečišćeni tekst),
 11. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12) ,
 12. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12-prečišćeni tekst i 110/12, 46/14) ,
 13. Odluka o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine FBiH“, broj: 85/11-prečišćeni tekst i 33/12-ispravka i 15/13),
 14. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke po prigovoru klijenta („Službene novine FBiH“, broj: 32/10),
 15. Odluka o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih lica u bankama („Službene novine FBiH“, br. 2/10, 86/10, 1/12 i 111/12 i 1/14) ,
 16. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje operativnim rizikom u bankama („Službene novine FBiH“, br. 6/08 i 40/09),
 17. Kriteriji za interno rangiranje banaka od strane Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj 3/03 i 6/03 ispr.),
 18. Odluka o izvještavanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
 19. Odluka o uslovima kada se banka smatra nesolventnom (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
 20. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03, 23/14),
 21. Odluka o minimalnim standardima za poslovanje sa licima povezanim sa bankom (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
 22. Odluka o superviziji banaka i postupcima Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
 23. Odluka o minimalnim standardima interne i eksterne revizije u bankama (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
 24. Odluka o postupku za utvrđivanje potraživanja i raspodjele aktive i pasive prilikom likvidacije banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
 25. Odluka o minimalnim standardima sistema interne kontrole u bankama (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
 26. Odluka o obračunu kamata i naknada za neaktivne račune (“Službene novine F BiH”, broj 7/03),
 27. Odluka o visini i uslovima dodjele kredita uposlenicima banke (“Službene novine FBiH”, br. 7/03 i 83/08),
 28. Odluka o izvavi o imovinskom stanju (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
 29. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje tržišnim rizicima u bankama („Službene novine FBiH“, br. 55/07, 81/07, 6/08, 52/08 i 79/09).
 30. Odluka o privremenom ograničenju i minimalnim uslovima za isplatu dividendi, diskrecionih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka („Službene novine FBiH“, broj: 15/13),
 31. Uputstvo za licenciranje i druge saglasnosti Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 1/14 - prečišćeni tekst) ,
 32. Uputstvo o izmijenjenom načinu formiranja, evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke (decembar 2011, januar 2013),
 33. Uputstvo o načinu izvještavanja privremenog upravnika o poslovanju banke pod privremenom upravom (19.07.2013. godine),

34. Uputstvo o formi i načinu dodatnog izvještavanja banaka pod privremenom upravom (19.07.2013. godine),
35. Uputstvo o načinu izvještavanja likvidacionog upravnika o provođenju likvidacije u banci (19.07.2013.godine),
36. Odluka o savjesnom postupanju članova organa banke („Službene novine FBiH, broj: 60/13),
37. Odluka o procjeni članova organa banke („Službene novine FBiH“, broj: 60/13),
38. Odluka o politici i praksi naknada zaposlenicima u banci („Službene novine FBiH“, broj: 60/13),
39. Odluka o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, br. 95/13 i 99/13),
40. Odluka o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, broj 95/13),
41. Odluka o uslovima i načinu obavljanja platnog prometa s inostranstvom („Službene novine FBiH“, broj: 95/13),
42. Odluka o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci-platni promet („Službene novine FBiH“, broj: 95/13).
43. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i leasing društva po prigovoru klijenta („Službene novine FBiH“, br. 23/14, 62,14),
44. Odluka o uslovima za procjenu i dokumentovanje kreditne sposobnosti („Službene novine FBiH“, broj: 23/14),
45. Odluka o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama („Službene novine FBiH“, broj: 55/14)

Odluke i uputstva Agencije za bankarstvo vezano za rad mikrokreditnih organizacija

1. Odluka o uslovima i postupku izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih saglasnosti mikrokreditnim organizacijama („Službene novine FBiH“, broj: 27/07 i 46/11),
2. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje dozvole za rad i saglasnosti za stjecanje vlasničkih udjela ulaganjem i prijenosom imovine mikrokreditne fondacije („Službene novine FBiH“, broj: 27/07),
3. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje dozvole za rad mikrokreditnoj fondaciji nastaloj promjenom oblika mikrokreditne organizacije („Službene novine FBiH“, broj: 27/07),
4. Odluka o nadzoru poslovanja mikrokreditnih organizacija („Službene novine FBiH“, broj: 27/07),
5. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH i rokovima izvještavanja („Službene novine FBiH“, br. 27/07 i 110/12 i 15/13),
6. Odluka o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija („Službene novine FBiH“, broj: 27/07),
7. Odluka o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije („Službene novine FBiH“, broj: 27/07),
8. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite („Službene novine FBiH“, broj: 27/07, 46/09 , 46/11, 48/12 - prečišćeni tekst, 23/14),
9. Odluka o uslovima i načinu postupanja mikrokreditne organizacije po prigovoru klijenta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 32/10),
10. Odluka o naknadama koje se za rad mikrokreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH („Službene novine FBiH“, broj: 46/11),

11. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti mikrokreditnih organizacija na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (“Službene novine FBiH”, broj 48/12),
12. Upustvo za izračunavanje i ponderisane i efektivne kamatne stope,
13. Upustvo za izračunavanje prilagođenog povrata na aktivu,
14. Upustvo za izračunavanje pokazatelja operativne efikasnosti,
15. Upustvo za izradu izvještaja MKO.
16. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti mikrokreditnih organizacija i procjenu kreditne sposobnosti („Službene novine FBiH“, broj: 23/14),

Odluke Agencije za bankarstvo vezano za rad lizing društava

1. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje lizing društva dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH i rokovima izvještavanja („Službene novine FBiH“, br. 46/09, 48/12 i 110/12),
2. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje dozvole za obavljanje poslova lizinga („Službene novine FBiH“, broj: 46/09),
3. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje saglasnosti lizing društvu („Službene novine FBiH“, br. 46/09 i 46/11),
4. Odluka o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope za ugovor o finansijskom lizingu („Službene novine FBiH“, broj: 46/09),
5. Odluka o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanja lizing naknade po ugovoru o operativnom lizingu („Službene novine FBiH“, broj: 46/09 i 48/12),
6. Odluka o minimalnoj visini i načinu formiranja, upravljanja i održavanja rezervi za gubitke i upravljanje rizicima lizing društva („Službene novine FBiH“, broj: 46/09),
7. Odluka o nadzoru lizing društva („Službene novine FBiH“, broj: 46/09),
8. Odluka o naknadama koje lizing društva plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 46/09 i 46/11),
9. Odluka o uslovima i načinu postupanja lizing društva po prigovoru korisnika lizing usluga („Službene novine FBiH“, broj:48/12),
10. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti lizing društava na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12),
11. Uputstvo za izradu izvještaja lizing društva (31.01.2013.).
12. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje finansiranja putem lizing ugovora i procjenu kreditne sposobnosti (“Službene novine FBiH”, broj: 46/14)

Odluke i uputstva Agencije za bankarstvo vezano za rad ombudsmena za bankarski sistem

1. Pravila postupanja ombudsmena za bankarski sistem (“Službene novine FBiH”, broj: 62/14)
2. Odluka o uvjetima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obaveze jemstva („Službene novine FBiH“, broj: 23/14, 62/14),
3. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uslova poslovanja davaoca finansijskih usluga (“Službene novine FBiH”, broj: 62/14)

Ostali propisi:

Razvojna Banka FBiH

1. Uredba o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, (“Službene novine FBiH”, br. 57/08, 77/08 i 62/10),
2. Odluka o utvrđivanju visine naknada za obavljanje nadzora nad radom Razvojne banke FBiH, (“Službene novine FBiH”, broj: 65/09).

Devizno poslovanje

1. Pravilnik o postupku otvaranja i vođenja deviznih računa i deviznih štednih uloga rezidenata u banci (“Službene novine FBiH”, broj 56/10),
2. Pravilnik o uslovima i načinu otvaranja, vođenja i zatvaranja računa nerezidenata u banci (“Službene novine FBiH”, broj 56/10),
3. Pravilnik o načinu, rokovima i obrascima izvještavanja o kreditnim poslovima sa inostranstvom (“Službene novine FBiH”, broj 79/10),
4. Odluka o iznošenju strane gotovine i čekova (“Službene novine FBiH”, broj: 58/10),
5. Odluka o uslovima i načinu obavljanja mjenjačkih poslova (“Službene novine FBiH”, broj 58/10 i 49/11),
6. Odluka o uslovima za izdavanje odobrenja za otvaranje deviznog računa u inostranstvu (“Službene novine F BiH”, broj 58/10),
7. Odluka o plaćanju, naplati i prenosu u devizama i stranoj gotovini (“Službene novine FBiH”, broj 58/10),
8. Odluka o načinu i uslovima pod kojima rezidenti u poslovanju s nerezidentima mogu primiti naplatu ili izvršiti plaćanje u stranoj gotovini i gotovini u konvertibilnim markama (“Službene novine FBiH”, broj 58/10),
9. Instrukcija o strukturi i upotrebi Međunarodnog broja bankovnog računa (IBAN) (“Službene novine FBiH”, broj 4//07).

Sprječavanje pranja novca

1. Pravilnik o procjeni rizika, podacima, informacijama, dokumentaciji, metodama identifikacije i ostalim minimalnim pokazateljima neophodnim za efikasnu provedbu odredbi Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj 93/09),
2. Uputstvo o načinu popune obrazaca i elektronskog unosa podataka za prijavu novčanih transakcija od strane obveznika („Službeni glasnik BiH“, broj 22/11).

III. OSTALI ZAKONI I PROPISI FBiH

1. Zakon o obligacijskim odnosima (“Službeni list RBiH” broj 2/92, 13/93 i 13/94, „Službene novine FBiH“, broj 29/03 i 42/11),
2. Zakon o platnim transakcijama (“Službene novine FBiH”, broj 32/00 i 28/03),
 - 2.1. Uputstvo o načinu na koji je banka obavezna izvještavati komitente-trezore i vanbudžetske fondove (“Službene novine FBiH”, broj 55/00 i 2/01),
 - 2.2. Uputstvo o formi i sadržaju naloga za plaćanje i procedurama za izvršavanje platnih transakcija (“Službene novine FBiH”, broj 55/00, 2/01, 45/02, 7/04 i 11/04),
 - 2.3. Uputstvo o otvaranju i zatvaranju računa za obavljanje platnih transakcija i vođenje evidencije (“Službene novine FBiH”, broj 55/00, 61/05 i 62/11),

- 2.4. Uputstvo o obavezi banke prilikom otvaranja bankovnog računa za obavljanje unutarnjih platnih transakcija (“Službene novine FBiH”, broj 56/00, 9/01, 28/01 i 46/03),
- 2.5. Uputstvo o uspostavljanju Jedinog registra imaoaca računa u komercijalnim bankama, te sadržaja i načinu vođenja registra računa u Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, broj 14/01),
- 2.6. Instrukcija o strukturi računa za obavljanje platnih transakcija (“Službene novine FBiH”, broj 52/00),
- 2.7. Instrukcija o načinu plaćanja na i sa blokiranih računa, koji se vode u Zavodu za platni promet FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 2/01 i 46/03),
3. Zakon o prestanku važenja Zakona o unutarnjem platnom prometu („Službene novine FBiH“, broj 56/04),
4. Zakon o čeku (“Službene novine FBiH”, broj 32/00),
5. Zakon o mjenici (“Službene novine FBiH”, broj 32/00 i 28/03),
6. Zakon o visini stope zatezne kamate (“Službene novine FBiH”, broj 27/98 i 51/01, 28/13),
7. Zakon o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja (“Službene novine FBiH”, broj 56/04, 68/04, 29/05 i 48/11, 28/13),
8. Zakon o visini stope zatezne kamate na javne prihode (“Službene novine FBiH”, broj 48/01, 52/01 i 42/06),
9. Zakon o privrednim društvima (“Službene novine FBiH” broj 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05, 91/07, 84/08, 88/8-ispr., 7/09-ispr. i 63/10, 75/13),
10. Zakon o preuzimanju dioničkih društava („Službene novine FBiH“, broj 7/06),
11. Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 27/05, 68/05 i 43/09),
12. Zakon o javnim preduzećima („Službene novine FBiH“, broj 8/05, 81/08, 22/09 i 109/12),
13. Zakon o likvidacijskom postupku (“Službene novine FBiH”, broj 29/03),
14. Zakon o stečajnom postupku (“Službene novine FBiH”, broj 29/03, 32/04 i 42/06),
15. Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 86/07, 24/09 i 44/10) ,
 - 15.1. Pravilnik o evidenciji vanjskog duga u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 14/08),
 - 15.2. Pravilnik o potrebnoj dokumentaciji za izdavanje prethodnog odobrenja kantonu, općini ili gradu za zaduživanje i izdavanje garancije po osnovu unutrašnjeg duga (“Službene novine FBiH”, broj 14/08),
 - 15.3. Pravilnik o pratećoj dokumentaciji i informacijama neophodnim u proceduri donošenja odluke o izdavanju garancije FBiH i procentu premije i provizije za izdavanje garancija (“Službene novine F BiH”, broj 14/08),
 - 15.4. Pravilnik o evidenciji garancija u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 14/08),
 - 15.5. Odluka o uslovima i procedurama emisije obveznica FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 31/12),
 - 15.6. Odluka o uslovima i procedurama emisije trezorskih zapisa FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 88/12),
16. Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 83/09),
17. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 64/07 i 80/11),
18. Zakon o klasifikaciji zanimanja u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 111/12),
 - 18.1. Odluka o standardnoj klasifikaciji zanimanja u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 40/04, 26/09 i 40/09),
19. Zakon o tržištu vrijednosnih papira (“Službene novine FBiH”, broj 85/08 i 109/12),
20. Zakon o registru vrijednosnih papira (“Službene novine FBiH”, broj 39/98, 36/99 i 33/04),
21. Zakon o komisiji za vrijednosne papire (“Službene novine FBiH” broj 39/98, 36/99 i 33/04),
22. Zakon o radu (“Službene novine FBiH”, broj 43/99, 32/00 i 29/03),
23. Zakon o vijeću zaposlenika (“Službene novine FBiH”, broj 38/04),
24. Zakon o zapošljavanju stranaca (“Službene novine F BiH”, broj 111/12),

25. Zakon o investicijskim fondovima ("Službene novine FBiH", broj 85/08),
26. Zakon o društvima za upravljanje fondovima i investicijskim fondovima ("Službene novine FBiH", br. 41/98, 36/99, 36/00, 27/02, 44/02, 50/03 i 70/04),
27. Zakon o društvima za osiguranje u privatnom osiguranju ("Službene novine FBiH", broj 24/05 i 36/10),
28. Zakon o posredovanju u privatnom osiguranju ("Službene novine FBiH", broj 22/05 i 8/10),
29. Zakon o poreznoj upravi Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 29/11 i 27/12, 7/13),
30. Zakon o porezu na dobit ("Službene novine FBiH", broj 97/07, 14/08-ispr. i 39/09),
31. Zakon o porezu na dohodak ("Službene novine FBiH", broj 10/08, 9/10 i 44/11, 7/13, 65/13),
32. Zakon o doprinosima ("Službene novine FBiH", broj 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06 i 14/08),
33. Zakon o naplati i djelimičnom otpisu dospjelih, a nenaplaćenih doprinosa za socijalno osiguranje ("Službene novine FBiH", broj 25/06 i 57/09),
34. Zakon o Jedinstvenom sistemu registracije kontrole i naplate doprinosa ("Službene novine FBiH", broj 42/09 i 109/12),
35. Zakon o početnoj bilanci stanja preduzeća i banaka ("Službene novine FBiH", broj 12/98, 40/99, 47/06, 38/08 i 65/09),
36. Zakon o reviziji privatizacije državnog kapitala u gospodarskim društvima i bankama ("Službene novine FBiH", broj 55/12),
37. Zakon o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana u postupku privatizacije ("Službene novine FBiH", broj 27/97, 8/99, 45/00, 54/00, 7/01, 32/01, 27/02, 57/03, 44/04, 79/07, 65/09, 48/11 i 111/12),
38. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjih obaveza FBiH ("Službene novine FBiH", broj 66/04, 49/05, 5/06, 35/06, 31/08, 32/09, 65/09 i 42/11, 91/13),
39. Zakon o izmirenju obaveza na osnovu računa stare devizne štednje u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 62/09 i 42/11, 91/13),
40. Zakon o udruženjima i fondacijama ("Službene novine FBiH", broj 45/02),
41. Zakon o obrtu i srodnim djelatnostima ("Službene novine FBiH", broj 35/09 i 42/11),
42. Zakon o eksproprijaciji ("Službene novine FBiH", broj 70/07, 36/10 i 25/12),
43. Zakon o prestanku važenja Zakona o građenju ("Službene novine FBiH", broj 55/02, 34/07),
44. Zakon o građevinskom zemljištu u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 67/05),
45. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom FBiH ("Službene novine FBiH", broj 20/05, 17/06, 62/06, 40/07, 70/07, 94/07 i 41/08),
46. Zakon o slobodi pristupa informacijama u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 32/01 i 48/11),
47. Zakon o prekršajima FBiH ("Službene novine FBiH", broj 31/06 i 37/10-ispr.),
48. Zakon o notarima ("Službene novine FBiH", broj 45/02),
49. Zakon o vještacima ("Službene novine FBiH", broj 49/05 i 38/08),
50. Zakon o agencijama i unutrašnjim službama za zaštitu ljudi i imovine ("Službene novine FBiH", broj 78/08, 67/13),
51. Zakon o zemljišnim knjigama FBiH ("Službene novine FBiH", broj 58/02, 19/03 i 54/04),
52. Zakon o stranim ulaganjima ("Službene novine FBiH", broj 61/01 i 50/03),
53. Zakon o postupku medijacije ("Službene novine FBiH", broj 49/07),
54. Zakon o trezoru FBiH ("Službene novine FBiH", broj 58/02, 19/03 i 79/07),
55. Zakon o Vladi FBiH („Službene novine FBiH“, broj 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06),
56. Zakon o federalnom tužilaštvu FBiH ("Službene novine FBiH", broj 42/02 i 19/03),
57. Zakonu o sudovima u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 38/05, 22/06, 63/10 i 72/10-ispr.),
58. Zakon o izvršnom postupku ("Službene novine FBiH", broj 32/03, 52/03, 33/06, 39/06- ispr., 39/09, 74/11 i 35/12),
59. Zakon o privremenom odlaganju od izvršenje potraživanja na osnovu izvršnih odluka na teret

- budžeta FBiH ("Sl. novine FBiH", broj 9/04 i 30/04),
60. Zakon o upravnom postupku ("Službene novine FBiH", broj 2/98 i 48/99),
61. Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine FBiH", broj 9/05),
62. Zakon o parničnom postupku ("Službene novine FBiH", broj 53/03, 73/05 i 19/06),
63. Zakon o vanparničnom postupku („Službene novine FBiH“, broj 2/98, 39/04 i 73/05),
64. Krivični zakon FBiH („Službene novine FBiH“, broj 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11),
65. Zakon o krivičnom postupku FBiH ("Službene novine FBiH", broj 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10, 8/13),
66. Zakon o izvršenju krivičnih sankcija u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 44/98, 42/99, 12/09 i 42/11),
67. Zakon o sukobu interesa u organima vlasti u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 70/08),
68. Zakon o finansijsko-informatičkoj agenciji ("Službene novine FBiH", broj 80/11),
69. Zakon o fiskalnim sistemima ("Službene novine FBiH", broj 81/09),
70. Zakon o privatizaciji banaka ("Službene novine FBiH", broj 12/98, 29/00, 37/01 i 33/02),
71. Zakon o arhivskoj građi Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj 45/02),
- 71.1. Uredba o organizaciji i načinu vršenja arhivskih poslova u pravnim licima u Federaciji BiH ("Službene novine FBiH", broj 12/03, 22/03),
72. Zakon o priznavanju javnih isprava na teritoriji FBiH ("Službene novine FBiH", broj 4/98),
73. Zakon o štrajku ("Službene novine FBiH", broj 14/00),
74. Kolektivni ugovor za granu financija ("Službene novine FBiH", broj 48/00),
75. Zakon o zaštiti žiranata/jamaca u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 100/13),
76. Zakon o stvarnim pravima („Službene novine FBiH“, broj 66/13 i 100/13),
77. Zakon o budžetima FBiH („Službene novine FBiH“, broj 102/13).

IV. OSTALI ZAKONI I PROPISI BiH

1. Zakon o Centralnoj banci BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 i 32/07),
2. Zakon o zaštiti potrošača u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 25/06),
3. Zakon o nadzoru nad tržištem u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 45/04, 44/07 i 102/09),
4. Zakon o konkurenciji („Službene glasnik BiH“, broj 48/05, 76/07 i 80/09),
5. Zakon o politici direktnih stranih ulaganja u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 4/98, 17/98, 13/03, i 48/10),
6. Zakon o zaštiti ličnih podataka („Službeni glasnik BiH“, broj 49/06, 76/11 i 89/11-ispr.),
7. Zakon o zaštiti tajnih podataka („Službeni glasnik BiH“, broj 54/05 i 12/09),
8. Zakon o elektronskom potpisu („Službeni glasnik BiH“, broj 91/06),
 - a. Odluka o osnovama upotrebe elektronskog potpisa i pružanja usluga ovjeravanja („Službeni glasnik BiH“, broj 21/09),
9. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 76/06, 100/08 i 32/10),
10. Zakon o zaduživanju, dugu i garancijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 52/05 i 103/09),
 - a. Odluka kojom se odobrava izdavanje državne garancije („Službeni glasnik BiH“, broj 85/10),
11. Zakon o izmirenju obveza po osnovu računa stare devizne štednje („Službeni glasnik BiH“, broj 28/06, 76/06, 72/07 i 97/11, 100/13),
12. Zakon o računovodstvu i reviziji BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 42/04),
13. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjeg duga BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 44/04),

14. Okvirni zakon o zalozima ("Službeni glasnik BiH", broj 28/04 i 54/04),
15. Zakon o porezu na dodanu vrijednost ("Službeni glasnik BiH", broj 9/05, 35/05 i 100/08),
16. Zakon o javnim nabavama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 49/04, 19/05, 52/05, 94/05, 8/06, 24/06, 70/06, 12/09 i 60/10, 87/13),
17. Zakon o carinskoj tarifi ("Službeni glasnik BiH", broj 58/12),
18. Zakon o carinskim prekršajima BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 88/05),
19. Zakon o patentu ("Službeni glasnik BiH", broj 53/10),
20. Zakon o slobodi pristupa informacijama u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 28/00, 45/06, 102/09 i 62/11, 100/13),
21. Zakon o jedinstvenom matičnom broju ("Službeni glasnik BiH", broj 32/01, 63/08 i 103/11),
22. Zakon o udruženjima i fondacijama BiH("Službeni glasnik BiH", broj 32/01, 42/03, 63/08 i 76/11),
23. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 18/05, 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07 i 58/08),
24. Zakon o upotrebi i zaštiti naziva BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 30/03, 42/04, 50/08 i 76/11),
25. Zakon o fiskalnom vijeću u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 63/08),
26. Zakon o trezoru institucija BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 27/00 i 50/08),
27. Zakon o postupku medijacije ("Službeni glasnik BiH", broj 37/04),
28. Zakon o prijenosu poslovanja medijacije na udruženje medijatora ("Službeni glasnik BiH", broj 52/05),
29. Zakon o postupku prisilne naplate indirektnih poreza ("Službeni glasnik BiH", broj 89/05 i 62/11),
30. Zakon o prekršajima ("Službeni glasnik BiH", broj 41/07 i 18/12),
31. Zakon o sudu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 49/09-prečišćeni tekst, 74/09-ispr. i 97/09),
32. Zakon o visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 35/02, 39/03, 42/03, 10/04, 25/04, 93/05, 32/07 i 48/07),
33. Zakon o tužilaštvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 49/09-prečišćeni tekst i 97/09),
34. Zakon o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", broj 29/02, 12/04, 88/07 i 93/09, 41/13),
35. Zakon o upravnim sporovima BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 19/02, 88/07, 83/08 i 74/10),
36. Zakon o parničnom postupku pred Sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 36/04 i 84/07, 58/13),
37. Zakon o izvršnom postupku pred sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 18/03),
38. Zakon o privremenom odgađanju od izvršenja potraživanja po osnovu izvršnih odluka na teret budžeta institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 43/03 i 43/04),
39. Krivični Zakon BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 i 8/10),
40. Zakon o krivičnom postupku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 i 93/09, 72/13),
41. Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 13/02, 16/02, 14/03, 12/04, 63/08 i 18/12, 87/13),
42. Zakon o arhivskoj građi i arhivu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 16/01).
46. Pravilnik o obrascu zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka („Službene novine FBiH“, broj 15/14 – stupio na snagu 6.2.2014.god.),

**BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA
AKTIVNI PO DBILANS**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	3.962.581	4.417.898	4.560.234
1a	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	625.188	627.016	618.460
1b	Kamatonski računi depozita	3.337.393	3.790.882	3.941.774
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	375.032	381.909	586.809
3.	Plasmani drugim bankama	78.522	51.960	50.836
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	10.666.124	10.852.400	11.170.277
4a	Kreditni	9.591.819	9.676.527	9.959.429
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	54	48	42
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	1.074.251	1.175.825	1.210.806
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeća	173.435	180.604	214.585
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	491.370	476.199	493.275
7.	Ostale nekretnine	30.123	36.786	34.283
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	24.756	23.762	23.135
9.	Ostala aktiva	255.247	252.122	242.945
10.	MINUS:Ispravke vrijednosti	1.066.424	1.227.090	1.211.049
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	1.007.459	1.163.928	1.149.468
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	58.965	61.162	61.581
11.	UKUPNA AKTIVA	14.990.766	15.446.550	16.165.330
	O B A V E Z E			
12.	Depoziti	10.961.001	11.523.849	12.130.746
12a	Kamatonski depoziti	9.281.938	9.363.284	9.626.571
12b	Nekamatonski depoziti	1.679.063	2.160.565	2.504.175
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	1.752	1.577	150
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	0	0	0
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	1.752	1.577	150
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000	0	0
15.	Obaveze prema vladi	0	0	0
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.141.561	1.039.381	1.026.503
16a	sa preostalim rokom dospijeća do jedne godine	244.160	212.485	359.866
16b	sa preostalim rokom dospijeća preko jedne godine	897.401	826.896	666.637
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	186.675	166.889	156.233
18.	Ostale obaveze	480.402	406.909	416.771
19.	UKUPNE OBAVEZE	12.773.391	13.138.605	13.730.403
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	26.059	11.959	11.959
21.	Obične dionice	1.175.547	1.196.633	1.221.591
22.	Emisiona ažia	136.485	136.485	136.485
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	8.420	88
22b	na obične dionice	128.065	128.065	136.397
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	453.269	649.879	618.214
24.	Kursne razlike			
25.	Ostali kapital	110.281	-2.745	130.944
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.217.375	2.307.945	2.434.927
28.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	14.990.766	15.446.550	16.165.330
	PASIVNI I NEUTRALNI PO DBILANS	661.321	638.913	677.066
	UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA	15.652.087	16.085.463	16.842.396

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANSIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 31.12.2014. godine**

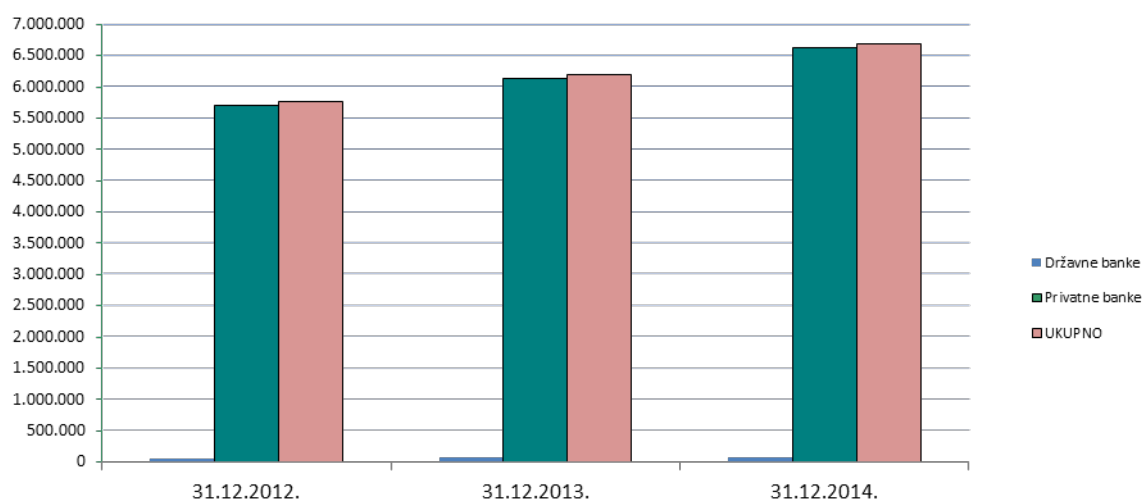
u 000 KM

R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Finansijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1	BOR Banka dd - Sarajevo	242.200	1,50%	193.044	1,73%	128.767	1,06%	132
2	Bosna Bank International dd - Sarajevo	638.164	3,95%	392.266	3,51%	417.630	3,44%	4.014
3	Hypo Alpe Adria Bank dd - Mostar	991.282	6,13%	626.853	5,61%	639.538	5,27%	-10.026
4	Intesa Sanpaolo banka dd Bosna i Hercegovina - Sarajevo	1.443.064	8,93%	1.156.929	10,36%	1.001.346	8,25%	19.648
5	Investiciono Komercijalna banka dd - Zenica	216.234	1,34%	95.641	0,86%	159.346	1,31%	1.788
6	Komercijalno-Investiciona banka dd - Velika Kladuša	77.658	0,48%	38.870	0,35%	51.567	0,43%	1.248
7	Moja banka dd - Sarajevo	201.273	1,25%	141.038	1,26%	171.462	1,41%	220
8	NLB banka dd - Tuzla	910.166	5,63%	656.786	5,88%	741.309	6,11%	5.226
9	Privredna Banka Sarajevo dd - Sarajevo	167.003	1,03%	100.186	0,90%	135.656	1,12%	378
10	ProCredit Bank dd - Sarajevo	388.487	2,40%	327.571	2,93%	253.458	2,09%	96
11	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina - Sarajevo	3.708.081	22,94%	2.299.323	20,58%	2.905.196	23,95%	53.833
12	Sberbank BH dd - Sarajevo	1.006.805	6,23%	838.587	7,51%	762.044	6,28%	4.622
13	Sparkasse Bank dd Bosna i Hercegovina - Sarajevo	1.038.138	6,42%	833.285	7,46%	864.523	7,13%	10.721
14	Union banka dd - Sarajevo	379.330	2,35%	123.807	1,11%	314.586	2,59%	208
15	UniCredit bank dd - Mostar	3.976.759	24,60%	2.763.310	24,74%	3.033.124	25,00%	61.398
16	Vakufska banka dd - Sarajevo	234.764	1,45%	188.218	1,68%	204.981	1,69%	-26.360
17	Ziraatbank BH dd - Sarajevo	545.922	3,38%	394.563	3,53%	346.213	2,85%	3.798
	UKUPNO	16.165.330	100%	11.170.277	100%	12.130.746	100%	130.944

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
Državne banke	58.050	65.179	73.072
Privatne banke	5.698.300	6.135.711	6.618.891
UKUPNO	5.756.350	6.200.890	6.691.963

PRILOG 6

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31.12.2014. godine**

- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANSA -

u 000 KM

Red br.	STAVKE AKTIVE BILANSE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.042.992	184.630	22.338	4.827	2.050	2.256.837
2.	Dugoročni krediti	6.715.726	557.570	197.225	135.527	31.940	7.637.988
3.	Ostali plasmani	189.758	1.110	81	1.147	2.344	194.440
4.	Obračunata kamata i naknada	36.156	4.103	1.710	6.474	26.130	74.573
5.	Dospjela potraživanja	32.947	19.349	23.112	358.162	751.018	1.184.588
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	0	0	0	500	25.718	26.218
7.	Ostala bilansna aktiva koja se klasifikuje	311.882	3.354	5.137	8.605	33.994	362.972
8.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA KOJA SE KLASIFIKUJE (zbir pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	9.329.461	770.116	249.603	515.242	873.194	11.737.616
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	183.201	72.668	60.645	297.087	872.497	1.486.098
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANSNE AKTIVE	116.621	65.887	69.684	255.547	703.312	1.211.051
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	102.757	42.062	19.048	80.865	168.980	413.712
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	79.789	28.505	23.903	77.360	69.490	279.047
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI						196.042
14.	BILANSNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFIKUJE (bruto knjigovod. vrijednost)						5.638.763
15.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						17.376.379

PREGLED AKTIVE BILANSA KOJA SE NE KLASIFIKUJE I IZNOSA PLASMANA OSIGURANIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	3.311.821
14.b	Sredstva po videnju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka sa utvrđenim investicionim rejtingom	1.163.298
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	509.126
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja u toku godinu dana od dana sticanja	3.967
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	
14.f	Potraživanja za više uplaćene poreske obaveze	14.719
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	119.296
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitirani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja osigurana njihovim безусловnim garancijama plativim na prvi poziv	516.536
	UKUPNO pozicija 14	5.638.763
8a.	Iznos plasmana osiguranih novčanim depozitima	169.521

PRILOG 6A

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31.12.2014. godine**

- KLASIFIKACIJA VANBILANSNIH STAVKI -

u 000 KM

Red br.	VANBILANSNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	388.404	40.988	2.901	3	0	432.296
2.	Činidbene garancije	512.446	101.949	331	5.408	81	620.215
3.	Nepokriveni akreditivi	44.811	603	108	0	0	45.522
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.430.717	62.474	1.292	285	977	1.495.745
5.	Ostale potencijalne obaveze banke	11.356	287	0	1	119	11.763
6.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE KOJE SE KLASIFIKUJU (zbir pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke	2.387.734	206.301	4.632	5.697	1.177	2.605.541
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	46.688	13.498	998	3.355	1.178	65.717
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA VANBILANSNE STAVKE	22.594	2.437	992	3.348	1.060	30.431
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	27.891	11.645	498	629	227	40.890
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBIL. STAVKAMA	23.902	10.232	941	1.388	224	36.687
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA						7.196
12.	VANBILANSNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFIKUJU						357.887
13.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE						2.963.428
6a.	Iznos potencijalnih obaveza obezbjedenih novčanim depozitom						53.274
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita sa klauzulom o bezuslovnom otkazivanju						206.839

BILANS USPJEHA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	3.991	2.461	3.459
2)	Plasmani drugim bankama	3.436	1.964	2.199
3)	Kreditni i poslovi lizinga	729.602	703.462	692.603
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospeljeja	6.564	7.496	7.246
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	186	153	1.307
6)	Potraživanja po plaćenim vanbilansnim obavezama	0	0	7
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	65.645	65.509	63.895
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	809.424	781.045	770.716
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	218.614	205.187	192.455
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	276	436	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	0	0	0
4)	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	36.520	21.253	18.880
5)	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	10.997	10.050	11.206
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	3.362	2.376	1.877
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	269.769	239.302	224.418
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	539.655	541.743	546.298
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	45.081	42.695	45.760
b)	Naknade po kreditima	7.674	6.986	6.658
c)	Naknade po vanbilansnim poslovima	24.781	24.902	25.160
d)	Naknade za izvršene usluge	184.256	195.262	208.544
e)	Prihod iz poslova trgovanja	1.139	3.210	219
f)	Ostali operativni prihodi	46.042	44.167	40.923
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	308.973	317.222	327.264
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i direktni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz. aktive, rezerviranja za potenc.obaveze i ost.vrijed.usklad	144.750	232.804	137.806
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	76.181	75.621	80.006
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	220.931	308.425	217.812
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plata i doprinosa	243.133	246.087	248.007
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	158.933	168.794	150.709
3)	Ostali operativni troškovi	98.441	120.634	104.424
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	500.507	535.515	503.140
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	721.438	843.940	720.952
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	145.003	155.468	188.996
5.	GUBITAK	17.813	140.443	36.386
6.	POREZI	16.706	17.667	21.367
7.	DOBIT PO OSNOVU POVEĆANJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH POREZNIH OBAVEZA	60	147	39
8.	GUBITAK PO OSNOVU SMANJENJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH POREZNIH OBAVEZA.	188	175	338
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	128.173	137.775	167.330
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	17.817	140.445	36.386
11.	FINANSIJSKI REZULTAT 9.-10.	110.356	-2.670	130.944

PRILOG 8 IZVJEŠTAJ O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U FBiH - AKTIVNI BILANS

u 000 KM

R.br	O P I S	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
1	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dion. kap. iz osnova nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumul. dionica izdatih po osnovu novč. uplata u dionički kap.	1.185.966	1.188.094	1.217.909
1.2.	Dion. kap. iz osnova nom. iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumul. dionica izdatih po osnovu uloženi stvari i prava u dion. kap.	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	136.485	136.485	136.485
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	101.836	206.809	106.051
1.5. ¹	Ostale rezerve formirane iz dobiti nakon oporezivanja na osnovu odluke skupštine banke			409.634
1.6. ¹	Zadržana, neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina i dobit tekuće godine			108.756
1.5. ²	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	309.179	362.349	
1.6. ¹	Zadržana - neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	167.825	248.901	
1.a.	UKUPNO(od 1.1 do 1.6)	1.913.841	2.155.188	1.991.385
1.b.	Odbitne stavke od 1.a			
1.7.	Nepokriveni gubici preneseni iz prethodnih godina	120.740	112.610	122.705
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	17.818	140.445	36.386
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih(trezorskih) dionica u posjedu banke	156	156	81
1.10. ¹	Iznos nematerijalne imovine u skladu sa primjenjivim računovodstvenim okvirom	52.590	41.418	41.873
1.11. ¹	Iznos odloženih poreskih sredstava			4.043
1.12. ¹	Iznos negativnih revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promjene fer vrijednosti imovine			1.282
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10)	191.304	294.629	206.370
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a. - 1.b.)	1.722.537	1.860.559	1.785.015
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dion. kap. iz osnova nominalnog iznosa trajnih prioritetnih kumulativnih dionica izdatih po osnovu novčanih uplata u dionički kap.	3.090	3.091	3.091
2.2.	Dion. kap. iz osnova nominalnog iznosa trajnih prioritetnih kumul. dionica izdatih po osnovu uloženi stvari i prava u dionički kap.	0	0	0
2.3.	Iznos općih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka za aktivu banke procijenjenu kao kategorija A - Dobra aktiva	211.433	215.083	229.889
2.4. ¹	Iznos pozitivnih revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promjene fer vrijednosti imovine			23.703
2.4. ²	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene od strane eksternog revizora	67.243	71.984	
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6. ³	Iznos subordinisanih dugova	120.264	165.473	154.814
2.7. ³	Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala	0	0	0
2.8. ³	Iznos ostalih instrumenata kapitala	65.070	1.416	1.419
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1 do 2.8)	467.100	457.047	412.916
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji po ocjeni FBA predstavlja primljenu, a precijenjenu vrijednost	0	0	0
3.2.	Ulozi (investicije) banke u kapital drugih pravnih lica koji prelazi 5% visine Osnovnog kapitala banke	3.043	2.844	1.678
3.3.	Potraž. od dionič. koji posjed. znač. glas. pravo u banci odobrena od banke suprotno odredb. Zakona, prop. FBA i posl. polit. banke	85	0	1.509
3.4.	Velika izlaganja banke kred. riziku prema dioničarima sa značajnim glas. pravom u banci izvršena bez prethodne saglasnosti FBA	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	95.720	156.866	203.239
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1 do 3.5.)	98.848	159.710	206.426
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE(1+2-3)	2.090.789	2.157.896	1.991.505
B.³	RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.078.498	10.998.977	11.403.153
C.	POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	974.201	981.318	982.250
D.	PTR (PONDERISANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.³	UKUPAN RIZIK AKTIVE (B + C+D)	12.052.699	11.980.295	12.385.403
F.	STOPA NETO-KAPITALA (A/E) (% 1 dec.)	17,3%	18,0%	16,1%

¹ Opis pozicije je važeći od 30.09.2014. godine

² Opis pozicije je važeći do 30.06.2014. godine

³ Opisi pozicija važe od 30.09.2014. godine, a stari opisi bili su:

1.10. Iznos nematerijalne imovine: patenti, licence, koncesije, ulaganja u: istraživanje tržišta, trgovačko ime, trgovačke znak te goodwill i sl.

2. 6. Iznos subordinisanih dugova najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala

2. 7. Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala

2. 8. Iznos stavki - obaveza trajnog karaktera bez obaveze za vraćanje

B. RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKIVALENTA; E. UKUPNI PONDERISANI RIZICI (B+C+D)

PRILOG 9

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
1	BOR Banka dd - Sarajevo	62	64	64
2	Bosna Bank International dd - Sarajevo	247	279	312
3	Hypo Alpe Adria Bank dd - Mostar	579	517	513
4	Intesa Sanpaolo banka dd Bosna i Hercegovina - Sarajevo	537	528	521
5	Investiciono Komercijalna banka dd - Zenica	166	164	164
6	Komercijalno-Investiciona banka dd - Velika Kladuša	71	71	75
7	Moja banka dd - Sarajevo	151	156	142
8	NLB banka dd - Tuzla	456	442	430
9	Poštanska banka dd - Sarajevo	85		
10	Privredna Banka Sarajevo dd - Sarajevo	179	177	164
11	ProCredit Bank dd - Sarajevo	344	333	291
12	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina - Sarajevo	1.552	1.531	1.578
13	Sberbank BH dd - Sarajevo	360	411	435
14	Sparkasse Bank dd Bosna i Hercegovina - Sarajevo	452	462	475
15	Union banka dd - Sarajevo	183	200	202
16	UniCredit bank dd - Mostar	1.305	1.262	1.216
17	Vakufska banka dd - Sarajevo	230	225	231
18	Ziraatbank BH dd - Sarajevo	171	229	247
	UKUPNO	7.130	7.051	6.960

Broj: U.O.-69-5/15
Sarajevo, 31.03.2015. godine

Na osnovu člana 9. Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12) i člana 18. Statuta Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 42/04) Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije BiH (u daljem tekstu: Upravni odbor) na 69. sjednici održanoj 31.03.2015. godine donosi

ODLUKU

1. Usvaja se Informacija o mikrokreditnom sistemu Federacije BiH sa stanjem na dan 31.12.2014. godine, po konačnim podacima.
2. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Predsjednica Upravnog odbora

Rajka Topčić, dipl. epc.

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**INFORMACIJA O MIKROKREDITNOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
SA STANJEM NA DAN 31.12.2014. GODINE**

Sarajevo, mart 2015. godine

Agencija za bankarstvo Federacije BiH (Agencija) kao regulatorna institucija koja obavlja nadzor mikrokreditnih organizacija, sačinila je Informaciju o mikrokreditnom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine sa stanjem na dan 31.12.2014. godine na osnovu analize mjesečnih i kvartalnih izvještaja o poslovanju, informacija i podataka koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji (*off-site* nadzor) i podataka kojima raspolaže konstatovanim u kontrolama na licu mjesta (*on-site* nadzor). Informacija je sačinjena na osnovu konačnih podataka iz izvještaja koje su MKO dostavile Agenciji na dan 31.12.2014. godine.

SADRŽAJ

I.	UVOD	3
II.	POSLOVNE PERFORMANSE MKO U FEDERACIJI BiH.....	6
	1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA.....	6
	1.1. Broj mikrokreditnih organizacija	6
	1.2. Organizacioni dijelovi.....	7
	1.3. Kadrovi	7
	2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA MKO.....	8
	2.1. Bilans stanja	8
	2.2. Kapital.....	12
	2.3. Kreditni portfolio	14
	2.4. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite.....	22
	2.5. Bilans uspjeha	23
	3. TRANSAKCIJE S POVEZANIM LICIMA	27
III.	USKLAĐENOST POSLOVANJA MKO SA STANDARDIMA SPN i FTA.....	28
IV.	ZAKLJUČCI I PREPORUKE.....	29
V.	PRILOZI	31

I. UVOD

Zakonom o mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 59/06) (ZoMKO) uređuje se osnivanje, registriranje, djelatnost, oblik organizovanja, poslovanje, način upravljanja, prestanak rada i nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija (MKO), odnosno mikrokreditnih fondacija (MKF) i mikrokreditnih društava (MKD) u Federaciji BiH. Regulatorne i nadzorne nadležnosti Agencije nad ovim Sektorom propisane su Zakonom o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12) i internim aktima Agencije, a svi navedeni poslovi obavljaju se u okviru Sektora za nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija. Funkciju nadzora MKO, Agencija obavlja neposrednim nadzorom (*on-site*) i posrednim nadzorom, odnosno, analizom izvještaja koje MKO dostavljaju Agenciji (*off-site*), shodno ZoMKO i podzakonskim aktima Agencije koji su navedeni u Prilogu 1. ove Informacije. Izvještajnu osnovu čine kvartalni izvještaji o bilansu stanja, kapitalu, kreditima, rezervama za kreditne gubitke, rezultatima poslovanja, zaposlenim, troškovima plaća i ostalim primanjima zaposlenih u MKO, otpisima, likvidnosti i drugi izvještaji o pojedinim segmentima poslovanja, te mjesečni izvještaj o kamatnim stopama.

U obavljenim kontrolama mikrokreditnih organizacija utvrđeno je da većina posluje u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima, te ciljevima radi kojih su osnovane. Većina MKO bilježi povećanje nivoa aktive i bruto kreditnog portfolija. MKF u Federaciji BiH, osim jedne, su značajno unaprijedile poslovne prakse i procese, kao i interne kontrole. Kod većine MKO su uloženi veliki napor u poboljšanje procesa naplate kredita koji se nalaze u vanbilansnoj evidenciji što utječe na finansijsku disciplinu klijenata, te poboljšanje rezultata poslovanja MKO.

Primjena načela zakonitosti i održavanja propisanih standarda, i primjena principa domaćinskog ili dobrog privrednog poslovanja je isključiva odgovornost i obaveza organa upravljanja i rukovođenja, te predstavlja minimalan uvjet za uspješno i stabilno poslovanje MKO, a shodno tome je i neophodan uvjet za održavanje licence za rad MKO-a.

Jedna MKF značajnog obima operacija, nedomaćinskim poslovanjem i poslovanjem suprotno principima potrebne pažnje dobrog privrednika, te višestrukim i kontinuiranim kršenjem svih propisanih uvjeta poslovanja mikrokreditnih organizacija, u značajnoj mjeri destabilizira mikrokreditno tržište nanoseći direktnu štetu imovini fondacije, njenim povjeriocima, klijentima, te doniranim sredstvima od općeg i zajedničkog interesa građana Federacije BiH.

Agencija je, u cilju stabilnosti mikrokreditnog sistema, poduzela brojne korektivne mjere prema istoj MKF, međutim privremenim mjerama suda na prijedlog predmetne MKF, rješenja Agencije su odložena do okončanja upravnog spora, a nadležnosti Agencije iz zakona o Agenciji i ZoMKO u ovom slučaju su u potpunosti derogirane, čime je Agencija onemogućena djelovati na način da efikasno reguliše tržište i štiti stabilnost mikrokreditnog sistema u Federaciji BiH.

Neusvajanje ranije predloženih izmjena i dopuna ZoMKO, kojim bi u skladu sa Zaključkom Vlade Federacije BiH, bile omogućene efikasnije korektivne mjere prema institucijama i organima koje krše ZoMKO i podzakonska akta Agencije, je dovelo do nanošenja značajne štete doniranom kapitalu i imovini fondacije generalno, a posljedice nažalost trpi cijeli mikrokreditni sistem kojeg čine klijenti, povjerioci, kao i uposleni u MKO, na što je Agencija ranije upozoravala. Neusvajanje predloženih izmjena i dopuna ZoMKO je pogodovalo manjem broju pojedinaca koji su sigurno utočište za nezakonitosti i nanošenje štete milionskoj imovini fondacije pronašli u trenutnim propisima, koji nedovoljno sankcioniraju

nanošenje štete imovini fondacije i doniranim sredstvima koja su od zajedničkog interesa, kako je definirano Zakonom o udruženjima i fondacijama.

U Federaciji BiH sa 31.12.2014. godine, dozvolu za rad Agencije ima 13 MKO, od toga 12 MKF (neprofitne organizacije) i 1 MKD (profitna organizacija), koje poslovanje obavljaju putem 282 organizaciona dijela. U mikrokreditnom sektoru sa 31.12.2014. godine bilo je zaposleno 1.308 radnika, što je za 95 radnika, ili 7% manje u odnosu na 31.12.2013. godine. Na ovaj pad zaposlenih najviše utjecaja imalo je otpuštanje 102 uposlenika kod jedne MKO. Bez podataka ove MKO mikrokreditni sektor bi bilježio blagi rast zaposlenih u posmatranom periodu.

Bilansna suma MKO sa 31.12.2014. godine iznosi 452,3 miliona KM, od čega se na MKF odnosilo 445,2 miliona KM ili 98,4%, a na MKD 7,1 milion KM ili 1,6%. Bilansna suma na kraju 2014. godine bila je manja za 23,6 miliona ili 5% u odnosu na stanje sa 31.12.2013. godine. Na ovaj pad najviše utjecaja imao je pad bilansne sume kod jedne MKF značajnog obima operacija, koja je istu smanjila za čak 52,5 miliona KM ili 60%. Bez podataka ove MKF, mikrokreditni sektor bi ostvario značajan rast bilansne sume u iznosu od 28,9 miliona KM u odnosu na kraj prethodne godine.

Ukupni bruto krediti MKO, kao najznačajnija stavka aktive, sa 31.12.2014. godine, iznosili su 381,3 miliona KM i čine 84% ukupne aktive MKO, te su manji za 4% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su neto krediti iznosili 355,2 miliona KM i manji su za 9% u odnosu na stanje sa 31.12.2013. godine. Mikrokreditiranje je najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (34%) i uslužnih djelatnosti (21%), te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim licima. MKO su smanjile efektivne kamatne stope na ukupne mikrokredite, pa su tako, na kraju četvrtog kvartala 2014. godine, prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na ukupne kredite u mikrokreditnom sektoru iznosile 24,41%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2013. godine, ostvarile pad od 0,88 procentnih poena. U cilju smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite, a u kontekstu zaštite potrošača-klijenta mikrokreditnih organizacija, te ispunjenja misije mikrokreditiranja, Agencija u kontrolama posebno cijeni i kontroliše sve vrste troškova poslovanja MKO koji imaju značajnog utjecaja na formiranje kamatnih stopa, te ocjenjuje njihovu neophodnost, shodno čemu izdaje adekvatne naloge. Fokus kontrola Agencije, i u narednom periodu, biti će na kontroli troškova MKO, njihovoj opravdanosti i svrsishodnosti, s ciljem smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite koje plasiraju MKO iz Federacije BiH.

U poređenju s krajem prethodne godine, sa 31.12.2014. godine, mikrokreditni portfolio bilježi pad od 4%, koji je uzrokovan padom portfolija kod jedne MKF značajnog obima operacija, koja je isti smanjila za 25,8 miliona KM ili 36%, te iskazuje pogoršanje pokazatelja kvalitete aktivnog kreditnog portfolija iskazano povećanjem stope rezervi za kreditne gubitke sa 1,39%, koliko je iznosila sa 31.12.2013. godine, na 6,86%. Portfolio u riziku preko 30 dana kašnjenja također je povećan sa 1,50% na 8,39%. Ukupan rezultat sektora po pitanju rizičnosti portfolija značajno izlazi iz okvira propisanog standarda. Iako 10 od 13 MKO posluje unutar propisanog ograničenja, jedna MKF značajno krši standard sa 60,57%, čime utječe na ukupan rezultat sektora u pogledu rizičnosti portfolija koji mora biti ispod 5%. Portfolio u riziku preko jednog dana kašnjenja, bilježi značajno pogoršanje, te je sa 2,96% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, povećan na 11,00%. Na nivou sektora, procent otpisa sa 31.12.2014. godine iznosio je 5,06% i ovaj pokazatelj je, u odnosu na kraj prethodne godine, povećan za 2,43 procentna poena, i značajno izlazi iz okvira propisanog standarda. Iako 10 od 13 MKO posluje unutar propisanog ograničenja, jedna MKF značajno krši

standard sa 25,38%, čime utječe na ukupan rezultat sektora u pogledu procenta otpisa koji mora biti ispod 3%.

Ključni utjecaj na pogoršanje pokazatelja kvalitete aktivnog kreditnog portfolija mikrokreditnog sektora u Federaciji BiH je izuzetno loš rezultat poslovanja jedne MKF značajnog obima operacija. Kod ove MKF stopa rezervi za kreditne gubitke sa 31.12.2014. godine iznosila je 48,55% i bilježi povećanje od čak 46,16 procentnih poena u odnosu na 31.12.2013. godine kada je iznosila 2,39%. Nadalje, portfolio u riziku preko 30 dana kašnjenja iznosio je 60,57% (propisano ograničenje je do 5%) i bilježi značajno povećanje od čak 58,06 procentnih poena u odnosu na posmatrani period kada je iznosio 2,51%. Isto tako, procent otpisa sa 31.12.2014. godine iznosio je 25,38% (propisano ograničenje je do 3%) i, također, bilježi povećanje od 18,92 procentna poena u odnosu na 31.12.2013. godine kada je iznosio 6,46%.

Iz prethodno navedenog slijedi, da ova MKF višestruko i kontinuirano krši standarde i propisana ograničenja i destabilizira mikrokreditni sistem Federacije BiH, koji bi bez učešća iste u MKO sistemu bilježio značajno poboljšanje propisanih standarda kvalitete kreditnog portfolija, pa bi tako bez podataka ove MKF, pokazatelji kvalitete aktivnog kreditnog portfolija mikrokreditnog sektora iznosili: portfolio u riziku preko 30 dana kašnjenja 1,22% (propisano ograničenje je do 5%), procent otpisa 1,28% (propisano ograničenje je do 3%), a stopa rezervi za kreditne gubitke 1,13%.

Osnovni izvor sredstava MKO su obaveze po uzetim kreditima koje su na dan 31.12.2014. godine iznosile 264,8 miliona KM ili 58% ukupne pasive i manje su za 2% u odnosu na stanje sa 31.12.2013. godine. Ukupni kapital MKO na dan 31.12.2014. godine iznosio je 161,1 milion KM ili 36% ukupne pasive MKO koji je manji za 18,6 miliona KM ili 10% u odnosu na kraj prethodne godine, od čega je kapital MKF iznosio 158,6 miliona KM ili 98,4%, a kapital jednog MKD 2,5 miliona KM ili 1,6%. Na smanjenje kapitala mikrokreditnog sektora najveći utjecaj ima smanjenje kapitala kod jedne MKF značajnog obima operacija, kod koje je uslijed gubitaka u poslovanju kapital smanjen za 45 miliona KM. Bez podataka ove MKF, mikrokreditni sektor bi bilježio značajan rast kapitala u iznosu od 26,4 miliona KM u odnosu na kraj prethodne godine. Najznačajnije stavke kapitala MKF su višak prihoda nad rashodima u iznosu od 84,8 miliona KM koji čini 53% ukupnog kapitala MKF, zatim donirani kapital koji je iznosio 67,5 miliona ili 43% ukupnog kapitala MKF, dok jedno MKD nema doniranog kapitala. Osnovni kapital i ostale rezerve MKF iznosile su 6,3 miliona KM, odnosno 4% ukupnog kapitala MKF. Osnovni kapital jednog MKD iznosi 600 hiljada KM, a gubitak 387 hiljada KM.

U periodu 01.01. - 31.12.2014. godine, od ukupno 12 MKF, čak je 11 MKF ostvarilo višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 15.120 hiljada KM, dok je samo 1 MKF ostvarila manjak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 45.072 hiljade KM. U periodu 01.01. - 31.12.2014. godine, jedno MKD ostvarilo je neto gubitak u iznosu od 387 hiljada KM. Iako je 11 MKO ostvarilo pozitivan rezultat u iznosu od oko 15 miliona KM, mikrokreditni sektor u FBiH kumulativno bilježi negativan finansijski rezultat od oko 30 miliona KM (30.339 hiljada KM), a što je posljedica negativnog rezultata jedne MKF u iznosu od oko 45 miliona KM.

Generalno, mikrokreditni sektor u Federaciji BiH pokazuje znakove oporavka, međutim ukupni pokazatelji poslovanja mikrokreditnog sektora su značajno narušeni zbog **izuzetno loših rezultata poslovanja samo jedne MKF, značajnog obima operacija.**

Što se tiče operativne održivosti, od 13 MKO, 6 MKF iz ostvarenih redovnih prihoda pokrivaju rashode, dok 6 MKF i 1 MKD nisu operativno održive u posmatranom periodu.

U pogledu razlike podataka između preliminarnih i konačnih izvještaja, bilansna suma MKO na dan 31.12.2014. godine prema konačnim podacima iznosila je 452.326 h/KM i za 11 h/KM je manja u odnosu na stanje sa 31.12.2014. godine prema preliminarnim podacima. Promjene u aktivni se većinom odnose na smanjenje rezervi za kreditne gubitke kod jedne MKF zbog greške u storniranju troška rezervacija i na umanjene ostale aktive kod dvije MKF.

Ukupni bruto krediti, kao najznačajnija stavka aktive, sa 31.12.2014 godine iznosili su 381.306 h/KM prema konačnim podacima i imali su istu vrijednost i prema preliminarnim podacima.

Obaveze po uzetim kreditima na dan 31.12.2014. godine iznosile su 264.777 h/KM prema konačnim podacima i za 9.396 h/KM su manje u odnosu na stanje sa 31.12.2014. godine prema preliminarnim podacima kada su iznosile 274.173 h/KM. Jedna MKF je sredstva u iznosu od 9.396 h/KM koja su kao grant prenijeta u vlasništvo Fondacije ugovorom zaključenim sa kreditorom, uknjižila kao donirani kapital. Ukupni kapital na dan 31.12.2014. godine iznosio je 161.106 h/KM prema konačnim podacima i veći je za 8.462 h/KM u odnosu na stanje sa 31.12.2014. godine prema preliminarnim podacima kada je iznosio 152.644 h/KM. Ova razlika se većinom odnosi na prethodno navedenu konverziju obaveza u donirani kapital i povećanje rashoda kod dvije MKF zbog povećanja poreznih obaveza.

Posebne napomene: U pogledu izrade redovnih kvartalnih Informacija o mikrokreditnom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine, Agencija koristi podatke koje dostavljaju MKO na temelju kvartalnih izvještaja. Agencija kontrolama poslovanja MKO provjerava tačnost dostavljenih izvještaja. S tim u vezi kod jedne MKO značajnog obima operacija, Agencija izražava rezervu u pogledu tačnosti dostavljenih izvještaja na dan 31.12.2014. godine. Predmetnoj MKF je, zbog značajnih nepravilnosti u radu te na bazi dostavljenih izvještaja zaključno sa 30.06.2014. godine, poslije provođenja potrebnog postupka oduzeta dozvola za obavljanje poslova davanja mikrokredita na dan 09.10.2014. godine. Međutim, privremenom mjerom suda odloženo je Rješenje Agencije o oduzimanju dozvole do okončanja upravnog spora. I po odlaganju Rješenja na zahtjev ove MKF, ista je iskazala značajno pogoršanje poslovanja, te svojim rezultatima značajno ugrožava mikrokreditni sistem u Federaciji BiH.

II. POSLOVNE PERFORMANSE MKO U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA

1.1. Broj mikrokreditnih organizacija

U Federaciji BiH sa 31.12.2014. godine, dozvolu za rad Agencije ima 13 MKO, od toga 12 MKF (neprofitne organizacije) i 1 MKD (profitna organizacija), te 29 organizacionih dijelova MKD čije je sjedište u Republici Srpskoj. Sve MKF koje su dobile dozvolu za rad Agencije, izvršile su preregistraciju u skladu sa ZoMKO, odnosno nastale su promjenom oblika MKO osnovanih shodno Zakonu o mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH, broj: 24/00). Stoga, sve MKF zakonski su pravni slijednik imovine, prava i obaveza MKO osnovanih u skladu sa ZoMKO iz 2000. godine.

U Prilogu 2. nalaze se osnovni podaci o MKF i MKD koje sa 31.12.2014. godine imaju dozvolu za rad Agencije za obavljanje poslova davanja mikrokredita.

1.2. Organizacioni dijelovi

Na dan 31.12.2014. godine, u Registru mikrokreditnih organizacija i njihovih organizacionih dijelova, kojeg u skladu sa članom 13. ZoMKO, vodi Agencija, bilo je evidentirano ukupno 282 organizaciona dijela MKO sa sjedištem u Federaciji BiH, od čega u Federaciji BiH 186, Republici Srpskoj 93 i Distriktu Brčko 3. Ukupan broj organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH smanjen je za 26 organizacionih dijelova, odnosno 8% u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupno 151 organizacioni dio MKO sa sjedištem u Federaciji BiH ima ovlaštenja za dodjelu mikrokredita, stoga su upisani u nadležni registar.

U 2014. godini, Agencija je izdala 12 suglasnosti za osnivanje organizacionih dijelova MKO, 38 suglasnosti za zatvaranje organizacionih dijelova i 19 suglasnosti za promjenu adrese organizacionih dijelova MKO. U ovom periodu, jedna MKF koja ima 8% učešća u bilansnoj sumi MKO, zatvorila je čak 27 organizacionih dijelova što predstavlja smanjenje od 60% u odnosu na broj organizacionih dijelova sa krajem prethodne godine. Organizacione dijelove izvan Federacije BiH ima 8 MKO, a 3 MKO posluju isključivo preko svog sjedišta, odnosno nemaju otvorenih organizacionih dijelova ni u Federaciji BiH, ni u Republici Srpskoj. Agencija je dala dozvole za rad organizacionih dijelova jednog MKD koje ima sjedište u Republici Srpskoj, a koje u Federaciji BiH posluje putem 29 filijala i terenskih ureda.

1.3. Kadrovi

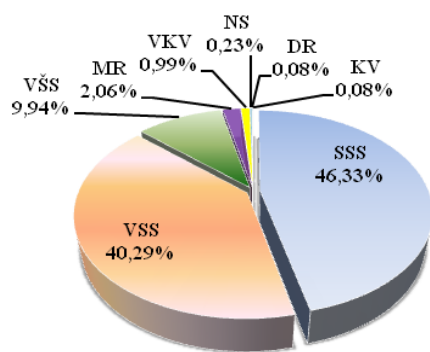
Sa 31.12.2014. godine, mikrokreditni sektor Federacije BiH zapošljava ukupno 1.308 radnika, što je za 95 radnika, ili 7% manje u odnosu na stanje sa 31.12.2013. godine. Na ovaj pad zaposlenih najviše utjecaja imalo je otpuštanje 102 uposlenika ili 54% kod jedne MKO. MKF zapošljavaju 1.290 radnika ili 98,6%, a MKD 18 radnika ili 1,4%.

Tabela 1. Kvalifikaciona struktura zaposlenih

Rb.	Kvalifikacija	31.12.2013.		Ukupno	Učešće (%)	31.12.2014.		Ukupno	Učešće (%)	Indeks
		MKF	MKD			MKF	MKD			
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8	9=(7+8)	10	11=9/5
1.	NS	3	0	3	0,21	3	0	3	0,23	100
2.	KV	1	0	1	0,07	1	0	1	0,08	100
3.	VKV	15	0	15	1,07	13	0	13	0,99	87
4.	SSS	707	2	709	50,53	600	6	606	46,33	85
5.	VŠS	138	1	139	9,91	128	2	130	9,94	94
6.	VSS	513	6	519	36,99	518	9	527	40,29	102
7.	MR	16	0	16	1,14	26	1	27	2,06	169
8.	DR	1	0	1	0,07	1	0	1	0,08	100
UKUPNO		1.394	9	1.403	100,00	1.290	18	1.308	100,00	93

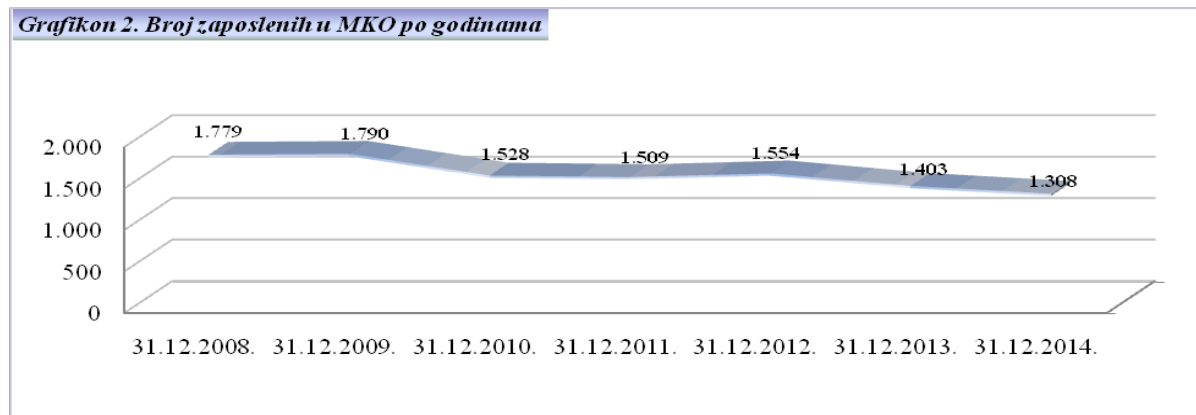
U strukturi zaposlenih najveće je učešće SSS od 46,33%, VSS od 40,29% i VŠS od 9,94%. Procent učešća zaposlenih sa srednjom stručnom spremom u padu je za 15%, a sa višom stručnom spremom za 6%, dok je procent učešća zaposlenih sa visokom stručnom spremom u porastu za 2%, a zaposlenih magistara za čak 69%.

Grafikon 1. Kvalifikacijska struktura zaposlenih u MKO

Posmatrajući broj zaposlenih kroz godine rada MKO, najveći broj zaposlenih zabilježen je na kraju 2009. godine kada su MKO zapošljavale 1.790 radnika. MKO su sa 31.12.2014. godine zapošljavale 1.308 radnika, što predstavlja smanjenje od 27% u odnosu na kraj 2009. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveće smanjenje broja zaposlenih, za čak 62%, odnosno 49%.

Grafikon 2. Broj zaposlenih u MKO po godinama

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA MKO

2.1. Bilans stanja

Bilansna suma MKO sa 31.12.2014. godine iznosi 452,3 miliona KM i za 23,6 miliona KM ili 5% je manja u odnosu na stanje sa 31.12.2013. godine. Rast bilansne sume u odnosu na kraj prethodne godine, bilježi 8 MKF i jedno MKD, pad su zabilježile 3 MKF, dok je jedna MKF zadržala približno isti nivo bilansne sume u odnosu na posmatrani period.

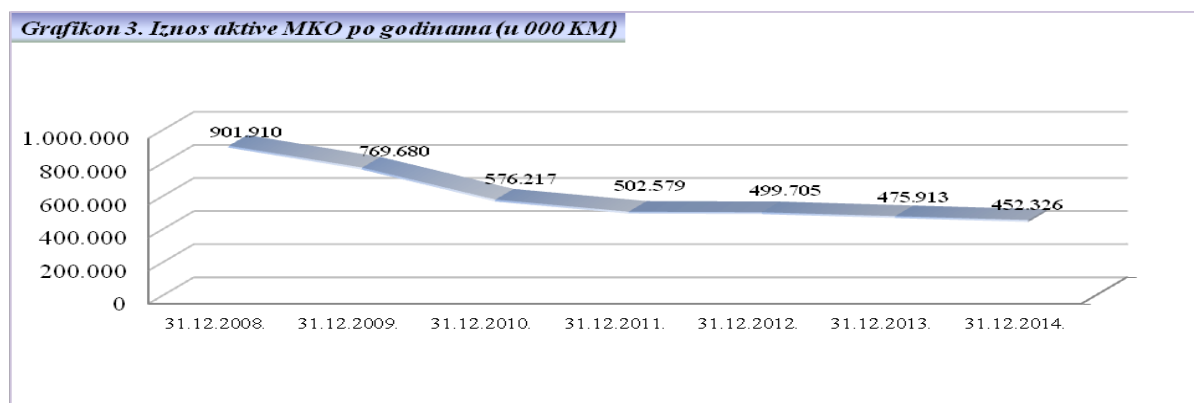
Pad bilansne sume do 20% u odnosu na 31.12.2013. godine zabilježile su 2 MKF. Jedna MKF značajnog obima operacija, u 2014. godini, aktivu je smanjila za čak 52,5 miliona, te je zabilježila pad od čak 60% u odnosu na kraj prethodne godine, što je posljedično utjecalo i na pad aktive na nivou cijelog sektora. Bez podataka ove MKF, sektor bi zabilježio značajan rast u iznosu od 28,9 miliona KM.

Najveće učešće u ukupnom bilansu MKO ima šest MKF sa aktivom u iznosu od 401,3 miliona KM ili 89%.

Tabela 2. Bilans stanja MKO

OPIS	31.12.2013. godine			31.12.2014. godine					Indeks
	Stanje za MKF	Stanje za MKD	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	4	6=(2+4)	7	8	9	10	11=(7+9)	12
AKTIVA									
1. Novčana sredstva	24.123	88	24.211	36.912	8	2.001	28	38.913	161
2. Plasmani bankama	4.054	0	4.054	3.523	1	0	0	3.523	87
3. Krediti	395.382	886	396.268	376.275		5.031		381.306	96
4. Rezer. za kred. gubitke	5.507	16	5.523	26.140		11		26.151	473
5. Neto krediti	389.875	870	390.745	350.135	78	5.020	71	355.155	91
6. Posl. pr. i ost. fik. aktiva	42.596	50	42.646	39.373	9	29	0	39.402	92
7. Dugoročne investicije	761	0	761	3.061	1	0	0	3.061	402
8. Ostala aktiva	14.018	28	14.046	13.820	3	71	1	13.891	99
9. Rezerve na ostale stavke aktive, osim kredita	549	1	550	1.618		1		1.619	294
UKUPNO AKTIVA	474.878	1.035	475.913	445.206	100	7.120	100	452.326	95
PASIVA									
10. Obav. po uzetim kred.	268.565	348	268.913	260.474	58	4.303	61	264.777	98
11. Ostale obaveze	27.201	92	27.293	26.134	6	309	4	26.443	97
12. Kapital	179.112	595	179.707	158.598	36	2.508	35	161.106	90
UKUPNO PASIVA	474.878	1.035	475.913	445.206	100	7.120	100	452.326	95
Vanbilansna evidencija	170.598	55	170.653	182.483		56		182.539	107

Posmatrajući bilansnu sumu MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos iste zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosila 902 miliona KM. Bilansna suma MKO na dan 31.12.2014. godine iznosila je 452,3 miliona KM, i manja je za čak 50% u odnosu na kraj 2008. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bilansne sume, kod kojih je ista pala za čak 71%, odnosno 68%.

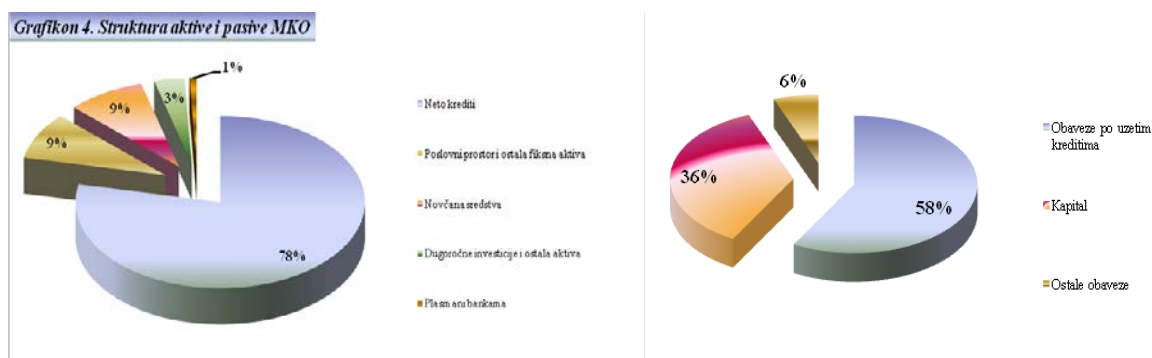

U strukturi aktive MKO, novčana sredstva iznose 38,9 miliona KM ili 9% sa stopom rasta od čak 61% u odnosu na 31.12.2013. godine i većinom se odnose na novčana sredstva MKF. Plasmani bankama iznose 3,5 miliona KM ili 1% i manji su za 13% u odnosu na kraj prethodne godine.

Neto krediti, odnosno bruto krediti umanjani za rezervisanja za kreditne gubitke iznose 355,2 miliona KM ili 78% ukupne aktive i manji su za 35,6 miliona KM ili 9% u odnosu na

31.12.2013. godine. Rast neto kredita u odnosu na kraj prethodne godine, zabilježilo je 8 MKF i 1 MKD, a pad su zabilježile 4 MKF. U odnosu na 31.12.2013. godine, pad neto kredita do 10% zabilježila je 1 MKF, pad do 20% zabilježila je 1 MKF, kao i pad do 30% 1 MKF. Jedna MKF značajnog obima operacija, u 2014. godini, neto kredite je smanjila za čak 46,5 miliona KM, te je zabilježila pad neto kredita od 66% u odnosu na kraj prethodne godine, što je posljedično utjecalo i na pad ove bilansne pozicije na nivou cijelog sektora.

Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva iznose 39,4 miliona KM ili 9% ukupne aktive i za 3,2 miliona KM ili 8%, ova bilansna pozicija manja je u odnosu na kraj prethodne godine. Procent fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu (umanjenu za donirani kapital) na nivou sektora iznosi 10,24% što je malo iznad granice dozvoljenog iznosa (do 10%), a gledano pojedinačno, četiri MKF krše ovaj standard. Dugoročne investicije iskazuje samo jedna MKF u iznosu od 3,1 milion KM, dok ostala aktiva (umanjena za rezervisanja na ostale stavke aktive osim kredita), iznosi 12,3 miliona KM koju čine obračunate kamate, avansi, aktivna vremenska razgraničenja i drugo. Ove dvije bilansne pozicije čine 3% ukupne aktive mikrokreditnog sektora. Procent ostale aktive na nivou sektora u odnosu na ukupnu aktivu iznosi 3,07%, a gledajući pojedinačno kod jedne MKF ova pozicija prelazi 10%.

U strukturi pasive MKO, obaveze po uzetim kreditima osnovni su izvor sredstava i iznose 264,8 miliona KM ili 58% ukupne pasive i manje su za 2% u odnosu na 31.12.2013. godine.

- 000 KM -

Tabela 3. Ročna struktura uzetih kredita

OPIS	31.12.2013. godine				31.12.2014. godine				Indeks
	MKF	MKD	UKUPNO	%	MKF	MKD	UKUPNO	%	
1	2	3	4=(2+3)	5	6	7	8=(6+7)	9	10=8/4
1. Obaveze po uzetim kratkoroč. kreditima	81.258	202	81.460	30	78.848	217	79.065	30	97
2. Obaveze po uzetim dugoroč. Kreditima	187.307	146	187.453	70	181.626	4.086	185.712	70	99
UKUPNO	268.565	348	268.913	100	260.474	4.303	264.777	100	98

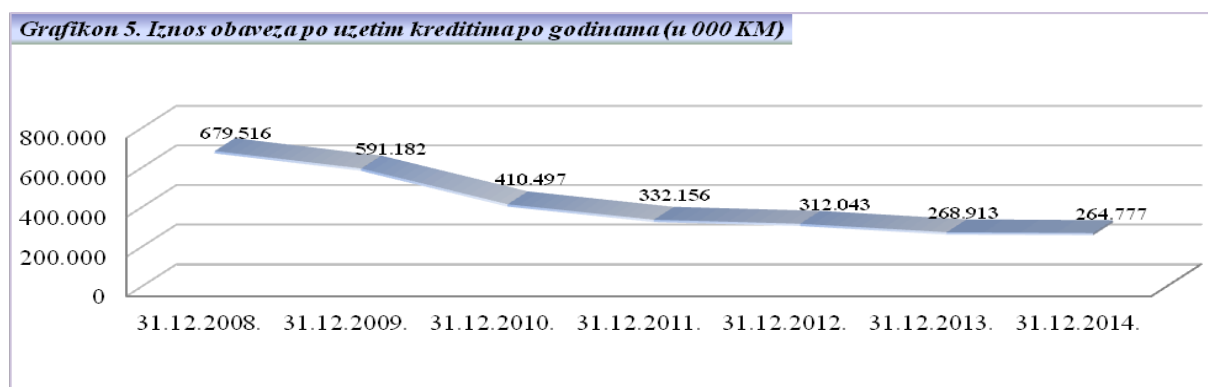
Od ukupnih obaveza po uzetim kreditima, dugoročni krediti (koje nemaju 2 MKF) iznose 185,7 miliona KM ili 70% i manji su za 1% u odnosu na kraj prethodne godine, dok kratkoročni krediti (koje nemaju 3 MKF) iznose 79,1 milion KM ili 30% i imaju stopu pada od 3% u odnosu na kraj prethodne godine. Dvije MKF sa 31.12.2014. godine nisu imale obaveza po uzetim kreditima.

S obzirom da kreditori, kako domaće komercijalne banke, tako i razni međunarodni socijalno orijentirani komercijalni fondovi, generalno pokazuju visok stepen opreza i uzdržanost kod kreditiranja većeg broja MKO, mnoge MKO su uskraćene za sredstva kojim bi finansirale

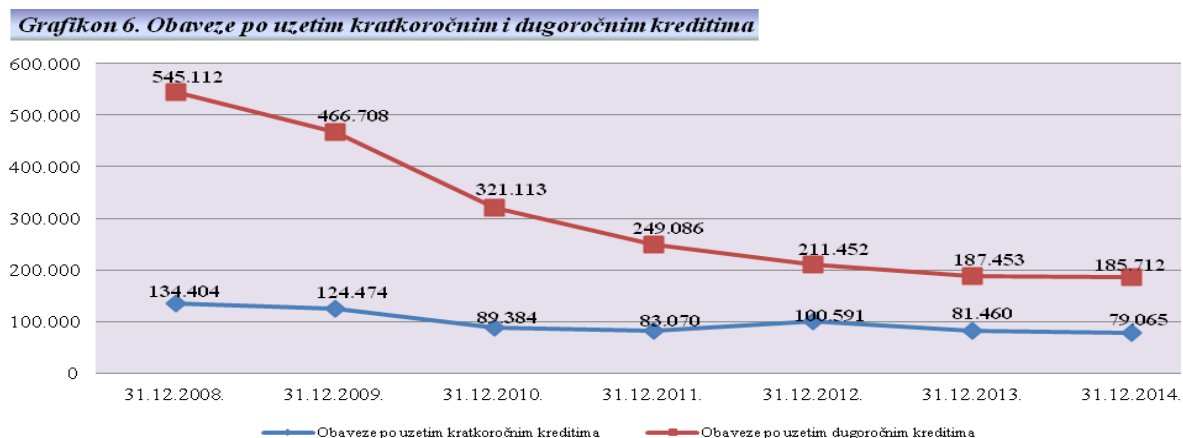
svoju mikrokreditnu aktivnost i ostvarile dovoljan prihod od redovnih operacija kojim bi pokrile svoje rashode. Dodatno jedan od značajnih rizika za razvoj i rast sektora predstavlja nepovjerenje 19 povjerioca koji potražuju preko 53,4 miliona KM od jedne MKF značajnog obima operacija, koja je zbog loše kvalitete kreditnog portfolija, te lošeg upravljanja ročnošću aktive i pasive, pretrpjela značajne gubitke te je u potpunosti nelikvidna i nesolventna.

Istoj MKF su blokirani računi kod poslovnih banaka od početka II kvartala 2014. godine uslijed nemogućnosti izmirenja obaveza prema povjericima. Na dan sačinjavanja Informacije, u Registru transakcijskih računa Centralne banke BiH, jedna MKF ima na desetine blokiranih računa što implicira kontinuiranu nelikvidnost. Prema dostavljenim izvještajima o likvidnosti MKO sa stanjem na 31.12.2014. godine, održavanje likvidnosti kod jedne MKO može znatno da utiče na poteškoće zadržavanja iznosa aktivnog kreditnog portfolija na približno istom nivou ili uz umanjeње istoga do 5 %.

Posmatrajući iznos ukupnih obaveza MKO po uzetim kreditima kroz godine rada MKO, najveći iznos istih zabilježen je na kraju 2008. godine kada su iznosile 679,5 miliona KM. Ukupne obaveze MKO po uzetim kreditima na dan 31.12.2014. godine iznosile su 264,8 miliona KM, i manje su za čak 61% u odnosu na kraj 2008. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad iznosa ukupnih obaveza po uzetim kreditima, kod kojih su iste pale za čak 86%, odnosno 79%.

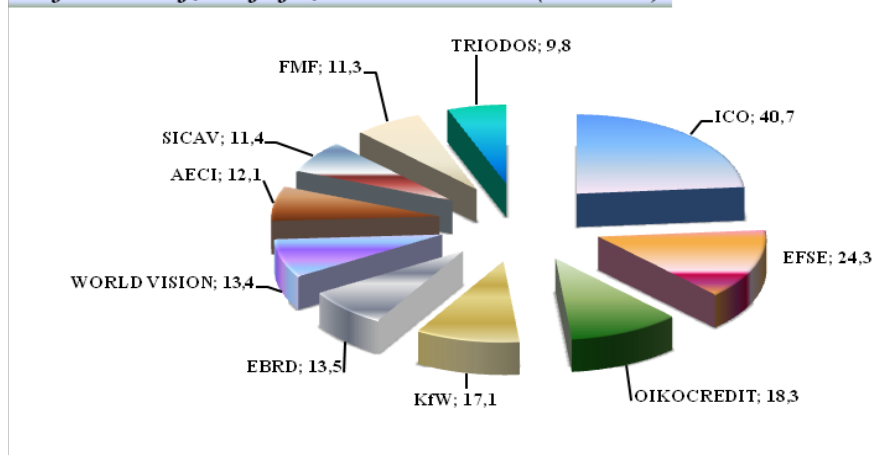
Kao što se vidi iz donjeg grafikona, pored toga što su ukupne obaveze po uzetim kreditima u odnosu na 2008. godinu, manje za 60%, odnosno manje za 2% u odnosu na kraj prethodne godine, posmatrajući obaveze po uzetim kreditima po ročnosti, dugoročni krediti su, u odnosu na 2008. godinu, u padu za čak 66%, odnosno u padu za 1% u odnosu na kraj 2013. godine, dok su kratkoročni krediti u odnosu na 2008. godinu manji za 41%, odnosno manji za 3% u odnosu na kraj 2013. godine.

Deset najznačajnijih kreditora MKO na koje se odnosi 65% od ukupnih kreditnih obaveza su:

- 1.) ICO – Instituto de Credito Oficial, Španija (40,7 miliona KM);
- 2.) EFSE – Evropski fond za Jugoistočnu Evropu, Luksemburg (24,3 miliona KM);
- 3.) Oikokredit, Holandija (18,3 miliona KM);
- 4.) KfW - Kreditanstalt für Wiederaufbau, Njemačka (17,1 milion KM);
- 5.) EBRD – Evropska banka za obnovu i razvoj, Velika Britanija (13,5 miliona KM);
- 6.) World Vision International, USA (13,4 miliona KM);
- 7.) AECI – Agencija za međunarodnu saradnju Kraljevine Španije (12,1 milion KM);
- 8.) Responsibility SICAV, Švicarska (11,4 miliona KM);
- 9.) Federalno ministarstvo financija, FBiH (11,3 miliona KM);
- 10.) Triodos – Doen, Holandija (9,8 miliona KM).

Grafikon 7. Najznačajniji izvori sredstava MKO (u mil. KM)

Ostale obaveze iznose 26,4 miliona KM ili 6% ukupne pasive, a čine ih obaveze prema zaposlenim, dobavljačima, pasivna vremenska razgraničenja i drugo. Procent ostalih obaveza na nivou sektora u odnosu na ukupne obaveze iznosi 9,08%, a gledajući pojedinačno, ukupno 7 MKF ima procent ostalih obaveza veći od 10% u odnosu na ukupne obaveze.

Vanbilansna evidencija na dan 31.12.2014. godine iznosi 182,5 miliona KM, koju čine otpisana kreditna potraživanja (182,2 miliona KM) i komisioni poslovi (0,3 miliona KM koje imaju dvije MKF), a za 7% je veća od stanja sa 31.12.2013. godine.

2.2. Kapital

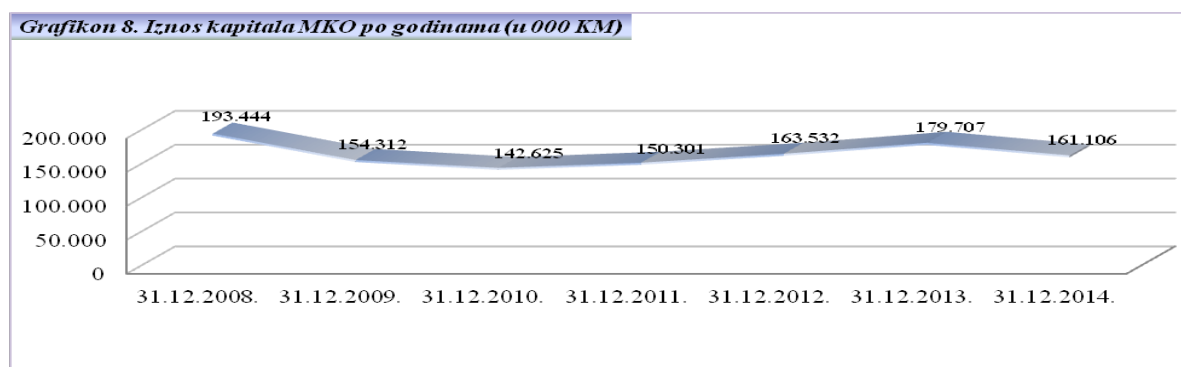
Ukupni kapital MKO na dan 31.12.2014. godine iznosi 161,1 milion KM ili 36% ukupne pasive i manji je za 18,6 miliona KM ili 10% u odnosu na kraj 2013. godine. Kapital MKF iznosi 158,6 miliona KM ili 98,4%, a kapital jednog MKD 2,5 miliona KM ili 1,6%. Na smanjenje kapitala mikrokreditnog sektora najveći utjecaj ima smanjenje kapitala kod jedne MKF značajnog obima operacija, koja je kapital smanjila za 45 miliona KM. Bez podataka ove MKF, mikrokreditni sektor bi bilježio značajan rast kapitala u iznosu 26,4 miliona KM u odnosu na kraj prethodne godine.

Ukupan kapital mikrokreditnog sektora (umanjen za donirani kapital) iznosi 20,69% ukupne aktive, a 5 MKF imaju procent iznosa kapitala (umanjenog za donirani kapital) u odnosu na ukupnu aktivu manji od dozvoljenog iznosa, odnosno manji od 10% ukupne aktive.

Tabela 4. Struktura kapitala MKO

OPIS	31.12.2013. godine					31.12.2014. godine					Indeks
	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	3	4	5	6=2+4	7	8	9	10	11=7+9	12=11/6
Donirani kapital	49.640	28	0	0	49.640	67.521	43	0	0	67.521	136
Osnovni kapital	8.291	4	600	101	8.891	3.820	2	600	24	4.420	50
Višak/manjak prihoda nad rashodima	117.975	66	0	0	117.975	84.795	53	0	0	84.795	72
Emisiona ažia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Neraspoređena dobit	0	0	-106	-18	-106	0	0	-392	-16	-392	370
Zakonske rezerve	0	0	101	17	101	0	0	2.300	92	2.300	2277
Ostale rezerve	3.206	2	0	0	3.206	2.462	2	0	0	2.462	77
UKUPNO KAPITAL	179.112	100	595	100	179.707	158.598	100	2.508	100	161.106	90

Posmatrajući iznos kapitala MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 193,4 miliona KM. Ukupan kapital MKO na dan 31.12.2014. godine iznosio je 161,1 milion KM, i manji je za 17% u odnosu na kraj 2008. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, jedna MKF zabilježila je najveći pad iznosa kapitala, kod koje je isti pao za 42,6 miliona KM.

U strukturi kapitala MKF najznačajniji je višak prihoda nad rashodima koji iznosi 84,8 miliona KM, te čini 53% ukupnog kapitala MKF i manji je za 33,2 miliona KM ili 28% u odnosu na kraj prethodne godine. Manjak prihoda nad rashodima za period od 01.01. do 31.12.2014. godine ostvarila je 1 MKF, a višak prihoda nad rashodima 11 MKF, dok je jedno MKD ostvarilo neto gubitak. Višak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja na dan 31.12.2014. godine ostvarilo je 6 MKF, dok je 6 MKF i 1 MKD ostvarilo manjak prihoda nad rashodima, odnosno gubitak od redovnog poslovanja. Od tih 6 MKF, pet su zahvaljujući vanrednim prihodima, koji su kod pojedinih MKF značajno veći od iznosa ostvarenog manjka prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja, na kraju 2014. godine, ostvarile pozitivan rezultat. Vanredni prihodi direktan su rezultat povećane naplate potraživanja po otpisanim kreditima.

Značajan izvor kapitala MKF čini donirani kapital koji iznosi 67,5 miliona KM ili 43% ukupnog kapitala MKF, dok jedno MKD nema doniranog kapitala. Iznos doniranog kapitala o kojem izvještavaju MKO, u odnosu na kraj prethodne godine, veći je za 17,9 miliona KM odnosno 36% i većinom se odnosi na povećanje doniranog kapitala kod dvije MKF. Kod jedne MKF je kontrolom na licu mjesta utvrđeno da je o stanju istog pogrešno izvještavala Agenciju u prethodnim periodima, dok je jedna MKF sredstva u iznosu od 9,4 miliona KM

koja su kao grant prenijeta u vlasništvo Fondacije ugovorom zaključenim sa kreditorom, uknjižila kao donirani kapital.

U skladu sa članom 11. Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije, MKO su dužne voditi evidenciju o doniranim sredstvima i tretirati ih kao donirani kapital o čijem stanju su dužne izvještavati Agenciju. Prema zvaničnim kvartalnim izvještajima koje dostavljaju Agenciji, 11 MKF iskazuje vrijednost doniranog kapitala u svojim izvještajima, te vodi evidenciju o stanju istog.

Osnovni kapital MKF na dan 31.12.2014. godine iznosi 3,8 miliona KM ili 2% ukupnog kapitala MKF. Ostale rezerve, koje se odnose na 2 MKF, iznose 2,5 miliona KM, ili 2% ukupnog kapitala MKF. Osnovni kapital jednog MKD iznosi 600 hiljada KM, a gubitak 387 hiljada KM.

2.3. Kreditni portfolio

Osnovna djelatnost MKO je mikrokreditiranje na koje se odnosi iznos od 381,3 miliona KM ili 84% ukupne aktive mikrokreditnog sektora. Nivo ukupnih kredita sektora zavisi od stanja kredita MKF na koje se odnosi 376,3 miliona KM ili 98,7% od ukupnih kredita, dok se na MKD odnosi 5 miliona KM ili 1,3% od ukupnih kredita. Neto krediti, koje čine ukupni krediti umanjani za rezerve za kreditne gubitke prikazani su u Tabeli 5.

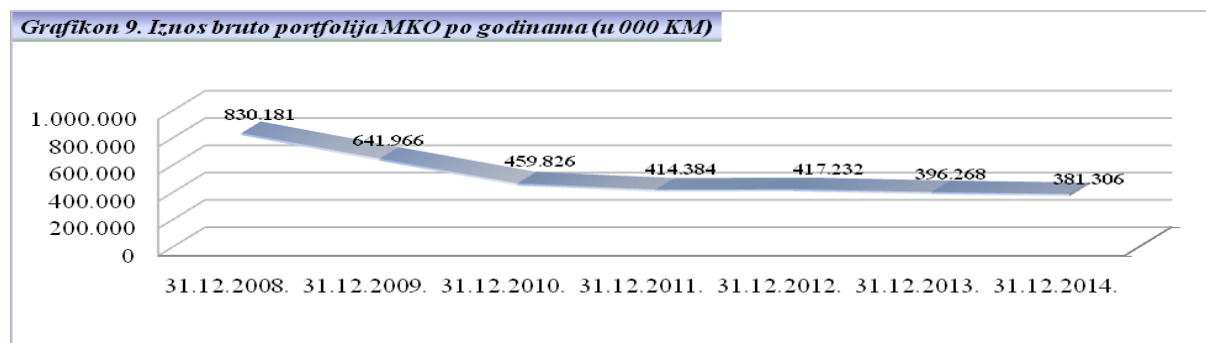
- 000 KM -

Tabela 5. Neto krediti

Red. Broj	OPIS	31.12.2013. godine			31.12.2014. godine			Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8=(6+7)	9=8/5
1.	Kredit	395.382	886	396.268	376.275	5.031	381.306	96
2.	Rezerve za kreditne gubitke	5.507	16	5.523	26.140	11	26.151	473
3.	Neto krediti (1.-2.)	389.875	870	390.745	350.135	5.020	355.155	91

Neto krediti iznose 355,2 miliona KM i za 9% su manji u odnosu na 31.12.2013. godine, dok su krediti na bruto osnovi također manji za 4% u odnosu na kraj prethodne godine.

Rezerve za kreditne gubitke iznose 26,2 miliona KM i veće su za 373% u odnosu na 31.12.2013. godine. Omjer rezervi za kreditne gubitke u odnosu na ukupan kreditni portfolio iznosi 6,86%, te u odnosu na omjer sa 31.12.2013. godine, bilježi pogoršanje od 5,47 procentnih poena. Jedna MKF značajnog obima operacija, u odnosu na 31.12.2013. godine, povećala je rezerve za kreditne gubitke za 20,6 miliona KM što se posljedično odrazilo na povećanje rezervi za kreditne gubitke na nivou sektora i na pogoršanje pokazatelja kvalitete portfolija.

Posmatrajući bruto portfolio MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 830,2 miliona KM. Ukupan bruto portfolio na dan 31.12.2014. godine iznosio je 381,3 miliona KM, i isti je manji za 54% u odnosu na kraj 2008. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bruto portfolija, kod kojih je isti pao za čak 76%, odnosno 75%.

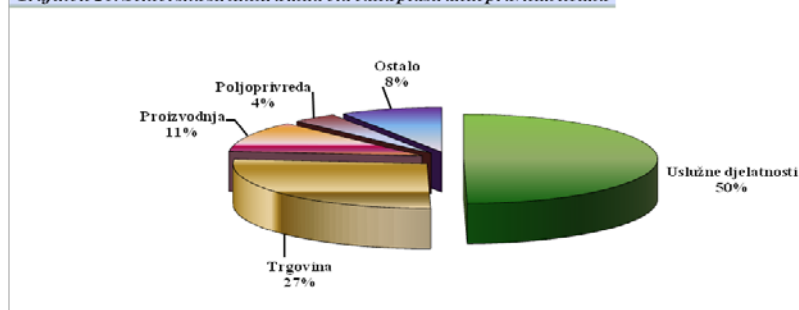
- 000 KM -

Tabela 6. Sektorska i ročna struktura mikrokredita MKO na dan 31.12.2014. godine

Red. Broj	Mikrokrediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti	Dospjela potraživanja	UKUPNO	%
1	2	3	4	5	6=(3+4+5)	7
1.	Pravnim licima					
a.)	Uslužne djelatnosti	414	3.148	28	3.590	50%
b.)	Trgovina	345	1.578	18	1.941	27%
c.)	Poljoprivreda	29	238	2	269	4%
d.)	Proizvodnja	227	580	3	810	11%
e.)	Ostalo	145	461	5	611	8%
	UKUPNO 1:	1.160	6.005	56	7.221	100%
2.	Fizičkim licima					
a.)	Uslužne djelatnosti	6.999	65.088	6.219	78.306	21%
b.)	Trgovina	4.632	23.988	5.558	34.178	9%
c.)	Poljoprivreda	7.714	113.588	7.188	128.490	34%
d.)	Proizvodnja	1.416	8.625	2.916	12.957	4%
e.)	Stambene potrebe	2.886	54.822	166	57.874	15%
f.)	Ostalo	16.023	43.876	2.381	62.280	17%
	UKUPNO 2:	39.670	309.987	24.428	374.085	100%
	UKUPNO (1+2):	40.830	315.992	24.484	381.306	100%

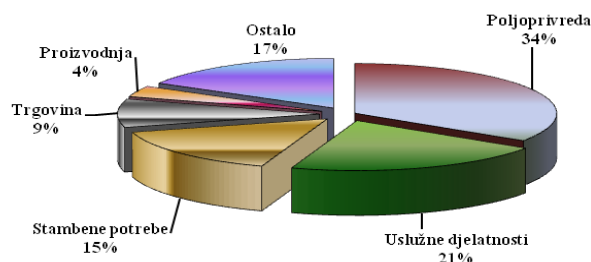
Od ukupnog iznosa mikrokredita, 7,2 miliona ili 2% plasirano je pravnim licima, a 374,1 milion KM ili 98% plasirano je fizičkim licima. U ročnoj strukturi mikrokredita, na kratkoročne kredite, u koje se uključuju i dospjela potraživanja odnosi se 65,3 miliona KM ili 17%, a na dugoročne kredite 316 miliona KM ili 83%. Sama dospjela potraživanja ukupno iznose 24,5 miliona KM ili 6% od ukupnih kredita i gotovo u cijelosti se odnose na kredite date fizičkim licima.

Grafičkon 10. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih pravnim licima

Prema granskoj strukturi, najveći iznos od ukupnog iznosa mikrokredita datih **pravnim licima**, plasiran je za uslužne djelatnosti i trgovinu – uslužne djelatnosti 3,6 miliona KM ili 50%, odnosno trgovina 1,9 miliona KM ili 27%. Za proizvodnju dato je 0,8 miliona KM ili 11% od ukupnog iznosa mikrokredita datih pravnim licima, dok je za poljoprivredu dato 0,3 miliona KM ili 4%, a za ostale namjene 0,6 miliona KM ili 8%.

Grafikon 11. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih fizičkim licima

Što se tiče kredita datih **fizičkim licima**, 128,5 miliona KM ili 34% plasirano je za poljoprivredu, zatim 78,3 miliona KM ili 21% za uslužne djelatnosti, za stambene potrebe 57,9 miliona KM ili 15%, za trgovinu je plasirano 34,2 miliona KM ili 9%, za proizvodnju 13 miliona KM ili 4%, te za ostalo 62,3 miliona KM ili 17%.

- 000 KM -

Mikrokrediti za:	31.12.2013.	31.12.2014.	Učešće	Indeks
Poljoprivreda	142.133	128.759	34%	91
Uslužne djelatnosti	93.750	81.896	21%	87
Ostale namjene	45.481	62.891	17%	138
Stambene potrebe	49.288	57.874	15%	117
Trgovina	45.028	36.119	9%	80
Proizvodnja	20.588	13.767	4%	67
UKUPNO	396.268	381.306	100%	96

Na osnovu analize granske strukture zaključuje se da je mikrokreditiranje najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (34%) i uslužnih djelatnosti (21%), te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim licima iz čega proističe da se krediti u najvećem broju slučajeva odobravaju licima koja nemaju pristup tradicionalnim izvorima finansiranja kako zbog rizičnosti posla kojeg obavljaju, tako i zbog nedostatka adekvatnih kolaterala.

U odnosu na kraj prethodne godine, procent ukupnih kredita koji se daju po svim kreditnim proizvodima u padu je od 9% do 33%, osim kredita za stambene potrebe i ostale namjene koji su u porastu za 17%, odnosno 38% u odnosu na kraj prethodne godine. U pogledu ročnosti mikrokredita, dugoročni mikrokrediti u padu su za 3% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su kratkoročni mikrokrediti (uključujući i dospjela potraživanja) u padu za 8%.

- 000 KM -

OPIS	31.12.2013.	31.12.2014.	Učešće	Indeks
Dugoročni mikrokrediti	325.426	315.992	83%	97
Kratkoročni mikrokrediti s dospjelim potraživanjima	70.842	65.314	17%	92
UKUPNO	396.268	381.306	100%	96

Prema izvještajima koje su mikrokreditne organizacije dostavile Agenciji vezano za iznos rizičnog portfolija uslijed elementarnih nepogoda iz maja 2014. godine na dan 31.12.2014. godine, aktivni kreditni portfolio koji nije kasnio sa 30.04.2014. godine, a koji je rizičan uslijed elementarnih nepogoda iznosi 21,1 milion KM, od čega se na jednu MKF odnosi iznos od 10,1 milion KM. Kreditni portfolio koji je kasnio sa 30.04.2014. godine, a koji je dodatno rizičan, uslijed elementarnih nepogoda iznosi 0,2 miliona KM. Broj kreditnih partija za koje je proglašen moratorij uslijed elementarnih nepogoda, na ovaj izvještajni datum je 43 u ukupnom iznosu od 106 hiljada KM. Kreditni portfolio koji je ponovo ugovoren –

reprogramiran uslijed elementarnih nepogoda iznosi 2,8 miliona KM. Najveće učešće u iznosu reprogramiranih kredita uslijed elementarnih nepogoda imaju krediti za poljoprivredu (38%) i krediti za stambene potrebe (27%).

Odlukom o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07), MKO su dužne sva kreditna sredstva i druga potraživanja raspoređivati u određene grupe primjenom kriterija broja dana kašnjenja u otplati na način da za svaku grupu izdvaja rezerve za kreditne i druge gubitke na teret troškova poslovanja. Osnovicu za obračun visine rezervi čini iznos neotplaćenog kredita, dospjele kamate i naknade i sve druge stavke kod kojih je MKO izložena riziku nemogućnosti naplate, odnosno poslovnog neuspjeha. Iznosi potraživanja razvrstanih u zadane grupe i obračunate rezerve po tim grupama sa stanjem na dan 31.12.2014. godine vide se iz slijedeće tabele.

- 000 KM -

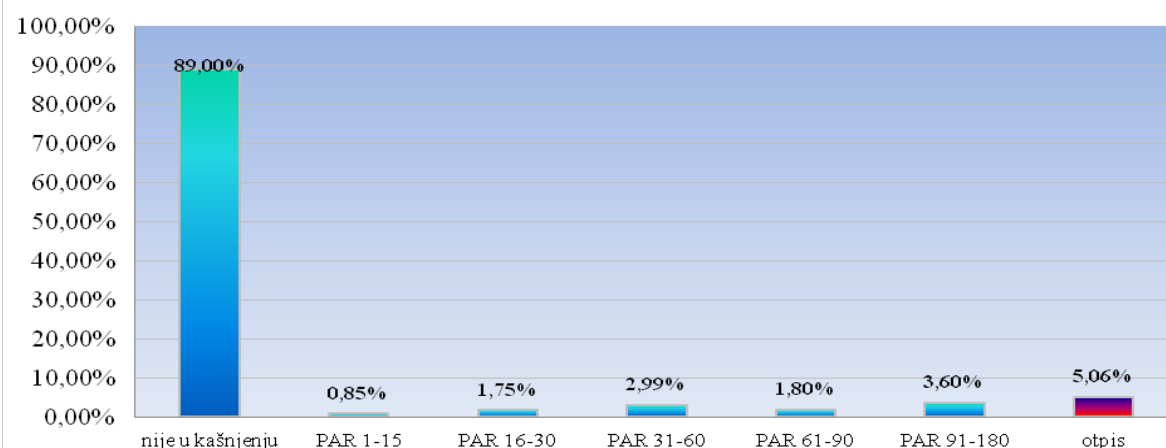
Tabela 9. Rezerve za kreditne gubitke sa stanjem na dan 31.12.2014. godine											
Rb	Dani kašnjenja	Stope rezer vi— sanja	Iznos kredita	Učešće (%)	Dospjela kamata		Iznos ostalih stavki aktive	Rezervisanja			Ukupna rezervisanja
					Stopa rezer vi— sanja	Iznos kamate		Po kreditima	Po dospjelim kamatama	Po ostalim stavkama aktive	
1	2	3	4	5	6	7	8	9=(4x3)/100	10=(7x6)/100	11=(8x3)/100	12=(9+10+11)
1.	0	0%	339.365	89	0%	943	237	0	0	0	0
2.	1 – 15	2%	3.253	0,85	2%	41	0	65	1	0	66
3.	16 – 30	15%	6.687	1,75	100%	80	0	1.003	80	0	1.083
4.	31 – 60	50%	11.392	2,99	100%	201	0	5.696	201	0	5.897
5.	61 – 90	80%	6.867	1,80	100%	209	0	5.494	209	0	5.703
6.	91 – 180	100%	13.742	3,60	100%	1.124	0	13.893	1.128	0	15.021
UKUPNO			381.306	100		2.598	237	26.151	1.619	0	27.770
7.	preko 180	Otpis	6.827		100%	3.395					

*U kolonama 9. i 10. u kategoriji dana u kašnjenju (91-180), uključena su dodatna rezervisanja jedne MKF za kredite koji su više puta reprogramirani, zamjenske kredite i ugovorne obaveze.

Kašnjenje u otplati duže od jednog dana imaju krediti u iznosu 41,9 miliona KM. Stopa kredita u kašnjenju preko jednog dana sa stanjem na dan 31.12.2014. godini iznosila je 11% i bilježi pogoršanje u odnosu na kraj prethodne godine za 8,04 procentnih poena. Najveći iznos kredita ima kašnjenje u otplati od 91 do 180 dana (13,7 miliona KM ili 3,60% od ukupnih kredita). Ukupan iznos dospjelih kamata po aktivnim kreditima koji imaju kašnjenje u otplati duže od jednog dana iznosi 1,7 miliona KM. Ukupan iznos obračunatih rezervi po svim osnovama je 27,8 miliona KM i u odnosu na 31.12.2013. godine, veće su za 21,7 miliona KM, odnosno 357%. Analizom izvještaja MKO, utvrđeno je da jedna MKO značajnog obima operacija ima 86% učešća u ukupnom iznosu rezervi.

U 2014. godini, MKO su otpisale 19,7 miliona KM glavnice i 8,7 miliona KM kamate.

Grafikon 12. Kvalitet portfolija MKO

2.3.1. Ključni pokazatelji kvalitete kreditnog portfolija

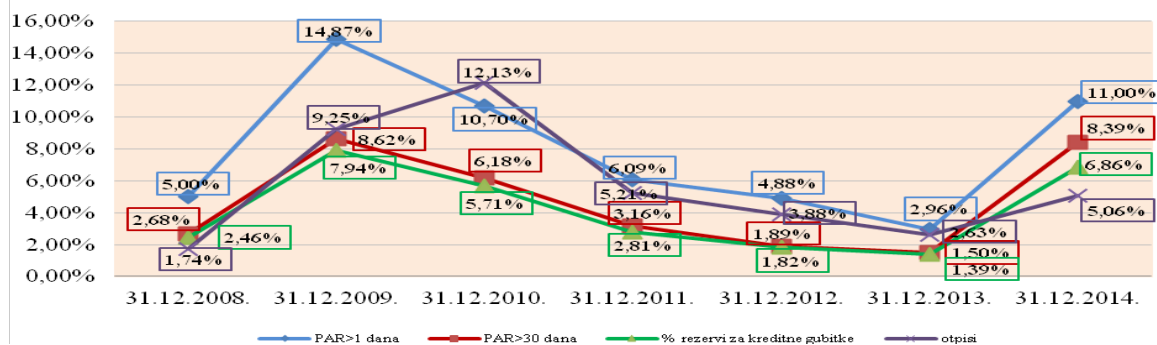
U poređenju s krajem prethodne godine, sa 31.12.2014. godine, mikrokreditni portfolio bilježi pad od 4% (15 miliona KM), koji je uzrokovan padom portfolija kod jedne MKF značajnog obima operacija, koja je isti smanjila za 25,8 miliona KM ili 36%, te iskazuje pogoršanje pokazatelja kvalitete aktivnog kreditnog portfolija. Većina MKO izložena je pritisku konkurencije kako od većih MKO tako i od banaka, te se mnoge MKO i dalje se suočavaju s nedostatkom sredstava za finansiranje kreditnog portfolija.

Pogoršanje pokazatelja kvalitete aktivnog portfolija iskazano je povećanjem stope rezervi za kreditne gubitke sa 1,39%, koliko je iznosila na 31.12.2013. godine, na 6,86%. Portfolio u riziku preko 30 dana kašnjenja također je povećan sa 1,50% na 8,39%. Ukupan rezultat sektora po pitanju rizičnosti portfolija značajno izlazi iz okvira propisanog standarda. Iako 10 od 13 MKO posluje unutar propisanog ograničenja, jedna MKF značajno krši standard sa 60,57%, čime utječe na ukupan rezultat sektora u pogledu rizičnosti portfolija koji mora biti ispod 5%. Portfolio u riziku preko jednog dana kašnjenja, bilježi značajno pogoršanje, te je sa 2,96% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, povećan na 11,00%.

Ključni utjecaj na pogoršanje pokazatelja kvalitete aktivnog kreditnog portfolija mikrokreditnog sektora u Federaciji BiH je izuzetno loš rezultat poslovanja jedne MKF značajnog obima operacija. Kod ove MKF stopa rezervi za kreditne gubitke sa 31.12.2014. godine iznosila je 48,55% i bilježi povećanje od čak 46,16 procentnih poena u odnosu na 31.12.2013. godine kada je iznosila 2,39%. Nadalje, portfolio u riziku preko 30 dana kašnjenja iznosio je 60,57% (propisano ograničenje je do 5%) i bilježi značajno pogoršanje od čak 58,06 procentnih poena u odnosu na posmatrani period kada je iznosio 2,51%. Isto tako, procent otpisa sa 31.12.2014. godine iznosio je 25,38% (propisano ograničenje je do 3%) i, također, bilježi povećanje od 18,92 procentna poena u odnosu na 31.12.2013. godine kada je iznosio 6,46%.

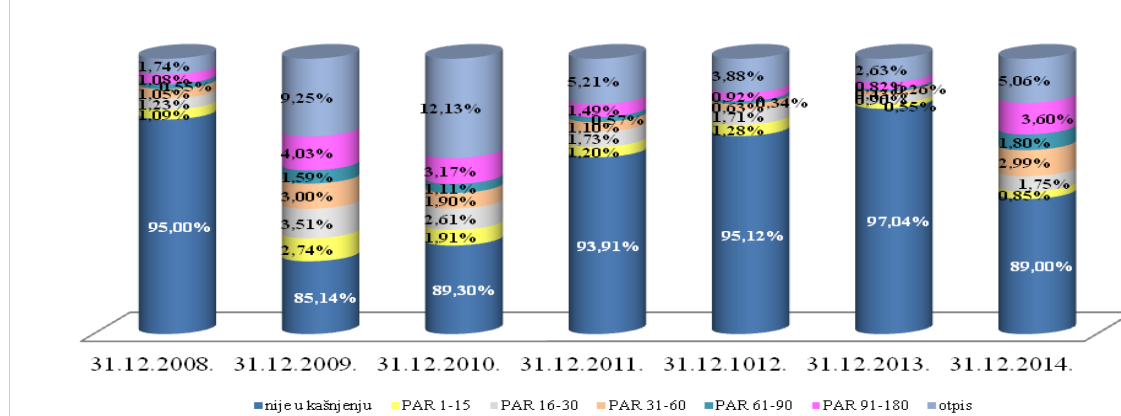
Iz prethodno navedenog slijedi, da ova MKF višestruko i kontinuirano krši standarde i propisana ograničenja i destabilizira mikrokreditni sistem Federacije BiH, koji bi bez učešća iste u MKO sistemu bilježio značajno poboljšanje propisanih standarda kvalitete kreditnog portfolija, pa bi tako bez podataka ove MKF, pokazatelji kvalitete aktivnog kreditnog portfolija mikrokreditnog sektora iznosili: portfolio u riziku preko 30 dana kašnjenja 1,22% (propisano ograničenje je do 5%), procent otpisa 1,28% (propisano ograničenje je do 3%), a stopa rezervi za kreditne gubitke 1,13%.

Grafikon 13. Pokazatelji kvaliteta aktivnog portfolija MKO

U pogledu pokazatelja kvaliteta kreditnog portfolija i drugih rezultata poslovanja MKF, Agencija izražava rezervu u ispravnost podataka jedne MKF značajnog obima operacija koja ima 12% tržišnog učešća, a koja nije, s obzirom na privremenu mjeru nadležnog suda, u predviđenim rokovima, postúpila po nalogima.

Grafikon 14. Klasifikacija bruto portfolija MKO po godinama

U toku 2014. godine, MKO su otpisale 13.318 kreditnih partija (13.260 otpisanih kreditnih partija odnosi se na fizička lica, a 58 na pravna lica) u ukupnom iznosu od 28,4 miliona KM, od čega se 19,7 miliona KM odnosi na otpisanu glavnice. Čak 78% otpisanih kreditnih partija i 76% iznosa otpisane glavnice od ukupnog broja otpisanih kreditnih partija i ukupnog iznosa otpisane glavnice u toku 2014. godine, odnosi se na jednu MKF značajnog obima operacija, čijom je kontrolom poslovanja, Agencija utvrdila brojne nepravilnosti u radu, posebno po pitanju otpisanih kredita.

Na nivou sektora, procent otpisa sa 31.12.2014. godine iznosio je 5,06% (propisano ograničenje do 3%) i ovaj pokazatelj je, u odnosu na kraj prethodne godine, povećan za 2,43 procentna poena. Iako 10 od 13 MKO posluje unutar propisanog ograničenja, jedna MKF značajno krši standard sa 25,38%, čime utječe na ukupan rezultat sektora u pogledu procenta otpisa koji mora biti ispod 3%.

Mikrokreditne organizacije nastavile su ulagati napore u naplatu potraživanja po otpisanim kreditima, pa su tako u toku 2014. godine, naplatile 10,6 miliona KM otpisane glavnice i 1,1 milion KM otpisane kamate, dok je u istom izvještajnom periodu trajni otpis iznosio 117 hiljada KM po glavnici i 30 hiljada KM po kamati. Što se tiče efikasnosti naplate otpisanih kredita u toku 2014. godine, jedna MKF je imala 43% naplate otpisanih kredita u odnosu na ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, jedna MKF 16%, tri MKF i jedno MKD u rasponu 10-15%, dok su sedam MKF imale procent efikasnosti naplate manji od 10%.

Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima koja se nalaze u vanbilansnoj evidenciji sa 31.12.2014. godine iznose 182,2 miliona KM i veća su za 7% u odnosu na kraj prethodne godine. Jedna MKF značajnog obima operacija ima 54,5 miliona KM ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima, što čini 30% od ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima na nivou sektora.

- 000 KM -

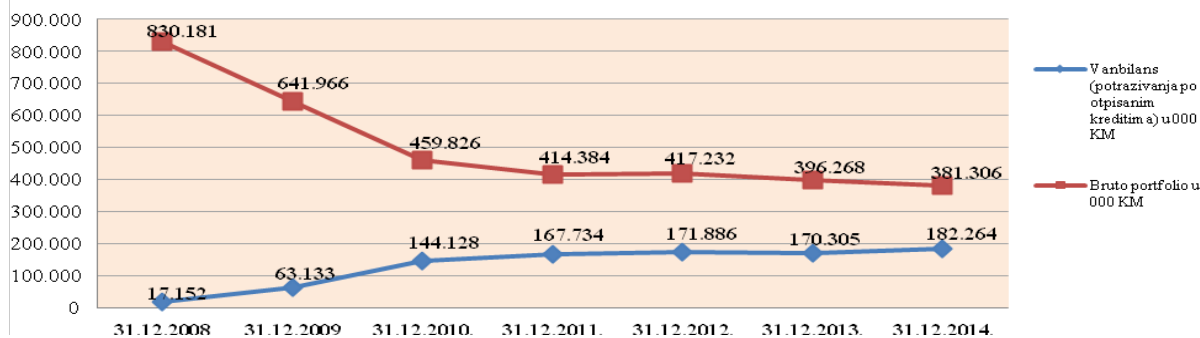
Tabela 10. Potraživanja po otpisanoj glavnici i kamati

OPIS	FIZIČKA LICA		PRAVNA LICA		UKUPNO	
	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje na datum 01.01.2014.	139.593	21.952	2.726	295	142.319	22.247
Promjene u 2014. godini:						
Novi otpis u tekućoj godini	19.491	8.699	170	16	19.661	8.715
<i>otpis u periodu 01.01.-31.03.</i>	2.436	907	35	4	2.471	911
<i>otpis u periodu 01.04.-30.06.</i>	1.893	476	63	6	1.956	482
<i>otpis u periodu 01.07.-30.09.</i>	8.386	3.926	21	1	8.407	3.927
<i>otpis u periodu 01.10.-31.12.</i>	6.776	3.390	51	5	6.827	3.395
Naplaćeno u tekućoj godini	10.504	1.065	145	15	10.649	1.080
<i>naplata otpisa u periodu 01.01.-31.03.</i>	2.582	294	37	4	2.619	298
<i>naplata otpisa u periodu 01.04.-30.06.</i>	2.513	263	36	4	2.549	267
<i>naplata otpisa u periodu 01.07.-30.09.</i>	2.565	232	25	3	2.590	235
<i>naplata otpisa u periodu 01.10.-31.12.</i>	2.844	276	47	4	2.891	280
Trajni otpis u tekućoj godini	117	30	0	0	117	30
<i>trajni otpis u periodu 01.01.-31.03.</i>	73	8	0	0	73	8
<i>trajni otpis u periodu 01.04.-30.06.</i>	32	8	0	0	32	8
<i>trajni otpis u periodu 01.07.-30.09.</i>	7	10	0	0	7	10
<i>trajni otpis u periodu 01.10.-31.12.</i>	5	4	0	0	5	4
Saldo na datum 31.12.2014.	148.463	29.556	2.751	296	151.214	29.852

* Napomena: Podaci u Tabeli 10. razlikuju se od ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima prikazanih u vanbilansnoj evidenciji za iznos od 1,2 miliona KM koji se odnosi na sudske troškove, zatezne i procesne kamate te dio vansudskih nagodbi kod dvije MKF.

U odnosu na 2008. godinu, bruto portfolio MKO manji je za 54%, dok su potraživanja po otpisanim kreditima veća za više od 10 puta, i sa 31.12.2014. godine čine 48% ukupnog kreditnog portfolija. Postoje značajna odstupanja u kvalitetu portfolija između različitih MKO, koja su evidentna iz podatka da četiri MKF imaju preko 70% ukupno otpisanih kredita u odnosu na ukupni bruto portfolio (kod dvije MKF ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, koji se nalaze u vanbilansu veći je od iznosa ukupnih bruto kredita za 19% odnosno 18%), što je direktna posljedica kreditne ekspanzije u prošlosti. Jedna MKF i jedno MKD iskazali su ukupne otpise ispod 10% ukupnog bruto portfolija.

Grafikon 15. Potraživanja po otpisanim kreditima i bruto portfolio MKO

MKO su dužne pokrenuti sudske sporove za naplatu otpisanih potraživanja preko 180 dana u cilju zaštite imovine MKO. U jednoj MKF, kontrolom na licu mjesta, utvrđeno je da ista ima preko 10.000 neutuženih kreditnih partija u ukupnom iznosu od preko 15 miliona KM. S obzirom da ista MKF novčane transakcije vezane za isplatu i naplatu kredita nije vršila preko računa banaka kojim bi se potvrdile navedene transakcije, izbjegavanjem pokretanja sudskih sporova za ove slučajeve, stvoren je prostor za nezakonito postupanje sa naplatom otpisanih potraživanja i brojne druge zloupotrebe na štetu po imovinu MKF.

2.3.2. Otplata kredita sa instrumentom osiguranja jemstvom i prigovori klijenata

Posljedice globalne ekonomske krize na finansijski sektor, neadekvatne kreditne politike i slabosti internih kontrola MKO, te opća prezaduženost korisnika mikrokredita, utjecale su na proces kreditiranja i kvalitetu kreditnog portfolija. Aktiviranje instrumenata osiguranja u slučaju osiguranja kredita jemstvom nastaje kao rezultat nenaplativih potraživanja po kreditima iz ranijih perioda, ili uslijed nemogućnosti servisiranja dospjelih kreditnih obaveza od strane klijenata. S ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koji se otplaćuju putem jemstva, Agencija je od 31.12.2009. godine propisala izvještajni obrazac OKJ.

Prema izvještajima o otplati kredita na teret jemaca kod MKO u Federaciji BiH ukupan broj kreditnih partija u aktivnom kreditnom portfoliju MKO na dan 31.12.2014. godine je bio 158.813 od čega su 1,44% kreditnih partija otplaćivali jemci što je više za 0,33 procentnih poena u odnosu na procenat kredita koje su otplaćivali jemci u ukupnom broju kredita na dan 31.12.2013. godine (2013.: 1,11%). Prema kvartalnim izvještajima, ukupan bruto kreditni portfolio u MKO sektoru na dan 31.12.2014. godine je iznosio 381.306 hiljada KM od čega je udio preostalog duga kredita koji su se otplaćivali na teret jemaca iznosio 1,59% što je za 0,55 procentnih poena više u odnosu na udio preostalog duga kredita koji su se otplaćivali na teret jemaca u ukupnom bruto kreditnom portfoliju na kraju 2013. godine (2013.: 1,04%).

Prema izvještajima MKO, a shodno Odluci o načinu postupanja banke, MKO i lizing društva po prigovoru klijenta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 23/14 i 62/14), u periodu od 01.10. do 31.12.2014. godine, podneseno je ukupno 86 prigovora prema MKF i 1 prigovor prema MKD. Za 5 MKF nema evidentiranih prigovora.

Sudužnici/jemci su uputili 25 prigovora, dužnici 36 prigovora, dok su ostale zainteresirane strane uputile 26 prigovora. MKO su pozitivno riješile 14 prigovora, negativno 58 prigovora, dok je 15 prigovora u procesu izjašnjenja.

2.4. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite

Efektivna kamatna stopa na mikrokredite je ukupna cijena tih kredita, a obračunava se i iskazuje u skladu sa Odlukom o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite – Prečišćeni tekst („Službene novine Federacije BiH“, broj: 48/12). U obračun efektivne kamatne stope uključuju se podaci o visini nominalne kamatne stope na kredite, iznosu naknada i provizija koje MKO izračunavaju klijentu u postupku odobravanja kredita i iznos naknada i provizija poznatih na dan izračuna, koje MKO izračunava klijentu tokom realizovanja ugovora o kreditu. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope računaju se na novoodobrene kredite u izvještajnom mjesecu.

Rb.	OPIS	Ukupan iznos isplata mikrokredita u IV kvartalu 2014. godine (u 000 KM)	Ponderisana nominalna kamatna stopa (prosječna)	Ponderisana efektivna kamatna stopa (prosječna)
1.	Kratkoročni mikrokrediti za:	16.369	23,05%	30,70%
1.1.	Uslužne djelatnosti	2.664	24,31%	32,42%
1.2.	Trgovinu	1.339	23,23%	31,42%
1.3.	Poljoprivredu	2.504	22,52%	29,64%
1.4.	Proizvodnju	354	23,93%	32,07%
1.5.	Stambene potrebe	1.258	20,29%	25,25%
1.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	676	24,63%	35,75%
1.7.	Ostalo	7.574	23,02%	30,71%
2.	Dugoročni mikrokrediti za:	65.262	19,38%	22,84%
2.1.	Uslužne djelatnosti	12.156	21,17%	25,27%
2.2.	Trgovinu	3.820	20,95%	25,05%
2.3.	Poljoprivredu	19.091	18,90%	22,17%
2.4.	Proizvodnju	1.464	20,99%	25,42%
2.5.	Stambene potrebe	14.459	15,48%	17,51%
2.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	565	24,98%	31,99%
2.7.	Ostalo	13.707	21,73%	25,95%
UKUPNO		81.631	20,11%	24,41%

U skladu s mjesečnim izvještajima o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama po kreditima, u četvrtom kvartalu 2014. godine, MKO su plasirale mikrokredite u ukupnom iznosu od 81,6 miliona KM što je za 4,3 miliona, odnosno 5% manje u odnosu na iznos mikrokredita plasiranih u istom periodu prethodne godine, što je većinom rezultat smanjenog plasmana mikrokredita jedne MKF značajnog obima operacija. Sa stanjem na 31.12.2014. godine, MKO su imale 158.813 aktivnih kreditnih partija, što je za 22.932 kreditne partije, odnosno 13% manje u odnosu na kraj prethodne godine. Prosječan iznos mikrokredita na nivou sektora, na 31.12.2014. godine, je 2.401 KM, prosječan iznos mikrokredita MKF iznosi 2.378 KM (31.12.2013. godine – 2.180 KM), dok je prosječan iznos mikrokredita u MKD 8.920 KM.

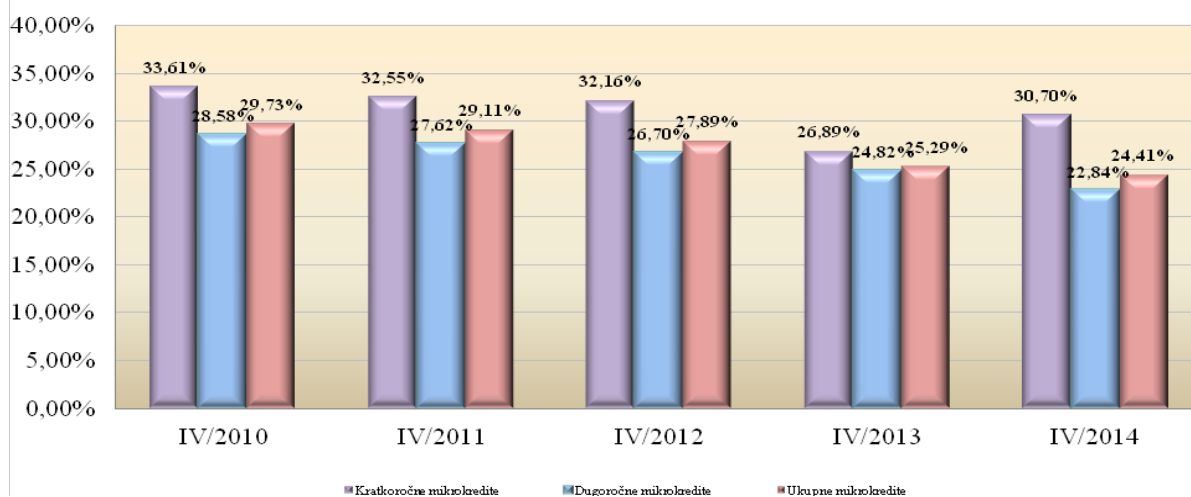
Za kratkoročne kredite, prosječna ponderisana nominalna kamatna stopa kreće se u rasponu od 20,29% za stambene kredite do 24,63% za nenamjenske kredite, a efektivna kamatna stopa u rasponu 25,25% za stambene kredite do 35,75% za nenamjenske kredite. Prosječna ponderisana nominalna kamatna stopa na dugoročne kredite kreće se u rasponu 15,48% za

stambene kredite do 24,98% za nenamjenske kredite, a efektivna kamatna stopa u rasponu od 17,51% za stambene kredite do 31,99% za nenamjenske kredite. Analizirajući efektivne kamatne stope MKO po kreditnim proizvodima zaključuje se da su najjeftiniji krediti plasirani za stambene potrebe, dok su najskuplji nenamjenski, tj. krediti za osnovne potrebe.

Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na kratkoročne, dugoročne i ukupne mikrokredite u Federaciji BiH po kvartalima prikazane su u donjoj tabeli.

PROSJEČNA PONDERISANA EKS na:	IV/2010	IV/2011	IV/2012	IV/2013	IV/2014
Kratkoročne mikrokredite	33,61%	32,55%	32,16%	26,89%	30,70%
Dugoročne mikrokredite	28,58%	27,62%	26,70%	24,82%	22,84%
Ukupne mikrokredite	29,73%	29,11%	27,89%	25,29%	24,41%

Grafikon 16. Prosječne ponderisane EKS na mikrokredite (u %)

Mikrokreditne organizacije su smanjile efektivne kamatne stope na ukupne mikrokredite, iako neznatno, pa su tako, na kraju četvrtog kvartala 2014. godine, prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na ukupne kredite u mikrokreditnom sektoru iznosile 24,41%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2013. godine, ostvarile pad od 0,88 procentnih poena. Posmatrajući isti period, prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na kratkoročne kredite iznosile su 30,70%, te su zabilježile porast od 3,81 procentni poen. Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na dugoročne kredite na kraju četvrtog kvartala 2014. godine, iznosile su 22,84%, te su u padu za 1,98 procentnih poena u odnosu na četvrti kvartal prethodne godine.

U cilju smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite, a u kontekstu zaštite potrošača-klijenta mikrokreditnih organizacija, te ispunjenja misije mikrokreditiranja, Agencija u kontrolama posebno cijeni i kontrolira sve vrste troškova poslovanja MKO koji imaju značajnog utjecaja na formiranje kamatnih stopa, te ocjenjuje njihovu neophodnost, shodno čemu izdaje adekvatne naloge. Fokus kontrola Agencije, i u narednom periodu, biti će na kontroli troškova MKO, njihovoj opravdanosti i svrsishodnosti, s ciljem smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite koje plasiraju MKO iz Federacije BiH.

2.5. Bilans uspjeha

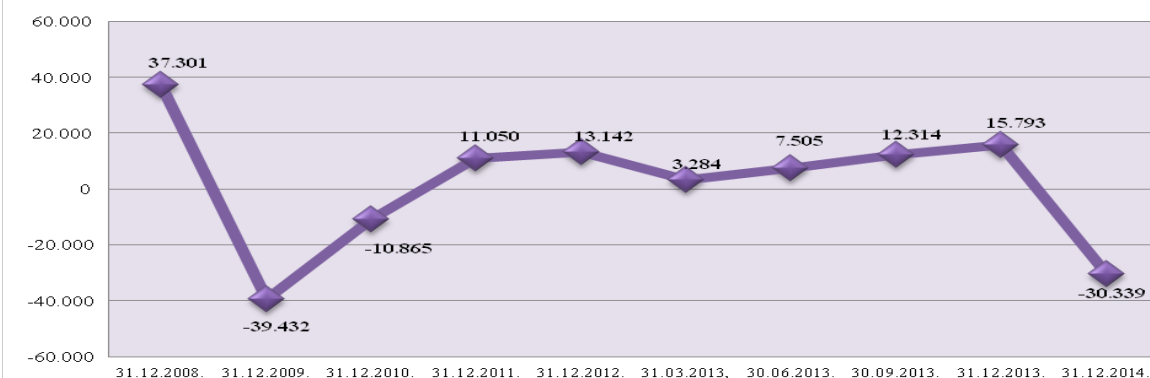
U periodu 01.01. - 31.12.2014. godine, jedno MKD ostvarilo je neto gubitak u iznosu od 387 hiljada KM (01.01. - 31.12.2013.: 106 hiljada KM neto gubitka). U ovom periodu MKF su

ostvarile manjak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 29.952 hiljade KM, dok su u istom periodu prethodne godine, MKF ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 15.899 hiljada KM.

U periodu 01.01. - 31.12.2014. godine, od ukupno 12 MKF, čak je 11 MKF ostvarilo višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 15.120 hiljada KM, dok je samo 1 MKF ostvarila manjak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 45.072 hiljade KM.

Bez podataka ove MKF, koji su suprotni sektorskom trendu sa 31.12.2014. godine, i koji su u potpunosti destabilizirali mikrokreditno tržište, te utjecali na pogoršanje sektorskih rezultata i pokazatelja, mikrokreditni sektor ostvaruje pozitivan rezultat u iznosu od 14.733 hiljade KM, što se pozitivno odražava i na pokazatelje izvedbe.

Grafikon 17. Ukupan finansijski rezultat MKO po godinama (u 000 KM)

Na nivou mikrokreditnog sektora u Federaciji BiH, ostvaren je negativan finansijski rezultat u iznosu od 30.339 hiljada KM, što je za 46.132 hiljade KM manje u odnosu na isti period prethodne godine kada je sektor iskazivao pozitivan rezultat.

Struktura bilansa uspjeha mikrokreditnog sektora Federacije BiH je prikazana u Tabeli 13.

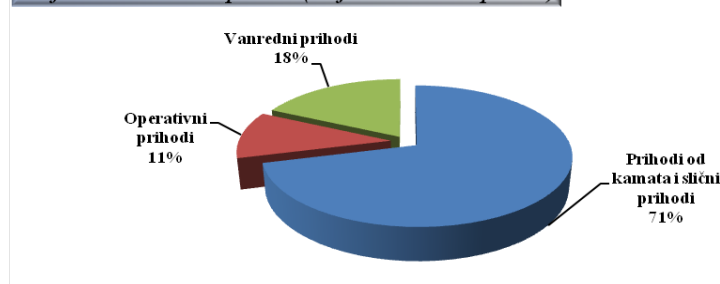
- 000 KM -

Red. broj	OPIS	Za period 01.01. - 31.12.2013. g.				Za period 01.01. - 31.12.2014. g.				Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	1	2	3=(1+2)	4	5	6	7=(5+6)	8	9=(7/3)
1.	PRIHODI									
1.1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	84.920	273	85.193	88	65.942	292	66.234	87	78
1.2.	Operativni prihodi	11.314	45	11.359	12	9.875	26	9.901	13	87
2.	UKUPNI PRIHODI (1.1.+1.2.)	96.234	318	96.552	100	75.817	318	76.135	100	79
3.										
3.1.	Rashodi po kamatama i slični rashodi	16.716	65	16.781	18	15.807	126	15.933	13	95
3.2.	Operativni rashodi	68.165	363	68.528	73	62.933	561	63.494	52	93
3.3.	Trošk. rezer. za kred. i dr. gubitke	8.695	-2	8.693	9	41.904	24	41.928	35	482
4.	UKUPNI RASHODI (3.1.+3.2.+3.3.)	93.576	426	94.002	100	120.644	711	121.355	100	129
5.	VANREDNI PRIHODI	15.388	3	15.391		16.583	11	16.594		108
6.	VANREDNI RASHODI	2.147	1	2.148		1.708	5	1.713		80

7.	UKUPNO PRIHODI -RASHODI (2+5-4-6)	15.899	-106	15.793		-29.952	-387	-30.339		-192
8.	VIŠAK/MANJAK PRIHODA NAD RASHODIMA	15.899		15.899		-29.952		-29.952		-188
9.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA		-106	-106			-387	-387		
10.	POREZI		0	0			0	0		
11.	NETO DOBIT/GUBITAK		-106	-106			-387	-387		
12.	UKUPAN FIN. REZULTAT			15.793				-30.339		

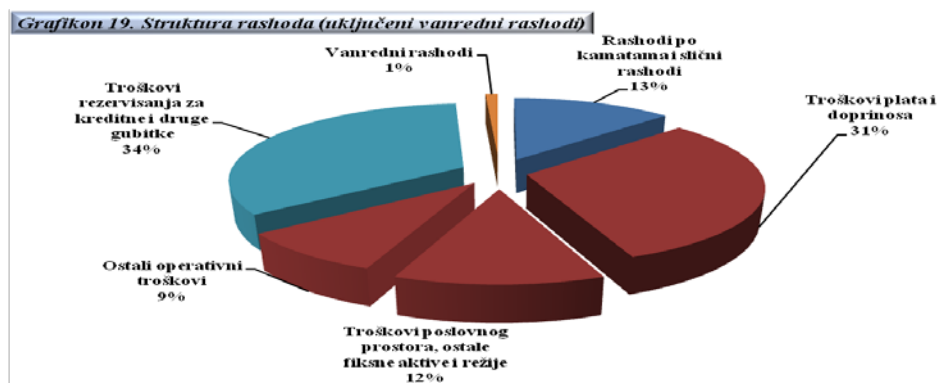
Ukupni prihodi MKO za period 01.01. - 31.12.2014. godine iznose 76,1 milion KM, koji se gotovo u cijelosti odnose na prihode MKF. U odnosu na isti period prethodne godine, ukupni prihodi manji su za 20,4 miliona KM ili 21%. Najveći dio prihoda, odnosi se na prihode od kamata koji iznose 66,2 miliona KM ili 87% ukupnih prihoda i u odnosu na isti period prethodne godine, manji su za 19 miliona KM ili 22%, dok operativni prihodi iznose 9,9 miliona KM ili 13% ukupnih prihoda i u odnosu na isti period prethodne godine, manji su za 1,5 miliona KM, odnosno za 13%.

Grafikon 18. Struktura prihoda (uključeni vanredni prihodi)

Vanredni prihodi MKO ostvareni u periodu od 01.01. do 31.12.2014. godine iznose 16,6 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine, veći su za 1,2 miliona KM, odnosno za 8%. Jedna MKF je, u prethodnom periodu, pogrešno izvještavala Agenciju u pogledu visine vanrednih prihoda, te su isti povećani za iznos od oko 2 miliona KM u odnosu na prethodni kvartal. Vanredni prihodi većinom se odnose na naplatu potraživanja po otpisanim kreditima. Vanredni rashodi MKO ostvareni u toku 2014. godine iznose 1,7 miliona KM, i manji su za 0,4 miliona KM odnosno 20% u odnosu na isti period prethodne godine.

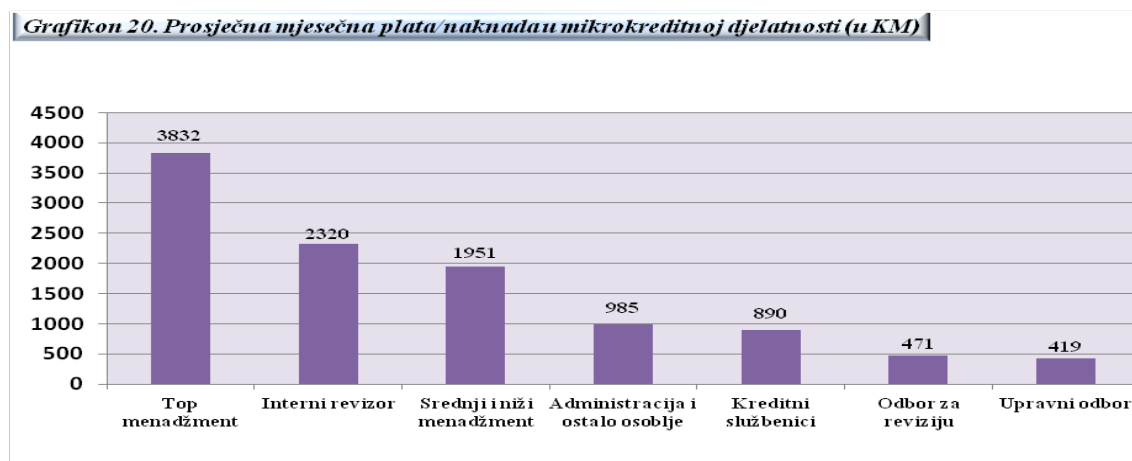
Ukupni rashodi iznose 121,4 miliona KM od kojih se 120,7 miliona KM ili 99,4% odnosi na rashode MKF, a 0,7 miliona KM ili 0,6% na rashode jednog MKD. U odnosu na isti period prethodne godine ukupni rashodi veći su za 27,3 miliona KM ili 29%. U strukturi rashoda, 15,9 miliona KM ili 13% od ukupnih rashoda odnosi se na rashode po kamata na uzete kredite i ostale slične rashode i u odnosu na isti period prethodne godine manji su za 0,8 miliona KM ili 5%. Operativni rashodi iznose 63,5 miliona KM ili 52% ukupnih rashoda i u odnosu na isti period prethodne godine, manji su za 5 miliona KM ili 7%. Operativni rashodi sastoje se od troškova plaća i doprinosa u iznosu od 38,6 miliona KM (01.01.-31.12.2013.: 39,5 miliona KM), troškova poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija u iznosu od 14,3 miliona KM (01.01.-31.12.2013.: 16,2 miliona KM), te ostalih operativnih troškova u iznosu od 10,6 miliona KM (01.01.-31.12.2013.: 12,9 miliona KM). Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke iznose 41,9 miliona KM ili 35% od ukupnih rashoda i u odnosu na isti period prethodne godine, veći su za čak 33,2 miliona KM ili 382%. Čak 88% od ukupnog iznosa troškova rezerviranja za kreditne i druge gubitke u toku 2014. godine, odnosi se na jednu MKF značajnog obima operacija.

2.5.1. Standard mjesečnih primanja u mikrokreditnoj djelatnosti

Standard razumne tržišne vrijednosti je vrijednost koja se postiže na tržištu rada te se kao relevantan podatak posmatra prosječna plata Federacije BiH jer ona predstavlja omjer tržišta rada. Međutim pošto svaka industrija ima svoje specifičnosti, tako i mikrokreditna industrija ima svoje specifičnosti, te se u cilju poređenja koriste standardi koji vrijede za mikrokreditnu djelatnost. Standard tržišta mikrokreditne djelatnosti je približna ili ista standardna vrijednost koja se za istu uslugu plaća na tržištu mikrokreditne industrije u približnom ili istom iznosu sa prosjekom relevantne grupe, tj. prosjekom cjelokupne mikrokreditne industrije. U cilju utvrđivanja prosjeka se uzimaju vrijednosti MKO-a čije poslovanje je usklađeno sa standardima poslovanja propisanih odlukom o ostalim općim uslovima poslovanja mikrokreditnih organizacija, jer su plaće u takvim organizacijama tržišno utemeljene s obzirom da je poslovanje u okviru propisanih mjerljivih standarda osigurano da MKO posluje u skladu sa principima poslovanja pažnjom dobrog privrednika, a što je i obaveza prema čl. 40 Zakona o udruženjima i fondacijama.

Troškovi plaća i doprinosa ostvareni u periodu 01.01.-31.12.2014. godine manji su za 2% u odnosu na isti period prethodne godine. Prema izvještajima MKO, prosječna mjesečna neto plata zaposlenika MKO na dan 31.12.2014. godine, iznosila je 1.110 KM, a prosječni mjesečni neto iznos nagrada, stimulacija i bonusa 50 KM, iz čega proizlazi da je, u mikrokreditnom sektoru, prosječna mjesečna neto plata sa bonusima iznosila 1.160 KM. Na dan 31.12.2014. godine, prosječne mjesečne neto plaće višeg menadžmenta u mikrokreditnom sektoru iznosile su 3.832 KM, dok su prosječne mjesečne neto naknade isplaćene članovima upravnih odbora u MKO iznosile 419 KM, a članovima odbora za reviziju 471 KM. Na ovaj izvještajni datum, prosječne mjesečne neto plaće internih revizora u MKO iznosile su 2.320 KM, srednjeg i nižeg menadžmenta 1.951 KM, kreditnih službenika 890 KM, te administracije i ostalog osoblja 985 KM.

Članom 39. Zakona o MKO propisano je da su mikrokreditne fondacije dužne investirati višak prihoda nad rashodima u obavljanje mikrokreditne djelatnosti i da nije dozvoljena direktna ili indirektna raspodjela viška prihoda nad rashodima osnivačima, članovima organa, odgovornim licima i zaposlenim u mikrokreditnoj fondaciji. Naime, primijećeno je da pojedine MKF isplaćuju plaće/naknade koje značajno odstupaju od prosjeka mikrokreditnog sektora.

Kod jedne MKF, prosječna mjesečna neto plaća višeg menadžmenta veća je za više od 2 puta u odnosu na sektorski prosjek. Prosječna mjesečna naknada isplaćena članovima upravnog odbora, kod jedne MKF, 6 puta je veća od prosjeka sektora.

3. TRANSAKCIJE S POVEZANIM LICIMA

Odredbama Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07) propisan je minimum standarda poslovanja MKO s licima, koja se u skladu sa članom 4. Zakona o MKO smatraju povezanim s MKO. Članom 6. ove Odluke Agencije propisano je da MKO može obavljati poslovne transakcije s licem koje je povezano s MKO samo u skladu sa Zakonom o MKO, odlukom Agencije i posebnim politikama MKO za poslovanje s povezanim licima, koje usvaja i prati njihovu primjenu organ upravljanja MKO. Transakcijom s povezanim licem smatra se i transakcija s trećom stranom ako su sredstva koja su korištena u transakciji prenesena povezanom licu ili su iskorištena radi stjecanja koristi povezanog lica. S tim u vezi, sve MKO dužne su uspostaviti registar povezanih lica i isti redovno ažurirati.

Također, prilikom obavljanja transakcija s povezanim licima, MKO su dužne postupati u skladu s usvojenim politikama, koje, između ostalog, podrazumijevaju da:

- sve transakcije s povezanim licima moraju biti odobrene od organa upravljanja MKO,
- lice povezano s MKO koje je član organa upravljanja MKO ne može učestvovati u glasanju prilikom donošenja odluka o poslovnim transakcijama između MKO i njega samog ili bilo kojeg drugog s njim povezanog lica,
- organ upravljanja potpiše pismenu izjavu da je bilo koja transakcija obavljena između MKO i povezanog lica, fer i u najboljem interesu za MKO,
- MKO formira i održava uredne evidencije, dokumentaciju i dosjee o odobrenjima organa upravljanja za obavljanje transakcija s povezanim licima i dr.

Pri obavljanju transakcija s povezanim licima MKO, ne mogu se ponuditi bilo kakvi povoljniji uvjeti u odnosu na druga lica, a MKO su dužne izvještavati Agenciju dostavom kvartalnih izvještaja o svim transakcijama koje je MKO obavila u izvještajnom kvartalu sa povezanim licima. U toku 2014. godine, od 13 MKO, na propisanim obrascima, 6 MKF i 1 MKD izvijestili su Agenciju o obavljenim transakcijama s povezanim licima u ukupnom iznosu od 4.278.494 KM. Samo jedna MKF ima čak 96% učešća u ukupnom iznosu obavljenih transakcija s povezanim licima.

Tabela 14. Transakcije s povezanim licima			
Rb.	Opis transakcije	Iznos transakcija obavljenih u periodu 01.01.-31.12.2014. godine	Učešće (%)
1.	Kratkoročni krediti od banaka	3.830.000	89,52%
2.	Redovne i zatezne kamate, naknade za obradu kredita	204.104	4,77%
3.	Transakcije s osnivačem i njegovim povezanim licima	82.790	1,94%
4.	Pozajmice od pravnih i fizičkih lica	46.758	1,09%
5.	Advokatske usluge	38.844	0,91%
6.	Plaćanje po fakturama za isporučenu robu/usluge	34.497	0,81%
7.	Refundacija troškova	13.365	0,31%
8.	Zakup poslovnog prostora	12.462	0,29%
9.	Anuiteti po kreditu	8.192	0,19%
10.	Plaćanje zajedničkih troškova povezanog lica	7.482	0,17%
11.	Kratkoročni depoziti bankama	0	0,00%
12.	Potraživanja po osnovu zakupa	0	0,00%
U K U P N O		4.278.494	100%

U tabeli 14. dati su iznosi transakcija s povezanim licima u periodu od 01.01. do 31.12.2014. godine, iz koje je evidentno da su po iznosu transakcija, MKO najviše transakcija obavile po osnovu primljenih kredita od banaka koje su povezane s MKO (89,52%) i po osnovu plaćenih redovnih i zateznih kamata (4,77%). Pored navedenih transakcija, MKO su u svojim izvještajima prijavile i transakcije s povezanim licima po osnovu plaćanja za advokatske usluge, zakupa poslovnog prostora, isporuku robe i/ili usluga i druge transakcije.

Transakcije s povezanim licima MKO o kojim su izvijestile MKO, odnose se na transakcije koje su obavljene s licima koje su povezane s direktorima MKO (96%), osnivačem MKO i njegovim povezanim licima (2%) i članovima odbora za reviziju (2%). Agencija će i u narednom periodu, u kontrolama MKO posebnu pažnju posvetiti poštivanju politika o poslovanju MKO s povezanim licima, te će cijeniti koristi koje MKO ima prilikom obavljanja ovih transakcija, shodno čemu će nalagati adekvatne mjere s ciljem otklanjanja nepravilnosti utvrđenih u poslovanju MKO s povezanim licima.

III. USKLAĐENOST POSLOVANJA MKO SA STANDARDIMA SPN i FTA

U Informaciji o usklađenosti poslovanja banaka, mikrokreditnih organizacija i lizing društava sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti za godinu koja je završila 31.12.2013. navedeno je: „Sistem aktivnosti na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti još uvijek nije zaokružen. Cijeneći efektivnost i efikasnost poduzetih aktivnosti mora se konstatovati da u mikrokreditnom sektoru još uvijek postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost. Kvalitet upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti je na granici zadovoljavajućeg, dok je kvantitet ovog rizika umjeren.“

Ocjena usklađenosti mikrokreditnih organizacija (MKO) sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti je utvrđena na osnovu: stanja MKO u prethodnom periodu, ocjene usklađenosti utvrđene u kontrolama usklađenosti koje su izvršene u godini koja je završila 31.12.2014. godine i analize izvještaja koje MKO dostavljaju Agenciji.

Sa aspekta ocjene usklađenosti, a vezi sa analizom dostavljenih izvještaja, bitno je napomenuti da su MKO u 2014. godini izvijestile o 17 sumnjivih transfera u vrijednosti od 74.625,00 KM, za koje Finansijsko obavještajni odjel nije tražio dodatne podatke te o 7 sumnjivih klijenata.

Sa aspekta ocjene usklađenosti vezane za izvršene kontrole treba napomenuti da su MKO imale ukupno 47 neusklađenosti za što je dato isto toliko naloga.

Tabela 15. Pregled datih naloga				
Red. broj	Naziv politike	Broj naloga	%	Prosjek po MKO
1.	Politika o prihvatljivosti klijenta	8	17,00	0,70
2.	Politika o identifikaciji i praćenju aktivnosti klijenta	21	44,70	1,90
3.	Politika o upravljanju rizikom	18	38,30	1,60
U K U P N O		47	100,00	4,20

Najveći broj naloga odnosio se na neusklađenosti vezane za Politiku o identifikaciji i praćenju aktivnosti klijenta (44,70%), zatim neusklađenosti vezane za Politiku o upravljanju rizikom (38,30%) i Politiku o prihvatljivosti klijenta (17%).

Prema tome, uzimajući u obzir ocjenu usklađenosti MKO za 2013. godinu, pojedinačne ocjene usklađenosti MKO utvrđene u kontrolama u godini koje je završila 31.12.2014. te analizu dostavljenih izvještaja može se zaključiti da je kvantitet rizika od pranja novca i dalje umjeren, da je kvalitet upravljanja ovim rizikom nastavio trend rasta i da je dostigao zadovoljavajući nivo te da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost. Kada posmatramo usklađenost mikrokreditnog sektora sa odredbama Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, Zakona o mikrokreditnim organizacijama, Odluke o minimalnim standardima aktivnosti mikrokreditnih organizacija na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, te ostale zakone i provedbene propise koji propisuju obaveze mikrokreditnih organizacija na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, može se zaključiti da je mikrokreditni sektor FBiH usklađen sa normama koje su propisane ovim zakonima i provedbenim propisima.

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Analizirajući izvještaje MKO sa 31.12.2014. godine može se zaključiti da poslovanje mikrokreditnih organizacija u Federaciji BiH u odnosu na kraj prethodne godine, ukazuje na dalji pad aktive (za 5%) i kreditnog portfolija (za 4%), pokazatelji kvalitete kreditnog portfolija iskazuju pogoršanje, te pad zaposlenih (za 7%) i obaveza po uzetim kreditima (za 2%). Kapital MKF u odnosu na kraj prethodne godine bilježi pad od 10% uslijed negativnog finansijskog rezultata jedne MKF značajnog obima operacija.

Negativni trendovi i pogoršanje pokazatelja mikrokreditnog sistema u FBiH su rezultat jako lošeg poslovanja samo jedne MKF značajnog obima operacija, koja svojim djelovanjem koje je suprotno zakonskim propisima i ograničenjima, destabilizira mikrokreditni sistem Federacije BiH.

Za MKO koje i dalje bilježe pad kreditnog portfolija, gubitak tržišnog segmenta, te kojima je uskraćeno povjerenje kreditora, uslijed negativnog trenda poslovanja, nemogućnosti dostizanja postavljenih standarda, važno je, u smislu održavanja supstance poslovanja, te posebno doniranih sredstava, pregovarati o spajanju ili pripajanju što predstavlja važan korak u očuvanju sektora. Konsolidacija na nivou MKO, posebno MKO srednje veličine, neophodna je za stabilizaciju mikrokreditnog sektora, u cilju povećanja ekonomije obima, poboljšanja efikasnosti poslovanja MKF kroz značajne uštede troškova, kao i povećanja kompetentnosti upravnih odbora, menadžmenta i ostalog osoblja MKO. Konsolidacija bi omogućila osnaživanje kapitalne baze manjeg broja jačih i zdravijih MKO. Kako značajan iznos kredita u pasivi mikrokreditnih organizacija dopijeva do kraja ove godine, u odsustvu podrške kreditora, organizacije mogu biti izložene problemu likvidnosti, te iz tih razloga sve MKO koje nisu operativno održive bi trebale razmotriti mogućnost spajanja ili pripajanja, kako bi se zaštitila imovina MKF, a što bi bilo u skladu sa principima poslovanja pažnjom dobrog privrednika.

Imperativ MKO u narednom periodu je poštivanje principa poslovanja s pažnjom dobrog domaćina, odnosno dobrog privrednika sa fokusom na punu transparentnost, optimizaciju troškova poslovanja i njihovu punu opravdanost, adekvatno upravljanje kreditnim rizicima što u konačnici treba rezultirati smanjenjem kamatnih stopa na mikrokredite čime bi se postigli ciljevi navedeni u ZoMKO.

Agencija, u okviru zakonskih mogućnosti, poduzima sve raspoložive nadzorne mjere i pokreće potrebne radnje pred nadležnim organima u svrhu sankcionisanja MKO, te uvođenja njihovog poslovanja u zakonske okvire radi postizanja osnovne uloge mikrokreditiranja.

U narednom periodu MKO trebaju intenzivno raditi na:

- Punoj primjeni člana 2. ZoMKO što podrazumijeva obavljanje djelatnosti s ciljem poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikrokredita, povećanja zaposlenosti i pružanja podrške razvoju poduzetništva;
- Smanjenju kamatnih stopa na mikrokredite;
- Kontrolu kamatnih stopa i ostvarivanju ciljeva iz ZoMKO putem aktivnog uključivanja organa upravljanja u postupak donošenja politika o formiranju cijena na mikrokredite;
- Reduciranju troškova poslovanja, punoj primjeni principa domaćinskog poslovanja sredstvima fondacije i primjeni principa dobrih korporativnih praksi, a što treba da utiče na smanjenje kamatnih stopa;
- Uspostavljanju mehanizama kontrole opravdanosti projekata i materijalno značajnih troškova poslovanja, uključujući plaće i bonuse menadžmentu, te sve druge beneficije menadžmenta i članova upravnih odbora koje isti ostvaruju na teret imovine MKF i koji se direktno alimentiraju visokim kamatnim stopama;
- Povećanju odgovornosti upravnih odbora, osiguranju neovisnosti od menadžmenta, te kontroli menadžmenta od strane upravnih odbora;
- Poboljšanju sistema internih kontrola, poboljšanju efikasnosti poslovanja i optimiziranju resursa MKO, te primjeni principa odgovornog kreditiranja;
- Postizanje potpune neovisnosti interne revizije od menadžmenta MKO, koja će nadgledati i segment rukovođenja, te o tome redovno izvještavati upravni odbor;
- Obaveznoj razmjeni informacija na nivou sektora i Centralnog registra kredita;
- Poduzimanju svih aktivnosti u cilju rješavanja problema prezaduženih klijenata i žiranata;
- Poboljšanju institucionalnih kapaciteta;
- Potpunoj primjeni važećih propisa i povećanju transparentnosti poslovanja, te
- Iznalaženju partnera za konsolidaciju pri čemu MKF koje imaju manji iznos kapitala, te visok stepen otpisanih zajmova trebaju donijeti jasnu strategiju o pripajanju većim i

snažnijim MKF kako bi se optimizirali resursi, očuvala donirana sredstva, osigurala podrška stranih kreditora, te osigurala budućnost uposlenih u MKO.

Broj: U.O.-69-5/15

Sarajevo, 31.03.2015. godine

V PRILOZI

Prilog 1. Podzakonski akti Agencije za poslovanje MKO

Prilog 2. Osnovni podaci o MKO

Prilog 3. Bilans stanja MKF

Prilog 4. Bilans stanja MKD

Prilog 5. Bilans uspjeha MKF

Prilog 6. Bilans uspjeha MKD

Prilog 7. Pregled doniranih sredstava MKF

Prilog 1.

**PODZAKONSKI AKTI AGENCIJE ZA POSLOVANJE MKO
KOJI SU BILI VAŽEĆI SA 31.12.2014. GODINE**

Odluke Agencije za poslovanje MKO	Službene novine Federacije BiH
1. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje dozvole za rad mikrokreditnoj fondaciji nastaloj promjenom oblika mikrokreditne organizacije	27/07
2. Odluka o uslovima i postupku izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih saglasnosti mikrokreditnim organizacijama	27/07 i 46/11
3. Odluka o nadzoru poslovanja mikrokreditnih organizacija	27/07
4. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine i rokovima izvještavanja	27/07, 110/12 i 15/13
5. Odluka o visini i načinu formiranja i održavanju rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija	27/07
6. Odluka o ostalim općim uslovima za poslovanje mikrokreditne organizacije	27/07
7. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite (Prečišćeni tekst)	48/12
8. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje dozvole za rad i saglasnosti za sticanje vlasničkih udjela ulaganjem i prijenosom imovine mikrokreditne fondacije	27/07
9. Odluka o naknadama koje se za rad mikrokreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH	46/11
10. Odluka o minimalnim standardima mikrokreditnih organizacija na sprečavanju pranja novca i finansiranju terorističkih aktivnosti	48/12
11. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i lizing društva po prigovoru klijenta	23/14, 26/14 i 62/14
12. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti mikrokreditnih organizacija i procjenu kreditne sposobnosti	23/14
13. Odluka o uslovima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obaveze jemstva	23/14 i 62/14
14. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uslova poslovanja davaoca finansijskih usluga	62/14

Uputstva Agencije za poslovanje MKO

1. Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite;
2. Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope;
3. Uputstvo za izračunavanje prilagođenog povrata na aktivu;
4. Uputstvo za izračunavanje pokazatelja operativne efikasnosti i
5. Uputstvo za izradu izvještaja mikrokreditnih organizacija.

Prilog 2.

OSNOVNI PODACI O MKO

Rb	Naziv mikrokreditne organizacije	Adresa i sjedište	Direktor	Tel/Fax	E-mail i Web	31.12.2014. godine			
						Iznos aktive u 000 KM	Iznos kapitala u 000 KM	Broj zaposl.	Broj org. dijelova
1.	MKD "EKI" d.o.o. Sarajevo	ul. Džemala Bijedića bb 71 000 SARAJEVO	Sead Mucić	033/ 754-380, 754-388 fax	sead.mucic@eki.ba www.eki.ba	7.120	2.508	18	1
2.	MKF "EKI" Sarajevo	ul. Džemala Bijedića bb 71 000 SARAJEVO	Sadina Bina	033/ 754-380, 754-388 fax	sadina.bina@eki.ba www.eki.ba	111.774	52.876	265	68
3.	MKF "LIDER" Sarajevo	ul. Turhanija 2 71 000 SARAJEVO	Džavid Sejfović	033/ 250-580, 250-581 fax	dzavids@lider.ba www.lider.ba	14.618	10.630	52	11
4.	"LOK MKF" Sarajevo	ul. Skenderija 13 71 000 SARAJEVO	Elma Čardaklija - Bašić	033/ 564-200, 564-201 fax	central.office@lok.ba www.lok.ba	46.116	9.275	157	37
5.	MKF "MELAHA" Sarajevo	ul. Hamdije Kreševljakovića 59 71 000 SARAJEVO	Jakob Finci	033/ 205-737 tel/fax	info@melaha.ba www.melaha.ba	1.213	394	5	0
6.	MKF "MI-BOSPO" Tuzla	ul. Bosne srebrene bb 75 000 TUZLA	Nejira Nalić	035/ 270-283, 252-448 fax	mi-bospo@mi-bospo.org www.mi-bospo.org	44.528	17.392	142	24
7.	MKF "MIKRA" Sarajevo	ul. Marka Marulića 2/VI 71 000 SARAJEVO	Sanin Čampara	033/ 616-162, 717-141 fax	mikra@mikra.ba www.mikra.ba	20.767	5.427	95	20
8.	MKF "MIKRO ALDI" Goražde	ul. Panorama bb 73 000 GORAŽDE	Ferida Softić	038/ 226-456, 221-004 fax	info@mikroaldi.org www.mikroaldi.org	5.160	3.949	27	6
9.	"PARTNER MKF" Tuzla	ul. 15. maja bb 75 000 TUZLA	Senad Sinanović	035/ 300-250, 300-269 fax	partner@partner.ba www.partner.ba	132.118	61.131	297	57
10.	MKF "PRIZMA" Sarajevo	ul. Bistrik Medresa 43 71 000 SARAJEVO	Jure Žigo	033/ 573-320, 446-583 fax	hq@prizma.ba www.prizma.ba	35.735	-22.437	86	18
11.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	ul. Jukićeva 75 71 000 SARAJEVO	Edina Hadžimurtezić	033/ 666-233, 666-224 fax	info@mfi.ba	1.790	1.648	8	0
12.	MKF "SANI" Zenica	ul. Mehmedalije Tarabara 10 72 000 ZENICA	Sulejman Haračić	032/ 405-606 tel/fax	mikrosanizenica@yahoo.com	394	294	4	0
13.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	ul. Zagrebačka 50 71 000 SARAJEVO	Anis Aganović	033/ 727-350, 812-231 fax	sunrise@microsunrise.ba www.microsunrise.ba	30.993	18.019	152	40
UKUPNO						452.326	161.106	1.308	282

Prilog 3.

BILANS STANJA MKF

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	31.12.2013. godine	%	31.12.2014. godine	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	24.123	5	36.912	8	153
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	17.027	4	18.253	4	107
1b)	Kamatonosni računi depozita	7.096	1	18.659	4	263
2.	Plasmani bankama	4.054	1	3.523	1	87
3.	Kreditni	395.382		376.275		95
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	5.507		26.140		475
3b)	Neto krediti (3-3a)	389.875	82	350.135	79	90
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	42.596	9	39.373	9	92
5.	Dugoročne investicije	761	0	3.061	0	402
6.	Ostala aktiva	14.018	3	13.820	3	99
7.	Minus: rezerv. na ost. stavke aktive, osim kredita	549		1.618		295
8.	UKUPNO AKTIVA	474.878	100	445.206	100	94
PASIVA						
9.	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	81.258	17	78.848	18	97
10.	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	187.307	39	181.626	41	97
11.	Ostale obaveze	27.201	6	26.134	5	96
12.	UKUPNO OBAVEZE	295.766	62	286.608	64	97
13.	Donirani kapital	49.640		67.521		136
14.	Osnovni kapital	8.291		3.820		46
15.	Višak prihoda nad rashodima	175.440		187.612		107
15a)	za prethodne godine	160.018		172.658		108
15b)	za tekuću godinu	15.422		14.954		97
16.	Manjak prihoda nad rashodima	57.465		102.817		179
16a)	za prethodne godine	57.439		57.745		101
16b)	za tekuću godinu	26		45.072		173354
17.	Ostale rezerve	3.206		2.462		77
18.	UKUPNO KAPITAL	179.112	38	158.598	36	89
19.	UKUPNO PASIVA	474.878	100	445.206	100	94
VANBILANSNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	170.250		182.208		107
	- komisioni poslovi	348		275		79

Prilog 4.

BILANS STANJA MKD

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	31.12.2013. godine	%	31.12.2014. godine	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	88	8	2.001	28	2274
1a)	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	88	8	2.001	28	2274
1b)	Kamatonski računi depozita	0	0	0	0	n/a
2.	Plasmani bankama	0	0	0	0	n/a
3.	Kreditni	886		5.031		568
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	16		11		69
3b)	Neto krediti (3-3a)	870	84	5.020	71	577
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	50	5	29	0	58
5.	Dugoročne investicije	0	0	0	0	n/a
6.	Ostala aktiva	28	3	71	1	254
7.	Minus: rezervir. na ost. stavke aktive, osim kredita	1		1		100
8.	UKUPNO AKTIVA	1.035	100	7.120	100	688
PASIVA						
9.	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	202	20	217	3	107
10.	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	146	14	4.086	58	2799
11.	Ostale obaveze	92	9	309	4	336
12.	UKUPNO OBAVEZE	440	43	4.612	65	1048
13.	Donirani kapital	0		0		n/a
14.	Osnovni kapital	600		600		100
15.	Emisiona ažia	0		0		n/a
16.	Neraspoređena dobit (16a+16b)	-106		-392		370
16a)	prethodnih godina	0		-5		n/a
16b)	tekuće godine	-106		-387		365
17.	Zakonske rezerve	101		2.300		2277
18.	Ostale rezerve	0		0		n/a
19.	UKUPNO KAPITAL	595	57	2.508	35	422
20.	UKUPNO PASIVA	1.035	100	7.120	100	688
VANBILANSNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	55		56		102
	- komisioni poslovi	0		0		n/a

Prilog 5.

BILANS USPJEHA MKF

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	Za period 01.01. - 31.12.2013. g.	%	Za period 01.01. - 31.12.2014. g.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	9	0	137	0	1.522
1.2.	Kamate na plasmane bankama	217	0	170	0	78
1.3.	Kamate na kredite	83.409	98	64.381	98	77
1.4.	Ostali finansijski prihod	1.285	2	1.254	2	98
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	84.920	100	65.942	100	78
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	16.084	96	14.798	94	92
2.2.	Ostali finansijski rashodi	632	4	1.009	6	160
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	16.716	100	15.807	100	95
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	68.204		50.135		74
II	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	10.233	90	8.940	91	87
4.2.	Ostali operativni prihodi	1.081	10	935	9	86
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	11.314	100	9.875	100	87
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	39.272	57	38.114	60	97
5.2.	Troškovi poslov. prostora, ostale fik. aktive i režije	16.098	24	14.273	23	89
5.3.	Ostali operativni troškovi	12.795	19	10.546	17	82
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	68.165	100	62.933	100	92
6.	Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke	8.695		41.904		482
7.	Višak/manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja (3.+4.3.-5.4.-6.)	2.658		-44.827		-1.686
8.	Vanredni prihodi	15.388		16.583		108
9.	Vanredni rashodi	2.147		1.708		80
10.	Višak/manjak prihoda nad rashodima (7.+8.-9.)	15.899		-29.952		-188

Prilog 6.

BILANS USPJEHA MKD

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	Za period 01.01. - 31.12.2013. g.	%	Za period 01.01. - 31.12.2014. g.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	0	0	1	0	n/a
1.2.	Kamate na plasmane bankama	0	0	0	0	n/a
1.3.	Kamate na kredite	264	97	287	98	109
1.4.	Ostali finansijski prihod	9	3	4	2	44
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	273	100	292	100	107
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	56	86	106	84	189
2.2.	Ostali finansijski rashodi	9	14	20	16	222
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	65	100	126	100	194
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	208		166		80
II	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	45	100	22	85	49
4.2.	Ostali operativni prihodi	0	0	4	15	n/a
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	45	100	26	100	58
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	199	55	427	76	215
5.2.	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režije	86	24	52	9	60
5.3.	Ostali operativni troškovi	78	21	82	15	105
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	363	100	561	100	155
6.	Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke	-2		24		-1.200
7.	DOBIT/GUBITAK OD REDOVNOG POSLOVANJA (3.+4.3.-5.4.-6.)	-108		-393		364
8.	Vanredni prihodi	3		11		367
9.	Vanredni rashodi	1		5		500
10.	DOBIT/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	-106		-387		365
11.	POREZ	0		0		n/a
12.	NETO DOBIT/GUBITAK	-106		-387		365

Prilog 7.

PREGLED DONIRANIH SREDSTAVA MKF
stanje na dan 31.12.2014. godine

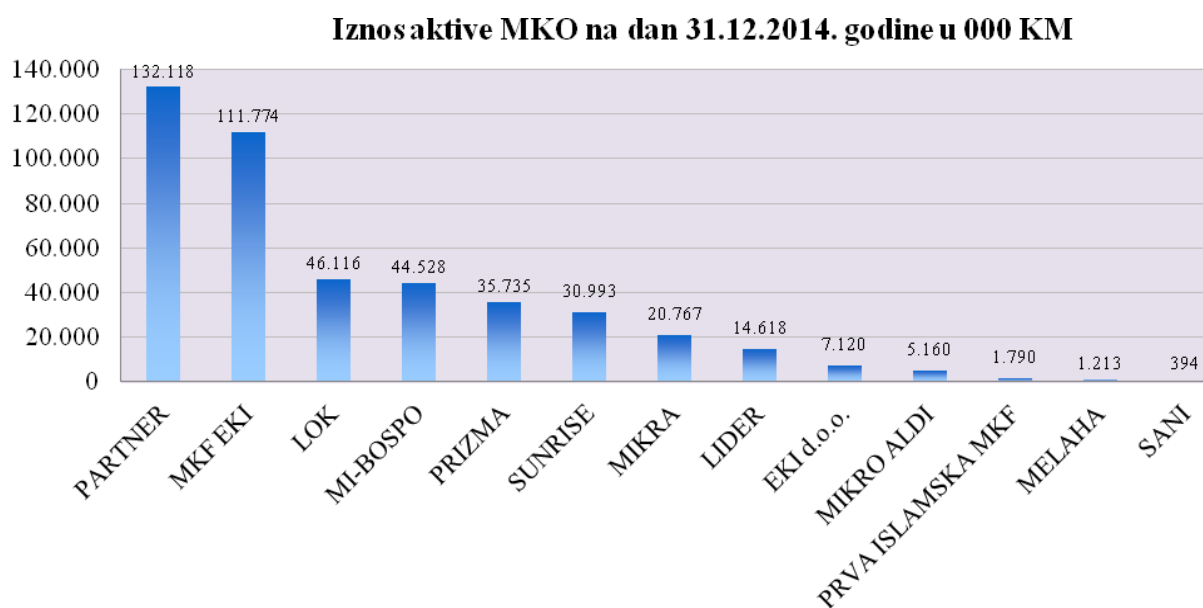
000 KM

Rb.	Naziv donator	MKF EKI Sarajevo	MKF LIDER Sarajevo	LOK MKF Sarajevo	MKF MELAHA Sarajevo	MKF MI-BOSPO Tuzla	MKF MIKRA Sarajevo	MKF MIKRO ALDI Gorazde	PARTNER MKF Tuzla	MKF PRIZMA Sarajevo	PRVA ISLAMSKA MKF	MKF SUNRISE Sarajevo	UKUPNO
Donacije za kreditni fond		6.326	5.891	4.639	0	3.354	4.070	804	16.561	7.490	3.519	1.942	54.596
1.	Mercy Corps								10.091				10.091
2.	USAID	3.046		543					3.046	3.046			9.681
3.	CHF-(SIDA, MEDI, HILP)		5.891										5.891
4.	UNHCR			1.198		479		200	1.229	992		614	4.712
5.	LIP			1.479		947			675			1.214	4.315
6.	CRS						4.070						4.070
7.	Islamic Relief WW, Predstavništvo Sarajevo										3.519		3.519
8.	UNDP	1.932		153					59	672			2.816
9.	PRM/USA State Department			577						2.006			2.583
10.	UMCOR			637		377			317	774			2.105
11.	IRC					371			805				1.176
12.	SIDA Housing	1.080											1.080
13.	Women's World Banking					1.034							1.034
14.	OXSfam							500					500
15.	ECE, Njemačka								339				339
16.	USDA Know-How Project	237											237
17.	Church World Service					146							146
18.	Ostalo	31		52				104				114	301
Donacije za osnovna sredstva		8	0	286	0	12	65	0	229	61	0	10	671
19.	Mercy Corps								229				229
20.	Nedžad Beglerović			102									102
21.	CRS						65						65
22.	ICMC									53			53
23.	Ostalo	8		184		12				8		10	222
Donacije za operativne troškove		1.004	874	2.810	500	1.344	0	0	1.871	3.088	54	709	12.254
24.	LIP			1.515					201			709	2.425
25.	PRM									2.047			2.047
26.	USAID					1.344			442				1.786
27.	UNHCR								176	840			1.016
28.	CHF		874										874
29.	Mercy Corps								808				808
30.	SIDA Housing	748											748
31.	PM			556									556
32.	BCT			519									519
33.	JKPHD La Benevolencija				500								500
34.	NBR			220									220
35.	CGAP								45	150			195
36.	EBRD	105							1				106
37.	IFC	104											104
38.	Ostalo	47							198	51	54		350
UKUPNO DONIRANI KAPITAL		7.338	6.765	7.735	500	4.710	4.135	804	18.661	10.639	3.573	2.661	67.521

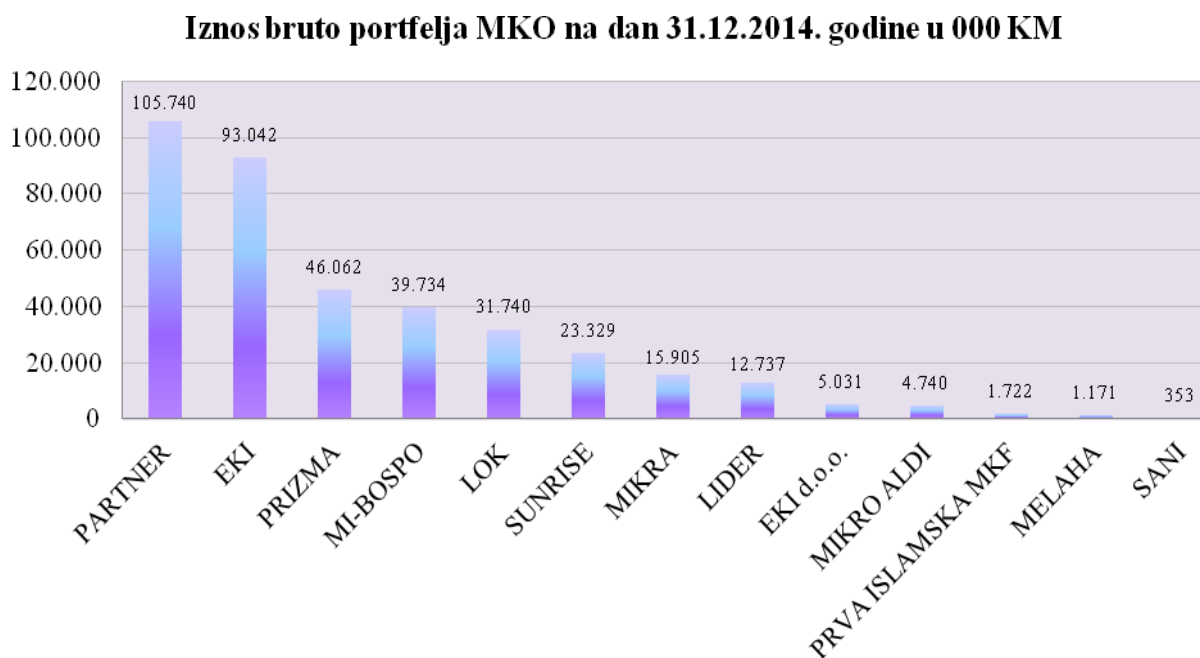
GRAFIKONI

- Grafikon 1. Iznos aktive MKO na dan 31.12.2014. godine u 000 KM
- Grafikon 2. Iznos bruto portfolija MKO na dan 31.12.2014. godine u 000 KM
- Grafikon 3. Iznos obaveza po uzetim kreditima MKO na dan 31.12.2014. godine u 000 KM
- Grafikon 4. Iznos kapitala MKO na dan 31.12.2014. godine u 000 KM
- Grafikon 5. Iznos doniranog kapitala (po izvještajima) MKO na dan 31.12.2014. godine u 000 KM
- Grafikon 6. Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto dobit/gubitak MKD za period 01.01.- 31.12.2014. godine u 000 KM
- Grafikon 7. Operativna održivost MKO u periodu 01.01. - 31.12.2014. godine
- Grafikon 8. Broj zaposlenih u MKO na dan 31.12.2014. godine
- Grafikon 9. Broj organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH na dan 31.12.2014. godine
- Grafikon 10. Broj aktivnih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 31.12.2014. godine
- Grafikon 11. Broj otpisanih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 31.12.2014. godine
- Grafikon 12. Iznos kredita u 000 KM otpisanih u periodu 01.01.-31.12.2014. godine
- Grafikon 13. Iznos naplate po otpisanim kreditima u 000 KM u periodu 01.01.-31.12.2014. godine
- Grafikon 14. Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima MKO u 000 KM sa stanjem na dan 31.12.2014. godine
- Grafikon 15. Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na bruto portfolio MKO na dan 31.12.2014. godine
- Grafikon 16. Portfolio u riziku preko 30 dana na dan 31.12.2014. godine
- Grafikon 17. Fiksna aktiva i kapital u odnosu na ukupnu aktivu na dan 31.12.2014. godine
- Grafikon 18. Prosječne mjesečne naknade članova upravnog/nadzornog odbora u MKO za period 01.01.-31.12.2014. godine
- Grafikon 19. Prosječne mjesečne plaće višeg menadžmenta u MKO za period 01.01.- 31.12.2014. godine
- Grafikon 20. Prosječne mjesečne plaće kreditnih službenika u MKO za period 01.01.- 31.12.2014. godine
- Grafikon 21. Iznos ukupnih isplata mikrokredita u IV kvartalu 2014. godine u 000 KM
- Grafikon 22. Prosječne ponderisane EKS na ukupne kredite prema izvještajima MKO u IV kvartalu 2014. godine
- Grafikon 23. Prosječne ponderisane EKS na kratkoročne kredite prema izvještajima MKO u IV kvartalu 2014. godine
- Grafikon 24. Prosječne ponderisane EKS na dugoročne kredite prema izvještajima MKO u IV kvartalu 2014. godine

Grafikon 1.

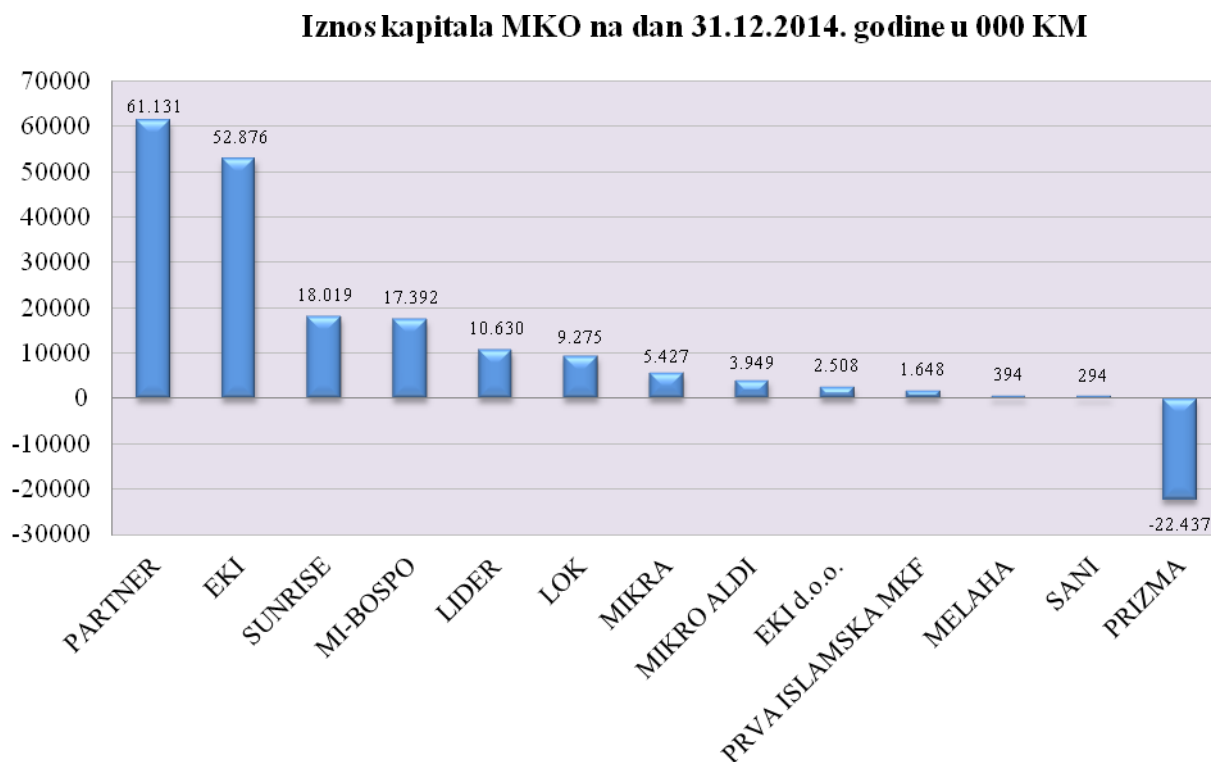
Grafikon 2.

Grafikon 3.

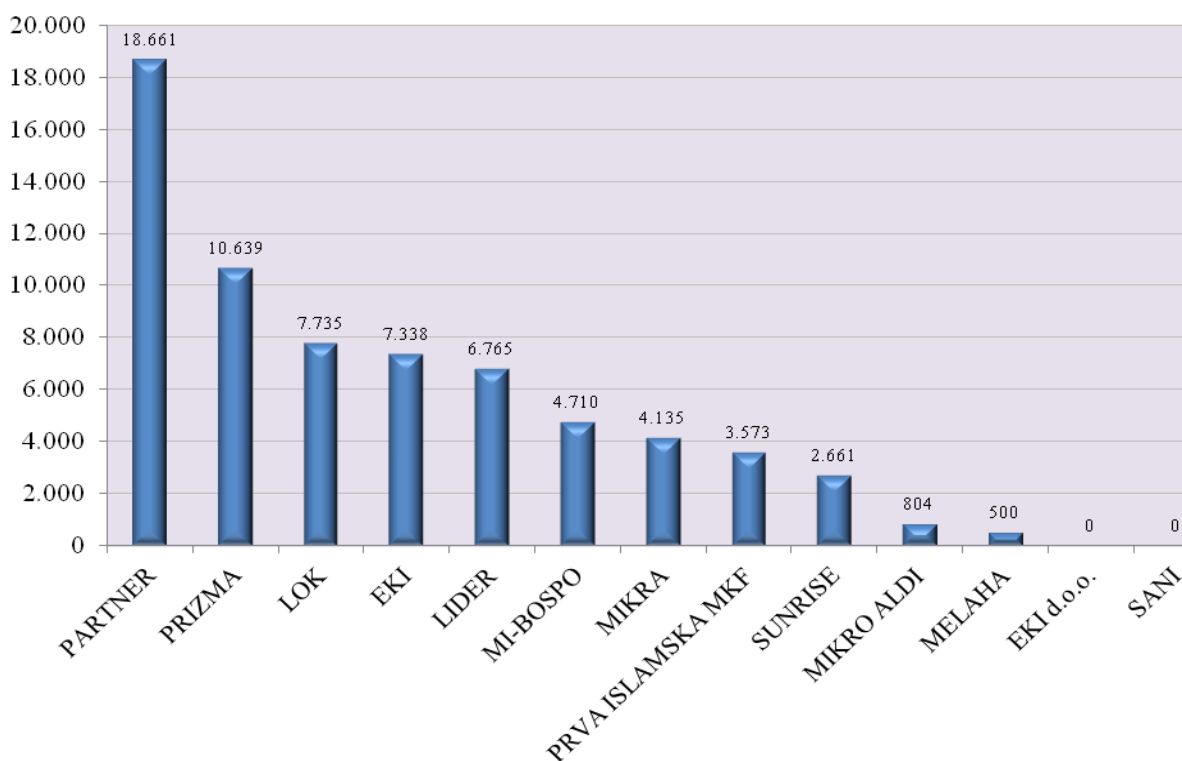

Grafikon 4.

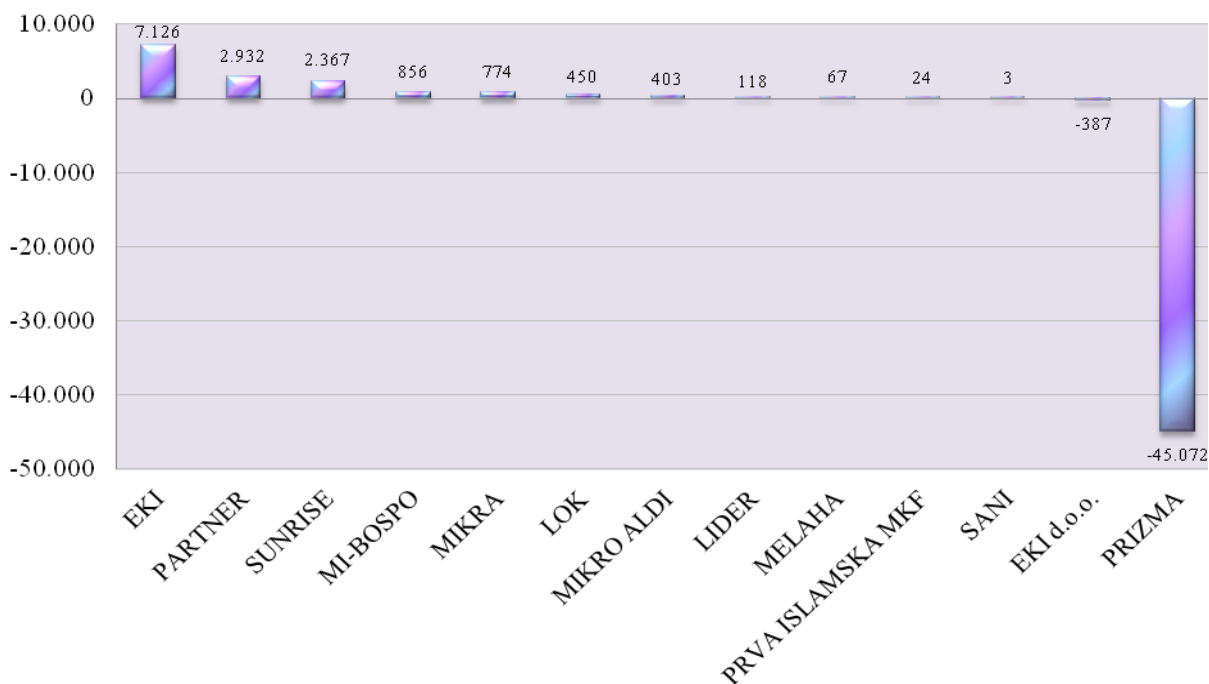
Grafikon 5.

**Iznos doniranog kapitala (prema izvještajima) MKO
na dan 31.12.2014. godine u 000 KM**

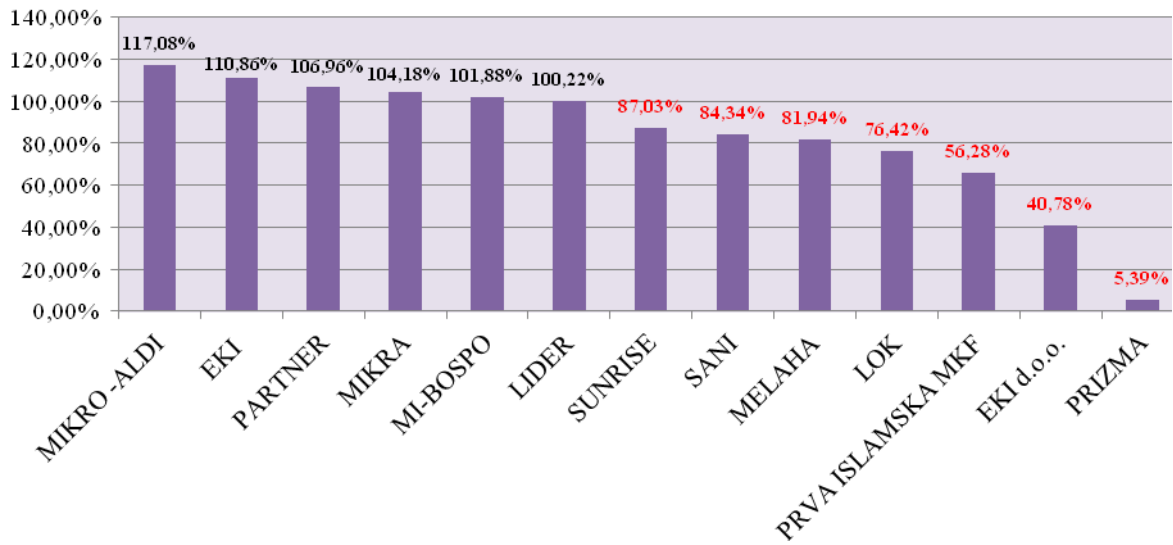
Grafikon 6.

**Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto
dobit/gubitak MKD
za period 01.01.-31.12.2014. godine u 000 KM**

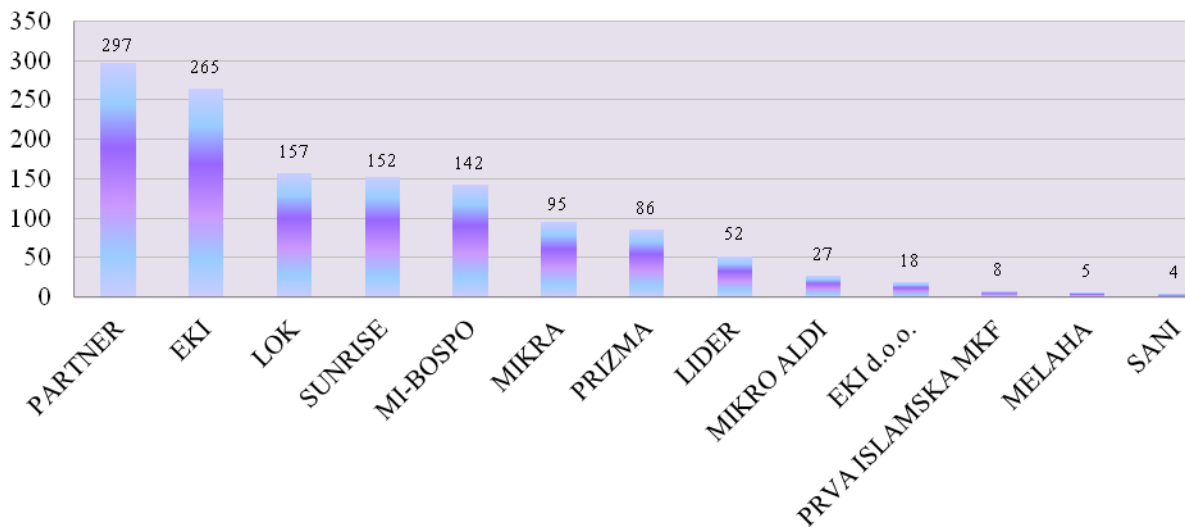
Grafikon 7.

Operativna održivost MKO u periodu 01.01.-31.12.2014. godine

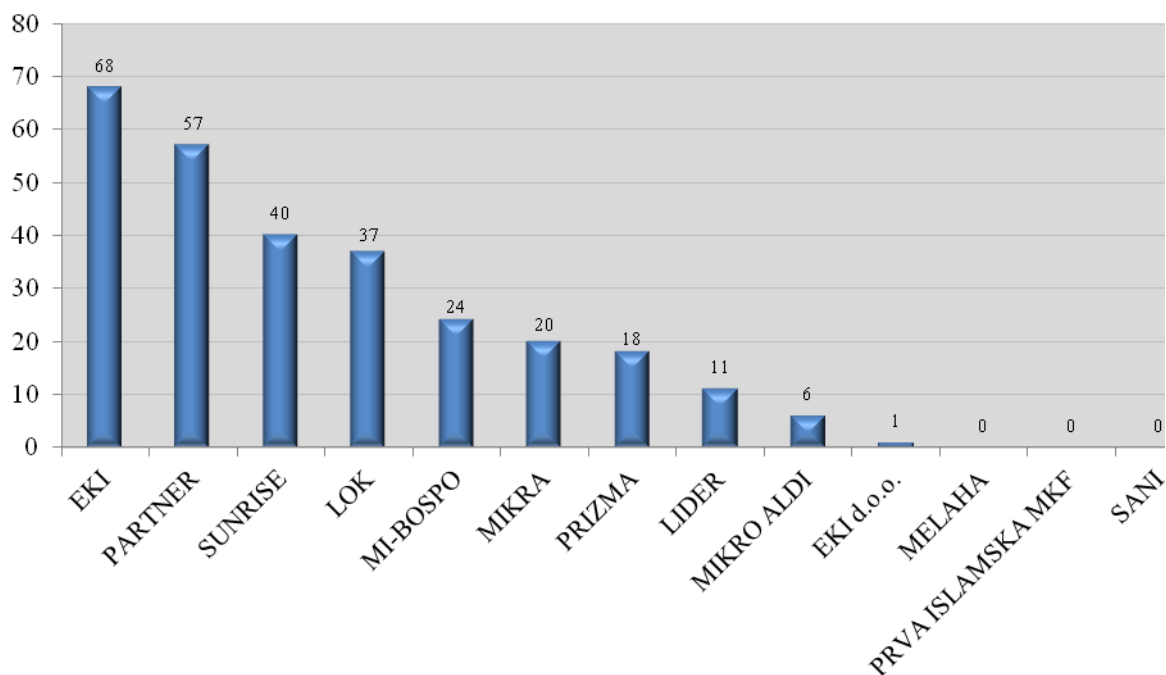
Grafikon 8.

Broj zaposlenih u MKO na dan 31.12.2014. godine

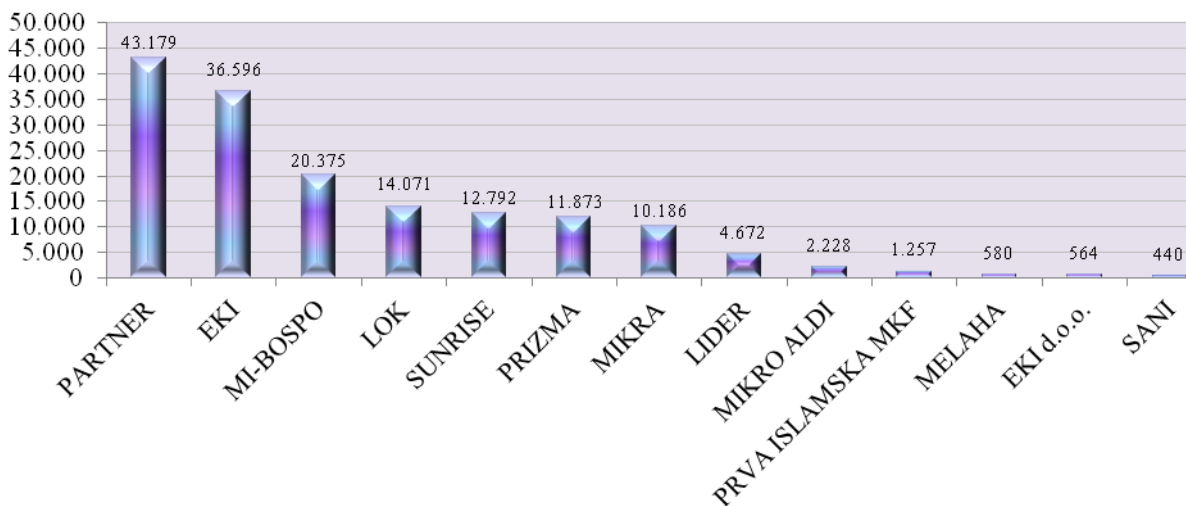
Grafikon 9.

Broj organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH na dan 31.12.2014. godine

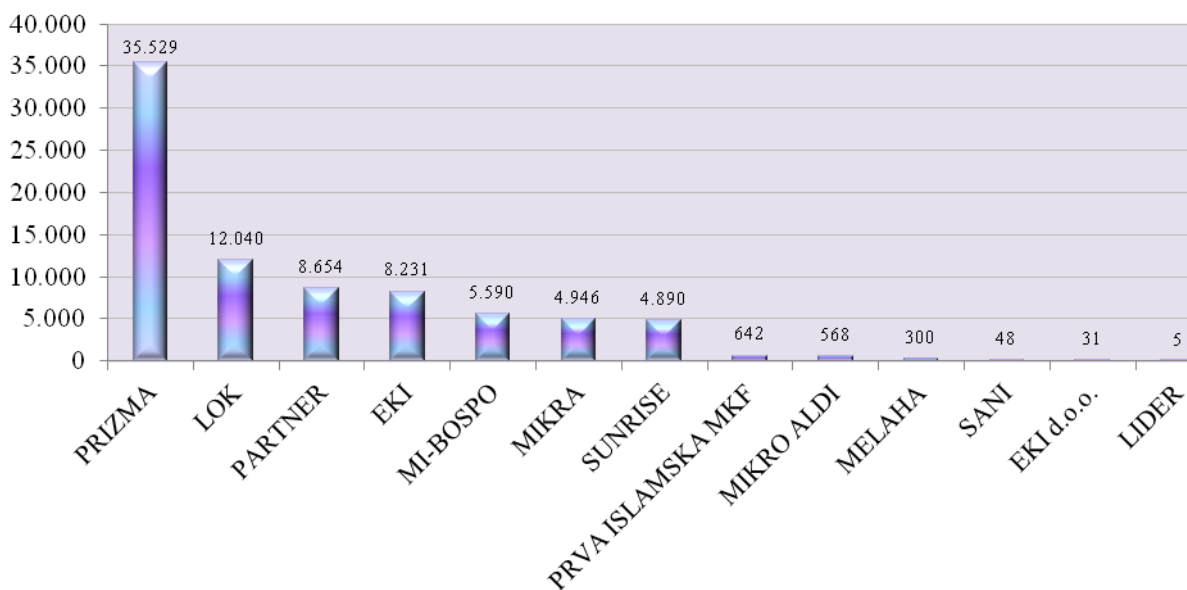
Grafikon 10.

Broj aktivnih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 31.12.2014. godine

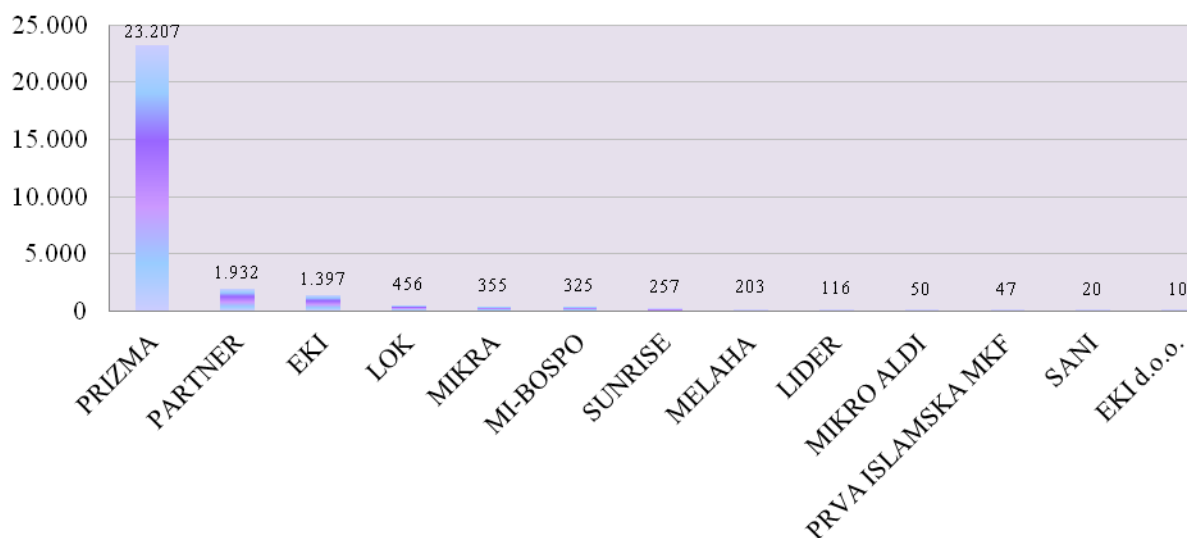
Grafikon 11.

Broj otpisanih kreditnih partija MKO evidentiranih u vanbilansu na dan 31.12.2014. godine

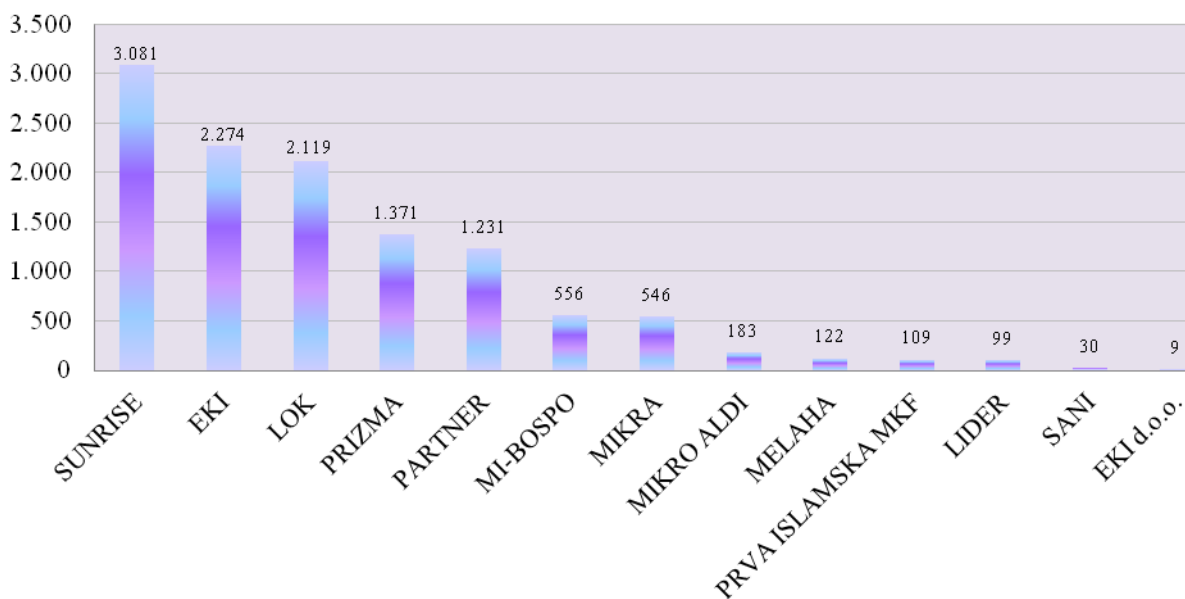
Grafikon 12.

Iznos kredita u 000 KM otpisanih u periodu 01.01.-31.12.2014. godine

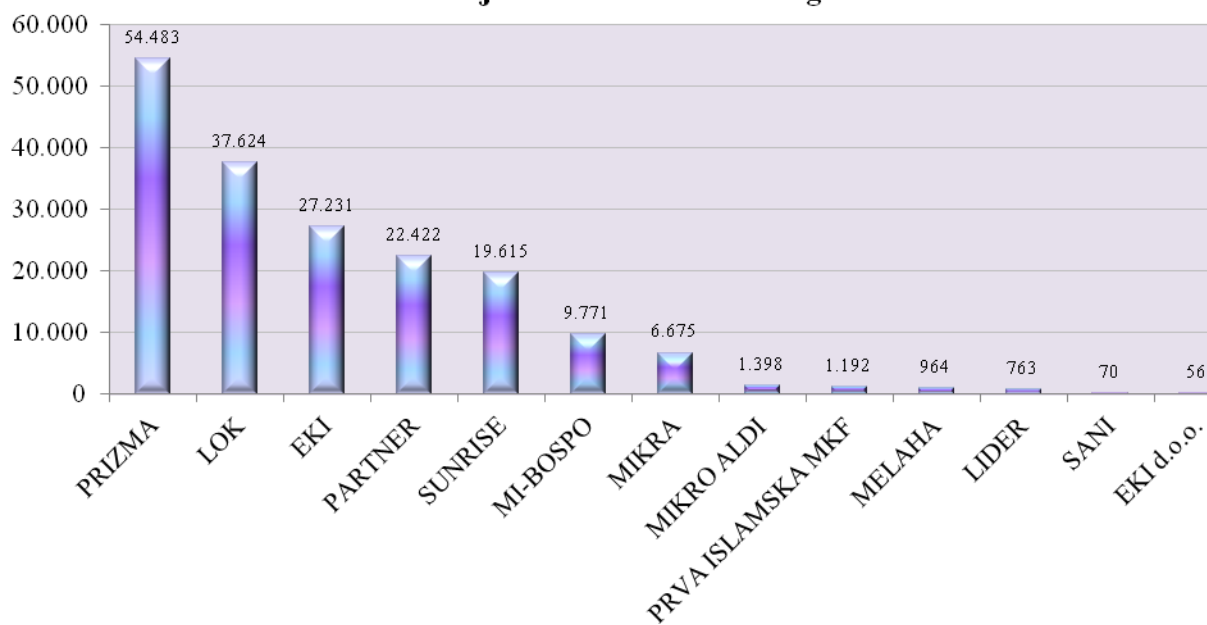
Grafikon 13.

**Iznos naplate po otpisanim kreditima u 000 KM
u periodu 01.01.-31.12.2014. godine**

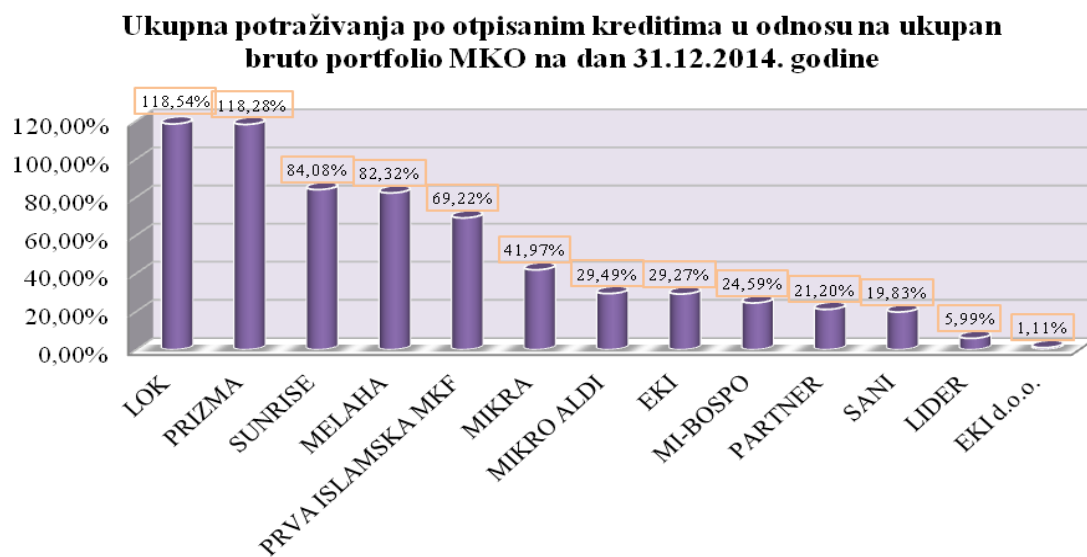

Grafikon 14.

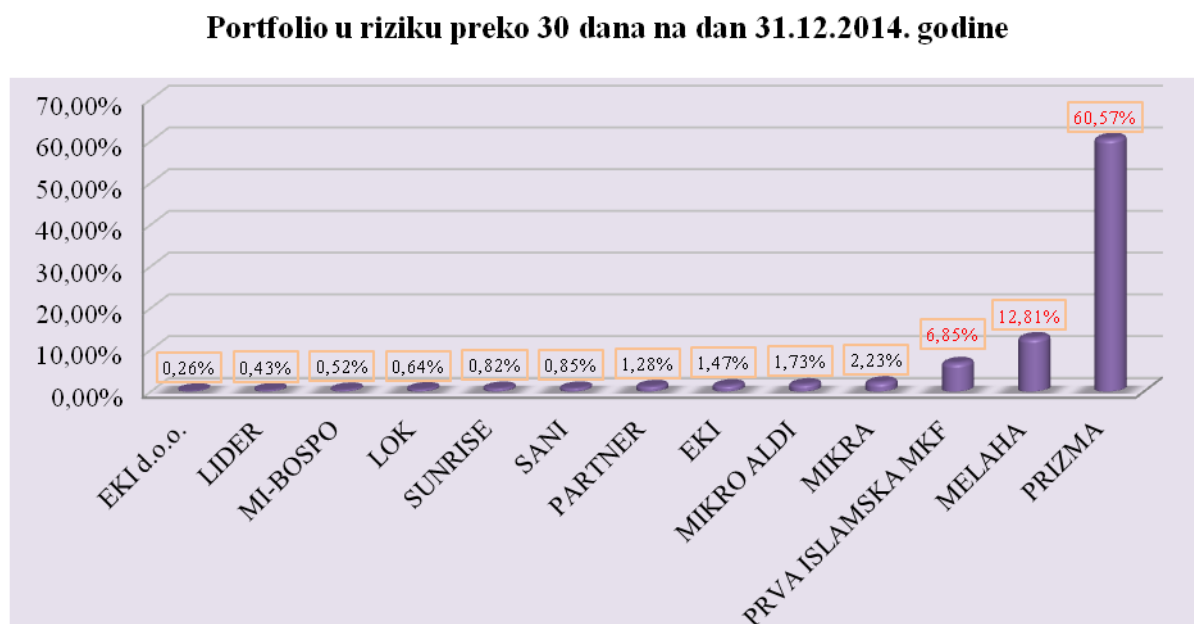
**Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima MKO u 000 KM
sa stanjem na dan 31.12.2014. godine**

Grafikon 15.

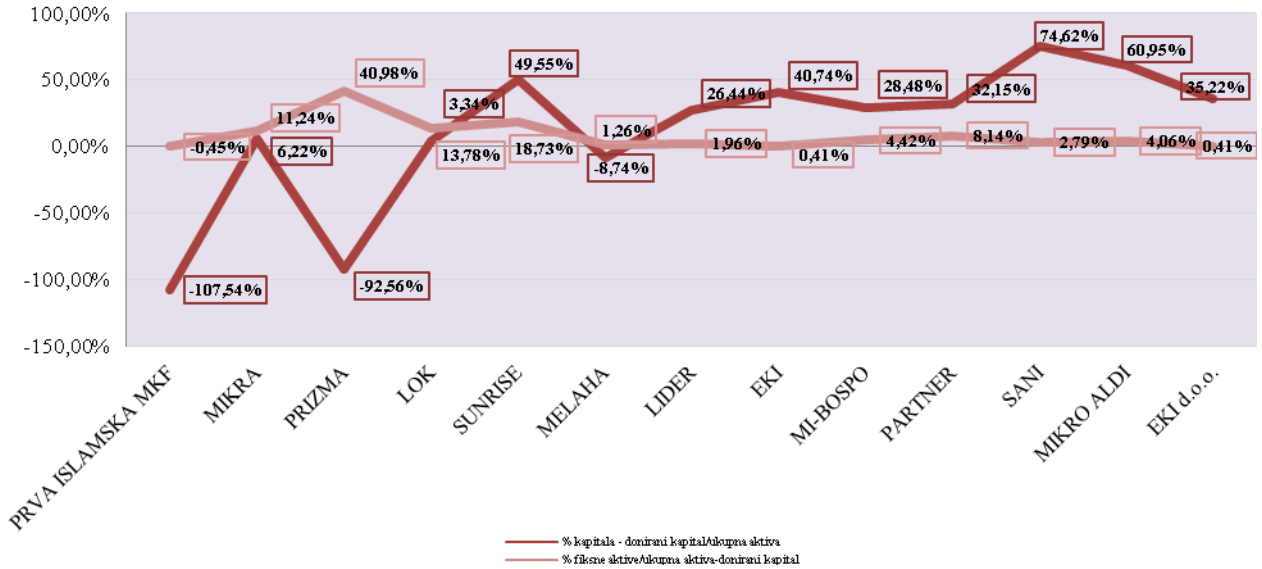

Grafikon 16.

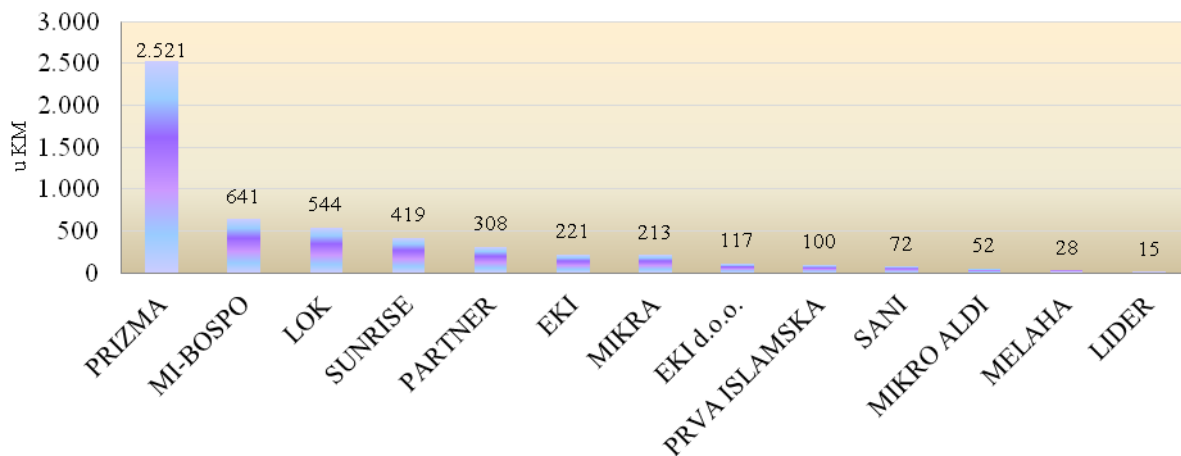
Grafikon 17.

**Fiksna aktiva i kapital u odnosu na ukupnu aktivu
na dan 31.12.2014. godine**

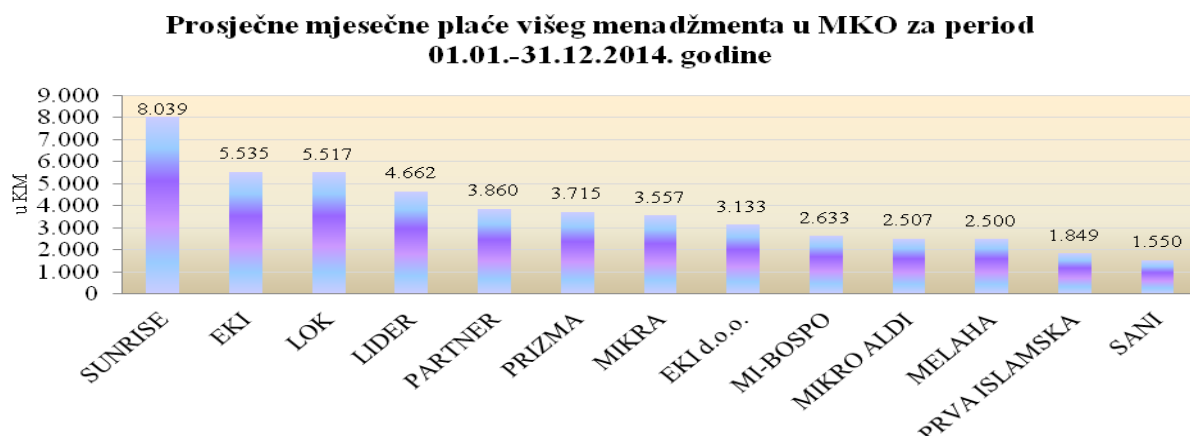

Grafikon 18.

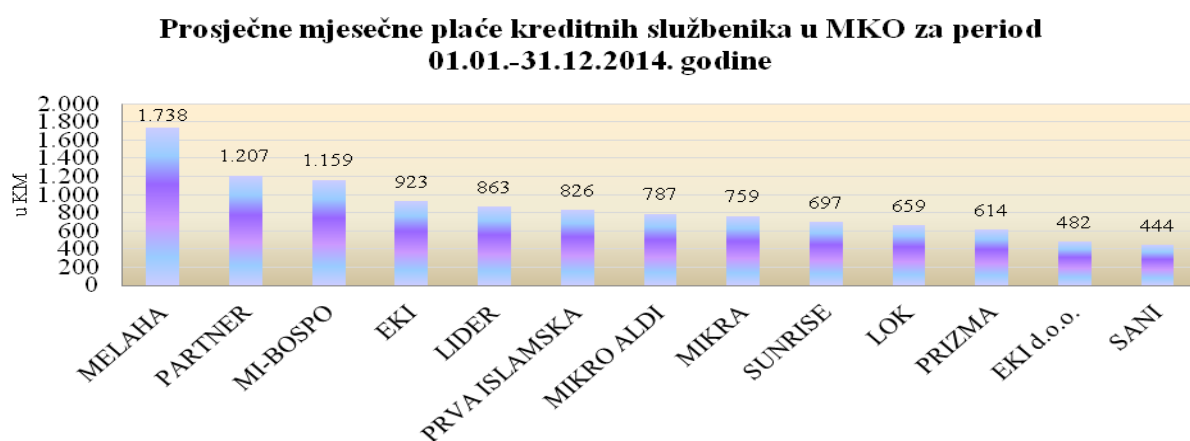
**Prosječne mjesečne naknade članova upravnog/nadzornog odbora u
MKO za period 01.01.-31.12.2014. godine**

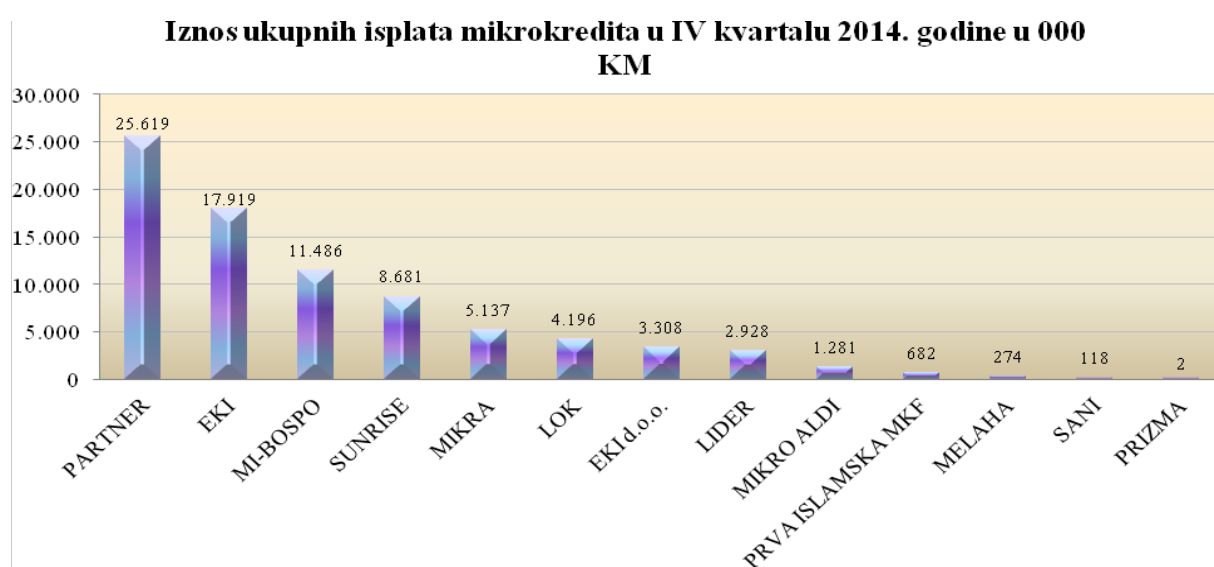
Grafikon 19.

Grafikon 20.

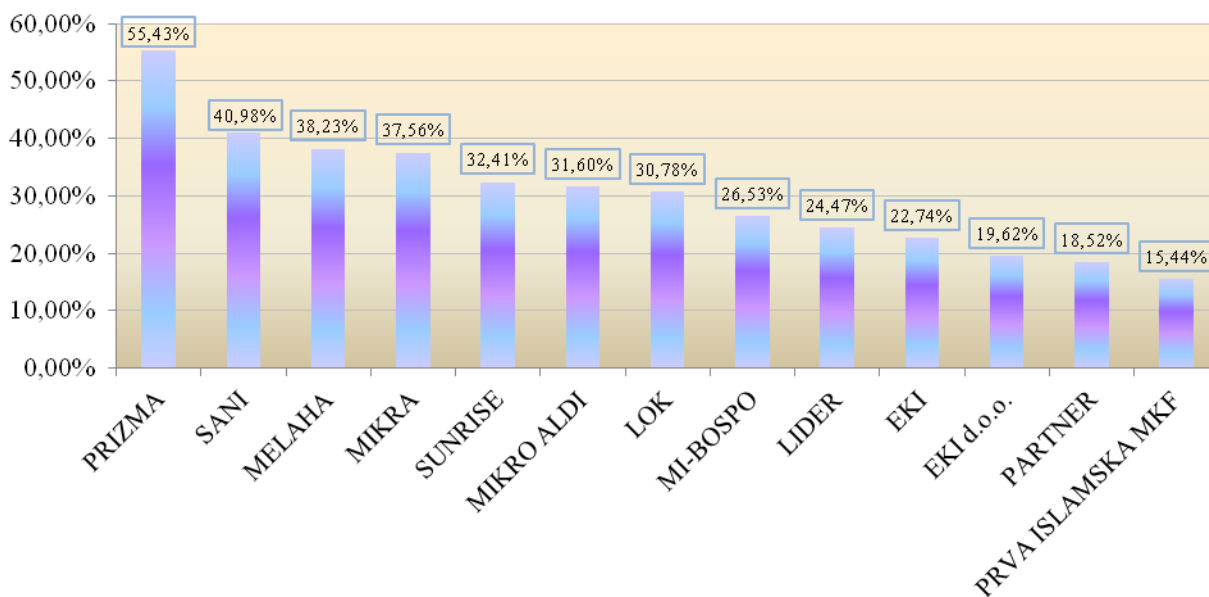

Grafikon 21.

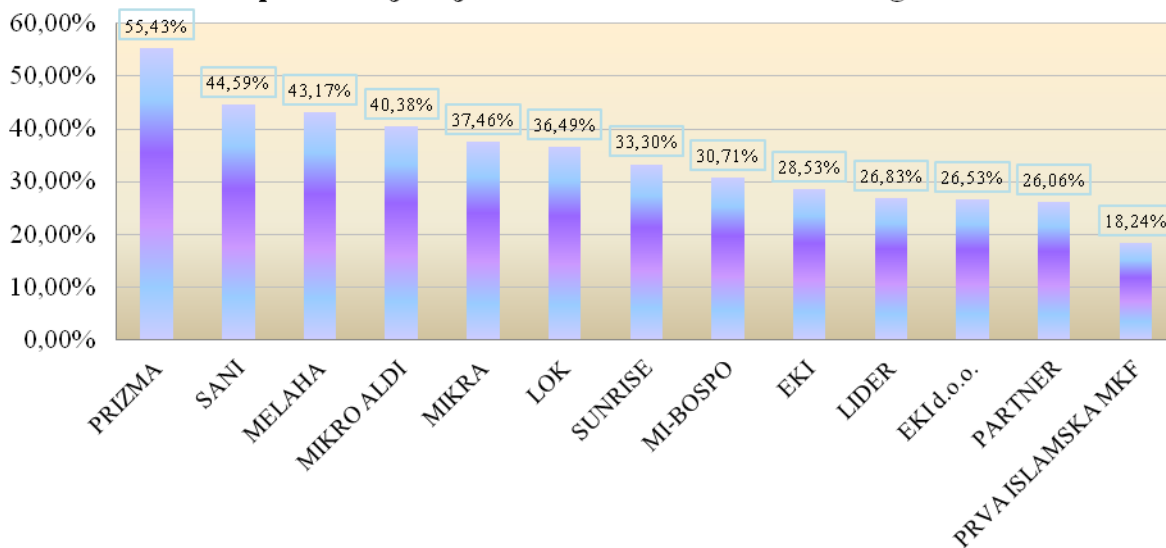
Grafikon 22.

**Prosječne ponderirane EKS na ukupne kredite
prema izvještajima MKO u IV kvartalu 2014. godine**

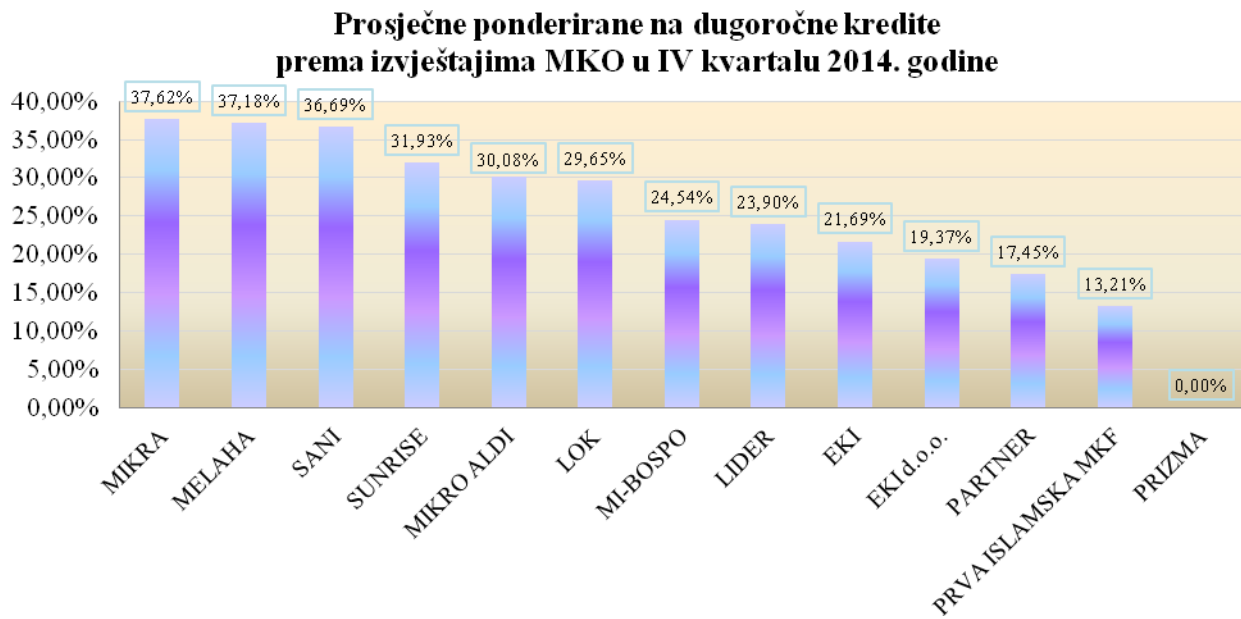

Grafikon 23.

**Prosječne ponderirane EKS na kratkoročne kredite
prema izvještajima MKO u IV kvartalu 2014. godine**

Grafikon 24.

Broj: U.O.-69-6/15
Sarajevo, 31.03.2015. godine

Na osnovu člana 9. Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12) i člana 18. Statuta Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 42/04) Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije BiH (u daljem tekstu: Upravni odbor) na 69. sjednici održanoj 31.03.2015. godine donosi

ODLUKU

1. Usvaja se Informacija o sektoru leasinga u Federaciji BiH sa stanjem na dan 31.12.2014. godine, po konačnim podacima.
2. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Predsjednica Upravnog odbora

Rajka Topčić, dipl. ecc.

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

I N F O R M A C I J A

O SEKTORU LIZINGA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

31.12.2014. GODINE

Sarajevo mart 2015. godine

I. UVOD.....	3
II. POSLOVNE PERFORMANSE LIZING SEKTORA U FEDERACIJI BIH	5
1. STRUKTURA LIZING SEKTORA	5
1.1. Status, broj i poslovna mreža	5
1.2. Struktura vlasništva.....	6
1.3. Kadrovska struktura	6
2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA.....	7
2.1. Bilans stanja	7
2.1.1. Kvalitet aktive	9
2.2. Struktura pasive.....	11
2.3. Profitabilnost	13
3. STRUKTURA PLASMANA, TRŽIŠNO UČEŠĆE, NOMINALNE I EFEKTIVNE KAMATNE STOPE I PRIGOVORI KORISNIKA LIZING USLUGA.....	14
3.1. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti lizinga.....	14
3.2. Tržišno učešće prema finansijskom volumenu i broju ugovora.....	16
3.3. Ponderisana nominalna i efektivna kamatna stopa.....	17
3.4. Prigovori korisnika lizing usluga – fizička i pravna lica.....	19
III. USKLAĐENOST POSLOVANJA SA STANDARDIMA SPREČAVANJA PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI	20
IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE	21
V. PODZAKONSKI AKTI AGENCIJE ZA POSLOVANJE LIZING DRUŠTAVA	22
PRILOZI.....	24
Prilog 1. Osnovni podaci o lizing društvima	24
Prilog 2. Pregled vlasničke strukture lizing društava	25
Prilog 3. Pregled rezervi za zajmove lizing društava	26
Prilog 4. Pregled rezervi za finansijski lizing	26
Prilog 5. Konsolidovani bilans stanja	27
Prilog 6. Konsolidovani bilans uspjeha	28
Prilog 7. Rangiranje bilansne sume.....	29

I. UVOD

Agencija za bankarstvo Federacije BiH (u daljem tekstu: Agencija) kao regulatorna institucija koja obavlja nadzor lizing društava, sačinila je Informaciju o sektoru lizinga u Federaciji BiH na dan 31.12.2014. godine na osnovu analize konačnih nerevidiranih izvještaja o poslovanju koje su lizing društva dostavila Agenciji (posredni-off site nadzor), podacima kojima raspolaže konstatovanim u kontrolama na licu mjesta (neposredni-on site nadzor), te ostalim informacijama i podacima koje lizing društva dostavljaju Agenciji.

Poslovanje lizing društava u Federaciji BiH je regulisano Zakonom o lizingu koji je stupio na snagu 03.01.2009. godine („Službene novine Federacije BiH broj: 85/08, 39/09 i 65/13). Zakonom su definirani uslovi za osnivanje, poslovanje i prestanak rada lizing društava, prava i obaveze subjekata u poslovima lizinga, upravljanje rizicima, finansijsko izvještavanje, aktivnosti lizing društava na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma i nadzor nad poslovanjem lizing društava.

Nadzor nad lizing društvima je uspostavljen nakon izdavanja licence za rad lizing društvima od strane Agencije sa ciljem stalnog praćenja poslovanja i finansijskog stanja svakog pojedinačnog lizing društva i sektora lizinga u Federaciji BiH u cjelini, utvrđivanjem usklađenosti poslovanja lizing društava s važećim propisima, te analiziranjem i provjerama finansijskih izvještaja lizing društava.

Poslovanje lizing sektora u Federaciji BiH već duži period odvija se u uslovima djelovanja finansijske i ekonomske krize koja je utjecala i na usporavanje i stagnaciju poslovnih aktivnosti lizing društava u prethodnim periodima poslovanja, kao i u toku 2014. godine.

U prvom kvartalu 2014. godine djelatnost lizinga bilježi blago smanjenje vrijednosti i broja novozaključenih ugovora u odnosu na četvrti kvartal 2013. godine. Relativno slab početak sa smanjenim brojem novozaključenih ugovora je zamijenjen blagim rastom u drugom i trećem kvartalu 2014. godine, dok je četvrti kvartal obilježen ponovnim padom novozaključenih ugovora.

Podaci iz trećeg i četvrtog kvartala ukazuju da negativni efekti elementarnih nepogoda koje su se desile u maju 2014. godine u BiH nisu imali značajnih direktnih posljedica na sektor lizinga. Indirektni efekt se manifestirao kroz smanjenje privrednih aktivnosti na nivou BiH, što je u konačnici utjecalo i na poslovanje leasing društava u FBiH. Upravni odbor Agencije donio je Odluku o privremenim mjerama za tretman obaveza po osnovu lizing ugovora klijenata lizing društava koji su pogođeni elementarnim nepogodama („Službene novine Federacije BiH”, broj: 88/14 od 29.10.2014. godine). Osnovni cilj je bio da se kroz posebne regulatorne zahtjeve, koji su fleksibilniji od postojeći minimalnih propisanih u pogledu formiranja i održavanja rezervi za kreditne gubitke, stimuliraju lizing društva da nude i ugovaraju posebne mjere, kao što su moratorij i reprogramiranje postojećih obaveza po osnovu ugovora o lizingu.

Shodno činjenici da su lizing društva u Federaciji BiH orijentirana uglavnom na pravna lica (91,08% potraživanja po finansijskom lizingu se odnosi na pravna lica, 6,90% fizička lica i

2,02% na poduzetnike i ostale) može se konstatovati da su kretanja u sektoru lizinga odraz makroekonomskih pokazatelja u BiH.

Tabela 1. Makroekonomski pokazatelji u BiH

Pokazatelji	2012. godina	2013. godina	2014. godina
Realna stopa rasta GDP	-1,10%	2,50%	1,00% (procjena)
Stopa rasta industrijske proizvodnje	-5,20%	6,40%	0,10%
Prosječna godišnja inflacija	1,80%	-0,10%	-0,90%
Stopa nezaposlenosti	28,00%	27,50%	27,50%
Strane direktne investicije	558 miliona KM	478 miliona KM	700 miliona KM (procjena)

**Podaci preuzeti od CBBiH*

Bilansna suma lizing društava u Federaciji BiH na dan 31.12.2014. godine iznosila je 498.432 hiljade KM, što je za 79.669 hiljada KM ili 13,78% manje u odnosu na 31.12.2013. godine. Ukoliko se uporede pojedinačne bilansne sume šest lizing društava sa podacima na dan 31.12.2013. godine, dolazi se do zaključka da je kod jednog lizing društva evidentan porast bilansne sume u iznosu od 2.814 hiljada KM, dok je kod pet lizing društava evidentan pad bilansne sume u ukupnom iznosu od 82.483 hiljade KM, od čega se na dva lizing društva odnosi 79,15% ili 65.288 hiljada KM.

U periodu od 01.01. do 31.12.2014. godine djelatnost lizinga u Federaciji BiH kao rezultat poslovanja je ostvarila gubitak u iznosu od 12.996 hiljada KM. Pet lizing društava je iskazalo negativan finansijski rezultat u iznosu od 14.780 hiljada KM, od čega se 55,37% ili 8.184 hiljade KM odnosi na gubitak jednog leasing društva. Jedno lizing društvo je iskazalo pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 1.784 hiljade KM.

Ukupni kapital lizing društava je na dan 31.12.2014. godine iznosio 34.756 hiljada KM. U poređenju sa 31.12.2013. godine, navedena pozicija je manja za 1.206 hiljada KM ili 3,35%. Jedno lizing društvo je iskazalo kapital manji od iznosa propisanog odredbama Zakona o lizingu (250.000 KM) i isto je pod posebnom pažnjom Agencije. Napominjemo da su osnivači tog lizing društva u toku četvrtog kvartala pokrenuli aktivnosti na dokapitalizaciji, te bi iste trebale biti okončane i iskazane u regulatornim izvještajima na dan 31.03.2015. godine.

Neposredni nadzor nad poslovanjem lizing društava provode ovlaštena lica Agencije sveobuhvatnim i ciljanim kontrolama - pregledom poslovanja na licu mjesta. Kontroliranim lizing društvima nakon konačnosti zapisnika izdaju se nalozi za otklanjanje utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti u cilju unapređenja, zakonitosti, profitabilnosti, solventnosti i sigurnosti u poslovanju.

U periodu od 01.01 do 31.12.2014. godine obavljeno je ukupno pet on site kontrola, od čega su tri kontrole izvršenja naloga proširene ciljanim kontrolama u segmentu postupanja lizing društava u skladu sa Zakonom o zaštiti korisnika finansijskih usluga („Službene novine Federacije BiH” broj 31/14 od 23.04.2014. godine) i Zakonom o zaštiti žiranata („Službene novine Federacije BiH” broj 100/13 od 18.12.2013. godine).

Nepravilnosti utvrđene neposrednim nadzorom lizing društava u toku 2014. godine odnosile su se uglavnom na unapređenje internih akata kojima se definišu rizici u poslovanju, unapređenje internih akata u segmentu računovodstvene funkcije lizing društava, nepoštivanje ugovornih odredbi od strane lizing društava u kontekstu ugovorenog usklađivanja kamatne stope sa varijabilnim indeksom, nedostatke sistema internih kontrola u segmentu kvaliteta postupanja po internim aktima, dostava neadekvatnih podataka u Centralni registar kredita kod Centralne banke BiH, nepoštivanje odredbi Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga i Zakona o obligacionim odnosima FBiH po osnovu visine naknade za opomene koje se obračunavaju korisnicima lizinga u kašnjenju kao i zaključivanje ugovora o lizingu koji su u suprotnosti sa odredbama Zakona o zaštiti žiranata u FBiH.

Ocjena usklađenosti poslovanja lizing društava sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti zasnovana je na ocjenama utvrđenih kontrolama izvršenja datih naloga i analizi izvještaja koje lizing društva dostavljaju Agenciji.

U podatke iskazane u Informaciji na dan 31.12.2014. godine su uključeni podaci dostavljeni od šest lizing društava koja posjeduju dozvolu za obavljanje poslova lizinga u Federaciji BiH, ukoliko nije drugačije naznačeno.

II POSLOVNE PERFORMANSE LIZING SEKTORA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA LIZING SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Djelatnost lizinga u Federaciji BiH na dan 31.12.2014. godine obavljalo je 6 lizing društava, dok je u periodu od 2010. do 2011. godine poslove lizinga obavljalo 8 lizing društava. Do smanjenja broja lizing društava je došlo uslijed oduzimanja dozvole za obavljanje lizing poslovanja za dva lizing društva od strane Agencije.

Šest lizing društava registrovanih u Federaciji BiH obavlja poslove lizinga u 20 podružnica, od kojih se 16 filijala nalazi u Federaciji BiH i 4 filijale u Republici Srpskoj.

Dozvolu za obavljanje poslova lizinga posjeduju sljedeća lizing društva:

1. ASA Leasing d.o.o. Sarajevo,
2. NLB Leasing d.o.o. Sarajevo,
3. Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo,
4. S-Leasing d.o.o. Sarajevo,
5. UniCredit Leasing d.o.o. Sarajevo i

6. VB Leasing d.o.o. Sarajevo.

1.2. Struktura vlasništva

U toku četvrtog kvartala 2014. godine nije bilo izmjena u strukturi vlasništva lizing društava u odnosu na prethodni izvještajni period. I dalje se tri lizing društva nalaze u 100% vlasništvu nerezidentnih pravnih lica, dva lizing društva se nalaze u većinskom vlasništvu (preko 51%) nerezidentnih pravnih lica, dok se jedno lizing društvo nalazi u većinskom vlasništvu rezidentnih pravnih lica. Detaljni podaci o pregledu vlasničke strukture lizing društava dati su u Prilogu 2. Informacije.

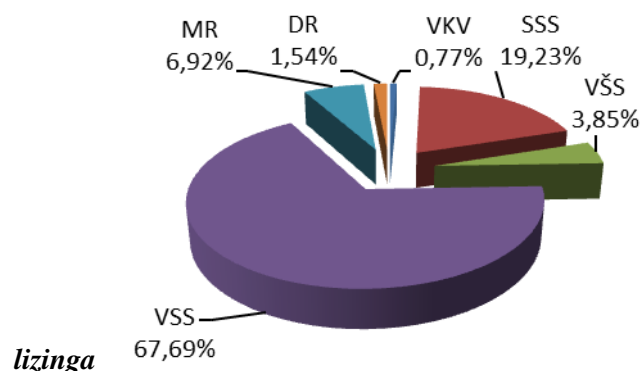
1.3. Kadrovska struktura

Na dan 31.12.2014. godine u sektoru lizinga je zaposleno 130 zaposlenika, što predstavlja smanjenje od 15,58% ili 24 zaposlenika u odnosu na 31.12.2013. godine. Pojedinačno posmatrano, najznačajniju promjenu broja zaposlenika je iskazalo jedno lizing društvo (smanjenje 29 zaposlenika) koje je početkom 2014. godine imalo organizacijske promjene u kontekstu objedinjavanja pojedinih zajedničkih funkcija sa matičnom bankom. Navedena organizacijska promjena je pod posebnom pažnjom Agencije, s obzirom da su u istoj prepoznate nepravilnosti koje se odnose na postupanja u suprotnosti sa važećim zakonskim propisima.

U ukupan broj zaposlenika nije uključeno sedam zaposlenika lizing društva čije je sjedište u Republici Srpskoj, a koji su zaposleni u podružnicama u Federaciji BiH.

Pored navedenog broja zaposlenih, u lizing društvima je na dan 31.12.2014. godine angažovano još 36 zaposlenika putem studentskog servisa i preko organizacija koje posreduju u zapošljavanju, od čega se 63,89% ili 23 zaposlenika odnosi na zaposlenike jednog lizing društva. U poređenju sa 31.12.2013. godine, broj povremeno zaposlenih je povećan za 6 zaposlenika.

Grafikon 1. Kvalifikaciona struktura zaposlenih u sektoru

Efikasnost zaposlenih prilikom ocjene performansi lizing društva mjeri se putem omjera aktive i broja zaposlenih (aktiva po zaposlenom). Na dan 31.12.2014. godine na nivou sektora lizinga na svakog zaposlenog se odnosi 3.834 hiljada KM aktive (31.12.2013. godine – 3.754

hiljade KM po zaposlenom). Analitički pokazatelji za pojedinačna lizing društva kreću se u rasponu od 1.533 do 6.068 hiljada KM aktive po zaposlenom.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.1. Bilans stanja

Ukupna bilansna suma lizing društava u Federaciji BiH na dan 31.12.2014. godine je iznosila 498.432 hiljade KM, što je za 79.669 hiljada KM ili 13,78% manje u odnosu na 31.12.2013. godine. Smanjenje aktive je najvećim dijelom rezultat kontinuiranog smanjenja aktive kod jednog lizing društva koje je u prethodnim periodima imalo najveće pojedinačno tržišno učešće u sektoru lizinga u FBiH. Pojedinačno posmatrano, kod jednog lizing društva je iskazan porast bilansne sume u iznosu od 2.814 hiljada KM, dok je kod pet lizing društava evidentiran pad bilansne sume u ukupnom iznosu od 82.483 hiljade KM, od čega se na dva lizing društva odnosi 75,15% ili 65.288 hiljada KM.

Na dva najveća lizing društva (posmatrano po veličini aktive) odnosi se 56,41% od ukupne aktive lizing društava.

U strukturi ukupne aktive lizing društava najznačajnije učešće su imala neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga koja iznose 323.400 hiljada KM ili 64,88% od ukupne aktive sektora lizinga. U poređenju sa 31.12.2013. godine, neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga su manja za 43.782 hiljade KM ili 11,92%, dok su bruto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga manja za 70.847 hiljada KM ili 15,88%.

Neto potraživanja po osnovu zajma su na dan 31.12.2014. godine iznosila 56.947 hiljada KM ili 11,43% od iznosa ukupne aktive sektora lizinga. U odnosu na 31.12.2013. godine, neto potraživanja po osnovu zajma su smanjena za 7.010 hiljada KM ili 10,96%, dok su bruto potraživanja manja za 6.107 hiljada KM ili 8,54%. Potraživanja po osnovu zajmova u strukturi ukupne aktive lizing društava se kontinuirano smanjuju jer je Zakonom o lizingu lizing društvima zabranjeno zaključivanje ugovora o zajmu i isti će ostati u bilansima dok ne isteknu ugovoreni rokovi na koje su odobreni.

Od ukupno iskazanog iznosa neto potraživanja po osnovu zajma, 54.886 hiljada KM ili 96,38% se odnosi na potraživanja jednog lizing društva, koje u svom portfelju ima značajne iznose potraživanja po zajmu, od kojih se 42.910 hiljada KM ili 78,18% odnosi na potraživanja od supsidijarnih lica, putem kojih su prije stupanja na snagu Zakona o lizingu finansirani projekti izgradnje nekretnina.

U strukturi potraživanja po osnovu zajma, na zajmove odobrene po osnovu finansiranja nekretnina se odnosi 79,00%.

Iskazano stanje bilansne pozicije novac i novčani ekvivalenti na dan 31.12.2014. godine je iznosilo 25.642 hiljade KM, što je za 16.133 hiljade KM ili 38,62% manje u odnosu na 31.12.2013. godine. Učešće navedene pozicije u ukupnoj aktivi se smanjilo sa 7,23%, koliko je iznosilo na kraju 2013. godine, na 5,14% koliko je iznosilo na dan 31.12.2014. godine. Iskazano stanje pozicije plasmani bankama na dan 31.12.2014. je godine iznosilo 21.904 hiljade KM, što je za 6.443 hiljade KM ili 41,67% više u odnosu na 31.12.2013. godine.

Navedena pozicija se uglavnom odnosi na oročena sredstva lizing društava kod komercijalnih banaka.

Neto vrijednost osnovnih sredstava finansiranih putem operativnog lizinga na dan 31.12.2014. godine je iznosila 27.257 hiljada KM i za 1.960 hiljada KM ili 7,75% je veća u odnosu na 31.12.2013. godine. Pojedinačno posmatrano, kod dva lizing društva je iskazan porast neto vrijednosti osnovnih sredstava finansiranih putem operativnog lizinga u iznosu od 5.155 hiljada KM, dok je kod 4 lizing društva iskazano smanjenje u iznosu od 3.195 hiljada KM.

U Tabeli 2. Informacije prikazani su podaci neto bilansnih pozicija aktive po izvještajnim periodima.

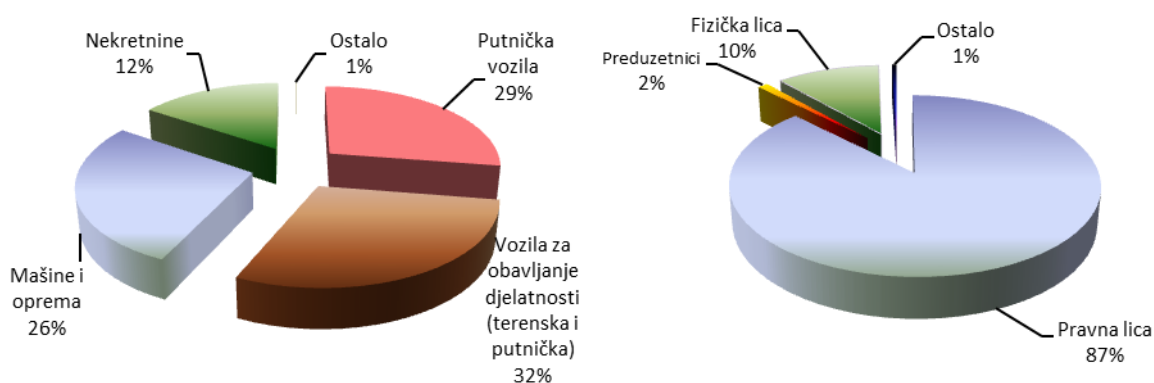
Tabela 2. Struktura neto bilansnih pozicija aktive

(000 KM)

Bilansne pozicije	31.12.2013	% učešće u aktivi	31.12.2014	% učešće u aktivi	31.12.2014 / 31.12.2013
Finansijski lizing – neto	367.940	63,51%	323.400	64,88%	-11,92%
Operativni lizing – neto	25.297	4,38%	27.257	5,47%	7,75%
Zajam – neto	63.957	11,06%	56.947	11,43%	-10,96%
Ostala aktiva	121.665	21,05%	90.828	18,22%	-25,35%
Ukupna aktiva	578.101	100,00%	498.432	100,00%	-13,78%

U strukturi potraživanja prema korisniku lizinga i predmetu lizinga nije bilo značajnijih promjena u odnosu na prethodne izvještajne periode.

Grafikon 2. Struktura potraživanja po osnovu finansijskog lizinga prema predmetu i korisniku lizinga na dan 31.12.2014. godine

2.1.1. Kvalitet aktive

Prema podacima iz izvještaja lizing društava, rezerve za gubitke po finansijskom lizingu na dan 31.12.2014. godine iskazane su u iznosu od 8.390 hiljada KM, što predstavlja smanjenje za 14.911 hiljada KM ili 63,99% u odnosu na 31.12.2013. godine. U strukturi potraživanja po finansijskom lizingu na dan 31.12.2014. godine je iskazano ukupno 9.679 hiljada KM dospjelih neizmirenih potraživanja, dok je na dan 31.12.2013. godine iskazan iznos od 15.171 hiljadu KM, što predstavlja smanjenje od 5.492 hiljade KM ili 36,20%.

Detaljnou analizom pojedinačnih izvještaja lizing društava po osnovu formiranih rezervi za gubitke po ugovorima finansijskog lizinga konstatovano je da je značajno smanjenje rezervi uzrokovano sljedećim pojavama i aktivnostima:

- reprogramom materijalno značajnog iznosa potraživanja po ugovorima finansijskog lizinga od strane jednog lizing društva,
- oporavka kvaliteta potraživanja materijalno značajnog klijenta izloženog kod jednog lizing društva i
- značajnog iznosa novih otpisanih potraživanja u vanbilansnu evidenciju od strane jednog lizing društva.

Prethodno navedeni reprogram i oporavak materijalno značajnog klijenta je pored smanjenja rezervi za gubitke iskazanih u bilansu stanja uzrokovao i povećanje prihoda nastalih po osnovu otpuštanja značajnog iznosa rezervi formiranih u prethodnim periodima poslovanja, a što je uzrokovalo pozitivan efekt na bilans uspjeha sektora i više iskazanih prihoda u odnosu na rashode na poziciji troškova rezervi po finansijskom lizingu.

U Tabeli 3. Informacije je iskazan uporedni pregled formiranih rezervi po kategorijama kašnjenja.

Tabela 3. Uporedni prikaz formiranih rezervi za finansijski lizing po kategorijama kašnjenja (000 KM)

Dani kašnjenja	Ukupne rezerve 31.12.2013	Ukupne rezerve 31.12.2014	% promjene
0-60	701	1.468	109,27%
60-90	385	181	-52,99%
90-180	9.425	1.179	-87,49%
preko 180	12.444	4.958	-60,16%
preko 360	346	604	74,57%
UKUPNO	23.301	8.390	-63,99%

Pojedinačno posmatrano, na dva najveća lizing društva (posmatrano po veličini aktive) se odnosi 84,68% od ukupno formiranih rezervi za gubitke. Kod jednog lizing društva je evidentirano povećanje formiranih rezervi za gubitke u odnosu na 31.12.2013. godine u

ukupnom iznosu od 1.164 hiljade KM, dok je kod pet lizing društva evidentirano smanjenje formiranih rezervi za gubitke u odnosu na 31.12.2013. godine u ukupnom iznosu od 16.075 hiljada KM.

Rezerve za zajmove na dan 31.12.2014. godine su iznosile 8.429 hiljada KM i povećane su za 903 hiljade KM ili 12,00% u odnosu na 31.12.2013. godine, kada su rezerve za zajmove iznosile 7.526 hiljada KM.

Od ukupnog iznosa formiranih rezervi za zajmove na dan 31.12.2014. godine, 8.119 hiljada KM ili 96,32% se odnosi na rezerve formirane od strane jednog lizing društva koje u svom portfelju ima najznačajniji iznos potraživanja po ugovorima zajma od supsidijarnih lica i potraživanja korisnika lizing usluge kod kojeg je izražena značajna koncentracija izloženosti društva.

Ukupan iznos otpisanih potraživanja po finansijskom lizingu i zajmu na dan 31.12.2014. godine je iznosio 123.180 hiljada KM i veći je za 34.769 hiljada KM ili 39,33% u odnosu na 31.12.2013. godine. Iskazano povećanje otpisanih potraživanja je uzrokovano korekcijom izvještaja jednog lizing društva po nalogu Agencije i isto ne predstavlja stvarno povećanje otpisanih potraživanja (izvještajna korekcija). Od ukupno iskazanog iznosa otpisanih potraživanja, 69.273 hiljade KM ili 56,24% se odnosi na otpise formirane od strane jednog lizing društva.

Uvidom u strukturu otpisanih potraživanja konstatovano je da je u toku 2014. godine vanbilansno evidentirano novih potraživanja u iznosu od 14.104 hiljade KM, od čega se 8.274 hiljade KM ili 58,66% odnosi na otpise formirane od strane jednog lizing društva.

Naplaćena vanbilansna potraživanja na dan 31.12.2014. godine iznosila su 2.966 hiljada KM, od čega se 2.128 hiljada KM ili 71,75% odnosi na naplaćena vanbilansna potraživanja od strane jednog društva. Ukupan iznos naplaćenih potraživanja u toku 2014. godine je za 875 hiljada KM ili 41,85% veći u odnosu na 31.12.2013. godine.

Tržišna vrijednost izuzetih predmeta lizinga na dan 31.12.2014. godine, uslijed raskida lizing ugovora sa korisnikom lizinga ili istekom ugovora kod kojih nije ugovoren otkup predmeta lizinga, iznosila je 25.472 hiljade KM i manja je za 8.059 hiljada KM ili 24,03% u odnosu na 31.12.2013. godine. Iskazana vrijednost se odnosi na 126 izuzetih jedinica, što je za 42 izuzeta predmeta ili 25,00% manje u odnosu na 31.12.2013. godine. U Tabeli 4. Informacije je iskazana uporedna struktura izuzetih predmeta lizinga na dan 31.12.2013. i 31.12.2014. godine.

Tabela 4. Broj i vrijednost izuzetih predmeta lizinga

(000 KM)

Red. Broj	VRSTA PREDMETA LIZINGA	31.12.2013		31.12.2014	
		Broj jedinica	Procijenjena tržišna vrijednost	Broj jedinica	Procijenjena tržišna vrijednost
1.	Putnička vozila	98	1.713	41	609
2.	Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	31	429	24	927
3.	Mašine i oprema	18	6.613	34	840
4.	Nekretnine	21	24.776	27	23.096
5.	Šinska vozila, plovni i zrakoplovni objekti	0	0	0	0
6.	Aparati za domaćinstvo	0	0	0	0
7.	Ostalo	0	0	0	0
Ukupno		168	33.531	126	25.472

Pojedinačno posmatrano, 23.487 hiljada KM ili 92,20% od ukupne vrijednosti izuzetih predmeta lizinga koji su u posjedu lizing društava se odnosi na predmete lizinga izuzete od strane dva lizing društva.

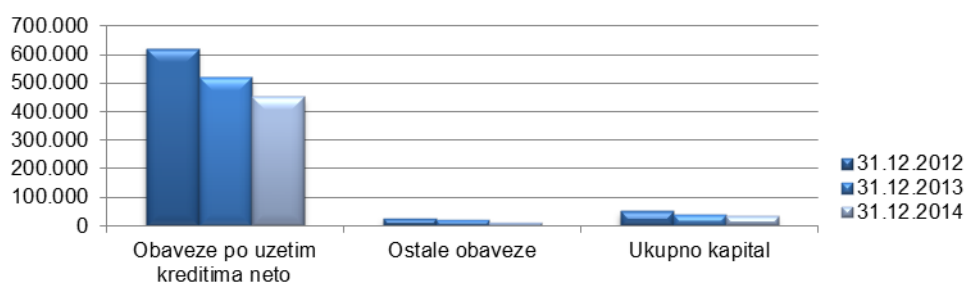
Od ukupno iskazanog iznosa procijenjene vrijednosti izuzetih predmeta lizinga na dan 31.12.2014. godine, 23.096 hiljada KM ili 90,67% se odnosi na nekretnine (poslovni objekti) po kojima su lizing društva ušla u posjed iz razloga nepoštivanja ugovornih obaveza od strane korisnika lizinga. Ukupan iznos navedene pozicije se odnosi na dva lizing društva. Trenutna tržišna situacija i neadekvatni kriteriji odobravanja finansiranja uzrokuju otežanu prodaju ili novo finansiranje preuzetih nekretnina putem finansijskog ili operativnog lizinga, naročito ukoliko se uzme u obzir i činjenica da su preuzete nekretnine uglavnom poslovno-proizvodni objekti.

U izvještajima lizing društava po osnovu odobrenih moratorija i reprograma potraživanja u područjima ugroženim elementarnim nepogodama dostavljenim na dan 31.12.2014. godine iskazano je 6 ugovora sa ukupnim iznosom potraživanja 399 hiljada po kojima su lizing društva odobrila moratorij potraživanja i 10 ugovora sa ukupnim iznosom potraživanja u iznosu 493 hiljade KM po kojima su lizing društva odobrila reprogram potraživanja.

2.2. Struktura pasive

Obaveze po uzetim kreditima na 31.12.2014. godine i dalje predstavljaju dominantnu poziciju u strukturi ukupne pasive lizing društava (90,62% od ukupnog iznosa bilansne sume). U Grafikonu 3. Informacije iskazana je uporedna struktura pasive sektora na 31.12.2012., 31.12.2013. i 31.12.2014. godine.

Grafikon 3. Struktura pasive – uporedni podaci (000 KM)

Uslijed smanjenih poslovnih aktivnosti lizing društava ukupne obaveze po kreditima na dan 31.12.2014. godine smanjene su za 68.959 hiljada KM ili 13,25% u odnosu na 31.12.2013. godine kada je navedena pozicija iznosila 520.625 hiljada KM. Od ukupnog iznosa obaveza po uzetim kreditima, 416.441 hiljadu KM ili 83,55% se odnosi na dugoročne obaveze (obaveze po kratkoročnim kreditima na dan 31.12.2014. godine iznose 35.576 hiljada KM).

Lizing sektor u BiH u periodu do finansijske krize (kraj 2008. godine) imao je značajne izvore finansiranja iz inostranstva. U uvjetima djelovanja dužničke krize u Evropi (2011. godina) došlo je do otežanog pristupa tržištu novca, kao i novih poslovnih strategija matičnih grupacija, koje pored reorganizacije i restrukturiranja grupacija, uključuju i mjere restriktivnijeg finansiranja supsidijara što se odrazilo i na lizing društva koja posluju u FBiH. U strukturi izvora finansiranja, na zaduženja komercijalnih stranih i domaćih banaka koje uglavnom pripadaju grupacijama kojima lizing društva pripadaju se odnosi 62,63% od ukupnih kreditnih zaduženja, dok se 17,55% odnosi na direktna zaduženja od osnivača i 19,82% se odnosi na zaduženja od evropskih banaka (EIB, EBRD, CEDB i DEG). Sredstva od ovih banaka su po prirodi namjenska i uglavnom se odnose na razvoj srednjih i malih preduzeća, a osigurana su bankarskim garancijama izdatim od strane matičnih banaka ili njihovih holding kompanija.

Ukupna ponderisana nominalna kamatna stopa koju lizing društva plaćaju na izvore sredstava u periodu od 01.01. do 31.12.2014. godine je iznosila 2,97% na godišnjem nivou (kamatna stopa izračunata na bazi prosječnog stanja uzetih kredita i kamatnog rashoda u posmatranom periodu) i ista je u blagom porastu u odnosu na prethodnu poslovnu godinu kada je iznosila 2,88%. Kamatne stope na izvore sredstava lizing društava uglavnom su vezane za varijabilni indeks EURIBOR, čija prosječna vrijednost u toku 2014. godine nije značajno odstupala od prosječne vrijednosti u 2013. godini.

Ukupni kapital lizing društava je na dan 31.12.2014. godine iznosio 34.756 hiljada KM. U poređenju sa 31.12.2013. godine, navedena pozicija je manja za 1.206 hiljada KM ili 3,35%. Smanjenje je nastalo uslijed činjenice da je sektor na dan 31.12.2014. godine iskazao gubitak u poslovanju koji je uzrokovan pogoršanjem kvaliteta portfelja, te nedovoljnim volumenom novozaključenih ugovora finansijskog i operativnog lizinga.

Osnivači lizing društva, koje je iskazalo ukupni kapital manji od minimalnog iznosa propisanog odredbama Zakona o lizingu, su u toku četvrtog kvartala pokrenuli aktivnosti na dokapitalizaciji, te bi iste trebale biti okončane i iskazane u regulatornim izvještajima na dan 31.03.2015. godine.

Agencija kontinuirano provodi nadzor i poduzima aktivnosti na kapitalnom jačanju lizing društva kod kojeg je kapital manji od minimalnog iznosa definiranog Zakonom o lizingu.

2.3. Profitabilnost

Na nivou sektora lizinga u periodu od 01.01. do 31.12.2014. godine ostvaren je gubitak u iznosu od 12.996 hiljada KM, od čega se 8.184 hiljade ili 62,97% odnosi na jedno lizing društvo.

Pojedinačno posmatrano, pet lizing društva je iskazalo negativan finansijski rezultat u iznosu od 14.780 hiljada KM, dok je jedno lizing društvo iskazalo pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 1.784 hiljade KM. Iskazani gubitak je manji za 27.721 hiljadu KM ili 68,18% u odnosu na isti period prethodne godine.

Analizom pojedinačnih poslovnih rezultata lizing društava konstatovano je da je iskazani gubitak uzrokovan korekcijom vrijednosti izuzetog predmeta lizinga kod jednog lizing društva po nalogu Agencije (cjelokupan iznos iskazane vrijednosti zalihe u iznosu cca 5,5 miliona KM isknjižen iz bilansne evidencije na teret rashoda tekućeg poslovnog perioda iz razloga jer društvo nije bilo u faktičnom posjedu iste te nisu stvoreni preduslovi za knjigovodstvenu evidenciju na poziciju zaliha), kao i ispravkama procijenjenih vrijednosti izuzetih predmeta lizinga i novim otpisom potraživanja.

Prihodi od kamata u periodu od 01.01. do 31.12.2014. godine iznosili su 30.046 hiljada KM. Navedena pozicija je za 7.755 hiljada KM ili 20,52% manja u odnosu na isti period prethodne godine. Ukoliko se posmatraju pojedinačne pozicije prihoda od kamata, pozicija prihoda po osnovu kamata iz finansijskog lizinga je iznosila 22.308 hiljada KM i za 6.433 hiljade KM ili 22,38% je manja u odnosu na isti period prethodne poslovne godine. Razlog smanjenja prihoda se može obrazložiti smanjenjem kamatonosne aktive lizing društava (pad aktivnog portfelja) i smanjenim novim poslovnim aktivnostima. Pozicija ostalih prihoda po kamati je smanjena u odnosu na isti period prethodne godine za 1.174 hiljade KM ili 16,42%. U navedenoj poziciji dominira kamatni prihod po osnovu odobrenih zajmova, čiji je volumen značajno manji u odnosu na isti period prethodne godine, što je uzrokovalo i smanjenje ukupnog kamatnog prihoda.

Rashodi po osnovu kamata su iznosili 14.477 hiljada KM, što je za 2.010 hiljada KM ili 12,19% manje u odnosu na isti period prethodne poslovne godine. Razlog smanjenja kamatnog rashoda je značajno niži iznos kreditnih zaduženja uslijed smanjene kreditne aktivnosti lizing društava.

Ukupan neto prihod od kamata iskazan za period od 01.01. do 31.12.2014. godine je iznosio 15.569 hiljada KM, što predstavlja smanjenje od 5.745 hiljada KM ili 26,95% u odnosu na isti period prethodne poslovne godine. Prethodno navedeno ukazuje na činjenicu da smanjenje

kamatnog prihoda nije linearno praćeno i smanjenjem kamatnog rashoda, uslijed činjenice da je značajan iznos plasmana odobrenih u prethodnim periodima nenaplativ (otpisana potraživanja), uz prolongaciju plaćanja kreditnih obaveza po kreditnim linijama iz kojih su odobrena sporna finansiranja.

Kategorija operativnih prihoda je u poređenju sa istim periodom prethodne godine manja za 7.764 hiljade KM ili 28,76% iz razloga jer su pojedina lizing društva u okviru navedene pozicije u toku 2013. godine knjigovodstveno evidentirala procijenjenu vrijednost izuzetih predmeta lizinga (paralelno sa otpisom potraživanja u vanbilansnu evidenciju).

Na izvještajnoj poziciji troškova rezervi za gubitke na dan 31.12.2014. godine je iskazan neto prihod u iznosu od 327 hiljada KM, što predstavlja smanjenje za 28.907 hiljada KM ili 101,14% u odnosu na isti period prethodne godine kada su troškovi rezervi iznosili 28.580 hiljada KM. Navedeno smanjenje troškova rezervi (na poziciji troškova rezervi iskazan neto prihod) je uzrokovano oslobađanjem rezervi po finansijskom lizingu uslijed reprogramiranja ugovora sa ciljem oporavka strateški važnog korisnika lizing usluge, stvarnog oporavka materijalno značajnog klijenta i ulaska u posjed predmeta lizinga.

Za potrebe analize tržišta lizinga izračunati su pokazatelji poslovanja koji su prikazani u Tabeli 5. Informacije.

Tabela 5. Osnovni pokazatelji poslovanja

POKAZATELJI POSLOVANJA	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014
Prinos na prosječnu aktivu (ROA)	-1,54%	-2,85%	-5,63%	-2,55%
Prinos na prosječni kapital (ROE)	-21%	-31,45%	-53,04%	-23,17%
Prosječna aktivna kamatna stopa (finansijski lizing)	7,18%	7,19%	7,15%	6,39%
Prosječna pasivna kamatna stopa	3,76%	3,67%	2,88%	2,97%
Ukupne obaveze prema kapitalu	13,37	13,29	13,32	13,34

3. STRUKTURA PLASMANA, TRŽIŠNO UČEŠĆE, NOMINALNE I EFEKTIVNE KAMATNE STOPE

3.1. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti lizinga

Djelatnost lizinga bilježila je i u 2014. godini nastavak trenda smanjenja poslovnih aktivnosti i usporavanje rasta volumena poslovanja. Djelatnost lizinga već četvrtu godinu zaredom bilježi smanjenje vrijednosti novozaključenih ugovora i smanjenje ukupnog iznosa finansiranja. Oporavak tržišta lizinga zavisi od ekonomske situacije u zemlji. U toku 2014. godine bilježi se povećanje finansiranja putem operativnog lizinga za 76,34% u odnosu na 2013. godinu.

Vrijednost novozaključenih ugovora finansijskog i operativnog lizinga u periodu od 01.01. do 31.12.2014. godine je iznosila 151.401 hiljadu KM i za 30.156 hiljada KM ili 16,61% je manje u odnosu na isti period prethodne godine. Broj novozaključenih ugovora iznosi 3.755 ugovora, što je za 486 ugovora ili 11,46% manje u odnosu na isti period prethodne godine.

Prosječna vrijednost ugovora zaključenih u toku 2014. godine je iznosila 40 hiljada KM i nešto je manja u odnosu na prosječnu vrijednost ugovora u istom periodu prošle godine, kada je iznosila 43 hiljade KM.

Od ukupno ostvarene vrijednosti novozaključenih ugovora, 134.007 hiljada KM ili 88,15% se odnosi na ugovore finansijskog lizinga, sa prosječnom (ponderisanom) nominalnom kamatnom stopom od 6,50% i ponderisanom efektivnom kamatnom stopom od 9,04%.

U Tabeli 6. Informacije su prikazani uporedni pokazatelji novih finansiranja po predmetu lizinga i vrsti ugovora.

Tabela 6. Struktura iznosa finansiranja prema predmetu lizinga

(000 KM)

	2013. godina			2014. godina		
	Finansijski lizing	Operativni lizing	UKUPNO	Finansijski lizing	Operativni lizing	UKUPNO
Vozila	125.755	9.816	104.980	103.870	16.394	120.264
Oprema	42.854	51	37.127	28.064	1.000	29.064
Nekretnine	2.851	0	2.476	2.032	0	2.032
Ostalo	458	0	355	41	0	41
UKUPNO	171.918	9.864	144.938	134.007	17.394	151.401

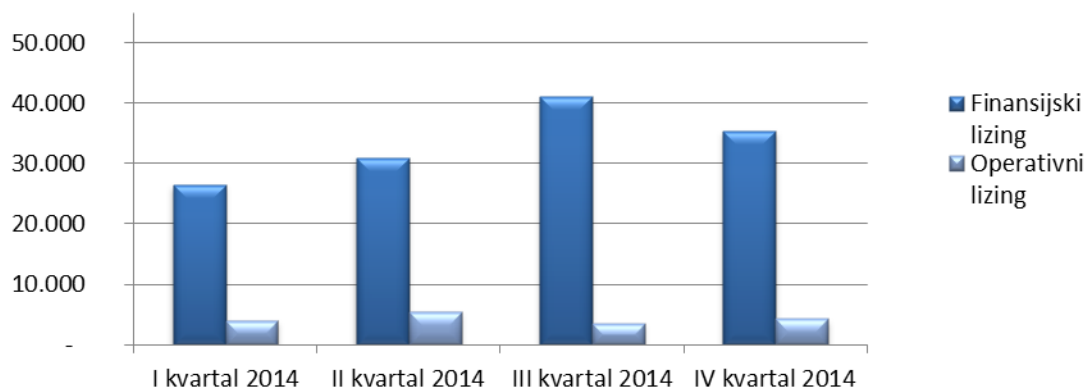
U ukupan iznos novih finansiranja ostvaren u toku 2014. godine uključen je i iznos finansiranja koje je ostvarilo lizing društvo sa sjedištem u Republici Srpskoj putem poslovnica na području Federacije BiH (navedeno društvo veći dio poslovnih aktivnosti ostvaruje u Federaciji BiH).

Napominjemo da je jedno lizing društvo po osnovu odluke vlasnika obustavilo nova finansiranja sa ciljem stabilizacije poslovanja i sanacije postojećih problematičnih plasmana kao i da je i jedno lizing društvo uslijed organizacijskih promjena iskazalo značajno smanjenje volumena novozaključenih ugovora u odnosu na 2013. godinu (29.388 hiljada KM ili 62,57%).

U strukturi novih plasmana prema vrsti korisnika lizinga dominiraju plasmani prema pravnim licima (91,08% od ukupnog iznosa finansiranja u toku 2014. godine). Kao jedan od bitnih razloga je činjenica da je finansiranje putem lizinga za fizička lica nepovoljnije u odnosu na kreditne plasmane iz razloga obaveze plaćanja PDV-a na kamatu, što predstavlja dodatni trošak klijentima koji nisu PDV obveznici.

U Grafikonu 4. Informacije iskazan je uporedni pregled vrijednosti novozaključenih ugovora finansijskog i operativnog lizinga po kvartalima u 2014. godini.

Grafikon 4. Uporedni pregled vrijednosti novozaključenih ugovora u 2014. godini
(u 000KM)

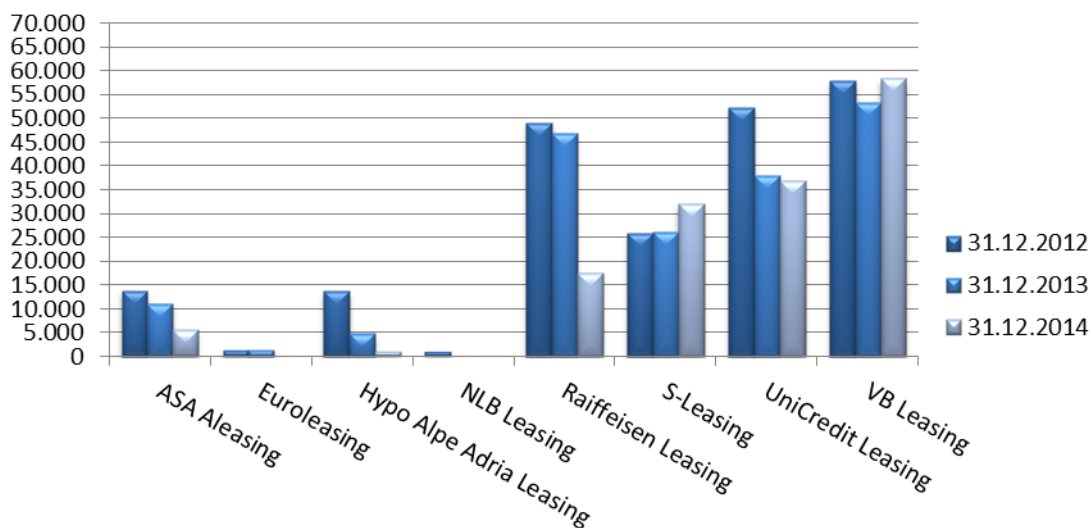

Volumen finansiranja putem ugovora operativnog lizinga u 2014. godini je veći za 7.527 hiljada KM ili 76,34% u odnosu na isti period prethodne poslovne godine.

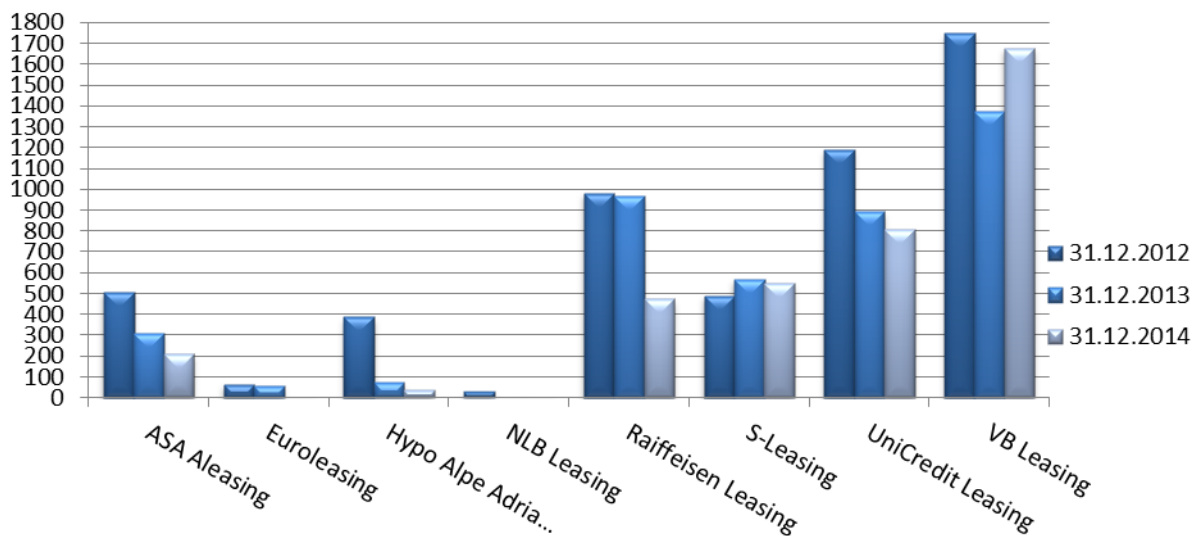
3.2. Tržišno učešće prema finansijskom volumenu i broju ugovora

Uporedni prikaz pojedinačnog tržišnog učešća lizing društava prema ukupnom volumenu i broju novozaključenih ugovora finansijskog i operativnog lizinga je iskazano u Grafikonima 5. i 6. Informacije

Grafikon 5. Tržišno učešće prema volumenu (u 000 KM)

Grafikon 6. Tržišno učešće prema broju ugovora

Na osnovu naprijed navedenog grafičkog prikaza je vidljivo da je kod dva lizing društva u toku 2014. godine došlo do povećanja volumena novih finansiranja u odnosu na 2013. godinu, dok su četiri društva imala smanjenje volumena finansiranja u rasponu od 3,01% do 79,29%.

3.3. Ponderisana nominalna i efektivna kamatna stopa

Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu ugovora o lizingu izraženu na godišnjem nivou i iskazuje se u skladu sa Odlukom o jedinstvenom načinu i metodi izračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope za ugovore o finansijskom lizingu.

Ukupna prosječna nominalna kamatna stopa za ugovore finansijskog lizinga zaključene u toku 2014. godine je iznosila 6,21% za kratkoročne i 6,51% za dugoročne ugovore, dok je efektivna kamatna stopa za kratkoročne ugovore iznosila 10,27%, a za dugoročne 9,01% na godišnjem nivou. Ukupna ponderisana nominalna kamatna stopa za navedeni period je iznosila 6,50%, a efektivna 9,04% na godišnjem nivou. U poređenju sa istim periodom prethodne poslovne godine kada je iskazana ukupna ponderisana nominalna kamatna stopa od 6,82% i efektivna od 9,27% na godišnjem nivou, evidentno je blago smanjenje kamatnih stopa po ugovorima finansijskog lizinga.

U Tabeli 7. Informacije iskazani su podaci o iznosu finansiranja, nominalnoj i efektivnoj kamatnoj stopi za ugovore finansijskog lizinga zaključene u toku 2014. godine.

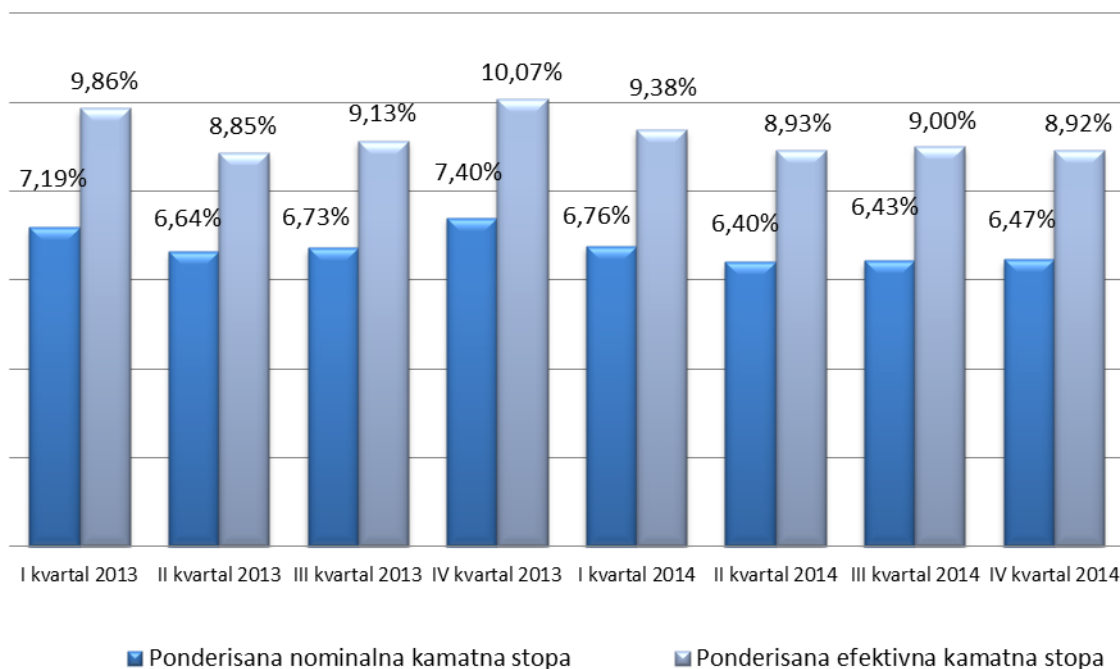
Tabela 7. Prosječna nominalna i efektivna kamatna stopa za ugovore finansijskog lizinga zaključene u 2014. godine

Redni broj	OPIS	Broj ugovora	Iznos finansiranja u (000) KM	Ponderisana nominalna kamatna stopa	Ponderisana efektivna kamatna stopa
1.	Kratkoročni lizing ugovor prema predmetu lizinga:	102	3.096	6,21%	10,27%
a.	putnička vozila	54	1.197	6,40%	11,55%
b.	vozila za obavlja. djelatnosti (terenska i putnička)	39	1.513	5,97%	9,17%
c.	mašine i oprema	8	385	6,59%	10,65%
d..	ostalo	1	1	7,00%	9,62%
1.1.	Kratkoročni lizing ugovor prema korisniku lizinga:	102	3.096	6,21%	10,27%
a.	pravna lica	92	2.999	6,14%	9,99%
b.	poduzetnici	2	21	9,12%	22,12%
c.	fizička lica	8	76	8,18%	18,34%
2.	Dugoročni lizing ugovor prema predmetu lizinga:	3.201	130.911	6,51%	9,01%
a.	putnička vozila	1.802	48.973	6,59%	9,49%
b.	vozila za obavlja. djelatnosti (terenska i putnička)	939	52.187	6,29%	8,61%
c.	mašine i oprema	455	27.679	6,78%	9,11
d.	nekretnine	2	2.032	6,23%	6,45
e.	ostalo	3	40	8,11%	11,91%
2.1.	Dugoročni lizing ugovor prema korisniku lizinga:	3.201	130.911	6,51%	9,01%
a.	pravna lica	2.611	117.529	6,55%	8,92%
b.	poduzetnici	108	3.007	7,09%	11,25%
c.	fizička lica	482	10.375	5,88%	9,38%
	UKUPNO	3.303	134.007	6,50%	9,04%

Trend smanjenja nominalnih i efektivnih kamatnih stopa u toku 2014. godine u odnosu na 2013. godinu je evidentan i u slučaju posmatranja ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa na kvartalnom nivou, a što je uzrokovano niskom vrijednošću varijabilnog indeksa (EURIBOR) za koji su vezane ulazne i izlazne kamate, kao i odnosom ponude i potražnje za lizing proizvode.

U Grafikonu 7. Informacije iskazane su ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope po kvartalima.

Grafikon 7. Pregled prosječnih ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa za ugovore o finansijskom lizingu po kvartalima u toku 2013. i 2014. godine

Prethodno iskazane nominalne kamatne stope predstavljaju ugovorenu nominalnu kamatnu stopu između lizing društva i korisnika lizinga u trenutku potpisa lizing ugovora, dok prethodno iskazane efektivne kamatne stope predstavljaju diskontne stope kojom se na godišnjem nivou izjednačava sadašnja vrijednost svih budućih i postojećih obaveza dogovorenih između lizing društva i korisnika lizinga, i u iste su uključeni svi novčani tokovi predviđeni lizing ugovorom koji se odnose na uplate korisnika lizinga isključivo prema lizing društvu.

Značajna razlika između nominalne i efektivne kamatne stope je posljedica PDV-a na kamatu, koji je obavezan dio ugovora o finansijskom lizingu i koji se plaća unaprijed od strane korisnika lizinga, kreiranje ugovora finansijskog lizinga sa otkupnom vrijednošću, kao i dodatni troškovi lizing aranžmana koji su često sastavni dio mjesečne najamnine lizing ugovora.

3.4. Prigovori korisnika lizing usluga – fizička i pravna lica

U periodu od 01.01. do 31.12.2014. godine dostavljeno je u Agenciju ukupno 14 prigovora od strane korisnika lizing usluga od čega se 8 prigovora odnosi na pravna lica, a 6 prigovora na fizičkih lica. Od navedenog broja prigovora 7 prigovora je sa statusom negativno riješenih, (ugovorne strane su u procesu posredovanja od strane Agencije upućene na sudsko odlučivanje), 4 prigovora su pozitivno riješena (u posredovanju Agencije ugovorne strane su riješile prigovor) i 3 prigovora su u procesu rješavanja.

III. USKLAĐENOST POSLOVANJA SA STANDARDIMA SPREČAVANJA PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI

U kontroli usklađenosti poslovanja lizing društava sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti utvrđeno je 36 neusklađenosti i nepravilnosti (6 nepravilnosti i neusklađenosti po lizing društvu).

Na osnovu pojedinačnih usklađenosti lizing društava, a iz kojih se izvodi ocjena usklađenosti lizing sektora sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti može se zaključiti da je kvantitet rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti umjeren, kvalitet upravljanja ovim rizikom nastavio, ranije zabilježeni, trend rasta i približio se zadovoljavajućem te da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost.

Ukoliko posmatramo usklađenost lizing sektora sa odredbama Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službene glasnik BiH”, broj: 47/14), Zakona o lizingu, Odluke o minimalnim standardima aktivnosti lizing društava na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (“Službene novine Federacije BiH”), te ostale zakone i provedbene propise koji propisuju obaveze lizing društava na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, može se zaključiti da je lizing sektor Federacije Bosne i Hercegovine, što je u skladu sa zabilježenim trendom rasta kvaliteta upravljanja rizicima koji mogu biti posljedica pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, usklađen sa normama koje su propisane ovim zakonima i provedbenim propisima.

Prihvatljivost klijenta

Lizing društva su definirala politiku o prihvatljivosti klijenata, ali još uvijek nisu ustrojila odgovarajuće registre profila klijenata. Problem predstavlja ažuriranje podataka u registrima koji su ustrojeni. Svakako je veoma značajno da su isti definirani i da se počinje primjenjivati pristup klijentima koji se temelji na analizi rizika, odnosno da se donosi odluka o tome koji klijenti nisu prihvatljivi za lizing društvo.

Identifikacija i praćenje aktivnosti klijenta

Lizing društva su donijela politike o identifikaciji i praćenju aktivnosti klijenta. Usvojila su standard «upoznaj svog klijenta» kao osnovni element ove politike. Politiku o identifikaciji klijenta lizing društva primjenjuju kod uspostave poslovnih odnosa sa klijentima. Međutim, još uvijek je prisutan problem ažuriranja dokumentacije kojom se verificira izvršena identifikacija kod već uspostavljenih poslovnih odnosa. Pored problema ažuriranja ove dokumentacije prisutan je i problem identifikacije i verifikacije izvora sredstava koja klijentima služe za izvršenje transakcija kojima se vrši plaćanje anuiteta po datim finansiranjima. Nije utvrđen ni jedan slučaj u kojem dati nalog iz ove politike nije izvršen, što potvrđuje da konstatacija o trendu rasta u kvalitetu upravljanja rizikom stoji i za ovu politiku.

Upravljanje rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti

Elementi navedene politike su definirani u programima lizing društava. Definirane su linije izvještavanja, kako eksterne, tako i interne, a što pokazuju da je prisutan trend rasta u kvalitetu upravljanja rizikom kada je u pitanju ova politika.

Izvještavanje

Lizing društva su u 2014. godini izvijestila 112 transakcija u vrijednosti od 2.237.038 KM, što je 231,30% u odnosu na prethodnu godinu.

Na osnovu navedenog može se zaključiti da su lizing društva dobro definirala pokazatelje sumnjivih transakcija te da su ih dobro primijenila i prepoznala sumnjive transakcije. Međutim, nužno je redefinirati pokazatelje i liste sumnjivih klijenata.

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Prema pokazateljima poslovanja lizing društava u Federaciji BiH sa 31.12.2014. godine može se zaključiti da je poslovanje lizing društava u periodu od 01.01. do 31.12.2014. godine u Federaciji BiH i dalje sa silaznim trendom u odnosu na isti period prethodne poslovne godine.

Kod pojedinih lizing društava su još uvijek prisutne poteškoće poslovanja koje proizilaze iz naplate postojećih potraživanja koja su nastala u prethodnim periodima.

Utjecaj krize na realni sektor je evidentan, a posljedice će se i u narednom periodu neminovno odražavati i na ekonomsko okruženje u kome posluju lizing društva.

U okviru svojih nadležnosti vezanih za nadzor lizing društava Agencija se rukovodi načelima transparentnosti, izgradnje povjerenja kod lizing društava, kao i adekvatne zaštite korisnika finansijskih usluga finansiranih putem lizinga s ciljem ostvarivanja finansijske stabilnosti pojedinog lizing društva i djelatnosti lizinga na nivou Federacije BiH.

Agencija će se u narednom periodu fokusirati na sljedeće aspekte:

- nastaviti kontinuiran nadzor lizing društava posrednim i neposrednim kontrolama,
- insistirati na kapitalnom jačanju lizing društava i internom definiranju parametara zaštite kapitala i kapitalne adekvatnosti,
- dopunjavanje zakonske i podzakonske regulative za lizing sektor koja se odnosi na djelovanje i poslovanje lizing društava,
- zaštita korisnika lizing usluga sa ciljem ostvarivanja finansijske stabilnosti lizing sektora u cjelini,
- praćenje aktivnosti lizing društava na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unapređivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,

- unapređenje strukture i kvaliteta podataka u Centralnom registru kredita kod Centralne banke BiH,
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova i
- unapređivati saradnju sa Udruženjem lizing društava u BiH, u smislu pružanja stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative lizing društava kao i prijedloga izmjena zakonskih propisa.

U narednom periodu lizing društva trebaju dodatno da se fokusiraju na kontrolu dospjelih a nenaplaćenih potraživanja, odnosno najveću pažnju treba posvetiti nekvalitetnim plasmanima i poduzimanju aktivnosti na unapređenju sistema naplate dospjelih nenaplaćenih potraživanja, kao i na unapređenju prodajnih kapaciteta i kanala prodaje.

Aktivnosti lizing društava trebaju biti usmjerene na:

- kapitalno jačanje i definiranje parametara zaštite kapitala i kapitalne adekvatnosti,
- unapređenju politika i procedura u upravljanju rizicima kojima su izložena lizing društva u svom poslovanju,
- unapređenje palete proizvoda koji se nude tržištu i pronalaženje novih kanala prodaje,
- jačanje sistema internih kontrola i funkciju interne revizije kao neovisne u izvršavanju svojih zadataka,
- unapređenje informatičke podrške u cilju adekvatnijih računovodstvenih evidencija i kvalitetnijeg izvještavanja,
- unapređenju načina informisanja i fer odnosa prema korisnicima lizinga prije kao i u toku trajanja ugovornog odnosa,
- primjene praksi odgovornog finansiranja,
- detaljnije informisanje klijenata o proizvodima koje lizing društva nude u cilju boljeg razumijevanja i ozbiljnijeg pristupa finansiranju putem lizinga,
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita kod Centralne banke i
- usklađivanje poslovanja sa Zakonom o zaštiti žiranata u Federaciji BiH i Zakonom o zaštiti korisnika finansijskih usluga.

V. PODZAKONSKI AKTI AGENCIJE ZA POSLOVANJE LIZING DRUŠTAVA

Na osnovu Zakona o lizingu, izdavanje dozvola za osnivanje kao i poslovanje lizing društava detaljno je uređeno podzakonskim aktima Agencije, odnosno odlukama usvojenim od strane Upravnog odbora Agencije (objavljenim u "Službenim novinama FBiH" broj: 46/09, 46/11, 48/12, 110/12, 23/14 i 46/14), kao i uputstvima usvojenim od strane direktora Agencije.

Odluke Agencije kojima je definirano osnivanje-izdavanje dozvola za rad i poslovanje lizing društava su:

1. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje dozvole za obavljanje poslova lizinga,
2. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje saglasnosti lizing društvu,
3. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti lizing društava na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti,
4. Odluka o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanju efektivne kamatne stope za ugovor o finansijskom lizingu,
5. Odluka o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanja lizing naknade po ugovoru o operativnom lizingu,
6. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje lizing društva dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH i rokovima izvještavanja,
7. Odluka o minimalnoj visini i načinu formiranja, upravljanja i održavanja rezervi za gubitke i upravljanje rizicima lizing društva,
8. Odluka o nadzoru lizing društava,
9. Odluka o naknadama koje lizing društva plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH,
10. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke, MKO i lizing društva po prigovoru klijenata,
11. Odluka o uslovima i načinu postupanja po zahtjevu žiranata za oslobađanje od obaveze jemstva,
12. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje finansiranja putem lizing ugovora i procjenu kreditne sposobnosti,
13. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uslova poslovanja davaoca finansijskih usluga,
14. Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanju efektivne kamatne stope za ugovor o finansijskom lizingu,
15. Odluka o privremenim mjerama za tretman obaveza po osnovu lizing ugovora klijenata lizing društava koji su pogođeni elementarnim nepogodama,
16. Uputstvo za izradu izvještaja lizing društava i
17. Pravila postupanja ombudsmena za bankarski sistem Federacije Bosne i Hercegovine.

Broj: U.O.-69-6/15
Sarajevo: 31.03.2015. godine

PRILOZI

Prilog 1. Osnovni podaci o lizing društvima na dan 31.12.2014. godine

Redni broj	Naziv lizing društva	Adresa i sjedište	Direktor	Telefon	Datum izdavanja FBA licence	Broj zaposlenika	Web adresa
1.	ASA ALEASING d.o.o. Sarajevo	Bulevar Meše Selimovića 16, Sarajevo	Samir Mustafić	+ 387 33 771 222	22.03.2010.	17	www.asa-aleasing.ba
2.	NLB LEASING d.o.o. Sarajevo	Trg Solidarnosti 2a, Sarajevo	Denis Silajdžić	+ 387 33 789 345	19.03.2010.	8	www.nlbleasing.ba
3.	RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	Danijela Ozme 3, Sarajevo	Munir Čengić	+ 387 33 254 354	19.01.2010.	25	www.rlbh.ba
4.	S-LEASING d.o.o. Sarajevo	Zmaja od Bosne 7 Sarajevo	Elma Hošo	+ 387 33 565 850	11.02.2010.	14	www.s-leasing.ba
5.	UNICREDIT LEASING d.o.o. Sarajevo	Džemala Bijedića 2, Sarajevo	Izmira Aličić-Tuka	+ 387 33 721 750	16.03.2010.	31	www.unicreditleasing.ba
6.	VB LEASING d.o.o. Sarajevo	Fra Anđela Zvizdovića 1, Sarajevo	Slobodan Vujić	+ 387 33 276 280	12.01.2010.	35	www.vbleasing.ba
					UKUPNO	130	

Prilog 2. Pregled vlasničke strukture lizing društava na dan 31.12.2014. godine

LIZING DRUŠTVO	IME-NAZIV VLASNIKA	% učešća
ASA ALEASING d.o.o. Sarajevo	ASA FINANCE d.d. Sarajevo	17,19%
	ASA AUTO d.o.o. Sarajevo	33,81%
	ALEASING d.o.o. Ljubljana	49,00%
RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	RAIFFEISEN LEASING INTERNATIONAL GmbH, Vienna	51,00%
	RAIFFEISEN BANK d.d. Sarajevo, BiH	49,00%
NLB LEASING d.o.o. Sarajevo	NLB d.d. Ljubljana	100,00%
S-LEASING d.o.o. Sarajevo	STEIERMAERKISCHE BANK UND SPARKASSEN AG, Graz	51,00%
	SPARKASSE BANK d.d. Sarajevo	49,00%
UNICREDIT LEASING d.o.o. Sarajevo	UNICREDIT LEASING S.p.A., Milan	100,00%
VB LEASING d.o.o. Sarajevo	VB LEASING INTERNATIONAL GmbH, Vienna	100,00%

Prilog 3. Pregled rezervi za zajmove lizing društava sa 31.12.2014. godine (u 000 KM)

Dani kašnjenja	Stopa rezervisanja	Iznos potraživanja	Rezerve	Više obračunate izdvojene rezerve	Ukupne rezerve
0-60	0,05%	23.725	12	1.161	1.173
60-90	5%	35.553	1.778	476	2.254
90-180	10%	489	49	0	49
180-270	30%	936	280	0	280
270-360	50%	0	0	0	0
preko 360	100%	4.673	4.673	0	4.673
UKUPNO		65.376	6.792	1.637	8.429

Prilog 4. Pregled rezervi za finansijski lizing sa 31.12.2014. godine (u 000 KM)

Dana kašnjenja							Rezerve			
	Stopa rezervisanja za finansijski lizing (pokretne stvari)	Stopa rezervisanja za finansijski lizing (nepokretne stvari)	Iznos potraživanja za pokretne stvari	Iznos potraživanja za nepokretne stvari	Iznos osnovice za pokretne stvari	Iznos osnovice za nepokretne stvari	Za pokretne stvari	Za nepokretne stvari	Više obračunate i izdvojene rezerve	Ukupne rezerve
0-60	0,50%	0,50%	272.124	23.889	52.861	5.179	264	26	1.177	1.468
60-90	10%	10%	12.834	1.218	1.437	0	144	0	37	181
90-180	50%	50%	3.015	12.832	911	617	456	309	415	1.179
preko 180	100%	75%	4.917	355	4.835	128	4.835	96	27	4.958
preko 360	100%	100%	129	477	129	475	129	475	0	604
UKUPNO			293.019	38.771	60.173	6.399	5.828	906	1.656	8.390

Prilog 5. Konsolidovani bilans stanja (u 000 KM)

Red. broj	OPIS	31.12.2013		31.12.2014		% rasta 31.12.2014/ 31.12.2013
		Iznos	% u ukupnoj aktivi	Iznos	% u ukupnoj aktivi	
	AKTIVA					
1.	Novac i novčani ekvivalenti	41.775	7,23%	25.642	5,14%	-38,62%
2.	Plasmani bankama	15.461	2,67%	21.904	4,39%	41,67%
3.	Potraživanja po finansijskom lizingu, neto	367.182	63,52%	323.400	64,88%	-11,92%
3a)	potraživanja po finansijskom lizingu, bruto	446.269	77,20%	375.422	75,32%	-15,88%
3b)	rezerve za gubitke	23.301	4,03%	8.390	1,68%	-63,99%
3c)	odgođeni prihodi po osnovu kamata	55.504	9,60%	43.210	8,67%	-22,15%
3d)	odgođeni prihodi po osnovu naknada	282	0,05%	422	0,08%	49,65%
4.	Potraživanja od supsidijarnih lica	2	0,00%	2	0,00%	0,00%
5.	Materijalna i nematerijalna imovina, neto	33.783	5,84%	36.093	7,24%	6,84%
5a)	materijalna i nematerijalna imovina-vlastita sredstva	13.696	2,37%	14.449	2,90%	5,50%
5b)	materijalna i nematerijalna imovina -operativnog lizinga	42.375	7,33%	43.520	8,73%	2,70%
5c)	ispravka vrijednosti -vlastita sredstva	5.210	0,90%	5.613	1,13%	7,74%
5d)	ispravka vrijednosti-operativni lizing	17.078	2,95%	16.263	3,26%	-4,77%
6.	Dugoročne investicije	119	0,02%	52	0,01%	-56,30%
7.	Ostala aktiva	119.779	20,72%	91.339	18,33%	-23,74%
7a)	Zajmovi, neto	63.957	11,06%	56.947	11,43%	-10,96%
7a1)	zajmovi (dospjela potraž.+nedospjela glavnica)	71.483	12,37%	65.376	13,12%	-8,54%
7a2)	rezerve za zajmove	7.526	1,30%	8.429	1,69%	12,00%
7b)	zalihe	33.212	5,75%	25.307	5,08%	-23,80%
7c)	ostala aktiva	22.610	3,91%	9.085	1,82%	-59,82%
	UKUPNA AKTIVA	578.101	100,00%	498.432	100,00%	-13,78%
	PASIVA					
9.	Obaveze po uzetim kreditima, neto	520.625	90,06%	451.666	90,62%	-13,25%
9a)	obaveze po kratkoročnim kreditima	65.064	11,25%	35.576	7,14%	-45,32%
9b)	obaveze po dugoročnim kreditima	456.159	78,91%	416.441	83,55%	-8,71%
9c)	unaprijed plaćeni troškovi i naknada	598	0,10%	351	0,07%	-41,30%
10.	Ostale obaveze	21.514	3,72%	12.010	2,41%	-44,18%
	UKUPNO OBAVEZE	542.139	93,78%	463.676	93,03%	-14,47%
11.	Osnovni kapital	90.502	15,66%	41.572	8,34%	-54,07%
12.	Rezerve	8.829	1,53%	10.584	2,12%	19,88%
13.	Akumulirana dobit/gubitak	-63.369	-10,96%	-17.400	-3,49%	-72,54%
	UKUPNO KAPITAL	35.962	6,22%	34.756	6,97%	-3,35%
	UKUPNO PASIVA	578.101	100,00%	498.432	100,00%	-13,78%
	Otpisana potraživanja (početno stanje)	65.028	11,25%	118.913	23,86%	82,86%
	Novi otpis (+)	25.562	4,42%	14.104	2,83%	-44,82%
	Naplata (-)	2.091	0,36%	2.966	0,60%	41,85%
	Trajni otpis (-)	88	0,02%	6.871	1,38%	7707,95%
	Otpisana potraživanja (krajnje stanje)	88.411	15,29%	123.180	24,71%	39,33%

Prilog 6. Konsolidovani bilans uspjeha (u 000 KM)

Red. broj	OPIS	31.12.2013.		31.12.2014		% rasta 30.12.2014/ 31.12.2013
		Iznos (000 KM)	% u ukupnim prihodima	Iznos (000 KM)	% u ukupnim prihodima	
	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata	37.801	58,34%	30.046	60,97%	-20,52%
1a)	kamate po finansijskom lizingu	28.741	44,35%	22.308	45,27%	-22,38%
1b)	kamate na plasmane bankama	192	0,30%	388	0,79%	102,08%
1c)	naknade (za obradu lizing zahtjeva itd.)	1.718	2,65%	1.374	2,79%	-20,02%
1d)	ostali prihodi po kamatama	7.150	11,03%	5.976	12,13%	-16,42%
2.	Rashodi po kamatama	16.487	25,44%	14.477	29,38%	-12,19%
2a)	kamate na pozajmljena sredstva	16.129	24,89%	14.025	28,46%	-13,04%
2b)	naknade za obradu kredita	358	0,55%	347	0,70%	-3,07%
2c)	ostali rashodi po kamatama	0	0,00%	105	0,21%	0,00%
3.	Neto prihodi od kamata	21.314	32,89%	15.569	31,59%	-26,95%
	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi	26.997	41,66%	19.233	39,03%	-28,76%
4a)	naknade za izvršene usluge	34	0,05%	49	0,10%	44,12%
4b)	naknade od operativnog najma	11.800	18,21%	11.625	23,59%	-1,48%
4c)	prihodi od prodaje lizing objekta, neto	37	0,06%	24	0,05%	-35,14%
4d)	ostali operativni prihodi	15.126	23,34%	7.535	15,29%	-50,19%
4d1)	prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja	1.944	3,00%	2.898	5,88%	49,07%
4d2)	prihodi od opomena	602	0,93%	542	1,10%	-9,97%
4d3)	ostalo	12.580	19,41%	4.092	8,30%	-67,47%
5.	Operativni rashodi	59.947	92,51%	47.773	96,94%	-20,31%
5a)	troškovi plaća i doprinosa	8.537	13,17%	7.743	15,71%	-9,30%
5b)	troškovi poslovnog prostora	12.300	18,98%	14.005	28,42%	13,86%
5c)	ostali operativni rashodi	39.110	60,36%	26.025	52,81%	-33,46%
6.	Troškovi rezervi za gubitke	28.580	44,11%	-327	-0,66%	-101,14%
6a)	troškovi rezervi za gubitke finansijski lizing	22.318	34,44%	-1.230	-2,50%	-105,51%
6b)	troškovi rezervi za gubitke zajam	6.262	9,66%	903	1,83%	-85,58%
7.	Dobit prije poreza	-40.216	-62,06%	-12.644	-25,66%	-68,56%
8.	porez na dobit	442	0,68%	352	0,71%	-20,36%
9.	Neto dobit	-40.658	-62,75%	-12.996	-26,37%	-68,04%

Prilog 7. Rangiranje bilansne sume

31.12.2013					31.12.2014				
Lizing društvo	Bilansna suma (000 KM)	Učešće 31.12. 2013.	Kumul. učešće	Rang	Lizing društvo	Bilansna suma (000 KM)	Učešće 31.12.2014.	Kumul. učešće	Indeks bilansne sume
Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	192.559	33,31%	33,31%	1.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	151.699	30,44%	30,44%	79
UniCredit Leasing d.o.o. Sarajevo	153.919	26,62%	59,93%	2.	UniCredit Leasing d.o.o. Sarajevo	129.491	25,98%	56,41%	84
VB Leasing d.o.o. Sarajevo	110.709	19,15%	79,08%	3.	VB Leasing d.o.o. Sarajevo	109.281	21,92%	78,34%	99
S-Leasing d.o.o. Sarajevo	53.651	9,28%	88,36%	4.	S-Leasing d.o.o. Sarajevo	56.465	11,33%	89,67%	105
NLB Leasing d.o.o. Sarajevo	31.545	5,46%	93,82%	5.	NLB Leasing d.o.o. Sarajevo	25.429	5,10%	94,77%	81
Asa Aleasing d.o.o. Sarajevo	35.718	6,18%	100,00%	6.	Asa Aleasing d.o.o. Sarajevo	26.067	5,23%	100,00%	73
	578.101	100,00%			UKUPNO	498.432	100,00%		86

Broj: U.O.-67-5/15
Sarajevo, 20.02.2015. godine

Na temelju članka 9. Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12) i članka 18. Statuta Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 42/04) Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije BiH (u daljem tekstu: Upravni odbor) na 67. sjednici održanoj 20.02.2015. godine donosi

ODLUKU

1. Usvaja se **Izveštaj o radu Samostalnog Odjela Ombudsmena za bankarski sistem u Federaciji BiH za period 01.04 – 31.12.2014.godine.**
2. **Izveštaj o radu Samostalnog Odjela Ombudsmena za bankarski sistem u Federaciji BiH za period 01.04 – 31.12.2014.godine.** sastavni je dio ove odluke.
3. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja

Predsjednica Upravnog odbora

Rajka Topčić, dipl. ecc.

IZVJEŠTAJ O RADU

SAMOSTALNI ODJEL OMBUDSMENA ZA
BANKARSKI SISTEM
za period 01.04.-31.12.2014. godine

Sarajevo, januar 2015. godine

UVOD

U skladu sa nadležnostima utvrđenim Zakonom o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 9/96, 27/98, 20/00 - visoki predstavnik (45/00 - potvrda Parlament), 58/02 - visoki predstavnik, 13/03 - visoki predstavnik, (19/03 - potvrda Parlament), 47/06 - visoki predstavnik, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12, dalje: Zakon), nakon provedenog postupka javnog konkursa, Odlukom Upravnog odbora Agencije za bankarstvo FBiH broj: U.O.-56-16/14 od 18.03.2014. godine imenovan je Ombudsmen za bankarski sistem Federacije BiH. U vremenu od početka rada 01.04.2014. godine, samostalne organizacione jedinice Ombudsmena za bankarski sistem u kojem je trenutno raspoređeno lice koje rukovodi odjelom-Ombudsmen, stvoreni su osnovni materijalno-tehnički uslovi za rad, usvojeni podzakonski akti kojima se regulira rad i postupanje Ombudsmena i poduzete aktivnosti na rješavanju prigovora/zahtjeva korisnika finansijskih usluga.

Ombudsmen, kao jedan od nosilaca zaštite prava korisnika finansijskih usluga u Federaciji BiH, omogućava da se nastale nesuglasice i sporovi između institucija bankarskog sistema i korisnika mogu pravično i brzo riješiti od nezavisnih lica, sa minimumom formalnosti putem **usaglašavanja, posredovanja ili na drugi miran način**. Ombudsmen je dužan da se u svom radu pridržava principa zakonitosti, nepristrasnosti, stručnosti, jednakih prava i pravičnosti, efikasnosti i transparentnosti.

Osnovne nadležnosti Ombudsmena utvrđene Zakonom su:

- pružanje informacija o pravima i obavezama korisnika i davalaca finansijskih usluga;
- praćenje i predlaganje aktivnosti za unapređenje odnosa između korisnika finansijskih usluga i finansijskih organizacija bankarskog sistema Federacije BiH;
- istraživanje aktivnosti na finansijskom tržištu po službenoj dužnosti ili na osnovu prigovora, radi zaštite prava korisnika finansijskih usluga;
- razmatranje prigovora korisnika finansijskih usluga, davanje odgovora, preporuka i mišljenja, te predlaganje mjera za rješavanje prigovora;
- posredovanje u mirnom rješavanju spornih odnosa između korisnika finansijskih usluga i finansijskih organizacija bankarskog sistema Federacije BiH;
- izdavanje smjernica ili preporuka o posebnim standardnim uslovima ili aktivnostima za primjenu dobrih poslovnih običaja u poslovanju finansijskih organizacija bankarskog sistema Federacije BiH,
- predlaganje Upravnom odboru Agencije donošenje akata iz njegove nadležnosti u oblasti zaštite prava korisnika finansijskih usluga;
- saradnja sa nadležnim pravosudnim, upravnim i drugim organima i organizacijama, kao i sa nadzornim i kontrolnim institucijama u zemlji i inostranstvu, u okviru svoje nadležnosti;
- saradnja sa ostalim organima i subjektima nadležnim za zaštitu prava potrošača;
- poduzimanje i drugih radnji iz oblasti zaštite prava korisnika finansijskih usluga.

Stupanjem na snagu Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga ("Službene novine FBiH" broj: 31/14) proširen je djelokrug rada Ombudsmena u oblasti zaštite korisnika finansijskih usluga. Propisujući zaštitu korisnika ovaj zakon je osigurao stručnu i nepristrasnu pomoć za korisnike, jednostavniji način i pristup u rješavanju sporova u vezi sa uslugama koje pružaju finansijske institucije i veće povjerenje klijenta u finansijski sistem.

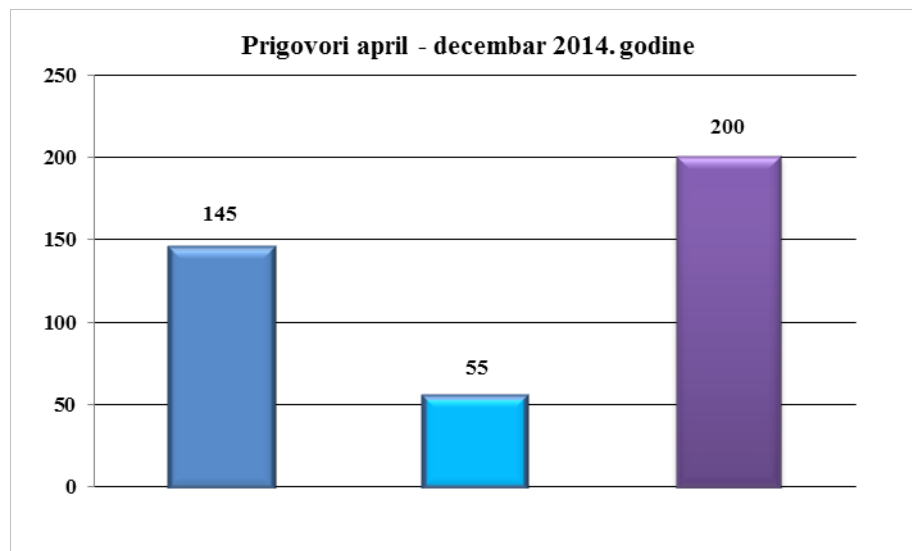
Najznačajnije novine koje ovaj zakon propisuje su: veća transparentnost poslovanja (u smislu dostupnosti informacija za klijenta u predugovaračkoj fazi i do donošenja odluke), pravičan i fer tretman (simetrija u informisanosti, ravnopravan odnos korisnika i davaoca finansijskih usluga), dvosmjerni karakter ugovora (da sve izmjene i dopune moraju imati saglasnost svih ugovornih strana), pravo na odustanak tzv. period hlađenja (14 dana od potpisivanja ugovora do kada klijent može odustati od realizacije tog kredita) i sl.

1. PRIGOVORI I ZAHTJEVI KORISNIKA FINANSIJSKIH USLUGA

1.1 Prijem i rješavanja prigovora korisnika i jemaca

Javnost je informisana o samostalnom odjelu ombudsmena i aktivnostima te djelokrugu rada ombudsmena kroz **informaciju/e**, objavljenih na web stranici Agencije za bankarstvo (www.fba.ba), gdje je korisnicima omogućeno da se obrate ombudsmenu i putem e-maila ombudsmen@fba.ba koristeći obrazac koji se nalazi na naslovnoj stranici web prezentacije.

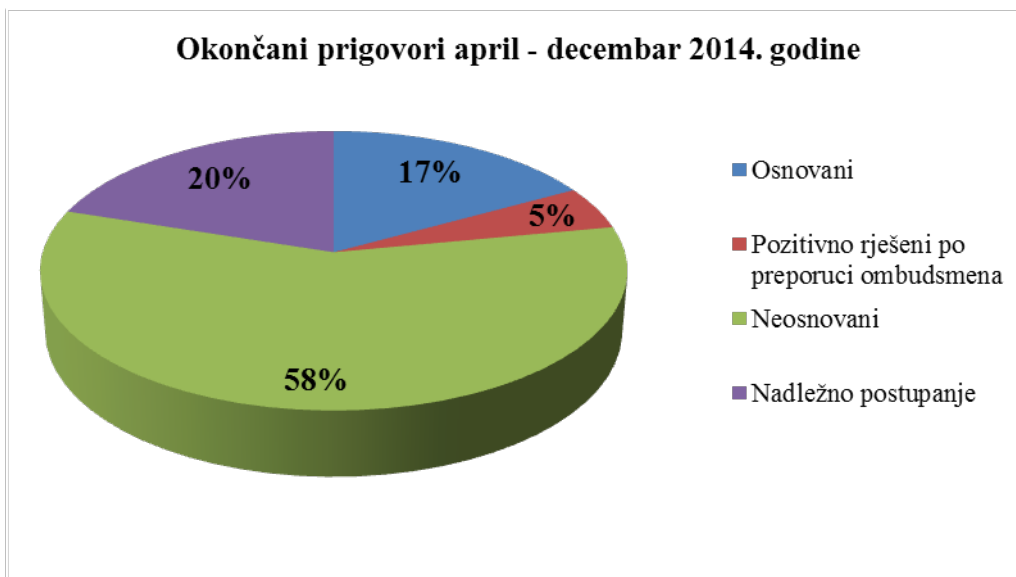
Od početka rada do 31.12.2014. godine Ombudsmen je zaprimio **200 prigovora/zahtjeva** i obavještenja u vezi sa poslovanjem finansijskih institucija, od čega je okončano 145 predmeta i ostalo u toku, odnosno postupku rješavanja u raznim fazama. Ombudsmen je vodio evidencije o svim podnesenim prigovorima/zahtjevima korisnika, razlozima spornih odnosa, postupcima koje je vodio, prijedlozima i izdatim smjernicama i preporukama, kao i pojedinačnoj evidenciji podataka o korisnicima.

Okončani postupci su kako slijedi:

- 24 osnovanih prigovora koji su riješeni
- 8 pozitivno riješenih (po preporuci ombudsmena upućene finansijskim institucijama)
- 80 neosnovanih (ugovorni odnos, ne nadležnost-prigovor treba istaći prema drugoj instituciji, sudski postupak okončan pravosnažnom odlukom i sl.)
- 29 nadležno postupanje (klijent se nije obratio finansijskoj instituciji)

- 4 Prijedloga za posredovanje (bez saglasnosti obje strane)

Posebna napomena: 14 zahtjeva za oslobađanje od obaveze jemstva su sa preporukom ombudsmena upućeni nadležnom odjelu Agencije za bankarstvo na konačno odlučivanje i donošenje rješenja po zahtjevu.

Broj prigovora po finansijskim institucijama:

- Banke 166
- Mikrokreditne organizacije 30
- Lizing društva 4
- Ostalo 0

Najčešći prigovori/zahtjevi:

- Promjenljiva kamatna stopa
- Ne obavještavanje ili neadekvatno obavještavanje korisnika o promjenama uslova
- Naknade (opomene, prijevremeno zatvaranje kredita i sl.)
- Prigovori/ zahtjevi jemaca i sudužnika

Ostali prigovori kojih je značajno manje se uglavnom odnose na depozitne poslove, obračun kamata, poslove iz oblasti platnog prometa, dostavljanje dokumentacije (ugovora, zahtjeva za kredit..), interni nalog za prijenos radi naplate potraživanja od strane finansijske institucije.

U dosadašnjem radu na razmatranju i ocjeni prigovora, zahtjeva i obavještenja korisnika, zabilježen je značajan broj prigovora koji u osnovi imaju pitanja iz oblasti obligaciono pravnog odnosa i koji su meritornog karaktera, te o kojima je nadležni sud već raspravljao ili donio odluku. Finansijske institucije kod ovih prigovora/zahtjeva korisnika, nisu izrazile spremnost na rješavanje spornog odnosa pred ombudsmenom, poštivanje izdatih preporuka i smjernica niti u postupku posredovanja, što se i očekivalo s obzirom na dosadašnju praksu u zemlji i inostranstvu, te na činjenicu da ombudsmen nema nadležnosti da donosi formalno-pravno obavezujuće odluke.

Potrebno je istaći da je najveći broj prigovora jemaca, tj. lica koja lično osiguravaju ispunjenje obaveze glavnog dužnika, a koji se odnose na ocjenu kreditne sposobnosti glavnog dužnika prilikom odobravanja kredita, osnovanost potraživanja i prinudnu naplatu finansijskih institucija od ovih lica, a u odnosu na odredbe Zakona o zaštiti žiranta u Federaciji BiH ("Službene novine FBiH" broj:100/13). Bitno je i napomenuti da postoje i stavovi izraženi u dosadašnjim odlukama sudova po pitanju primjene ovog zakona na ugovorne odnose zaključene prije stupanja na snagu zakona i po pitanju povratnog djelovanja (retroaktivnosti).

1.2. Prijem, upiti i molbe korisnika finansijskih usluga

Pored naprijed navedenih prigovora/zahtjeva, koji su ombudsmenu upućeni u pisanoj formi, ombudsmen je primao upite i molbe putem elektronske pošte, telefonskih poziva i neposredno od korisnika finansijskih usluga u vezi sa pravima i obavezama u odnosu na zaključeni ugovor ili korištenje usluge finansijske institucije. U vezi s navedenim, korisnicima su dati odgovori, upute i mišljenja, bez formalnog pisanog prijedloga za rješavanje spora.

U sklopu daljih aktivnosti, značajna pažnja je posvećena informisanju korisnika i davalaca finansijskih usluga o pravima i obavezama, iz razloga što korisnici nisu razumjeli odredbe ugovora koji su potpisali sa finansijskom institucijom. Na osnovu toga je uočena potreba planskog i sveobuhvatnog podizanja nivoa informisanosti i upućenosti korisnika finansijskih usluga koji su u postupku preuzimanja ili su već preuzeli obavezu kao dužnik, žirant, mjenični dužnik, sudužnik ili založni dužnik.

2. SARADNJA U IZRADI REGULATORNOG OKVIRA I DRUGIM INSTITUCIJAMA

Segment saradnje samostalnog odjela ombudsmena treba posmatrati u kontekstu saradnje koju ostvaruje i razvija unutarinstitucionalno sa Agencijom za bankarstvo i redovnim aktivnostima, izvršnim i zakonodavnim organima, regionalno i sa predstavnicima međunarodnih institucija i organizacijama u BiH i saradnje u okviru međunarodnih mreža.

U izvještajnom periodu, ombudsmen je sa nadležnim sektorima Agencije učestvovao u izradi podzakonskih akata (Odluka) i to Pravila postupanja ombudsmena za bankarski sistem u Federaciji BiH, Odluke o izmjenama i dopunama odluke o uslovima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i lizing društva po prigovoru klijenta, Odluke o izmjenama i dopunama odluke o uslovima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obaveze jemstva, koja je Upravni odbor Agencije usvojio i koja su stupila na snagu 01.08.2014. godine.

Saradnja je ostvarena i sa nadležnim Ministarstvom finansija, kojem je kao predlagaču upućen zahtjev za mišljenje pojedinih odredbi Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga, upriličen zajednički sastanak radi razmjene mišljenja i prijedloga o pitanjima koja su predmet spornih odnosa između korisnika i finansijskih institucija, te upoznavanje sa dilemama u primjeni, a sve sa ciljem ispravne provedbe zakona.

U novembru 2014. godine ombudsmen je učestvovao u Programu procjene finansijskog sektora koju je vršila Svjetska banka, te davao mišljenja na preliminarne nalaze i preporuke u pogledu politika FSAP tima.

Ombudsmen je od decembra 2014. godine član svjetske mreže finansijskih ombudsmena International Network of Financial Services Ombudsman (INFO), a kao važan aspekt poslovanja Mreže je mogućnost za profesionalni razvoj te razmjenu iskustava i umrežavanje između finansijskih ombudsmena i njihovim osobljem te upoznavanje programa rada.

Po pozivu Međunarodne finansijske korporacije (IFC), članice Grupacije Svjetske banke, ombudsmen je kao gost govornik uzeo učešće u obuci općinskih službenika za rad sa prezaduženim građanima, kojom prilikom je prezentirana uloga i principi rada samostalnog odjela.

3. EDUKACIJA

Posjeta ombudsmenu za bankarski sistem Republike Srpske i upoznavanje sa djelokrugom i principima rada te dosadašnjim iskustvom u oblasti zaštite korisnika finansijskih usluga.

U okviru postojećeg Memoranduma o razumijevanju i saradnji od 05.11.2003. godine, organizovana je posjeta ombudsmena i predstavnika Agencije Uredu za zaštitu potrošača Hrvatske narodne banke u cilju upoznavanja sa dosadašnjim radom i iskustvima, legislativom u oblasti zaštite potrošača, metodama rada i finansijske edukacije.

Ombudsmen je imao i aktivno učešće na Međunarodnoj konferenciji „Alternativno rješavanje sporova-saradnja uprave i pravosuđa sa gospodarstvom“ oktobar 2014. godine u organizaciji Hrvatske obrtničke komore, Zagreb, kao jedne od vodećih institucija koja se bavi između ostalog i pitanjima usluga posredovanja i mirnog rješavanja sporova i pri kojoj djeluje i Centar za mirenje.

4. ZAKLJUČAK

Dosadašnje iskustvo u radu organizacione jedinice ombudsmena, u kratkom periodu rada od osnivanja, opravdava postojanje ove funkcije u Federaciji Bosne i Hercegovine. Interes za rad ombudsmena se svakog dana povećava kroz veliki broj upita i zahtjeva korisnika finansijskih usluga koji su dostavljeni odjelu ombudsmena i koji ukazuju na sve prisutniju problematiku neinformisanosti i neupućenosti o njihovim pravima i obavezama koje imaju u poslovnom odnosu sa finansijskom institucijom. Preporuke koje je ombudsmen izdao na otklanjanju utvrđenih nepravilnosti u poslovanju finansijskih institucija, statistički je pokazatelj da je potrebno raditi na jačanju mehanizama zaštite i primjene dobre poslovne prakse finansijskih institucija u poslovanju sa korisnicima.